

تەفسىرى رەۋان

بۇ تىگە يىشتى قورئان

بەرگى ھەشتەم

نووسىنى

مەلا مەحمۇدى گەلا ئەلى

جزمى (۱۶)

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

تەفسىرى رەۋان بۇ تىگەشتىنى قورئان.

نوسىنى : مەلا مەحمۇدى گەللاھىي.

چاپى يەكەم.

چاپخانى ئۇفسىتى تىشك.

تىراز: (۵۰۰) دانە.

ژمارەى سپاردن : (۱۰۵) ى سالى (۲۰۰۱)

مافى چاپکردن پارىزراۋەو تەنھا ھى نووسەرە.

منتدى اقرأ الثقافي

www.iqra.ahlamontada.com

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

باقی مانده‌ی چیرۆکی حەزەرەتی موساو حەزەرەتی خضر

﴿۷۵﴾ قَالَ أَمَلْتُ أَقُلُّ لَكَ إِنَّكَ لَنْ تَسْتَطِيعَ مَعِيَ صَبْرًا ﴿۷۵﴾ قَالَ إِنْ سَأَلْتُكَ عَنْ شَيْءٍ بَعْدَهَا فَلَا تُصَحِّحْنِي ۚ قَدْ بَلَغْتَ مِنْ لَدُنِّي عُذْرًا ﴿۷۶﴾ فَانْطَلَقَا حَتَّىٰ إِذَا أَنِيًّا أَهْلَ قَرْيَةٍ اسْتَطْعَمَا أَهْلَهَا فَأَبَوْا أَنْ يُضَيِّقُوهُمَا فَوَجَدَا فِيهَا جِدَارًا يُرِيدُ أَنْ يَنْقُضَ فَأَقَامَهُ ﴿۷۷﴾ قَالَ لَوْ شِئْتَ لَتَّخَذْتَ عَلَيْهِ أَجْرًا ﴿۷۷﴾ قَالَ هَذَا فِرَاقُ بَيْنِي وَبَيْنِكَ ۚ سَأُنَبِّئُكَ بِمَا أَوْيَلَٰ مَا لَمْ تَسْتَطِعْ عَلَيْهِ صَبْرًا ﴿۷۸﴾ أَمَّا السَّفِينَةُ ۖ فَكَانَتْ لِمَسْكِينٍ يَعْمَلُونَ فِي الْبَحْرِ فَأَرَدْتُ أَنْ أَعِيبَهَا وَكَانَ وَرَاءَهُمْ مَلِكٌ يَأْخُذُ كُلَّ سَفِينَةٍ غَصْبًا ﴿۷۹﴾ وَأَمَّا الْغُلَامُ ۖ فَكَانَ أَبَوَاهُ مُؤْمِنَيْنِ فَخَشِينَا أَنْ يُرْهَقَهُمَا طُغْيَانًا وَكُفْرًا ﴿۸۰﴾ فَأَرَدْنَا أَنْ يُبْدِلَهُمَا رَبُّهُمَا خَيْرًا مِّنْهُ زَكَاةً وَأَقْرَبَ رُحْمًا ﴿۸۱﴾ وَأَمَّا الْجِدَارُ ۖ فَكَانَ لِغُلَامَيْنِ يَتِيمَيْنِ فِي الْمَدِينَةِ وَكَانَ تَحْتَهُ كَنْزٌ لَهُمَا وَكَانَ أَبُوهُمَا صَالِحًا فَأَرَادَ رَبُّكَ أَنْ يَبْلُغَا

أَشَدَّهُمَا وَيَسْتَخْرِجَا كَنْزَهُمَا رَحْمَةً مِّن رَّبِّكَ وَمَا فَعَلْتُمْ

عَنْ أَمْرِي ذَلِكَ تَأْوِيلُ مَا لَمْ تَسْطِعْ عَلَيْهِ صَبْرًا ﴿٨٢﴾

پدیوه‌ندی نهم نایه‌تانه به‌هی پیشه‌وه ناشکراو نومایانه، نهم نایه‌ته‌ش دریژه‌ی سه‌رگزوشته‌ی هه‌زره‌تی موسایه له‌گه‌ل هه‌زره‌تی خضر دا، رودای کوشتنی مندا له تازه پیگه‌یشتوه‌که، رودای دووه‌سی چیرۆکه‌کیه پاش رودای کونکردنی که‌شتیه‌که، هه‌زره‌تی خضر صه‌برو خۆراگری هه‌زره‌تی موسای پی تاقتی کرده‌وه، به‌لام هه‌زره‌تی موسا نه‌یتوانی دان به‌خۆی دا بگری، چونکه کرده‌وی خضر پیچه‌وانه‌ی ظاهیری شهریه‌ت بوو. جاوه‌کوو له‌وه‌پیش باس کرا: که هه‌زره‌تی خضر مندا له‌که‌ی کوشت، هه‌زره‌تی موسا ره‌خنه‌ی گرتو وتی: نه‌و مندا له بی تاوانه‌ت به‌ناحق بو کوشت؟ به‌راستی تاوانیکی گه‌وره‌ت نه‌نجام دا، نیتر جاریکی تر هه‌زره‌تی خضر ریککه‌وتنامه‌و واده‌و به‌لینو مه‌رجه‌کانی نیوان خۆی و هه‌زره‌تی موسا وه‌بیر ده‌هینیه‌وه، سه‌رنجی راده‌کیشی بو نه‌و وتووژه‌ی له‌سه‌ره‌تای گه‌شته‌که‌یان دا نه‌نجامیان دا ﴿قَالَ: أَلَمْ أَقُلْ لَّكَ: إِنَّكَ لَنْ تَسْتَطِيعَ مَعِيَ صَبْرًا﴾ هه‌زره‌تی خضر به‌هه‌زره‌تی موسای گوت: نه‌ری من به‌تۆم نه‌گوت: نه‌تۆ له‌گه‌ل من هه‌لناکه‌ی، ناتوانی له‌ناست کرده‌وه‌کانی من بی ده‌نگ بی!

تیبینی نه‌وه ده‌کری، نه‌مجاره وشه‌ی (لك) هی زیاد کرد، چونکه نه‌مجاره‌یان شیوه سه‌رزه‌نشته‌که‌ی هه‌زره‌تی موسا توندووتر بوو، بو جاری دووه‌میشه که موسا سه‌رپیچی واده‌و به‌لینه‌کانی ده‌کا!!

نیتر هه‌زره‌تی موسا جاریکی تر به‌خۆی دا ده‌چیته‌وه، لی‌ی مه‌علومه: که دوو جار مه‌رجه‌کانی ریک که‌وتنی پیشیل کردوه، واده‌و به‌لینی پیشووی له‌بیر چوونه‌وه، نیتر هه‌لیکی تر به‌خۆی ده‌داو خۆی خسته به‌رده‌م دوو ریگا و دو فرسه‌تی به‌خۆی دا، ﴿قَالَ: ان سَأَلْتُكَ عَنْ شَيْءٍ بَعْدَهَا فَلَا تُصَاحِبْنِي. قَدْ

بَلَّغْتَ مِنْ لَدُنِّي عَذْرًا ۖ وَتَى: نه‌گەر جازیکی تر من پرسیارم ده‌رباره‌ی همر شتیک لی کردی، له‌سەر همر کارو کرده‌یه‌کت ره‌خنه‌م گرت، ئیتر هاو‌پیه‌تیم مه‌که، بی‌گومان له‌لایهن منه‌وه گه‌یشتیه‌ ناستیک: که ئیتر به‌هانه‌ت به‌ده‌سته‌وه بی‌ بۆ داب‌ران لیم وازم لی بینی و هاو‌پیه‌تیم نه‌کدی!

ئینبو جەریر له‌ئوبه‌ی کورپی که‌عبه‌وه رب‌وایت ده‌کا ده‌لی: پیغه‌مبەر ﷺ که باسی یه‌کیکی ده‌کرد؛ دو‌عای بۆ ده‌کردو خۆی پیش ده‌خست. رۆژیک فرموی: ((رَحْمَةُ اللَّهِ عَلَيْنَا وَعَلَى مُوسَى، لَوْ لَبِثَ مَعَ صَاحِبِهِ أَضْبَرُ الْعَجَبِ وَلَكِنَّهُ قَالَ: «إِن سَأَلْتُهُ عَنْ شَيْءٍ بَعْدَهَا، فَلَا تَصَاحِبُنِي، قَدْ بَلَغْتَ مِنْ لَدُنِّي عَذْرًا»)) ره‌حه‌تی خودا له‌سەر ئیمه‌ له‌سەر موساش بی، نه‌گەر له‌گه‌ل هاو‌له‌که‌ی بمایایه‌وه شتی سه‌یرو سه‌رسو‌په‌ینه‌ری ده‌بینی به‌لام نه‌و وتی: ((نه‌گەر له‌مه‌ودوا پرسیارم لی کردی و ره‌خنه‌م لی گرتی ئیتر هاو‌پیه‌تیم مه‌که)).

روداوی سییه‌م:

ده‌فرموی: ﴿فَانْطَلَقَا حَتَّىٰ إِذَا أَتَا أَهْلَ قَرْيَةٍ اسْتَطْعَمَا أَهْلُهَا، فَأَبَوْا أَنْ يُضَيِّفُوهُمَا﴾ واته: هه‌زه‌تی خه‌زه‌تی موسا درێه‌یان به‌گه‌شته‌که‌یان داو رویشتن تا گه‌یشتنه گوندیک، برسیان بوو تینویان بوو، پتو‌یستیان به‌وه هه‌بوو یه‌کیک بپیته خانه خویان، میوانداریان بکا، داویان له‌دانیشتوانی گونده‌که کرد خواردنو خواردنه‌ویان به‌ده‌نی، برسییه‌تی و تینوه‌تیان نه‌هیلن، به‌لام تیک‌رای دانیشتوانی گونده‌که داوا‌که‌یانیان ره‌ت کردنه‌وه، که‌س میوانداریانی قبول نه‌کرد، که‌س نه‌بوه خانه‌خویانو هه‌چیان پی نه‌دان، ده‌لین: نه‌و گونده‌ناوی (نه‌نطاکیه‌) بووه. جا له‌و کاته‌دا: که نه‌وان به‌ناو ناوایی دا. ده‌گه‌رانو داوای خۆراکیان له‌دانیشتوان ده‌کردو هه‌چیان پی نه‌دان ﴿فَوَجَدَا الْجِدَارَ يُرِيدُ أَنْ يَنْقَضَ فَأَقَامَهُ﴾ دیواری خانوکیان بینی لار بو‌یه‌وه خه‌ریک بوو بروخی، هه‌زه‌تی خه‌زه‌تی به‌بی نه‌وه‌ی کرکیان لی وەرگرتی راستی ته‌فسیری ره‌وان

کرده‌وه، له‌فهرموده‌ی پیغه‌مبهدا هاتوه: که حه‌زهره‌تی خضر ده‌ستی به‌دیواره‌که‌دا هیئاوه و نه‌ویش وه‌کوو که‌راماتی‌ک راست بوته‌وه!

ئالیره‌دا سه‌رله‌نوێ حه‌زهره‌تی موسا هه‌ست ده‌کا به‌جوهره‌ شتیکی نه‌گونجاو له‌هه‌لسو که‌وتی دانیش‌توانی گونده‌که‌و رژدی و به‌خیلیان و له‌به‌رامبه‌ر نه‌وه‌دا پیاوه‌تی و مه‌ردایه‌تی حه‌زهره‌تی خضر، ئیتر له‌ناخیا چه‌ند پرسیاریک کۆده‌بنه‌وه، ده‌بی چ پالی به‌حه‌زهره‌تی خضره‌وه نابێ خۆی مان‌دو بکا، دیواری لاره‌بووی خانووی گوندیک راست بکاته‌وه: که هیچ که‌سی له‌دانیش‌توانی نه‌و گونده‌ پیاوه‌تی نه‌وه‌یان تیدا نه‌بوو تیکه‌ ناتی‌ک به‌دن به‌م دوو ریبواره‌ برسییه؟ نه‌گهر هیچ‌که نه‌بوايه ده‌با داوای کرێی بک‌ردایه‌و کرێ‌که‌ی وهر‌گرتایه‌و بیدایه‌ به‌خواره‌مه‌نی و بیان‌خواردایه!! بۆیه نه‌مه‌جاره‌ش حه‌زهره‌تی موسا خۆی پێ نه‌گیراو و ده‌هنگ هاتو ﴿قال﴾ فهرمووی: ﴿لو شئت لأتخذت علیه أجراً﴾ نه‌گهر بتویستایه‌ داوای کریت بک‌ردایه‌ له‌پاداشی ئه‌م دیوار چاک‌کردنه‌وه! خۆزگا داوای کرێی چاک‌کردنه‌وه‌ی دیواره‌که‌ت لی بک‌ردنایه؟؟ که دانیش‌توانی ئه‌م گونده‌ نه‌وه‌نده‌ ناپیاوین که‌می‌ک خواره‌مه‌نی نه‌دن به‌ئیمه، حق و ابوو تو‌ش به‌خۆپایی نه‌و دیواره‌ راست نه‌که‌یه‌وه!

به‌مه‌ش کۆتایی به‌هاورپیه‌تی حه‌زهره‌تی موسا و حه‌زهره‌تی خضر دی، حه‌زهره‌تی موسا هیچ عوزرو پاساوی به‌ده‌سته‌وه نه‌ماون، هیچ شتی‌ک نه‌ماوه ئه‌مان پیکه‌ره به‌یلتیه‌وه! که‌وابێ ده‌بی لیک جیا‌بنه‌وه بۆیه حه‌زهره‌تی خضر وه‌لامی موسای دایه‌وه ﴿قال: هذا فراق بيني وبينك﴾ ئه‌م پرسیارو ره‌خنه‌گرتانه‌ی تو هۆکاری لیک جیا‌بوونه‌وه‌ی من و تویه، له‌پیش‌دا پیم گوتی و مه‌رجم بو دانایی و قبولت کرد.. که‌چی پابه‌ندنه‌بووی، واده‌و به‌لینه‌کانی خۆت پیشیل کرد، چه‌ند جار هۆشیارم کردیه‌وه و پیم گوتی، بو‌خۆت مه‌رجت داناو وتت نه‌گهر جارێکی تر پرسیارم لی کردی ئیتر هاورپیه‌تیم مه‌که، ده‌ی نه‌وه‌تا دوای نه‌وه‌ش خۆت پێ نه‌گیراو ره‌خنه‌ت گرت، که‌وابێ ئیتر من لیت

جیاده بیهوه و هاوه لیت ناکهه، به لام پێش نهوهی لیک جیا بینهوه ﴿سَأُنَبِّئُكَ بِتَأْوِيلِ مَا لَمْ تَسْطِعْ عَلَيْهِ صَبْرًا﴾ من هه وائت ده ده می و ناگادارت ده که مه وه به سه ره نهی نی نهو کرده وانهی من که تو نه توانی له ناستیان دا بیده نگ بی و خۆت بگری و سه برو نارامت ببی!

﴿أَمَّا السَّفِينَةُ فَكَانَتْ لِمَسَافِينَ يَعْمَلُونَ فِي الْبَحْرِ فَأَرَدْتُ أَنْ أَعِيبَهَا وَكَانَ وَرَائَهُمْ مَلِكٌ يَأْخُذُ كُلَّ سَفِينَةٍ غَصْبًا﴾ ده ربارهی نهو که شتییهی ک کونم تی کرد، نهوه چونکه که شتییه که هی چند که سیکی بی ده سه لاتو بی پشتو په نابوو، به کری نیشیان پی ده کردو بژیوی خۆیان لی و ده ده ست ده هینا، سه رچاوهی ژبانی کۆمه لیک خه لک بوو، وستم بهو کون تیکردنه عه بیداری بکهه، چونکه له پیشانه وه پاشایه ک بازگهی دانابوو، هه ره که شتییه ک بی عه یب بوویا به سه سووری ژیر ده سه لاتنی نه ودا تی بهر بویا به داگیری ده کرد بو خۆی، منیش نهو که شتییه م عه بیدار کرد بو نهوهی یاسا له کانی پاشا که شتییه که به عه بیدار بزانهو داگیری نه کهن! که واته کون تیکردنه که زیانیکی بچوک بوو له چاو داگیر کردنی که شتییه که، هه موو کاتیکیش له خۆگرتنی ژبانی بچوک بوو ره تکردنه وهی ژبانی گه وه کاریکی پیروژو په سنده.

﴿وَأَمَّا الْغُلَامُ فَكَانَ أَبَوَاهُ مُؤْمِنَيْنِ فَخَشِينَا أَنْ يَرَهُمَا طَغْيَانًا وَكُفْرًا﴾ نهو کور به چکۆله یه ش که کو شتم، نهوه له بهر نهوه بوو، نهو کور به سه روشت کافر بوو، باو کوو دایکی شی خودا په رستو خاوهن باوه بوون، ئیمه ش په ره ردگار ناگاداری کردین به سه ره دواروژی داو ترساین: که خۆشه ویستی نهو کور له لای باو کوو دایکی وایان لی بکا له کوفرو بی دینی دا شوینی بکه و ن. چونکه خۆشه ویستی باو کوو دایک بو مندال شتیکی سه روشتی به که م که س هه به له ناستی دا خۆی بوو بگیری.. نه مه جو ریکه له (سد الزرائع) بیگومان هه ره شتییک و سه یله بی بوو به ره وه ندی، بوو خۆی به ره وه ندییه.

قەتادە دەلی: کاتی ئەو کۆرە لەدایک بوو باوکۆ دایکی زۆریان دل پی خوش بوو، کاتیکیش کۆزرا زۆر بۆی نارەحت بوون، ئەگەر تەمەنی درێژ بویایە دەبوە هۆی لەناوچوونیان، کەوابی با هەموو ئادەمیزادیک رازی بی بەقەزاو قەدەری خودا، چونکە قەزاو قەدەری خودا بۆ موسولمان لەو شتاندەدا: کە پی ناخۆشە زۆر باشترە لەو شتە کە پی خۆشە.

لەفەرموودە صەحیحدا هاتوو دەفەرموی: ((لایقضي الله للمؤمن قضاء الا كان خيراً له)) پەرەردگار هەر شتی بۆ موسولمان پریار بدا بۆی خێرە بەرژەوێتی ئەو تێدایە.

لەشۆینیکی تردا قورئان دەفەرموی: ﴿وعسى ان تكرهوا شيئاً وهو خير لكم﴾ (البقرة/۲۱۶).

بەکورتی حەزەرەتی خضر دەلی: پەرەردگار بەسەر ئەو نەینی بەدا ئاگاداری کردین ئەگەر ئەو کۆرە پی بگەییشتایە باوکۆ دایکی بانگەییشت دەکرد بۆ کافر بونو ئەوانیش لەرووی خۆشەویستی کۆرە کەیانەو شۆینی دەکەوتن. بۆیە پیش وەخت لەناومان برد، ﴿فأردنا أن يبدلها ربهما خيراً منه زكاة وأقرب رحماً﴾ وێستان پەرەردگار لەشۆینی ئەو کۆرە دوا روژ شوومە منداڵیکی صالحو گۆرپایەل بدا بەم دایکۆ باوکە. زۆر باشتر بی لەم منداڵە ئەحمەقەو جیگای متمانەو خۆشەویستی باوکۆ دایکی بی، چاکەیان لەگەڵ بکاو پابەندی فەرمانو نەهێکانیان بی.

﴿وأما الجدار فكان لفلان يتيمن في المدينة وكان تحته كنز لهما وكان أبوهما صالحاً فأراد ربك أن يبلغا أشدهما ويستخرجا كنزهما رحمة من ربك﴾ ئەوەی کە منی هەلنا بۆ راستکردنەو دیوارە لارەو بۆوە کە، ئەوە بوو لەژێر دیوارە کەدا گەنجینە کە هەبوو، ئەو گەنجینە مۆلکی دوو هەتیوی شارە کە بوو باوکیان پیاویکی راستاو خودا پرست بوو، پەرەردگار وێستی ئەو گەنجینە زیرو زیو بەیلتەو، دەرئەکەوێ تا هەتیوێ کان پی

ده گهن، عه قلاو هوشيان كامل ده بى و ده توانن سهر بهر شتى مالو دارايى خويان
 بكن! شو كاته بو خويان گه نچينه كه هه لبد نه موه ده رى بهينزو سوودى لى
 وه ريگرن، ندمه ش بو شو پارتيزگارى ماله كه بكرى و نه كه ويته (ژير ده ستى
 خه لكى و به فيرو بروا، خودا ره حمى به نه تيوه كان كره مهر وها له بهر خاترى
 باوكيان: كه پياويكى صالحو خودا بهرست بو، وه كوو ده لىن: ندم باوكه
 صالحه، باپيرى حموته ميان بو، ﴿وما فعلته عن امرى﴾ شو كرده وانه دى
 نه نجامم دان هيچيانم له خوموه نه كردن، به لكوو به فرمانى خودا نه نجامم
 دان، ﴿ذلك تأويل ما لم تسطع عليه صبراً﴾ شو دى بوم باس كردى، شو
 پاسا وانه دى بو كاره كانى خوم هيناي موه بو ت شو ناكامو سهره نجامى شو
 كرده وانه بو: كه تو له ناستيان دا خوت بو رانه گيراو ره خندت لى گرتو
 نه وه ستاى تا له كو تا بى دا بو خوم هو كارو بايسى كره وه كانى خومت بو روون
 بكه مهره.

تاييىنى:

له وه پيش شو وه مان رونكرده وه: كه هه ندى له زانايانى ئيسلام پييان وايه
 حه زه تى خضر پيغه مبهر بووه هه نديكيش پييان وايه: پياو چاكو وه لى بووه.
 جا له سهر راى نه رانه: كه ده فرمون: حه زه تى خضر پياو چاكو وه لى
 بووه به پيوستى ده زانم چند شتيك رون بكه مهره:

۱- كه راماتى نه وليا شتيكى چه سپاو وه له حه ديشى پيغه مبهردا ﷺ
 چند جار ناماژه دى بو كراوه، له قورئان دا چند جار نمونه دى بو هيندر او ته وه:
 هه كه سيك ئينكارى كه راماتى نه وليا بكا بيدعه چى و فاسيقو له رى ده رچوو
 بى بروايه. نه وه تا قورئان بومان ده گيرپته وه كه حه زه تى مهربم دايكى
 حه زه تى عيسا، ميوه دى كاتى هاوينى له ورزى، زستان دا له لا ده بيندراو
 ميوه دى زستانى له كاتى هاوين دا له لا بو، كه حه زه تى زه كه زيبا ده چوو بو

ژوره‌کی نم دیاردانه‌ی ده‌بین لی‌ی ده‌پرسی مه‌ریه‌! نه‌مانه‌ت له‌کو‌توه بۆ هاتوه؟ کئی بۆی هی‌ناوی؟ دی‌فهرموو: رزقه‌و خودا پی‌ی به‌خشیوم.

هه‌روه‌ها که فهرمانی به‌لقه‌دار خورمای وشک کرد خورمای بۆ وه‌به‌ری‌ئینی یه‌کسه‌ر دار خورماکه خورمای گرتو ﴿رطباً جنیاً﴾ لی‌ی چنی‌و خواردی، نم نافرته‌ پی‌غه‌مبه‌ر نه‌بوه، به‌ل‌کوو وه‌لی‌و خۆشه‌ویستی خودا بووه.

هه‌روه‌ها شه‌و روداوانه‌ی له‌سه‌ر ده‌ستی خضر رویان‌دا (کونکردنی که‌شتی، کوه‌شتنی منداڵه‌که، راستکردنه‌وی دیواره‌ لاره‌وه بووه‌که) هه‌موویان به‌که‌رامات ده‌ژمێردێزن.

۲- نایا دروسته‌و ده‌بی‌ی وه‌لی‌ بۆخۆی بزانی‌ که (وه‌لی‌)یه؟ زانایانی نی‌سلام له‌م باره‌وه‌ دوو رایان هه‌یه‌:

(۱) هه‌ندیک ده‌فهرموون: دروست نیه‌ وه‌لی‌ بۆخۆی بزانی‌ که وه‌لی‌یه، هه‌ر شتیک له‌سه‌ر ده‌ستی ده‌رده‌که‌وی له‌که‌رماتو خاریقه‌ی عاده‌، ده‌بی‌ی به‌وریایی‌و هه‌زه‌ره‌وه‌ سه‌یریان بکا، چونکه‌ نای‌ی دنیایی‌ له‌وه‌ی که شه‌وه نی‌ستیدراج نیه‌، ده‌بی‌ی به‌رسی‌و ناگای له‌خۆ بی‌ نه‌وه‌کوو شه‌وه دانه‌وکه‌پک بی‌! هه‌روه‌ها وه‌لی‌ نه‌گه‌ز بزانی‌و لی‌ی مه‌علووم بی‌: که وه‌لی‌یه ترسی خودای نامی‌نی‌و دنیای ده‌بی‌ی له‌عه‌زابی خودا! چونکه‌ مه‌رجی وه‌لی‌ شه‌ویه تا کاتی مردن‌و تا فریشته‌ی گیان‌کیشان دێته‌ لای به‌رده‌وام ترسی خودای هه‌بی‌، وه‌کوو ده‌فهرموو: ﴿تَتَسَوَّلُ عَلَيْهِمُ الْمَلَائِكَةُ اَلَا تَخَافُوْنَ اَللّٰهَ﴾ (فصلت/۳۰). هه‌روه‌ها چونکه‌ وه‌لی‌و پی‌اوچاک شه‌ویه: عاقیبه‌ت خیر بی‌، سه‌ره‌نجامی ژبانی به‌خته‌وه‌ر بی‌، ده‌ی خۆ سه‌ره‌نجام نادیاره‌و که‌س ناتوانی‌ بزانی‌ نا‌کامی‌ چۆن ده‌بی‌، بۆیه‌ ئیبنو عبباس فهرمووده‌یه‌ک روایه‌ت ده‌کا ده‌لی‌: پی‌غه‌مبه‌ر ﷺ فهرموو: ((وَاِنَّمَا الْاَعْمَالُ بِخَوَاتِمِهَا)).

(ب) هندی له زانایان ده فرمون: دروسته وهلی بزانی: که وهلی به؛ چونکه کۆرا ههیه له سهر ئهوه: که غهیری خۆی دروسته بزانی که ئه وهلی به. دهی که وایی بۆ خۆشی دروسته. ئهوه تا پیغه مبهی موژدهی به ههشتی دا به (عشرة المبشرة) له هاوه لانی و فرموی: ئیوه به ههشتین، دهی خۆ ئه وه هاوه له موژده پیدراوانه ترسی خودایان له دل دهر نه چوو به لک وو زیاتر خودا په رستیان ده کردو پتر له خودا ده ترسان، دیاره کهسانی دیکهش نه گهر لیان مه علوم بۆ که وهلین زیاتر خودا په رستی ده کهن.

۳- جه ماوه ری زانایانی ئیسلام ده فرمون: حه زره تی خضر ئیستا له ژياندا نهیو له دونیا دهر جووه چونکه پیغه مبهی ﴿﴾ فرمویه تی: ((ارایتکم لیلکم هذه فانه على رأس مئة منها لا يبقى ممن هو اليوم على ظهر الأرض احد)).^(۱)

له ریوایه تیکی تر دا هاتوو ((مامن نفس منقوسة اليوم يأتي عليها مائة سنة وهي حية يومئذ)).^(۲)

کۆمه لیکیش پێیان وایه: حه زره تی خضر له ژيان دایه و نه مردوه چونکه له کانی ژینی خواردۆتهوه، ئیستا له سهر زهوییه! هه موو سالتیک حه ج ده کا! ئیبنو (عطیه) ده لێ: له م باره وه باسو خواس زۆرنو گه لیک نیکاشو ده مه ده می هه ن، به لام هه یجیان جی می متمانه نین. به که لکی پشت پی به ستن نایه ن!

به لام ئیمامی قورطوبی له ته فسیره که ی دا ئه و رایه به په سندن ده زانی: که ده لێ: حه زره تی خضر ئیستا له ژيان دایه و نه مردوه، به لگه و ده لیلی جۆراو جۆر ده هیئتیه وه بۆ ئه م رایه و ده لێ: ئه و حه دیثانه ی: که جه ماوه ری زانایان

(۱) رواه مسلم عن عبد الله بن عمر في (فضائل الصحابة) (۲۵۳۷) باب (۵۳) ورواه البخاري في (العلم) (۱۱۶) باب (۴۱) (السمر في العلم).

(۲) رواه مسلم برقم (۲۵۳۸) باب (۲۱۸).

کردویانن به‌به‌لگه بۆ رای خویان ناکرتنه به‌لگه‌و نه‌ص نین، به‌لکوو (عام)‌نو ته‌خصیص رویان تی ده‌کا!

۴- نه‌حکامی شرعی به‌سروش یسان به‌خه‌و بینینی پیغه‌مبه‌ران نه‌بی ناچه‌سپین. که‌وایی نه‌و قسه‌و بیرو رایه راست نیه: که ده‌لین: نه‌حکامی شرعی بۆ نه‌ولیایان ثابت ده‌بی لهریگی نه‌ئینی زانینو نیلهامی دلپانه‌وه، به‌م نه‌وعه‌ خودا نه‌و حوکه‌م شهرعییانه فری ده‌داته دلپانه‌وه‌و زانیاری خودایی فی‌ر ده‌بنو نه‌حکامی جوزئیات ده‌زانزو، نه‌ئینی بونه‌وه‌ر شاره‌زا ده‌بنو پیوستیان به‌نه‌حکامی کوللی نیه. نه‌وه‌تا حه‌زره‌تی خضر به‌هۆی نه‌و عیلمه (له‌دنی)‌یدی که: خودا پی‌ی دابوو پیوستی به‌و زانیارییه نه‌بوو: که لای حه‌زره‌تی موسا هه‌بوو! حه‌دیشه‌که‌ی واییه که بوخاری له‌تاریخ‌دا ریوایه‌تی کردوه: ده‌که‌نه به‌لگه‌ی خویانو ده‌لین: پیغه‌مبه‌ر ﷺ فرموویه‌تی: ((استفت نفسك وان افتاك المفتون)).

ئیمامی قورطوبی ده‌فرموئ: مامۆستامان نه‌بولعه‌باسی مالیکی فرموویه‌تی: کۆمه‌لێک زیندیقو بیدینو نه‌ئینی مه‌ذه‌ب ده‌لین: نه‌م حوکه‌م شهرعییه گشتی‌پانه بۆ پیغه‌مبه‌رانو خه‌لکی ساده‌یه، نه‌گینا نه‌ولییاو نه‌هلی تایبه‌تی پیوستیان به‌و جوړه ده‌قه ئایینیانه نیه، به‌لکوو نه‌وه‌ی ده‌خریته دلپانه‌وه به‌نیلهام حوکم به‌وه ده‌که‌زو پابه‌ندی نه‌شته ده‌بن: که دلپان دیته سه‌ری! نه‌و کۆمه‌له زیندیق و نه‌ئینی خواهانه ده‌لین: نه‌ولییا به‌هۆی مشتو مال‌بونی هه‌روونیانو خالی بوونی دلپان له‌ئه‌غیار عولوومی نیلاهی و حه‌قائیقی ره‌ببانییان بۆ ده‌رده‌که‌وئ، نه‌ئینی بونه‌وه‌ر ده‌بینزو نه‌حکامی جوزئیات ده‌زانن، پیوستیان به‌نه‌حکام و شهراتیعی کوللیات نیه.

نه‌مجار شیخ نه‌بولعه‌بیاس ده‌فرموئ: نه‌م بیرو بۆچونو باوه‌ره، کوفرو بیدینی‌یه هه‌ر که‌سێ وای کافرو هه‌لگه‌راوه‌یه له‌تایینو ده‌کوژرئ، چونکه ئینکاری شتیکی زانراوی شرعیته‌ی ئیسلام ده‌کا، چونکه په‌روه‌ردگار قانونو

یاسای خۆی دانوه، حیکمه‌تو دانایی خۆی تیدا به‌تار هیناوه، رایگه‌یاننده: که نه‌حکامو شهریه‌تی خودا به‌هۆی پیغمبرانیه‌ود ده‌زاندرن، نه‌و پیغمبرانه سه‌فیرو ناوه‌ندن له‌تیوان خوداو ئاده‌میزاداندا، نه‌وان دیاری کراون بۆ گه‌یانندی شهریه‌تی خودابه‌نه‌ه‌کانی، نه‌وان خودا هه‌لی بژاردین بۆ نه‌وه‌ی نه‌حکامو شهریه‌تی خودا بگه‌یندو روونی بگه‌نه‌وه. وه‌کوو ده‌فهرموئ: ﴿الله یصطفی من الملائكة رسلاً ومن الناس ان الله سمیع بصیر﴾ (الحج/۷۵). یان ده‌فهرموئ: ﴿الله اعلم حیث یجعل رسالته﴾ (الانعام/۱۲۴). یان ده‌فهرموئ: ﴿کان الناس امة واحدة فبعث الله النبیین مبشرین ومنذرین﴾ (البقرة/۲۱۳).

به‌کورتی و پوختی، به‌گوێره‌ی زانیاری قه‌طعی و یه‌قینی ضروری به‌کۆرای زانیانی سه‌له‌فو خه‌لف نه‌وه چه‌سپاوه‌و سه‌لمیندراوه: که زانینی نه‌حکامی په‌روه‌ر دگار چ فەرمان بن چ نه‌هی ره‌وایه‌و کاریکی په‌سندده. به‌لگه‌ش به‌م روداوانه ده‌هیننده که له‌سه‌ر ده‌ستی هه‌زه‌تی خه‌ر روپان دا، ده‌لێن: نه‌وه‌تا به‌گوێره‌ی زانیاری هه‌زه‌تی موسا (که عیلمو ظاهیری هه‌بوو) کاره‌کانی هه‌زه‌تی خه‌ر تاوان بوون. که‌چی به‌گوێره‌ی زانیاری هه‌زه‌تی خه‌ر (که عیلمی باطنی هه‌بوو کاره‌کانی په‌سند بوون!!

هه‌روه‌ها نه‌وه‌شیان بلاو کردۆتموه، قیری هه‌وا خواهانی خۆیانان کردوه، ده‌لێن شهریه‌ت هه‌یه، ته‌ریقه‌ت هه‌یه حه‌قیقه‌ت هه‌یه. شهریه‌ت بریتییه له‌عیلمی ظاهیر، ته‌ریقه‌تو حه‌قیقه‌تیش بریتیین له‌عیلمی (باطن). نه‌ه‌م‌جار پێیان وایه: ته‌ریقه‌تو حه‌قیقه‌ت جیاوازن له‌شهریه‌ت، به‌لکو هه‌ندێک ده‌لێن: شهریه‌ت وه‌کوو توێکل وایه نه‌وه‌ی مه‌به‌سته ناوه‌رۆکو جه‌وه‌ره‌که‌یه: که بریتیین له‌طه‌ریقه‌تو حه‌قیقه‌ت!

لەم بارەوہ قسەو باسو سەرگوزشتە ی زۆرو زەبەندە بەشیعرو پەخشان نووسراون.^(۳)

شتیکی ئاشکراو لەخۆر رهوشن تره: که نایینی پاکی ئیسلام نایینیکی تیرو تەسەلەو لەهیچ رویەکو^ه که کوپی تیدانیه^ه هەموو رویەکی ژبانی شی کردۆتەو^ه، بۆ هەموو کاتو شوێنیک گونجاو لەبارە، سەرچاوەی ئەم نایینه بەرزو پیروژه دوو سەرچاوەی روزو پاکو بیگەردن، ئەوانەش قورئانی پیروژو حەدیشی پیغەمبەر ﷺ بەهەر سی جۆرەکانیەو^ه (قول، فعل، تقریر) جا هەر بیرو باوەڕیک، هەر کارو گۆفتاریک لەو سەرچاوە پاکو خاوەنانه هەلقولابی ئەو پەسنلو رهوایه، ئەگەر لەوانەو سەرچاوە نەگرتی ئەو سەر لی شیوانو گومپاییه.

بیگومان ئەو تەصەووفی که ئیمامی غەزالی پێناسە ی کردووەو بانگەوازی بۆ دەکا، ئەو تەصەووفی لەکتیبی (جمع الجوامع) دا پێناسە ی بۆ کراو^ه، ئەو کاکلە ی نایینهو شتیکی راستو رهوایه^ه، رێبازو رهوشتی پیاوچاگانی موسولمانه، ئەو تەصەووفی لەشەریعت جیا نیه، ئەو تەصەووفی بریتییە لەروکردنە خوداو مشتو مالکردنی دلو دەروونو ئیخلاص لەکردهو^ه دا، یەکتاپەرستی و پابەندبوون بەشەریعتەو^ه، شوێنکهوتنی پیغەمبەر ﷺ، خۆروت کردنە لەهەموو شتی جگە لەخودا، وازهێنانە لەگالتەو گەپو جوانی دونیاو روکردنە خودایه، وازهێنانە لەهەموو کارو رهوشتی که نایینی ئیسلام یاساگی کردو^ه، هەلبەتە تەصەووف بەم جۆری باس کرا پوخته ی نایینو شەریعتە، پێویستە هەموو موسولمانی هەول بدا ئەو جۆر تەصەووفی لەناخیا رەنگ بداتەو^ه، بەبێ هەبوونی ئەو جۆر تەصەووفی ئیمانی هیچ خاوەن باوەڕی تەواو نیه، بەبێ هەبوونی ئەو جۆر تەصەووفی هیچ فەرپەر بەرە کهت دەستەبەر نابێ!

(۳) بۆ زێدە زانیاری لەم بارەو سەیری کتیبی (تاریخ التصوف فی الإسلام) دانراوی (د. قاسم غنی) وەرگیرانی (صادق نشاة) بکه، ئەم کتیبە بفرخه (د. أحمد ناجی القیسی) و (د. محمد مصطفى حلمی) پێیداچوونەو.

به لام به داخله نمو ته صه ووفه پاکتو خاوینه به درژیایی میژو له لایه ن
 نه فامو خه لکی سافیلکمو دوژمنانی تایینه مه دهستی تیخراوه، زور شتی
 ناشرینو دژ به بیرو باوه پری نیسلامی تیکه ل بووه، ته نانه ت زور شتی
 ته صه ووفو ته ریه ت وه پال نیسلام دراوه. له کاتیکدا نیسلام زور لهوه
 دووره و شتی وای تیدا نیه!

چیرۆکی ذیلقرنهین و یه نجوی مه نجوی

وَيَسْأَلُونَكَ

عَنْ ذِي الْقُرْنَيْنِ قُلْ سَأَتْلُوا عَلَيْكُمْ مِنْهُ ذِكْرًا ﴿٨٣﴾
 إِنَّا مَكَنَّا لَهُ فِي الْأَرْضِ وَءَايَتُهُ مِنْ كُلِّ شَيْءٍ سَبَبًا ﴿٨٤﴾ فَأَتْبَعَ سَبَبًا
 حَتَّىٰ إِذَا بَلَغَ مَغْرِبَ الشَّمْسِ وَجَدَهَا تَغْرُبُ فِي عَيْنٍ حَمِئَةٍ
 وَوَجَدَ عِنْدَهَا قَوْمًا قُلْنَا يَذَا الْقُرْنَيْنِ إِمَّا أَنْ تُعَذِّبَ وَإِمَّا أَنْ تَتَّخِذَ
 فِيهِمْ حُسْنًا ﴿٨٥﴾ قَالَ أَمَّا مَنْ ظَلَمَ فَسَوْفَ نُعَذِّبُهُ ثُمَّ يُرَدُّ إِلَىٰ رَبِّهِ
 فَيُعَذِّبُهُ عَذَابًا نُكْرًا ﴿٨٦﴾ وَأَمَّا مَنْ ءَامَنَ وَعَمِلَ صَالِحًا فَلَهُ جَزَاءٌ
 الْحَسَنُ وَسَنَقُولُ لَهُ مِنْ أَمْرِنَا يُسْرًا ﴿٨٨﴾ ثُمَّ أَتْبَعَ سَبَبًا ﴿٨٩﴾ حَتَّىٰ
 إِذَا بَلَغَ مَطْلِعَ الشَّمْسِ وَجَدَهَا تَطْلُعُ عَلَىٰ قَوْمٍ لَمْ نَجْعَلْ لَهُمْ مِّنْ

دُونَهَا سِتْرًا ﴿٩٠﴾ كَذَلِكَ وَقَدْ أَحَطْنَا بِمَا لَدَيْهِ خُبْرًا ﴿٩١﴾ ثُمَّ أَنْبَأَ
 سَبِيًّا ﴿٩٢﴾ حَتَّىٰ إِذَا بَلَغَ بَيْنَ السَّدَّيْنِ وَجَدَ مِنْ دُونِهِمَا قَوْمًا
 لَا يَكَادُونَ يَفْقَهُونَ قَوْلًا ﴿٩٣﴾ قَالُوا يَنْذَا الْقَرْنَيْنِ إِنْ يَأْجُوجُ وَمَأْجُوجُ
 مُفْسِدُونَ فِي الْأَرْضِ فَهَلْ نَجْعَلُ لَكَ خَرْجًا عَلَىٰ أَنْ تَجْعَلَ بَيْنَنَا وَبَيْنَهُمْ
 سَدًّا ﴿٩٤﴾ قَالَ مَا مَكْنِيَ فِيهِ رَبِّي خَيْرٌ فَأَعِينُونِي بِقُوَّةٍ أَجْعَلْ بَيْنَكُمْ
 وَبَيْنَهُمْ رَدْمًا ﴿٩٥﴾ ءَاتُونِي زُبَرَ الْحَدِيدِ حَتَّىٰ إِذَا سَاوَىٰ بَيْنَ الصَّدَفَيْنِ
 قَالَ أَنْفِخُوا حَتَّىٰ إِذَا جَعَلَهُ نَارًا قَالَ ءَاتُونِي أُفْرِغْ عَلَيْهِ قِطْرًا
 ﴿٩٦﴾ فَمَا اسْتَطَعُوا أَنْ يَظْهَرُوهُ وَمَا اسْتَطَعُوا لَهُمْ نَقْبًا ﴿٩٧﴾
 قَالَ هَذَا رَحْمَةٌ مِنْ رَبِّي فَإِذَا جَاءَ وَعْدُ رَبِّي جَعَلَهُ دَكَّاءَ وَكَانَ وَعْدُ رَبِّي
 حَقًّا ﴿٩٨﴾ وَتَرَكْنَا بَعْضَهُمْ يَوْمَئِذٍ يَمُوجُ فِي بَعْضٍ وَنُفِخَ فِي الصُّورِ
 فَجَمَعْنَاهُمْ جَمْعًا ﴿٩٩﴾

لہوہ پیش لہباسی ہوی نازلہ بونی چیروکی تہ صاحبولکہ ہفدا وترا: کہ
 جولہ کہ کان داوایان لہ موشریکہ کانی مہ کہ کرد: کہ پرسیار لہ پیغہ مبسر ﴿٩٧﴾
 بکن دہ بارہی چیروکی تہ صاحبولکہ ہفو چیروکی ذیقہرنیزو چونیہ تی (روح) !
 مہ شہوور وایہ: پرسیار کمرہ کان موشریکہ کانی قورہ ییش بسوون.
 موحدہ ممدی کوری نیسحاق لہ بارہی (سبب نزول) ی تہم سورہ تہوہ دہ لی:

پیریکی میصری پیش چلو نهونده ساله هاته لامازو له عی کریمه وه شه ویش
له ئینو عه بیاسه وه بۆیگیراینه وه، وتی: قور هیشیه کان نه ضری کوری حاریشو
عوقبه ی کوری نه بو (معیط) یان نارد بۆ لای مالمه جوله که کان له مه دینه،
پیان گوتن بچن «هبارهی موحه ممه د پرسیار لهو مالمانه بکه ن، ره وشتو
ناکاره کانی بۆ نه وان باس بکه ن، قسه کانی که به ئیمه یان ده لئی بۆیان
بگیرنه وه، بزائن ناخۆ نه وان له باره یه وه چى ده لئین: نه وان له کۆنه وه خاوه ن
نامه ی ناسمانین، هه وائو باسو خواسی پیغه مبه ران ده زانن، شانده که ی
قور هیش هاتنه مه دینه وه ده رباره ی حالو وه زعی پیغه مبه ر پرسیاریان له مالمه
جوله که کان کرد، شیوه ره وشتو کردارو گوفتاریان بۆ باسکردن، وتیان: ئیوه
خاوه نی ته وراتزو هاتووین له باره ی نه م کابرایه ی خۆمانه وه زانیاریه کمان
بده نی.

مالمه کان پیان وتن: سێ شت هیه پرسیاری لئ بکه ن نه گهر هه وائی
دانئو بۆ شی کردنه وه نه وه نیشانه ی نه وه یه: نه و کابرایه پیغه مبه ره. نه گینا
پیاویکی درۆزنو قسه هه لبه سته، پرسیاری لئ بکه ن ده رباره ی کۆمه له
که نه جیک که له رۆژگاری کۆندا رویان له کێو که ژ کردوه، کێزو بۆ کوی چوونو
چییان به سهر هات، چونکه سهرگورشته ی نه وان سه یرو سه مه ره یه، هه روه ها
پرسیاری لئ بکه ن ده رباره ی نه و پیاوه ی خۆره ه لاته و خۆرئاوای پشکنی و
گه راو داگیری کرد، باسو خواسی چۆنه و چی به سهر هات، پرسیاری لئ بکه ن
ده رباره ی (روح) چیه و چۆنه! جا نه گهر هه وائی پئ دانو بۆی شیکردنه وه نه وه
پیغه مبه ره و برۆای پئ بکه ن، نه گینا نه وه پیاویکی درۆزنو قسه هه لبه سته.
نه ضرو عوقبه گه رانه وه بۆ مه ککه و وتیان: نه ی هۆزو خێلی قور هیش،
زانیاریه کمان هیناوه نیوان ئیوه و موحه ممه د یه کالا ده کاته وه، مالمه
جوله که کانی مه دینه نامۆژگاریان کردین: که پرسیار له موحه ممه د بکه یین
له باره ی چه ند شتیکه وه پیان گوتن. نه مجار هاتنه لای پیغه مبه ر ﷺ وتیان:
ته فسیری ره وان

ئهی موحه ممهه! چههه شتیک ههیه بۆمانی روه بکه ره وه، نه مجاره سی
 پرسیاره که یان ئاراسته کرد، پیغه مبهه ﴿فهرمووی: ((أخبرکم غدا عما
 سألتکم عنه)) سبهینی وه لامی پرسیاره کانتان ده ده مه وه، هیچ ئینشانه لای
 نه کرد، قوره یشیه کان رۆشتن، پیغه مبهه ﴿پانزه رۆژ نیگای بۆ نه هات،
 جویرائیل نه ده هاته سه ری، ههتا وای لی هات قوره یشیه کان که وتنه مقو مقو
 ده یانگوت: سه یره موحه ممهه واده ی به یانی پی داین، که چی شه وه پانزه رۆژ
 تپه ری هیچ وه لامی نه داینه وه، به مه پیغه مبهه ﴿زۆر دلته نگ بوو، تانه و
 ته سه ری قوره یشیه کانی زۆر پی ناخۆش بوو، نه مجار سه زه تهی جویرائیل
 هاته سه ری به نیگا سوره تی (الکھف) ی بۆ هیئا، که عیتابی شه و ی
 له پیغه مبهه گرت. که بۆچی دلته نگ ده بی به قسه ی قوره یشیه کانو چیرۆکی
 نه صاحبو له ههفو چیرۆکی ذیلقه رنه یزو باسی (روح) ی تیدایه.

ریوایه تیکی تریش ههیه ده رباره ی (سبب نزول) ی ئایه تی ﴿قل
 الروح...﴾ له روایه ته که دا هاتوه، ده ئی: جوله که کان به پیغه مبهه یان گوت:
 ئهی موحه ممهه! پیمان بلی: گیان چیه؟ به چ شیوه یه ک گیان له ناو جه سه ده
 سزا ده درئ؟! خۆ روح له خودا وه هاتوه؛ هیشتا پیغه مبهه هیچی له م باره وه
 بۆ نه هاتبوو، هیچ ولامیکی نه دانه وه، دوا یی سه زه تهی جویرائیل هاته لای
 نیگای بۆ هیئا که ده فهرموئ: ﴿قل الروح من امر ربی وما اوتیتکم من العلم
 الا قلیلاً...﴾.

ئه گهر سه یری ئایه ته کان بکه یه هیچ شتیک ده رباره ی که سایه ته
 ذیلقه رنه یزو سه رده ه شوئزو جیگای باس ناکا، نه مهش دیار ده یه کی به رچا وه
 له چیرۆکه کانی قورئاندا، چونکه دیاری کردنی میژوو جیگا و شوئین مه به سه
 نیه، به لکو مه به سه ته په نه وه رگرتن ته ربیه ته دادانه، ده ی په نه وه رگرتن
 عیبه ته زۆر جار به بی دیار یکردنی زه مانو مه کان ده سه بهه ره به ن!

میژووی نووسراو باسو خواسی پاشایه کی له خوگرتوه، ناوی
 نهسکه ندهری ذیلقه رنهینه. شتیکی چهسپاوو حقیقه ته نهو نهسکه ندهری
 له میژودا ناوی هدی، نهو ذیلقه رنهینه نیه که له قورئاندا باس کراوه، چونکه
 نهسکه ندهری ئیفریقی بته پرست بووه، نهو ذیلقه رنهینه قورئان باسی لیه
 ده کا خاوهن باوه پر بوو» یه کتاپ پرست بووه، ئیحانی بهزیندوبوونه وه هه بووه.

نه بو ره یحانی بیرونی له کتیبی بهناو (الآثار الباقية عن القرون الخالية) دا
 ده لێ: نهو ذیلقه رنهینه له قورئاندا ناوی هاتوه، له خێلی حیمیر بووه،
 چونکه پاشا حیمیری هه کان نازناوی (ذی) یان هه بووه، وه کوو: ذی یهزن، ذی
 نواس.

ذیلقه رنهین ناوی نه بو به کری کوپی ئیفریقش بووه، سوپایه کی بی
 شماری به رهو قهراخی ده ربای سپی ناوه راست هینا، به ولاتی تونسو
 مهراکشو چهند شوینیکی تر دا تپه پری، شاری ئیفریقییهی دروست کرد،
 دواپی هه موو کیشوهری نه فریقیا بهو ناوه وه ناوئا!

ماموستا سهید ده فهرموئ: وئ ده چی نهو رایه راست بی، به لام ئیمه
 ناتوانین نهو میژووه نووسراوه له کهوو بیژینگ به دین، چونکه لیکۆلینه وه
 له میژووی نووسراودا ده ربارهی نهو ذیلقه رنهینه قورئان لایه تیکی ژبانی
 ده گیریتیه وه» کاریکی نهسته مه هه وه کوو چۆن ناتوانین به دورو درێژی
 ده ربارهی زوربهی نهو چیرۆکانه ی نه قورئاندا هه و ه کوو سه رگورشته ی گه لی
 نووح، گه لی هودو گه لی صالح... هتد. لیکۆلینه وه» نه نجام به دینو له چوار
 چیه ی ده قه قورئانییه که ده ربچین! میژوو به نیسه بت ته مه نی ئاده میزاد تازه
 له دایک بووه مندا لێ دوینییه، بیگومان پیش نه وه ی میژوو بنووسریتیه وه
 چهنده ها روداوی جۆراو جۆر رویان داوه ئیمه هه چیان لی نازانین. میژوو
 لیان بی خه به ره!

نه گهر تهورات گۆرانکاری تیدا نه کرایه وه کوو خۆی بمایه وه بیگومان ده به وه سهرچاوه یه کی گرنک بۆ زۆر له روداو ده کۆنه کانی میژوو پشتی پی ده به ستر. به لام به داخه وه تهورات نه فسانه ی وا تیه اخندراوه: که گومان له وه دا نیه نه فسانه یه، ههروا چهند روایاتو قسه و باسی تیدا زیاده کراوه گومان له وه دا نیه که لی پی زیاده کراوه بی نه صلۆ نه ساسن. سروشه خودایی به که نیه. کهوابی ناتوانین تهورات بکهینه سهرچاوه یه کی میژوویی و بتمان به و زانیاریانه بکهین: که تییدا تۆمار کراو!

بۆیه تاکه سهرچاوه ی به و پیکراو بۆ نه م جوړه چیرۆکتو به سهرهاتانه قورثانی پیرۆزه: که پارتیزاوه له هه مو جوړه گۆرانکارییه ک، پیتیکی لی زیاده و کم نه کراوه.

نه وه شمان له یاده نه چی هیچ کاتی ناگونجی و نابی قورثان به میژوو هه لسه نگینین، میژوو بکهینه تهرازوی کیشانه ی قورثان، له بهر دوو هۆی سهره کی رونه ناشکرا:

۱- میژوو تازه له دایک به وه و زۆر روداو هه من له میژووی ژبانی ئاده میزاده، میژوو هیچیان لی نازانی و لییان بی ناگایه، قورثان هه ندی روداو ده گیرته وه: که زانیاری میژوو هیچیان لی نازانی.

۲- میژوو هه رچهنده به ی روداوی له خۆگرتون کرداری ئاده میزاده، کرده وه ی ئاده میزادیش بی که و کورتی نابی، نه وه تا ئیستا ئیمه له م رۆژگاره ی خۆمان دا وێرای پیشکهوتنی و هه سائیلی گه یاندن و زانیاری، به چاوی خۆمان ده بینین: روداویک، به چهند شیوه ی جۆراو جۆر ده گیردێته وه جۆره ها ته فسیر و لیکۆلینه وه ی دژیه کی بۆ نه نجام ده درئ، میژوو له م مه علوماته تیکه لۆ پیکه لانه، له م ریهاته دژیه کانه په یدا ده بی. ده ی چۆن ده گونجی چیرۆکه کانی قورثان به میژوو هه لسه نگینین!!

ئەوێ مەبەستە لێرەدا بزاندێ ئەوێ: پرسیار لەپێغەمبەر کرا
دەربارەى ذیلەقەرنەین، پەرورە گار نیگای بۆ ناردو ئەم لایەنەى بەسەر هاتی
ئەو زاتەى روون کردووە، ئێمەیش جگە لەقورئان سەرچاوەیەکی ترمەن
بەدەستەو نە بۆ رونکردنەوێ ژێانی ذیلەقەرنەین، ناتوانین بەبێ زانیاری
سەرچاوەی بپروا پێکراو لەچارچۆی دەقە قورئانییەکی بپۆینە دەری!

بێگومان قورئان سێ گەشتی بۆ ذیلەقەرنەین تۆمار کردووە گەشتیک
بەرەو خۆرئاوا، گەشتیک بەرەو خۆرەلات، گەشتیکیش بۆناوچەى ئێوان دوو
سەدەکان (بین السدین)، دەى با ئیستا بکەوینە شوێن گەشتەکانو گۆی بۆ
گیرانەوێ سەرگورشتەکی بگرینو دلی خۆمانی بۆ بکەینەو.

دەفەرموێ: ﴿وَيَسْأَلُونَكَ عَنِ الْقَرْنَيْنِ، قُلْ سَأَتْلُو عَلَيْكُمْ مِنْهُ
ذِكْرًا﴾ ئەو موحەممەدا جولەکەو قورەیشییەکان پرسیارێ لێ دەکەن
دەربارەى ذیلەقەرنەین، پرسیارى فێربوونو تێگەیشتن نا پرسیارى
تاقیکردنەو ئێنکەبەریت لێ دەکەن، لەولامدا پێیان بلێ، من لەژێر روشنایی
ئەو نیگایەى لەخوداوە بۆم دێ بەسەر هاتی ئەو زاتەتان بۆ دەگیرمەو!!

ئەسکەندەرى مەقدۆنى کۆری فیلیبىسى یۆنانىیە، لەدەورو بەرى (۳۳۰)
پیش زاییندا پاشایەتى هەموو جیهانى بۆ خۆى کۆنترۆل کردووە. شارى
ئەسکەندەرییەى دروست کردووە. قوتابى ئەرەستۆ بوو، کە بەمامۆستای
یدەکەو فەیلەسووف دەژمێردێ لای ئەم خۆیندووەتى.

ئەسکەندەر شەرى لەگەڵ فارسەکان کردووە مەملەکەتو کیشوهرى دارای
داگیر کرد، کچەکەشى مارە کرد، ئەمجار روى کردە ولاتى هیندستانو شەرى
لەگەڵ دانیشتواتى کرد، ولاتى میصرو دەورو بەرى خستە ژێر رکێفی خۆیەو،
خۆرەلاتو خۆرئاوای داگیر کرد.

جا وەکوو وتمان ئەم ئەسکەندەرە هەرچەندە نازناوی ذیلەقەرنەینى
هەیهو بەو ناوەشەو ناوبانگى هەیه، بەلام ئەو ناگونجێ ئەو ذیلەقەرنەینە

بی: که قورئان باسی ده کا، چونکه نهسکهندهر کافر بووه، بهلام نهم
ذیله قهرنه نینه بهنده یسه کی صالحو خودا پهرست بسووه خودا ملکنو
سهلته نه تیکی بهر فراوانی پی به خشی. وه کوو ده فهرموئ: ﴿اَنَا مَكْنَانِي﴾
الأرض، وآتیناه من کل شیء سبأک نیمه ملکنو سهلته نه تیکی گه وره مان
پی به خشی بوو، همرچی نه سبابی ده سهلاتو پادشایی و فهرمانپه وایی هیه
بۆمان دهسته بهر کردبوو، چه کتو کهره سی شهرو زانیاری پیویست بۆ هه موو
لایه تیکی فهرمانپه واییمان بۆ دابین کردبوو، هیزو توانای نه وه مان پی
به خشی بوو بتوانی هۆکاره کانی ده سهلات به نه و پهری لیها تووی به کار بینئ،
هه وولاتیکی بویستایه بهناسانی ده یخسته ژیر رکیفی خۆیه وه، خۆره له لاتو
خۆرئاوای کۆنترۆل کرد، هه موو جیهان بۆی مل که چ بوو، پاشایانی عهره بوو
عه جهم بوونه ژیره ده سته. به کورتی بۆ گه ییشتن به هه موو مه به سته
نامانجه کانی هۆکاری کاریگهرمان بۆ ره خساندبوو ﴿فَاتَّبَعَ سَبَاءٌ حَتَّىٰ إِذَا بَلَغَ
مَغْرِبَ الشَّمْسِ وَجدها تغرب فی عین حنة﴾ ویستی بگاته نه و پهری خۆرئاوا،
رَبَّازِیکِ راستی گرته بهرو هۆکاریکی کاریگهری به کار هیئا بۆ گه ییشتن
به مه به سته کانی، کهوتهری به ره وه شوینه ی ده یویست بیگاتی، هه تا
گه ییشته شوینی ناو ابوونی خۆر، واته: له لای خۆرئاوا گه ییشته نه و پهری
ئاوه دانی له پیش چای و شکانی برایمه وه نه ییتوانی زیاتر به ره و پیش بجئی، وا
دیاره گه ییشتبیته قهراغی ده ریالووشی ته تله سی (الحيط الأطلسی) نه و کاته
ده ریای تاریکی (بحر الظلمات) یشیان پی گوتوه وه خه لکی پییان وابوه نیتر
و شکانی دوایی دیت، جا له شوینه دا وا هاته بهر چای: که خۆر له کانیاویکی
ده ورو بهر قوړای دا گووم ده بوو، وا دیاره نه و به وولاتی تونس و جه زائیرو
مهراکیش دا تیپه ریوه گه ییشتتوته ده ریالووشی ته تله سی له ویدا واهاتوته
بهر چای که خۆر له کانی به کندا ناواده بوو که ده ورو بهر که ی قوره ره ش بوو،
واته: خۆر له ده ریادا گووم ده بوو، ده ریاش خۆی شین نواندوه، ده تگوت: قوړو

ئاو تیکه لاوبووه! نه‌مه‌یش دیارده‌یه‌که به‌گویره‌ی شوینو ولات ده‌گوپئی؛ له‌ولاتی شاخو دۆلۆ کیتودا ده‌بینی خۆر له‌کیوو کهژ ئاوا ده‌بی، له‌شوینی ده‌شتو سارادا وا ده‌بینردی: که خۆر به‌ناو زه‌وی دا رۆده‌چی، له‌قمراخ ده‌ریا وا دیته به‌رچاو: که خۆر له‌ناو ئاوی ده‌ریادا نقوم ده‌بی.

مامۆستا سه‌یید «ه‌فرموی: وا پئی ده‌چی نمو شوینه شوینی تیپژانی روبریک بووبی بۆ ناو ده‌ریالووش، به‌رواله‌تیش له‌و جۆره شوینانه‌دا گژوگیاو قوپه ره‌شو چالۆ گۆلاو په‌یدا ده‌بنو وه‌کوو کانی دیته به‌رچاو!..

جا ذیله‌قهرنه‌ین وا هاته به‌رچاوی که خۆر له‌مۆی دا ئاوا ده‌بوو، به‌لام ده‌ستنیشان کردنی شوینه‌که زه‌حمه‌تمو ناتوانین دیاری بکه‌ین، چونکه ده‌قه قورناییه‌که دیاری ناکا، هیچ سه‌رچاوه‌ی تری باوه‌پیکراومان به‌ده‌ستمو» نیه بتوانین پشتی پئی ببه‌ستین، بۆیه له‌م باره‌وه هه‌رچی بلیین تهنه‌نگه‌و به‌تاریکیه‌وه ده‌نیینو ره‌مل ه‌اویشتنه.

﴿ووجد عندها قوما﴾ له‌نزیک نمو شوینه‌ی وه‌ک کانی ده‌چوو خۆری تیدا گوم ده‌بوو، گه‌لو نه‌ته‌وه‌یه‌کی بینی ریی لییان کهوت، نمو نه‌ته‌وه کافرو بئی باوه‌پوون، جا په‌روه‌ردگار ذولقهرنه‌ینی سه‌رپشک کرد له‌نیوان شه‌وه‌دا به‌کوشتن سزایان بدا، یان بانگه‌وازیان بکا بۆ نیمان هینان، به‌م جۆره‌ی که بۆمان باس ده‌کا ده‌فرموی: ﴿قلنا یا ذا القرنین إنا أن تعذب، وإما أن تتخذ فيهم حسناً﴾ وتمان: نه‌ی ذولقهرنه‌ین! سه‌رپشک به‌ له‌نیوان شه‌وه‌دا به‌کوشتن سزایان به‌ده‌ی نه‌گهر سوور بوون له‌سه‌ر کوفرو بی‌دینی خۆیانو دانیان نه‌نا به‌تاکو ته‌نهایی من‌داو به‌پیر بانگه‌وازی تۆو» نه‌هاتن! یان چاکه‌یان له‌گه‌ل بکه‌یو له‌گه‌لیان به‌سه‌برو پشوو درێژی بانگیان بکه‌ی بۆ رینگای هیدایه‌تو به‌خته‌وه‌ریو شه‌ریعه‌تی خودایان قیر بکه‌ی.

ماوه‌ته‌و» نه‌وه بزانیان نایا نه‌م پی‌گوتنه‌ی په‌روه‌ردگار به‌ذولقهرنه‌ین به‌چ شیوه‌یه‌ک بووه؟ نایا ذولقهرنه‌ین پی‌غه‌مبه‌ر بووه خودا به‌نیگاو سه‌روش

ئەمە ی پێ فرموو؟ یان ئەمە حیکایەتی حالە لەم روو: کە خودا زالی کرد بەسەریان داو بەناچارایی ملکه چو ژێر دەستە ی بوون وە کوو پێی بفرموی: بپۆ سەرپشک بە چییان لە گەڵ دەکە ی بیکە؟! عەزاییان دە دە ی یان چاکە یان لە گەڵ دەکە ی کە یفی خۆتە. هەردو ماناکان وێ دە چن! هیچ مانعیک نیە دە قە کە ئاوا مانا بکە ی یان ئاما! ئەو ی گرنگە: ئەو یە: ذولقەرنە ی دە ستورو قانونی خۆی راگە یاندو هە لۆستی خۆی بەرامبەر ئو ولاتو کیشوهرانی کۆنترۆلی کردن ناشکرا کرد، بریاری بۆ یان دە رکرد ﴿قال: أمّا من ظلم فسوف نعذبه ثم يرد إلى ربه فيعذبه عذاباً نكراً﴾ ذولقەرنە ی بە دارو دە ستو هە ندێ لە کار بە دە ستە تاییبە تیه کانی خۆی فرموو: ئو کە سی ئیمە بانگی دە کە ی بۆ خودا پەرستی و ئو سوورە لە سەر ستە و ستە مکاری و شە ریک بۆ خودا دادە نێ ئەو ئیمە سزای کوشتنی بە سە ردا دە دە یزو قە لاچۆی دە کە ی، پاشان دە گەر پتە وە بۆ لای خودای خۆی لە قیامە تدا سزای سە ختی دە داو بە ناگری بێ نامانی دۆزە خ دە یسو تینێ! سزایە کی دە دا کە س نە ییدی بۆ کە س نە ی بیستی.

﴿وَأَمَّا مَنْ آمَنَ وَعَمِلَ صَالِحاً فَلَهُ جِزَاءُ الْحُسْنَىٰ، وَسنقول له من أمرنا يسراً﴾ وە لی ئەو کە سی ئیمانی هێناو کردە وە ی چاکێ ئە نجام داو بە گوێرە ی ئیمانە کە ی هە لسو کە وتی کرد، ئەو پاداشی دە در پتە وە، لە هە ردوو جیهان دا بە ختە وەرە. لە وە بە و لاو دە رسی خودا پەرستی قێر دە کە ی بۆ ئەو ی زیاتر لە خودا نزیک بیئە وە، پتر دلی نە رم بێ، ئە نجام دانی ئەر کە کانی خودا پەرستی لە سەر شان گران نابن! ئەر کی ئاسانی داوا لی دە کە ی، شتیکی داوا لی ناکە ی لە سەر شانی گران بێ، فرمانی پێ ناکە ی بە ئە نجام دانی کارێک نە توانی بیکە! ئیمە ییش یار مە تی دە دە ی، کارە کانی بۆ ئاسان دە کە ی!

بە کورتی ئەم پاشا فرمان پەر وایە رە هایە بریاری ئەو ی دا: کە لە گەڵ خودا پەرستانو چاکە کاران دا چاکە کارو بە حیل و دلسۆزی، لە گەڵ تاوانکارو

خراپه وستاندا بمزه برو زهنگ بئو تۆلەيان لى وەرگرتەوه... بەراستى ئەمەيه
فەرمانپەرەواى ناجیح و لات ئاوه دانکەرەوه و حوکمرانى راستو دروست ئەوه:
ئاسایشو دنیایی بۆ هاوولاتیان بەو جۆرە حوکمە دەستەبەر دەبى، ولات بەو
شیۆه دادەمەزرى کار بەو جۆرە بەرپۆه دەچى!!

هەر کاتى چاکە کار پاداشى کردەوهى چاکى خۆى وەرگرتەوه، دلسۆزو
خەمخۆر پاداشى دلسۆزى خۆيان هاتەوهرى! سەمکارانو خراپە کاران سزای
تاوانى خۆيان وەرگرتەوه... ئەو کاتە خەلکى هەست بەدنیایی و یاسا
سەرورەى دەکەن، لەناخەوه خۆيان هەلدەئین بۆ چاکە کردنى زیاترو دلسۆزى
نواندى پترو بەرھەمەپینانى زۆر تر..

بەلام کاتیگ تەرازوى حوکم یاسا تیکچوو دزو جەردەو خۆپىو چلکاو
خۆرى ماستاوکەر بوونە راوئێکاری حاکم فەرمانپەرەوا، ئەوجۆرە کەسانە
کاریان کەوتە دەستو پاشا گوێ لى گرتن ئیشو کاریان رویشتو لەپیش
بوون، لەبەرامبەرىدا کارمەندى صالح راستان لیدراو وەرکراو بوون، نەیان
دەهیشت کاری گرنگ بگرنە دەستو لییان نەدەگەرپان رۆلى خۆيان بگێرن،
نەیان دەهیشتن بەدەستى رەنگینى خۆيان ولات بەرەو پیش بەرن، ئەوه لەو
کاتانەدا دەسلالتو هیز لەدەستى فەرمانپەرەوا دەبیتە قامچى عەزابو سزاو
ئامپىرى روخاندنو داوەشاندن، لەجیاتی یاساو رێساو نێظام پشپوى باو دەبىو
فەساد لەئارادا دەبى. لەجیاتی ئاوەدانى ولات وێرانى، لەشوێنى یەکیەتىو
تەبابى، پەرتەوازەبىو فرەحیزبى، دزایەتىو دوژمنکاری باو دەبىو ژيانى
شیرین تالو رۆژى روناک شەوزەنگو زەوى پانو پۆر تەنگەبەر دەبى!!!

﴿ثم أتبع سبباً، حتى إذا بلغ مطلع الشمس، جدها تطلع على قوم لم
نجعل لهم من دونهما ستراً﴾ پاشان ذولقەرنەین رینگایەكى تری گرتەبەر
گەشتیکى تری دەست پى کرد. لەخۆرئاواوە بەرەو خۆرەلات کەوتەپى، هەتا
گەییشتە شوێنیک یەکەم شوێن بوو: کە خۆرى لى هەلبى لەلای خۆر

هه‌لاتمه، یه‌که‌م ولاتیکی ئاوه‌دان بوو له‌لای سنووری خۆر هه‌لات، جا له‌و شوینه‌دا بی‌نی خۆر هه‌لدی له‌سه‌ر نه‌تمه‌یه‌ک روت و پێخواس، هیچ شتیکی نه‌بوو گه‌رمایی خۆریان لی دوور بخاتمه‌وه، نه‌پۆشاکیان هه‌بوو بپۆشن، نه‌خانوو خیمه‌و ره‌شماله‌و پهنایاسارو دارو دره‌ختیان هه‌بوو تا له‌سایه‌یاندا خۆیان له‌تیشکی خۆر بشارنه‌وه، راخه‌ریان زه‌وی لی‌فه‌یان ناسمان بوو. له‌ده‌شتیکی کاکێ به‌کاکێ دا ده‌ژیانو زوربه‌ی رزقو رۆژی بژیویان له‌سه‌ر ماسی بوو.

﴿کذلک﴾ ئه‌وه بوو: کاروباری ذولقهرنەین، به‌و جۆره‌ بوو: که باس کرا، گه‌شته‌کانی بۆ خۆرئاوا و له‌ویوه‌ بۆ خۆر هه‌لات، هه‌یزو تواناو ده‌سه‌لاتی، له‌شکرو سوپای، زانیاری لی‌زانی، هه‌لوێستی به‌رامبه‌ر دانیشتوانی ئه‌و کیشه‌رانه‌ی که‌وتونه‌ ژێر ده‌سه‌لاتیه‌وه، ئه‌وه بوو که بۆمان باس کردن!

﴿وقد أحطنا بما لديه خبراً﴾ ئێمه‌ ناگادار بووین به‌سه‌ر هه‌موو حاله‌و وه‌زعیکی دا، هیچ شتیکی له‌ئێمه‌ پنه‌هان نه‌بوو، واته‌: هه‌رچه‌نده له‌شکرو سوپای ئه‌وه‌نده، زۆرو بێ شمار بوو، ئه‌روه‌تو سامانی هه‌نده زۆرو به‌رفراوان بوو، ئه‌و کیشه‌رانه‌ی کۆنتڕۆلی کردبوون لی‌ک دورو به‌رفراوان بوون، ئێمه هه‌موو شتیکی ئه‌ومان ده‌زانی، به‌کورتی ده‌سه‌لاتو ده‌له‌مه‌ندی و پاشایه‌تی گه‌ییشته‌بوو راده‌یه‌ک هه‌ر ئێمه ده‌مانزانی، که‌سی تر نه‌یده‌توانی سه‌رژمێری بکاو به‌سه‌ریاندا ناگادار بێ.

﴿ثم أتبع سبباً حتى إذا بلغ بين السدين وجد من دونهما قوماً لا يكدون يفقهون قولاً﴾ پاشان گه‌شتی سه‌یه‌می ده‌ست پێ کردو ری‌گایه‌کی تری گرته‌به‌ر، له‌خۆر هه‌لاتمه به‌ره‌و باکور که‌وته‌ پێ، هه‌تا گه‌ییشه‌ ئیوان دوو کیو له‌ئیوان ئه‌رمینیو ئازرباینجاندا، لای کیوه‌کانی ری‌ی له‌گه‌له‌ نه‌تمه‌یه‌ک که‌وت، له‌وانه نه‌بوون له‌قسمه‌و گه‌فتو گۆتی بگه‌من، له‌ئاخاوتنی که‌س حالی

ئەدەبۇن، چونكى زمانى خۇيان زمانىكى زۆر غەرىب بوو، بۆ خوشيان تا بلىي كەودەنۇ نەقام بوون.

ئەم گەلو نەتەوئەيە بەشىك بوون لەنەتەوئەيە صەقالىبە (سلاف) ەكان. ئەوانەي نىشتەجىي خۆرەلاتى دەرياي رەشن.

جا لەپاش ئەو كىئەوئە نەتەوئەيەكى زۆر دېر شەپرائى ەبەوئەيەئەجوجو مەئجوج بەناوبانگ بوون، ەمەيشە لەكەلتىزۇ بۇشايى ئىوان دوو كىئەكانەوئە ەئىرشيان دەكردو پەلامارى ئەو قەومە بى دەسلەتو نەزانەي ئەم دىو كىئەكانيان دەداو تالان بېريان لى دەكردن، جا كە ذىلقەرنەينيان بىنى پاشايەكى بەدەسلەتو زاناو دادپەروەر سكالاي خۇيان لەلا كرددو ﴿قالوا: ياذا القرنين إن يأجوج ومأجوج مفسدون في الأرض﴾ دانىشتوانى ئىوان بەرەستەكان (بين السدين) ئىوان دوو كىئەكان بەذىلقەرنەينيان گوتو ئەويش بەهۆي ئەو زىرەكى و لىزانىەي كە خودا پىي بەخشىبوو لىيان حالى بوو، يان بەهۆي تەرجومانەو تىيان گەيىشت، وتيان: ئەي ذىلقەرنەين! پىت رادەگەيەنن كە يەئەجوجو مەئجوج دوو نەتەوئەن لەودىو ئەو كىئەوانەوئەن، ەئىرشان بۆ دەهينىزۇ فەسادو ويرانبوون لەولاتماندا بلاو دەكەنەوئە، دەمانكوزن، ئەو بۇئەي بەئارەقى ناوچەوان پەيداي دەكەين لىمان دەستىن، ناھىلن ساتەوئەختىك بەئاسايى ژيان بەسەر بەرىزۇ بەبى ترسو خەم سەرىنىنەوئە!

﴿فهل نجعل لك خرجاً على أن تجعل بيننا وبينهم سداً؟﴾ ئايا بەلاتەو پەسندە لەلايەن خۆمانەوئە ەندى پارەو پول كۆيكەينەوئەو بىخەينە ژۆر دەستى جەنابتەو بۆ ئەوئەي لەئىوان ئىمەو يەئەجوجو مەئجوجى ئەو دىو كەژانە بەرەستىك دروست بكەي ونگايان لى بگىرى ئىتر نەتوانن ئەم دىو كەون، لەدەست ەئىرشو پەلامارى ئەوان رزگارمان بى؟!

به‌کورتی:

نه‌وان پئشنیاری نه‌ویان بۆ ذیلقرنه‌ین کرد: که له‌ناوخیان پیتاک
بکه‌نو مالو سامان گردبکه‌نه‌وو بیده‌ن به‌ذیلقرنه‌ین بۆ نه‌وی نه‌ویش
سه‌ده‌ده که دروست بکا.

﴿قال مامکني فيه ربي خير﴾ ذیلقرنه‌ین له‌وه‌لامدا وتی: نه‌و هی‌زو
ده‌سه‌لاتی خودا پی‌تی به‌خشیوم، نه‌و مالو سامانو هۆکاره جیا جیا یانه‌ی
خودا پی‌تی داومو بۆی ده‌سته‌بهر کردوم زۆر باشته‌ره له‌وه‌ی ئیوه ده‌تانه‌وه‌ی
بمه‌ده‌نی، من پئویستم به‌مالو سامانی ئیوه نه‌یه — وه‌کوو چۆن هه‌زره‌تی
سوله‌یمان فهرمووی: ﴿اتمدونني بمال، فما آتاني الله خير مما
آتاكم﴾ (النمل/۳۶).

جا که من پئویستم به‌پاره‌و پولی ئیوه نه‌بی، بۆ خۆم که‌ره‌سته‌ی
پئویست دابین بکه‌م ﴿فاعينوني بقوة اجعل بينكم وبينهم ردما﴾ به‌کرێکارو
ئیش کردن یارمه‌تیم به‌ده‌ن، کرێکارو وه‌ستای پئویستم بۆ دابین بکه‌ن، بۆ
نه‌وه‌ی له‌نیوان ئیوه یه‌نجوجو مه‌نجوجا به‌ریه‌ستی‌ک دروست بکه‌م زۆر له‌وه
تۆکمه‌تر بی که خۆتان داوای ده‌که‌ن.

نه‌مجاره شیوه‌ی هی‌زو تواناو ده‌سه‌لاتی خۆی دیاری ده‌کاو داوای
که‌ره‌سته‌ی پئویست ده‌کا بۆی ناماده بکه‌ن ده‌فهرمووی: ﴿آتوني زبر الحديد
حتى إذا Sawى بين الصدفين﴾ پارچه‌ ناسنی جۆراو جۆرم بۆ بینن، جا که
پارچه‌ ناسنه‌کانیان بۆ ناماده کردزو کرێکارو وه‌ستایان خستنه ژێر
فهرمانی یه‌وه، ده‌ستی کره به‌دروستکردنی به‌ریه‌سته‌که‌و پارچه‌ پارچه‌ خستنه
سهر یه‌کتو لێکی به‌ستن هه‌تا وای لیهات سه‌ده‌ده‌که‌ی له‌گه‌ڵ به‌رزایی کێوه‌کان
راست کره وه‌وه‌ گه‌یانده‌یه‌ سهر لوتکه‌کان!

نه‌مجار فهرمانی به‌وه‌ستاو کرێکاره‌کان کرد، که ئاگر له‌ناسنه‌کان
به‌رده‌ن، له‌هه‌موو لایه‌که‌وه‌ موشه‌ده‌میان ناماده کردزو ئاگریان له‌ناو

پارچه‌ئاسنه‌کان کرده‌وو ﴿قَالَ انْفَخُوا فِيهَا حَتَّى إِذَا جَعَلَهُ نَارًا﴾
 به‌موشه‌ده‌مه موشه‌ده‌مه‌یان‌دا هه‌تا هه‌موو ئاسنه‌کان به‌سهریه‌کدا توانه‌وه‌و
 بوونه‌یه‌ک پارچه‌ ئاگری سوره‌وه‌بوو، نه‌مجار ﴿قَالَ: آتُونِي أَفْرَغَ عَلَيْهِ قَطْرًا﴾
 فهرمووی: مسی توواوه‌م بۆ بێنن ده‌یکه‌م به‌سهر ئه‌مو ئاسنه‌ سووره‌وه‌بووه‌دا،
 مسی توواوه‌ی به‌سهر ئاسنی سوره‌وه‌بوودا کردو هه‌موو کوزو که‌له‌به‌ری ناو
 سه‌ده‌که‌ی پر کرده‌وه‌و سه‌ده‌که‌ بوو به‌یه‌که‌پارچه‌ی توندو تۆژو تۆکه‌مه، ئیتر
 له‌وه‌دوا ﴿فَمَا اسْتَطَاعُوا أَنْ يَظْهَرُوهُ وَمَا اسْتَطَاعُوا لَهُ نَقْبًا﴾ یه‌ئجوج
 مه‌ئجوج نه‌یان‌توانی سهر سه‌ده‌ده‌که‌ بکه‌مون له‌به‌ر به‌رزی لووسی، نه‌شیان توانی
 کونی بکه‌ن له‌به‌ر قایمی و تۆکه‌می، په‌روه‌ردگار نه‌و گه‌لو نه‌تسه‌وه‌ هه‌ژاره‌ی
 خسته‌ ئاسایش و ئارامیه‌وه‌.

نه‌مجار ذیلقه‌رنه‌ین دوا‌ی ته‌واو بوونی سه‌ده‌ده‌که‌ ﴿قَالَ هَذَا رَحْمَةٌ مِنْ
 رَبِّي﴾ به‌دانیه‌شتوانی ئه‌و ده‌فه‌ره‌ی گوت: ئه‌مه‌ نیعمه‌ت و رحمه‌ته‌ له‌خوداوه‌ بۆ
 به‌نده‌کانی، چونکه‌ ئه‌و سه‌ده‌ده‌ بوو به‌به‌ریه‌ستو ناوان له‌تیوان ئیوه‌و یه‌ئجوج
 مه‌ئجوج‌دا. ئیتر ناتوانن ئه‌م دیوکه‌موزو فیتنه‌و ئاشوب له‌ولاتی ئیوه‌دا
 بلاویه‌که‌نه‌وه‌. جا ﴿فَإِذَا جَاءَ وَعْدُ رَبِّي جَعَلَهُ دُكَّاءً﴾ نه‌گه‌ر واده‌ی
 مه‌زنده‌کراوی په‌روه‌ردگار ده‌ریاره‌ی ده‌رچوونی یه‌ئجوج مه‌ئجوج له‌پاش
 سه‌ده‌ده‌که‌وه‌ هات، ئه‌و کاته‌ په‌روه‌ردگار به‌ریه‌سته‌که‌ ده‌پوخینه‌ی و وردو خاشی
 ده‌کاوه‌ له‌گه‌ژ زه‌وی‌دا ته‌ختی ده‌کا ﴿وَكَانَ وَعْدُ رَبِّي حَقًّا﴾ هه‌رچی خودا
 واده‌ی پێدا، دپه‌جی و پاشکه‌وتن و هه‌له‌وه‌شانه‌وه‌ی نیه‌و هه‌رده‌یه‌ی بێ.

ئابه‌م شیوه‌ ئه‌م حه‌لقه‌یه‌ی ژبانی ذیلقه‌رنه‌ین کۆتایی هات، به‌راستی ئه‌م
 زاته‌نموونه‌ی فهرمانه‌وه‌ی صالح و عادل بوو، خودا ده‌سه‌لات و هیزی پی
 به‌خشی، سوپا و سامانو هۆکاری تری دنیا داگیرکردنی پی‌دا، توانی هه‌موو
 دنیا به‌خۆره‌لات و خۆرئاوایه‌وه‌ بخاته‌ ژێر رکیفی خۆیه‌وه‌، به‌لام له‌خۆ
 بایی نه‌بوو، جه‌ورو سه‌ته‌می له‌ژێر ده‌سته‌کانی نه‌کرد، ئه‌و هه‌موو ولات و

کیشوهراندی خستنه ژیر دهسه لاتی خویموه، لههیچ شوینیک هه لسو کهوتی
سته مکاراندی له گه ل دانیشته کانی نه کرد، به لکوو همر شوینیکی بگرتایه
دادپهروه ریو چاکه کاری تیدا بلاو ده کرده وه، یارمه تی دانیشته وانی ده دا بو
ناوه دانکردنه وهی ولاتو بهرپاگردنی ناسایشو بهرقرار بوونی یه کیسه تی و
ته بایی و دالده دانی هه ژارو لیقومو ماوان دهستی ده ست درێژکارانی کۆل ده کرد
بوو به پشتو په نای داماو. همرگیز سهرکهوته کانی خو ی نه کرده هوکاری
چه وساندنه وهی گه لو نه تموه کان، به لکوو دهسه لاتی توانای خو ی به کار هیئا
بو چه سپاندنی عه داله تکاری و پیشخستنی ولاتو گه شه کردنی باری ئابووری،
قه لاچو کردنی زولمو سته مکاری و نه هیشتنی فیتنه و ناشوب له ولات داا هه موو
نهو کار. باشانه شی ده کاته نیشانه ی ره حمه تو نیعمه تی خودا به سهر
بهنده کانی داو ده یانگیپیته وه بو دهسه لاتی خودا و به هی خو ی له قه له میان نادا.
له و کاتانه دا که له ترۆپکی سهرکهوتنو زالبوون دایه خودای له بیر و ناماژه
به دهسه لاتی بی سنووری زاتی پاکی ده کاو هه موو شتیکی باش وه پال
په روه ردگاری خو ی ده دا!!

نه مجار بزاین یه نه جوج کینو له کو ی بوونو ئیستا له کو یو
چییا به سهر هاتو چییا به سهر دی؟

هه موو نه مانه پرسیارنو خویان ده نویننو ولامیان زه حمه تو دژواره و
ناتواندری به دلنیایی ولامیان به دینه وه. چونکه ئیمه چییا لی نازانینو زیاد
له وهی قورئان ناماژه یان بو ده کاو فرمووده ی سه حیح باسیان ده کا، چ
سهرچاوه ی بروایتیکراوی ترمان له ژیر ده ستدا نیه، قورئان هه رنه وه نده ناماژه
ده کا: که ده فهرموی: ﴿فَإِذَا جَاءَ وَعْدُ رَبِّي جَعَلَهُ دَكَاةً وَكَانَ وَعْدُ رَبِّي حَقًّا﴾
نهم ده قه ش کاتو زه مان دیاری ناکا! واده ی په روه ردگار به وردو خاشکردنی
سه دده که. ده گونجی هاتی بو رابوردی، وئ ده چی نه و واده یه به هاتنی ته ته رو
په لاماردانیان بو هه موو دونیاو خاپورکردنی هه موو نهو شارو گوندانه ی کهوته

ژیر دهستیان هاتیته جی، ثمان بهسمر هر شوینیك دا گوزهریان کردبی
ویرانیان کردو، هر شارو گوندیک کهوتیته ژیر رکیفیان خاپوریان کردو و
دانیشتونیان کوشت بر کردو!!

له شوینیکی تردا له سوره تى (الانبیاء/۹۶) «فهرموی: ﴿حتى اذا
فتحت ياجوج وماجوج، وهم من كل حذب ينسلون واقترب الوعد الحق...﴾
نهم دهقه قورنانیسهش دووباره کاتیکی دیاریکراو ناماژ پی ناکا بو
هاتنده رهوهی یهئجوج مهئجوج. نریک بووندهی وهعدی حق: که به مانا
نریکبووندهی قیامته. نمو» هر له سهرده می پیغه مبهروه ﴿هاتوته جی
... واته: له سهرده می پیغه مبهروه هاتنی روژی قیامت به نریک داد هنری،
به لکو رهوانه کردنی پیغه مبهر ﴿کراوته نیشانهی نریکبووندهی هاتنی
روژی قیامت، نمو هاتا له شوینیکی تردا قورئان دهرموی: ﴿اقتربت الساعة
وانشق القمر﴾ نمو هاشمان له یاد نه چی که چهرخو کات له حیسابی خودادا زور
جوداوازه له چهرخو کاتی حیسابی ناده میزاد؛ وی ده چی ملیونه ها سال
تیپه ربیی له نیوان نریکبووندهی هاتنی قیامتو رابوونی دا، به حیسابی
ناده میزاد به دورو دریژ بزاندرو و لهی لای خودا ماویه کی کورتو که مه!
کهوابی پیده چی روحانی نمو سهدده له نیوان نریکبووندهی قیامت: که
سهرده می پیغه مبهره ﴿روژگاری نه مروی تیمه دا رویی دابی، بهم جوړه
هه لمتو هیرشى مهغولو ته تهره کان که هه موو ولاتانی خوړه لاتى گرتوه
بریتی بی له ده رچووزو بهر له لابیوونی یاجوج ماجوج!

فهرموده ده کی صه حیحو راست هدی، تیمامی نه حمه دو له سوفیانی
شورییه وه له عورپه وه له زینه بی کچی نه بو سه له موه، له حه بیبهی کچی
نومو حه بیبهی کچی نه بو سه فیان، نهویش له دایکیه وه (خاتو حه بیبه)،
نهویش له زینه بی کچی جه حشه وه (خیزانی پیغه مبهر ﴿ده فهرموی:
پیغه مبهر ﴿له خمو رابو، دهو چاوی سوور هه لگه رابو، لهو حالو وه زعه دا

دیفهرموو: ((ویل للعرب من شر قد اقترب. فتح من رد یاجوج وماجوج مثل هذا)) به قامکه گه وره قامکی شایه تومان حهلقیه کی دروست کرد، دایکی موسولمانان: (زهینه ب) ده فهرموو: وتم: نهی پیغه مبهری خودا! نایا نیمه به هیلای ده بری یمن له کاتی کدا پیاوچاکمان تیدا بن؟؟ پیغه مبهر ﷺ فهرموو: ((نعم إذا کثر الخبث)) به لئ: نه گهر خراپه کاری زور بوو.

نهم خهونه ی پیغه مبهر ﷺ پیش چوارده سده بووه، دواپی هیرشی ته تارو مه غول بو سهر عالمی نیسلامی روی داوه، ولاتی موسولمانان یان ویرانو خاپور کرد، ته ناندت مهرکزی خه لافو فرمانه وایی موسولمانان: که به غدا بوو له سهر دهستی لهشکری هو لاکو ویران کراو دوا خه لیفه ی عه بیاسی: که خه لیفه موسه عصیم بوو کوژراو، دانیش توانی به غداد قه تلو عام کران. دهی له وانه یه نهم هیرشه ویران کاریانه ی مه غول ته تار بوو سهر عالمی نیسلامی مانای خهونه که ی پیغه مبهر ﷺ بی، پاش شه شصه دو نه و نه ده ساله هاتیته دی!!

نه مجار به شوین باسو سهرگورشته ی ذیلقرنه یین دا ■ یمه نیکی روژی قیامت راده نوینی و ده فهرموو: ﴿وترکنا بعضهم یومئذ یجوج فی بعض﴾ لهو روژ ده دا: که واده ی خودا دیته دی، خه لکی سهرگردان ده بن، هه موویان له حه بیه تانو له ترسان تیکه وه ده هاوینو سهریان لی ده شیوی هه موویان تیکه لو پیکه لو ده بن، ده کهونه گهر دوشو گهران، وه کوو ده ریا شه پؤل ده ده ن، کویان ده کهینه وه به کو کردنه وه. جا نهم وه دی هاتنه ی واده ی خودا پیش زیندو بوونه وه بی و بریتی بی له هاتنی روژی قیامت و دواپی هاتنی جیهان، یان پاش زیندو بوونه وه بی: که به جارئ هه موو مه خلوقات زیندو ده کرینه وه له گوره کانیا ن راست ده بنه وه تیکه وه ده هاوین، به ههر دوویار ده گونجی!

یان مانای نایه ته که بهم جوړه یه: نو روژه ی سده ده که د پوځی نو
 ناجوچو ماجو جاننه لدوا کیو که موه دینه دهره وه په لاماری خه لکی ده ده نو
 ده ست ده کهن به ناشوب نانه وه گمردش بهرپا کردنو ویران کردنی ولاتان.
 وه کوو له نایه تی کی تردا ده فرموی: ﴿حتی اذا فتحت یاجوج و ماجوج، وهم
 من کل حدب ینسلون﴾ (الانبیاء/۹۶). نو کاته ناجوچو ماجوج له هه موو
 بهر زایی و قه لاو په ناگایانه وه به هه له داوان دینه خواری و وه کوو ناگر له پووش
 بهر یی ده که ونه ولاتو همر شوینی پی یدا برؤن ویرانی ده کهن! ده ق ثم وه صغه
 ده سه پی به سمر گه لو نه تموه ی جه نگیز خاندا، نه وه بو: نه وان له ته پو لکه و
 تور که تور که ی کیشوهری ناسیای ناوه راسته وه هاتنه خواری و نه وه یان به سمر
 عالم هیئا که هیئانیان!! هه موو ثم روداوانه به ماوه یه کی نادیار پیش
 فو وکردن به که پر نه ی دنیا ویران بووندا رویان داوه!

﴿ونفخ فی الصور فجمعناهم جمعا﴾ که کاتی رابوونی قیامت هات
 فوده کړی به که پر نه ی صورداو هه موو مه خلوقات زیندو ده که ینه وه راپیچی
 سارای مه حشر یان ده که یزو کزیان ده که ینه وه بو حیسابو لیکو لینه وه
 وه رگرتنه وه ی پاداشو سزا.

وه کوو له نایه تی کی تردا ده فرموی: ﴿قل ان الاولین والآخرین
 لمجموعون الی میقات یوم معلوم﴾ (الواقعة/۴۹-۵۰). یان ﴿وحشرناهم فلم
 نغادر منهم احدا﴾ (الکھف/۴۷).

نایه ته که دیمه تی کی جبو جولای ناده میزاده کان راده نوینی، وینه ی جبو
 جولای هه موو ناده میزاد ده کیشی له هه موو رهنگو پر گه زو کیشوهر و
 ولاته کاندا، له هه موو چینو توژیو سرده مو روژگار یکندا همر له یه کم روژی
 دونیا وه تا کوتایی دنیا، نو هه موو ناده میزادانه زیندو ده کړینه وه تیکه وه
 هاونو دینو ده چن، هه موویان ده لی ی سهر خوشرو مهستن، وه لی له راستی دا

سهرخو شرو مهست نین به لام سزای خودا سهختو دژواره، ترسی نهو عه زابو
سزایه وای لی کردون وه کوو شه پزلی ده ریا بینو بچن.

سزادانی کافران

وَعَرَضْنَا جَهَنَّمَ يَوْمَئِذٍ لِّلْكَافِرِينَ عَرْضًا ﴿١٠٠﴾
الَّذِينَ كَانَتْ أَعْيُنُهُمْ فِي غِطَاءٍ عَن ذِكْرِي وَكَانُوا لَا يَسْتَطِيعُونَ
سَمْعًا ﴿١٠١﴾ أَفَحَسِبَ الَّذِينَ كَفَرُوا أَن يَتَّخِذُوا عِبَادِي مِن دُونِي
أَوْلِيَاءَ إِنَّا أَعْنَدْنَا جَهَنَّمَ لِّلْكَافِرِينَ نَزْلًا ﴿١٠٢﴾ قُلْ هَلْ نُنَبِّئُكُم بِالْأَخْسَرِينَ
أَعْمَالًا ﴿١٠٣﴾ الَّذِينَ ضَلَّ سَعْيُهُمْ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَهُمْ يَحْسَبُونَ أَنَّهُمْ
يُحْسِنُونَ صُنْعًا ﴿١٠٤﴾ أُولَئِكَ الَّذِينَ كَفَرُوا بِآيَاتِ رَبِّهِمْ وَلِقَائِهِ
فَخِطَّتْ أَعْمَالُهُمْ فَلَا نُقِيمُ لَهُمْ يَوْمَ الْقِيَمَةِ وَزَنًا ﴿١٠٥﴾ ذَلِكَ جَزَاءُهُمْ
جَهَنَّمَ بِمَا كَفَرُوا وَتَّخَذُوا آيَاتِي وَرُسُلِي هُزُوًا ﴿١٠٦﴾

دوای نهو هی پمروه ردگار باسی نهو هی کرد: که همر کاتی وهختی رابوونی
قیامت هات، فو ده کری به کپره نای صورا، ناده میزاده کان له گۆره کانیا ندا
راست ده کری نهو، نه مجار هه موویان له سارای مه حشر دا کۆده کری نهو به
حیسابو لی کو لینهو.

نه مجار نهو باس ده کا: که نهو کاتهی دۆزه خ نیشانی کافره کان ده درئ،
را ده نو تیرئ بۆیان باش باش ده بینن؛ گو ییان له گرمه و لرفه و نیله نیله ی
ته فسیری ره وان

ده بیو ناتوانن خویانی لی گیل بکن، نمو کافرانه له دونیادا رویان له بانگه وازی خودا وهرده گیرا. خویان له دیتنی ریگای هیدایهت کویر ده کرد، گوئیان له بیستنی حهق کهر ده کردو به هیچ جوړی شوین حهقو راستی نه ده که وتن، پییان وابو نمو خودا دروژنانه ی ده یانپه رستن له عذابو خودا رزگاریان ده کمن، شه فاعه تیان بو ده کمن!

«فهرموی: ﴿عَرْضْنَا جَهَنَّمَ يَوْمَئِذٍ لِلْكَافِرِينَ عَرْضًا﴾ نمو روژه واته روژی قیامت، دوزه خ به باشی نیشانی کافره کان ده دین راسته و خو چاریان پی ده که وی، نار حهتی و ناخوشی هست پی ده کمن، گوئیان له لرفه و ناله یه تی، نه مدش بو نمو ی زو بکه ونه عذابو نه ندیشه و بزان: که نه وی جیگایانه و ناتوانن خویانی لی رزگار بکن!!

نه مجار ره وشتو نیشانه ی نمو کافرانه ی: که شیاوی نمو سزاد ژوارهن رون ده کاته و ده فهرموی: ﴿الَّذِينَ كَانَتْ أَعْيُنُهُمْ فِي غِطَاءٍ عَنْ ذِكْرِ وَكَانُوا لَا يَسْتَطِيعُونَ سَمْعًا﴾ واته: عذابو سهختی دوزه خ بو نمو کافرانه یه: که له دونیادا خویان گیل کردبو له وهرگرتنی هیدایهت و دوزینه و ی ریگای حهق، سهیری نیشانه و نایاته کانی خودایان نه ده کرد، لییان ورد نه ده بونه و، به جوړیک بگنه یه قینو ده ست بکن به یه کتاپه رستی. خویان له بانگه وازی پیغه مبهرو بانگه وازانی نایینی نیسلام کهر کردبو، تاقه تیان نه بوو گوئ له نه صیحهت و ناموژگاری ماموستاو ریسه رانی نیسلام بگرن، گالتیه یان به زیندوبونه و هاتنی روژی قیامت ده هات. شوین ریبازی شهیتان که و تبورنو له تاوانو گومرایی دا روچوو بسون، شهیتان ماموستاو ری پیشانده ریان بوو وه کوو له نایه تیکی تردا ده فهرموی: ﴿وَمَنْ يَعِشْ عَنْ ذِكْرِ الرَّحْمَنِ نَقِيضَ لَهُ شَيْطَانًا قَهْوًا﴾ (الزخرف/۳۶).

به‌کورتی:

ئه‌وان له‌دونیدا خۆیان له‌بینینی نیشانه‌کانی هه‌بوونی خوداو تاکو ته‌نهایی زاتی پاکی کوێر کردبوو، روویان له‌به‌لگه‌و نیشانه‌و نایه‌ته‌ه بیستراوه‌کانی قورئان وهرده‌گێراو گوێی خۆیانیان لێ ده‌هاخنی وه‌کوو له‌شوێنیکێ تردا ده‌فهرموێ: ﴿فَانْهَآ تَعْمَى الْاَبْصَارُ وَلٰكِنْ تَعْمَى الْقُلُوبُ الَّتِیْ فِی الصُّدُورِ﴾ (الحج/۴۶).

ئه‌مجار ئه‌وه‌ روون ده‌کاته‌وه‌: که‌ ئه‌و کافرا نه‌هه‌له‌چون: که‌ پێیان وایه‌: ئه‌و خودا درۆزنانه‌ یارمه‌تییان ده‌ده‌نو له‌چنگ عه‌زایی خودا رزگاریان ده‌که‌ن؛ ده‌فهرموێ: ﴿اَفَحَسْبُ الَّذِیْنَ کَفَرُوْا اَنْ یَّتَّخِذُوْا عِبَادِیْ مِنْ دُوْنِیْ اَوْلِیَآءَ﴾ نایا ئه‌وانه‌ی کافرنو به‌وایان به‌تاکو ته‌نهایی خودا نیه‌و به‌ندایه‌تی بۆ من ناکه‌ن، سه‌رباری ئه‌وه‌ش هاتوون ئه‌و به‌ندانه‌ی من: که‌ له‌ژێر سه‌له‌لاتی خۆم‌دان: وه‌کوو فریشه‌و عیساو ئه‌مثالی ئه‌وان، کردوین به‌پهرسه‌راوی خۆیانو به‌ندایه‌تییان بۆ ئه‌نجام ده‌ده‌ن، پێیان وایه‌: ئه‌و به‌ندایه‌تی‌کردنه‌ بۆ ئه‌وان سوود به‌خشه‌و عه‌زاییان لێ دوور ده‌خاته‌وه‌؟ ده‌توانن به‌ره‌هه‌لستی خودا به‌که‌نو نه‌هێلن خودا تو‌له‌یان لێ بسێنێ! جا که‌ مادام ئه‌وان بیرو باوه‌ریان وه‌هایه‌ ده‌با سه‌ره‌نجامی ئه‌و بێ عه‌ق‌لی و نه‌فامیه‌یان وه‌ریگر نه‌وه‌. با کاله‌ک به‌ئه‌ژنۆی خۆیان بشکێنن چونکه‌ ﴿اَنَا عٰتٰدُنَا جَهَنَّمَ لِلْکٰفِرِیْنَ نَزْلًا﴾ ئێمه‌ دۆزه‌خمان بۆ کافرو تاوانباران ئاماده‌کرده‌و بۆمان کردون به‌مه‌نزله‌و شوێنی مانه‌وه‌ و هه‌وانه‌وه‌، نای له‌و مه‌نزله‌و شوێنه‌؟؟ نای له‌و مه‌سکه‌نو شوێنی هه‌وانه‌وه‌یه‌ی چاره‌پوانیه‌نه‌. بۆیان ده‌رده‌که‌وێ چۆن مه‌نزله‌یکه‌و چۆن بۆیان ئاماده‌کراوه‌، به‌راستی ئه‌و دۆزه‌خه‌ی بۆ ئه‌وان ئاماده‌کراوه‌و چاره‌پوانیه‌نه‌ خراپ شوێنیکه‌و جیگایه‌کی دژوارو پر ئازارو ته‌شکه‌نجه‌یه‌! (خودایه‌ به‌نسیبمان نه‌که‌یو ئێمانی دوور خه‌یه‌وه‌!)

نه مجار پروهه گار ناده میزادان له بی عه قلی نه فامی کافره کان ناگادار ده کاته وه، کر هوه هه لوئستو بیرو باوره کان کیخانه ده کاو له سهنگی مه خه کیان ده داو ده فرموی: ﴿قُلْ: هَلْ نُنَبِّئُکُمْ بِالْأَخْسَرِیْنَ أَعْمَالًا﴾ نهی بوجه ممه د! بهو کافر سه ره قانه بلی: ثایا من هه وائلتان نه ده می به خه ساره تمه ندرین که سانییک له کرده وه کانیا ن دا؟ نه لیم: کی له هه مو که س زراتر به هه له چوره؟ نهو که سانه تان بو ده ست نیشان نه که م: که خویان ماندو کدوه له کارو کره وه یه کن داو به هیوای پاداشو جهزا وه رگرتنه وهن که چی به هیلاک چوزو ناکام به پیچه وانهی مه به ستو هیوایان سوو. پیتان بلیم: نهو که سانه کین؟ ﴿الذین ضل سعیهم فی الحیاة الدنیا وهم یحسبون أنهم یحسنون صنعا﴾ نهوانه کومه لیکن به هه له چون، هه له خه له تاو نو ریگیان لی تییک پوهو و گومرپوزو کردو کویان بیهوده یهو مایه پوچن، له حالیکندا بو خویان وا ده زانن کرده وه کانیا ن باشمو سود به خشه بویان! چونکه نهوان له گومرپای دا ده ژینو هه ست به سمر لی شیواوی و هه له خه له تاوی خویان ناکه ن، روچون له گومرپایی داو له م کرده وهو کوششه بیهوده یه واز ناهینن! له وه بهو لاهو بویان ده ده کهوی چهند خه ساره ت مه ندرنو چهند مالویرانو به د به ختو نه گبه تن!!

هوی نهو خه ساره تمه ندیو به د به ختییه یان نه وه یه: ﴿أولئک الذین کفروا بآیات ربهم ولقائه فحبطت أعمالهم﴾ واته: نهوانه ی خه ساره تمه ندو به د به ختن، نهو که سانه ن: که نینکاری ثایاتی پروهه ردگار ده که ن، بروایان به د به لگهی ته کوینیو ثایاتی قورئان نیه: که تاکو ته نهایی خودا ده چه سپینن، بروایان به زیندو بوونه وهو حیسابو لیکنو لینه وهو گه یشتن به زاتی پروهه ردگارو روداو هکانی تری قیامه ت نیه.

نهوانه کرده وه کانیا ن پوچ کراوه ته وه، کرده وه کانیا ن بی سوودو بی ناکامه، ﴿فلا نقیم لهم یوم القیامة وزناً﴾ کرده وه کانیا ن هیچ نرخو ریزو گرانیه کیان له تمرازووی نه عمل دا نیه، هیچ نه همیه تیان پی ناده ین، پاداشو پاساوی کرده وه کانیا ن نیه، چونکه کره وه کانیا ن بی خیرن!

نیترو شو کاته جهزای دادوهرانه بویان لسمر کرده‌وه کانیان دۆزه‌خه،
 وه‌کوو ده‌فرموی: ﴿ذٰلِكَ جَزَاؤُهُمْ جَهَنَّمَ بِمَا كَفَرُوا وَاتَّخَذُوا آيَاتِي وَرْسَلِي
 هُزُوًا﴾ واته: شو هه‌موو هه‌ره‌شو سزاو عذاب‌ه لسمر کرده‌وه به‌تاله‌کانیان
 له‌ناگری دۆزه‌خدا به‌هوی کوفرو بیدنی و گالت‌ه‌کردنیان به‌نایاتی خوداو
 قه‌شمیری کردنیان به‌پیغه‌مبهرانو به‌موعجیزه‌کانیانه، هه‌ر به‌وه‌نده نه‌وه‌ستان
 برپا به‌په‌یامی پیغه‌مبهره‌کان نه‌کهن، به‌لکوو شو جزیره‌ ته‌حمه‌قی و
 نه‌فامیه‌شیان نواندن!!

پاداشی موسولمانانو به‌فراوانی زانیاری خوداو تاک ■ ته‌نهایی

إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا

وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ كَانَتْ لَهُمْ جَنَّاتُ الْفِرْدَوْسِ نُزُلًا ﴿١٠٧﴾ خَلِيدِينَ

فِيهَا لَا يَبْغُونَ عَنْهَا حَوْلًا ﴿١٠٨﴾ قُلْ لَّوْ كَانَ الْبَحْرُ مِدَادًا لِّكَلِمَاتِ رَبِّي

لَفَنَدَ الْبَحْرُ قَبْلَ أَنْ تَنْفَدَ كَلِمَاتُ رَبِّي وَلَوْ جِئْنَا بِمِثْلِهِ مَدَدًا ﴿١٠٩﴾ قُلْ

إِنَّمَا أَنَا بَشَرٌ مِّثْلُكُمْ يُوحَىٰ إِلَيَّ أَنَّمَا إِلَهُكُمُ إِلَهٌُ وَاحِدٌ فَمَنْ كَانَ يَرْجُوا

إِلْقَاءَ رَبِّهِ فَلْيَعْمَلْ عَمَلًا صَالِحًا وَلَا يُشْرِكْ بِعِبَادَةِ رَبِّهِ أَحَدًا ﴿١١٠﴾

دوای شه‌وی په‌روهردگار باسی شو سزاو عذاب‌ه‌ی کرد: که بو کافره‌کانی
 ئاماده‌ کرده، هه‌روه‌ها باسی شو نازو نیعمه‌ته‌یشی کرد: که بو
 خودا په‌رستانی داناوه، کوتایی سوره‌ته‌که به‌وه‌ دینی: که زانیاری خودا
 به‌فراوانو بی سه‌روینه‌و هه‌رگیز کوتایی نایه، ته‌مجار شه‌وش روون

ده کاتمه: که موحه ممد ناده میزادیکه وه کوو باقی ناده میزادانی ترو خودا
 هلی بژاردوه بۆ رابه‌ری کردویه‌تی به پیغه مبرو نیگا و سروشی بۆ ناردوه!
 نه وه شمان پی راده گه یه‌نی: که رزگار بوونو سهر فرازی له دونیا و قیامتدا به وه
 ده‌بی ئینسان یه کتاپه‌رست پی کرداری چاک بکا و کس نه کاته هاوه‌لی خودا.
 ده‌بارهی هۆکاری نازل‌بوونی نایه‌تی ژماره (۱۰۹) ﴿قُلْ لَوْ كَانَ
 الْبَحْرُ...﴾ حاکمو هی تریش له ئینو عه‌بباسمه ریوایه‌تیان کردوه؛
 فهرموویه‌تی: قوریشیه‌کان به جوله‌که کانیاں گوت پرسیاریکمان پی بلین با
 لهو کابرایه‌ی بکه‌ین (مه‌به‌ستییاں پیغه مبر بو ﴿﴾ نهوانیش وتیان:
 پرسیا ری لی بکه‌ن ده‌بارهی (روح) بلین: پیمان بلی: روح چیو چۆنه؟
 نهوانیش پرسیا ری لی کرد، ئیتر نایه‌تی ﴿وَيَسْأَلُونَكَ عَنِ الرُّوحِ، قُلِ
 الرُّوحُ مِنْ أَمْرِ رَبِّي وَمَا أُوتِيتُمْ مِنَ الْعِلْمِ إِلَّا قَلِيلًا﴾ نازل بوو، جوله‌که کان
 وتیان: ئیمه زانیاری زۆرمان دراوه‌تی، نه وه نیه تهوراتمان دراوه‌تی! که سی‌ک
 تهوراتی پی درابی زانیاری خیر و بیریکی زۆری دراوه‌تی! نه‌مجار نایه‌تی
 ﴿قُلْ لَوْ كَانَ الْبَحْرُ مَدَادًا لَكَلِمَاتِ رَبِّي...﴾ نازل بوو.

ده‌بارهی هۆکاری نازل‌بوونی نایه‌تی ژماره (۱۱۰) ئینو نه‌بی حاتمه
 له موحه‌یه‌وه ریوایه‌ت ده‌کا ده‌لی: پیاویکی موسولمان له‌دژی کافران
 ده‌جه‌نگاو شوینه‌که‌ی ترسناک بوو، پی خوش بوو خه‌لکی شوینه‌که‌ی ببینو
 چاویان لی بی له‌ج شوینیکی خه‌تمه‌ه. ئیتر په‌روه‌ر دگار نایه‌تی ﴿فَمَنْ كَانَ
 يَرْجُو...﴾ نازل کرد.

ئینو نه‌بی حاتمه ئینو نه‌بی دونیا له‌کتیبی (الاخلاص) دا
 له‌طاووسه‌وه ریوایه‌ت ده‌که‌ن ده‌لین: پیاویکی وتی: نه‌ی پیغه مبره‌ی خودا! من
 له‌غه‌زادا سدن‌گه‌ر ده‌گه‌ر راده‌ه‌ستم مه‌به‌ستم ره‌زامه‌ندی خودایه، به‌لام
 له‌هه‌مان کاتدا پیم خۆشه‌خه‌لکه‌که له‌و شوینه‌بم بینو بزانه‌ن له‌ج
 شوینیکی خه‌تمه‌م، پیغه مبر ﴿﴾ ولامی نه‌دایه‌وه هه‌تا نایه‌تی ﴿فَمَنْ يَرْجُو

لقاء ربه، فليعمل عملاً صالحاً، ولا يشرك بعبادة ربه أحداً ﴿١٠٧﴾ نازل بوو. هندیك ده لّین: نعم حدیثه مورسه له، حاكم له (المستدرک) دا ده فهرموی: موصولو طاووس له ثیبنو عه بیاسوه ریوایه تی کردوه و له سهر مهرجی پیرانی فهرموده (موسلیمو بوخاری) ته صحیحی کردوه.

نیستاش بابزانین پاداشو سهره نجامی خودا پرستان چۆنه و چیه؟ ده فهرموی: ﴿ان الذين آمنوا وعملوا الصالحات كانت لهم جنات الفردوس نزلاً﴾ خوشبه ختو کامه پران نهو که سانهن پروایان به خودا کردوه. شوین په یامی پیغه مبه ره کانی که وتوون، کارو کرده و هی باشیان نه نجام داوه، بیگومان نه وانه ی تیمانیان هیئاوه یه کتاب پرستیان کردوه. په یامی پیغه مبه ریان کردوه به مهنه جو ریبازی خوین، کرده و هی باشو به سوودیان نه نجام داوه، پاریزگاری نهرکه کانی سهرشانیان کردوه، هیوای ره زامه ندیی خودایان هیه، هرچی ده یکه نه مبه ستیان خودایه و خالص بو نهوی ده که نه، نه وانه باغه کانی فیرده و س لای ژورووی به هه شته و فراوانترینو باشترین شوینی باغانه ی فیرده و س لای ژورووی به هه شته و فراوانترینو باشترین شوینی به هه شتی رازاوه یه، ناماده کراوه بو خودا پرستانو به جوانترین شیوه و شیواز رازا ئیندراوه تموه و ناماده کراوه. (خودایه به نسیمانی بکه ی!).

له صه حیجی بوخاری و موسلیم دا له نه بو هوره یپوه ریوایه ت کراوه؛ ده لّی: پیغه مبه ر ﷺ فهرمویه تی: ((اذا سألتم الله الجنة، فأسأله الفردوس، فإنه أعلى الجنة، وأوسط الجنة، ومنه تفرج أنهار الجنة)).

به لّی به ده قی نایه ته که خودا پرستان له باغه کانی فیرده و س دا بو هه تا هه تایه ده میننه ووه. وه لّی نه فسی ثاده میزاد حول حولییمو حزی له گۆرانکاری هیه، پی ناخوشه بو هه تا هه تایه له شوینیك بمینیته ووه، ده یه وئ حالو گۆرانی به سهردا بی، جاکه دلنیا بو له بمرده و امی نیعمه تو خوشی له وانه یه وهرز بی و بیه وئ باری لی بگورئ، جا بو لابرندی نهو خه یالو ره واندنه و هی نهو

جۆره بۆچونه، فرمووی: ﴿خالدین فیها، لا یغون عنها حولا﴾ بۆ هه‌تا هه‌تایه لهو به‌هه‌شته خۆشو رازاوه‌دا ده‌مینه‌وهو هه‌رگیز نایانه‌وئ لی‌ی ده‌رچنو هه‌وئێ ته‌و. ناده‌ن ته‌و حاله‌یان لی‌ی بگۆڕێ و بکه‌ونه بارو دۆخیکی ترو بگۆزرینه‌وه بۆ جیگایه‌کی تر!

به‌راستی ته‌مه له‌فته‌یه‌کی وردو سه‌رنج راکێشه، قوڵو کاریگه‌ره له‌ده‌روونی ئاده‌میزادا، پتویستی به‌لی وردبوونه‌وهو تێرامانو هه‌لو‌تسته هه‌ید به‌و رسته کورته پێ مانایه سه‌رباری ته‌وه: که گومانی ته‌وه ده‌په‌وینیته‌وه که به‌هه‌شتیه‌کان له‌به‌هه‌شت وه‌رژین، نه‌وپه‌ری خۆشو د‌لگیری به‌هه‌شتیشی تیدا رانویژراوه! کوردی وته‌نی: هه‌نده خۆشو د‌لگیر» که‌س د‌لی نایه‌لی‌ی بگۆزریته‌وه، که‌س تێیدا بی‌ تاقه‌ت نابێ، که‌س لی‌ی وه‌رژ نابێ، ده‌م له‌دوای ده‌م سات له‌دوای سات زیاتر د‌لیان پێدا ده‌چی و له‌د‌لیان شیرین تر ده‌بی‌و پتر وه‌گری ده‌بن!

سروشتی ئاده‌میزاد که له‌دونیادا به‌و شی‌و «داپ‌ژراوه» هیکمه‌تێکی خودایی‌یه‌و بۆ ته‌ویه له‌گه‌ڵ ژبانی سه‌ر زه‌وی بگونجی‌و بتوانی رۆلی خۆی تیدا بگێڕێ، ته‌رکی جێنیشینی خۆی له‌سه‌ر زه‌وی ته‌نجام بدا، ئاده‌میزاد له‌ژبانی دونیادا پتویستی به‌گۆڕینو گه‌شه کردنو پێش خه‌ستی ژبانی خۆی هه‌یه، تا ده‌گاته ته‌و ته‌ندازه‌یه‌ی له‌عیلمی خودادا بۆی دیاریکراوه. بۆیه خۆشه‌ویستی گۆڕینو گۆڕانه‌کاری له‌سروشتی‌دا داپ‌ژراوه‌و هه‌زی له‌په‌شکینینو قه‌ربونو ئالو گۆڕی حالو وه‌زعی خۆی و ده‌ورو به‌ری هه‌یه، ئاره‌زی گۆڕینی بارودۆخو شوینو جیگای خانو به‌ری هه‌یه، ده‌یه‌وئ دیمه‌نه‌کانی پێش چاوی بگۆڕینو یاساو ر‌یسا‌کانی ژبانی گۆڕانه‌کاریان تیدا بێته جی! هه‌موو ته‌م دیارده‌و هه‌زو ئاره‌زو وسته‌مه‌نیانه‌ی ئاده‌میزاد بۆ ته‌ویه: گۆڕانه‌کاری له‌واقیعی ژباندا ته‌نجام بداو رۆلی کاریگه‌ر له‌سروشته‌دا بگێڕێ و نه‌ینی‌یه‌کانی بوونه‌وه‌ر ئاشکرا بکا، داهه‌ینانو ده‌ست ره‌نگینی له‌یاسای

کۆمه لدا بنۆنێ، شان به شانی ئهم گۆپانکارییانه زانستو زانیاری به ره و پیش
 بچی و پله به پله بگاته ئهو پله به رزه ی خودا بۆی دیاری کردوه و بتوانی
 سروشت بخته گهر بۆ خزمه تی مرۆفایه تی و مرۆفایه تیش به کار بێنی بۆ
 نه نجام دانی به ندایه تی کردنی راستالانه بۆ به دیه پنه ری بونه وه رو به م جوړه
 به خته وه ری هه ردوو جیهان ده سته به ر بکا.

جا که له ژبانی دنیادا ئهم سروشته ئاده میزادییه گونجاو بی بۆ
 جنیشینی ئاده میزاد له زه وی دا. ئهو بێگومان له به هه شتدا سروشته
 ئاده میزادییه که رۆلی نامینی و له گه ل ژبانی به هه شتدا ناگونجی، چونکه
 به هه شت بۆ خۆی مه نزلگایه کی تیرو ته سه لو رازاوو بی که و کورییه،
 له هه موو رویه که وه که مالی موطلقی هه یه و ته معای ئهو ناکی به ره و
 پیشتره رازاوو تر بی، به لکو ته سه وریش ناکی.

که وای ئهم سروشته ئاده میزادییه ی دنیایه قیامه تدا چ رۆلیکی
 نامینی و له کار ده که وی. خۆ نه گهر نه فسی ئاده میزاد به م سروشته دنیایییه ی
 خۆی به مینیته وه له قیامه تیشدا هه مان رۆلی کاریگهری هه بی، ته مجار له و
 نازو نیعمه ته نه پراوه دا ژبان به سه ر به ری، پاش ماوه یه ک ئهم نازو نیعمه ته
 ده بیته دۆزه خ بۆ ئهو نه فسه سروشت حولولیه. به لکوو هه موو به هه شت
 ده بیته به ندینه خانه بۆ به هه شتیازو هه زیان له وه ده بی ماوه یه ک لی ی پرۆنه
 ده ری ته به دیل هه وایه ک نه نجام به دن!

وه لی خودای زاناو داناو به دیه پنه ر، خۆی ئهم نه فسه ی ئاده میزادی به دی
 هیناوه و خۆیشی له هه موو که س باشت ده زانی چۆنه و چیه، به قودره تو زانایی
 خۆی ئهو سروشته دنیایییه ی لی داده پنه وای رام ده کا: که هه رگیزاو
 هه رگیز به خه یالیش وه پز بوونی له و به هه شته به سه ر دلا رانه بوو و بۆ ده تا
 هه تایه لی ی تیر نه بی و کات دوا کات له دلی شیرینه تر بی!

نه مجار باسی گهره یی و فهری قورشان دینیتته پیشه وه ته صه ووری
 زانیاری ناده میزاد ده کا، که له بهرام بهر زانیاری خردادا وه کوو نه بو وایه.
 زانیاری پهروه دگار له زهینی ناده میزاد نریک ده کاته وه به وه که ده یخاته
 چوار چیره ی نمونه یه کی ماددی بینرا وه، ده فهرموی: ﴿قُلْ لَوْ كَانَ الْبَحْرُ
 مَدَادًا لَّكُلَّمَاتِ رَبِّي لَنَفَذَ الْبَحْرُ قَبْلَ أَنْ تَنْفُذَ كَلِمَاتِ رَبِّي لَوْ جِئْنَا بِمِثْلِهِ
 مَدَدًا﴾ نه ی پیغه مبهرا! بهو موشریکانه بلئ: نه گهر وشو رسته کانی زانیاری
 خودا بنووسرته وه، هه موو ناوی ده ریاکان بینه مهره که بی نهو قه له مو
 پینووسه ی وشو زانیاری پهروه دگاری پی ده نووسرته وه، بیگومان ناوی
 ده ریاکان کوتایی دیت پیش نهو ی وشو رسته کانی زانیاری خودا تهواو بی،
 نه گهر ده ریاکه کی تریش بخهینه پالئو ده ریاکه کی ترو یه کی تریش بخهینه
 پالئو بکرینه مهره که ده ریاکان ده برته وه هیشتا وشو رسته کانی خودا
 به کوتا نایه! چونکه زانیاری خودا بی پایانهو سهرو بنی نیه، به لام ده ریاکان
 سهرو بنیان هیهو کوتاییان دی، نایه ته که تاماژیه به زوری به فراوانی
 زانیاری خودا و نه برانه وه ی به جوریک که قه له مو کتیبو نووسین کوتپرؤلئ
 ناکه نو ده رقه تی نایه!

ته ناندت نه گهر ههرچی چیلکهو داری سهر زهوی هیه بینه قه له می
 نووسینو ده ریا بیته مهره که بو حوت ده رای تریش بینه پالئو زانیاری
 خودایان پی بنووسرئ ده ریاکان تهواو ده بنو که لیما تی خودا کوتاییان نایه،
 وه کوو له نایه تیکی ترده ده فهرموی: ﴿وَلَوْ أَنَّ مَا فِي الْأَرْضِ مِنْ شَجَرٍ أَقْلَامٌ،
 وَالْبَحْرُ يَمُدُّهُ مِنْ بَعْدِهِ سَبْعَةُ أَبْحُرٍ مَا نَفِدَتْ كَلِمَاتُ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ عَزِيزٌ حَكِيمٌ﴾
 (لقمان/۲۷).

ره بیعی کوپی نه نهس ده لئ: زانیاری هه مرو ناده میزاد له بهرام بهر
 زانیاری خودا وه کوو دلویه ناویک وایه له بهرام بهر ناوی ده ریاکان هه موویان!

ده‌گیرنده ده‌لین: حویه‌ی کوری نه‌خطبی جوله‌که به‌موسولمانه‌کانی
گوت: من سه‌یرم لی دئ، ئیو له‌قورئانه‌که‌تان‌دا هاتوو ﴿ومن یؤت الحکمة
فقد اوتی خیراً کثیراً﴾ که‌چی له‌همان کات‌دا نایه‌تیکی تر ده‌خویننه‌و که
ده‌لئ ﴿وما اوتیتم من العلم الا قلیلاً﴾ نه‌مه چه‌ندی به‌چه‌نده؟ واته:
به‌خه‌یالی خوی ده‌یانه‌تی له‌نیوان نایه‌ته‌کان‌دا دۆزیبوه‌و! ئیتر نه‌م نایه‌ته‌نازل
بوو ﴿قل لو کان البحر مداداً... الا‌یة﴾ بۆ ده‌م کوت‌کردنی نه‌م جوړه
هه‌له‌وه‌پانه! بی‌گومان زانیاری تازه نه‌وه‌ی چه‌پاندوه: که‌زه‌وی ناسمانه‌کان
دا هینده نیعمت زۆرن له‌ژماره نایه‌زو سه‌ر ژمیر ناکرتن!

خاوه‌نی ته‌فسیری مه‌راغی له‌ته‌فسیره‌که‌ی‌دا وته‌یه‌کی مامۆستا
(جینس‌ی ئینگلیزی تۆمار کردوه: که مامۆستای زانیاری ریاضیاتی
ته‌طبیقی‌یه له‌دانیشگای (بنسلفانیا)‌ی نه‌مریکاو له‌روژی (۱۹۲۷/۳/۷)
رای گه‌یاندوه، نه‌مه‌ش تازه ترین لی‌کۆلینه‌وه‌ی زانستییه ده‌ریاره‌ی بونه‌وه‌ر.
ده‌لئ:

۱- ته‌مه‌نی زه‌وی نزیکه‌ی دوو ملیون ساله.

۲- ئاده‌میزاد نزیکه‌ی سێ سه‌د هزار سالتیک ده‌بی له‌سه‌ر زه‌وی په‌یدا
بووه.

۳- خۆر له‌سه‌ر نه‌م حاله‌ته‌ی خوی ده‌می‌نیتوه بۆ ماوه‌ی هزار هزار
ملیون سالی تره به‌دوری زه‌وی‌دا ده‌سوپیتوه وه‌کوو ئیستا.

۴- ئاده‌میزاد له‌داها‌توودا به‌توانا‌تر ده‌بی، به‌ری‌ژه‌ی سێ ملیون هینده‌ی
ئیستاو ژبانی خوی به‌گو‌یره‌ی بارودۆخی کوره‌ی زه‌وی نه‌و کاته ده‌گونجینی.

۵- له‌مه‌وه بۆ‌مان ده‌رده‌که‌وی ئاده‌میزاد تازه په‌یدا بووه له‌سه‌ر زه‌وی
ته‌مه‌نی نه‌و له‌به‌رامبه‌ر زه‌وی‌دا زۆر که‌مو کورته به‌مندالێکی تازه له‌دایک‌بوو
ده‌ژمیردرئ، ری‌ژه‌ی زانیاریشی له‌هی مندالێ تپه‌ر نا‌کا. هه‌موو هه‌ول‌و
ته‌قه‌ل‌لایه‌کی بۆ ده‌سته‌به‌ر کردنی خۆرا‌کو پۆشا‌کو خانوو به‌ره‌یه! ئیستا

له‌زۆر کۆرۆ قۆژنی بوونه‌وهر بئێ ئاگایه، به‌لام وا خهریکه هه‌ندێ زانیاری
 «هه‌باره‌ی هه‌ندێ له‌جیهاته‌کانی بوونه‌ره‌ر په‌یدا بکا» به‌لام زانیارییه‌کی
 سه‌ره‌تایی و که‌مو بئێ بایه‌خ..

وئ ده‌چێ له‌مه‌درا تاده‌میزاد دوو هه‌زار ملیرن سائی تر له‌سه‌ر زه‌وی
 بژی!

۶- ئه‌و قه‌بارانه‌ی به‌ده‌وری ئیمه‌ره‌ن ئه‌م سه‌رو ئه‌وسه‌ریان هه‌یه، به‌لام
 بۆشایی دوا ئه‌وان ئه‌مسه‌رو ئه‌و سه‌ری نیه، خۆرو مانگۆ مه‌جه‌ره‌کان سه‌رو
 بنیان هه‌یه، به‌لام بۆشایی پشت ئه‌وان بئێ کۆتایی سه‌رو بنه!

۷- ئه‌و قه‌باره به‌رزانه‌ی ئیمه ده‌یان بێنیزو ئه‌وانه‌ی نایان بێنن
 هه‌موویان قه‌باره‌ی خرن وه‌کوو خۆرو مانگۆ زه‌وی..

۸- ئه‌و نیشاراته لاسلکیانه‌ی له‌نامێری لاسلکی گه‌وره‌و» ده‌رده‌چن
 له‌ماوه‌ی که‌مه‌تر له‌حه‌وت چرکه‌دا به‌ده‌وری زه‌وی دا ده‌سورپته‌وه‌و خولیکه‌ی
 ته‌واو ده‌کاو ده‌گه‌رپته‌وه‌و بۆ سه‌ر ئه‌و خالێ لیه‌ی ده‌رچوه!

۹- نه‌گه‌ر دوورینه‌یکی پێشکه‌وتوو گه‌وره دروست بکه‌ینو بئێ بره‌وانینه
 قه‌باره‌کانی به‌رزایی ته‌ستیره‌کان ده‌بینن ئیستاش له‌سه‌ر ئه‌و حاله‌ن: که پێش
 ملیونه‌ها ساڵ روناکیان بۆ ناردوین.

۱۰- ئه‌مڕۆ تاده‌میزاد له‌باره‌ی زانیاری و زانسته‌وه به‌ساوا ده‌ژمی‌درئ،
 له‌وانه‌یه له‌داها ته‌ودا زانیاری وا به‌ده‌ست بێت: که ئیستا به‌خه‌یالیش په‌ی بئێ
 نابه‌ین!

۱۱- خێرایێ رێگا برینی روناکی له‌چرکه‌یه‌که‌دا (۱۸۶) هه‌زار میله،
 کاره‌بای (لاسکی) یش هه‌مان خێرای هه‌یه، چونکه له‌جه‌وه‌هه‌ردا یه‌کن. وا
 مه‌زنه‌ کراوه: که روناکی به‌ده‌وری بۆشایی کوردی دا سه‌د هه‌زار ملیون ساڵ
 رێگا ده‌برئ، واته: روناکی بۆ ئه‌نجامدانی خولیک به‌ده‌وری هه‌موو قه‌باره
 به‌رزه‌کان دا که هه‌موویان کۆمه‌له قه‌باره‌یکی خپ پێک ده‌هینن ماوه‌ی سه‌د

ههزار ملیون سالی گهه که!! نه مه له کاتی کدا که له ماوهی جهوت چرکه دا به دهوری زهوی دا خولیک نه نجام ده دا! دهی جا بو خوت ته صهوری بهر فراوانی قه باره کان بکه. جهوت چرکه له بهرام بهر سه د ههزار ملیون سال دا دابنی. وه لی ژماره و ره قه ناتوانن مه سافه ی نیوان هیچ دوو خالیکی سهر موحیطی بوشایی کوره وی دیاری بکن!

۱۲- قه باره ی خور ملیون ئیکو سی سه د ههزار جار له قه باره ی زهوی گه وه تره. له کاتی کا خور به بهر ده ورده به کی ناو بوشایی کوره وی ده ژمیردی و له چاو بهر فراوانی بونه و رداهه هیچ نمودی نه! خور به کی که له کومه لیک له کومه لانی نهو کائناتانه ی ناو بوشایی کوره وی: که زانای به ناو بانگ (سیرز) به سی/ملیون کومه له مه زنده ی کردون، خورو نهو نه ستیرانه ی سهر به کومه له ی (خوری) بهر دو چکه به کن له کومه لیک لهو سی ههزار کومه له به!

۱۳- په چه کترین نه ستیره نه ستیره ی (فان ماتن) ه، قه باره ی به نه ندازی قه باره ی زهویه. گه وه ترین نه ستیره نه ستیره ی جهوزایه: که بیستو پینج ملیون جار قه باره ی له قه باره ی خور گه وه تره.

۱۴- خور هه موو ده قیقه یه ک به هوی به خشی نی تیشکه که ی دوو سه دو په نجا ملیون طعن ماده صهرف ده کا، واته: له رۆژیکدا سی سه دو شه صت ههزار ملیون طن وزه ده به خشی!

۱۵- وا گو مان ده بری: ئیستا ته مه نی خور ده ههزار ملیون سال بی! وا پی ده چی که ملیون ملیون سالی تر نه کوژیته وه!

نه مه بری له راو بوچونی زانایانی فه له که، له سه رده می تازه دا به لیکۆلینه وه مه زنده کردن به یده ستیان کردوه. که ده کری بکرنه ریخوشکه ره و رافه کردنی نایه قی ﴿قل لو کان البحر مداداً لکلمات ربی... الآية﴾.

نا ئەمەیه کەلیماتی خوداو ئەو مانایە لەنایەتە کەدا مەبەستە، ئەو کەلیماتانە یە کە هەرگیز لەبرائەو نایەو، عەقڵ و ھۆشی ئادەمیزاد تێیاندا کۆڵ و کۆلەوارە. زۆر کەس تەمەنی خۆیان لە لێکۆڵینەوی ئەم بوارانەدا خەرج کردووە نەگەییشتونە هیچو بەردەوامیش زانیان خەریکی لێکۆڵینەو و توێژینەو و زانیاریەکی کەم نەبێ بە دەستیان نەھێناو.

﴿قُلْ: اَنَا بَشَرٌ مِّثْلُكُمْ يُوحَىٰ اِلَيَّ اَنْمَ الْهَكُمُ اِلَهٌ وَاحِدٌ﴾ نەى موخەمەد! بەو موشریکانە بلێ: من تەنھا ئادەمیزادیکم وەکوو ئێو، لە ئادەمیزادی یەتی دا هیچم لە ئێو زیاتر نیە، هەرگیز لافى ئەو لى ئادەم: کە من زانیاری ھەموو کەلیماتی خودام بە دەست ھێناو! من تەنھا ئەو زانیاریەم ھەبە کە خودا قیری کردوم. پەرورەدگار نیگام بۆ دەکا بەو: کە خودای ئێو خدایەکی تاکو تەنھایە، شیاوی ئەو یە بەندایەتی بۆ بکریو تەنھا ھەر ئەو مافی ئەو یە ھەبە پەرستری! خدایەکی تاکو تەنھاو بێ شەریکو بێ نەظیر.

ئەم ئادەمیزادیکم وەکوو ئێو، تەنھا ئەو یە لە ئێو جوداوازە کە خودا نیگای بۆ ناردوو و کردومی بە پیغەمبەر بۆ سەر ئێو یە ئادەمیزاد رەوانەى کردوم! ئادەمیزادیکم زانیاریم بۆ دێ ئەو سەرچاوە لە بن نەھاتو ئەو زانیاریە بێ سەر بنەى: کە ئەگەر دەریاکان ببنە مەرە کەبو ئەو زانیاریەیان پێ بنووسریتەو دەریاکان کۆتاییان دێو زانستی خودا بە کۆتا نایە.

من ئادەمیزادیکم شوێن ھیدایەتی خودا کەوتوو لى ئادەم جا ﴿فَمَنْ كَانَ يَرْجُوا لِقَاءَ رَبِّهِ فَلْيَعْمَلْ عَمَلًا صَالِحًا وَلَا يُشْرِكْ بِعِبَادَةِ رَبِّهِ أَحَدًا﴾ کە سێک بەتەمای پاداشی خودایەو دەیەوێ بەر رێژنەى رەحمەتی خودا بکەوێ، با دڵسۆزانە طاعەتی خودا بکا، تەنھا پەرستش و بەندایەتی بۆ خودا ئەنجام بدات کەس نەکاتە ھاو ئەو ھاوشانی خودا، وریابی خۆی لە شیرکی ئاشکرا و نەپنی پیاوی! شیرکی ئاشکرا وەکوو پەرستى و گەردنکەچى بۆ ملھوران و طاغوت و پەرھەوى کردنى فرمان و نەھیبەکانیان... ھتد.

شیرکی نه‌تی وه کوو کردنی کاری چاکتو به سوود به مسمی ناوو شوهرات
دهرکردنو ریا بازی: که نم جوره کرده وه هه لوستانه پیشیان ده گوتری
(الشرك الأصغر).

نیمامی نه حمده له مه حمودی کوری له بیده وه فهرموده ده کی ریوایه ت
کردو ده فهرموی: پیغه مبر ۷ فهرمویه تی: ((ان اخوف ما اخاف عليكم
الشرك الأصغر، قالوا: وما الشرك الأصغر يا رسول الله؟ قال الرياء،
يقول الله يوم القيامة، إذا جزى الناس بأعمالهم: اذهبوا إلى الذين كنتم
تراؤون في الدنيا، فانظروا هل تجدون عندهم جزاء؟)).

واته: نموهی من ترسم هه ده نه سمر نیوه هاوه لدانانی پچوکه، هاوه لان
وتیان نهی پیغه مبری خودا! هاوه لدانانی پچوک چیه؟ پیغه مبر ۷
فهرموی: ریا بازییه، رۆژی قیامت که ناده میزاده کان پاداشی کرداره کانی
دونیا یان وه رگرتوه پهره ردگار به ریا بازه کان ده فهرموی: نیوه برۆن پاداشی
خۆتان لای نموانه وه ریگرته وه که له دونیادا ریا بازیتان بو ده کردن، بزائن
ناخو هیچ پاداشیان لایه بتانده نی؟؟

نه حمده موسلیمو هی تریش له نه بو هوره یه وه نه ویش له پیغه مبر وه
فهرموده ده کی قودسی ریوایه ت ده کا ده فهرموی: پهره ردگار ده فهرموی:
(أنا خير الشركاء، فمن عمل عملاً أشرك فيه غيري غابا بريئ منه وهو
للذي أشرك))

نیمامی رازی ده فهرموی: پهره ردگار له کۆتایی نم سوره ته دا له سی
نایه تدا ناماژ به وه ده کا: که له قیامت دا خودا ده بیندری!
یه که م: نایه تی ﴿اولئك الذين كفروا بآيات ربهم ولقاءه﴾
دوه م: نایه تی ﴿كانت لهم جنات الفردوس نزلاً﴾
سییه م: نایه تی ﴿فمن كان يرجو لقاء ربه﴾^(۴).

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

سورہتی مہریم

ناونانی ئىم سورەتە بەسورەتى مەرىم لىم پۈەۋەيە: كە ناۋى خاتو
(مەرىم) ۋ چىرۆكى سىگ پېر بوۋى بەھەزەتى عىسا بەيى ئەۋەى شوۋى
كردىي لى خۇگرتوۋە. باسى لىدايىكبۈۋى عىساۋ ھەندى لىمۈعجىزەكانى تىدا
تەمار كراۋە.

پەيوەندى ئەم سۈرەتە بەسۈرەتى (الكهف) ۋە لەم رۈۋەيە: كە ھەردوو سۈرەتە كە (الكهف، مريم) چىرۆكى سەرنەج راكىشىيان لەخۆگرتوون. ئەۋەتا سۈرەتى (الكهف) چىرۆكى ئەصحابولكەھفو چىرۆكى ھەزەرەتى موساۋ ھەزەرەتى خضرو چىرۆكى ذىلقدر ئەينى تىدا بوو.

سورەتى (مریم) یش دوو چیرۆکی سەر سۆپھینەرى تێدان: یەکیکیان: چیرۆکی لەدایکبوونی ھەزرەتى یەحیای کۆری زەکەریا. لە ھالێکدا زەکەریا پیرو کەنەفت بوو، خێزانە کەشی نەزۆک بوو، واتە: ھەزرەتى یەحیا لە ھاوکیکی کەنەفتو دایکیکی نەزۆک بەو ھەلد بوو. ئەمەش خۆی لە خۆیدا موعجیزا بوو. ھەروەھا چیرۆکی لەدایکبوونی عیسا (علیہ السلام) بەبێ ئەو ی ھاوکی ھەبێ.

نەو سەرەپاسە گەرنگانەنەن سۆرەتە کە لەخۆی گەرتوون نەمانەن:

۱- یه کتابه رستی: جه مسهري شه سورته باسي يه کتابه رستيه دور
خستنه وهی خدا له وهی: که منداو هاوه او خیزانی هه بی.

۲- گرنگیه کی زۆر ■ هدا: به مەوزوعی زیندوو بوونەوه و هاتنی رۆژی قیامت: که ئەمیش پابەندە بە مەوزوعی یەکتاپەرستییهوه، ئەم دوو مەوزوعە جەمسەری سورەتە کەمێ ئایەتەکان بە دەوری ئەم دوو سەرەباسەدا

دەخولینەووەو شییان دەکەنەووە. هەر وەکوو باقی سوره‌ته مەکیسه‌کانی، تر: که زۆر گرنگی بهم دوو مەزوعه دەدەن!

هەلبەتە چیرۆکنو سەرگورشتە روبەرئیکی زۆری سوره‌ته‌که‌یان گرتۆتەووە. بەشیکی زۆری سوره‌ته‌که‌ لەم چیرۆک و سەرگوزەشتانە پێک هاتووە. سەرەتا دەست دەکا بەچیرۆکی زە‌که‌ریا و یەحیا، ئەمجار سەرگورشتە‌ی خاتوو مەریەم و لە‌دا‌یک‌بوونی حەزرتی عیسا، ئەمجار لایە‌نیکی چیرۆکی حەزرتی ئیبراهیم و گفتو گۆی لە‌گە‌ڵ باوکی‌دا رادە‌نۆ‌نی، ئەمجار هەندێ ئاماژە و تیل نیشان بۆ پی‌غە‌م‌بە‌رانی وە‌کوو: ئی‌س‌ح‌اق و یە‌ع‌ق‌وب و موسا و ه‌ارون و ئی‌س‌ما‌عی‌ل و ئی‌د‌ری‌س و ئادەم و نوح دە‌کا، ئەم چیرۆکانە نزیکی دووبەش لە‌سێ بەشی سوره‌ته‌که‌ پێک دە‌هێ‌نن. مەبەستی سەرەکی لە‌م چیرۆکانە چە‌س‌پ‌اندنی یە‌ک‌ت‌ا‌پەرستی و هاتنی رۆژی قیامەت و زیندروبوونەووە و تاکو تە‌ن‌هایی پەرە‌ر‌د‌گار و بێ‌هاو‌ە‌لی و بێ‌م‌ند‌الی و بێ‌خ‌یزانی زاتی پاک‌یه‌تی.

هەر‌ه‌ها جودا کردنەو‌ە‌ی پە‌ی‌ر‌ه‌و و پرۆگرامی هیدایەت‌راوان لە‌ه‌ی گوم‌رایان، بۆ‌یه‌ لە‌س‌وره‌ته‌که‌دا هەندێ دیمەنی قیامەت رادە‌نۆ‌نی و برێ جە‌د‌ە‌ل و کێشه‌ لە‌گە‌ڵ بێ‌بروایان ساز دە‌کا، بە‌ش‌ی‌و‌ه‌یه‌کی گشتی سییاقی سوره‌ته‌که‌ سەرە‌ب‌اسە‌کانی لە‌سێ قۆناغ‌دا نمایش دە‌کا:

قۆناغی یە‌که‌م:

چیرۆکی حەزرتی زە‌که‌ریا و یە‌ح‌یا و چیرۆکی حەزرتی عیسا و تۆ‌ی‌ز‌ینە‌و‌ە‌و تە‌ع‌قی‌ب لە‌س‌ەر چیرۆکە‌کان و ئەو کێشه‌و نیزاعی دەر‌ب‌ارە‌ی حەزرتی عیسا لە‌ناو جوله‌که‌و مە‌سی‌ح‌ی‌یه‌کان‌دا پە‌یدا بوو، رادە‌نۆ‌نی!

قۆناغی دوو‌ه‌م:

لایە‌نی‌ک لە‌چیرۆکی حەزرتی ئی‌بر‌اه‌یم لە‌گە‌ڵ باوکی‌و گە‌له‌کە‌ی‌دا و گۆشه‌گیربوونی حەزرتی ئی‌بر‌اه‌یم لێ‌یان و قەرە‌بو و کردنەو‌ە‌ی پەرە‌ر‌د‌گار بۆی،

به‌وه: که له‌جیاتی لهده‌ستدانی گهل و نه‌تموه‌که‌ی وه‌چمو نه‌وه‌یه‌کی پیروژو خوداپهرستی پی به‌خشی و چهنده‌ها پیغه‌مبهر له‌وه‌چمو نه‌وه‌ی نه‌و ره‌وانه کراون، نه‌مجار ناماژه ده‌کا بۆ چیرۆکتو سهرگورشته‌ی پیغه‌مبهرانو ناکامو سهره‌نجامی شوینکه‌موتوانیانو دژو به‌ره‌ه‌ل‌ستکارانیان! کوتایی نه‌م قوناغه دینی به‌راگه‌یانندی سه‌لماندنو چه‌سپاندنی په‌روه‌دگاریه‌تی بۆ خوداو تاکتو ته‌نهایی و بی هاوه‌لی، ده‌فرموی: ﴿رب السموات والأرض وما بينهما فاعبده واصطبر لعبادته هل تعلم له سميا؟﴾.

قوناغی سییه‌م و کوتایی:

بریتییه له‌کیشه‌و نیزاعی به‌ریابوو ده‌ریاره‌ی زیندوو بوونه‌وه‌و هاتنی قیامه‌تو هه‌ندێ دیمه‌نی نه‌و رۆژه سامناکه راده‌نوینی، وینه‌یه‌کی ناره‌زایی ده‌رپین به‌رامبهر به‌وانه‌ی هاوه‌ل بۆ خودا قه‌رار ده‌دن راده‌گه‌یه‌نی و دیمه‌نیکی کاریگه‌ری له‌ناوچوونی گه‌له‌ پیشینه‌کان راده‌نوینی ده‌فرموی: ﴿وكم أهلكنا قبلهم من قرن هل تحس منهم من أحد أو تسمع لهم ركزاً﴾. سوره‌ته‌که هه‌مووی مه‌که‌یه‌یه، جگه له‌نایه‌تی ژماره (۵۸) و نایه‌تی (۷۱) نه‌وان مه‌دینه‌یین.

له‌فه‌ضلو ریزی نه‌م سوره‌ته‌دا موخه‌مه‌دی کورپی ئیسحاق له‌سیره‌که‌ی‌دا هه‌دیشیک له‌ئوممو سه‌له‌مه‌و ریوايه‌ت ده‌کا. هه‌روه‌ها نه‌حه‌مه‌دی کورپی هه‌ن‌ب‌هل له‌ئینبو مه‌سه‌عوود هه‌و ریوايه‌ت ده‌کا ده‌فرموی: جه‌عفهری کورپی نه‌بو طالیب که له‌گه‌ل هاوه‌لاندا سهره‌تا کۆچیان کرد بۆ هه‌به‌شه‌و چوونه‌لای نه‌ججاشی داوای له‌جه‌عفهر کرد بزانی تاخۆ قورئانی پیروژ چۆن باسی هه‌زه‌تی عیسای کردوه؟ جه‌عفهر له‌سهره‌تای سوره‌تی مهریه‌م هه‌ندیکی قورئان بۆ خوینده‌وه.

پارانه‌وهی چه‌زه‌تی زه‌که‌ریی‌او داوا کردنی له‌خودا
بو ئه‌وهی منداڵی پی‌ بداو، مزگینی پیدانی به‌ (یه‌حیا)

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

کَهِیْعَصَ ﴿۱﴾ ذِکْرُ رَحْمَتِ رَبِّكَ عَبْدُ زَكِرِيَّا ﴿۲﴾
اِذْ نَادَى رَبُّهُ نِدَاءً خَفِيًّا ﴿۳﴾ قَالَ رَبِّ إِنِّي وَهَنَ الْعَظْمُ
مِنِّي وَاسْتَعَلَ الرَّأْسُ شَيْبًا وَلَمْ أَكُنْ بِدُعَائِكَ رَبِّ
شَقِيًّا ﴿۴﴾ وَإِنِّي خِفْتُ الْمَوَالِيَ مِنْ وَرَائِي وَكَانَتِ
أُمْرَأَتِي عَاقِرًا فَهَبْ لِي مِنْ لَدُنْكَ وَلِيًّا ﴿۵﴾ يَرِثُنِي وَيَرِثُ
مِنْ عَالِ يَعْقُوبَ وَأَجْعَلْهُ رَبِّ رَضِيًّا ﴿۶﴾ يٰزَكَرِيَّا
إِنَّا نُبَشِّرُكَ بِغُلَامٍ اسْمُهُ يَحْيَىٰ لَمْ نَجْعَلْ لَهُ مِنْ قَبْلُ سَمِيًّا
﴿۷﴾ قَالَ رَبِّ أَنَّىٰ يَكُونُ لِي غُلَامٌ وَكَانَتِ أُمْرَأَتِي
عَاقِرًا وَقَدْ بَلَغْتُ مِنَ الْكِبَرِ عِتِيًّا ﴿۸﴾ قَالَ كَذَٰلِكَ
قَالَ رَبُّكَ هُوَ عَلَىٰ هَٰئِنٍ وَقَدْ خَلَقْتُكَ مِنْ قَبْلُ وَلَمْ تَكُ
شَيْئًا ﴿۹﴾ قَالَ رَبِّ اجْعَلْ لِي آيَةً قَالَ آيَتُكَ أَلَّا

تُكَلِّمُ النَّاسَ ثَلَاثَ لَيَالٍ سَوِيًّا ﴿١٠﴾ فَخَرَجَ عَلَى قَوْمِهِ
مِنَ الْمَحْرَابِ فَأَوْحَىٰ إِلَيْهِمْ أَنْ سَبِّحُوا بُكْرَةً وَعَشِيًّا ﴿١١﴾

له‌قورئانی پیروزدا زه‌کهریا ههشت جار ناوی هاتوو. به‌م جزره
له‌سوره‌تی (آل عمران) دا نایه‌تی (۳۷-۳۸)، له‌سوره‌تی (الانعام) دا نایه‌تی
(۸۵)، له‌سوره‌تی (مریم) دا نایه‌تی (۹۲) له‌سوره‌تی (الانبیاء) دا نایه‌تی
(۸۹).

حه‌زهره‌تی زه‌کهریا: که باوکی هه‌زهره‌تی یه‌حیا به‌شو به‌پر سیاری به‌کی
له‌خزمه‌تکردنی هه‌یکه‌لدا هه‌بوو. هه‌زهره‌تی مهریه‌م: که دایکی نه‌زری کردبوو
بۆ خزمه‌تکردنی هه‌یکه‌ل. ده‌بوو سه‌ره‌رشتیاریکی هه‌بی، هه‌زهره‌تی زه‌کهریا
بوو به‌سه‌ر پرشتیاری، زه‌کهریا به‌خزمایه‌تی ده‌بوو می‌ردی پوری مهریه‌م.
جا که هه‌زهره‌تی زه‌کهریا به‌چاوی خۆی هه‌لسو کهوتی خاتو مهریه‌می
ده‌بینی و ده‌یزانی خودا ریزو قه‌دری لی ده‌گریزو رزقو رۆژی تایبه‌تی
له‌غه‌یه‌بوو بۆ فراهه‌م ده‌هینی، ئه‌ویش هه‌زی چووو ئه‌وه‌ی خودا منداڵیکی
ئاوا صالحی پی‌بدا، وه‌کوو قورئان ئاماژه‌ی پی ده‌کاو: ﴿هٰذَاكَ
دَعَا زَكَرِيَّا رَبَّهُ، قَالَ: رَبِّ هَبْ لِي مِنْ لَدُنْكَ ذُرِّيَّةً طَيِّبَةً، اِنَّكَ سَمِيعُ
الدَّعَاءِ﴾ (آل عمران/۳۸). ئیتر په‌روه‌ردگار دوعا که‌ی گیرا کردو فریشته‌ی ناره‌ده
خواری موژده‌ی یه‌حیا یان پی‌دا، ئه‌و کاته هه‌زهره‌تی زه‌کهریا له‌ته‌مه‌نی
پیری‌دا بوو، خیزانه‌که‌شی نه‌زۆک بوو! باوکی زه‌کهریا ناوی (به‌رخیا) بوو.
پیوسته ئاماژه‌ی ئه‌وه‌ش بکه‌ین: که کابرایه‌کی تر هه‌یه به‌ناوی (زه‌کهریای
کورپی به‌رخیا) کتیییکی قانونی داناوه، هاوچه‌رخ (داریوس) بوو نزیکه‌ی
سی سده‌ده‌ پێش هه‌زهره‌تی عیسا بووه.^(۵)

(۵) قصص الانبياء = للنجار (ص ۳۶۸).

﴿كهيعص﴾ نهم وشهيه بدم شیوهيه ده خویندریتموه: (کاف، ها، یا، عین، صاد.) بهلام ده بی له خویندنموه دا نوونی (عین) که له (صاد) دا ده غم بکهین!

وه کوو له وه پیش چند جاریک ناماژه مان پی کردوه، مه بهست به هیانی نهم جزوه پیتانه به دابراوی و پچر پچری له سهره تای هه ندی سوره تا بۆ ته حه دا کردنی عمره بو غهیری عمره به ته حه دایان ده کاو پیان ده لی: نهم قورئانه لهم جزو پیسو وشانه پیک هاتوه. دهی که ئیو نازانو به خوتان راد ه پرموون: وینهی نهم قورئانه یان وینهی (ده) سوره یان وینهی سوپه تیکی نهم قورئانه با کورترین سوپه تیشی بی بخه نه بهر ده ست! نه وه عمرزو نه وه گهزا! هه لبه ته نه وه هزارو چوار سه دو بیست ساله قورئان نهم ته حه دایه ی کردوه و تا ئیستا به مه لایین نووسه رو شاعیرو ره وان بیژی عمره بو غهیری عمره ب هاتوونو رویشتون، نه گهر بۆیان بکرایه نهم ته حه داو بۆردانه یان قبول نه ده کردو به ره نگاریان ده کرده وه، به لام دیاره کهس ناتوانی و کهس نه یه توانیوه نه وه ته حه دایه رهت بکاته وه! چونکه قورئان شاکاری یه زدانوه ههر که سی به ره نگاری بکا سه ری خو ی له بهرد ده داو ناما قولی ده کاو ده بیته گاته چی زه مانه!

هه ندیک پیان وایه: نهم پیتانه بی مانان، یان ئیشار ده کهن بۆ نه ئینی یه کی تایبه تی، یان ناوه بۆ فلان، یان ناوه لئاوه بۆ فیسار! به لام ئیمامی رازی ده فهرمو ی: دروست نیه، پهروه گار شتیك بخاته ناو کتییی خۆیه وه: که لۆغه ت هه لی نه گری. به حه قیقه تو به مه جاز مانا نه گه یه نی! چونکه نه گهر ئیمه نهم ده رگایه بکه ینموه، نه وه کاته ریگا بۆ نه وانه ده که ینموه: که ده لیسن: هه موو وشه و رسته یه ک مانایه کی (ظاهیر) و مانایه کی (باطنی) هه یه، نه مجار نه وانه به تاره زوی خو یان به بی به لگه مانا (باطن) یه که ده ست نیشان ده کهن! نه گینا چ به لگه یه ک هه یه پیتی (کاف) به سه پینی به سهر (الکریم)

یان (الکبیر) که‌ناوی خودان، یان ناوِکی پیغه‌مبهر ﷺ یان ناو‌لناوِکی، یان
 ناماره بیّ بۆ فرشته یان به‌هشت یان دۆزه‌خ یان بۆ شتیکی تر؟؟ بیگومان
 دابرینی نهم پیته به‌سهر یه‌کی لهم مانایانه‌دا سه‌پاندنی شتی بیّ به‌لگه‌یه
 به‌سهر شتدا!!

﴿ذکر رحمة ربك عبده زكريا﴾ نهمه یادو بیر خستنه‌وه‌ی ره‌حه‌تو
 نیعمه‌تی خودای تۆیه نهمی موحه‌مه‌دا! بۆ به‌نده‌ی راستا‌لو خودا ناسی خۆی؛
 که‌زه‌که‌رییایه، بۆ تۆی ده‌گیرینه‌وه بۆ نهمی په‌ندو نامۆزگاری لی وهریگری،
 پی‌ی به‌هره‌ور بیی، زه‌که‌رییا پیغه‌مبهرکی ریزدار بوو له‌پیغه‌مبهره
 به‌ریزه‌کانی نه‌تسه‌وه‌ی ئیسرائیل. خیزانه‌که‌ی پوری حه‌زرتی عیسا بووه
 (هه‌ندی‌ک ده‌لین: پوری مهریم بووه).

حه‌زرتی زه‌که‌رییا دارتاش بووه، به‌دارتاشی خۆی ژيانده‌وه.

﴿إذ نادى ربه نداء خفياً﴾ نهم کاته‌ی به‌نه‌پینی و په‌نامه‌کی له‌خودا
 پارایمه‌وه، وا له‌خودا پارایمه‌وه که‌سی ناگای لی نه‌بی، له‌ریابازی دوور بی،
 گۆشه‌گیریو له‌خه‌ل‌کتو نه‌مجار له‌بهر خودا پارایمه‌وه لا‌لایمه‌وه ده‌ستی نزای
 به‌رز کرده‌وه، شکوای حالّی خۆی کردو چی غه‌م په‌ژاره‌ی له‌دلی دابوو خسته
 پو (هه‌رچه‌نده خودا به‌بی نهمه‌ش ده‌یزانی چ له‌دلی دایه). وه‌لی غه‌مبارو
 په‌ژمورده به‌پارانه‌وه غه‌م هه‌ل‌پشتن دلی ناسارام ده‌گریو پی‌ی خۆشه
 پیداوستی خۆی رابگه‌یه‌نی! په‌روه‌ر‌دگاریش: که‌ خاوه‌نی ره‌حه‌م به‌زییسه بۆ
 به‌نده‌کانی ناگاداری سروشتی ئاده‌میزاده پی‌ی خۆشه‌هاواری لی بکه‌ن،
 هانای بۆ به‌رن، دلتنه‌گی خۆیانی بۆ لا به‌رز بکه‌نه‌وه، نهمه‌تا فره‌مانی پی
 کردون بانگی لی بکه‌ن، دوعاو پارانه‌وه‌ی ئاراسته بکه‌ن بۆ نهمی نه‌عصابیان
 خاو بینه‌وه، قورسایی و نار‌ه‌حه‌تیان له‌سهر سوک بیی، هه‌ست بکه‌ن که
 داوای یارمه‌تی و لا‌بردنی غه‌م په‌ژاره‌یان له‌که‌سی‌ک کرده‌ خاوه‌نی هیزو
 توانایه، که‌ریمی کارسازه‌و فریاد ره‌سه. هه‌ست بکه‌ن: که‌ په‌یه‌ه‌ندیان

به زاتیکه و هدییه همر که سیک به دل و نیخلاص پهنای بۆ بهرئ ناهومید نایی،
همر که سئ پشتنی پی بیستئ رهنج به خهسار نیه!

نه مجار شیوهی دوعا و نزا که شی ده کاتمه ﴿قَالَ: رَبِّ إِنِّي وَهَنَ الْعَظْمُ مِنِّي﴾ نهی خودایه! نه من نیسقانه کانم پۆلکان، هیژم تیدا نه ماوه، پیرو
که نهفت بووم، چونکه: نیسقان راگرو جیسرو کۆله کهی جهسته یه. که نهو
پۆلکا نیتر هه موو جهسته ده پۆلکئ، هیچ نه ندامیکئ لهش هیژو توانای تیدا
نامینئ و نمرکی خویان نه نجام نادهن ههروه ها ﴿وَاشْتَغَلَ الرَّأْسُ شَيْئًا﴾ موی
سهرم ده لئئ گری تیبر بووه، زۆر به خیرای رهشی مووی سهرم سپی
هه لده گه پئ و همر ده لئئ ناگر بهربووه ته پۆشو په لاشو پیوه ده چئ رهشایی
له سهرم نه هیلئ.

حاجی وتهنی:

گویتانان خال خال بههفری ناچیتۆ!

یارم تـۆـراوه و ئاشـتی ناـبـیتۆ!

پهروه ردگارا! نه مه حالئ منه له پیرو که نه فتهیی و په کهه وتهیی دا
هانات بۆ دینم لیت ده پاریموه، به فریام کهوه ناهومیدم مه که. ﴿وَلَمْ أَكُنْ
بِدَعَاكَ رَبِّ شَقِيًّا﴾ خودایه! من هیچ کاتئ له ناکامی پارانهوه دوعا
کردنم دا بۆلای تۆ ناهومید نه بووم، ههرگیز ره نه جهرۆ نه بووم، من له وه پش
له کاتئ گه نجی و به هیژو تواناییم دا که هانام بۆ هیناوی فریام کهوتووی، کاری
گرام بۆ ئاسان بووه، له تهنگو چه له مه رزگارت کردوم. نیستا که پیروم
نیسقانم پۆلکان، هیژو توانام نه ماوه، زیاتر جیگای بهزهیمو پتر به هیوای
فریاره سی تۆم، زۆرتر پیوستیم به رهحمه تو یارمه تی تۆ هیه، هیوادارم
به هاناموه بیرو نیعمه تو رهحمه تی خۆتم به سهردا بریژی!!

نه‌مجار نه‌وه‌ی مه‌ترسی لی په‌یدا کرده رایده‌گه‌یه‌نی‌و عمرزی باره‌گای
 په‌روه‌ردگاری ده‌کاو ده‌فرموی: ﴿وإني خفت الموالي من ورائي و كانت
 امرأتي عاقراً﴾ نه‌من ترسی نه‌وه‌م هه‌یه نامۆزاو خزمه‌کانم له‌دواخۆم کاروباری
 نایینی به‌باشی نه‌نجام نه‌دن، پاش مردنم واز له‌بانگ‌موازیی بو نایینو
 خودا‌په‌رستی بینن، سه‌ریاری نه‌وه‌ی بوخۆم پیرو که‌نه‌فت بوم خیزانه‌که‌شم
 نه‌زۆکه، مندالمان نیهو وه‌جاخ کوێرم، که‌س نیه جی نشینم بی، خزمو که‌سو
 کاره‌کانیشم زۆر رویان له‌نایین نیهو خه‌ریکن رویکه‌نه شه‌رو فساد، ﴿فهب
 لي من لدنك ولياً﴾ خودایه! له‌لایهن خۆته‌وه به‌لوظفو ره‌حه‌ته‌تی خۆت
 له‌پشتی خۆم کو‌پیکم پی ببه‌خشه، ﴿یوئنی﴾ میراتی پیغه‌مبه‌رایه‌تی و رابه‌ری
 نایینی له‌من بگرئ ﴿یوئث من آل یعقوب﴾ میراتو که‌له‌پوری بنه‌ماله‌ی
 یه‌عقوبی کو‌پی (ماشان) یش وه‌گرئ که‌ ریش سپیتی و پیاو‌ماقوولی و
 فرمان‌په‌وایی و زانستو زانیاریه.

کوله‌بی ده‌لئ: له‌و رۆژگاره‌دا بنه‌ماله‌ی (ماشان) پاشاو فه‌مان‌په‌وای
 نه‌ته‌وه‌ی ئیسرائیل بوون. هه‌زهره‌تی زه‌که‌ریاش سه‌رۆکی نه‌حباره‌کان بوو.
 ﴿واجعله رب رضيعاً﴾ خودایه! نه‌و کو‌په‌ی پیم ده‌به‌خشی مندالئیک
 سالحو راستال بی، ته‌قواکارو هه‌لبژارده بی، خۆت له‌کردارو گو‌فتاری رازی
 بی، به‌نده‌کانت لی‌ی رازی بنو خۆشیان بوئ، شیاوی نه‌وه بی په‌یامی دین
 هه‌لگرئ و بلاوی بکاته‌وه‌و فیری خه‌لکی بکا، رابه‌ری نایینو کاروباری
 دونیایی خزم نه‌ته‌وه‌که‌م بی! وه‌کوو وتمان: هه‌زهره‌تی زه‌که‌ریا می‌ردی.
 خوشکی خاتو مه‌ریه‌م یان می‌ردی پووری بووه. خاتو مه‌ریه‌م پووری له‌وه‌چه‌ی
 یه‌عقوب بووزو ده‌چنه‌وه سه‌ر هه‌زهره‌تی سوله‌یمانی کو‌پی هه‌زهره‌تی داود،
 نه‌میش کو‌پی یه‌هوزای کو‌پی یه‌عقوبه.

حه‌زره‌تی زه‌که‌رییا کورپی هه‌زره‌تی هاروونه: که برای هه‌زره‌تی موسا بووه. هه‌زره‌تی هاروونو هه‌زره‌تی موسا کورپی (لاوی) کورپی یه‌عقوبین، پیغه‌مبه‌رایه‌تی له‌وه‌چمو نه‌وه‌ی یه‌عقوبی کورپی نیسحاق بووه.^(۶)

نموونه‌ی نهم نایه‌ته نایه‌تیکی تره که ده‌فرموی: ﴿هناك دعا زكريا ربه، قال: رب هب لي من لدك ذرية طيبة انك سميع الدعاء﴾ (آل عمران/۳۸). یان ﴿وزكريا اذ نادى ربه، رب لا تدروني فرداً وانت خير الوارثين﴾ (الانبیاء/۸۹).

په‌روه‌ردگار دوعاو نزاکی گه‌را کردو ولامی دایه‌وه‌و نیگای بو ناردو فرموی: ﴿يا زكريا انا نبشرك بغلام اسمه يحيى لم نجعل له من قبل سمياً﴾ نه‌ی زه‌که‌رییا! ئیمه موژده‌ت ده‌ده‌ینی به‌کورپیک: که ناوی یه‌حیای لی ده‌نی‌ی. له‌وه‌پیش که‌س به‌و ناوه ناونه‌نراوه، یان له‌وه‌پیش وینه‌ی نه‌به‌وه، هیچ مندالیک له‌باوکتو دایکی نه‌زۆک په‌یدا نه‌به‌وه.

نیبنو عه‌بباس ده‌فرموی: ﴿لم تلد العواقر قبله مثله﴾ له‌پیش نه‌ودا نه‌زۆک مندالی ناویان نه‌به‌وه.

ئهمه ئاماژه‌یه‌به‌وه: که زه‌که‌رییا و ژنه‌که‌ی هه‌ردوکیان نه‌زۆک بوونو به‌شیوه‌یه‌کی عاده‌تی هی شه‌وه نه‌بوون مندالیسان بیی! به‌په‌چه‌وانه‌وه‌ی هه‌زره‌تی ئیبراهیمو خاتو سارای خیزانی شه‌وان که مزگینی‌یان پی درا به‌ئیسحاقو سه‌ریان سوپما، سه‌رسوپمانه‌که‌یان له‌به‌ر پیریان بوو نه‌ک له‌به‌ر نه‌زۆکیان چونکه شه‌وان سیژده سال پیش شه‌وه هه‌زره‌تی ئیسماعیلیان بوو.

جا که هه‌زره‌تی زه‌که‌رییا نهم موژده خو‌شه‌ی بیست، سه‌رسوپمانیک روی تیکردو ﴿قال: رب انی یكون لي غلام؟ وكانت امرأتی عاقراً، وقد بلغت من الکبر عتياً﴾ له‌خو‌شی گه‌را بوونی دوعاکه‌ی شاگه‌شکه بوو، هه‌به‌سا.

وتی: خودایه! من چۆن مندالْم ده‌بی، خیزانه‌کم له‌ته‌مه‌نی گه‌نجیشی‌دا نه‌زۆک بووه، ئیستا که بۆته پیره‌ژن چۆن مندالْم ده‌بی؟ بۆ خوشم هینده پیرو که‌نه‌فت بووم پۆلکاوم لاشم پیره‌لۆک بووه، ئیسقام ناسک بوونه‌وه. توانای چوونه لای ئافره‌تیشم نه‌ماوه. ته‌راییم تیدا نه‌ماوه...!

پرسیارو سه‌رسوپرمانه‌که‌ی له‌وه‌یه: که به‌گوێره‌ی عاده‌تو هۆکاری رواله‌تی نه‌وان مندالْم نابێ. نه‌ک له‌وه سه‌ری سوپمابی که خودا ده‌سه‌لاتی نه‌وه‌ی نیه. حاشا! چونکه زه‌که‌رییا بۆ خۆی داوای له‌خودا کره که به‌لوظفو که‌ره‌می خۆی، به‌ده‌سه‌لاتو قودره‌تی خۆی کورپکی پێ بدا. واته: «فه‌رموی: خودایه! نه‌من له‌کاتی گه‌نجیو هه‌ره‌تی پیاوه‌تی‌دا مندالْم نه‌بووه. له‌به‌ر نه‌وه خیزانه‌کم نه‌زۆک بووه. جا ئیستا: که منیش پیر بووم به‌روالت له‌وه تیه‌پروم مندالْم ببێو خیزانه‌که‌شم وێپرای نه‌زۆکی پیر بووه، چۆن مندالْم ده‌بی؟؟

﴿قال: کذلک﴾ په‌روه‌ردگار فه‌رمووی: یان نه‌و فریشته‌ی نیگا‌که‌ی هینا پێی راگه‌یانده: کار نه‌وه‌یه: که پیت راگه‌یاندراره. نه‌وه‌ی موژده‌ت پێ دراوه دیته‌ جێ، وێپرای نه‌وه‌ی بۆ خۆت که‌نه‌فتو پیرو خیزانه‌که‌شت پیرو نه‌زۆکه، کورپکتان پێ ده‌به‌خشین.

﴿قال ربک: هو علی هین﴾ خودای تو که له‌وه‌پیش فه‌ضلو ئیحسانێ له‌گه‌لدا کردوی، به‌لایمه‌وه ئاسانه که به‌و حاله‌ی خۆتو خیزانت ته‌یدان مندالتان بداتی، چونکه خودای تو که‌ویستی شتیک ببێ جاری وا ده‌بی به‌بی هۆکاری رواله‌تیش نه‌نجامی ده‌دا. هه‌ر شتیک ویستی ببێ ده‌بی وواکه‌وتنی نیه!!!

نه‌مجار شتیک بۆ باس ده‌کا: که له‌وه‌ش سه‌رسوپه‌ینه‌رتیه. ده‌فه‌رموی: ﴿وقد خلقتک من قبل ولم تلک شیئاً﴾ دروستکردنی نه‌و کورپه‌ی موژده‌مان پێداوی هه‌رچه‌نده بۆ خۆت پیرو خیزانت نه‌زۆکه، له‌دروستکردنی ئاده‌میزاد له‌نه‌به‌وه گرانتره سه‌رسوپه‌ینه‌رتیه. بێگومان من تو دروستکردوه نه‌ی

ئاده‌میزاد لهنه‌به‌وه، دروستکردنی ئاده‌م نمونه‌ی هه‌موو نه‌وه‌ی ئاده‌مه، ده‌ی که‌وابوو ده‌ستپه‌نگینی له‌دروستکردنی ئاده‌م‌دا ده‌ستپه‌نگینی‌یه له‌هه‌موو ئاده‌میزادا. یان هه‌ر مه‌به‌ست خودی زه‌که‌ریایه‌و ده‌فه‌رموئ: من له‌هیچه‌و»
تۆم دروستکردوه. که‌وابئ هیچ سه‌رت سوپنه‌مینئ له‌و موژده‌یه‌ی پیت دراوه... چونکه که‌سیک بتوانئ زاتو صیقاتی شتیک لهنه‌به‌وه بینیتته‌دی، باشتر ده‌سه‌لاتی به‌سه‌ر گۆرینی زاتو صیقاته‌کان‌دا هه‌یه! نه‌مه به‌لگه‌یه له‌سه‌ر قودره‌تو به‌توانایی په‌روه‌ردگار به‌نه‌به‌ری ره‌هایی‌یه‌وه. چونکه خودا هه‌موو کاریکی لا ئاسانه، به‌لکوو به‌نسبته خوداوه کاریک نیه ئاسان بی‌و کاریک گران بی! هه‌موو کاریک بۆ خودا چوون یه‌که‌و ئاسایی و ئاسانه، دروستکردنی ئاده‌م لهنه‌به‌وه‌و دروستکردنی ئاده‌میزادیکی تر له‌ریگه‌ی زاوو زیوه یه‌کسانه، که‌سیک بتوانئ زات دروست بکا ئالو گۆرکردنی ره‌وشته‌کانی به‌لاوه ئاسان تر ده‌بی، که‌وابئ زۆر شتیکی ئاسایی و ئاسانه: که خودا تواناو ناماده‌باشی مندالبوون بۆ زه‌که‌ریاو خیزانه‌که‌ی بگپه‌یتته‌وه. وه‌کوو له‌نایه‌تیکی تر‌دا ده‌فه‌رموئ: ﴿فَاسْتَجِبْنَا لَهُ، وَوَهَبْنَا لَهُ يَحْيٰی، وَاصْلَحْنَا لَهُ زَوْجَهُ﴾ (الانبیاء/۹۰).

ئه‌مجار په‌روه‌ردگار هه‌والی ئه‌وه‌مان پئ ده‌دا: که هه‌زهره‌تی زه‌که‌ریا به‌تاسوخ بوو بۆ ئه‌وه‌ی بزانی که‌ی موژده‌که دیتته‌جئ.

﴿قال: رب اجعل لی آیه﴾ هه‌زهره‌تی زه‌که‌ریا وتی: خودایه! نیشانه‌و به‌لگه‌یه‌کم پئ به‌فه‌رموو: بزانه‌م: که موژده‌که هاتۆته‌دی! پیم خۆشه‌ بزانه‌م که‌ی ژنه‌که‌م مندالی له‌سکی ده‌که‌موئ. بۆ ئه‌وه دلم ئارامی تی بکه‌وئ، چونکه مندال له‌سک که‌وتن له‌سه‌ره‌تادا شتیکی نادیاره‌و په‌نامه‌کییه، به‌تایبه‌تی له‌نافه‌تیکی‌دا که له‌عه‌اده‌تی ژنانه وه‌ستاییتته‌وه.

ئیتیر په‌روه‌ردگار به‌هۆی فریشته‌ی نیگاوه ولامی دایه‌وه: ﴿قال: آیتک ان لاتکلم الناس ثلاث لیل سوياً﴾ فه‌رمووی: نیشانه‌ی سک پر بوونی

خیزانت نه‌ویه: که ناتوانی سیّ شموو سیّ روژ ناخاوتن له‌گه‌ل ئاده‌میزاددا
 بکه‌ی، نه‌تۆ ساغی و هیچ نه‌خۆشیت تیدا نابی، به‌لام ناتوانی قسه‌ بکه‌ی.
 وه‌کوو له‌نایه‌تیکی تردا ده‌فرموی: ﴿قال: رب اجعل لي آية، قال: آيتك ان
 تكلم الناس ثلاثة ايام الا رمزا﴾ (آل عمران/۴۱).

﴿فخرج على قومه من اضراب﴾ نه‌وکاته‌ی زه‌که‌رییا موژده‌ی پی در
 له‌ناو می‌حرا به‌که‌ی دا بوو: می‌حرا به‌که‌ی بریتی بوو: له‌ژوریکه‌ی پچکۆله
 به‌به‌رزیه‌وه دروست کرابوو، له‌به‌رده‌م عیباده‌تخانه گشتی به‌که‌دابوو،
 می‌حرا به‌که‌ قاپیه‌کی تیدا بوو به‌چهند پلیکانه‌یه‌ک بۆی سه‌رده‌که‌وت، نه‌و
 که‌سه‌ی له‌ناو هۆده‌که‌دابوایه‌ خه‌لکی ناو عیباده‌تخانه‌که‌ نه‌یانده‌بینی.
 جا له‌گه‌ل موژده‌که‌ی پی در ئیتر زه‌که‌رییا له‌می‌حرا به‌که‌ی هاته‌ ده‌ره‌وه
 چوو: ناو گه‌لو نه‌ته‌وه‌که‌یه‌وه، له‌وه‌پیشیش زه‌که‌رییا هه‌والی نه‌و موژده‌یه‌ی
 پی‌دا بوون.

﴿فاوحى اليهم ان سبحوا بكرة وعشيا﴾ ئیشاره‌ی بۆ کردنو تی
 گه‌یاندن: که نوژۆ ته‌سبیحات بۆ خودا نه‌نجام بده‌ن به‌یانو ئیواره، هه‌وه‌لو
 هاوشانی بۆ به‌په‌وا مه‌زانن. له‌هه‌موو له‌که‌مو عه‌یبه‌و خه‌وشیک به‌دووری
 بگرن! داوای لی کردن: که سوپاسی خودا بکه‌ن له‌سه‌ر نه‌و نیعمه‌ته‌ی که
 به‌خشی به‌خۆی نه‌وانیش... نه‌م ئیشاره‌ بۆ کردنو تیگه‌یانندن یان به‌ده‌ست
 بووه یان به‌نووسین بووه. چونکه زه‌که‌رییا زمانی بۆ قسه‌ کردن له‌گه‌ل نه‌واندا
 به‌سترا بوو، ته‌نیا بۆ ذیکرو یادی خودا زمانی ده‌گه‌را.

حه‌زره‌تی یه‌حیا له‌دایک ده‌بی و ده‌کری به‌پیغه‌مبه‌رو

شه‌ریعه‌تو یاسای پی ده‌دری

يٰۤيَحْيٰى خُذِ الْكِتٰبَ بِقُوَّةٍ وَّءَاتَيْنٰهُ الْحَكْمَ صَبِيًّا ﴿١٢﴾
وَحَنَانًا مِّنْ لَّدُنَّا وَزَكٰوةً وَّكَانَ تَقِيًّا ﴿١٣﴾
وَكَانَ جَبَّارًا عَصِيًّا ﴿١٤﴾ وَسَلٰمٌ عَلَيْهِ يَوْمَ وُلِدَ وَيَوْمَ يَمُوتُ
وَيَوْمَ يُبْعَثُ حَيًّا ﴿١٥﴾

چیرۆکی هه‌زره‌تی یه‌حیا:

له‌قورنانی پیروژدا پینج جار ناوی هه‌زره‌تی یه‌حیا هاتوه:
له‌(آل‌عمران/۳۹، الانعام/۸۵، مریم/۱۲ و ۷، الانبیاء/۹۰) هه‌زره‌تی یه‌حیا
پیاویکی ته‌قواکارو راستاڵ بووه، خودا‌پهرستی به‌شیره‌وه فرچک کردوه. زاناو
شاره‌زابوو له‌رونکردنوه‌ی شه‌ریعه‌تی تموراتدا، به‌مندالی کراوه به‌پیغه‌مبه‌را
هه‌میشه بانگه‌وازی ناده‌میزادانی ده‌کرد: بۆ تۆیمو گه‌رانه‌وه بۆ لای خودا،
تۆیه‌کارانی له‌چه‌می نهمده‌ندا ده‌شوشتنو له‌گونه‌پاکی ده‌کردنهمه. ئیستا که
مه‌سیحی‌یه‌کان غوسلی پا‌کردنهمه‌یان له‌ناودا باوه له‌مه وه‌ریان گرتوه. پی‌ی
ده‌لین: (یوحنا المعمدان).

له‌سه‌رده‌می هه‌زره‌تی یه‌حیادا، له‌فه‌له‌ستین فەرمان‌په‌وایه‌ک هه‌بوه، ناوی
(هیرودس) بووه. برا‌زایه‌کی هه‌بو ناوی (هیرودیا) بووه، زۆر جوانو سه‌خ‌خو
شه‌نگ بووه، هیروسی مامی هه‌زی لی کردوه، که‌چه‌که‌و دایکی که‌چه‌که‌ پێیان
خۆش بووه شوی پی بکا: که‌ پرسیان به‌هه‌زره‌تی یه‌حیا کرد بۆ ماره‌کردن

شوپی‌کردنی، هزاره‌تی یه‌حیا فتوای بۆ نه‌دان، وتی: شو کردنی کچ به‌مامی
خۆی حه‌رامه‌و نابیی. رۆژیک کچه‌که له‌به‌رده‌م مامی له‌نجه‌یه‌کی کردو مامی
ناگری بۆ تیبهریوو، وتی: چت ده‌وی بۆت ده‌که‌م هه‌ر نه‌ه‌نده رازی بیه شووم
پیی بکه، کچه‌که‌ش به‌ته‌گبیری دایکی وتی: سه‌ری یه‌حیای کوری زه‌که‌ریام بۆ
بهر شووت پیی ده‌که‌م. نه‌ویش ناردی هزاره‌تی یه‌حیایان شه‌هید کردو سه‌ریان
پری. که هه‌وائی شه‌هید بوونی یه‌حیا به‌هزاره‌تی عیسا گه‌بیه‌شت، هزاره‌تی
عیسا ده‌ستی کر به‌بلاو کردنه‌وی په‌یامی یه‌حیا. نه‌مه کورته‌یه‌ک بوو
له‌ژیانی هزاره‌تی یه‌حیا.

نه‌مجار بابینه‌وه سه‌ر راقه‌کردنی نایه‌ته‌کان، ده‌فه‌رموی: ﴿يَا أَيُّهَا
الْكَتَابُ بِقُوَّةٍ﴾ نه‌ی یه‌حیا! ته‌ورات به‌گرنگی بگه‌رو به‌باشی وه‌ر بگه‌رو
به‌جوانی به‌خه‌لکی رابگه‌یه‌نه. ته‌ورات نیه‌مه‌تو ره‌حه‌مه‌ته به‌سه‌ر نه‌ته‌وه‌ی
ئیسرائیل دا.

هه‌له‌به‌ته له‌که‌لامه‌که‌دا چه‌ند وشه‌یه‌ک مه‌زنده کراوه به‌قه‌رینه
ده‌زاندری. نه‌ویش نه‌وه‌یه: (هزاره‌تی زه‌که‌ریا کوره موژده پینراوه‌که‌ی پیی
درا، ناوی یه‌حیایان لی نا، کاتیک گه‌بیه‌شته نه‌و ته‌مه‌نه‌ی نیگای بۆ بکری
نیگامان بۆ کردو پیمان گوت: نه‌ی یه‌حیا! گرنگی به‌ته‌ورات بده‌و به‌هیزو
تواناوه وه‌ری بگه‌رو.

نه‌مجار په‌روه‌ردگار باسی نه‌و نیه‌ته‌انه ده‌کا: که به‌یه‌حیاو باوکتو
دایکی به‌خشی ده‌فه‌رموی:

۱- ﴿وَأَيُّهَا الْحَكَمُ صَبِيْاً﴾ هیشتا منداڵ بوو ته‌مه‌نی له‌خوار هه‌وت
سالی یه‌وه بوو تیگه‌بیه‌شتن و لی‌زان و شه‌رع‌زانیمان قیر کرد، روی کرده خیر و
چاکه‌و ئامۆژگاریکردنی خه‌لکتو نایین په‌روه‌ری.

هه ندي ده لئن: حيكهت واته: پيغه مبرايه تي، چونكه پمروه ردگار به مندالي حذره تي يه حياو حذره تي عيساي كردونه پيغه مبر عليه السلام دروودي خودايان له سهر بي.

۲- ﴿وَحَنَانًا مِّن لَّدُنَّا﴾ دلنرمي و بهزه بيمان له لايمن خومانموه پي به خشيبو لي بي بويو به خو له گهل سروشتي تيكله لاو بويو. هه نانو دلنرمي رهوشتيكه بو نمركي پيغه مبرايه تي زور پيوسته، دلو دهر وون مشو مال ده كا، هه ليان ده ني بو خيرو چاكو هيدي و هيمني يان تيده ده رسكيئي، بو نه وي بتواني نمركي پيغه مبرايه تي هه لبري.

۳- ﴿وَزَكَاةً﴾ پاكو خاويي دلو دهر و نمان پي به خشيبو بهو دلو دهر و نه پاكو ناموزگاري خه لكي ده كردو چلكو پيسي دهر و نياني پاك ده كرده.

۴- ﴿وَكَانَ تَقِيًّا﴾ هه ميشه له خود اترسو ته قواكار بوو، خوي له تاوان ده پاراست دلي پديوه ست بوو به خوداوه، به ناشكراو نه يني له خودا ده ترساو مورا قه به دي ده كرد، واي ده زاني چاوي له خودايه، يان خودا چاوي له نه وه.

۵- ﴿وَبِرًّا بَوَالِدَيْهِ﴾ زور گو ترپايه لي فرماني باوكو دايكي بوو، خوي له نه زيه تدانيان ده پاراست، به كردارو گو فتار شتيكي واي نه ده كره دايكو باوكي دليان گمرد بگري، فرمان بمر داري خوداو باوكو دايكي بوو!

۶-۷- ﴿وَلَمْ يَكُنْ جَبَّارًا عَصِيًّا﴾ فيزو ته كه بپوري نه بوو به سهر خه لكي دا، به لكوو خوي به نه ده ميزا ديكي ساده ده هاته بهر چاوو خوي به كه م ده گرت.

هه روه ها سهر پيچي فرماني خوداي نه ده كرد، بي تاوانو گونا هه سهر نايه وه.

(عبدالرزاق) له سعيني كوري موسه ييه به وه ريو ايه ت ده كا ده لي: پيغه مبر عليه السلام فرمو يه تي: ((ما من أحد يلقى الله يوم القيامة إلا ذا ذنب

«إلا يحيى بن زكريا» همر کسیتک رژوی قیامت له گمّل خودادا روب ده‌بیتموه خاومن گوناوه جگه لمیه‌حیای کوری زه‌کمریا. شو هیچ تاوانیه نیه.

ئه‌مجار دواي باسکردنو رانوانلنی شم ره‌وشته جوانانه بو حه‌زره یه‌حیا. پاداشته‌کشی بو دیاری ده‌کاو ده‌فرموی: «وَسَلَامٌ عَلَيْهِ يَوْمَ وُلِدَ وَيَوْمَ يَمُوتُ وَيَوْمَ يُعْثَرُ حَيًّا» سلام ناشتی له‌خوداو له‌سمر شو بی له سێ حالته‌دا: له‌و کاتهدا: که یه‌که‌مجار دونیا بینویه، له‌و کاتهدا که دو جی دیلو ده‌چیته قوناغی قیامتموه. له‌و کاتهدا: که زینلو ده‌کریته به‌هشت و دۆزه‌خ ده‌بینی!

ئه‌مانی خودای له‌سمر له‌و کاتهدا له‌دایک ده‌بی، ییگومان له‌و کات له‌چنگی شیعیتان پارێزراوه، له‌و کاتهدا: که ده‌مری له‌عزابی گۆر پارێز له‌و رۆژهدا: که زینلو ده‌کریتموه له‌ناپه‌هستی و تنگ و چه‌له‌مهی رۆ قیامت به‌دوور ده‌بی.

سوفیانی کوری عوبینه ده‌فرموی: ناخۆشترین کات بو ئاده‌میزاد سه‌ کاته: شو کاته‌ی له‌دایک ده‌بی، خۆی ده‌بینی له‌شوینی خۆی هاتۆته دهر له‌و کاتهدا: که ده‌مری کسانیک «هینی له‌وه‌پیش نه‌یدیون، له‌و کاتهدا: زینلو ده‌کریتموه، خۆی له‌سارای مه‌هشهردا ده‌بینی و نازانی چی لی به‌ دێ. خودای مهن له‌و سێ حالهدا حه‌زهرتی یه‌حیای خستۆته ژیر ریزو سه‌لام ئه‌مانی خۆی..

ئیتتر شه‌مجار په‌روهر دگار په‌رده به‌سهر چیرۆکی حه‌زهرتی یه‌حی داده‌داتموه، وه‌کوو چۆن له‌وه‌پیش په‌رده‌ی به‌سهر چیرۆکی حه‌ز زه‌کمریادا دادایموه. چونکه هیله سه‌ره‌کیه‌کانی ژبانی کیشان، په‌یر پرۆگرامی دیاری کردن، په‌ندو عیبه‌رتی وه‌گیراو له‌چیرۆکه‌کانیانی ده‌ نیشان کردن، نه‌وه‌ی گرنگ بوو گه‌یاندی..

نیستا دیته سهر رانواندنی چیرۆکیکی سهرسورپه‌ینه‌رترو سهره‌نج
راکیشتر، زۆر عه‌جایه‌بتره له‌چیرۆکی له‌دایکبوونی هه‌زهره‌تی یه‌حیا. شه‌ویش
سهرگورشته‌ی خاتوو مهریه‌م و هه‌زهره‌تی عیسیایه‌.

چیرۆکی خاتوو مهریه‌م و سک پرپوونی به‌عیسا

وَأَذْكُرْ فِي الْكِتَابِ مَرْيَمَ إِذِ انْتَبَذَتْ
مِنْ أَهْلِهَا مَكَانًا شَرْقِيًّا ﴿١٦﴾ فَاتَّخَذَتْ مِنْ دُونِهِمْ حِجَابًا
فَأَرْسَلْنَا إِلَيْهَا رُوحَنَا فَتَمَثَّلَ لَهَا بَشَرًا سَوِيًّا ﴿١٧﴾ قَالَتْ إِنِّي
أَعُوذُ بِالرَّحْمَنِ مِنْكَ إِنْ كُنْتَ تَقِيًّا ﴿١٨﴾ قَالَ إِنَّمَا أَنَا رَسُولُ
رَبِّكِ لِأَهَبَ لَكَ غُلَامًا زَكِيًّا ﴿١٩﴾ قَالَتْ أَنَّى يَكُونُ لِي
غُلَامٌ وَلَمْ يَمَسِّنِي بَشَرٌ وَلَمْ أَكُ بَغِيًّا ﴿٢٠﴾ قَالَ كَذَلِكَ
قَالَ رَبُّكَ هُوَ عَلَى هَيْنٌ وَلَنَجْعَلَ لَكَ آيَةً لِلنَّاسِ وَرَحْمَةً
مِّنَّا وَكَانَ أَمْرًا مَّقْضِيًّا ﴿٢١﴾ * فَحَمَلَتْهُ فَانْتَبَذَتْ
بِهِ مَكَانًا قَصِيًّا ﴿٢٢﴾

په‌یوه‌ندی نهم کۆمه‌له‌ نایه‌ته به‌هی پێشه‌وه، په‌یوه‌ندی لێکچون و
ته‌ده‌په‌وجه، چونکه دوا‌ی شه‌وی په‌روه‌ردگار چیرۆکی هه‌زهره‌تی زه‌که‌ریای
گه‌یراه‌وه، شه‌وی باس کرد که وێپای پیری و که‌نه‌فتی زه‌که‌ریاو نه‌زۆکی
خه‌زانه‌که‌ی خودا کورپکی زیره‌ک و موباره‌ک و به‌هره‌مه‌ندی پێدان، نه‌مجار
ته‌فسیری ره‌وان (٦٦)

به‌شوتن نه‌وه‌دا چیرۆکی خاتو مهریه‌می هینایه کایمو نه‌وه‌ی راگه‌یاندا: که به‌بی نه‌وه‌ی خاتو مهریه‌م می‌ردی کردبی و پیاو چویتیته لای سکی به‌عیسا پر بووه، له‌نیوان هه‌ردوو چیرۆکه‌که‌دا لیک‌چویتیکی ئاشکرا هه‌یه، هه‌ر بۆیه هه‌ردوو چیرۆکه‌که‌ له‌سوره‌تی (آل‌عمران) و نه‌یره‌و سوره‌تی (الانبیاء) دا به‌یه‌که‌وه هینارون، چونکه له‌مانادا لیک‌تزیکن، هه‌ردوکیان نیشانه‌ی به‌ده‌سه‌لاتی خودا ده‌گه‌یه‌ننه‌وه گه‌واهی نه‌وه‌ن: که په‌ره‌ردگار به‌سه‌ر هه‌موو شتی‌که‌دا به‌توانا و بالاده‌سته. هه‌ره‌ها ته‌ده‌ه‌روج گواسته‌نه‌وه‌ی تیدایه له‌باره‌ی قیر کردنو تیگه‌یانندنه‌وه له‌سوکه‌وه بۆ گران و له‌رودای سه‌رسوپه‌ینه‌ره‌وه ده‌گوژیته‌وه بۆ رودای سه‌رسوپه‌ینه‌رت‌ره نه‌وه‌تا له‌پیشه‌وه چیرۆکی هه‌زهره‌تی یه‌حیای باس کرد: که له‌باوک و دایکی‌کی پیرو که‌نه‌فت و نه‌زۆک په‌یدا بووه. به‌ه‌والته‌ت پ‌ه‌وا کردن به‌م روداوه ئاسانه‌ره له‌په‌یدا‌بوونی هه‌زهره‌تی عیسا که به‌بی باوک له‌دایک بووه، بیگومان چیرۆکی له‌دایک‌بوونی هه‌زهره‌تی عیسا له‌چیرۆکی هه‌زهره‌تی یه‌حیا سه‌رسوپه‌ینه‌رت‌ره.

مامۆستا سه‌یید لی‌ره‌دا ده‌فه‌رموی: ئیستا سه‌ره‌نج به‌دینه‌ چیرۆکی‌کی تر: که له‌چیرۆکی له‌دایک‌بوونی هه‌زهره‌تی یه‌حیا سه‌رسوپه‌ینه‌رت‌ره، نه‌ویش چیرۆکی له‌دایک‌بوونی هه‌زهره‌تی عیسا. بیگومان سییاقی قورئانه‌که پ‌ی هه‌لدا‌چوون و ته‌ده‌ه‌روجی به‌کار هیناوه، له‌چیرۆکی یه‌که‌م که په‌یدا‌بوونی مندا له‌باوکی پیرو که‌نه‌فتو دایکی نه‌زۆک ده‌گوازیته‌وه بۆ چیرۆکی دوهم که رودای سه‌رسوپه‌ینه‌رت‌ره تیدایه! نه‌ویش سک‌ پ‌ر بوونی کچۆله‌یه‌کی ده‌ست لی نه‌ه‌راوو مندا لی بوونیته‌تی به‌بی نه‌وه‌ی می‌رد چویتیته لای. بیگومان ئه‌م روداوه: که په‌یدا بوونی هه‌زهره‌تی عیسا به‌بی نه‌وه‌ی باوکی هه‌بی، زۆر له‌رودای له‌دایک‌بوونی هه‌زهره‌تی یه‌حیا سه‌ره‌نج راکیشتره سه‌رسوپه‌ینه‌رت‌ره.

خۆیڭومان نه‌گهر ئیمه به‌سهر رودای دروستبوونی باوه ئاده‌دا
تیپه‌پینو خۆمانی لی بیاریزینو نه‌یخه‌ینه‌وه به‌رچای خۆمان و بیری لی
نه‌که‌ینه‌وه: که خودا به‌بی باوک و دایک دروستی کردوه، شه‌وه له‌راستی‌دا
رودای له‌دایکبوونی عیسی کوری مهریم عه‌جایه‌بترین رودای میژووه،
روداویکی تاقانه‌ی میژووی ئاده‌میزادو له‌وه‌پیش و له‌وپاشیش بی وینه‌و بی
نه‌ظیره‌و دووباره نه‌بۆتوه!

ئاده‌میزاد ئاگای دروستبوونی خۆی نه‌بوه. ئاگای په‌یدا‌بوونی ئاده‌میزادی
یه‌که‌م نه‌بوه: که به‌بی باوکو دایک خودا فه‌راهمی هیناوه دای شه‌وه‌ی: که
په‌روهر‌دگار ئاده‌می له‌قور دروستکرد، به‌بی هه‌بوونی باوک دایک هینایه
وجود هه‌زاران سال تیپه‌پین، نه‌مجار حیکمه‌تی ئیلاهی داخوازی شه‌وه بوو:
که روداویکی تر، شتیکی تری سه‌رسوپه‌ینهر بخاته‌رو، شه‌ویش له‌دایکبوونی
هه‌زه‌تی عیسا بوو، به‌بی شه‌وه‌ی باوکی هه‌بی. که به‌گوێره‌ی عاده‌ت و
سوننه‌تی بوونه‌وه‌رو له‌و کاته‌وه ئاده‌میزاد له‌سهر زه‌وی په‌یدا بووه، روداویکی
تاقانه‌و بی وینه‌بوو؛ بۆ شه‌وه‌ی ئاده‌میزاد بۆ خۆیان ئاگاداری شه‌و روداوه‌ بن؛
شه‌مجار له‌تۆمارگای ژبانی ئاده‌میزاددا خالیکی به‌رچاوو نه‌مر بی،
ئاده‌میزادان سه‌ره‌نجی بده‌ن و تی ی بفکرن، چونکه‌ بۆیان نه‌گونج‌اوه
سه‌ره‌نجی به‌دیسه‌اتنی روداوه سه‌رسوپه‌ینهر که‌ی هه‌وه‌لجار بده‌ن که
دروستکردنی باوه ئاده‌مه.

بیگومان به‌گوێره‌ی شه‌و سوننه‌ت و داب و نه‌رێشه‌ی په‌روهر‌دگار
له‌بوونه‌وه‌ردا دایناوه بۆ درێژه‌پیدانی ژبانی زینده‌وه‌ران، بیچسو زارۆک
له‌ناکامی به‌یه‌که‌ییه‌شتنی نیرو می په‌یدا ده‌بن، شه‌مه یاسای په‌یدا‌بوونی
مندال و بیچوو زارۆکه له‌هه‌موو چینو ره‌گه‌زو جۆره‌کانی زینده‌وه‌ردا. ته‌نانه‌ت
له‌و گیانه‌به‌رانه‌ی که‌نیرومییان تیدانیه‌ نیره‌موکن، واته‌: جوت

توخم نەوانەش دەبی لەهەموو یەکیکیان دا رەچەلەک و گەرای نیرو می
هەبی نەمجار زاووی زێ دەکن!

نەم داب و نەپتە چەند هەزاران ساڵ بەرەمەرار بوو، هەتا لەبیرو بۆچونی
نادەمیزادا نەو چەسپا: کە ئیتر نەم رینگایە تا قە رینگایە بۆ پەیدا بوونی
مندال، روداوی دروستکردنی باو نادەمیان هەر لەبیر چۆبەو: بەلکو هەر
نەیان دیوو، بۆیە پەرورەگار وستی جازیکی تر قودرەتی خۆی نیشان
نادەمیزاد بدا، لەدایکبوونی حەزرەتی عیسیان بۆ بکاتە نیشانەو بەلگە
لەسەر رەهایی دەسلاتی خۆی. وەکوو لەشوینیکی تردا دەفرموی:
﴿وَلَجَعَلَهُ آيَةً لِلنَّاسِ﴾ وەلی دواي روداوی لەدایکبوونی عیسا ئیتر وینە
دووبار نەبۆتەو، چونکە نەم روداو بۆ خۆی بەسە بۆ گەواهی لەسەر رەهایی
دەسلاتی خودا... هەرەو ها چونکە بنچینە یاسای خودا نەو یە: مندال بەو
شیو لەدایک بی: کە باو و لەناکامی بەیەک گەیشتنی نیرو می دیتە کایە.
جا لەبەر نەو روداوی لەدایکبوونی عیسا زۆر سەر سۆرپەنەر و غەریب
و سەرنج راکیش بوو، بەشیکی زۆر لەخەلک نەیان توانی روداو کە لەقالبی
خۆی دا بهێنەو پە بەحیکمەتی روداو کە بەرن، حەقیقەتە کە یزانن. بۆیە
هاتن حەزرەتی عیسیان لەجوار چۆبە نادەمیزاد برده دەرەو و لەپلمو پایە
نادەمی یەو بەرزیان کردەو بۆ پلمو پایە خودایەتی! هەندیک وتیان و تا
نیستاش دەلین: عیسا کۆری خودایە یان خودایە، یان بەشیکە لەخودا!

نەمجار قورئانی پیرۆز روداو کە بەرێک و رەوانی دەگیرێتەو، واقعیە کە
وەکوو خۆی نمایش دەکاو دەفرموی: ﴿وَإِذْ كَرِيَ الْكِتَابَ مَرْيَمَ إِذِ انْتَبَذَتْ
مِنْ أَهْلِهَا مَكَانًا شَرْقِيًّا﴾ نە می موخەمەدا لەم سورەتەدا چیرۆکی مەریەم بۆ
نەو خەلکە بگێرەو، بەسەر هات و سەرگورشتە خاتو مەریەم: کە کچی
عیمران و لەنەو ی داود بوو، لەخانەوادە کە داوینپاک و خاوەن پلمو پایە
بوو. نەو یان بۆ بگێرەو: کە بۆ کارێکی تایبەتی خۆی کە دەبایە لەکەس و

کاری نه دیو بئی (که مییک بۆ لای خۆر هه لاتی بهیتولمه قدیس دوور کهوتوه) «
 قورئان هۆی دوور کهوتنه وه که دیاری ناکا» له وانهیه بۆ خودا په رستی و
 طاعه تکردن خۆی دزی بیته وه، وئ ده چی بۆ کاریکی تاییه تی زۆر تاییه تی
 خۆی دوور کهوت بیته وه.

﴿فَاتَّخَذَتْ مِنْ دُونِهِمْ حِجَابًا﴾ نه مجار په رده یه کی له ئیوان خۆی و کهس
 و کاره که ی داگرته وه، واته: خۆی لئ نه دیو کردن، بۆ ئه وه ی له کاتی
 عیباده تکردن دا چاریان لئ نه بی، یان بۆ ئه وه ی له کاتی نه نجامدانی کاره
 تاییه تیه که ی دا که سیان نه ی بینئ، ﴿فَارْسَلْنَا إِلَيْهَا رُوحَنَا فَمَثَلْ لَهَا بَشَرًا
 سَوِيًّا﴾ نه مجار جویرائیل مان بۆلا نارد، له شیوه ی پیاویک دا خۆی نیشان دا،
 بۆ ئه وه ی نه ترسئ و نه چه په سئ و بتوانئ ناخواتنی له گه ل بکا، چونکه
 جویرائیل له شیوه ی فریشته یی خۆی دا سامناکه و رهنگه کهس نه توانئ
 له ناستی دا خۆ رابگرئ، جا: که جویرائیل له شیوه ی پیاویک دا خۆی نیشانی
 خاتو مهریه دا، مهریه وای زانی ده یه وئ ده ستدریژی بکاته سه رو خدیالی
 خراپی هه یه.

روداوه که سه رنه ج راکیشه: خاتو مهریه که نارگیر بووه، د لئیا و ئارامه،
 ده یه وئ کاریکی تاییه تی خۆی به ته نیایی و دوور له ناگاداری خزم و کهس و
 کاره که ی نه نجام بدا، به لام ئه وه تا له نکاوئیک تووشی ئه و مو فاجه نه
 سه رسو په ئنه ره ده بی...! ئه وه تا له پشت ئه و په ر ده یه وه: که به خدیالی خۆی هه یج
 کهس چاوی لئ نه، پیاویکی ریکو پییک لئ نه نزیک بۆته وه. قسه ی له گه ل
 ده کا، ئای له م مه وقیفه هه ریجه ی تی کی کهوتوه «بیری لئ بکه ره وه؛
 کچه له یه کی سرکی به شه رمو حه یا و ترسنۆک، پیاویک له و شوئنه چۆله دا
 له به رده می قووت بۆته وه! ئارامی و د لئیا یی لئ تییک داو هئیده تی شیواند،
 به لام چی بکا؟ مه وقیفه و تی کی کهوتوه، نا له و کاته دا هه یچی که ی بئی نه کرئ،
 په نا بۆ خودا ده با» داوای رزگار بوون له خودا ده کا، ده یه وئ هه سستی پیاوه که

بوروزىنى، ترسى خوداى دەخاتە دلەو، ناوى خوداى بەگژدا دەکا، بۆ ئەوئى
 ئەگەر پىاو خراپە بەخۆىدا بېچىتمەو، شەھوئەو ئارەزۆى نەفسانى بەپاشمەو
 بېچىتمەو پى ئەكەللەى شەيتان بېنىتە خواری.

﴿قالت: اني أعوذ بالرحمن منك ان كنت تقياً﴾ وتى: من پەنا دەگرم
 بەخودا لەتۆ ئەگەر تۆ لەخودا ترسو خۆپارىزى بەتاوان، تكات لى دەكەم لىم
 دوور بکەوەرەووە لەپەردە ئەو ديوکەو!

﴿قال: انما انا رسول ربك لأهب لك غلاماً زكياً﴾ ھەزەرتى جویرائیل
 وىستى ترسى لى برەوئىتەو بېھىتەو سەر ھالى ئاسايى و ھىواشى
 بکاتەو. پى گوت: مەترسە من ئەو کەسانە نىم کە خەيالى خراپم ھەبى
 لەگەل تۆدا، من رەوانەکراوى خوداى تۆم بۆ ئەوئى بەفەرمانى خودا کورپىكى
 پاک و خاوتىن و بى گوناھت پى بېخشم، بىتە مایەى رەھمەت و فەر بۆ
 نادەمیزادان!

دەى تۆ بەخەيال ئەو مەوقىفە بىنەرە پىش چاوى خۆت و ئەندازەى ترس
 و خەجالتى و شەرم و ھەيای خاتو مەريەم تەسەوور بکە. بزانە چەند خەيالى
 بەملاو ئەولادا رۆيشتەو: وئ دەچى برەوى نەکردبى ئەم پىاو نىرراوى
 خودابى، وای زانیبى ئەمە قىلمو ئەم پىاو لى دەکا، لەوانەى ھەلى
 خەلەتینى، لەوانەى مەبەستى شتىكى تر بى!

ئەمجار خاتو مەريەم تۆزىک ورە بەخۆى دەداو، نازايەتى مېنەىكى
 ناموس لەخەتەرکەوتوى بۆ پەيدا دەبى، کارەو تووشى بوو، ریشەو بوو
 بەریشەو دەبى شانەى بۆ ھەلبىگى، بۆیە ئەمجار بەسەراحت و رەپەرەو
 ناخاوتنى لەگەل کرد، ﴿قالت: أفى يكون لى غلام؟ ولم يحسنى بشر، ولم أك
 بغياً﴾ ھەلاتن ناكرى، پىاو کەش بەناشکرا پى گوتەو من دەمەوئى:
 کورپىکت پى بېخشم! ئەویش تا ئىستا نازانى چۆن ئەم کورەى پى دەبەخشى،
 کە دەشلى: من رەوانەکراوى خوداى تۆم، برەوا ناکا دەلى لەوانەى قىل بىو لىم

بكا. كەوابى منجە منجى ناوى خدا راستەو راستى خوش لى دى، شەرەم
 حەيا لىرەدا كەلكى ناگرى، بەراشكاوى و صەراحت ولامى بداتەو و پىي
 بلى: بۆيە: روى تىكرىدو وتى: من چۆن كوپم دەبى؟ خو من كچم بوخچەي
 نەكراو، شوم نەكردو و پياويك نزيك نەبۆتەو. داوین پيسيش نيم، پياوان
 بەكرى كارى ئاوام لەگەل بكن، شتى وا لەمن و بنەمالى ئيمە ناوەشيتەو،
 ئەدى چۆن تۆ كوپم پى دەبەخشى؟!

لەپرسىارەكەي ئەو دەردەكەي: كە تا ئەو دەمە پىي وانەبوە
 ھۆكارىكى تر ھەبى بۆ پەيدا بوونى منداڭ جگە لەھۆكارى جوتبوونى نيوان
 نپرو مى. ھەلبەتە ولامى خاتو مەريەم لەو وە سەرى ھەلنەداو: كە شتى ئاوا
 لەقودرەتى خودا بەدوور بزانى نەخەير ئەو ھى مەبەست نەبوە. بەلكو
 بەگوڭرەي عادەتو ئاسايى واى زانيو: كە پەيدا بوونى منداڭ بەھۆي
 بەيەكگەيشتنى (نپرو مى) وە دەبى ئەمەش مافى خۆيەتى و شتىكى
 ئاسايىيە ھەرچەندە پرەي بەو ھەبوە كە بۆ قودرەتى خودا دوور نىە
 بەشيۆەي تريس منداڭ پەيدا بىي!

چونكە، گومان لەو وە نىە خاتو مەريەم ئەو ھى زانيو: كە پەرورەگار
 باوہ ئادەمى بەبى دايكو باوك دروست كردو كەوابى پرسىارەكەي ئەم روو وە
 بوو: ئايا ئەم كوپەي كە پىي دەبەخشى، پەرورەگار بەشيۆەي دروستكردنى
 باوہ ئادەم دروستى دەكا، يان لەرىگەي مېردىكەو كە ئەم لەداھاتوودا شوى
 پى دەكا!!!

ھەزرەتى جوبرائيل وەلامى دايەو ﴿قَالَ: كَذَلِكَ﴾ جوبرائيل وتى:
 كارەكە بەو شيۆەيە: كە پىت راگەياندر، ئەو ھى پىم گوتى: ھەوالىكى راستەو
 خۆت بۆ ئاكامى ئەو روداوہ ئامادە بكە.

﴿قَالَ رَبِّكَ﴾: خۇدای تۆھمەر مووی: ﴿هُوَ عَلِي هِين﴾ بەخشینی کوریکى
پاک و خاوتین و ره‌وشت بمرزو بی گوناھ له‌لای من کاریکی ئاسانهو
ماندوبوونی تیدا نیه.

نہم کاره نانا ساييه: كه خاتو مديهم لي ي سدرسام بووه به لايه وه
 قورسه و ته صه وري ناكا، لاي خودا زور ناسانه و چ مانده بوونيكي تيڊا نيه،
 په و رده گار هه ر كاتي ويستي شتيك بيبي، پي ي ده فمرموي: بيه، ده بي، ده ي
 خودايه كن ده سه لاتي به و جوړه بي!! به خشيبي كورنك به خاتو مديهم له لاي
 نه و چ گرانيه كي تيڊا نيه.؟؟

﴿وَلَجَعَلَهُ آيَةً لِلنَّاسِ﴾، ورحمة منّا! تيمه نهم کوپه بهم شیوهیه، به خاتو مهردیم ده به خشین، بۆ ئه وهی بیکهینه نیشانه بۆ ئاده میزاد، بزائن: خودا چهند به ده سه لات و توانایه، چهند موختارو ئازاده، چۆن هه رچی بیهوئ ده یکا و کهس نیه بتوانئ به ره له ئستی بئ، ههروه ها بۆ ئه وهی نه و کوپه ببیته مایه ی ره حمه ت بۆ نه ته وهی ئیسرا ئیل به تابه ته ی بۆ هه موو ئاده میزاد به گشتی. چونکه هه لیان ده ئئ بۆ زیده ناسینی خوداو عیباده ت بۆ کردنی و هه ولدان بۆ ده سه بهر کردنی ره زامه ندی ئه و! بۆ ئه وهی ئاده میزادان بزائن په ره ردگاریان به سه ره هه موو شتی کدا به تواناو ده سه لات، ئه وه تا باوه ئاده می دروست کردو به بئ ئه وهی باوک و دایکی هه بن، دایه هه وای دروست کرد به بئ ئه وهی دایکی هه بئ، عیسا شی دروست کر به بئ ئه وهی باوکی هه بئ. باقی ئاده میزادانی تری شی له ئیرو می دروست کردن.

نيتتر گفٽو گڏي نئون روحانتي مين و خاتو ميري م ڪوٽايي هات و
سيياقي قورٿان ليري دا چي دي لم بارهه باس ناڪا. تنهيا نهو جهخت
ده کاتوه: ڪه به خشيني ڪورپيڪي پائ و خاوين و رهوش بهرز به خاتو ميري م
هر چنده نيرني لي نزيڪ نمويتموه ﴿وَكَانَ أَمْرٌ مَّقْضِيًّا﴾ ڪاريڪه بريار دراوه و براوه تموه!

ئەمجار چىرۆكەكە دەكەۋىتە بارىكى دىكەو دىمەنىكى تر نىمايش دەكا
لەم دىمەنە تازەيەدا، دەيىنن خاتو مەريەمى كچۆلەو دەست لى نەدراو
كەوتۆتە مەوقىيىكى تىرى زۆر ناخۇشەو. مەوقىيىكى وا زۆر لەمەوقىيى
پىشوو قورستە، سكى پىپوۋە. نۆ مانگ و نۆ رۆژى خۆيەتى و ژان دەيگىرى و
مندالى دەيى. مندال دەكەۋىتە قسەو نامۆزگارى داپكى دەكا!!!

بهائی: وا قورئان دیمه نیکی تری چیرۆکه که نمایش ده کاو با گوی
 رابگرین و دلمان بکه بنه وه: بزائین خه زنه ی غه یب چی راده نوئنی؟!

بدلئی ئەوا خاتەر مەریەم دلتیا بوو لەمەوی: کە فریشتە کە پێی فەرموو: نیتەر فریشتە لەنزیکمەو یان لەدوورەو فوی کرد بەبەرۆکی کراسەکی داو لەبەرچاوی ون بوو. فووە کە هاتە خواری بۆ ناوگەلی و چووە ناو هیلکە دانیدەو و ﴿فحملته﴾ بەهۆی ئەو فووەو مەریەم کۆرپەلە ی هەلپێچا سکی پەر بوو، ﴿فانتبذت به مكاناً قصياً﴾ ئەمجار مەریەم بەسکە کەیدەو پاش تێپەر بوونی ماوەی سکی ئاسایی، یان هەر لەعەینی کاتدا وەکوو لەهەندێ رێوایەتدا هەیه. لەشوێنێ جیگای خۆی بۆ شوێنێکی دوور دوورکەوتەو، چونکە زۆر دلتەنگ بوو زۆر بیری لەو دەکردەو، ناخۆ دوایی نەتەو کە ی چی پێ دەلێن: پێی ناخۆش بوو بەسک پیری بیبینن.

قورئانی پیرۆز باسی ئەوه ناکا مەریەم چۆن سکی پر بوو، ماوهی سکت پر بوونە کەهی چەندەهی خایاند؟ ئایا سکت پر بوونە کەهی و ماوهی سکتە کەهی ئاسایی بوو، وە کوو هی ئافرهتی تر تێپەر بوو؟ ئایا فووی فریشتە کە گیانی خستە هیلکۆکەهی هیلکەدانی مەریەم و هیلکۆکە بوو بە زار پۆلەو پاشان بوو بە گۆشتی پپارەو ئەمجار ئیسقان پاشان ئیسقان بە گۆشت داپۆشران و کۆرپە لە پێک هات و ماوهی عادهتی سکت کە نو مانگ و نو رۆژە تێپەری؟؟ یان ئەم ماوانە نەبوون و کۆرپە لە ماوهی کە کورت دا نینگە بیشت؟؟

له راستی دا نایه ته که شتی که نشان نادا که بتوانین له م دوو حاله ته
 لایه کیان دیاری بکهین. پتویستیش ناکا به بی به لگی برپا پیکراو خومان
 به وه خهریک بکهین. نه گهر سودیک لهو یه کالاکردنوه یه دا هه بویه قورنان
 لی ی بیده نگ نه ده بو!!!

به راستی نیستا خاتو مریه له موقیفیکی زور حریج ناخوش دایه.
 دلی به هیزی ده وی خوی له بهردا بگری. نافرته یکی گه نجی کچولم ده ست لی
 نه دراو، خودا بهرست و رهوشت بهرز، پهروه ده بوی خانه واده ی پیغه مبهردان،
 به گه نجی به کچی سکی پر بی لهو کاته شدا هیچ به لگم نیشانه نه بن
 له سهر پاکو داوینپاکی، نایا چۆن خوی بۆ راگیراو په نای بۆ خو کوشتن و
 خۆسوتان نه برد؟؟ نه گهر لهو له سهره تادا پشت نه ستوریو به وهی: که
 داوینپاک و خاوهن رهوشته. دلنه وایی خوی ده کرد. لهو نیستا سکی بهرز
 بۆتموه و نریکه روبهروی کۆمه ل ببیته وه به م حال و وه زعی تییدایه، گومانی
 له وه دا نیه که جۆره ها تاوانی پا ل ده دن و چندان گومانی لی پهیدا ده کهن
 (کوردی وتنی: ده می خه لک ده ستی خۆت نیه بیقوچینی) و پرای نه م نازاره
 ده رو نیانه، نازاری جهسته ییشی بۆ پهیدا بوو، رۆژ به رۆژ سکی گه وه ده بی و
 مندالبوونی نریک ده بیته وه له وهی ترسی لییه تی خهریکه پهیدا بی،
 نه خهیرا کار به مه شه وه نه وه ستا، وا دیارده ی مندالبوونه که ی سهری هه لدا، وا
 ورده ورده ژانی مندال بوون ده یگری، نای له م موقیفه و له م حه یا چۆن و ریسوا
 بوونه !!!

ده ی با بزانیان کار به چی ده گاو ناکام چۆن ده بی؟

لہدایکبوری جہزرتی عینا و دیاردا گانی

قَالَتِ يٰنَتْنِي مِتُّ قَبْلَ هٰذَا وَكُنْتُ نَسِيًّا مِّنْ نَّسِيًّا ﴿٢٣﴾
فَنَادٰهُمَا مِنْ حَتِّهَا اَلَا تَحْزَنِيْنَ قَدْ جَعَلَ رَبُّكِ تَحَاكِ سَرِيًّا ﴿٢٤﴾
وَكُنِيْ اِلَيْكَ بِجُذْعِ النَّخْلَةِ تُسْقِطُ عَلَيْكَ رَطْبًا جَنِيًّا ﴿٢٥﴾
فَكُلِيْ وَاشْرَبِيْ وَقَرِّيْ عَيْنًا فَاِمَّا تَرَيْنَ مِنَ الْبَشَرِ اٰحَدًا فَاقْضُوْا
اِنِّيْ نَذَرْتُ لِلرَّحْمٰنِ صَوْمًا ذٰلِكَ اَكْلِمَ الْيَوْمَ اِنْسِيًّا ﴿٢٦﴾

نیش و نازاری سک پری و بارهزان تهنیان بهخاتر مہرہم ہلچنی و
جہمینیان لم ہلگرت. ﴿فأجأها المخاض إلى جذع النخلة﴾ درای نہوی
لہما و مدنزلی خوی دور کہتہود، انہ منالہبورن تینیان بؤ ہین ار
ناچاربان کرد پروات بؤ باخیکی نریک نہو شوینہو لہباخہکیدہ چسود پال دار
خورمایہک و دەستی لی گیر کرد، بؤ نہوی بہناسانی منالہ کدی لی
بییتہود، لہبہر شہرمی خوی نہترسی نہوی خہلکی گومانی خراب، لی
بکہن، لہبہر تہنیایو زور ہینانی نیش و نازاری منالہبورن ﴿قالت: یالنہی،
مت قبل هذا وکنت نسیا من نسیا﴾ وتی: کاشکی، خوزگہ من پیش نہم
روداوہ بمردمایو لہبیر بجومایوہ کہس ناوی نہبردمایو بہخدیا لم کہسدا
نہہاتمایہ. یان خوزگہ ہر نہبومایوہ دروست نہکراہام.

بؤخوی دہیزانی: بہہوی نہم منالہوہ تورشی چ تہنگ و چہلہسہو
گیزاویک دہی، دہیزانی: کس پروای پی ناکار ہہسو کہس داہین پیسی پال
دہدن و بوختانی بؤ لہلدہبہستن، پاش نہدی: کہ بہتہقواکارو خوداپدرست و
تہفسیدی روران (۷۶)

دونیاهه ویست له‌ناو خه‌لکت دا ناسرابوو به‌زیناکارو داوین پیس له‌قه‌لهم ده‌دری!!

ئه‌مجار خودای خاوه‌ن به‌زه‌ییو فریاد ره‌س به‌هانیمو» هات و چاره‌سه‌ری هه‌موو غه‌م و په‌ژاره‌و ئیش و تازاریکی بۆ کرد ﴿فناداها من تحتها﴾ جویرانیل له‌ژێردار خورماکه‌وه بانگی لی کرد، یان په‌روه‌ردگار ئه‌م منداڵه‌ تازه له‌دایکبووه‌ی هینایه‌ قسه‌و له‌ژێر داوینیه‌وه بانگی لی کردو دلخۆشی دایه‌وه‌و پێی گوت: ﴿ألا تحزني﴾ غه‌م و خه‌فته‌ مه‌خۆ، دلته‌نگ نه‌بی، ئارام بگره‌ ﴿قد جعل ربك تحتك سرياً﴾ بێگومان خودای مه‌زن له‌ژێر داوینی ته‌وه‌ ئاده‌میزادیکی خاوه‌ن پله‌و پایه‌ی دروست کردوه‌: مه‌به‌ستی خۆیه‌تی. یان خودای ته‌ له‌لای خوارۆته‌وه‌ جوگه‌له‌ ناویکی بۆ فه‌راهه‌م هیناوی بۆ نه‌وه‌ی ناوی لی بخۆیه‌وه‌.

ئینه‌و عه‌به‌باس ده‌فه‌رموی: مه‌به‌ست به‌ (من تحتها) واته‌: ئه‌وه‌ی له‌خواره‌وه‌ بانگی لی کرد هه‌زه‌ره‌تی جویرانیل بووه‌، هه‌زه‌ره‌تی عیسا نه‌که‌وتۆته‌ قسه‌ تا ئه‌و کاته‌ی دایکی هینایه‌م» بۆ ناو قه‌ومه‌که‌ی.

﴿وهزي إليك بمذع النحلة﴾ لقی دارخورماکه‌ بۆ لای خۆت راوه‌شینه‌ ﴿تساقط عليك رطباً جنياً﴾ خورمای ته‌رو تازه‌و پێگه‌یه‌شتوت به‌سه‌ردا به‌رده‌داته‌وه‌: که‌ شایانی ئه‌وه‌یه‌ به‌جێنه‌وه‌، ئه‌مه‌ بۆ خواردنت و ئاوه‌که‌ش بۆ خواردنه‌وه‌.

خواردنی شیرین و به‌تایبه‌تی خورمای ته‌رو تازه‌» باشترین خواره‌مه‌نییه‌ بۆ ئافه‌ره‌تی زه‌یستان: که‌ تازه‌ منداڵه‌که‌ی لی بووێته‌وه‌.

﴿فكلي واشربي﴾ له‌و خورمایه‌ بخۆو له‌و جوگه‌ ئاوه‌ش بخۆره‌وه‌ عاقیته‌ بێو نه‌وشی گیانت بێ، دلته‌ ئارام بگرێ و به‌هیدی و له‌سه‌ره‌خۆیه‌ ﴿وقري عينا﴾ چاوو دلته‌ رۆشه‌ن به‌و منداڵه‌ جوانه‌ی بووته‌، غه‌م و په‌ژاره‌ له‌خۆت دوور بخه‌ره‌وه‌، دلته‌نگ مه‌به‌، چونکه‌ په‌روه‌ردگار ده‌توانی پاک

دامینی تو بچه‌سپینی و قسمو قسه‌لۆکی گومپایانت بۆ به‌رپه‌رج بداته‌وه، راستی روداوه‌که بۆ خه‌لکی ده‌ریکمو، پاکو بی تاوانی تو بۆ خه‌لکی ناشکرا بی.

ئیبینو ئه‌بی حاتم فەرمووده‌یه‌کی له‌عه‌لی کوری ئه‌بو طالیه‌وه ریوایه‌ت کردوه ده‌فرمو: پیغه‌مبەر ﷺ فەرموویه‌تی: ((اكرموا عمکم النخلة، فانها خلقت من الطین الذی خلق منه آدم علیه السلام)) و لیس من الشجر شیء یلقح غیرها)). واته: زیزی پورتان بگرن که‌دارخورامایه، چونکه دارخورما له‌و گله دروست کراوه: که باوه‌ئاده‌می لی دروستکراوه، جگه له‌دارخورما هیچ دره‌ختیکی تر ته‌لقیح و موتوریه ناکری.

﴿فاما ترین من البشر احدا﴾ هه‌ر که‌سیکت له‌ئاده‌میزاد بینو رویه‌پرووی بوویه‌وه و پرسپاری لی کردی ده‌بارهی ئه‌م مندا له‌و چۆنه‌تی له‌دایکبوونی ﴿فقولي انی نذرت للرحمن صوما فلن اکلم الیوم انسیا﴾ ئیشاره‌تیان بۆ بکه، به‌قسه نا به‌لکوه به‌شیوه‌یه‌ک له‌شیوه‌کانی تیگه‌یانندن و فیر بوون تییان بگه‌یه‌نه: که من بۆ خودا به‌روژوو به‌پارم داوه له‌گه‌ل هیچ که‌س دا قسه نه‌که‌م.

له‌شهریعت و یاسای ئه‌وان دا که‌سیک به‌روژو بوایه، خواردن و خواردنه‌وه و قسه‌کردنی لی یاساغ ده‌بوو!! شایانی باسه: که واز هێنان له‌قسه‌کردن له‌ئیسلامدا ره‌وا نیه، ئیبینو ئه‌بی حاتم و ئیبینو جهریر له‌حاریشه‌وه ریوایه‌ت ده‌که‌ن، ده‌لی: لای ئیبینو مه‌سه‌عوود بووم، دوو پیاو هاتن بۆ لای، یه‌کیکیان سه‌لامی کردو ئه‌وی تریان مه‌ته‌قی نه‌کرد، ئیبینو مه‌سه‌عوود پرسپاری کرد: ئه‌و کابرایه بۆ وا بیده‌نگه؟ هاوه‌له‌کانی وتیان: سویندی خواردوه: که ئه‌مپۆ له‌گه‌ل که‌س قسه نه‌کا. ئیبینو مه‌سه‌عوود فەرمووی: براله! قسه له‌گه‌ل خه‌لک بکه، سلاویان لی بکه، ئه‌وه ئافره‌تیک بوو دلیابوو له‌وه‌ی که‌س

بروای پی ناکا که به‌بی می‌رد سکی پر بووه (مه‌به‌ستی خاتو مهریه‌م بوو) خو له‌قسه‌ گرتنه‌وه‌ی بۆ ره‌وا بوو تا ببیته بیانوو بۆی: که پرسیاریان لی کرد، تییان بگه‌یه‌نی: که به‌روژه.

وله‌ی له‌شهریه‌تی نیسلام‌دا که‌سی‌ک به‌روژو بسو زیاتر پتویسته‌ خوی له‌قسه‌ی پرپوچ بگرتنه‌وه. له‌صه‌حیه‌یندا فەرمووده‌یه‌ک له‌نه‌بو هوپه‌ی‌ره‌وه هاتوو به‌مه‌رفرعی ده‌فرموی: ((اذا كان احدكم صائما فلا يرفث ولا يجهل، فان امرؤ فاته او شامه، فليقل اني صائم)) هه‌روه‌ها بوخاری و نه‌بو داودو تیرمیذی و نه‌سانی و نیبو ما‌جه له‌نه‌بو هه‌ره‌یه‌ره‌وه فەرمووده‌یه‌کیان روایت کرده ده‌فرموی: ((من لم يدع قول الزور والعمل به، فليس لله حاجة في ان يدع طعامه)).

پیغه‌مه‌ریتی عیساو قسه‌کردنی له‌لانکه‌دا

فَآتَتْ بِهِ قَوْمَهَا تَحْمِلُهُ قَالُوا يَمْرِيْمْ لَقَدْ جِئْتِ شَيْئًا فَرِيًّا ﴿٢٧﴾ يَتَأَخَتِ هَرُونَ مَا كَانَ أَبُوْكَ أَمْرًا سَوْءٍ وَمَا كَانَتْ أُمُّكَ بَغِيًّا ﴿٢٨﴾ فَأَشَارَتْ إِلَيْهِ قَالُوا كَيْفَ نُكَلِّمُ مَنْ كَانَ فِي الْمَهْدِ صَبِيًّا ﴿٢٩﴾ قَالَ إِنِّي عَبْدُ اللَّهِ ءَاتَنِي الْكِتَابَ وَجَعَلَنِي نَبِيًّا ﴿٣٠﴾ وَجَعَلَنِي مُبَارَكًا أَيْنَ مَا كُنْتُ وَأَوْصَانِي بِالصَّلَاةِ وَالزَّكَاةِ مَا دُمْتُ حَيًّا ﴿٣١﴾ وَبَرًّا بِوَالِدَتِي وَلَمْ يَجْعَلْنِي

جَبَّارًا شَقِيًّا ﴿٣٢﴾ وَالسَّلَامُ عَلَيَّ يَوْمَ وُلِدْتُ وَيَوْمَ أَمُوتُ وَيَوْمَ أُبْعَثُ حَيًّا ﴿٣٣﴾

نهمه‌ش دیمه‌نیکی تره له‌چیروکی سهرسورپه‌ینه‌ری خاتو مهریه‌مو
منداله‌که‌ی. حه‌لقه‌یه‌کی تری نمو سهرگورشته‌یه‌یه. وه‌کوو له‌وه‌پیش زانیمان
خاتو مهریه‌م به‌مو نیشانانه به‌مو ناو خواردنه‌وه‌ی بۆی فمراهه‌م هیئرا، مندالی
لی بو‌وه، نازاری ژانو مندالبوونی لی که‌م بو‌وه‌وه، خۆی ته‌سلیمی قه‌زاو
قه‌ده‌ری خودا کردو دلتیابوو له‌وه: که‌ نهمه‌ فمرمانی خودایمو قه‌زاو قه‌ده‌ری
یه‌زدان بریاری داوه. ئیتیر پاش ماوه‌یه‌ک بریاری دا بگه‌رپه‌ته‌وه به‌و لای که‌سو
کاره‌که‌ی! ﴿فَإِن تَبَيَّنَ لَهُمْ أَنَّهُمْ عَلَىٰ سَوَاءٍ مِّنَ الْكَلِمَةِ﴾ مندالی ساوای له‌باوه‌ش گرت و هیئایه‌وه
به‌و لای گهل و نه‌ته‌وه‌که‌ی. که‌ چاویان به‌م وه‌زعه‌ که‌موت، مدلت‌که‌یان
به‌باوه‌شی خاتو مهریه‌مه‌وه بینی، هه‌مویان سهرسام بوون، جۆش دامان،
به‌شتیکی گه‌وره‌یان زانی، پیتیان ناخۆش بوو، سهرزه‌نشستی مهریه‌میان کرد؛
﴿قَالُوا: يَا مَرْيَمُ! لَقَدْ جِئْتِ شَيْئًا فَرِيًّا﴾ وتیان: نه‌ی مهریه‌م به‌راستی شتیکی
خرابت کردوه، نهمه‌ چیه‌و چ باسه! نهم منداله‌ت له‌کوئی بوو؟ چۆن بووت؟
نهمه‌ی تو کردوته که‌س نه‌یکردوه سهرسورپه‌ینه‌ره، چۆن روت دئی چاو
هه‌لبه‌ری؟

نه‌مجار زیاتر جه‌ختیان له‌سه‌ر لۆمه‌کردن و سهرزه‌نشتکردنی کردو
به‌ته‌وسه‌وه پیتیان گوت: ﴿يَا أُخْتُ هَارُونَ مَا كَانَ أَبُوكِ امْرَأَ سَوْءٍ وَمَا كَانَتْ
أُمُّكِ بَغِيًّا﴾ نه‌ی خوشکی هارونی برای موسا له‌عیباده‌ت و خوداپه‌رستی‌دا،
نه‌ی نمو که‌سه‌ی وه‌کوو هارون ده‌چی له‌خوداپه‌رستی و خزمه‌تکردنی هه‌یکه‌ل
دا، یان نه‌ی نمو که‌سه‌ی وه‌چه‌و زپویتی هارونی... یان هارون: پیایکی
صالحی نمو روژگار به‌وه‌و که‌سیک زۆر به‌دین بووبی شوپه‌اندویانه به‌ته‌و.

له‌زمانی عمره‌بی‌دا نهم جۆره زاراره باوه، بۆ نمونه به‌کابرایه‌کی ته‌میمی ده‌گوتری: (یا آخا تمیم) به‌کابرایه‌کی میصری ده‌گوتری: (یا آخا مصر) ...هتد.

وتیان: نهی مهریهم! نای شتیکی ناشیرینت نه‌نجام داوه، خۆ لای خۆت له‌خانه‌واده‌یه‌کی پاکو پاک داوینو ناسراو به‌خودا‌پهرست و له‌خودا ترس په‌یدا بووی!! چۆن تۆ کاری وا ده‌که‌ی و ریگه‌ت به‌خۆت دا نهم ریسوایی یه به‌سه‌ر خۆت دا بیینی و ه‌دای خۆتو بنه‌ماله‌ت به‌ری؟! کچی تۆ له‌کوئ و نهم کاره ناشیرینه له‌کوئ؟ که‌ی شتی وا له‌تۆ ده‌ه‌شیتمه‌وه؟ خۆ تۆ باوکت پیانیکی فاسق و تاوانکار نه‌بوو، دایکت داوین پیس و بۆ ره‌وشت نه‌بوو، نه‌دی تۆ نهم مندا‌له‌ت له‌کوئ ه‌ینا؟ جا که تۆ له‌و بنه‌ماله‌و خیزانه‌دا په‌روه‌رده بوویی و مندا‌لی نه‌و باوکت و دایکه له‌خودا ترسه بی دیاره تاوانه‌که‌ت زۆر گه‌وره‌تره‌و شیایوی سزای سه‌خت ترو شاریه‌ده‌ر کردنی!

﴿فأشارت إليه﴾ خاتو مهریهم ئیشاره‌ی کرد بۆ لای عیسا، واته: تۆی گه‌یاندن: که وتووێژ له‌گه‌ڵ نه‌ودا بکه‌ن، به‌مه‌ خه‌لکه‌که‌ شیلگیر بوون و به‌ته‌واوی رقیان هه‌لسا، له‌د‌لی خۆیان دا وتیان: سه‌یری نهم ئافره‌ته‌ ناکه‌ن به‌کچۆله‌یی، بۆ نه‌وه‌ی می‌ردی کردبۆ مه‌لۆتکه‌یه‌کی له‌باوه‌ش گرتوه‌وه، وێرایی نه‌وه‌ش قه‌شه‌مه‌ریمان پێ ده‌کا ده‌لی قسه له‌گه‌ڵ نهم مندا‌له‌ بکه‌ن، با نه‌و نه‌یینی روداره‌که‌تان بۆ بگێڕیتمه‌وه. ئیشه‌که‌شی کردوه‌و گالته‌شمان پێ ده‌کا!

﴿قالوا: كيف نكلم من كان في المهد صبياً﴾ وتیان: کچی نه‌وه ده‌لیی چی؟ ئیمه چۆن گه‌فت و گۆ له‌گه‌ڵ مندا‌لیک دا بکه‌ین: که ئیستا له‌لانکه‌دایه‌و عه‌قل و هۆشی په‌یدا نه‌کردوه.!!؟

ئیستا موعجیزه دووباره ده‌بیتمه‌وه، شتیکی: که چاره‌روان نه‌کراوه‌ رو ده‌دا. ر‌یوایه‌ت کراوه: که هه‌زه‌رتی عیسا نهم قسانه‌ی خه‌لکه‌که‌ی بیست،

ده‌می له‌مه‌مکی دایکی به‌رداو روی تی‌کردن و به‌ده‌ستی راستی ناماژه‌ی بۆ کردن نۆ صیفات‌ی جوانی بۆ خۆی به‌یان کردن: که نه‌مانهن.

أ- ﴿قَالَ: إِنِّي عَبْدُ اللَّهِ﴾ عیسا وتی: به‌نده‌یه‌کی راستالی خودام، نه‌وپه‌ری به‌ندایه‌تی بۆ ده‌که‌م، عیبادەت بۆ که‌سی تر ناکه‌م، سه‌یر بکه‌ن: یه‌که‌م قسه‌ی که کردی دان نانی بوو به‌به‌ندایه‌تی کردن بۆ خوداو ته‌بریشه کردنی خۆی له‌وه‌ی که کورپی خودابیی، بۆ نه‌وه‌ی مه‌سیحیه‌کان ناگادار بکاته‌وه: که نه‌وان به‌هه‌له‌چوون له‌وه‌دا که عیسا به‌خودا ده‌زانن.

ب- ﴿آتَانِي الْكِتَابَ﴾ له‌وه‌دا نینجیلیم بۆ ده‌نیری له‌نه‌زه‌لدا برپاری داوه مه‌زنده‌ی کردوه: که بېمه پیغه‌مبه‌ریکی خاوه‌ن نامه، هه‌رچه‌نده هیشتا نامدی بۆ سه‌ر نازل نه‌کردوم.

ج- ﴿وَجْعَلْنِي نَبِيًّا﴾ ته‌قدیری نه‌وه‌ی کردوه: که بېمه پیغه‌مبه‌ر به‌مه‌ش هه‌موو نه‌و قسه‌و تۆمه‌تانه‌ی ره‌تکرده‌وه: که وه‌پال دایکیان دابوو، چونکه هه‌رگیز په‌روه‌ردگار پیغه‌مبه‌ر له‌ئاده‌میزادی له‌زینا په‌یدا بوو نانی‌ری، به‌لکوو پیغه‌مبه‌ران پیریکی پاک و خاوتن و ره‌چه‌له‌ک و گه‌را بی خه‌وشن.

د- ﴿وَجْعَلْنِي مَبَارَكًا أَيْنَمَا كُنْتُ﴾ په‌روه‌ردگار وای لی کردوم که سوود به‌خش بم بۆ ئاده‌میزاد، قیری چاکه‌و شتی به‌سوودیان بکه‌م، شاره‌زایان بکه‌م بۆ ریبازی نه‌جات و سه‌رفرازی له‌هه‌ر شوینی‌ک بم. په‌روه‌ردگار بۆ چه‌سپاندنی نه‌م صیفاتانه صیغه‌ی فیعلی ماضی به‌کار هینا، تا ناماژه‌ی بی که نه‌و کرده‌وانه له‌داهاتودا دینه‌ جی و گومان له‌په‌یدا بوونیاندا نیه.

ه- ﴿وَأَوْصَانِي بِالصَّلَاةِ وَالزَّكَاةِ مَادَمْتُ حَيًّا﴾ خودای خۆم فه‌رمانی بی کردوم به‌به‌جیه‌ینانی نوێژ: که په‌میوه‌ندی قایم و پته‌وی نیوان به‌نده‌و خودایه‌و پاکه‌ره‌وه‌ی دل و ده‌روونه. ناهیلی خراپه‌کاری کاری فه‌حشانمیز نه‌نجام بدا.

هه‌روه‌ها فرمانی پئی کردوم به‌ده‌رکردنی زه‌کات له‌ماژو سامان: که ده‌بیته هۆی پاکبوونه‌وی ماله‌که‌و یارمه‌تیدانی فقیر هه‌زار، فرمانی پئی کردوم که پابه‌ندی به‌جیه‌تانی ئهم ئهرکانه بم تا گیانم تیدابی!

و- ﴿وَبِرَأْ بَوَالِدَیْ﴾ وای لئی کردوم که چاکه‌کاریم له‌گه‌ل دایکم‌دا، فرمانی پئی کردوم که چاکه‌ی له‌گه‌ل‌دا بکه‌م و گوێپایه‌لی فرمانه‌کانی بم دوای به‌ندایه‌تیکردن بۆ خودا چاکه‌ له‌گه‌ل دایکم بکه‌م، به‌مه‌ش جارێکی تر جه‌خت له‌سه‌ر داوینپاکی دایکی ده‌کاته‌وه، چونکه‌ نه‌گه‌ر خاتو مهریه‌م زیناکه‌ر بوایه‌ پیغه‌مبه‌ریکی هه‌کوو عیسا فرمانی پئی نه‌ده‌کرا که چاکه‌ی له‌گه‌ل‌دا بکا.

ز-ح- ﴿وَلَمْ یَجْعَلْیْ جَاراً شَقِیًّا﴾ په‌روه‌ردگار وای لئی نه‌کردوم که خۆیه‌زلزان بم و یاخی بم و لوتبه‌رزی بکه‌م له‌ناست طاعت و خوداپه‌رستی‌دا!

لوتبه‌رزی بکه‌م له‌چاکه‌کاری له‌گه‌ل دایکم‌داو به‌وه‌ تووشی به‌دبه‌ختی و نه‌گه‌به‌تی بم.

ط- ﴿وَالسَّلَامُ عَلَیْ یَوْمٍ وَلَدَتْ وَیَوْمٍ أَمُوتُ وَیَوْمٍ أُبْعَثُ حَیًّا﴾ ناشتی و سه‌لامه‌تی له‌سه‌رم بئی له‌هه‌موو خرابی و ناخۆشیه‌ک له‌و رۆژه‌ی له‌دایک بسووم شه‌یتان فرسه‌تم لئی نه‌هینی و نه‌توانی زیانم پئی بگه‌یه‌نی. هه‌روه‌ها له‌کاتی مردنم‌دا گو‌م‌پام نه‌کا، له‌کاتی زیندوبوونه‌وه‌ش‌دا دل‌نارام و له‌سه‌لامه‌تی‌دا بم، که‌س نه‌توانی له‌م سێ کاتانه‌دا زیانم پئی بگه‌یه‌نی.

نه‌مه‌ش دانانه‌ له‌عیساوه‌ به‌به‌ندایه‌تی خۆی بۆ په‌روه‌ردگاری. راگه‌یاندنی نه‌وه‌یه: که‌ ئهو دروستکراویکی خودایه، ئهو خودایه‌ی که‌ مردن و ژیان به‌ده‌ست خۆیه‌تی.. ئه‌میش ده‌ژیاو ده‌میری و زیندو ده‌کریته‌وه‌ وه‌کوو باقی ئاده‌میزادانی تر.. وه‌لئێ له‌م سێ حاله‌ته‌دا له‌ئه‌مان‌دایه‌و که‌س ناتوانی فرسه‌تی لئی بپینی. به‌تایبه‌تی: که‌ ئهم سێ حاله‌ ناخۆشترین کاته‌ به‌سه‌ر ئاده‌میزادا تیپه‌ر ده‌کا..

نا بهو جوړه هزره‌تی عیسا به‌ندایه‌تی خوئی بو خودا راده‌گه‌یه‌نی
که‌وابو نهو کوپه خودا نیه، وه‌کوو هه‌ندی‌ک له‌مه‌سیحیه‌کان پروایان وایه،
خوداش نیه وه‌کوو هه‌ندی‌کی تریان ده‌لین: سییه‌می سی خوداش نیه وه‌کوو
هه‌ندی‌کی تریان ده‌لین، ئیعلانی نه‌وه ده‌کا که خودا کردویه‌تی به‌پیغه‌مبه‌ری
خوئی (نه‌ک مندالی خودابی یان هاوه‌لی خودا بی) خودا پیروزی کرده،
فرمانی پی کرده: که نویژ بکا، زه‌کات بدا، چاکه له‌گه‌ل دایکی بکا،
لوتبه‌ری به‌سهر دایکی و خزم و کس و کاری‌دا نه‌کا.

ئیتیر قورئان باسی نه‌وه ناکا خه‌لکه‌که چون پیشوازیان له‌م خاربه
کرده، هه‌روه‌ها باسی نه‌وه‌ش ناکا له‌گه‌ل خاتو مه‌ریم و کوپه‌که‌ی
هه‌لوئیستیان چون بووه. باسی نه‌وه‌ش ناکا که‌ی کرا به‌پیغه‌مبه‌رو پدیامی بو
نیردراو بانگه‌وازی خوئی راگه‌یاند! له‌نهم شتانه بی ده‌نگه.

کیشه و نیزاعی نه‌صارا ده‌رباره‌ی هزره‌تی عیسا (علیه‌السلام)

ذَٰلِكَ عِيسَى ابْنُ مَرْيَمَ قَوْلَ الْحَقِّ

الَّذِي فِيهِ يَمْتَرُونَ ﴿٣٤﴾ مَا كَانَ لِلَّهِ أَنْ يَتَّخِذَ مِنْ وَلَدٍ سُبْحَنَهُ

إِذَا قَضَىٰ أَمْرًا فَإِنَّمَا يَقُولُ لَهُ كُنْ فَيَكُونُ ﴿٣٥﴾ وَإِنَّ اللَّهَ رَبِّي وَرَبُّكُمْ

فَاعْبُدُوهُ هَذَا صِرَاطٌ مُسْتَقِيمٌ ﴿٣٦﴾ فَاخْلَفَ الْأَحْزَابُ مِنْ

بَيْنِهِمْ قَوْلٌ لِلَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ مَّشْهَدِ يَوْمٍ عَظِيمٍ ﴿٣٧﴾ أَسْمِعْ بِهِمْ

وَأَبْصِرْ يَوْمَ يَأْتُونَنَا لَكِنِ الظَّالِمُونَ الْيَوْمَ فِي ضَلَالٍ مُبِينٍ ﴿٣٨﴾

وَأَنذِرْهُمْ يَوْمَ الْحَسْرَةِ إِذْ قُضِيَ الْأَمْرُ وَهُمْ فِي غَفْلَةٍ وَهُمْ لَا يُؤْمِنُونَ

إِنَّا نَحْنُ نَرِثُ الْأَرْضَ وَمَنْ عَلَيْهَا وَإِلَيْنَا يُرْجَعُونَ ﴿٤٠﴾

سەرەتا بە پێویستی دەزانین سوپێکی خامە بە دەوری حەزەرەتی عیسا دا

بە دەین.

لەروانگەی ئیسلامەوه حەزەرەتی عیسا بەندەو پێغەمبەری خودایە،
کە لیمەدی خودایە بۆ خاتو مەریەمی هاوێشتوو، گیانی کە لەخوداوە، دوا
پێغەمبەری نەتەوێ ئیسرائیلە، لەقورئاندا بەنازناوی (المسیح) و بەناوی
(عیسا) و بەکونیە (ابن مريم) باس کراوە.

باسی حەزەرەتی عیسا لەسێنزه سوره‌تی قورئان دا: کەسێ و سێ نایه‌تی
گرتۆتەوه ناوی هینراوه، لەسوره‌تی (البقرة) دا نایه‌تی (۸۷، ۱۳۶، ۲۵۲)
لەسوره‌تی (آل عمران) دا نایه‌تی (۴۵، ۵۲، ۵۵، ۵۹، ۸۴) لەسوره‌تی
(النساء) دا نایه‌تی (۱۵۷، ۱۶۳، ۱۷۱، ۱۷۲) لەسوره‌تی (الانعام) دا
نایه‌تی (۸۵) لەسوره‌تی (التوبة) دا نایه‌تی (۳۰، ۳۱) لەسوره‌تی (مريم) دا
نایه‌تی (۳۴) لەسوره‌تی (المؤمنون) دا نایه‌تی (۵۰) لەسوره‌تی
(الاحزاب) دا نایه‌تی (۷) لەسوره‌تی (الشورى) دا نایه‌تی (۱۳) لەسوره‌تی
(الزخرف) دا نایه‌تی (۵۷، ۶۳) لەسوره‌تی (الحديد) دا نایه‌تی (۲۷)
لەسوره‌تی (الصف) دا نایه‌تی (۶، ۱۴).

لەروانگەی دیلو بۆچونی مەسیحیەکانەوه عیسا کۆری یوسفی نەججارە،
ئەم یوسفە یەکی کە لەگەنجە صالح خودا پەرستەکانی یەهودو لەهۆزو
عەشیرە مەریەم بوو.

دایکی حەزەرەتی عیسا کچی عیمرانە: کە پیاویکی گەرەو بەناو بانگ
و زانای نەتەوێ ئیسرائیل بوو.

خیزانی عیمران سکی پر بوو، هیشتا منداله‌که له‌سکی دا بوو له‌سهر
خوی نه‌ذر کرد نه‌وه‌ی له‌سکی دایه بیکاته مجیورو خزمه‌تکاری هه‌یکل. که
منداله‌که‌ی بوو که‌چۆله‌ی بوو، ناوی نا مهریه‌م. عیمران له‌دونیا ده‌رچوو،
مهریه‌م هیشتا منداڤ بوو، پیوستی به‌سهر پهرشتیار هه‌بوو، مالمه
لیپرسراوه‌کانی هه‌یکل قورعه‌یان له‌ناو خۆیان دا نه‌نجام دا بۆ نه‌وه‌ی
سهرپهرشتیاریکردنی مهریه‌میان به‌رکه‌وی به‌شیوه‌ی قورعه به‌خپوکردنی
مهریه‌م به‌ر هه‌زهره‌تی زه‌که‌رییا که‌وت.

هه‌زهره‌تی زه‌که‌رییا می‌ردی پوری مهریه‌م بوو، ئیتر خاتو مهریه‌م له‌سهر
پاک داوێنی و خوداپهرستی و نه‌خلاق به‌رزی په‌روه‌رده بوو.

که پیگه‌بیشته و ده‌ست و دووی خۆی ناسی، جویرانیل له‌شیوه‌ی
پیاویکی ریک و پیکدا هاته لای و پێی راگه‌یانده: که له‌خوداوه ئێردراوه بۆ
نه‌وه‌ی به‌فهرمانی خودا منداڵیکی پاک و خاوێن و پیروزی بداتی، فوی
به‌به‌رۆکی دا کردو حامیله بوو، ماوه‌ی سێ پر بوونه‌که‌ی به‌شیوه‌ی ناسایی
به‌سهر بردو وا پێده‌چی (۹) مانگه‌و نۆ رۆژی ته‌واو کردبێ. ئهم سێ پر
بوونه‌ی خاتو مهریه‌م به‌شیوه‌یه‌کی تایبه‌تی و خاریقه‌ی عاده‌ت بووه. بۆ نه‌وه‌ی
بپێته‌ بۆلگه له‌سهر به‌توانایی خودا: که ده‌توانی ناده‌میزاد به‌بێ باوک دروست
بکا. وه‌کوو چۆن توانی ناده‌م به‌بێ باوک و دایک دروست بکا. خاتو مهریه‌م
ماوه‌ی سێ پر خۆی به‌سهر بردو منداڵی لی بووه‌وه، دوا‌ی تپه‌په‌روونی
هه‌شت رۆژ به‌سهر له‌دایکه‌بوونی، هه‌زهره‌تی عیسا خه‌ته‌نه‌ کرا.

ههر به‌گوێره‌ی می‌ژووی نووسراوی مه‌سیحیه‌کان کاتی هه‌رۆدس که حامی
فه‌له‌ستین بوو، فهرمانی ده‌رکرد به‌کوشتنی هه‌موو منداڵیک که
له‌به‌دیته‌له‌حمدا بوو، یوسفی نه‌ججاپ له‌خه‌ودا فهرمانی پێ کرا که عیساو
دایکی به‌ری بۆ ولاتی میصر، نه‌ویش هه‌ر که له‌خه‌وه‌که‌ی راست بووه خه‌یرا

هەزرەتی عیساو خاتومەریەمی لەبەیتەلەحم دەریازکردن و بردنی بۆ ولاتی میصر، لەوێ مانەو» تا هیروودس لەدونیایا دەرچوو.

ئەمجار گەڕانەو بۆ فەلەستین: ئەو کاتە تەمەنی هەزرەتی عیسا ھەوت سالانە بوو، نیتەر لەشاری (الناصرە) پەروەردە بوو، کە تەمەنی گەییشتە (۱۲) سالی لەگەڵ دایکی و یوسف دا ھاتن بۆ ئورشەلیم بۆ ئەوەی بەگوێزەیی شەریعەتی موسا نوێژ بکەن، لەوێ هەزرەتی عیسا تووشی کێشەو نێزاع بوو لەگەڵ مالمەکانی جولەکەدا. پاشان لەگەڵ دایکی دا گەڕانەو» بۆ (الناصرە).

کە تەمەنی گەییشتە سی سالی لەگەڵ دایکی دا چون بۆ سەر کۆی زەیتون بۆ زەیتون چنن، لەکاتیگدا: کە عیسا خەریکی ئەنجامدانی نوێژی نیوەرۆ بوو هەزرەتی جویرائیل ئینجیلی بۆ ھینا، شایانی باسە هەزرەتی یەحیاش وەکوو هەزرەتی عیسا لەتەمەنی سی سالی دا بوو بەپیغەمبەر.

ئینجیل: واتە: مزگینی کە بریتیە لەپەرانیکی ئاسمانی ھیدایەت و نووری تێدایە بۆ ئادەمیزادان. وەلی ئەو ئینجیلە بۆ عیسا ھاتوو و ئەویش بەقوتایەکانی راگەیانندوو و فرمانی پێی کردوون کە بڵاویکەنەو بەخەڵکی رابگەیهنن ئیستا نەماوە!

ئەوەی: کە ئیستا بەئینجیلی ناو دەبەن چەند چیرۆکتو سەرگۆرشتەیکە ژبانی هەزرەتی عیسان، قوتایەکانی دایانناو، ھەندێ پەندو نامۆژگاری و نەصیحەتی تێدان کە لەهەزرەتی مەسیحەو وەرگیراون!!

ئینجیلەکان زۆرن؛ سەدو ئەوەندە ئینجیلە ھەن، ھەرچی راست بۆئەو ئینجیلیکی نووسیوە پال هەزرەتی عیسا داو، کەنیشتە مەسیحی تەنیا چوار ئینجیل بەراست دەزانێ و پڕوای پێ دەکا، ئەوانەش ئینجیلی مەتی و ئینجیلی مەرقس و ئینجیلی لوقا و ئینجیلی یوحەننا. ھیچ کامێ لەو چوار ئینجیلانەش لەسەردەمی هەزرەتی عیسا دا نەنوسراونەو.

ئینجیلی مەتتا یان مەتت:

یەكەم ئینجیل و كۆنترین ئینجیلە، بەلام بەتەئكید ئەم ئینجیلە نیە
كە حەزەرەتی عیسا هیناویەتی، بەلكوو ئینجیلە ئەصلی یەكە لەناو چوو،
ئەوێ: كە ئیستا هەیه دەست لی دراوو گۆردراو. زانا مەسیحیە كۆنەكان بۆ
خۆیان دان بەم راستییەدا دەتێن. بێگومان سەرەتا ئینجیل بەزمانی عیبرانی
نووسراو، پاشان وەرگیردراو بۆ سەر زمانی یۆنانی، كەسیش نازانی چۆن و
كە و كێ ئەم وەرگیرانی ئەنجام داو!!

بەگوێرە ی راو بۆچونی ئیرونیمووس مەتتا سالی (۳۹) ی زایینی
ئینجیلی خۆی نووسیوە.

مەرقس:

جولەكە یەكی لاوی بوو، واتە: خزمەتكارو مەجیوری هەيكەل بوو، قوتابی
بوطرس بوو، یەكێك بوو لەوانە ی دژی ئەو بیرو باوەرپانە بوو: كە عیسا یان
بەخودا دەزانی، سالی (۶۱) ی زایینی ئینجیلی نووسیوە تەو، سالی (۶۸) ی
زایینی لەبەندینخانە ی ئەسكەندەرییەدا كوژراو.

لوقا:

كابرایەکی پزیشك بوو، خەلكی ئەنطاکییە بوو، چاوی بەمەسیح
نەكەوتوو، بیرو باوەرپەرێ نەصرانی لەكابرایەك وەرگرتوو ناوی بۆئس بوو. ئەم
بۆئسە كابرایەکی جولەكە بوو و زۆری رق لەناوینی مەسیحی بوو. بەهیچ
جۆری چاوی بەمەسیح نەكەوتوو زۆر دژی نەصرانیەكان بوو، گەلیك نازارو
ئەشكەنجە ی دان، بەلام دوا یی: كە زانی چەوساندنەو زەخت كردن بۆ
سوودە، ئەمجار بەدووڕویی چوو ناو نایینی مەسیحی یەو. بەپروالەت خۆی
بەپا بەندو پەپرە و كاری نایینی مەسیحی نیشان دەدا، پاشان هەولێ تەقەللی
دا بۆ بوچەڵ كردنەو ی نایینی مەسیحی، توانی وا بكا زۆر لەمەسیحیەكان
واز لەئەحكامی تەورات بهێنن و پا بەندی شەریعەتی مەسیح نەبن.

شایانی باسه: که لۆقا ئینجیلی خۆی پاش ئینجیل نووسینهوهی مه رقسو مردنی بو طرسو بۆلّس نووسیوه توه.

يُوحَنَّا :

یه کێکە لە دوازدە قوتابیه کانی حەزرەتی مەسیح، کە قورئان بە (حواریون) ناوی بردون. یۆحەننا خەڵکی شاری صەیدایە لە ناوچەی (جەلیل). حەزرەتی عیسا زۆری خۆش ویستوو. یۆحەننا ئینجیلی خۆی سالی (٩٦) یان (٩٨)ی زاینی نووسیوە تەو، ئەو بپوای وا بوو: کە حەزرەتی مەسیح جگە لە ئادەمیزاد هیچی تر نەبێ. بێگومان زۆر لە زانایانی ئەصرانی پێیان وایە: ئەم ئینجیلە پال یۆحەننا دراو، یۆحەننا نەینووسیوە تەو، بە لکۆو یە کێک لە قوتابیه کانی لە سەدەی دوو هەمی زاینی دا نووسیوە تەو و پال یۆحەننا ی داو بۆ ئەوێ خەڵکی پێی هەڵخەڵەتینی و مەبەستێکی تایبەتی هەبو. ئەویش باوهری عیسا خودایی و عیسا بەخودا زانین بوو و بەر په‌رچدانەوێ ئەو تەعالیم و بیرو باوهرانه بوو: کە جەخت لە سەر ئەو دەرکەنەو کە عیسا ئادەمیزاد بوو.

تینجیلیس به ونایا:

یه کی‌که لهو ئینجیلانه‌ی تایبته به‌چیرۆک و به‌سه‌ره‌هاتی مه‌سیح. به‌رنابا
بۆ خۆی یه‌کی‌که له‌شوێنکه‌وتوانی سه‌زه‌ته‌ی مه‌سیح و تیکۆشه‌رو له‌خۆب‌ردو
به‌وه بۆ بلاو‌کردنه‌وه‌ی بانگه‌وازی مه‌سیح. ئینجیلی به‌رنابا له‌دوو شتی
جه‌وه‌یه‌ری سه‌ره‌کی‌دا له‌ئینجیله‌کانی تر جیا‌یه.

۱- دانشان بدهدا: که عیسا ئاده میزاده و خودا شه.

۲- داننان بهودا: که عیسا موژدهی هاتنی پیغه مبهری ئیسلامی داوه و له زۆر شوین ئاماژهی ئهوهی کردوه: که تریکه پیغه مبهری ئاخره مان: که ناوی موجه ممهده بیدیا بێ.

په‌یامی حه‌زره‌تی عیسا:

په‌یامی حه‌زره‌تی عیسا لم چهند خالانه‌دا خۆی ده‌نیوتی:

۱- که‌م‌کردنه‌وه‌ی خۆیه‌لزانی‌نی جوله‌که‌کان و هه‌ول‌دان بۆ شه‌وه‌ی وازی‌نن له‌هه‌لس و که‌وتی شه‌کلی و بی‌گیان: که‌نهم هه‌لس و که‌وته رواله‌تیانه سهر ده‌کیشی بۆ قه‌لاچۆکردنی خێرو به‌ره‌که‌تی رۆژی شه‌مه که له‌لای جوله‌که رۆژیکی پی‌رۆزه. هه‌روا هه‌لنان و شاره‌زایی کردنیان بۆ پوخته‌ی نایین و حه‌قیقه‌تی خودا‌پهرستی. تیکۆشان بۆ شه‌وه‌ی له‌ماده‌پهرستی‌یان دوور بخه‌نه‌وه و از بی‌ن له‌دو‌نیا‌پهرستی و مال‌خۆشه‌ووییستی و سامان کۆکرنه‌وه به‌شیوه‌یه‌کی زیاد له‌پێوست.

۲- گێڕانه‌وه‌ی شه‌وه‌که‌نه‌ی به‌(الص‌دیقین) به‌ناویان‌گن و بۆ بیرو باوه‌ری راسته‌قینه‌و ئیمانه‌ی‌نان به‌زیندوبونه‌وه‌و چه‌سپاندنی بیرو باوه‌ری راست له‌دل و ده‌روونیان‌دا.

۳- راست‌کردنه‌وه‌و هی‌نانه‌وه‌ی سه‌رجاده‌رتی شه‌وه‌که‌نه‌ی به‌(الف‌ریسین) به‌ناویان‌گن. شه‌مانه‌ پێرو تاقمیک بوون لێ‌پرابوون بۆ خودا‌پهرستی و دو‌نیا‌یان به‌لاوه‌ نابوو و له‌ئێ‌سه‌رده‌می مه‌سیح‌دا به‌رواله‌ت صوفیلکه‌ بوون و ئایین و دینداری خۆیان ک‌رد‌ب‌وه‌ پ‌رده‌ بۆ مال‌کۆ‌ک‌رد‌نه‌وه‌. تاقبو‌ پ‌ێ‌پ‌ێ‌کی ت‌ری ج‌وله‌که‌ هه‌بوون خ‌ۆ‌ن‌ده‌وارو م‌یر‌زا بوون، شه‌مانه‌ فت‌واو شه‌ری‌عیان بۆ خ‌ه‌ل‌کی ده‌ن‌و‌وس‌یه‌وه‌. شه‌مان‌یش وه‌کوو (فری‌سین) ه‌کان‌ و‌ا بوون بۆ مال‌کۆ‌ک‌رد‌نه‌وه‌. هه‌روه‌ها ک‌ساه‌ین و مال‌م و م‌ج‌ی‌وره‌کان‌ی هه‌یکه‌ل‌یش روی‌ان ک‌رد‌ب‌وه‌ دو‌نیا‌وییستی و مال‌کۆ‌ک‌رد‌نه‌وه‌. به‌ت‌اره‌زۆ‌ی خ‌ۆ‌یان به‌پ‌اره‌ ده‌قه‌کان‌ی شه‌ری‌عه‌تی خودایان ده‌گۆ‌ری.

نهم هه‌موو نه‌خۆشی و تافاتانه له‌ناو نه‌تمه‌وه‌ی ئیس‌رائیل‌دا به‌لاب‌وب‌ونه‌وه‌و ته‌شه‌نه‌یان ک‌رد‌بوو، بۆ‌یه‌ پ‌ی‌وست بوو حه‌زره‌تی مه‌سیح په‌یدا بب‌ێ‌و بانگه‌وازی خۆی هه‌لب‌دا بۆ ده‌رمان‌کردنی نهم ده‌ردانه‌ شیفا به‌خش بب‌ێ‌.

۲- سزگینی دان به‌نزیک‌بوونه‌وه‌ی ره‌وانسه‌کردنی پیغه‌مبهریکی نه‌خوینده‌وار بۆ سهر ئاده‌میزاد به‌گشتی شه‌ویش حه‌زره‌تی موحه‌مه‌د ﷺ وه‌کوو له‌برگه‌ی ژماره (۱۵) و برگه‌کانی دواییش له‌ئیسحاحی (۱۸) (سفر التثنیه) دا هاتوه.

هه‌روه‌کوو چۆن زۆر پیغه‌مبهری تریش له‌په‌یامه‌کانیان دا ئهم موژده‌یه‌یان داوه.

وه‌لێ په‌یامی عیسا جگه‌ له‌کۆمه‌لیک په‌ندو نامۆزگاری به‌مه‌به‌ستی به‌ندایه‌تی‌کردنی راسته‌قینه‌ بۆ خوداو که‌م‌کردنه‌وه‌ی گرنگی دان به‌ماده‌و ماده‌پهرستی: که‌ خه‌لکی تابینه‌قاقایان تی‌یدا سه‌رگه‌ردان بوون، هه‌روه‌ها وازه‌پێنان له‌ریابازی و دوورپووی گرنگی دان به‌پوخته‌و کاکله‌ی نایین که‌ له‌ئایینی ته‌وراتوه‌ بۆیان مابوه‌وه، هیچی تری تی‌دا نه‌بوو!

الحواریین:

بریتین له‌هاوه‌لانی حه‌زره‌تی عیسا (۱۲) پیاو بوون زوو ئیمانیان به‌حەزره‌تی عیسا هیناو بوونه‌ قوتابی و له‌خزمه‌تیا مانه‌وه‌ فی‌ری. ئه‌حکامی ئایینی بوون، ئینجیله‌کان به‌قوتابی (التلامیذ) ناویان ده‌به‌ن. حه‌زره‌تی عیسا ده‌یناردن بۆ گرنده‌و شاره‌کانی جوله‌که‌نشین، بۆ ئه‌وه‌ی دانیش‌توان بانگ بکه‌ن بۆ ئیمانه‌پێنان به‌په‌یامی عیسا.

هه‌عجی‌زانی حه‌زره‌تی عیسا:

حەزره‌تی عیسا وه‌کوو پیغه‌مبهرانی تر مو‌عجیزه‌ی جو‌راو جو‌ری نواندن، بۆ ئه‌وه‌ی ببه‌ به‌لگه‌ له‌سه‌ر راستی پیغه‌مبهرایه‌تی‌یه‌که‌ی. وه‌کوو ئه‌وه‌ له‌قور شێوه‌ی بالنده‌ی دروست کردوه‌و فووی پێدا کردوه، به‌فه‌رمانی خودا بالنده‌گیانی به‌به‌ردا کراوه‌و فریوه؛ هه‌روه‌ها به‌فه‌رمانی خودا به‌لکه‌ و گول و کویری چاک کردونه‌وه. مردووی زیندو کردونه‌وه. هه‌والی پێداون جوله‌که‌کان له‌ماله‌وه‌ چی ده‌خۆن و چی په‌زمه‌نده‌ ده‌که‌ن...هتد.

له‌دونیا ده‌رجوونی مه‌سیح:

بانگ‌مازی هه‌زهره‌تی عیسا پهرده‌ی له‌سهر پۆخلاواتی کاهینو
 (فریسن) ه‌کان هه‌لدايه‌وه، دونیا خۆری و مال کۆکردنمه‌یان به‌ناوی نایینه‌وه
 بۆ خه‌لکی ناشکرا بوو، ئیتر دونیاخۆره‌کان ترسیان لێ پەیدا‌بوو زانییان: که
 نه‌گهر بانگ‌مازی عیسا به‌رده‌وام بێ له‌به‌رژه‌وه‌ندییان ده‌درئو ناتوانن
 به‌نا‌ره‌زوی خۆیان خه‌لکی بروتیننه‌وه! بۆیه‌ پرۆپاگه‌نده‌ی جوړاو جوړیان دژی
 هه‌زهره‌تی عیسا بلاو کرده‌وه، چوونه‌ لای فه‌رمانپه‌وای ئه‌و رۆژگا‌ره‌ شکایه‌تیان
 لێ کردو وتیان: عیسا ده‌لێ: من پاشای جوله‌کانم. به‌پروای فه‌رمانپه‌وای ئه‌و
 هه‌رمه‌ش جگه‌ له‌قه‌یسهری رۆم که‌سی تر شیاوی ئه‌وه‌ نیه‌ بێتته‌ پاشای
 جوله‌که‌. ئیتر فه‌رمانپه‌وا مه‌فره‌زه‌یه‌کی به‌سه‌رۆکایه‌تی (یه‌وذا الاسخر یوطی)
 نارد بۆ گرتن و قۆلبه‌ستکردنی عیسا، کاتی‌که‌ مه‌فره‌زه‌که‌ هات بۆ ئه‌و شوینه
 هه‌زهره‌تی عیسا‌ی لێ بوو، (یه‌وذا) چووه‌ ژووره‌وه‌ بۆ گرتنی، هه‌زهره‌تی عیسا
 له‌ده‌رگا‌یه‌کی تره‌وه‌ ده‌رجوو، په‌روه‌ردگا‌ر شتیه‌ی عیسا‌ی خسته‌ سه‌ر یه‌وذا
 نه‌سخر یوطیو بردیان هه‌لیان واسیو ئیعدام کرا؛ ئه‌مجا‌ر جوله‌که‌کان که‌وتنه
 شکو گومانه‌وه‌ وتیان: نه‌گهر ئه‌م کابرایه‌ ئیعدام کراو عیسا‌یه‌ ئه‌دی یه‌وذا
 کوا؟ نه‌گهر یه‌وذا‌یه‌ کوا عیسا؟؟ به‌م جوړه‌ خودا هه‌زهره‌تی عیسا‌ی رزگا‌ر
 کرد، بۆیان نه‌گیراو نه‌یان کوشتوه‌وه‌ هه‌لیان نه‌واسیوه‌. چونکه‌ قورئان
 ده‌فه‌رموی: ﴿وَمَا قَتَلُوهُ وَمَا صَلَبُوهُ وَلَكِنْ شُبِّهَ لَهُمْ﴾ (النساء/۵۷).
 په‌روه‌ردگا‌ر له‌دونیا‌ی ده‌رجوانبو به‌رزی کرده‌وه‌ بۆ لای خۆی به‌گیانو
 جه‌سته‌، یان هه‌ر ته‌نیا به‌گیان. خودا بۆ خۆی ده‌زانێ چۆنه‌تی له‌دونیا
 ده‌رجوونه‌که‌ییو به‌رزکردنمه‌وه‌ که‌ی چۆنه‌. قورئان ده‌فه‌رموی: ﴿إِنْ قَالَ اللَّهُ:
 يَا عِيسَى، إِنِّي مُتَوَفِّيكَ وَرَافِعُكَ إِلَيَّ﴾ (آل عمران/۵۵).

(ثالووت) له‌ای مه‌سیحیه‌کان:

به‌گویره‌ی ته‌علیماتی که‌نیسه‌ی کا‌ثو‌لیکی و که‌نیسه‌ی خۆره‌ه‌لاتی و بیرو باوه‌ری زوریه‌ی پرۆتستانته‌کان سی‌ ئوقنوم هه‌ن بۆ پیکه‌ینانی خودا. واته‌: خودا له‌سی‌ ئوقنوم پیک هاتوو (باوک، کوپ، روح‌لقودس) هه‌رچه‌نده زاراوه‌ی سی‌ ئوقنوم له‌کتیبی پیرۆزدا وجودی نیه به‌لکوو ئه‌م بیرو باوه‌ره له‌کۆپو کۆبوونه‌وه‌ی مه‌سیحیه‌کاندا بریاری له‌سه‌ر دراوه کۆپی (النیقاری) سالی (۳۲۵)ی زاینی و کۆپی قوسته‌نطنیه‌ی سالی (۳۸۱)ی بریاری ئه‌وه‌یاندا که (کوپ) و (روح‌لقودس) وه‌کوو (باوک) وان له‌خودایه‌تی‌دا، ئه‌م سی‌یانه لاهوت پیک ده‌هینن. بریاریان له‌سه‌ر ئه‌وه‌دا که (عیسا) له‌ئه‌زه‌ل‌دا باوک بووه واته‌: له‌خودا بووه کوپی خودایه (روح‌لقودس) یش له‌باوک که‌وتۆته‌وه.

کۆپی (طولیعیطیله) سالی (۵۸۹)ی زاینی بریاری له‌سه‌ر ئه‌وه‌دا: که (روح‌لقودس) له‌عیسا په‌یدا بووه نه‌ک له‌خودا!!!

هه‌لبه‌ته قورئانی پیرۆز له‌وه‌پیش چۆنیه‌تی په‌یدا‌بوونی هه‌زه‌تی عیساو شیوه‌ی له‌دایک‌بوونی و به‌ندایه‌تیکردنی بۆ خودا و پیغه‌مبه‌رایه‌تی ئه‌و زاته‌و ره‌وشته‌کانی راگه‌یانند: نه‌مجار ده‌فرموی: ﴿ذلک عیسی ابن مریم قول الحق الذی فیه یتمرون﴾ ئه‌و که‌سه‌ی باس کراو ره‌وشته‌کانی دیاری کران و چۆنیه‌تی په‌یدا‌بوون و له‌دایک‌بوونیمان بۆ گیرانه‌وه ئه‌وه‌یه: عیسا‌ی کوپی مه‌ریه‌م و ئه‌وه‌یه قسه‌ی راست و حقه‌و هیچ شک و گومانی تیدا نیه. که‌وابی به‌و جۆره بیناسن و پله‌و پایه‌ی شیای خۆی بده‌نی، نه‌ک وه‌کوو جوله‌که سه‌رباری ئه‌وه‌ی بریایان پی‌ی نیه به‌حه‌رامزاده‌و جادو‌بازیشی ده‌زانن! نه‌وه‌کوو گا‌وره‌کانیش: که زیاده‌ره‌وی له‌پله‌و پایه‌ی‌دا ده‌کمن و به‌رزی ده‌که‌نمو» بۆ پله‌و پایه‌ی خودایه‌تی: ده‌لین: کوپی خودایه، یان هه‌ر خۆی خودایه، یان به‌شی‌که له‌خودا. (وه‌کوو ئیستا له‌پیشه‌کی ئینجیلی تازه‌دا نووسیویانه).

قسه ی حق و راست نه وهی: که نیمه پیمان را گه یاندن: عیسا کوری
مهریمه نه ک کوری خودایه، به فرمائی خودا هاتوته وجود و خه لفته دی
پهروهر دگاره ده کوو له شوی نیکی ترده ده فرموی: ﴿ان مثل عیسی عند الله
کمثل آدم، خلقه من تراب، ثم قال له: کن فیکون، الحق من ربک فلا تکن
من الممترین﴾ (آل عمران/۵۹-۶۰).

نهو جوله که گومرپایانو نهو گاوه سهرلی شیواوانه ی که شیایو خه شمو
قاری پهروهر دگاران، گومانیان ههیه ده ربارهی عیسا هر پپرو تاقمهیان بیرو
بؤچونیکی جوداوازی ههیه، هیچ لایه کیان حق نین هردولایان به هه له چوون!
نه مجار پهروهر دگار نهو له خوی دور ده خاتمه که مندالی هه بی،
ده فرموی: ﴿ماکان الله ان یتخذ من ولد سبحانه﴾ راست نیهو ناگونجی بؤ
خودا: که مندال بؤ خوی دابنی، خودا پاک و مونه زه هه له وه ی پیویستی
به مندال بی، چونکه مندال بؤ که سیکه مردنی به سردا بی و مندال که ی
جیگای بگریتمه، مندال بؤ که سیکه پیویسته ناتاجی یارمه تی و کومه کی پی
کردن بی! دیاره خودا هه میسه زیندو خواهن ده سلات و هیزو توانایه،
ناتاجی کهس نیهو پیویستی به کومه کی و یارمه تیدانی کهس نیه، نه گهر
وانه بی ده بی خودا ناتهواو بی، ناتهواویش بؤ خودا ناگونجی، خودا بهرزو
پیروزه، دورره له هه موو عهیبو ناتهواوی یه ک ﴿اذا قضی امرأ فانما یقول له
کن فیکون﴾ هر کاتی خودا ویستی کاریک بیته جی و برپاری هر شتی بدا
هر نه ونده بی ده فرموی: بیه نیت ده سبه جی و بی دواکوتن چونی بوئ
ناوا دیته جی و پهیدا ده بی، جا که سیکه نه مه ده سلات و توانای بی، چوون
خدیالی نه وه ی لی ده کری مندالی هه بی و پیویستی به یارمه تی و کومه کی پی
کردن بی!؟

نه مجار حه زره تی عیسا کوتایی به وتووژ کردن له گه له گه له که ی دا
به جار دانی پهروهر دگاریه تی خودا ده هینی و نه وه راده گهینه تی: که خوی و

نه‌وانیش به‌نده‌ی خودان، وه‌ک‌وو قورشان له‌زمانی هه‌زره‌تی عیساوه بۆمان ده‌گیریتمه‌وه: ده‌فرموی: ﴿وان الله ربی وربکم﴾ زاتی (الله) خودای من و خودای ئیوه‌شه، هه‌موومان به‌نده‌ی بۆ ده‌سه‌لاتو دروستکراوی نه‌وین، ﴿فاعبدوه هذا صراط مستقیم﴾ که‌واته هه‌مووتان نه‌و بپه‌رستو به‌ندایه‌تی خۆتان بۆ زاتی پاکی رابگه‌یتن، نه‌م په‌یامه‌ی من بۆم هێنان له‌خوداوه ریگای راست و په‌یامی حق و په‌سنده، تاکه ریگایه بۆ سه‌رفرازی و به‌خته‌وه‌ری دونیاو قیامت!

وێرای حه‌قیقه‌ت و راستی عیسا‌ی کورپی مهریه‌م له‌وه‌دا: که به‌نده‌ی خودایه، پێغه‌مبه‌ری خودایه، که‌چی ﴿فاختلف الأحزاب من بينهم﴾ دوا‌ی عیسا گه‌ل و ئۆمه‌ته‌که‌ی له‌ناوخۆیاندا که‌وتنه‌ کیشه‌و نیزاعه‌وه. به‌شبه‌ش بوون و بوون به‌چه‌ند تاقم و پێپو کۆمه‌ل. جوله‌که ده‌لێن: هه‌رامزاده‌یه‌و له‌ریگای داوێن پیسی‌یه‌وه په‌یدا بووه، سیحریازو جادوکار بووه، په‌یامه‌که‌شی سیحر بووه. ده‌لێن: کورپی یوسفی نه‌چاره، مه‌سیحیه‌کانیش تی‌یدا که‌وت‌ونه کیشه‌وه، نه‌سطوریه‌کانیان ده‌لێن: عیسا کورپی خودایه، مه‌لکانیه‌کان یان مه‌له‌کییه‌کانیان ده‌لێن: عیسا سییه‌می سی خودایه‌کانه. یه‌عقوبیه‌کانیان ده‌لێن: عیسا بۆخۆی خودایه!!

ئیمپراتۆری رۆمانی قوسطنطین کۆمه‌لیکی زۆری له‌ئوسقوفه‌کان کۆکرده‌وه. ژماره‌یان دوو هه‌زارو سه‌دو هه‌فتا نه‌ندام بوو، داوا‌ی لی کردن ده‌ریاره‌ی عیسا رایه‌کی په‌سه‌ند ده‌ربهرن و رای خۆیان یه‌کالا بکه‌نده‌وه. که‌چی وه‌نده‌ی تر کیشه‌یان تی‌که‌وت و هه‌ر کۆمه‌ل و تاقمیکیان رایه‌کی ده‌ربهری و دژی نه‌وی تریان وه‌ستا، هه‌ندیکیان وتیان: عیسا خودی خودایه‌و دابه‌زیوه بۆ سه‌ر زه‌وی، ژبانی به‌هه‌ندی ئاده‌میزاد به‌خشی و هه‌ندیکی مراندن، نه‌مجار به‌رز بووه بۆ ئاسمان، هه‌ندیکیان وتیان: کورپی خودایه، تاقمیکی تریان وتیان: عیسا ئوقنومیکه‌ له‌سی ئوقنومه‌کان (باوک+کور+روح‌لوقدوس) واته:

بہرہ رسیکانیان خودایان پیک ہیئاوہ۔ کۆمہ لیک تریان وتیان: عیسا سییہ می سی خوداکانہ (ثالث الثلاثة) ید۔ (اللہ) خودایہ، عیسا خودایہ، دایکی خودایہ!!

ہندیکی تریان وتیان: عیسا بہندہو رہوانہ کراوی خودایہ، روح و کہلیمہی خودایہ۔ ہندی تاقم و کۆمہ لی تریان بیرو بۆچونی تریان درکاند، سی سہدو ہشت نوسقوفیان نہ بی لہسر رایہ ک گردبونہو نہ گینا نہوانی تر ہر تاقمہو رایہ کیان دہرپی! نیتر نیمپراطور قوسطنطنین رای سی سہدو ہشت نوسقوفہ کدی وەرگرت و نہوانی تری دہرکردو لیتیان تورہ بوو بہتایبہ تی نہوانہی کہ وتیان: عیسا بہندہو رہوانہ کراوی خودایہ بہتوندی کہوتنہ بہر ہیرش و خہشم و قینی نیمپراطور!!^(۷)

تہفسیری مہراغی دہ لی: رای مہلکانیہ کان (کہ پاا مہلیک قوسطنطنین دہدرین) نہوہ بوو: کہ عیسا بہندہی خودایہو وہ کوو باقی دروستکراوانی تر دروستکراوی خودایہ۔ نہ مجار دہ لی: مہلیک قوسطنطنین نہم رایہی پەسند کردو کۆمہ گی پی کرد، رایہ کانی تری رەتکردوہوہ..^(۸)

نہ مجار قورنان ہرہ شہ لہوانہ دہکا: کہ لہریگای یہ کتاپہ رستی لادہ دہن و لہدیمہنی سامناکی رۆژی قیامت دہیانترسینی دہفہرموی: ﴿فويل للکافرین من مشہد یوم عظیم﴾ شبوی و ہیل یان ہاوار بۆ کافرو بی باوہران لہدیمہنی عذابی سامناکی رۆژی قیامت. نای چہند ترسناک و بہتیشہ، لہو رۆژہدا دہست و قاچ و زویان دہبنہ شایہدو گہواہیدہر لہسر ئادہ میزادو چ تاوانیکیان پی کرابی راستی لہخواوہنہ کیان دہ لین. نہ مجار بہ گویہی تاوانہ کانیان سزا دہدرین. خودای خاوہن حیل و بہتوانا مۆلہتی داوہ تا نہو رۆژہ، نیتر نہ مجار بہسر قافیانہوہ ناچی، تیہمالیان ناکاو ناہیلی چیدی

(۷) فی ظلال القرآن ج ۵/۴۳۶.

(۸) تہفسیری مہراغی ج ۱۶/۵۰.

به‌سهریانه‌وه‌ی بچی‌و وه‌کوو به‌رزه‌کی بانان بۆی ده‌رچن. به‌لئی په‌روه‌ردگار
تاوانبار مۆلّه‌ت ده‌دا به‌لام پاشگویی ناخا!

له‌سه‌حیحه‌مین‌دا فەرمووده‌یه‌ک هاتوو: پیغه‌مبه‌ر ﷺ فەرموویه‌تی:
(ان الله ليملي للظالم حتى إذا أخذه لم يفلته) پی‌گومان په‌روه‌ردگار
مۆلّه‌تی سته‌مکار ده‌دا تا ماوه‌یه‌ک هه‌تا: که گرتی ئیتر له‌چنگی عه‌زایی
خودا رزگاربوونی نیه! نه‌مجار قورئان گالته‌یان پێ ده‌کا به‌لاقرتیوه‌ باسیان
ده‌کا. چونکه نه‌وان له‌دونیا‌دا پشتیان له‌بانگه‌وازی هیدایه‌ت هه‌ل‌کردبوو،
وه‌لێ له‌و رۆژ‌ده‌دا له‌هه‌موو که‌س زیاتر گۆی سوک و چاو تیژن!

﴿اسمع هم وأبصر يوم يأتوننا﴾ حالێ ئه‌و کافرو چه‌ند سه‌یرو سه‌مه‌ره‌یه‌؟
له‌دونیا‌دا: که بیست‌و دیتن هۆکاره‌ بۆ هیدایه‌ت و رزگاربوون نه‌وان نابیسن و
نابینن، پشت هه‌ل‌ده‌که‌ن و رو له‌حه‌ق وه‌رده‌گیرن، که‌چی له‌روژی قیامه‌ت‌دا که
بیست‌و دیتن هۆکاره‌ بۆ ریسوا‌بوون له‌هه‌موو که‌س چاو تیژ‌تر و گۆی سوک
ترن!

﴿لكن الظالمون اليوم في ضلال مبين﴾ وه‌لێ ئه‌و کافرو سته‌مکارانه: که
له‌قیامه‌ت‌دا حه‌ق و راستی ده‌زانن، له‌دونیا‌دا به‌هۆی سته‌مکاری خۆیان‌دا،
که‌رو کوێرن، له‌ناستی حه‌ق‌دا رێیان لێ گوم بووه!!

نه‌مجار په‌روه‌ردگار فەرمان به‌پیغه‌مبه‌ری خۆی ده‌کا و ده‌فەرموێ:
﴿وأنذرهم الحسرة؛ إذ قضی الأمر وهم في غفلة وهم لا يؤمنون﴾ ئه‌ی
پیغه‌مبه‌ری خۆشه‌ویست! هه‌موو ئاده‌میزاد به‌موشریک و موسوڵمانیه‌وه
بترسینه‌ له‌روژی خه‌فه‌ت‌خواردن و شاخ و ئۆف، بیانت‌رسی‌نه‌ له‌روژی‌ک هه‌موو
ئاده‌میزاد خه‌فه‌ت‌ده‌خۆن؛ خراپه‌کار خه‌فه‌ت‌له‌خراپه‌کاریه‌که‌ی ده‌خواو
په‌شیمانانه‌ له‌کرده‌وه‌کانی، موسوڵمان و چاکه‌کارانیش په‌شیمانن له‌وه‌ی که زۆر
نزبان نه‌کردوه‌، ده‌ستی خۆیان ده‌شکینه‌وه‌ که بۆچی زیاتر کرده‌وه‌ی باشیان
نه‌نجام نه‌دا.

ئەم خەفەت و پەشیمانبونەویان کاتیگ دەبی: کە حیساب و لیکۆلینەو تەواو دەبی، نامەو دەفتەری کردەو کە دەپیچرینەو، ئەهلی بەهەشت و دۆزەخ لیک جیا دەکرینەو، بەهەشتییەکان بەرەو بەهەشت بەرێ دەکرین و دۆزەخیەکان دەخرینە دۆزەخەو! ئەوان ئیستا لەدوینادا بی ناگان لەوێ کە رۆژی حەسرەت و پەشیمانی تووشیان دەبی، بی ناگان لەوێ: کە لەو رۆژەدا لەگەڵیان دەکری و ئەو ناپەختییەتی تی دەکەون، ئەوان ئیستا لەدوینادا برۆیان بەهاتنی رۆژی قیامەت و حیساب و لیکۆلینەو نیە، کەواتە: بیانترسینەو هەرپەشەیی عەزابی سەختی ئەو رۆژیان لی بکە، با بەخۆیاندا بچنەو، واز لەکوفرو بی دینی بهینن، برۆا بەپەیامەکت بکەن و شوونت بکەون.

تیمام نے حمہد و موسلیم و بخاری و تیرمیزیٰ لہنبو سہ عیدی خود رییہ وہ ریوایہ تیان کردوہ دہلی: پیغہ مبر ﷺ فرموی: ((اذا دخل أهل الجنة الجنة وأهل النار النار، يجاء بالموت كأنه كبش أملح (أبيض وأسود) فيؤت بين الجنة والنار، فيقال يا أهل الجنة هل تعرفون هذا؟ قال: فيشربون وينظرون ويقولون: نعم هذا الموت، فيؤمر به فيذبح، ويقال يا أهل الجنة خلود ولا موت، ويا أهل النار! خلود ولا موت))
 ۛمجار پیغہ مبر ﷺ نایہ تی ﴿وَأَنذَرَهُمْ يَوْمَ الْحَسْرَةِ، إِذْ قُضِيَ الْأَمْرُ وَهُمْ فِي غَفْلَةٍ، وَهُمْ لَا يُؤْمِنُونَ﴾ خوتندوہو بہدہست نیشارہی کردو فرموی:
 ۛہلی دونیا سہرگہ رمی دونیان و بہد دنیا و ۛہلہ و گبرن!

«إنا نحن نرث الأرض ومن عليها، وإلينا يرجعون» نهی پیغمبر! شهیدان پی رابگدیهنه و فیران بکه: که ئیمه ی پهروهر دگار زهوی و چی له سهو زهوی ههیه و چی تیدایه، به میرات وهری ده گرینهوه، هه مووی ده بیته هینی ئیمه و کهس نامینئ میرات له مردوان بگری، تاکه میراتگری زهوی خۆمانینو جگه له ئیمه کهس نیه بمینئ، هه موو زیندویک نامینئ، شه مجار هه موتان زیندو ده کرینهوه و ده گهر پندرینهوه بو لای خنودا، ههر کهسه به گوتیهی کردهوه کانی سزاو پاداشی ده دریتوه چاکه به جاکه و خرایه به خرایه!!

جیرۆکی چه‌زده‌تی ئیبراهیم علیه السلام

ده‌مه ده‌می له‌گه‌ل باوکی ده‌ریاره‌ی بته‌رستی

وَأَذْكُرُ

فِي الْكِتَابِ إِبْرَاهِيمَ إِنَّهُ كَانَ صِدِّيقًا نَبِيًّا ﴿٤١﴾ إِذْ قَالَ لِأَبِيهِ يَتَابَتِ
لِمَ تَعْبُدُ مَا لَا يَسْمَعُ وَلَا يُبْصِرُ وَلَا يُغْنِي عَنْكَ شَيْئًا ﴿٤٢﴾ يَتَابَتِ
إِنِّي قَدْ جَاءَنِي مِنَ الْعِلْمِ مَا لَمْ يَأْتِكَ فَاتَّبِعْنِي أَهْدِكَ صِرَاطًا
سَوِيًّا ﴿٤٣﴾ يَتَابَتِ لَا تَعْبُدِ الشَّيْطَانَ إِنَّ الشَّيْطَانَ كَانَ لِلرَّحْمَنِ
عَصِيًّا ﴿٤٤﴾ يَتَابَتِ إِنِّي أَخَافُ أَنْ يَمَسَّكَ عَذَابٌ مِنَ الرَّحْمَنِ
فَتَكُونَ لِلشَّيْطَانِ وَلِيًّا ﴿٤٥﴾ قَالَ أَرَأَيْتَ أَنْتَ عَنِ إِلَهِتِي
يَتَابَرِهِيمُ لَئِنْ لَمْ تَنْتَهِ لَأَرْجُمَنَّكَ وَاهْجُرْنِي مَلِيًّا ﴿٤٦﴾ قَالَ
سَلَامٌ عَلَيْكَ سَأَسْتَغْفِرُ لَكَ رَبِّي إِنَّهُ كَانَ بِي حَفِيًّا ﴿٤٧﴾
وَأَعْتَزِّلُكُمْ وَمَا تَدْعُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ وَأَدْعُوا رَبِّي عَسَى
أَلَّا أَكُونَ بِدُعَاءِ رَبِّي شَقِيًّا ﴿٤٨﴾ فَلَمَّا اعْتَزَلَهُمْ وَمَا يَعْبُدُونَ
مِنْ دُونِ اللَّهِ وَهَبْنَا لَهُ إِسْحَاقَ وَيَعْقُوبَ كُلًّا جَعَلْنَا نَبِيًّا ﴿٤٩﴾

وَوَهَبْنَا لَهُمْ مِّن رَّحْمِنَا وَجَعَلْنَا لَهُمْ لِسَانَ صِدْقٍ عَلِيًّا ﴿٥٠﴾

نهم، سییه چیرۆکه لهم سوره‌ته‌دا. په‌یوه‌ندی نهم کۆمه‌له‌ نایه‌ته به‌هی پیشه‌وه. لهم روه‌ویه: په‌روه‌ردگار دواي نه‌وه‌ی گومرایی و سهرلی شیواوی مه‌سیحیه‌کانی رونکرده‌وه. نه‌مجار گومرایی بته‌پرسته‌کان رون ده‌کاته‌وه ههر دوو کۆمه‌له‌ که (گا‌ورو بته‌پرست) ههرچه‌نده له‌گومرایی‌دا چون یه‌کن وه‌لی گومرایی بته‌پرسته‌کان ناشکرا تره. چونکه مه‌به‌ستی سوره‌ته‌که چه‌سپاندنی تاک و ته‌نهایی خوداو راستی پیغه‌مبه‌رایه‌تی و هاتنی رۆژی قیامه‌ته. نه‌مجار نه‌وانه‌ی ئینکاری تاک و ته‌نهایی خودا ده‌که‌ن دوو پتپن پتپنکیان که نه‌صرانییه‌کانن ئاده‌میزادیکی عاقل و ریک و پتکیان کردوه به‌هاوه‌لی خودا!! پتپه‌که‌ی تریان به‌ردوداری بی گیانیان کرده‌وه به‌هاوه‌لی خودا ههر دوو پتپ گومراو سهر لی شیواون؛ به‌لام پتپ بته‌پرسته‌کان زیاتر.

هینانی چیرۆکی هه‌زه‌نی ئیبراهیم لی‌ره‌دا لهم روه‌ویه: که ته‌شریفی به‌باوکی عه‌ره‌ب ده‌ژمی‌دری، عه‌ره‌به‌کان بۆ خۆیان دانیان به‌پیغه‌مبه‌رایه‌تی و نایینی ئیبراهیم دا دهن، ده‌یانزانی که‌عه‌بی پیروژ دروستکراوی ئیبراهیم و ئیسماعیلی کورپه‌تی، نه‌مجار لی‌ره‌دا په‌روه‌ردگار سهرنجی عه‌ره‌به‌کان راده‌کیشی بۆ په‌یره‌وو پڕۆگرامی هه‌زه‌تی ئیبراهیم و بۆیان رون ده‌کاته‌وه که نه‌و زاته دژی بته‌پرستی بووه. مه‌نه‌جی نه‌و یه‌کتا‌پرستی و به‌ندایه‌تی کردنی خالصانه بووه بۆ خودا، ههرگیز هاوه‌لی بۆ خودا به‌ره‌وا نه‌زانیه‌وه.

هه‌زه‌تی ئیبراهیم به‌باوکی پیغه‌مبه‌ران ده‌ژمی‌دری و له‌وه‌وه پیغه‌مبه‌ر که‌وتونه‌وه، نهم زاته (۱۷۵) سه‌دو هه‌فتا و پینج ساڵ ژیاوه، نیوان نه‌وو هه‌زه‌تی ئاده‌م دوو هه‌زار ساڵ بووه، نیوان ئیبراهیم و نوح هه‌زار ساڵ بووه. جا بائێستا دل و گیانی خۆمان بکه‌ینه‌وه بۆ چیرۆک و به‌سه‌ره‌اتی نهم زاته پیروژه بزاین قورئان چۆنی نمایش ده‌کا؟. ده‌فه‌رموی: ﴿واذكر في

الکتاب ابراهیم انه کان صدیقاً نبیاً ﴿ نهی پیغمبر! له قورئاندا باسی
 ئیبراهیم بۆ نهو خه لکه بکه. سمرگورشتهو گفتوگۆ کردنی له گه ل باوکی دا،
 دلفراوانی و نهرم و نیانی له قسه کردنی دا بۆ موشریکه کان بگیڕه. ٥٠، بیگومان
 نهو زاته راستگۆ بوو، باوه پری به راستی هه بوو پیغمبر ٥١ رهوانه کراوی خودا
 بوو، باوکی پیغمبرهوان و خوشهویستی خودا بوو! بانگهوازی گه ل و
 نه تهوه که ی کرد بۆ یه کتاپه رستی و واز هیئان له بته رستی، دلسۆزانه بانگی
 کردن و زۆری خۆ پتیه ماندو کردن، ﴿إِذْ قَالَ لَأُیْه: یأبت! لم تعبد مالا
 یسمع ولا یصر﴾ باسی نهوه یان بۆ بکه: کاتی که ئیبراهیم به باوکی گوت:
 نهی باوکی خوشهویستم! باوه گیان! نهوه تو به چ بیرو با ٥٢ ٥٣ ٥٤ ٥٥ ٥٦ ٥٧ ٥٨ ٥٩ ٦٠
 شتی که ده که ی نابییی و نابینی؟ ههرچی هاواری لی بکه ی و لی بیپاری
 یهوه گوئی لی نه، چهن دیک کپنووشی بۆ بهری و گهر دن که چی بۆ بکه ی
 چاوی لی نه، نهوه ی تو ده پهرستی بی گیان و ههسته و ناگای له هیچ نه
 ﴿ولا یغنی عنک شیئاً﴾ هیچ سوودیک بی ناگه ی نه، نه قازانجت بۆ کیش
 ده کا، نه بهرگری زیانت لی ده کا، نهوانی تو به خودایان ده زانی و به ندایه تی یان
 بۆ ده که ی دارو بهر دیک بی گیان، نه دی تو چۆن ریگه به خۆت ده ده ی دارو
 بهردی بی گیان به رستی؟ قاعیده و یاسا له عیبادت کردن نهوه یه: ئاده میزاد
 رو بکاته شتی که له خۆی بهر زترو بهر ز تر بی، زاناترو به هیژ تربی، نه ک
 رو بکاته شتی که له خۆی پهست تر بی، پله ی له خوار پله ی ئاژهل و په له وه ره وه
 بی، بیستن و دیتنی لی چاوه روان نه کری..

سهیر بکه به چ جوړه ناخاوتنی که بانگهوازی باوکی کسرو چه ند
 به شیوه یه کی ناسک و ههست بزۆین سهره تای وتووژی له گه ل دهست پیکرد،
 چه ند به دلسۆزی ههول و تهقه لای له گه ل دا بۆ نهوه ی بیخاته سهر ریگای
 هیدایهت و خپرو فه! وشه ی شیرین به کار دینی و خۆی له لا خوشهویست
 ده کا بۆ نهوه ی دلی نهرم بکاو به خۆی دا بجیته وه و ئیمان بیی!

﴿يا أبت اني قد جاعني من العلم ما لم يأتك﴾ ئەي باباۋى خۆشەۋىستىم!
 ھەرچەندە مەن بەتەمەن لەتۆ بچوكتىم، ئەزمۇنى ژيانم لەتۆ كەمتەرە، بەلام
 لەخوداۋە زانىارى و ھىدايەتم بۆ ھاتوۋە، تېگەيىشتىن و ھەقىقەتلىرىنى شەرىعەتم
 پى بەخشراۋە، زانىارى و شەرىعتىكم بۆ ھاتوۋە بۆ تۆنەھاتوۋە. ﴿فاتبعني﴾
 دەۋەرە شوپىم بىكەۋە، گوپم بۆ رابگرەۋدلىم بۆ بىكەرەۋە. ﴿اھدك صراطاً
 سوياً﴾ شارەزايت دەكەم بۆ رىگايەكى راست و ھەق، رىگايەكت پى دەلىم
 بىگەيەننى بەمەبەست و سەرفرازى دونياۋ قىيامەت بىتى، لەھەموۋ تەنگ و
 جەلەمەۋ ناخۇشى يەك رىزگارت بىتى!

﴿يَا أَبَتِ لَا تَعْبُدِ الشَّيْطَانَ﴾ ئەي باوکی خۆم! ئەکەي بەندايەتي شەيتان
بکەي، ئەچي شۆيني بکەوي و گۆپرايەلێ فەرمان و ختوکهو دهنه دهنەي ئەو
نەفرين لێکراوه بي، ﴿إِنَّ الشَّيْطَانَ كَانَ لِلرَّحْمَنِ عَصِيًّا﴾ بێگومان شەيتان
هەر لە کۆنەوه لەخودای خاوەن رەحم و بەبەزەیی یاخی بسووه، سەرپێچی
فەرمانی پەرورەدگاری کردووه، هەمیشە لەیاخی بوونو سەرپێچی کردن دایه.
شەيتان نادەمیزاد هەڵدەنێ بۆ لەخودا یاخی بوون، بۆ بپەرستی و هاوێدانان
بۆ خودا. جا کەسێک بت پەرستبێ، ئەو بەگۆی شەيتانی کردووه لەراستی دا
شەيتانی پەرستووه. شەيتان دۆزمنی سەرسەختی نادەمیزاده، هەمیشە
لەهەول تەقەلای ئەو دایه، نادەمیزاد لەخشته بەرێ، گەواڤی ئەي باوکی
خۆشەويستم! زۆر ناپەوايه تۆ گۆپرايەلێ شەيتان بي و بەويستی ئەو هەلس و
کەوت بکەي!!

﴿يَا أَبَتِ ابْنِي أَخَافُ أَنْ يَمْسَكَ عَذَابَ مِنَ الرَّحْمَنِ فَتَكُونَ لِلشَّيْطَانِ وَلِيًّا﴾ نهی باو کی خو شه ویستم! نه من ترسی نه وهم ههیه: که له خدواوه سزایه کی سه خت لی بکهوئ، مه ترسی نه وهت لی ده کهم له سه ره نه بته رستی بهت خدای خاوهن ره حم و بهزه یی تووشی سزایه کی سه خت بکا،

بیه ده‌سته‌هاوه‌لی شه‌یتانی نه‌فرین لیکراو؛ له‌دونیدا نه‌فرینت لی بکری و له‌قیامت دا به‌عزایی دۆزه‌خ سزا بدری و له‌ناگردا هاوشینی شه‌یتان بی.

حه‌زهره‌تی ئیبراهیم به‌م شیوه‌ جوان و گوشتار شیرین و ریک و پیکه دلسۆزانه هه‌ولی له‌گه‌ل باوکی دا، بانگه‌وازی کرد بو خودا په‌رستی و ریبازی سه‌رفرازی، به‌لام نه‌م گوشتوگو شیرین و بانگ کردنه‌ نهم و نیانه‌ هیچ کاریان له‌دلی نه‌و موشریکه‌ چه‌قاوه‌سو نه‌کرد، دله‌ره‌قه‌که‌ی نه‌رم نه‌بوو، به‌شیوه‌یه‌کی ره‌ق و ناشیرین وه‌لامی ئیبراهیمی دایه‌وه ﴿قال: أراغب أنت عن آلهي يا إبراهيم﴾ وتی: نایا نه‌ی ئیبراهیم! تو خوداکانی منت ناوین؟ رویان لی وهره‌گه‌پی و بیزاری خۆت له‌په‌رستیان ده‌ره‌به‌ری؟ تو وات لی هات به‌ناشکرا دژی خوداکانی من هه‌لویت بنوینی؟ گه‌یشتیه‌ نه‌و راده‌یه‌ من و خه‌لکی له‌په‌رستیان ژێوان بکه‌یه‌وه!! سویندم وا بی شهرت و قه‌رار بی ﴿لئن لم تنته لأرجنک﴾ نه‌گه‌ر واز له‌و بیرو باوه‌ره‌ نه‌هینی: که ئیستا په‌یره‌وی ده‌که‌ی، له‌و هه‌لویتسه‌ ناله‌باره‌ی خۆت په‌شیمان نه‌بیته‌وه، به‌رده‌ بارانت ده‌که‌م ده‌تکوژم، ناهیلیم به‌سه‌رتمه‌و بجی ﴿واهجري ملياً﴾ به‌و به‌روکم به‌رده‌، لیم دوور بکه‌وه‌وه‌ جارێکی تر نه‌تبینه‌وه!! نه‌گه‌ر ده‌ته‌وی خۆت به‌کوشت نه‌ده‌ی که نارگیرمه‌و له‌پیش چاوم لاچۆ.

ئا به‌م نه‌زانی و که‌له‌په‌قییه‌ نه‌م کابرا له‌خۆیایی بووه‌ به‌په‌ر بانگه‌وازی یه‌که‌وه‌ چوو، به‌م شیوه‌ توندو تیژه‌ وه‌لامی نه‌و وتار پ له‌نه‌ده‌ب و ریزه‌ی ئیبراهیمی دایه‌وه‌، نه‌وه‌ حالێ ئیمان له‌گه‌ل کوفردا، نه‌وه‌ هه‌لویت و ره‌وشتی دلێکه‌ ئیمان ناوه‌دانی کردبیته‌وه‌ له‌به‌رامبه‌ر دلێکی کوفر وێرانی کردبی!!

وه‌لی وێپای نه‌و هه‌لس و که‌وته‌ ناشیرینه‌ی باوکی دله‌ره‌ق و گوهرپاو چه‌قاوه‌سو، هه‌زهره‌تی ئیبراهیم رقی هه‌له‌نساو سه‌رخۆی نه‌هینا و سۆزو چاکه‌کاری و نه‌ده‌بی خۆی له‌ده‌ست نه‌دا ﴿قال: سلام عليك. سأستغفر لك

رَبِّ اِنَّهٗ كَانَ بِي حَفِيًّا ﴿١﴾ وَتَى: سَلاوَت لِّىْ بَئْ، دَلْنِيَابە كَارِيْكَ نَاكەم زِيانَت پى بگا، بەدوِعا بەجِيَّت دَهِئَلَم، كَيْشەمُو نِيْزَاعَت لَهِ كَهِلْ دَا نَاكەم، ھەر ھەشەو گۆرە شەت لى نَاكەم، لەمۇ بەلواو ھە دوعا ت بۆ دەكەم و لەخودا دەپاړېمەو: كە لەسەر گومرايى نەتھيلايتەو: تووشى سزاو عەزابى سەخت نەبى، بەلكو ھيدايتەت بدا! بېگومان خوداى من لطف و رەحمەتى ھەيە بۆم و لەو پيش ريزى لى ناوم بەو: كە دوعاكانمى گيرا كړدو، جا نەگەر ھەبوونى من لەنزيكتمو ھە نارەھەتت دەكاو پيټ ناخۆشە بانگەوازيت بكەم بۆ ريبازى ھەقو سەرفرازى، ئەو ھە ناچارم ھەلۆستىكى تر وەر بگرم و ريگا چارەبەك بۆخۆم بدۆزمەو ﴿وَأَعْتَزِلُكُمْ﴾ وما تدعون من دون الله ﴿﴾ كە نارگير دەبم لەخۆتانو لەخوداكانتان، جگە لەخوداى تاكو تەنھا كەسى تر ناپەرستم. ليتان دوور دەكەومەو ھە چى تر لەناوتاندا نامېنمەو، سەرى خۆم ھەلەدەگرم ئەم ولاتە جى ديلم، ﴿وَأَدْعُو رَبِّي عَسَىٰ أَلاَّ أَكُونَ بِدُعَاءِ رَبِّي شَقِيًّا﴾ خوداى خۆم دەپەرستم، بەندايتى ھەر بۆ ئەو دەكەم، ھوميدەوارم لەعيبادەت كړنمدا بۆ خوداى خۆم رەنج بەخەسارنەبم، وەكوو ئىو ھە كۆششرو عيبادەت بى سوود نەبى.

ئاي لەم ئەدەبو ئەخلاقە؟! فەرمووى: ئوميدم وایەو چاوەروانى دەكەم، بەشپو ھە دَلْنِيَابى و مسۆگەرى نەيگوت، بۆ ئەو ھە نەفسى خۆى بشكىنى، لەھەمان كاتدا ناماژى ئەو ھەشى تېدايە: كە ھەرگرتنى كردارى چاكو پاداشتدانەو لەسەرى شتيك نە لەسەر خودا واجب بى، بەلكو عايتە بەلطفو بەزەيى خودا، ھەزى لى بوو ھەرى دەگريو ھەزى لى بوو رەتى دەكاتەو.

ھەر ھەھا ھەموو كړدەو ھەيەكى ئادەمیزاد بەستراو ھەكۆتايى ژيانى ھەو، نەگەر ئاخىر خېر بى كۆتايى تەمەنى لەسەر خېرو چاكە بى ئەو خودا چاكەكەى لى وەر دەگري، خۆ ئەگەر ئەو كاتەى بەخراپى لەسەر تېپەرى ئەو

ره‌نجه‌رۆ ده‌بی‌و هەر کرده‌وه‌یه‌کی باشی کردبی بی سوده‌و با ده‌یبا، چۆنیه‌تی
ناخرو ئۆخری ته‌مه‌نیش شتیکی په‌نامه‌کی و غه‌یبی‌یه، هەر خودا ده‌زانئ چۆن
ده‌بی. پیغه‌مبەر ﷺ له‌فهرمووده‌یه‌کی دا ده‌فهرموئ: ئاده‌میزادی وا هه‌یه
له‌دونیا دا هەر کرده‌وه‌ی چاک ده‌کا، هه‌تا وای لی دئ له‌به‌هه‌شت نزیک
■ هه‌پته‌وه ته‌نیا بستیکی ده‌مینئ به‌چینه به‌هه‌شته‌وه، به‌لام له‌عیلمی خودا دا
به‌دۆزه‌خی تۆمار کراوه ئیتر کۆتایی ته‌مه‌نی به‌کرده‌وه‌ی خراپ به‌سهر ده‌باو
ده‌چینه دۆزه‌خه‌وه. هی وایش هه‌یه به‌دریژی زانی کرده‌وه‌ی خراپ نه‌نجام
ده‌دا تا وای لی دئ بستیکی ده‌مینئ بکه‌وتیه دۆزه‌خه‌وه، به‌لام له‌زانیاری
خودا دا به‌به‌هه‌شتی نووسراوه، ئیتر کۆتایی زانی به‌کرداری باش به‌سهر ده‌باو
ده‌چینه ناو به‌هه‌شته‌وه. که‌واته: ده‌بی هەر بلین: هومیده‌وارین خودا به‌مان
باته به‌هه‌شته‌وه. به‌لوطفو که‌ره‌می خۆی کرده‌وه‌کانمان لی وهرگرئ، نابئ
بلین: دلنیا ئی نابئ دلنیا بین له‌وهرگرنتی کرده‌وه‌ی باشه‌کانمان. وهرگرنتی
کرداری چاکو پاداشت دانه‌وه‌یان به‌ده‌ست خودایه.

به‌لی حه‌زهره‌تی ئیبراهیم بریاری گۆشه‌گیری خۆی له‌خزم که‌سو کاری
دا، ولاتو نیشتمانی به‌جئ هه‌شت، خۆی ته‌سلیم به‌خودا کردو له‌پیناو
نایین دا سه‌ری خۆی هه‌لگرت، په‌روه‌ردگاریش به‌ته‌نیایی نه‌یه‌په‌شته‌وه، به‌لکو
باشتر که‌لینی خزم که‌سو و کارو ولاتو نیشتمانی بۆ پر کرده‌وه. وه‌کو
ده‌فهرموئ: ﴿فلما اعتر لهم وما يعبدون من دون الله و هبنا له اسحاق
و يعقوب﴾ که حه‌زهره‌تی ئیبراهیم له‌باوکتو خزم که‌سو کاری گۆشه‌گیربوو،
وازی له‌ولاتو نیشتمانی هینا، ئهو شوینه‌ی به‌جئ هه‌شت: که عیباده‌تی
غه‌یری خودای تیدا ده‌کرا، به‌رده‌وام بوو له‌سهر ره‌تکردنه‌وه‌ی به‌ندایه‌تیکردن
بۆ ته‌کانیان. له‌پیناو نایینی خودارا هیجهره‌تی کردو به‌ره‌و ناخی
به‌یتوله‌مقه‌دیس که‌وتی: چونکه له‌وئ ده‌یتوانی به‌پاشکاوی نایینی خۆی بلاو
بکاته‌وه. په‌روه‌ردگار که‌لینی که‌سو کاری به‌جئ هه‌شتووی بۆ پر کرده‌وه،

سارا خاتوونی خیزانی، حه‌زره‌تی نیسحاقی بوو، حه‌زره‌تی نیسحاقیش
 پیگه‌یی خودا یه‌عقوبی پیداً، ﴿وَكَلَّا جَعَلْنَا نَبِيًّا﴾ هه‌موویانمان کردن
 به‌پیغه‌مبهر بۆ شه‌وی حه‌زره‌تی نیبراهیم چاوی پی روون بینه‌وه، هه‌موو
 پیغه‌مبهرانی به‌نوئیسرائیل له‌وه‌چو شه‌وی شه‌م دوو پیغه‌مبهره به‌ریزه‌ن!
 هه‌موو خاوه‌ن ئایینیگ حه‌زره‌تی نیبراهیمی خوش ده‌وی، حه‌زره‌تی
 نیسحاقو حه‌زره‌تی یه‌عقوبیان به‌لاوه به‌ریزه، حه‌زره‌تی نیبراهیم پیش شه‌وی
 نیسحاقی بی، وه‌جاخ کویر بوو، حه‌زره‌تی یه‌عقوب هه‌رچه‌نده کوری
 نیسحاقه به‌لام به‌کوری نیبراهیم حسیب ده‌کری چونکه له‌ژیانی حه‌زره‌تی
 نیبراهیمدا به‌وله‌ده بوو، له‌باوه‌شی شه‌وداو له‌تیر چاودیری شه‌ودا له‌خزمه‌ت
 شه‌ودا په‌روه‌رده بوو، قیری ئایین بوو، که‌وابی هه‌روه‌کوو کوری خوی بی وایه.
 ﴿وَوَهَبْنَا لَهُم مِّن رَّحْمَتِنَا﴾ به‌خشیمان به‌نیبراهیمو نیسحاقو یه‌عقوب،
 له‌فه‌ضل به‌خششی خۆمان پیغه‌مبهرایه‌تی و مالو سامانو ژنو مندالو نامه‌ی
 ناسمانیمان پیدان. ﴿وَجَعَلْنَا لَهُم لِسَانَ صِدْقٍ عَلِيًّا﴾ مه‌دحو په‌سنی شه‌وانمان
 خسته سهر زوبانی ئاده‌میزاد، هه‌موو که‌س سوپاسگوزاریانه، شه‌هلی هه‌موو
 ناینه‌کان ریزیان لی ده‌گرن! صه‌لاتو سه‌لامی خودایان له‌سهر بی.
 جا چونکه عه‌ره‌به‌کان خۆیان به‌وه‌چو ره‌چه‌له‌کی حه‌زره‌تی نیبراهیم
 ده‌زانی و لافی شه‌ویان لی ده‌دا: که له‌سهر ئایینی شه‌ون، په‌روه‌دگار چیرۆکی
 شه‌وی بۆ گیرانه‌وه بۆ شه‌وی به‌خۆیاندا بچنه‌وه و به‌ند وهریگرن!

چیرۆکی حه‌زه‌تی موسا عليه السلام

وَإِذْ كُنَّا فِي الْكِتَابِ مُوسَى إِنَّكَ كَانَ مُخْلِصًا وَكَانَ رَسُولًا نَبِيًّا ﴿٥١﴾
وَنَدَيْنَاهُ مِنْ جَانِبِ الطُّورِ الْأَيْمَنِ وَقَرَّبْنَاهُ نَجِيًّا ﴿٥٢﴾ وَوَهَبْنَا لَهُ مِنْ
رَحْمَتِنَا أَخَاهُ هَارُونَ نَبِيًّا ﴿٥٣﴾

ئه‌مه چیرۆکی چاره‌مه بۆ تیگه‌یاندنی عه‌ره‌بو عه‌جه‌م به‌وه: که
حه‌زه‌تی موساش وه‌کوو حه‌زه‌تی ئیبراهیم پیاوێکی راستان بوو، د‌لسۆزانه
به‌ندایه‌تی بۆ خودا نه‌نجام دا، هاوه‌لی بۆ خودا به‌پوا نه‌زانیه، رییابازی
نه‌کردوه.

هه‌روا ناماژه بۆ ئه‌وه‌ش ده‌کا: که حه‌زه‌تی موساو هارون وه‌چه‌و زپویتی
حه‌زه‌تی ئیبراهیمبو له‌به‌ره‌بابی حه‌زه‌تی ئیسه‌حاقی کوپی حه‌زه‌تی
ئیبراهیم. ده‌فه‌رموئ: ﴿وَإِذْ كُنَّا فِي الْكِتَابِ مُوسَى﴾ ئه‌ی موحه‌مه‌د!
ره‌وشتو سه‌رگورشته‌ی موسا بۆ قه‌ومه‌که‌ت بگێڕه‌وه، ئه‌وه‌ی ئیمه‌ به‌نیگا
لێره‌دا بۆت نازل ده‌که‌ین بۆ ئومه‌ته‌که‌تی باس بکه: که پینج ره‌وشتی به‌رزى
موسایه، لێره‌دا بۆت باس ده‌که‌ین:

۱- ﴿إِنَّكَ كَانَ مُخْلِصًا﴾ بێگومان ئه‌و زاته هه‌لبژارده‌بوو. خودا پالڤته‌ی
کردبوو بۆ پێغه‌مبه‌رایه‌تی. له‌هه‌موو تاوانێک پاکمان کردبه‌وه. وه‌کوو
له‌شوێنیکى تر ده‌فه‌رموئ: ﴿إِنِّي اصْطَفَيْتُكَ عَلَى النَّاسِ بِرِسَالَاتِي
وَبِكَلَامِي﴾ (الاعراف/۱۴۴).

ئه‌گه‌ر وشه‌ی (مُخْلِصًا) له‌نایه‌ته‌که‌دا به‌شپۆه‌ی ئیسمی فاعیل
بخوێنینه‌وه ئه‌و کاته مانای به‌م جوړه ده‌بێ، موسا راستالانه به‌ندایه‌تی

خودای کرد له‌یه‌کتاپهرستی و طاعه‌تکردن‌دا دلسۆز بوو، طاعه‌ت و به‌ندایه‌تی
هر بۆ خدا بوو، هیچ ریبابازی نه‌ده‌کرد.

۲- ﴿وكان رسولاً نبياً﴾ په‌روه‌ردگار دوو سیفه‌تی گه‌لێک به‌رزى به‌و
زاته‌ دابوو؛ هم ره‌وانه‌کراو بوو هم خاوه‌ن شه‌ریعه‌ت بوو، یه‌کێک بوو له‌پینچ
پێغه‌مبه‌ر «خاوه‌ن عه‌زیمه‌ته‌کانو شه‌ریعه‌تو یاساشی بۆ نه‌تموه‌که‌ی
هینابوو- واته: سیفه‌تی ره‌سولی و نه‌بییه‌تی هه‌بوو:

ره‌سول که‌سیکه به‌نیگا شه‌ریعه‌تیکی بۆ هاتبی و فه‌رمانیشی پێ کرابی
به‌گه‌یانندی به‌خه‌لک، واته: نامه‌یه‌کی ئاسمانی بۆ هاتبی شه‌ریعه‌تی تێدابیی و
فه‌رمانی پێ کرابی به‌گه‌یانندی. وه‌کوو هه‌زره‌تی موسا عليه‌السلام جا یان کتیبییکی
سه‌ریه‌خۆی بۆ نێردرابی، یان کار به‌کتیبی پێغه‌مبه‌ری پیش خۆی بکا.

نه‌بی: که‌سیکه نیگای بۆ کرابی به‌شه‌ریعه‌تیکی له‌خوداوه، جا فه‌رمانی
پێ کرابی ته‌و شه‌ریعه‌ته‌ بگه‌یه‌نی به‌خه‌لک یان نا، به‌لام بۆ خۆی نامه‌ی سه‌ر
به‌خۆی بۆ نه‌هاتبی وه‌کوو هه‌زره‌تی یوشع.

۳- ﴿وناديناه من جانب الطور الايمن﴾ له‌لای راستی کۆی طوره‌وه
بانگمان له‌موسا کردو ئاخاوتنمان له‌گه‌ل‌دا نه‌نجام‌دا، واته: له‌و شوێنه‌وه: که
که‌وتبوه ده‌سته راستی موسا له‌و کاته‌دا که له‌ (مه‌دیه‌ن) وه‌ ده‌گه‌رايه‌وه بۆ
میسر ئیمه نیگامان بۆ کردو هه‌واڵمان پێ دا: که کردوومان به‌پێغه‌مبه‌رو
رابه‌ری نه‌تموه‌ی ئیسرائیل. له‌و کاته‌وه بووه‌ته (کلیم الله) و فروستاده ته‌مجار
دوای خنکانی فیرعه‌و نو دارو ده‌سته‌که‌ی واده‌مان پێدا بۆ سه‌رکۆی طورو
له‌و ته‌وراتمان بۆ ئارده‌ خواری.

۴- ﴿وقربناه نجیاً﴾ پله‌و پایه‌ی ته‌ومان له‌خۆ نزیک کرده‌وه، ریزو
شکۆمه‌ندیمان پێدا، له‌کاتی‌که‌دا راسته‌وخۆو بێ ناوه‌ند به‌نه‌یینی گوفتو گۆی
له‌گه‌ل کردین، واته: ریزو شه‌ره‌قی‌کمان پێ به‌خشی گه‌ییشه‌ته ته‌و پله‌و پایه: که
ئاخاوتنمان له‌گه‌ل‌دا کردو کردمانه‌ قسه‌ له‌گه‌ل کراوی خۆمان، له‌عاله‌می

ئەروا:حدا پلەو پایەمان ئەوەندە بەرز کردەو، وەکوئەو قسە لەگەڵ کەسیکی
تزیکندا بکا بەشیوەی چپە کردن!

مامۆستا سەید دەفەرمۆی: پەرور گار پلەو پایەیی حەزرەتی موسای
ئەوەندە بەرز کردەو، وە لەخۆی تزیکن کردەو، بۆ رادەیی قسە لەگەڵ کردن
لەشیوەی چپەکردن و سرتە سرتە، ئیتر ئیمە نازانین ئەم چپە کردنە چۆن
بوو، موسا چۆن لێی حالی بوو، نازانین ئایا ناخواتنە کە دەنگیک بوو
بەگوێچکە بیستویهتی، یان (کییانە ئادەمیزادیە کە موسا بەگشتی) ئەو
ناخواتنە وەرگرتوو؟ نازانین پەرور دگەر چۆن کیانی ئادەمیزادی موسای بۆ
ئەو ناخواتنە خودایی بە نامادە باش کردو، ئیمە پرۆامان وایە: ناخواتنە کە
بوو بەلام چۆنیەتیە کە نازانین. بێگومان بۆ خودا زۆر ئاسانە: کە
بەشیوەیە کە لەشیوەکان مەخلوقیکی خۆی بگەییەتی رادەیی ئەو کەلامی
ئەزەلی خودا بیسی. هەر وەکوو چۆن لەسەر تادا ئادەمیزاد بەنەفخە کە
لەگیانی خودایی هاتۆتە وجود!!

٥- ﴿ووهبنا له من رحمتنا اخاه هارون نبيا﴾ بەفەضلو رەحمەت و
بەزەیی خۆمان، هارون: کە برای موسا بوو کەردمان بە پیغەمبەر لەبەر خاتری
ئەو بۆ یارمەتیدانی و پشتگیری کردنی، ئەمە لەو کاتەدا: کە موسا لەخودا
پارایەو و تێ: ﴿واجعل لي وزيراً من اهلي، هارون اخي، اشدد به ازري
واشرکه في امري﴾ (طە/٢٩-٣٢). دواکەیی گیرابوو داخوایە کە هاتە دی
﴿قال قد اوتيت سؤلک يا موسی﴾ (طە/٣٦). هەروا کە دەفەرمۆی: ﴿سنشد
عضدک باخیک﴾ (القصص/٣٥). شایانی باسە پلەو پایەیی (ئولولعەزمیەتی)
پلەو پایەییە کە بەرز و شکۆمەندە، پێویستی بە دەستەبەر بوونی چەند
رەوشتیکی تایبەتی هەیە، ئەو پێنج صیفەتانی قورئان بۆ حەزرەتی
موسای تۆمار کردوون بەشیکن لەو رەوشتە بەرزە پێویستەکانی ئەو پلەو پایە
شکۆمەندییە کە: لەزنجیرەیی پیغەمبەراندا تەنیا پێنج پیغەمبەر ئەم پلەو

پایه‌یان ده‌ست که‌وتووه. نیعه‌تیکی تر: که به‌خسراوه به‌موسا نه‌ویه: که له‌سر داوای خوی بو پشتگیریکردنی په‌یامه‌کی هارونی براشی کراوه به‌پیغه‌مبهر نه‌مه‌ش نیعه‌تیکی گه‌وره بووه به‌سر هردو جوته برادا که‌بوونه پشتو په‌نای په‌کتری و به‌یه‌که‌وه په‌یامی خودایان گه‌یاندوه..

چیرۆکی هه‌زه‌تی ئیسماعیل علیه‌السلام

وَأَذْكُرُ فِي الْكِتَابِ إِسْمَاعِيلَ إِنَّهُ كَانَ صَادِقَ الْوَعْدِ وَكَانَ رَسُولًا نَبِيًّا ﴿٥٤﴾ وَكَانَ يَأْمُرُ أَهْلَهُ بِالصَّلَاةِ وَالزَّكَاةِ وَكَانَ عِنْدَ رَبِّهِ مَرْضِيًّا ﴿٥٥﴾

نه‌مه پینجه‌م چیرۆکه: که له‌سوره‌تی مهریه‌دا تو‌مار کراوه، نه‌ویش چیرۆکی هه‌زه‌تی ئیسماعیلی کو‌پی هه‌زه‌تی ئیبراهیمه دروودی خودایان لی بی هه‌زه‌تی ئیسماعیل به‌گو‌یره‌ی شه‌ریعه‌تی باوکی په‌په‌روی کردوه. له‌یه‌کتا‌په‌رستی و دژایه‌تیکردنی بته‌رستی‌دا چاوی له‌باوکی کردوه. هه‌زه‌تی ئیبراهیم وه‌کوو زانیمان باوکی عه‌ره‌به‌کانه به‌یه‌مه‌نی و موضهری‌یه‌وه، که‌واته نه‌و عه‌ره‌بان‌ه‌ی له‌نه‌وه‌ی ئیبراهیم که‌وتوونه‌وه عه‌ره‌بی عاریبه‌نین به‌ل‌کوو موسته‌عه‌ره‌بن. بۆیه (طه‌ حسین) له‌نوسراو‌تیک‌ی‌دا ده‌ل‌ئ‌ی: عه‌ره‌ب نه‌ته‌وه‌یه‌کی عاطفین و هه‌ستو شعوریان به‌ه‌یز. وه‌نده‌ی لایه‌نی عاطیفه‌و خه‌یالیان به‌ه‌یزه، لایه‌نی فیکه‌رو مه‌نطیق‌یان لاوازه، بۆیه هه‌رگیز فه‌یله‌سو‌فیان تیدا هه‌ل‌نه‌که‌وتووه، نه‌مجار ده‌ل‌ئ‌ی: نه‌گه‌ر بگو‌ترئ: نه‌دی نه‌وه نیه پیغه‌مبه‌ریان تیدا هه‌ل‌که‌وتووه. خۆ له‌هه‌موو فه‌یله‌سو‌فیک فه‌یله‌سو‌ف تره؟ (دکتۆر طه

حسین) هدر بۆخۆی وه‌لامی خۆی ده‌داتمه‌وه ده‌لی: موحه‌مه‌د عه‌ره‌بی عاره‌به
نیه، به‌لکوو موسته‌عه‌ره‌به!!

سوپێکی خامه به‌ده‌هۆس چیرۆکو سه‌رگۆشته‌ی هه‌زه‌ته‌ی
نیسماعیل دا. که به‌زه‌بیح مه‌شه‌هۆه:

هه‌زه‌ته‌ی نیبراهیم خه‌وی بیینی (خه‌وی پێغه‌مبه‌رانیش هه‌قو راسته)
له‌خه‌ودا بیینی کوپه‌که‌ی خۆی ده‌کرده‌ قوربانی، به‌لای زوربه‌ی زانیانی
نیسلامه‌وه ئه‌و کوپه‌ هه‌زه‌ته‌ی نیسماعیل بووه. جا که به‌یانی له‌خه‌و هه‌لسا
روداوی خه‌وه‌که‌ی بۆ نیسماعیل گێراپه‌وه، ئه‌ویش یه‌کسه‌ر ره‌زامه‌ندی
به‌سه‌ربرینی خۆی راگه‌یانده‌ ﴿قال: یا ابت افعل ما تؤمر ستجدني ان شاء الله
من الصابرين﴾ (الصافات/۱۰۲).

جا که هه‌زه‌ته‌ی نیبراهیم ده‌ستی کرد به‌سه‌ربرینی نیسماعیل و
کێرده‌که‌ی خسته‌ سه‌ر گه‌ردنی کوپه‌ تاخانه‌که‌ی په‌روه‌ردگار نیگای بۆ نارد و
بانگی لی کرد، که ئیتر تۆ خه‌وه‌که‌ی خۆت به‌جێ هێنا و ئه‌و
فه‌رمانبه‌ردارییه‌ی تۆ نیشانه‌ی ئه‌وه‌یه: که خه‌وه‌که‌ت به‌راست گێرا، ئیتر له‌و
کاته‌دا هه‌زه‌ته‌ی نیبراهیم به‌رانیکی گه‌وره‌و قه‌له‌وی له‌نزیک خۆیه‌وه بیینی،
ئه‌وی سه‌ربری له‌جیاتێ کوپه‌که‌ی خۆی، قورئان ئه‌و کوپه‌ دیاری نه‌کردوه: که
هه‌زه‌ته‌ی نیبراهیم قه‌صلی سه‌ربرینی کرد، به‌لام سیاقی نایه‌ته‌کان و دوا
موژده‌دان به‌نیبراهیم به‌به‌خشینی ئیسه‌حاق پێی گه‌واهی ئه‌وه‌ن: که ئه‌و
کوپه‌ی فه‌رمان کرا به‌نیبراهیم به‌سه‌ربرینی هه‌زه‌ته‌ی نیسماعیل بووه. که
له‌سوره‌تی (الصافات) دا دوا چیرۆکی سه‌ربرینه‌که‌ ده‌فه‌رموی: ﴿بشرنا
باسحاق نبياً من الصالحين﴾ (الصافات/۱۱۲) ئاماژه‌یه‌ به‌وه: که ئیسه‌حاق
ئه‌و کوپه‌ نیه فه‌رمان به‌باوکی کرابێ به‌سه‌ربرینی!

جوله‌که‌کان: پٚیان وایه‌ئو کورپه‌ی ئیبراهیم ویستی سهری بېړٚ ئیسحاق بووه، نه‌مه‌ش بۆ خۆه‌لنانه‌وه‌و فه‌خر کردن به‌وه‌ که باوکیان گیانی خۆی به‌خشی له‌پٚناو ره‌زامه‌ندی خودادا.

به‌لگه‌ زۆرن له‌سهر ئه‌وه: که ئیسماعیل ئه‌و کورپه‌بووه: که هه‌زره‌تی ئیبراهیم ویستی سهری بېړٚ.

۱- ته‌ورات خۆی دان به‌وه‌دا ده‌نی: که ئیبراهیم پرکٚشی تاقه‌ کورپه‌که‌ی کرد بۆ سهربرٚن، دیاره‌ په‌نابردن بۆ سهربرٚنی تاقانه‌ ئه‌وپه‌ری پابه‌ندی گه‌ردنکه‌چی بۆ خودا تٚدایه‌، ناشکراشه‌ هیچ کاتئ ئیسحاق تاقانه‌ نه‌به‌، چونکه‌ ئه‌و کاته‌ی ئیسحاق ها‌تۆته‌ دونیاوه‌ ته‌مه‌نی هه‌زره‌تی ئیسماعیل چواره‌ سالان بووه‌. له‌ژیانیشدا ماوه‌، تا هه‌زره‌تی ئیبراهیم کۆچی دوا‌یی کردوه‌و سهرپه‌رشتی کفنی کردوه‌. که‌وابوو پٚش له‌دایکبوونی هه‌زره‌تی ئیسحاق هه‌زره‌تی ئیسماعیل تاقانه‌ بووه‌. هه‌روه‌ها رودا‌وی هه‌ول‌دانی سهربرٚنی کورپه‌که‌ له‌مه‌ککه‌ رووی داوه‌، ده‌ی هه‌زره‌تی ئیبراهیم ئیسماعیلی به‌شیره‌خۆری برده‌و بۆ مه‌ککه‌ نه‌ک ئیسحاق!

سه‌گه‌زه‌شته‌ی ئیسماعیل و دایکی له‌مه‌ککه‌:

پاش دروستکردنی که‌عبه‌ له‌مه‌ککه‌ هیچ خانوو به‌ریه‌ک بنیات نه‌نراوه‌ هه‌تا سه‌ده‌ی دووه‌می پٚش هاتنی ئیسلام که‌ سه‌رده‌می قوصه‌ی کورپه‌ کیلاب بووه‌. ئه‌و له‌روژگاری خۆیدا (دار الندوة)ی دروست کرد، نه‌مجار قورپه‌یشیه‌کان له‌ده‌ورو به‌ری که‌عبه‌ خانوبه‌ریان بنیات نان.

فه‌رمووده‌یه‌ک هه‌یه‌ له‌بوخاریدا ئیبنو‌عه‌بیاس ریوا‌یه‌تی کردوه‌ ده‌فه‌رموی: پٚغه‌مبه‌ر فه‌رمووی: یه‌که‌م ئافره‌ت: که‌ پشتٚینی به‌ست دایکی ئیسماعیل بوو پشتٚینی به‌ست بۆ ئه‌وه‌ی دیارده‌ی سه‌که‌که‌ی له‌سارا خاتون به‌شارٚته‌وه‌. نه‌مجار هه‌زره‌تی ئیبراهیم (هاجره‌)و (ئیسماعیلی) کورپه‌ هٚنان لای که‌عبه‌ نیشته‌جٚی کردن، ئه‌و کاته‌ ئیسماعیل شیره‌خۆره‌ بوو له‌ژوور

مەزگەوتەووە لەپشت زمزمەووە دای نان، ئەو سەردەمە مەککە هیچ کەسی
تێدا نەبوو، ئاویشی لێ دەست نەدەکەوت، لەوێ داینان و هەمبەنەبەت
خورما و گۆزە ئاویکی لەلا بەجێ هێشتن و بۆ خۆی گەراپەووە بەرە و لاڵی
فەلەستین، دایکی ئیسماعیل دواي کەوت، وتی: ئەي ئیبراھیم! بۆ کوێ
دەڕۆی چۆن ئیمە لەم شوێنە چۆڵ و هۆڵەدا بەجێ دێڵی؟ چەند جارێک ئەم
پرسیارە لێ دووبارە کردووە، بەلام ئیبراھیم هیچ ولامی نەدایەووە ئاوری
لێ نەدایەووە، ئەمجار پێی گوت: ئەي ئیبراھیم! ئایا خودا فەرمانی پێ
کردوی بەو ئیمە لێرە جێ بێڵی؟ حەزرەتی ئیبراھیم فەرمووی: بەلێ، وتی:
کەوابێ خەم نە، خودا هەرگیز لیمان غافل نابێ و ئاگای لیمانە ئیتر
گەراپەووە بەدواوە.

ئیبراھیم رۆی تا لیان نەدیو بوو گەیشستە (الثنية) لەوێ رۆی کردە
کەعبە و دوو دەستی بەرز کردنەووە لەخودا پاراپەووە وتی: ﴿رب! اني اسكنت
من ذريتني بواد غير ذي زرع عند بيتك المحرم...﴾ تا دەگاتە ﴿یشکرون﴾.
ئیتەر (هاجمەر) دایکی ئیسماعیل جێ نشین بوو خەریکی بەخێوکردنی
کۆپەکەیی بوو، شیرێ دەدا بەرۆڵەکەیی، هەتا ئاوەکەیی لێ برپایەووە، تینوایەتی
تینی بۆ هینا، خۆی کۆپەکەیی زۆریان تینوو بوو، بەچاوی خۆی بینی
رۆڵەکەیی لەتینوان جینگلی دەدا، ئیتەر چاوی بەرایێ نەدا برۆنیتە رۆڵەکەیی،
بۆیە کەوتە هەولدان و هاتوچۆ بۆ رزگار کردنی خۆی رۆڵەکەیی، کێوی عەفا
نزیکترین بەرزایی بەک بوو لێیەووە. چوووە سەر ئەو کێو، ئەمجار سەیری
شیوەکەیی کرد و روانی بەلکۆ یەکیک بینی فریایان بکەوی، کەسی نەبینی،
لەسەر تەپۆلکەیی صەفاوە هاتە خوارێ بۆ ئا و دۆڵەکە، ئەمجار لایەکی داوینی
کراسەکەیی هەلکرد و کەوتە خێرا رۆیشتن و گورگەلۆقە، هەتا دۆڵەکەیی بری و
چوووە سەر (مەرۆ) لەوێ روانی ناخۆ کەس نابینی، کەسی بەرچا و نەکەوت
حەوت جار ئەم هاتووچۆ و گورگە لۆقەیی ئەنجامدا.

ئیبینو عه‌بباس ده‌فهرموئ: پیغه‌مبهر ﷺ فهرمووی ئه‌مه‌یه بناغهی هاتوچۆی حاجیان له‌نیوان سه‌فاو مهره‌دا، جا که جاری جه‌وته‌م سه‌رکه‌وته سدر (مه‌روه) ده‌نگیکی بیست، خۆی به‌خۆی گوت: بیده‌نگ به! پاشان دووباره گوتی خۆی هه‌لخست، هه‌مان ده‌نگی گوتی لی بوو، ئه‌مجار وتی: گویم لی بوو، ئه‌گهر کۆمه‌کی و یارمه‌تیه‌کت لایه فریامان بکه‌وه! کاتی‌ک که روانی ئه‌وا فریشته‌یه‌ک له‌شوینی بیرى زمزمی ئیستا به‌باللی زه‌وی هه‌لدایه‌وه هه‌تا ئاو ده‌رکه‌وت، ئه‌مجار (هاجهره) چوه‌ ئاو بیره‌که‌وه‌و به‌لوپچ ناوی هه‌لده‌هینجاوه‌و ده‌یکرده‌ گۆزه‌که‌یه‌وه، چه‌ندیکی لی هه‌ل به‌هینجایه‌ ده‌هاته‌وه شوینی.

ئیبینو عه‌بباس ده‌فهرموئ: پیغه‌مبهر ﷺ فهرمووی: خودا ره‌حم به‌دایکی ئیسماعیل بکا، ئه‌گهر وازی له‌زمزم به‌ینایه، یان فهرمووی ناوی لی هه‌ل نه‌هینجایه‌ زمزم ده‌بوه‌ کانیاو ناوی له‌بهر ده‌پۆیی!

ئه‌مجار خاتو (هاجهره) شیریدا به‌مندال‌که‌ی، فریشته‌ پس‌ی گوت: له‌فه‌وتان مه‌ترسن، ئا له‌م شوینه‌ خانوی کابه‌ دروست ده‌کری، ئه‌م مندال‌ه‌و باوکی بنیاتی ده‌ئین، په‌روه‌ردگار خۆشه‌ویستانی خۆی زانیع ناکا.

ده‌وستکه‌ردنی کابه:

حه‌زه‌تی ئیبراهیم به‌ینا به‌ین سه‌ردانی ئیسماعیلی کوپ‌ی ده‌کرد، له‌سه‌ردانیکی‌دا بۆ مائی هاجهره‌و ئیسماعیل په‌روه‌ردگار فهرمانی به‌حه‌زه‌تی ئیبراهیمو هه‌زه‌تی ئیسماعیل کرد: که کابه‌ بنیات بنین، فه‌رمانبه‌ردار بووزو که‌عبه‌یان دروست کرد. که ته‌واویان کرد. په‌روه‌ردگار فهرمانی به‌حه‌زه‌تی ئیبراهیم کرد، به‌خه‌لکی رابگه‌یه‌نی که کابه‌ی دروست کردوه‌ بۆ خودا په‌رستی، پێوسته‌ له‌سه‌ر به‌توانا‌کانیان سالانه‌ هه‌جی مائی خودا بکه‌ن، ئه‌مجار ئیبراهیمو ئیسماعیل له‌خودا پارانه‌وه: که مه‌ناسیکی هه‌جیان فیر بکاو نیشانیان بدا، که‌عبه‌یه‌که‌م خانوێکه‌ له‌سه‌ر زه‌وی بۆ خودا په‌رستی

دانراوه، حه زره تی ئیسماعیل دوانزه کوری بوون له ههر کورپکی وه چه و نهویه کی زۆر کهوتنه وه، کورپه کانی هه موویان بوون به سه روک هۆزو ریش سپی خیل. حه زره تی ئیسماعیل سه دو هه فتاو سی سال ژیا، له مه که که کۆچی دوایی کردوه، له په نا کابه لهو شوینه ی ئیستا به حیجری ئیسماعیل مه شهووره له په نا دایکی به خاک سپێردراوه.

﴿واذکر فی الکتاب اسماعیل﴾ ئه ی پیغه مبه ری خۆشه ویست! له قورنان دا سه رگورشته و ره وشتی ئیسماعیلی کوری ئیبراهیم ﷺ بۆ شه و مه رد و مگه له باس بکه، شه و زانه باوه گه وری هه موو ولاتی حیجازه. شه مه ش صیفه تو ره وشتی ئیسماعیله: که له م سوره ته دا تو مار کراون:

۱- ﴿انه کان صادق الوعد﴾ بێگومان ئیسماعیل زۆر واده راست و پابه ندی به لێنی خۆی بوو. هه روا ده و به لێنیکی دابی به جی هی ناوه، هه ر شتی که ده رباره ی خودا په رستی فه رمانی پی کرابی، گه ردن که چ بووه بۆی نه نجامی داوه، کیفایه ته بۆ واده دروستی و به لێن راستی شه و زاته نواده ی به باوکی دا که ئاماده ش بی بۆ سه رپه رین و پابه ندی واده که ی بوو، تا سه ر چه قوه که نارامی گرتو رازی بوو به قه زای خودا! وه کوو ده فه رموی: ﴿ستجدنی انشاء الله من الصابرين﴾ (الصافات/۱۰۲).

راسته گۆزی له واده دا یه کی که له ره وشته په سنده کانی ئاده میزاد له هه موو کاتو شوینی که، واده به جی نه هی نا ره وشتیکی نا شیرینه و پیوسته خۆمانی لی پیارین! قورنان سه رزه نشتی نه وانه ی کردوه: که واده ده ده نه و پابه ندی واده ی خۆیان نابن، وه کوو ده فه رموی: ﴿یاایها الذین آمنوا لم تقولون مالا تفعلون، کبر مقتاً عند الله ان تقولوا مالا تفعلون﴾ (الصف/۲-۳).

بوخاری و مه سلیمو تیرمیزی و نه سائی له شه و هورپه ره ریوایه تیان کردوه، ده لی: پیغه مبه ر ﷺ فه رموی: ((آیه المنافق ثلاث: إذا حدث کذب، وإذا وعد اخلف وإذا ائتمن خان)) نیشانه ی ئاده میزادی دوو روو سی شتن:

که قسه‌ی کرد درۆ بکا، که واده‌ی دا نه‌یباته سهر، نه‌گهر سپارده‌یه‌کی پی
سپتردرا خییانه‌تی تیدا بکا. جا که ثم ره‌وشتانه دزئوو ناشیرین بن، شه‌وه
پیچه‌وانه‌کانیان ده‌بئه ره‌وشتی خودا ناسان. که‌وابوو راستگویی و پابه‌ند بوون
به‌واده‌و پاریزگاری کردنی نه‌مانه‌ت تهر‌ازوی موسولمانه‌تی و راستاییه، همر
که‌سیک لافی موسولمانه‌تی لی بدا باله‌خوی بفکری ئاخو تا چ نه‌ندازه‌یه‌ک
ثم ره‌وشته په‌سندانه‌ی تیدان!!

هه‌لبه‌ته راستگویی و راست واده‌یی ره‌وشتی هه‌موو پیاوچاکوو
پیغه‌مبه‌ریکن، به‌لام وا دیاره ثم ره‌وشتانه له‌هزهره‌تی ئیسماعیل دا زور
به‌رچاوه به‌ده‌ره‌وه بوون به‌راده‌یه‌ک: که شیایو شه‌وه‌ن ئاماژه‌یان پی بکری.

۲- ﴿وَكَانَ رَسُولًا نَّبِيًّا﴾ شه‌و زاته هه‌م ره‌وانه کراوه هه‌م نه‌بی بووه،
ره‌وشتی ریساله‌تو نبه‌ه‌تی تیدا بوون، ره‌وانه کراوه بو سهر هۆزی جوره‌هم
له‌مه‌که، بو شه‌وه‌ی شه‌ریعه‌تی هه‌زهره‌تی ئیبراهیمیان بو شی بکاته‌وه و پیتیان
رابگه‌یه‌نی، که‌واته ره‌سول مه‌رج نیه نامه‌ی ئاسمانی سهر به‌خوی به‌ بنی‌دردی،
به‌لکوو جاری وا ده‌بی شه‌ریعه‌تی پیغه‌مبه‌ریکی پیش خوی به‌خه‌لک
راده‌گه‌یه‌نی.

نایه‌ته‌که به‌لگه‌یه له‌سهر ریزداریی هه‌زهره‌تی ئیسماعیل به‌سهر ئیسه‌حاق
برای دا، چونکه ئیسه‌حاق ته‌نیا وه‌صفی نبه‌ه‌تی بو هیندراره، به‌لام بو
ئیسماعیل فرمووی: ﴿وَكَانَ رَسُولًا نَّبِيًّا﴾ تیرمیزیش له‌پیغه‌مبه‌ره‌وه
فرموده‌یه‌ک ریوایه‌ت ده‌کا ده‌لی: پیغه‌مبه‌ر ﷺ فرموویه‌تی: ((ان الله
اصطفى من ولد ابراهيم اسماعيل)).

۳- ﴿وَكَانَ يَأْمُرُ أَهْلَهُ بِالصَّلَاةِ وَالزَّكَاةِ﴾ فه‌رمانی به‌ئۆمه‌تو هۆزو
خیزانی خوی ده‌کرد به‌ئه‌نجامدانی نوێزو زه‌کات ده‌رکردنی مالو سامان.
به‌صه‌برو پشو درێژ بوو له‌سهر خودا په‌رستی ﴿وَكَانَ عِنْدَ رَبِّهِ مَرْضِيًّا﴾ له‌لای
خودای خوی پله‌ی ره‌زامه‌ندیی به‌ده‌ست هینابوو، خودا لی پی رازی بوو، جا

که سیٽڪ بگاڻه ٿيو پلهو پايه خودا لڙي رازي پڻ ٿيتر چي دهوئ؟؟ ڪه واپي
توش ٺهي پيغه مبهر به تايبه تي و ٺهي ٺاده ميزاد به گشتي چاو له ٺهو بڪه نو
ٺيقتيداي پڻ بڪهن!

جیروؤکی حەزرەتی ئیدریس علیہ السلام

وَأَذْكُرُ فِي الْكِتَابِ إِدْرِيسَ^٥

إِنَّهُمْ كَانُوا صِدِّيقًا نَبِيًّا ﴿٥٦﴾ وَرَفَعْنَاهُ مَكَانًا عَلِيًّا ﴿٥٧﴾

ئەمە چىرۆكى ھەزرەتى ئىدىرىسە، شەشەم چىرۆكى سۈرەتى مەريەمە،
مەبەست لەھىنانى ئەم چىرۆكى پەندە عىبرەت «رگرتە، چونكە ئەمىش
بانگەوازي ئادەمىزادى كىردە بۆ خوداپەرستى و يەكتاپەرستى و رزگار كىردنى
خودى خۇيان لەسزاي دۆزەخ، بەھۆى ئەنجامدانى كىردارى چاكئەسەسود،
ئادەمىزادانى ھەلئان بۆ دونيا ويستى» عەدالەتكارى و جىھاد كىردنى دۆى
دوژمنان. فەرمانى بە ئەنجامدانى نوێژو بەرۆژو بوونى چەند رۆژىك لەھەموو
مانگىك كىردە، فەرمانى كىردە بەزەكاتدانو يارمەتيدانى ھەزارو
زەبوونەكان، دواى ھەزرەتى ئادەم ھەزرەتى شىت كراو بە پىغەمبەر
لەوچەو نەوھى ئادەم، چونكە رۆژگارى لەرۆژگارى ھەزرەتى ئادەم نىكە.
بەبايىرى ھەزرەتى نوح دادەنئى.

زۆر لەپیش روژگاری هەزرەتی ئیبراھیم بوو، چونکە بەگوێزەی قورئان هەزرەتی ئیبراھیم لەوچەو نموی ئەوانەیە: کە لەگەڵ هەزرەتی نوحدا لەکەشتیەدا بوون.

هەزەرەتی ئیدریس یەكەم كەس بوو: كە بەقەلەم نووسیویەتی، فیری زانینی ژمارەو ئەستێرەناسی بوو، یەكەم كەس بوو پۆشاکێ دوورای لەبەر کردو، یەكەم كەس بوو چەکی بەکار هێناو.

لەصەحیحی موسلیمدا لەباسی ئیسراو میعراجدا هاتوو: كە پیغەمبەر ﷺ لەشەوی میعراجدا لەئاسمانی چوارەمدا بەلای هەزەرەتی ئیدریسدا تێپەریو.

هەندیک لەمیژوو نووسانی کۆنینه دەلێن: لەولاتی میصر لەدایک بوو، هەندیکیش پێیان وایە لەولاتی بابل لەدایک بوو. لەسەرەتای تەمەنی دا بەگۆڕە زانیاری هەزەرەتی ئادەم شیث کاری کردو، هەزەرەتی شیث باپیری باوکی ئیدریسە.

قورئانی پیروژ بەشیوەیەکی کورت لێردا باسی هەزەرەتی ئیدریس دەکاو دەفەرموی: ﴿وَاذْكُرْ فِي الْكِتَابِ اِدْرِيْسَ﴾ ئەو پیغەمبەر! لەقورئاندا باسی ئیدریس بۆ ئۆمەتەكەت بگێڕو، سێ رەوشتی ئەم زاتە بۆ ئادەمیزاد رون بکەرەو.

۱- ﴿اِنَّهٗ كَانَ صٰدِقًا﴾ بێگومان ئیدریس زۆر راستگۆ بوو لەگفتارو کرداردا هەرگیز درۆی نەکردو.

۲- ﴿نَبِيًّا﴾ پیغەمبەر بوو و شەریعەتی بۆ ئێردراو، فەرمانی پێی کراو ئەو شەریعەتە بەئۆمەتەكەي رابگەینێ، پەرەو گار سێ صەحیفەي بەنیگا بۆ ناردو.

۳- ﴿وَرَفَعْنَاهٖ مَكَانًا عَلِيًّا﴾ بەرزمان کردۆتەو بۆ پلەو پایەو هەقامیکی بەرز، ریزدارمان کر بەو: كە پلەو پایەي پیغەمبەراییەتیمان پێ بەخشی. هۆی بەرزکردنەوی مەكانەتی ئیدریس بەهۆی ئەووە بو: كە زۆر خوداپەرست بوو. بەروژ بەروژو بوو. بەشەو خوداپەرستی کردو.

خاوه نی نهم جور ره وهشتانه قوده و رابه رن، پیوسته موسولمان چاویان
 لی بکاو به ره وهشتی نهمان خوی تارایش بدا، قورنانی پیروز سرگورشته ی نهمو
 پیغه مبه راندی بۆ گیراینه وه ره وهشتی شیرینی نهمانی بۆ دیاری کردین، بۆ
 نهموی به راوردی بکهین له نیوان نهمو کۆمه له به رزو پاکو راستاله له گهل نهمو
 ههمو و چینو تا قمه خراپه کاراندی: که دوی نهمان هاتوون، هه لسو که وتی نهمو
 تا قمه خودا په رسته نمونده یانه به هه لسو که وتی نهمو تا وانباران به رامبه ر
 بکهینو به یه کیان بگرینو نه مجار بۆ خۆمان حوکم به دینو چاکو خراپ لیک
 جیا بکهینه وه، په پرهوی چاکه کاران بکهینو له ره وهشتی خراپه کاران به دووربینو
 خۆمان بیارین. خوداش پشتیوان بی!

برئ له ره وهشته به رزه کانی پیغه مبه ران

(دروودی خودایان له سه ر بی) (۵۸)

أُولَئِكَ الَّذِينَ

أَنعَمَ اللَّهُ عَلَيْهِمْ مِنَ النَّبِيِّينَ مِن ذُرِّيَةِ آدَمَ وَمِمَّنْ حَمَلْنَا مَعَ نُوحٍ
 وَمِن ذُرِّيَةِ إِبْرَاهِيمَ وَإِسْرَءِيلَ وَمِمَّنْ هَدَيْنَا وَاجَبَيْنَا إِذْ أَنْتَلَى عَلَيْهِمُ

آيَاتُ الرَّحْمَنِ خَرُّوا سُجَّدًا وَبُكِيًّا ﴿٥٨﴾

له وه پیش په روه ردگار ناوو وه صفو په سنی ده پیغه مبه ری خوی
 راگه یاند، هه پیغه مبه ره برئ له ره وهشتی جوانی تو مار کردن، له کۆتایی دا
 له ژیر چه تری ره وهشتیکی فره مەزندا کۆی کردنه وه، نه ویش به خشین پله ی
 پیغه مبه رایه تی به پییانو شاره زایی کردنیانه بۆ رینگای هیدایه تو
 هه لبار دنیانه له ناو مه خلوقات ی خۆی دا به سه ر مه خلوقات دا.

ئەو زاتانە: ﴿إِذَا تَلَىٰ عَلَيْهِم آيَاتِ الرَّحْمَنِ خَرَوْا سُجَّدًا وَبُكِيًا﴾ هەر کاتێ نایه‌ته‌کانی خودای خاوه‌ن به‌زه‌یی و ره‌حم بخوێندرایه‌وه به‌سه‌ریان‌دا، به‌ره‌و رو به‌ده‌م‌دا ده‌که‌وتن و به‌گریانه‌وه سوژده‌یان بۆ خودا ده‌برد، گه‌ردنکه‌چی و به‌ندایه‌تی خۆیان به‌ئه‌وپه‌ری شیوه‌ی زه‌لیلی نیشان ده‌دا، هه‌مدو سوپاسی خودایان نه‌نجام ده‌دا، له‌سه‌ر نیعمه‌ت و به‌خششه‌کانی، ترسی سزاو تۆله‌ی خودای خاوه‌ن ده‌سه‌لاتیان له‌دلا‌بوو.

واته: ئەو زاتە هه‌لبێژراوانه ره‌وشتو نیشانه‌ی ئاشکریان نه‌مه‌ بوو له‌خودا ترس بوون، ترسو بیمی خودایان له‌دل‌دا جێگیر بوو، دل‌و ده‌روو هه‌ستو شعووریان وا پالڤته‌و مشتو مال‌ کرابوو هەر کاتێ نایه‌ته‌کانی خودایان بپیستایه، به‌لگه‌و ده‌لیلی هه‌بوو تاکنو ته‌نهایی خودایان به‌گۆی‌دا بدرایه، یاساو شه‌ریعه‌تی خودایان بۆ شی بکرایه‌وه ده‌ست به‌جێ ده‌که‌وتنه سوژده‌و ده‌ستیان ده‌کرده‌ گریانو له‌رزینو فرمیسک باران له‌ترسی خودا.

نایه‌ته‌که‌ ئه‌وه‌ی لێ وهرده‌گیرێ که پێوسته‌ ئه‌و که‌سه‌ی قورئان ده‌خوێنێ یان گوێی لێ ده‌گرێ بیر له‌مانای نایه‌ته‌کان بکاته‌وه، هه‌ول‌ بدا کار له‌دل‌و ده‌روونی بکاو گریانێ بێ، خۆ نه‌گه‌ر گریانێ نه‌هات خۆی بگریه‌نێ، پێغه‌مبه‌ر ﷺ ده‌فرموی: ((اتلوا القرآن وابکوا فان لم تبکوا فتابکوا)) قورئان بخوێن و بگری لێ بکه‌نه‌وه بۆ ئه‌وه‌ی ترسو بیمی عه‌زایی خودا به‌گریانتان بێنێ، نه‌گه‌ر گریانێ راستی و سروشتیان نه‌هات، به‌ناره‌زو خۆتان بگریه‌ن.

(صالح المری) ده‌لێ له‌خودا قورئانم بۆ پێغه‌مبه‌ر ﷺ خوێند، پاشان پێی فهرمووم: ئه‌ی صالح! نه‌مه‌ خوێندنی قورئان بوو ئه‌ی کوا گریان؟ ئیبنو عه‌بباس ده‌فرموی: هەر کاتێ نایه‌تی سوچه‌ی (سبحان) ه‌تان خوێند خێرا سوچه‌که‌ مه‌به‌ن هه‌تا کۆلی گریانێ خۆتان هه‌لنه‌ستین، خۆ نه‌گه‌ر چاوتان فرمیسکی نه‌هات با دل‌تان بگری!!

هده‌ها له‌نایه‌ته‌که نه‌وه‌ش وهرده‌گیری: که هه‌مو پیغه‌مبه‌ران
(قدوة‌ی راست‌النو رابه‌ری راسته‌قینه‌ی مرؤقایه‌تین، نمونه‌ی بیرو باوه‌ر
دروستی و عیباده‌ت‌کردنی زورو باشو نایینی راستو ره‌چه‌له‌کی پاکتو نه‌سه‌بو
خانه‌واده‌ی به‌رزو پاکتو خاوین لهره‌وشتو سروشت دان.
نایه‌ته‌کانی (۸۳-۹۰) ی سوره‌تی (الانعام) به‌لگن له‌سهر نه‌وه: که
مده‌ست به‌م نایه‌ته‌ی نیره هدر نه‌و ده پیغه‌مبه‌ر» نین که لهم سوره‌ته‌دا باس
کراون، به‌لکوو مده‌ست تی‌کرای پیغه‌مبه‌رانن به‌گشتی..

صیفاتو ره‌وشتی وه‌چه‌و چینی دوا پیغه‌مبه‌ره‌کان
ره‌وشتی توبه‌کارانو نه‌وانه‌ی شیایو چوونه ناو به‌هه‌شتن

﴿خَلَفَ مِنْ بَعْدِهِمْ

خَلَفٌ أَضَاعُوا الصَّلَاةَ وَاتَّبَعُوا الشَّهْوَاتِ فَسَوْفَ يَلْقَوْنَ غِيًّا

﴿٥٩﴾ إِلَّا مَنْ تَابَ وَآمَنَ وَعَمِلَ صَالِحًا فَأُولَٰئِكَ يَدْخُلُونَ الْجَنَّةَ

وَلَا يُظْلَمُونَ شَيْئًا ﴿٦٠﴾ جَنَّتٍ عَدْنٍ الَّتِي وَعَدَ الرَّحْمَنُ عِبَادَهُ

بِالْغَيْبِ إِنَّمَا كَانَ وَعْدُهُ مَأْتِيًا ﴿٦١﴾ لَا يَسْمَعُونَ فِيهَا لَغْوًا إِلَّا سَلَامًا

وَهُمْ رِزْقُهُمْ فِيهَا بُكْرَةً وَعَشِيًّا ﴿٦٢﴾ تِلْكَ الْجَنَّةُ الَّتِي نُورِثُ مِنْ

عِبَادِنَا مَنْ كَانَ تَقِيًّا ﴿٦٣﴾

دوای نهوې پمروهر دگار وه صفو په سنی نهو پیغه مبه رانه و
شوینکه وتوانیانی تو مار کرد، بهو ناساندنی که له خود اترسو راستالن،
په پرهوې فرمانی دین ده که نهو خویان لهو شتانه ده پاریزن: که خودا نهی لی
کردوه، شاده میزادانی هه لنان بو چاو لی کردنو شوینکه وتنیان، باسی
صیفاتو ره وشتی نهوانه ده کا که له رورگاری دوا نهوان دینه کوری ژبانده،
روو له نایین وهرده گپن، هرکی نایینی پاش گوئی ده خهن، سهرگر می
رابواردنو ناره زوبازی دهن، نه مجار سزاو تو له لی ستاندنیان له رورزی قیامت
دا دیاری ده کاو ناهیلی هه روا به سهریانه وه بجی، مه گهر نهوانه یان نه بی: که
تویه ده کهن، نهوانه خودا تویه یان لی وهرده گریو به هه شتی جوانو رازاوه یان
به خلات پی ده به خشی!

نیما می رازی ده فهرموی: ظاهیری نایه ته که نهو ده گمیه نی که مه به ست
بهو پاشماوه وده چو نهوانه به چو نهوې پیغه مبه رکان بن.

موجاهید ده فهرموی: نه نایه ته ده ربارهی گه لو نه تمهویه ک نازل بووه
له نومته پیغه مبه رن، له سهر ریگه ویان سواری یه کتری دهن وه کو چو
نازه ل سواری یه کتر دهن، شهرم له خه لکی ناکه نهو له خواش ناترسن.

نه لاهو نه کبه ر! نهو پیغه مبه ر هه ست ناسکو دلوه دهر وون پاکو
خاویانه: که هه میشه دلان به خودا وه په یوه ستهو چاویان پر له فرمیسه که،
هر که یادی خودا ده کهن دلان وه له رزدیو ده کهونه سوجهو دلان وه کوو
مه نه جله ده کولیو له ترسی خودا حه جیمینیان نیه، له پاش خویان وه چوه
نهو دیه ک جی دیلن دوور له خودا و خوداناسی، واز له نویژ کردن ده هینن، پروایان
پی نیه، سهرگر می رابواردنو هه واه هه وهش دهن! نای لهم جودا وازیوه لهم
موفاره قیه؟

ده فهرموی: ﴿فَخَلَفَ مِنْ بَعْدِهِمْ خَلْفٌ أَضَاعُوا الصَّلَاةَ وَاتَّبَعُوا
الشَّهْوَاتِ، فَسُوفَ يَلْقَوْنَ غِيًّا﴾ پاش له دونیا دهر چوونی نهوزاتانه، دوای نهو

بەھرە مەنلەپ بەخت مەھرانىمۇ شۇنىڭدەك تەوانىيان، ۋەچمە نەۋە چىنىۋ تۇيۇشك
ھاتنە كۆپى ژيانەۋە بەرۋالەت جىڭگى ئىمانىيان گرتەۋە، بەلام نۇيە كانىيان
زايە كەردىۋ ۋازيان لى ھىنانىۋ پاشگۇيىيان خىستىن، بەلكىۋ ھەر بىرۋايان پى
نەبۇۋ. ۋازيان لەخوداپەرستى ھىناۋ دەستىيان كىر بەخراپەۋ خراپەكارى، رۇچون
لەگۇمپايسى ۋ ئارەۋىيازى دا، دەستىيان دايە زىنا كەردىۋ سەرىپچى فەرمانى خودا
لەھەمۇ رويەكەۋە، سەرگەرمى دۇنيا خواردىۋ لەبىرچونەۋە رۇزى قىيامەت
بۇن، ئەۋانە سزاۋ تۇلەيان لى دەستىندىۋ لەۋەبەۋلاۋ تۇۋشى غەزابى
مەينەتى دەبن، لەرۇزى قىيامەت دا ئاتۇمىدۇ خەسارەتمەند دەبن، دۇچارى
تۇلەي سەختىۋ دۇۋارى گۇمپايسى بەكەيان دەبن لەدۇزەخ دا، چۈنكە لەدۇنيادا
تەۋانىيان ئەنجام داۋە ئىركى سەرشانى خۇيان پاشگۇي خىستەۋە!

ئىمامى شەۋكانى «فەرەمۇي: ھەر كەسنىڭ نۇيۇ لەكەتى خۇي دا نەكا،
ئەركىڭ لەئىركەكانى سەرشانى بەجى نەھىنى، يان مەرجىڭ لەمەرجەكانى
نۇيۇ يان رۇكنىڭ لەرۇكنەكانى پاشگۇي بخا بىگۇمان ئەۋە نۇيۇ زايە
كەردە.

بۇيە كۆمەللىك لەزانايانى سەلەفۇ خەلەفۇ بىرلىك لەشەرەزانو
مۇجتەھىدەكان پىيان ۋايە نۇيۇنەكەر كافرە، بەلگەشيان ئەۋ فەرەمۇدەيەي
پىغەمبەر ﷺ كە فەرەمۇيەتى: ((بين الرجل وبين الكفر ترك الصلاة))
ئىۋان ئادەمىزادو كۇفر بىرىتىيە لەۋازھىنان لەنۇيۇ. يان ئەۋ فەرەمۇدەيەي: كە
ئىمام ئەھمەدو تىرمىزىۋ نەسائىۋ ئىبنو ماجە لەبۇرەيدەۋ رىۋايەتلىان
كەردە دەفەرەمۇي: ((العهد الذي بيننا وبينهم الصلاة، فمن تركها فقد
كفر)) ئەۋ پەيمانۇ بەلئىنەي لەئىۋان تىمەۋ ئەھلى كۇفر دايە بىرىتىيە لەنۇيۇ،
كەسنىڭ نۇيۇ ئەكەرد بىگۇمان بەكافر خىتىيە.

ئەمجار پەردەگەر لەدۇچارىۋونى ئەۋ سزا دۇۋار «ھەندى لەئادەمىزادان
ۋەلا دەنىۋ لەۋ حۇكەمە چەرتىيان دەكاۋ دەفەرەمۇي: ﴿إِلَّا مَنْ تَابَ وَآمَنَ

وعمل صالحاً، فأولئك يدخلون الجنة ولا يظلمون شيئاً» وەلى كەسىك
تۆبە بكا لەتاوانى نوێژ نەكردنو لەشۆینكەموتنى ھەوسو ئارەزۆبازى،
بگەرپتەمە بۆ خوداپەرستى، وێرای ئەوەش باوەرى بەخودا قایمە پتەو بكا،
كردارى چاكە بەسوود ئەنجام بدا، ئەوانە دەچنە ناو بەهەشتى رازاوە
قەشەنگە، خودا لەتاوانیان خوش دەبێ، چونكە تۆبەى راستەقینەو راستالانە
تاوانى لەمەپێش «سپێتمە» وەكوو لەفەرمو «یەكی تردا ھاتوو» ئیبنو ماجە
لەئیبنو مەسعودەو رىوايەتى كردووە دەفەرمو: ((القائِب من ذنِب كَمَن
لا ذنِب لَهُ)) كەسىك تۆبەى راستالانە بكاو لەتاوانەكانى پەشیمان بویتەو
وەكوو ئەو وایە تاوانى نەبێ، تاوانى نەكردبێ.

ئەم وەلاناو ئیستیشناكردنەى ئێر «وەكوو چەرتكردنو ئیستیشناى نایەتى
ژمار» (۶۸-۷۰) ی سوره تى (الفرقان) وایە: كە دەفەرمو: ﴿والَّذِينَ
لَا يَدْعُونَ مَعَ اللَّهِ إِلَهًا آخَرَ، وَلَا يَقْتُلُونَ النَّفْسَ الَّتِي حَرَّمَ اللَّهُ إِلَّا بِالْحَقِّ وَلَا
يَزْنُونَ﴾ پاشان دەفەرمو: ﴿إِلَّا مَنْ تَابَ وَآمَنَ وَعَمِلَ عَمَلًا صَالِحًا، فَأُولَئِكَ يُبَدِّلُ
اللَّهُ سَيِّئَاتِهِمْ حَسَنَاتٍ، وَكَانَ اللَّهُ غَفُورًا رَحِيمًا﴾.

ئەمجار پەرەردگار وەصفو پەسنی ئەم باغانەى بەهەشت دەكا: كە
تۆبەكاران دەچنە ناویان، سێ وەصف بۆ ئەم باغانە تۆمار دەكا: كە دەبنە
مایەى خوشگوزەرانى ئەوانەى دەچنە ناویان تێیاندا دەمێننەو.

۱- ﴿جَنَّاتُ عَدْنٍ الَّتِي وَعَدَ الرَّحْمَنُ عِبَادَهُ بِالْغَيْبِ﴾ ئەم بەهەشتە
بریتییە لەچەند باغو باغاتیک کە باغاتى (عدن)یان ناو، بەشیکە لەقاتو
تەبەقەى ناو بەهەشت، یان شوێنى نیشتهجێ بوونو مانمەوى ھەتا ھەتایین،
پەرەردگار وادەى ئەم بەهەشتە خوشو رازاوەیەى داو بەبەندە باشەکانى: كە
بەندەیدەبێ پرۆایان بەھەبوونى ھەمەو كاری بۆ دەكەن، چاویان پێ نەكەوتوو
ئیمانیان پێ ھێناو، بەھۆى بەھیزی بیرو باوەریانمەو، دڵیان لەمەوى وادەى
خودا ھەردێو پاشگەزبوونەوى تیدا نیە ﴿إِنَّهٗ كَانَ وَعْدُهُ مَأْتِيًا﴾ بێگومان

خودا وادهی بهدی دئیو هرچی بهلینی پی دابی ده بی بیتسه جیو بهلین
پیدراوه کان بهمرازی خویان ده گهنو هه موویان ده چنه ناو ئه و به هه شتانه وه.
وه کوو له شوینیکه تردا ده فرموی: ﴿وَكَانَ وَعْدُهُ مَفْعُولًا﴾ (المزمّل/۱۸).

۲- ﴿لَا يَسْمَعُونَ فِيهَا لَغْوًا إِلَّا سَلَامًا﴾ ته هلی به هه شت؛ نه و
پیاوچا کانهی خودا ده یان خاته به هه شتوه، له ویدا قسهی پرپوچ نابیسن،
کهس قسهی ناشیرینو بی سوودیان ئاراسته ناکا، به لکوو نه وهی ده بیسیسن
هر سه لامکردن له یه کتری سه لامکردنی فریشته یه لیان، دلنایو
ئارامیان پی ده به خشری بۆ نه وهی هیندهی تر بکونه خوشی و له زه ته وه.
هیچ شتیک نه بی زه و قیان تیک بداو دلان گهرد بگری! وه کوو له شوینیکه
تردا ده فرموی: ﴿لَا يَسْمَعُونَ فِيهَا لَغْوًا وَلَا تَأْثِيمًا إِلَّا قِيلًا سَلَامًا
سَلَامًا﴾ (الواقعة/۲۵-۲۶).

۳- ﴿وَلَهُمْ رِزْقُهُمْ فِيهَا بُكْرَةً وَعَشِيًا﴾ هه یه بۆ نه و به هه شتیانه
له به هه شتدا رزقو رۆژی خویان به یانیو ئیواره، واته: نه وهی حه زیان لی بی
له خواردنو خواردنه وه له نه ندازهی کاتی به یانیو ئیواره دا بزیان دی به بی
ماندوبوون، بیگومان له به هه شتدا شه و رۆژ نیه، به لکوو هه موو کاتی
له نوورو روناکی دان، تیپه پرپوونی کاته کان به هۆی هاتووچۆی روناکیه کانو
کشانی چۆمه کان ده زانن. که واته ده بی بلین: مه به ست نه وه یه: به نه ندازهی
کاتی نیوان به یانیو ئیواره ی نه م جیهانه خواردنو خواردنه و یان بۆ ئی، نیوان
قاوه لئی و نان خواردنی ئیواره یان به نه ندازهی نیوان قاوه لئی و نان خواردنی
ئیواره ی نه م دونیا یه!

نیمام ته حمه دو بوخاری موسلیم له ته بو هورهیره وه ریا یه ت ده کمن؛
ده لی: پیغه مبهر ﴿فَرَمَوِي: ((أَوَّلُ زَمْرَةٍ تَلْجُ الْجَنَّةَ صُورَهُمْ عَلَى
صُورَةِ الْقَمَرِ لَيْلَةَ الْبَدْرِ، لَا يَبْصُقُونَ فِيهَا، وَلَا يَتَمَخَطُونَ فِيهَا، وَلَا
يَتَغَوِّطُونَ آتِيَتَهُمْ وَأَمْشَاطُهُمُ الذَّهَبُ وَالْفُضَّةُ، وَمَجَامِرُهُمُ اللَّوْلُوءَةُ،

ورشحهم المسك ولكل واحد منهم زوجتان، يرى مخ ساقها من وراء اللحم من الحسن، ❧ إختلاف بينهم، ولا تباغض، قلوبهم على قلب رجل واحد، يسبحون الله بكرة وعشيا).

﴿تلك الجنة التي نورث من عبادنا من كان تقياً﴾ نهو بههشته جوانو رازاوه‌یهی: که بهو شیو. وه‌صف کرا به‌میرات ❧ هیده‌ین به‌به‌نده تدقواکاره‌کانمان، نهوانه‌ی همدو سوپاسی خودا ده‌کن له‌کاتی خو‌شی و ناخو‌شی‌دا، له‌هموو حالیکدا فدرمانبه‌رداری خودای خو‌یانن، نیمه‌ش به‌هشت ده‌که‌ینه ملکی راسته‌قینه‌ی نهوانو وه‌کوو میرات پٔان ده‌به‌خشین.

هاتنی سروش و هیئانی نیگا به‌فهرمانی خودایه

وَمَا نَنْزِلُ إِلَّا بِأَمْرِ رَبِّكَ لَهُم مَّا بَيْنَ

أَيْدِينَا وَمَا خَلْفَنَا وَمَا بَيْنَ ذَلِكَ وَمَا كَانَ رَبُّكَ نَسِيًّا ﴿٦٤﴾
رَبُّ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا فَاعْبُدْهُ وَأَقِمْ وَجْهَكَ لِدِينِهِ
هَلْ تَعْلَمُ لَهُ سَمِيًّا ﴿٦٥﴾

ده‌ریاره‌ی هو‌ی نازل‌بوونی نایه‌تی ژماره (۶۴) نیمام نه‌حمه‌دو بوخاری له‌نیبنو عه‌بباسه‌و ریوایه‌تیا‌ن کردوه ده‌فرموی: پیغه‌مبهر ﷺ به‌جویرائیلی فرموو: بۆچی زیاتر سه‌ردانمان ناکه‌ی؟ ئیتتر نایه‌تی ﴿وما تنزل إلا بسأمر ربك﴾ هاته‌ خواری!

نیبنو نه‌بی حاته‌م له‌عه‌که‌مه‌وه ریوایه‌ت ده‌کا؛ ده‌لی: چل روژ جویرائیل نیگای بۆ پیغه‌مبهر نه‌هینا. که پیغه‌مبهر ﷺ لی‌ی پرس‌ی بۆچی وه‌نده دواکه‌وتی؟ جویرائیل هه‌مان ولامی دایه‌وه.

ئیبینو ئیسحاق له‌ئیبینو عه‌بباسه‌وه‌ ریوایه‌ت ده‌کا: ده‌لئی کاتیک قوره‌یشیه‌کان پرسیاریان له‌پێغه‌مبه‌ر کرد ده‌ریاره‌ی ته‌صحابولکه‌هف، پانزه شه‌و نیگای بۆ نه‌هات، جا پاشان که جویرائیل هات بۆلای پێغه‌مبه‌ر ﷺ فه‌رمووی: زۆر دواکه‌وتوی! نه‌ویش هه‌مان ولامی دایه‌وه‌.

له‌ئیبینو عه‌بباسه‌وه‌ ریوایه‌تکراوه‌ ده‌فه‌رمووی: کاتیک پرسیار له‌پێغه‌مبه‌ر کرا ■ ده‌ریاره‌ی ته‌صحابولکه‌هفو ذیلقه‌رنه‌یزو چۆنیه‌تی گیان، پێغه‌مبه‌ر ﷺ نه‌یزانی چی وه‌لام بداته‌وه‌، چه‌ند رۆژیکیش جویرائیل نه‌هات بۆلای پێغه‌مبه‌رو پێی لێ دابری، ئیتر پێغه‌مبه‌ر زۆر دڵسه‌نگ بوو، غه‌م په‌ژاره‌ دایگرت. موشریکه‌کان وتیان: خودا که‌ی موحه‌مه‌د وازی له‌موحه‌مه‌د هیناوه‌ تپۆی کردوه‌، جا: که‌ جویرائیل هات بۆلای: پێی فه‌رموو: نه‌ی جویرائیل خۆت لێ وون کردم، هه‌تا وام لێ هات گومانی خراب به‌رم، هه‌زم زۆر به‌هاتنت کردو پێم خۆش بوو بێی. نه‌ویش فه‌رمووی: من زیاتر به‌تاسوخه‌وه‌م بۆ دیده‌نیت وه‌لێ من به‌نده‌یه‌کی فه‌رمان پێ کراوم، هه‌ر کاتێ فه‌رمانم پێ کرا به‌هاتن دیم، که‌ فه‌رمانم پێ نه‌کرێ نایه‌م. ئیتر په‌روه‌ردگار نه‌م ئایه‌ته‌ی نازل کرد، چ مانعیکیش نه‌یه‌ زوداوه‌کان زۆربو ئه‌سبابی نزولیش زۆر بن!

په‌وه‌ندی نه‌م کۆمه‌له‌ ئایه‌ته‌ به‌هی پێشه‌وه‌ له‌م روه‌وه‌یه‌: په‌روه‌ردگار له‌وه‌پێش چیرۆکی پێغه‌مبه‌رانی وه‌کوو زه‌که‌ریا و ئیبراھیم و موسا و ئیسماعیل و ئیدریس باس کرد بۆ دلدانه‌وه‌ی پێغه‌مبه‌رو دامه‌زراندنی دلو ده‌روونی له‌سه‌ر په‌یامه‌که‌ی. هه‌روه‌ها باسی شه‌و نازو نیعه‌مه‌ته‌نای کرد: که‌ خودا به‌پێغه‌مبه‌رانو نه‌وه‌کانیانی به‌خشی بوو چۆنیه‌تی هه‌لسو که‌وتی ناشیرینی نه‌وه‌کانی دوا شه‌وانی دیاری کردو پاداشی هه‌ردوولایه‌نی رون کرده‌وه‌. بۆ شه‌وی ئاماژ بکا که‌ قوره‌یشیه‌کانو جوله‌که‌ له‌و وه‌چه‌و نه‌وه‌ پاشینانه‌ن: که‌ نوێژیان زایه‌ کردوه‌و شوێن هه‌واو هه‌وه‌سی خۆیان که‌وتوون،

همروها بؤ نموی ثم ناخوتزو کورته چیرۆکهی ئیره ی سهرداری پیغه مبه ران
(حه زره تی موحه ممه د ﷻ) بکاته کوتایی چیرۆکه کانی سوره ته که ،
ده فهرموی:

﴿وما تنزل إلا بأمر ربك﴾ واته: پهروه ردگار فهرمانی به جویرائیل
کرد: که به پیغه مبه رابگه یه نی: که ئیمه ی فریشته دانابه زین به مه بهستی
نیگا هینان بؤ سهر پیغه مبه ران کات دوا ی کاتو بهیناو بهین مه گهر
به فهرمانی خوداو به گویره ی داخوای حیکمه تو زانایی زاتی پاکو به گویره ی
به رژه وهندی بهنده کانی به جوړیک خیری دینی و دنیایی نهوانی تیدابی،
ههرکاتی خودا فهرمانمان پی بکا داده به زین.

﴿له مابین ایدینا وما خلفنا وما بین ذلك﴾ ههر بؤ خودایه نه نجامدانی
هه موو کارو باریک، کاری دونیاو قیامه تمان رابوردوو ئیستاو داهاتوو مان
له هه موو کاتو شوئیکدا به ده ست خودایه به ویستی نمو نه نجام ده دری،
ره خنه ی لی ناگیری و کهس رایه ی ناکه وی بلی نموت بؤ واکردو بؤ وات
نه کرد! ئیمه فریشته بهنده ی فهرمان بهرداری نهوینو به بی ئیزنو فهرمانی نمو
له جیگایه کهو بؤ جیگایه کی تر ناچین.

﴿وما کان ربك نسیاً﴾ ههرگیز خودای تو نهی موحه ممه د تۆی له یاد
نه کرده و لیت بی ناگا نه بووه، ههرچه نه ده بؤ ماوه یه کیش نیگا و سروشت لی
دواکه وتوه، چونکه پهروه ردگار زاناو ناگاداره به ملکو مه له کووتی بوونه وهرو
ههرگیزاو ههرگیز بی ناگایی و له بیر چوونه ی به سهردا نایه، کهوابی له تو
غافل نه بووه و له بیر نه کردوی، به لکو دواکه وتنی نیگا بؤ ماوه یه ک له بهر
حیکمه تیک بووه: که ههرخۆی ده یزانی!!

ئیبینو موندیرو ئیبینو نه بی حاته مو ئیبینو مه رده وه یه یو طبه رانی له نه بو
ده رداو به مه رفووعی فهرموده یه کیان ریوایه ت کرده ده فهرموی: ((ما أحل
الله فی کتابه فهو حلال وما حرمه فهو حرام، وما سکت عنه فهو عافیه

فَاقْبَلُوا مِنْ اللَّهِ عَافِيَتَهُ فَإِنَّ اللَّهَ لَمْ يَكُنْ لِيَنْسِيَ شَيْئًا)) نه‌مجار نه‌م
نایه‌تی خوینده‌وه ﴿وَمَا كَانَ رَبُّكَ نَسِيًّا﴾.

نه‌مجار په‌روه‌ردگار به‌لگه له‌سهر نه‌و راستییانه‌ی پېشموه ده‌هینیت‌وه‌وه
ده‌فهرموی: ﴿رَبُّ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا﴾ خودا به‌دیپهنه‌ری
ناسمانه‌کانو زه‌وی نه‌وه‌ی تییان دایه، هرچی له‌ناسمانه‌کانو زه‌وی دا هدی‌ه
ملکی خودایه‌و خه‌لقنده‌ی نه‌وه، جا که‌سیک خاوه‌نی هه‌موو بوونه‌وه‌ر بی،
به‌دیپهنه‌ری ناسمانه‌کانو زه‌وی بی، چۆن ته‌سه‌وور ده‌کری بی ناگایی و له‌بیر
چوونه‌وه‌ی به‌سهردا بی؟!

که‌وابی نه‌وه‌ی له‌سهر تو پئویسته نه‌ی پېغه‌مبهر! ﴿فَاعْبُدْهُ وَاصْطَبِرْ
لِعِبَادَتِهِ﴾ به‌ر هوام به له‌سهر عیباده‌کردن بو خودای خۆتو نارام بگره له‌سهر
عیبادت کردنو گوپرایه‌لی بو خودا، نه‌رکئو ناخۆشی خودا په‌رستی و
بانگه‌وازی بو نایین له‌ته‌ستو بگره، به‌هۆی دواکه‌وتنی نیگا و سروس بو
ماوه‌یه‌ک واز له‌خودا په‌رستی خۆت مه‌هینه، ﴿هَلْ تَعْلَمُ لَهُ سَمِيًّا﴾ نایا تو پیت
وایه وینه‌و نمونه‌ی خودا هدی‌ه؟ نیستی‌فه‌امه‌که نیستی‌فه‌امی نینکارییه،
به‌مانا نه‌فیه. واته که‌س نیه وه‌کوو خودا شیاوی په‌رستش و به‌ندایه‌تی بو کردن
بی، ههر خودا به‌دیپهنه‌رو هه‌لسوپهنه‌ری بوونه‌وه‌ره، رزق و رۆژیده‌ره هه‌موو
شتیک به‌ویستی نه‌و هاتۆته وجود، ناده‌میزاد به‌جه‌ستو گیانی و به‌عه‌قل و
زانیاری هه‌موو پئویستیاتیکی ژیا‌نی هه‌مووی خه‌لقنده‌ی په‌روه‌ردگار،
که‌وابی به‌خودا زانین و په‌رستش بو کردن ههر شیاوی نه‌وه، دان به‌خودایه‌تی دا
بنی و گهردنکه‌چی ده‌سه‌لات و فرمانی به!

بیرو بۆچونی موشریکه‌کان ده‌رباره‌ی هاتنی روژی قیامت
وَيَقُولُ الْإِنْسَنُ أَإِذَا مَا مِثُّ لَسَوْفَ
أُخْرِجَ حَيًّا ﴿٦٦﴾ أَوَلَا يَذْكُرُ الْإِنْسَنُ أَنَّا خَلَقْنَاهُ مِنْ قَبْلُ
وَلَمْ يَكُ شَيْئًا ﴿٦٧﴾ فَوَرَبِّكَ لَنَحْشُرَنَّهُمْ وَالشَّيَاطِينَ ثُمَّ
لَنَحْضُرَنَّهُمْ حَوْلَ جَهَنَّمَ جِثِيًّا ﴿٦٨﴾ ثُمَّ لَنَنْزِعَنَّ مِنْ كُلِّ
شِيعَةٍ أَيُّهُمْ أَشَدُّ عَلَى الرَّحْمَنِ عِيبًا ﴿٦٩﴾ ثُمَّ لَنَحْنُ أَعْلَمُ بِالَّذِينَ
هُمْ أَوْلَىٰ بِهَا صِلَاً ﴿٧٠﴾ وَإِنْ مِنْكُمْ إِلَّا وَارِدُهَا كَانَ عَلَىٰ رَبِّكَ
حَتْمًا مَقْضِيًّا ﴿٧١﴾ ثُمَّ نُنْجِي الَّذِينَ أَنْقَوْا النَّفْسَ الْظَالِمِينَ
فِيهَا جِثِيًّا ﴿٧٢﴾

دوای نه‌وی پهره‌ردگار نه‌وی رونکرده‌وه: که‌ئاده‌میزاد به‌عیباد ه‌تو
خودا په‌رستی له‌ته‌نگو چه‌له‌مه‌ی روژی ه‌شر رزگاری ده‌بی ه‌ه‌رو روژی
قیامت ه‌ه‌ردیو گومانی تیدا نیه، زیندو کردنه‌وی شاده‌میزاد ناسانتره
له‌دروستکردنی ه‌موه‌لجاری، که‌سیک بتوانی له‌ته‌به‌وه. شاده‌میزاد بینیه
گۆره‌پانی ژبانده‌وه، جاریکی دی زیندو کردنه‌وی زور ناسانتره، ه‌هرچه‌نده بو
خودا کاری ناسازو گران نیه ه‌موو کاریک بو خودا ناسازو بی ئه‌رکه‌و
ماندووونی تیدا نیه.

جا لەبەر ئەوەى ھەدەفى سۆرەتەكە چەسپاندنى دەسلەتلى خودايە لەسەر
ژيانەخشىنەو مراندن، لەسەر بەدبەختانەو لەناو بردن، لەسەر راستى ھاتنى رۆژى
دوايى، بۆيە ھەندى بىرو بۆچونى موشرىكەكانى باس كرد: كە بپروايان بەرۆژى
قيامەتەو زىندوبوونەو. نىيە، بەبەلگەى بەھىز رەددى دانەو و بۆرى دان.
ھەروەھا ھەندى لەئەو ناخۆشى تەنگتو چەلەمانە باس دەكا: كە رۆژى
قيامەت تووشى موشرىكەكان دى ئەمجار بەشوین ئەو دەا ئەو. روون
دەكاتەو: كە ھەموو ئادەمىزاد بەسەر ئاگردا رادەنویندرىنەو كەس لەناگر
رزگارى نابى، مەگەر ئەوانەى ئيمانپان ھىناو و تەقواى خودا دەكەنەو كەردارى
باش ئەنجام دەن.

كۆلەبى دەلى: ئايەتى ﴿ويَقُولُ الْإِنْسَانُ... الْآيَةَ﴾ دەربارەى ئوبەى كۆپى
خەلەف نازل بوو، ئەو بوو ئىسقى رىيوىكى بەدەستەو گرتو ھەلگۆفتو
وردى كردو بەرباى دا ئەمجار وتى: موحەممەد پىي وايە ئىمە دواى مردنەو
رزىنى جەستەمان جارىكى دى زىندو دەكرىنەو.
ئىبنو عەبباس دەفەرموى: دەرحەق بەو ھەلىدى كۆپى موعەيرەو ھاو لەانى
نازل بوو.

ئىستاش با بزائىن دىمەنى ئىرە بەجى دەست پى دەكا؟ دىمەنەكە بەو
وتەيە دەست پى دەكا: كە ھەر لەكۆنەو بى پپروايان دەيلىنەو دەيلىنەو،
وتەيەك: كەچەندەھا تاقبو گرو بەدرىزايى مېژوو گوتويانەو ئىستاش
ھەلگرانى بىرو باوهرى ماددى كاويژى دەكەنەو. ﴿ويَقُولُ الْإِنْسَانُ: أَئِذَا
مَمَاتَ لَسَوْفَ أُخْرَجَ حَيًّا﴾ ئادەمىزادى دل بى باوهر و دلرەق دەلى ئايا كاتى
من مردەو لاشەم رزىو بووم بەخاكتو خۆل، جارىكى تر زىندو دەبەدەو لەگۆر
راست دەكرىمەو؟ واتە: بەلەو شتىكى سەيرەو زۆر بەدوورى دادەنى پىي
وا نىيە شتى وا راست بى، ھەلەتە وتنى ئەم قەسەيە پال ھەموو كافرو

موشریکیک دراوه. همرچهنده هه‌موویان ئەم وتەیان نە‌گوتوو وە‌لی چونکە هه‌موویان پێ‌ی رازی بوون بۆ‌یه پال هه‌موانیان دراوه.

بێ‌گومان ئەم وتوو رە‌خنە‌یه‌ی کافرو بێ‌ برۆیان رە‌خنە‌یه‌کی زۆر نابە‌جێ یه، لە‌نه‌فامی و بێ‌ ناگایی خۆیان دەر‌بارە‌ی پە‌یدابوونی خودی خۆیان لە‌سەر تادا سەر‌چاوه‌ی گرتوو. هۆ‌ی سەر‌سوڕ‌مانیان بێ‌رنه‌کردنه‌وه‌و تێ‌نه‌فکری‌نه‌ له‌چۆ‌نه‌تی پە‌یدابوونی ئاده‌میزاد لە‌سەر تادا، ﴿أولاً يذكر الإنسان أنا خلقناه من قبل ولم يك شيئاً﴾ بۆ‌چی ئاده‌میزاد بێ‌ر ناکاته‌وه له‌چۆ‌نه‌تی پە‌یدابوونی خۆ‌ی؟ بۆ‌ بێ‌ر له‌وه ناکاته‌وه: که ئێ‌مه ئە‌ومان لە‌نه‌بووه‌و دروست کردوه، کاتی‌ک ئە‌و هەر نه‌بو، ئە‌نه‌بوونه‌و هێ‌ناومانه‌ته‌ وجود، بۆ‌ بێ‌ر له‌وه ناکاته‌وه له‌کو‌یو هاتوو، چۆ‌ن هاتوو؟ دهب‌ا بێ‌ر بکاته‌وه پە‌یدابوونی خۆ‌ی له‌یه‌که‌مجاردا بکاته‌ نیشانه‌و بە‌لگه‌ لە‌سەر گونج‌اوی دووباره‌ بوونه‌وه‌و دروست‌کردنه‌وه‌ی. خۆ‌ ناشکراشه‌ دروست‌کردنی شت لە‌سەر تادا قورستره‌ له‌دووباره‌ کردنه‌وه‌، زیندو‌کردنه‌وه‌و دروست‌کردنه‌وه‌ی ئاده‌میزاد له‌جاری دووه‌مدا زۆر ئاسانتره‌ وە‌کوو د‌ه‌فرمو‌ی: ﴿هو الذي يبدأ الخلق، ثم يعيده وهو أهون عليه﴾ (الروم/۲۷).

ئە‌مجار پەر‌وه‌رد‌گار بە‌شو‌ێن ئە‌م ئێ‌نکاری کردنه‌ی کافرە‌کان دا سو‌یندێ‌کی هەر‌شه‌نامێ‌ز بە‌زاتی خۆ‌ی د‌ه‌خوا، ئە‌مه‌ش گه‌وره‌ ترین سو‌یندو سامنا‌کترین هەر‌شه‌یه‌ له‌موشری‌که‌کانو د‌ه‌فرمو‌ی: ﴿قورك لنحشرهم﴾ سو‌یند بە‌خودای تۆ ئە‌ی موحه‌ممەد ئێ‌مه ئە‌و موشری‌کو بێ‌ برۆیانە‌ پاش زیندو‌کردنه‌وه‌ لە‌سارای مه‌حشردا کۆ‌یان د‌ه‌که‌ینه‌وه، بە‌ته‌نیا ئە‌وان کۆ‌ناکه‌ینه‌وه، بە‌لکوو ﴿والشياطين﴾ له‌گە‌ڵ ئە‌و شه‌یاتینیانە‌ی که له‌دو‌نیادا هاو‌پراو هاو ره‌وشت بوونو گوم‌پریان کردن ئە‌وانیشیان له‌گە‌ڵ تێ‌که‌وه د‌ه‌پێ‌چینو رای‌پێ‌چی سارای مه‌حشریان د‌ه‌که‌ین بۆ‌ لێ‌کۆ‌لێ‌نه‌وه‌و لێ‌ پرسینه‌وه‌و تۆ‌له‌ لێ‌ ستاندن. ئە‌مه‌ش بۆ‌ زێ‌ده‌ سزاو ئازاردانی د‌ه‌روونی بۆ‌یان، بۆ‌ ئە‌وه‌ی

په‌نجده‌ی په‌شیمانی بگمزن، بزائن چهنده نه‌فامو هه‌لخه‌له‌تاو بوون، بیر بکهنه‌وه: که بۆچی نه‌ه‌نده نه‌فام بوون شوینی نه‌م شه‌یتانانه که‌وتن.

نه‌مجار قورئان دیمه‌نیکی سامناک راده‌نوینی وینه‌یه‌کی زیندوو هه‌ست هه‌ژین ده‌کیشی و ده‌فرموی: ﴿ثُمَّ لَنَحْضُرْهُم حَوْلَ جَهَنَّمَ جِثَا﴾ له‌پاش زیندو کردنه‌ووو کۆکردنه‌ویان له‌ده‌شتی مه‌حشرده‌ا نه‌مجار هه‌موو نه‌و کافرو موشریکانه له‌ده‌وری دۆزه‌خ حازر. هه‌مین له‌شیوه‌یه‌کی سه‌رنج راکیشدا، هه‌موویان به‌سه‌ر نه‌ژئودا که‌وتوون، له‌به‌ر نه‌وه که‌س خۆ به‌پێوه ناگری، ناتوانی له‌سه‌ر قاچی بوه‌ستی!

خوینه‌ری هه‌ژا! بۆ خۆت به‌خه‌یاڵ نه‌و دیمه‌نه بینه‌ پێش چاوی خۆت، دیمه‌نی نه‌و هه‌موو موشریکو کافرانیه‌ی: که هه‌ر خودا ژماره‌یان ده‌زانێ، هه‌موویان له‌ده‌وری دۆزه‌خ له‌ترسانو له‌سه‌رمان له‌قاج که‌وتووو خۆیان به‌پێوه بۆ ناگیری، به‌سه‌ر نه‌ژئودا که‌وتووو ترسو له‌رز دایگرئووو ئاره‌قی شه‌رمه‌زاری ده‌پێژووو به‌چاوی خۆیان دیمه‌نی سامناکی دۆزه‌خ ده‌بینن، هه‌لاوو بلیسه‌ی بۆیان دیت، هه‌ست به‌گه‌رمی و ئازاری ده‌کهن، چاره‌پوانن ئیستا نایستا له‌پیلی رۆ دێزو فری‌ی ده‌ه‌نه‌ ناو نه‌و ئاگره‌ بی ئامازو سوتماکه‌ بیگومان قه‌له‌م کولۆ زمان کۆله‌ له‌ناست روونکردنه‌وه‌ی نه‌و به‌سه‌رهاته‌دا هاتوو. خه‌یاڵیش په‌ی پێ ناباو هه‌موو ته‌سه‌ورێکی ئاده‌می له‌ناستیا کورت دینی، به‌بیر لی کردنه‌وه‌ی دل و له‌رز دێ و هه‌ست هه‌به‌سه‌ی و پێست گرژ ده‌بی، هه‌رچهنده تارماییه‌کی نه‌و دیمه‌نه به‌ناو خه‌یاڵدا راده‌بری، قه‌تره به‌ده‌ریا به‌کی لی ته‌سه‌وور ده‌کری!

﴿ثُمَّ لَنَنْزِعَنَّ مِنْ كُلِّ شِيعَةٍ أَيُّهُمْ أَشَدُّ عَلَى الرَّحْمَنِ عِتَا﴾ پاشان به‌ته‌ئکید ئیمه له‌هه‌موو نه‌ته‌وه‌و کۆمه‌ل گرویه‌کی فه‌سادو گو‌مرا. سه‌ره‌قه‌ترینو زۆر یاخی بووه‌کانیان بر ده‌ه‌ین، کێیان زیاتر سه‌ره‌ره‌قو خۆبه‌زلزانو ته‌جاوه‌زکار تر بوون به‌رامبه‌ر خودای به‌ره‌حمو به‌زه‌یی، یانه‌ه‌نینه

ریزی پیشموه و له دهوری دۆزه خ مۆلیان ده دهین، واته: سمرانی کوفرو رابه رانی گومپایی له کۆمه لێ موشریکتو گومپایان دابی ده کهینو راکیشی سمر لیواری دۆزه خیان ده کهین بۆ شهوی پیشتر فریایان بدهینه ناو دۆزه خموه.

واته: له سه رتاوه هه موو تاوانکاران له دهوری دۆزه خ له سمر شه رتۆیان مۆل ده دهین، شه مجار هه ر کهس تاوانبارترو یاخی تر بووسی له خوداو زیاتر سه ریچی کردبێ له پیشموه شه وانه توپ ده دهینه ناو دۆزه خموه.

﴿ثم لنحن أعلم بالذین هم أولى بها صلیاً﴾ شه مجار تیه بیگومان زۆر باش ده زانیو له هه موو کهس شه ره زاترین به وانیه شایانترن به دۆزه خو چونه ناوی سوتان به ناگره بی نامانه کهی، ده زانین کێ شیاوی شهویه فری بی بدهینه ناو دۆزه خموه بۆ هه تا هه تایه تییدا به مینیتهموه سزای دوچه ندانه و زیاد به چیژی! وه کوو له شوینیکی تردا ده فهرموی: ﴿اکل ضعف، ولكن لاتعلمون﴾ (الاعراف/۳۸).

شه مجار پهروه ردگار هه والی شه وه مان پی ده دا: که هه موو شه ده میزاد ده چنه ناو دۆزه خموه ده فهرموی: ﴿وان منکم الا واردها، کان علی ربک حتماً مقضیاً﴾ هیچ کهس نیه له شه وهی شه ده میزاد نیلا له روژی قیامه تا ده چیته سمر لیواری دۆزه خو به سمر پردی صیراطدا تیده په ری، شه م لی نزیکه بوونه وه تیه په رینه به سمر دۆزه خدا کاریکی هه تمیو به ربار له سه ردراوه، پهروه ردگار حوکه می پی کرده و بهراوه شه وه، هه ر ده بی بیته جیو پاشگه زبوونه وهی تییدا نیه.

هه ندیک پێیان وایه (وارد) بوونی دۆزه خ به مانا نزیکه بوونه وهیه لی تی. به م جۆره له ده ورو به ری دۆزه خ کۆیکرینه وه.

هه ندیکی تر ده لێن: (وارد) بوونی دۆزه خ به مانا چوونه ناویه تی هه رچی شه ده میزاد ههیه به چاکو خراپانه وه ده بی به چنه ناو دۆزه خ، جابه لام بۆ

موسولمانان ساردو سه لاهمه‌تو نایان سووتینئ وه کوو چۆن به فرمانی خودا ناگر ئیبراهیمی نه سوتاندو بۆی ساردو سه لاهمه‌ت بوو.

وه‌لی رای صه‌حیح نه‌وه‌یه که (وارد) بوون لی‌رده‌ا به‌مانا تی‌په‌ری‌پوونه به‌لای‌دا یان به‌سهری‌دا. به‌به‌لگه‌ی ئەم فەرمووده‌یه‌ی: که ئیبنو نه‌بی حاتم له‌ئیبو مه‌سعووده‌وه‌ ری‌وایه‌تی کردوه ده‌فرموی: ((یرا الناس جميعا الصراط وورودهم قیامهم حول النار، ثم يصرون عن الصراط بأعمالهم، فمنهم من يمر مثل البرق، ومنهم من يمر مثل الريح، ومنهم من يمر مثل الطير، ومنهم من يمر كأجود الخيل، ومنهم من يمر كأجود الأبل، ومنهم من يمر كعدو الرجل حتى آخرهم مرا رجل نوره على موضع ابهامي قدميه، يمر فيتكفأ به الصراط، والصراط دحض مزلة، عليه حسك كحسك التقاد، حافتاه ملائكة معهم كلاليب من نار، يختطفون بها الناس)). ئەم فەرمووده ئیبنو مه‌سعوود له‌پیغه‌مبه‌ری ژنه‌وتوه‌وه.

ئیبو جهریر له‌ئیبو مه‌سعووده‌وه‌ ری‌وایه‌ت ده‌کا ده‌فرموی: ((الصراط على جهنم مثل حد السيف فتمر الطبقة الأولى كالبرق، والثانية كالريح، والثالثة كأجود الخيل، والرابعة كأجود البهائم، ثم يمر والملائكة يقولون: اللهم سلم سلم)).^(۹)

ماموستا سه‌یید نه‌و مانایه‌ی به‌لاوه‌ په‌سنده: که بگوترئ (وارده‌ا) له‌نایه‌ته‌که‌دا به‌مانا نزی‌کبوونه‌وه‌و تی‌په‌ری‌پوونه‌ به‌لای دۆزه‌خ‌دا، ده‌فرموی: موسولمانان ئەم دیمه‌نه‌ سامناکه‌ ده‌بینو له‌دۆزه‌خ نزی‌ک ده‌بنه‌وه‌و به‌لای‌دا تی‌ده‌په‌رن، ده‌بین دۆزه‌خ له‌کله‌ودایه‌و لرفه‌ی دئ، ده‌بین دیکتاتۆرو سه‌ره‌ره‌قو گومراکانی دنیا یه‌که‌ یه‌که‌ فرئ ده‌درینه‌ ناو دۆزه‌خه‌وه‌ ﴿ثم نجي الذیسن

(۹) ئەم دوو فەرمووده‌یه‌ له‌صه‌حیحی مسله‌دا هه‌ن به‌لام به‌هه‌ندئ جیاوازی له‌وشو رسته‌یان‌دا. صه‌حیحی موسلیم له‌(الإیمان) دا (۱۸۳) باب (۸۱) مانای (دحض مزلة) شوئیکه‌ که قاج له‌سهری ناو استن.

مبعدون ﴿الانبياء/۱۰۱﴾. واته: ئەوانەى تۆفېقمان داوڻ بۆ کارى خېر بېيارى ئەوهمان داوہ چاکەيان لەگەڵ بکەين ئەوانە لەدۆزەخ دوور دەخرێنەوہ.. دەى کەسێک خودا بۆى بەرعۆدە بووی لەدۆزەخ دوورى بختەوہ چۆن تەسەورى ئەوہ دەکری بچیتە ناو دۆزەخەوہ؟!

هەر وەها پەرەردگار لەئایەتى ژمارە (۱۰۲) ى هەمان سۆرەتدا دەربارەى ئەو خودایێداوانە دەفەرموی: ﴿لایسمعون حسیسها﴾ دەنگى بلیسەى ناگرى دۆزەخ نابیسن، دەى ئەگەر ئەوانە بچنە ناو دۆزەخەوہ دەنگى بلیسەى ناگرە کە دەبیسن. لەلایەکی ترەوہ قورئان لەشوینیکى تردا دەفەرموی: ﴿وهم من فزع يومئذ آمنون﴾ (الفمل/۸۹).

هەندیکى تر لەموفەسسرىن دەفەرموون: راناوى (منکم) لەئایەتە کەدا تايبەتە بە کافرەکانەوہ. واتە: ئەى موحەممەد! بە کافرەکان بلی: هەر یەکى لەئێو دەبێ بچیتە ناو دۆزەخەوہ.

وہلێ زوربەى زانایانى تەفسیر دەفەرموون: راناوى (منکم) لەئایەتە کەدا دەگەرێتەوہ بۆ هەموو ئادەمیزاد بە کافرو موسولمانیەوہ، وەلێ ناگرە کە بۆ موسولمانان ساردو سەلامەت دەبێو بەسەلامەتى لێى رزگار دەبن.

خالیدی کۆرى میعدان دەلێ: کە ئەهلى بەهەشت چوونە ناو بەهەشتەوہ لەناو خۆیاندا دەلێن: ئەرى خودای ئیمە ئەیفەرموو ئیمە دەچینە ناو دۆزەخەوہ؟ ولایمان دەدرێتەوہ، بەلێ چوونە ناوى وەلێ ناگرە کە بۆتان بوو بەخۆلەمیش.

قورطوبى دەفەرموی: ئەم رایە هەموو رایەکان کۆ دەکاتەو «چونکە کەسێک چوو» ناو دۆزەخەوہ بەگەرمايىو بلیسەى ناگرە کە ئەزىەتى ئەبینى مانای وایە لەناگرە کە دوور خراوەتەوہو لێى رزگار بوو!!

هه لّخه له تانی موشریکه کان به خوشگوزهرانی و

له شساعی و ساماندارییان له دونیادا

وَإِذَا تُتْلَىٰ عَلَيْهِمْ آيَاتُنَا بَيِّنَاتٍ قَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا

لِلَّذِينَ آمَنُوا أَيُّ الْفَرِيقَيْنِ خَيْرٌ مَّقَامًا وَأَحْسَنُ نَدِيًّا ﴿٧٣﴾ وَكَرَّ

أَهْلَكْنَا قَبْلَهُمْ مِّن قَرْنٍ هُمْ أَحْسَنُ أَثْنًا وَرِيًّا ﴿٧٤﴾ قُلْ مَن

كَانَ فِي الضَّلَالَةِ فَلْيَمْدُدْ لَهُ الرَّحْمَنُ مَدًّا حَتَّىٰ إِذَا رَأَوْا مَا يُوعَدُونَ

إِمَّا الْعَذَابَ وَإِمَّا السَّاعَةَ فَسَيَعْلَمُونَ مَن هُوَ شَرٌّ مَّكَانًا

وَأَضَعُفٌ جُنْدًا ﴿٧٥﴾ وَيَزِيدُ اللَّهُ الَّذِينَ الَّذِينَ أَهْتَدُوا هُدًى

وَالْبَقِيَّةُ الضَّالِّينَ خَيْرٌ عِنْدَ رَبِّكَ ثَوَابًا وَخَيْرٌ مَّرَدًّا ﴿٧٦﴾

دوای نهوهی پهروهر دگار به لگه‌ی له‌سهر موشریکه قوره‌یشیه‌کان راست
کرده‌وه، به‌به‌لگه نهوانه‌ی بوږدان که ټینکاری زیندو بونونه‌ویه‌یان ده‌کرد
نه‌مجار وټسرای هدره‌شه‌کردن لټیان شو بهمو بیرو بوچوټیکه‌ی هه‌له‌ی تریان
را ده‌نوټنئ نه‌ویش نه‌وه بوو به‌موسولمانه‌کانیان ده‌گوت: نه‌گهر راست ده‌که‌ن
ټیو له‌سهر حه‌قزو ټیمه له‌سهر به‌تالټین، ده‌بویه حالو گوزهرانی دونیاتان
له‌هی ټیمه خوشر بوایه، چونکه ناگونجی خودای حه‌کیو دانا خوشه‌ویستانی
خوی بخاته عه‌زابو زه‌لیلی‌یه‌وه، دوژمنه‌کانیشی بخاته خوشی و
شکو‌مه‌ندییه‌وه، جا که واقع ټیستا به‌پیچوانه‌ویه‌ی مانای وایه ټیمه له‌سهر
ته‌فسیری ره‌وان (۱۳۹)

حەقینو ئیوھ لەسەر بەتالێ، ئەوھ تا ئیمە لەخۆشگوزەرانی و روفایەتداین
لەشساغ و ساماندارینو لەسەر حەقین، ئیوھ لەتەنگو چەلەمەو ناخۆشی دان
فەقیرو لەش بەبارن کەوابی ئیوھ لەسەر بەتالێ!

ئیتەر پەرەردگار رەددی دانەو، فەرمووی: کافرو بپەرستە پیشینەکان
لەئیوھ خۆشگوزەرانترو ساماندارتربوون کەچی خودا بەعەزایی ریشەکەر
لەناوی بردن، کەوابی پیدانی نازو نیعەمتی دونیا بەکەسیک نابێتە نیشانەی
خۆشەویستی خودا بۆ ئەو کەسە، هەروەکوو ناردنی نەخۆشی و هەژاری
تەنگو چەلەمە بۆ سەر کەسیکی تر نابە نیشانەی ئەو کە خودا ئەر کەسە
ناخۆش دەوێ.

دەگێرنەو دەلێن: بێژەری ئەم قسە نابەجێیە (النضری کوری الحارث) و
هەواخواهانی بوون، کاتیکی کە بینیان هاوێلانێ پێغەمبەر ﷺ پۆشاکیان شپرو
ژیانیان زیرو کولەمەرگییە، بۆخۆشیان لەرابواردنو خۆشی دا بسوون ئیتەر ئەو
بیرو بۆچوونەیان لەلا گەلەلبوو.

دەفەرمووی: ﴿وَإِذَا تَلَّى عَلَيْهِمْ آيَاتُنَا يَنَادُوا قَالِ الَّذِينَ كَفَرُوا لِلَّذِينَ
آمَنُوا: هَؤُلَاءِ كَاتِبُ الْقُرْآنِ يَهْتَدُونَ بِهَؤُلَاءِ سُبُلَ الْبُغْيِ﴾ هەر کاتی ئایاتی
بخوێندریتەو، بەلگەو نیشانەی ئاشکرا و روون لەسەر تاکو تەنهایی خودا
بەگوییان دا بدری، رووی خۆیان وەرەگێرنو پشت هەلەدەکەن، بەفیزەو خۆیان
هەلەدەپێنەو، فەخرو شانازی بەسەر موسوڵمانەکان دا دەکەن، لەشساغ و
سامانداریی خۆیان دەکەن بەلگەی راستی ئایین و بیرو باوەریان، و دەکەن
موسوڵمانەکانو پێیان دەلێن: ﴿أَيُّ الْفَرِيقَيْنِ خَيْرٌ مَقَامًا وَأَحْسَنُ نَدِيًّا﴾ کام لا
لەئیمەو لەئیوھ شوێنو مەنزلی خۆشترە، خانوو بەرەو پەرداخو رازاو ترە؟
کێمان لەشساغ ترو پۆشتەو پەرداخ ترین؟ کێمان یارمەتیدەر و لایەنگیرمان
زۆرە؟ کێمان دیو خانو کۆرو مەجلیسی قەرەباڵغ ترو رازاو ترە؟؟ چۆن ئیمە
بەو هەموو دونیا بەیدەست بوونە بۆمان لەسەر بەتالینو ئیوھ بەو هەژاری

كەم ■ هەرامەتیهو لەسەر حەقن؟؟ هەرگیز ئەمە راست نایاتەوهو ناچیتەوه
 عەقلمو! چۆن دەبێ ئەو روتو رەجالانەى لەمالی (الأرقم) دا خۆیان
 شاردۆتەو ■ لەسەر حەق بنو ئیمە بەو هەموو شکۆمەندیو دەسەلاتو
 سامانداریهو لەسەر بەتال بین؟؟ وەكسو لەنایهتیکى تردا پەرەردگار
 دەربارەیان دەفەرموی: ﴿وقال الذين كفروا للذين آمنوا: لو كان خيراً
 ما سبقوا إلیه﴾ (الأحقاف/١١).

بەلێ ئەو نەفامە لەخۆبایی بوانە بەرواڵەتی حالو وەزعی جیهانیان
 لەخۆبایی بوونو پێیان وایە: هەر کەسێ ساماندارو دونیا پێدراو بێ لەسەر
 حەقو رێبازی راستی گرتووە! هەر کەسێکیش هەژارو نەدار بێ لەسەر نایینی
 بەتالو پووچە!

ئای کە پێوەریکی هەڵەیان داناوە بەتەرازوێکی لار شتەکان دەکێشن!
 قیاسو مەنطیقیکی خوارو خێچیان داناوە! چەن بەهەڵەچوونو چۆن بیرو
 بۆچونیان هێرو ناریکە!

ئێتر خودای مەزن رەددی شوبهەو بیرو بۆچونەکیانی دابوو فەرمووی:
 ﴿وكم أهلكنا قبلهم من قرن هم أحسن أثاثاً ورئياً﴾ زۆر لەگەلو نەتەوه
 رابوردووە کائەمان بەهێلاک بردون لەوانەى پێغەمبەرانیان بەدرۆ خستونەوه،
 بەردەوام بوون لەسەر کوفرو بێدینی خۆیان، ئیمە ریشەکێشمان کردن، وەلحال
 ئەوانە زۆر لەئەمان شوخو شەنگترو پۆشتەو پەرداختر و پتر خاوەن مالو
 سامانو کەلو پەلو ئامێریوون، دەى شوخو شەنگی و ■ هەڵەمەندیان نەبوه
 لەمێر لەبەردەم ویستی خودادا، کاتێ ویستی لەناویان بەری.

بەکورتی :

دیاردەى دەوڵەمەندیو دەست رۆیشتویی پۆشتەو پەرداخى و شوخو
 شەنگی نیشانەى ئەو نیه کە لای خودا ئەوانە خۆشەویستن، ئەو مێژوو

شاهیده پەروەردگار زۆر گەلو نەتمەوى خوشگوزەرانى لەناوبردو هەزارو بى
نەواى صالحو راستالى رزگار کردون.

بىگومان ئەمە ھەرەشەيە لەو دەولەمەندە موسولمانە گیلانە پێیان
وايە گوزرانخوشتیان لە جیھاندا نیشانەى ئەو یە خودا لییان رازییەو حالى
قیامەتیشیان خوش دەبى!

ئەمجار پەروەردگار جەخت لەسەر ھەرەشەکانى دەکاتەو دەفەرموى:
﴿قُلْ: مَنْ كَانَ فِي الضَّلَالَةِ فَلْيَمْدُدْ لَهُ الرَّحْمَنُ مَدَدًا﴾ ئەى موحەمەد! بەو
موشرىکە بى باوەرانە بلێ: کە لافى ئەو لى دەدەن ئەوانە لەسەر حەقزو
ئەتۆ و شوێنکەوتوانت لەسەر بەتالەن، پێیان بلێ: لەئیمەو لەئێوە ھەر
لایە کمان لەسەر رێبازی گومپایى بىن، ئەو پەروەردگار سزای دەدا بەو
مۆلەتى دەدا لەگومپایى دا بىنیتەو زياتر گومپابى ھەتا کاتى ئەو ی دى
گیانى بکێشێو تەمەنى تەواو بى، ئەمجار بىخاتە ناو دۆزەخەو
بەتوندترین سزا تۆلەى خراپەکارى یەکانى لى بستینى!

ئەمەش دابو نەرتى خودایە، پشی پشی ستەمکارانو یاخی بووان بکا،
لییان بگەرێ لەگومپایى خوێاندا بىننەو، بەلکوو زياتر نازو نىعمەتى
دونیايان پى دەدا بۆ ئەو ی زياتر لەگومپایى دا رۆچنو شیاو ی عەزابو تۆلە
لى ستاندن بن. وەکوو لەشوێنیکى تردا دەفەرموى: ﴿إِنَّمَا نَعْلَمُ لَهُمَ لَيْزَادًا﴾
اشما! (آل عمران/ ۱۷۸). یان دەفەرموى: ﴿وَنَذَرُهُمْ فِي طُغْيَانِهِمْ
يَعْمَهُونَ﴾ (الانعام/ ۱۱۰).

بەکورتى پەروەردگار ئەوانە ئىستىدراج دەکاو بەپشی پشی کیشیان دەکا
﴿حَتَّىٰ إِذَا رَأَوْا مَآيُوعِدُونَ أَمَّا الْعَذَابُ﴾ هەتا بەچاوى خوێان
ئەو ی وادەیان پێدراو ھەرەشەیان پى لى کراو دەيینن: جا ئەو عەزابە
عەزابى دونیایە بەگرتو شەر لەگەل کردو ترساندنو کوشتنو بپرسو
تالانکردن: وەکوو لەجەنگى بەدردا روى دا، یان ھاتنى رۆژى قیامەتو

زیندوبورونه و هیانه به‌ناگه‌هانی و له‌نکاو دووچار بوونیان به‌و هه‌موو عه‌زابو
ته‌نگو چه‌له‌مه‌یدی تی‌ی ده‌که‌مون، ئیتر ئه‌و کاته بۆیان ده‌رده‌که‌وئ کئ
شوئنی ناخۆشو خه‌ساره‌تمه‌نده، کئ بئ پشتیوانو بئ ده‌سه‌لاتو مایه‌پوچه؟
ده‌زانن کئ به‌خته‌وه‌رو خودا پێداوه، به‌پێچه‌وانه‌ی بیرو بۆچوونی دونیا‌یان: که
به‌دیوه‌خانزو له‌شساغی و سامان‌داری خۆیان هه‌له‌خه‌تابوونو پێیان وا بوو
له‌قیامه‌تیش‌دا هه‌مان تاسو هه‌مامه!

ئه‌و کاته حه‌قیقه‌تیان بۆ ده‌رده‌که‌وئ بۆیان ناشکرا ده‌بی: که ئه‌وان بئ
هێزو بئ ده‌سه‌لانن، خواردنیان کێمو زوخاوو قه‌ترانو ئاوی کولاتووه،
پۆشاکیان لیباسی ناگرینه، ده‌مو چاو هه‌له‌قراوو هه‌له‌پروازه، ئه‌و کاته بۆیان
ده‌رده‌که‌وئ: که له‌گومرایی دا بوونو په‌شیمان، به‌لام په‌شیمان بوونه‌وه چ
سوودیان پئ نابه‌خشئ.. شاعیری عه‌ره‌ب ده‌لئ:

ندم البقاة ولات ساعة مندم والبغي مرتع مبتغية وخيم!

نایه‌ته‌که ناماژه به‌وه ده‌کا: که مۆله‌تدانی تاوانباران، خۆشی و رابواردنی
جه‌بباران، ده‌وله‌مه‌ندی سته‌مکاران، نیشانه‌ی فه‌زلو هونه‌رو که‌مالی ئه‌وان
نیه، به‌لکوو مه‌به‌ستی شه‌ری پێیانمو ئیستیدراجکردنیانه بۆ به‌ته‌له‌وه‌ بوونو
چوونه‌ ناو دۆزه‌خ.

له‌هه‌مان کاته‌دا ناماژه به‌وه‌ش ده‌کا: که هه‌ر ناخۆشی و نا‌ره‌حه‌تیه‌کی
تووشی موه‌و لمانان دئ، هه‌ر که‌مو کوپیه‌کی خودا به‌سه‌ر خۆشه‌ویستانی
خۆی‌دا ده‌هێنئ بۆ سودو قازانجی ئه‌وانمو بۆ زنده‌ پالفته‌کردنو قالبونو
له‌بۆته‌دانیه‌نه، بۆ ئه‌وه‌یه‌ شتی باشتریان بداتئ. ده‌فه‌رموئ: ﴿ويزيد الله الذين
اهتدوا هدى﴾ ئه‌وانه‌ شوئین په‌یامی پێغه‌مبه‌ر ده‌که‌وونو پێگای هیدایه‌ت
ده‌گرنه‌ به‌ر، خودا زیاتر هیدایه‌تیان ده‌دا بۆ ئیمان‌هێنانو ئیمان پته‌و بوون، پتر
شاره‌زایان ده‌کا بۆ خێرو چاکه، چونکه‌ چاکه‌ چاکه‌ی له‌دوايه. ﴿والباقيات
الصالحات خير عند ربك ثواباً وخير مرداً﴾ ئه‌و بیروباوه‌ره‌ راستو په‌سنده‌ی

ئەو چاکانه هه‌یانه، ئەو کردارو هه‌لوێسته باشانه‌یان که له‌دو‌نیادا هه‌یانه‌و پابه‌ندن پێوه‌ی بۆیان پاشه‌کهوتو په‌زمه‌نده ده‌بێ و ده‌چیته سه‌ر ره‌صیدی کرده‌وه‌کانیان، ئەو خوداپه‌رستیو کرده‌وه باشانه‌ی ته‌نجامی ده‌ده‌ن، ئەو «لای خودای تۆ زۆر باشترو به‌سو‌د‌تره له‌باره‌ی پاداشرو به‌ره‌مه‌وه بۆ پاشه‌روژ له‌و نازو نيعمه‌ته کاتیانه‌ی دراوه به‌کافره‌کانو که‌شخه‌ی پێو» ده‌که‌نو خۆی پێوه باد ■ هه‌ن به‌سه‌ر موسو‌لماناندا.

ئەو طاعه‌تو خوداپه‌رستی‌یه‌ی موسو‌لمانان سه‌رده‌کێشی بۆ خۆشه‌ختیو کامه‌پانی هه‌تا هه‌تایی، پاداشرو ئاکامی زۆر باشت‌ره له‌ما‌ژو سامازو دیوه‌خانی کافره‌کان، زۆر به‌سو‌ود تره بۆ خاوه‌نه‌کانیان! پاشه‌روژی ته‌وانه چاکه چونکه ده‌چنه ناو به‌هه‌شتی رازاوه‌وه، ئەو نازو نيعمه‌ته نه‌پراوانه‌یان به‌نسیب ده‌بێ، به‌راستی لێره‌دا قورئان موقابه‌له‌و به‌رامبه‌رییه‌کی ئاشکراو نو‌مایانی له‌خۆگرتوه له‌ئێوان کافرو موسو‌لماندا، ئەوه‌تا په‌روه‌ردگار پاداشی خوداپه‌رستان به‌و «ده‌داته‌وه: که بیرو باوه‌ریان پته‌و ده‌کاو ئیمان‌یان زیاد ده‌کا، له‌هه‌مان کاتدا پاداشی کافره‌کان به‌و ده‌داته‌وه که زیاتر پشی پشیان ده‌کا بۆ زنده گومپابونو رۆچوون له‌گومپایی‌دا. وه‌کوو له‌شوێنکی تردا ده‌فه‌رموێ: ﴿وَإِذَا مَا أَنْزَلْتُ سُورَةً، مِنْهُمْ مَنْ يَقُولُ أَيْكُمُ زَادَتْ هَذِهِ إِيْمَانًا، فَمَا الَّذِينَ آمَنُوا فزادتهم إِيْمَانًا، وَهُمْ يَسْتَبْشِرُونَ. وَأَمَّا الَّذِينَ فِي قُلُوبِهِمْ مَرَضٌ فزادتهم رجسًا إِلَىٰ رَجْسِهِمْ، وَمَاتُوا وَهُمْ كَافِرُونَ﴾ (التوبة/۱۲۴-۱۲۵).

قسه نابہ جیئہ کانی موشریکہ کان دہربارہی

زیندوبوونہ وہو حہشر

أَفْرَأَيْتَ الَّذِي كَفَرَ بِآيَاتِنَا وَقَالَ لَأُوتِيَنَّكَ مَالًا وَوَلَدًا

﴿۷۷﴾ أَطَّلَعَ الْغَيْبَ أَمْ اِتَّخَذَ عِنْدَ الرَّحْمَنِ عَهْدًا ﴿۷۸﴾ كَلَّا

سَنَكْتُبُ مَا يَقُولُ وَنَمُدُّ لَهُ مِنَ الْعَذَابِ مَدًّا ﴿۷۹﴾ وَنَرِثُهُ

مَا يَقُولُ وَيَأْتِينَا فَرْدًا ﴿۸۰﴾

دوای تہوی پەرہردگار چہند بہ لگہیہ کی ہینایہوہ لہسہ راستی ہاتنی
روژی قیامت، نہ مجار گومانو بیرو بوجوونی نہوانہی باس کرد: کہ
نینکاری زیندو بوونہوہ دہ کمن. پاشان دیتہسہر گیرانہوہی ہہندی قسہی
نابہ جییان کہ بہ لاقرتیوہ ناراستہی موسولمانانی دہ کمن بہ مہ بہستی
گالتہ پیگردزو تانہو تہشہردان لہنایینو ہاتنی روژی قیامتو حہشر.

نیمامانی فہرموودہ نہ حمہدو بوخاریو موسلیمو تیرمیزیو طہہرانیو
نیبنو حہبازو ہی تیش لہ خہبابی کوری تہرہ تہوہ ریوایت دہ کمن، دہ لئی:
من کابرایہ کی ناسنگہربوم، قہرزم لہسہر (العاص)ی کوری وانیل بوو،
چوومہ لای بو تہوہی قہرزہ کہمی لی وہریرگرمہوہ. وتی: سویندم وابیو وابی
ہہتا لہنایینی موحمہد ژئیوان نہ بیہو. ناتدہ مہوہ، دہ لئی: منیش پیم گوت:
وہ لہا ہرگیز من لہو نایینہی موحمہد ہیناویہتی ژئیوان نابہوہ، ہہتا
دہ مریو پاشان زیندو دہ بیہو. لہوئی مافی خومت لی دہستینم، (العاص)
وتی: باشہ: کہ مردہو دواپی زیندو کرامہوہ وہرہ بو لام تہو کاتہ مالو

ده‌که‌مین، ﴿وَنُورُثُهُ مَا يَقُولُ: وَيَأْتِينَا فَرْدًا﴾ له‌دونیا ده‌یمرنیزو نه‌و مالو سامانه‌ی هه‌یه‌تی به‌میرات ده‌دری به‌یه‌کیکی ترو هه‌مووی لی ده‌ستینین، روژی قیامت دی بۆ لای ئیمه به‌روتو قوتی نه‌مالی له‌گه‌له نه مندالی پییه، هه‌رچی له‌دونیا دا هه‌ی بووه هه‌موویان لی ستاندۆتوه، ده‌ی چۆن به‌ته‌ما نه‌وه‌یه له‌قیامت دا مال و سامانی به‌ه‌نی؟ وه‌کوو له‌نایه‌تیکی تردا ده‌ه‌رموی: ﴿وَلَقَدْ جِئْتُمُونَا فَرَادَى كَمَا خَلَقْنَاكُمْ أَوَّلَ مَرَّةٍ وَتَرْكْتُمْ مَا خَوَّلْنَاكُمْ وَرَاءَ ظُهُورِكُمْ﴾ (الانعام/۹۴).

ره‌ه‌دانه‌وه‌ی بته‌هرسته‌کان له‌لایه‌ن بته‌کانیا نه‌وه

وَاتَّخَذُوا مِنْ دُونِ اللَّهِ ءَالِهَةً
لِيَكُونُوا لَهُمْ عِزًّا ﴿٨١﴾ كَلَّا سَيَكْفُرُونَ بِعِبَادَتِهِمْ وَيَكُونُونَ
عَلَيْهِمْ ضِدًّا ﴿٨٢﴾ أَلَمْ تَرَ أَنَا أَرْسَلْنَا الشَّيَاطِينَ عَلَى الْكَافِرِينَ
تُوزُّهُمْ أَزًّا ﴿٨٣﴾ فَلَا تَعْجَلْ عَلَيْهِمْ إِنَّمَا نَعُدُّ لَهُمْ عَذًّا ﴿٨٤﴾
يَوْمَ نَحْشُرُ الْمُتَّقِينَ إِلَى الرَّحْمَنِ وَفْدًا ﴿٨٥﴾ وَنَسُوقُ الْمُجْرِمِينَ
إِلَى جَهَنَّمَ وَرِثًا ﴿٨٦﴾ لَا يَمْلِكُونَ الشَّفْعَةَ إِلَّا مَنِ اتَّخَذَ عِنْدَ
الرَّحْمَنِ عَهْدًا ﴿٨٧﴾

په‌وه‌ردگار له‌وه‌پیش باسی هه‌شرو نه‌شرو زیندو بوونه‌وه‌ی کرد، نه‌مجار ره‌ه‌ددی بته‌هرسته‌کان ده‌ه‌داتوه، بیربۆچونی نه‌وانه پو ده‌کاته‌وه: که بته‌کانیان کردونه خودای خویان به‌هومیدی نه‌وه روژی قیامت بۆیان بینه پشتو په‌ناو ته‌فسیری ده‌وان

شەفاعەت يان بۆ بکەنۇ لەتەنگۇ چەلەمەو بەھىلاکچوون رزگاريان بکەن! ئەو
روون دەکاتەو: کە ئەو پەرستراوانە روژى قيامەت دەبنە دوژمانيان نەک
پشتيوان بۆيان، ئەو شەش روون دەکاتەو: کە ھۆى گومراپوونە کەيان وەسەسەو
ختوکەى شەياتىنى يەکانە، فەرمانىشى بەپىغەمبەر ﷺ کرد: کە پەلە لەھاتنى
عەزەبى ئەو موشرىکانە نەکا، تەمەنۇ مانەويان لەدونىادا ماوہ يەکەو بەسەر
دەچى.

ئەمجار بەرامبەرى پىک گرتنىک لەنويان ديمەنى چوونى موسولمانان
بۆ بەھەشتو راپىچکردنى کافرەکان بۆ دۆزەخدا ئەنجام دەدا.
دەفەرموى: ﴿واتخذوا من دون الله آلهة ليكونوا لهم عزاً﴾ سەيرە! ئەو
کافرو موشرىکانەى ناياتى خودا رەتدەکەنەو، جگە لەخودا چەند شەتەيان
کردو بەپەرستشى خۆيانو بەندايەت يان بۆ دەکەن، بەتەمەى ئەو نەلەى
خودا پشتگيريان لى بکەنۇ نەھىلن خودا عەزەبىان بەدا، بەھومىدى ئەو نە
بۆيان ببنە شەفاعەتکارو لەخودايان نزىک بکەنەو، ھەلبەتە موشرىکەکان
ھەيان بوو فرىشتەى دەپەرست، ھەيانبوو جەنۆکەى دەپەرست، ھەيانبوو بەردو
دارى دەتاشى دەپەرست، بەخەيالى خۆيان ئەم پەرستراوانە دەبنە
شەفاعەتکارو کۆمەگىکار بۆيان. جا پەرورە گار دەفەرموى: ﴿کـ
سـيـکـفـرون بعـادقـم، ويـکـون عليـهم ضـد﴾ کار بەو شىوہ نى: کە ئەوان تى
گەيشتونو بەتەمان، نەخەير بەھەلەچونو ئاواتو ھومىديان نايەتە جى،
بەلکەو پەرستراوہ کانيان تەنانت ئەوانەشيان کە بى گيانن خودا وەزمانيان
دینىو بەدرۆيان دەخەنەو، ئىنکاری عىبادەتو پەرستشى ئەوان دەکەن،
خۆيانيان لى دوور دەخەنەو، يەخەى خۆيانيان لى دادەرنن، لەجياتى ئەو
شەفاعەت يان بۆ بکەن دەبنە دژو دوژمن بۆيان، بەپىچەوانەى ئەوہى لىيان
چاوہروان دەکەن، بەدرۆيان دەخەنەو دەلین: درۆ دەکەن ئىوہ عىبادەتى
نیمەتان نەکردو، وەکوو لەشوتنىکى تردا دەفەرموى: ﴿واذا رأى الذين

اشركوا شركاءهم قالوا: ربنا هؤلاء شركاؤنا الذين كنا ندعو من دونك فآلقوا إليهم القول انكم لكاذبون ﴿النحل/٨٦﴾. يان ده لئين: ﴿ما كانوا ايانا يعبدون﴾ ﴿القصص/٦٣﴾. يان ده فرموى: ﴿اذ تبرا الذين اتبعوا من الذين اتبعوا وراوا العذاب، وتقطعت بهم الاسباب﴾ ﴿البقرة/١٦٦﴾.

ئەو ھالدا ۋەزەيپانە لەگەڵ بىتو پەرستراۋە كانيان لەرۆژى قىيامەتدا بەو
چۆرە رەد دەدرىنەو ھە بەدرۆ دەخرىنەو، ئەى دەبى ھالى ئەو كافرانە لەگەڵ
شەياتىنى يەكان لەدونيادا چۆن بى؟ دەفەرموى: ﴿ألم تر آتانا أرسلنا
على الكافرين تؤزهم أزاً﴾ ئەتۆ نەترانيو ئەى موحەممەد! كە ئىمە
شەياتىنىمان بەسەر كافرەكاندا زالا كردون، جيگىرمان كردون بۆ گومرا
كردنيان، دەنە دەنيان دەدەن، ھەليان دەتەن بۆ ئەنجامدانى تاوازو رۆچوون
لەگومرايىدا. ھەليان دەخلىنن بۆ ئەو بىكەونە ناو زلکاۋى تاوانەو، رىگاي
كوفرو بىدينىيان بۆ جوان دەكەن، ئىزن دراۋن بۆ گومراکردنى ئادەمىزاد، ئەو
كاتەو شەيتان داۋاي لەخودا كرد: كە رىگەي بدا ئادەمىزاد گومرا بىكا، ئەم
ئىزنەيان ۋەرگرتوۋە، ۋەكوو لەشۋىنىكى تردا دەفەرموى: ﴿واستغز من
استطعت منهم بصوتك، وأجلب عليهم بخيلك ورجلك وشاركهم في الأموال
والأولاد﴾ (الإسراء/ ٦٤).

كهوابو ئەي پيغه مېهر! ئەتۆ دلتەنگ مەبە، ھۆي ئيمان نەھيئانە كەيان
 ئەو ھەيە: شەياتيني دەنووكيان لەسەريانەو بەرەو گومپايي رايان دەدەنو ناھيئە
 روو لەرئيبازي ھيدايتەو بەختەو ھەري بگەن، ھۆي كەمتەرخەمي تۆ نە
 لەبانگەوازى ھەولۆ تىكۆشانتەدا. ئەتۆ ئەرکى خۆت ئەنجام داو ھەو پەيامى
 خۆت گەياندەو، ئيمان نەھيئانە كەيان بەھەند مەگرەو پىي دلتەنگ مەبە
 ﴿فلا تعجل عليهم﴾ ئەي موحەممەد! پەلەي ئەو ھەيان لى مەكە زو لەناو
 بچن، داواي ھاتنى عەزابى ريشە كيشكەرۆ كۆكۆريان لى مەكە، داخوازي
 ئەو ھەيە بەھۆي سوور بوونيان لەسەر كوفرو پيدينى ھەموانيان لەناو بەرين،

چونکه ماوهی ژبیانیان کورتمو کاتی لهناو بردنیان نزیکه، ﴿انما نعدّ لهم عدا﴾
چهند رۆژو کاتیکیان لهدونیا دا ماوه، رۆژو سمعاتیان لی ۱۱ هژمیرین، ههتا
سهروکارو کردهه یانمان کۆنترپۆل کرده، لییان دهگهپۆین بۆ کاتو ساتیکی
دیاریکراو که کۆتایی تهمهنیانه، نهو کاتهه حیسابو لیکۆلینهوه پان لهگه
دهکهین سزای شیایو خۆیان وهردهگرن، نهوان بهرهو عهزابه که دهچنر
عهزابه کهش بهرهو رویان دی ماوهی نیوان نهوانو عهزابی سهخت چهند رۆژو
ساتیکو بهم زوانه یهخهیان دهگری، ههموو شتیکی چارهروانکارو لهمههوا
هاتو نزیکه، هاکا پهیدا بو، هاکا یهخهی گرتن ﴿ولا تحسبن الله غافلاً عما
يعمل الظالمون﴾ (ابراهیم/۴۲). یان دهفهرموئ: ﴿فمهل الكافرين أمهلهم
رويداً﴾ (الطارق/۱۷). یان دهفهرموئ: ﴿نمتعهم قليلاً ثم نضطرهم إلى عذاب
غليظ﴾ (لقمان/۲۴).

نه مجار پهروهردگار دیمه نیتی رۆژی قیامهت رادهنوئینی، وینهی
سههه نهجای حیسابو لیکۆلینهوه دهکیشی و دهفهرموئ: ﴿يوم نحشر المتقين
إلى الرحمن وفدا﴾ نهی پیغه مبهه! باسی نهو رۆژه بۆ گهله کهت بکه: که نیه
کۆمهلی خوداناسان کۆ دهکهینهوه بۆ لای خۆمان؛ بۆ لای خودای خاوهن
رهحمو بهزهیی بهشیوهی ریزو حورمهت، ۱۱ هیان بهین بۆ ناو بهههشت
بهسواریو ریزهوه، نیمامی عهلی دهفهرموئ: پیغه مبهه ۱۱ فهرموئ:
سویندم بهو کهسهی گیانی منی بهدهسته خوداپهرستان بهپیا بهپیا؛ نارۆن بۆ
بهههشت، بهلکۆو ولاغی سواریان بۆ دههینن: که هیچ کهس نهی بینسون،
بهزینی ئالتونو جلهوی زویهه دههه ئاماده کران، بهسواری نهو ولاغانه
دهچن بۆ بههشت. نه مجار نه نایهتهی خویندهوه.

﴿ونسوق المجرمين إلى جهنم ورداً﴾ تاوانباران بهپیا بهی راپنچ دهکهین
بۆ لای دۆزهخ، ماندوو شه کهتن تینوو برسین. بهو حاله دهیان. هینه بهرو

راپێچیان ده‌که‌مین وه‌کوو چۆن گه‌له‌ حوشترو گاپان: که‌ راپێچی دوێلی ناو ده‌کرتن!

که‌س له‌هانایان نایمو ﴿لَا يَمْلِكُونَ الشَّفَاعَةَ إِلَّا مَنْ اتَّخَذَ عِنْدَ الرَّحْمَنِ عَهْدًا﴾ هه‌یج که‌سیک لای خودا مافی ئه‌وه‌ی نیه‌ شه‌فاعه‌ت بۆیه‌ کێکی تر بکا، مه‌گه‌ر که‌سیک له‌خوداوه‌ واده‌و به‌لێنێکی وه‌رگرتبێ، که‌ شایه‌تیدانه‌ به‌تاکو ته‌نهایی خوداو راستی پێغه‌مبه‌رایه‌تی وه‌هاتنی رۆژی قیامه‌ت.

شایه‌تی (أشهد أن لا إله إلا الله وأنَّ محمداً رسول الله) ئه‌م شایه‌تییه‌ی دابی و مافی خۆشی دابی به‌شایه‌تییه‌که‌ی، ئه‌مرکی سه‌رشانی خۆی ئه‌نجام دابی، عه‌قیده‌ی راست بووێ، له‌کردارو گوشتاردا راستان بووێ، له‌ژیانی دونیایدا هادی و موصلیح بووێ، ئه‌و له‌قیامه‌تدا شه‌فاعه‌ت بۆ کراو ده‌بێ، وه‌لێ شه‌فاعه‌تکردنی بتو سه‌نه‌م بۆ په‌رسته‌شکارانیان ئه‌وه‌ خه‌یاڵ پلاوه‌و هه‌یچی به‌سه‌ر هه‌یچه‌وه‌ نیه‌، چونکه‌ زیانو قاوانجیان بۆ خودی خۆیان نیه‌ چ جایی بۆ غه‌یر!

ئێبنو ئه‌بی حاتم له‌ (الأسود)ی کوپی زه‌یده‌وه‌ رێوایه‌ت ده‌کا: ده‌لێ: عه‌بدوڵلای کوپی مه‌سه‌عوود ئه‌م نایه‌ته‌ی خوێنده‌وه‌ ﴿إِلَّا مَنْ اتَّخَذَ عِنْدَ الرَّحْمَنِ عَهْدًا﴾ ئه‌مجار فه‌رمووی: خه‌لکینه‌! له‌لای خودا واده‌و به‌لێن وه‌ریگرن، چونکه‌ خودا رۆژی قیامه‌ت ده‌فه‌رمووی: هه‌ر که‌سێ لای خودا واده‌و به‌لێنی هه‌یه‌ با هه‌آسێ، هاوه‌لان وتیان: ئه‌ی ئه‌ی ئه‌بو عه‌بدوره‌حمان فێرمان بکه‌ چۆن واده‌و به‌لێن له‌خودا وه‌ریگرن: فه‌رمووی: بلێن: (اللهم فاطر السموات والأرض، عالم الغيب والشهادة، اني أعهد إليك في هذه الحياة الدنيا الا تكلني إلى عمل يقربني من الشر ويباعدني من الخير، وانني لا أثق الا برحمتك، فاجعل لي عندك عهداً تؤدبه إلى يوم القيامة، انك لا تخلف الميعاد). په‌روه‌ر دگارا! ئه‌ی به‌ده‌یه‌تیه‌ری ئاسمانه‌کانو زه‌وی، ئه‌ی زاناو ناگادار به‌سه‌ر هه‌موو نه‌ه‌ینی و ئاشکرایه‌ک، ئه‌من تکات لێ ده‌که‌م که‌ نه‌مخه‌یه‌ سه‌ر کارێک

لہ شہر نریکم بخاتمہ، لہ خیر دوورم بخاتمہ، بیگومان من بتمانہ
بہرہ حمہتی تو دہ کہم بہس! خودایہ عہدو پدیما تیکم لی و ہرگرہ روژی
قیامت سودی لی و ہرگرہ، بیگومان وادہی تو پاشگہزیوونہوی تیدا نیہ.
مہ بہست بہ (عہد) لیرہدا شایہ تیدانی ئادہ میزاد بہ تاکو تنہایی خوداو
ہہ لسو کہوت کردن بہ گویری شو شہادہ تہ، چونکہ ریوایت زور ہدن
لہ سہر شوہ: کہ تہلی فہضلو عیلو پیاوچاکان روژی قیامت شہ فاعہت
دہ کہن بو تاوانبارانو شہ فاعہتہ کہشیان لی قبول دہ کری.

ئیبنو مہ سعود ■ ہفرموی: لہ پیغہ مہرم ژنہوت بہاوہ لانی دہ فرموو:
(ایعجز احدکم ان یتخذ کل صباح ومساء عند الله عهدا؟ قيل:
يا رسول الله وما ذاك؟ قال: يقول: كل صباح ومساء: اللهم فاطر السموات
والارض عالم الغيب والشهادة، اني اعهد اليك في هذه الحياة الدنيا بانني
اشهد ان لا اله الا انت وحدك لا شريك لك وان محمدا عبدك ورسولك،
فلا تكلني الى نفسي، فانك، ان تكلني الى نفسي تباعدني من الخير
وتقربني من الشر، واني لاثق الا برحمتك، فاجعل لي عندك عهدا
توفنيہ يوم القيامة، انك لاتخلف الميعاد، فاذا قال ذلك طبع الله عليها
طابعا ووضعا تحت العرش، فاذا كان يوم القيامة نادى مناد: أين الذين
لہم عند الله عهد؟ فيقول فيدخل الجنة)).

رہتدانہ وہی تہوانہی مندال و ہپال خودا دہدہن (۸۸-۹۵)

وَقَالُوا أَخَذَ الرَّحْمَنُ وَلَدًا ﴿٨٨﴾ لَقَدْ

جِئْتُمْ شَيْئًا إِذَا ﴿٨٩﴾ تَكَادُ السَّمَوَاتُ يَنْفَطَرْنَ مِنْهُ

جِئْتُمْ شَيْئًا إِذَا ﴿٨٩﴾ تَكَادُ السَّمَوَاتُ يَنْفَطِرْنَ مِنْهُ
وَتَنْشَقُّ الْأَرْضُ وَتَخِرُّ الْجِبَالُ هَدًّا ﴿٩٠﴾ أَنْ دَعَوْا لِلرَّحْمَنِ وَلَدًا
﴿٩١﴾ وَمَا يَنْبَغِي لِلرَّحْمَنِ أَنْ يَتَّخِذَ وَلَدًا ﴿٩٢﴾ إِنْ كُلُّ مَنْ فِي
السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ إِلَّا آتَى الرَّحْمَنِ عَبْدًا ﴿٩٣﴾ لَقَدْ أَحْصَاهُمْ
وَعَدَّهُمْ عَدًّا ﴿٩٤﴾ وَكُلُّهُمْ آتِيهِ يَوْمَ الْقِيَمَةِ فَرْدًا ﴿٩٥﴾

لەو پەيش پەرەردگار رەدى بپەرستەكانى دايمو، ئەمجار لىرەدا رەدى
ئەوانە دەداتەو، كە دەلێن: خودا مندالى ھەيە، رەدى موشرىكەكانى عەرەب
دەداتەو: كە دەلێن: فرىشتەكان كچى خودان، رەدى موشرىكەكانى جولەكە
دەداتەو: كە دەلێن: عوزەير كورپى خودايە، رەدى موشرىكەكانى مەسىحى
دەداتەو: كە دەلێن: عيسا كورپى خودايە. دەفەرموى: ﴿وقالوا: اتخذ الرحمن
ولداً، لقد جئتم شيئا ادا﴾ كافرەكانى قورەيشو جولەكمو نەصارا دەلێن:
خودا مندالى بۆ خۆى داناو، مندالى ھەيە؛ موشرىكەكانى قورەيش دەلێن:
فرىشتە كچى خودان، جولەكەكان دەلێن: عوزەير كورپى خودايە،
مەسىحىيەكان دەلێن: عيسا كورپى خودايە! بەراستى ئەو كافرە نەفامانە بەم
قسەو بىرو بۆچوونانەيان ھەلۆستىكى ناشىرىن دەنوێنن، قسەيەكى زۆر
ناشىرىنو بەعەقلدا نەچوو دەلێن. تاواتىكى گەورەو بەلايەكى سامناك بۆ
خۆيان دێننە دى! ئاى كە بوختانىكى گەورە دەكەن! بوختانەكەيان ھىندە
سامناكە ﴿تكاد السموات ينفطرن منه وتنشق الأرض، تخر الجبال هدا﴾
نزىكە ئاسمانەكان شەق بەرن، شەقار شەقار ببن! زەوى بقرەلشىو رۆچى،
كۆپەكان تىك رۆخىزو وردو خاش ببن! خەرىكە كەون وەلەرز بى، قەبارە

زله‌کائی بوونه‌وهر به‌نمرزو ناسمانه‌و هدرچه‌نده بی گیانن بکه‌ونه لهرزه
 حه‌جینیان لی هه‌لگیرئ، تاوانه‌که هی‌نده گه‌وره‌یه بی زمان وه‌زمان دینئ و
 بی گیان ده‌لهرزینئ، ثم رتدانه‌و پی ناخوش‌بونو نارپه‌زایی ده‌رپرینه
 ناسمانه‌کانو زه‌وی کپوه‌کان به‌شداری تپدا ده‌کمن، هه‌موویان وه‌کوو
 شه‌قشه‌قه ده‌کمون لهرزه راده‌چله‌کین ﴿ان دعوا للرحمن ولدا﴾ له‌بهر نه‌وه‌ی
 نه‌و نه‌فامانه مندال وپال خودا ده‌دن، ده‌لین: خودا کوری هه‌یه کچی هه‌یه.
 بونه‌وهر تیکرا ئوقره‌ی لی هه‌لده‌گیرئ، وه‌کوو میژولک ده‌لهرزئ، له‌بهر
 به‌گه‌وره‌گرتنی خوداو به‌دوور گرتنی له‌هه‌موو عه‌یبو نه‌نگی به‌ک، چونکه
 خودا تاکو تنه‌هایه بی هاوه‌لو بی وینه‌و بی خیزانو منداله، نه‌نجامدانی
 نه‌و بوختانه گه‌وره هی‌نده سامناکه بونه‌وهر ده‌هه‌ژینئ.

ئیبینو عه‌بباسو که‌عب ده‌فهرموون: ناسمانه‌کانو زه‌وی کپوه‌کان
 ترسانو لهرزبان لی هات به‌لکوو هه‌موو مه‌خلوقات جگه له‌ناده‌میزادو
 جندۆ که‌کوته لهرزه نزیک‌بوو له‌بهریه‌ک ده‌رپچن، فریشته رقیان هه‌لسا،
 دۆزه‌خ زیاتر هه‌لگیرساو گهرم بوو، ذره‌خته‌کان شکاتیان کرد، زه‌وی گرژ بوو،
 کاتیک نه‌و کافرا نه‌و تیان خودا مندالی هه‌یه!

موحه‌مه‌دی کوری که‌عب ده‌لئ: نزیک بوو دوژمنانی خودا قیامت
 له‌سه‌رخویان هه‌لسینن، پیش وه‌خت دنیا ویران بکمن! بی‌گومان نه‌مه ترس
 به‌رناتیکی زۆر گه‌وره سامناکه! وه‌لئ نه‌گهر حیکمه‌تو حیل‌سی خودا
 نه‌بوایه، نه‌گهر له‌بهر نه‌و نه‌بوایه: که خودا بی باکه‌و موبالات به‌کوفرو
 بی‌دینی موشریکه‌کان نادا، قیامت راده‌بوو بوونه‌وهر تیک ده‌چوو، به‌لام خودا
 حه‌کیه‌و حه‌لیمه، حیکمه‌تو دانایی داخوازی نه‌وه بوو: که مؤله‌تیان بداو
 ده‌و ده‌ست تۆله‌یان لی نه‌ستینئ! هه‌لیان بگرئ بۆ کاتیک تر!

﴿وما ينبغي للرحمن أن يتخذ ولدا﴾ هه‌رگیز نه‌گونجاوه نابی خودا
 مندالی هه‌بی، لایه‌ق نه‌ه بۆ خودا، چونکه هه‌بوونی مندال نیشانه‌ی

١١٢
١١٣
١١٤
١١٥
١١٦
١١٧
١١٨
١١٩
١٢٠
١٢١
١٢٢
١٢٣
١٢٤
١٢٥
١٢٦
١٢٧
١٢٨
١٢٩
١٣٠
١٣١
١٣٢
١٣٣
١٣٤
١٣٥
١٣٦
١٣٧
١٣٨
١٣٩
١٤٠
١٤١
١٤٢
١٤٣
١٤٤
١٤٥
١٤٦
١٤٧
١٤٨
١٤٩
١٥٠
١٥١
١٥٢
١٥٣
١٥٤
١٥٥
١٥٦
١٥٧
١٥٨
١٥٩
١٦٠
١٦١
١٦٢
١٦٣
١٦٤
١٦٥
١٦٦
١٦٧
١٦٨
١٦٩
١٧٠
١٧١
١٧٢
١٧٣
١٧٤
١٧٥
١٧٦
١٧٧
١٧٨
١٧٩
١٨٠
١٨١
١٨٢
١٨٣
١٨٤
١٨٥
١٨٦
١٨٧
١٨٨
١٨٩
١٩٠
١٩١
١٩٢
١٩٣
١٩٤
١٩٥
١٩٦
١٩٧
١٩٨
١٩٩
٢٠٠
٢٠١
٢٠٢
٢٠٣
٢٠٤
٢٠٥
٢٠٦
٢٠٧
٢٠٨
٢٠٩
٢١٠
٢١١
٢١٢
٢١٣
٢١٤
٢١٥
٢١٦
٢١٧
٢١٨
٢١٩
٢٢٠
٢٢١
٢٢٢
٢٢٣
٢٢٤
٢٢٥
٢٢٦
٢٢٧
٢٢٨
٢٢٩
٢٣٠
٢٣١
٢٣٢
٢٣٣
٢٣٤
٢٣٥
٢٣٦
٢٣٧
٢٣٨
٢٣٩
٢٤٠
٢٤١
٢٤٢
٢٤٣
٢٤٤
٢٤٥
٢٤٦
٢٤٧
٢٤٨
٢٤٩
٢٥٠
٢٥١
٢٥٢
٢٥٣
٢٥٤
٢٥٥
٢٥٦
٢٥٧
٢٥٨
٢٥٩
٢٦٠
٢٦١
٢٦٢
٢٦٣
٢٦٤
٢٦٥
٢٦٦
٢٦٧
٢٦٨
٢٦٩
٢٧٠
٢٧١
٢٧٢
٢٧٣
٢٧٤
٢٧٥
٢٧٦
٢٧٧
٢٧٨
٢٧٩
٢٨٠
٢٨١
٢٨٢
٢٨٣
٢٨٤
٢٨٥
٢٨٦
٢٨٧
٢٨٨
٢٨٩
٢٩٠
٢٩١
٢٩٢
٢٩٣
٢٩٤
٢٩٥
٢٩٦
٢٩٧
٢٩٨
٢٩٩
٣٠٠
٣٠١
٣٠٢
٣٠٣
٣٠٤
٣٠٥
٣٠٦
٣٠٧
٣٠٨
٣٠٩
٣١٠
٣١١
٣١٢
٣١٣
٣١٤
٣١٥
٣١٦
٣١٧
٣١٨
٣١٩
٣٢٠
٣٢١
٣٢٢
٣٢٣
٣٢٤
٣٢٥
٣٢٦
٣٢٧
٣٢٨
٣٢٩
٣٣٠
٣٣١
٣٣٢
٣٣٣
٣٣٤
٣٣٥
٣٣٦
٣٣٧
٣٣٨
٣٣٩
٣٤٠
٣٤١
٣٤٢
٣٤٣
٣٤٤
٣٤٥
٣٤٦
٣٤٧
٣٤٨
٣٤٩
٣٥٠
٣٥١
٣٥٢
٣٥٣
٣٥٤
٣٥٥
٣٥٦
٣٥٧
٣٥٨
٣٥٩
٣٦٠
٣٦١
٣٦٢
٣٦٣
٣٦٤
٣٦٥
٣٦٦
٣٦٧
٣٦٨
٣٦٩
٣٧٠
٣٧١
٣٧٢
٣٧٣
٣٧٤
٣٧٥
٣٧٦
٣٧٧
٣٧٨
٣٧٩
٣٨٠
٣٨١
٣٨٢
٣٨٣
٣٨٤
٣٨٥
٣٨٦
٣٨٧
٣٨٨
٣٨٩
٣٩٠
٣٩١
٣٩٢
٣٩٣
٣٩٤
٣٩٥
٣٩٦
٣٩٧
٣٩٨
٣٩٩
٤٠٠
٤٠١
٤٠٢
٤٠٣
٤٠٤
٤٠٥
٤٠٦
٤٠٧
٤٠٨
٤٠٩
٤١٠
٤١١
٤١٢
٤١٣
٤١٤
٤١٥
٤١٦
٤١٧
٤١٨
٤١٩
٤٢٠
٤٢١
٤٢٢
٤٢٣
٤٢٤
٤٢٥
٤٢٦
٤٢٧
٤٢٨
٤٢٩
٤٣٠
٤٣١
٤٣٢
٤٣٣
٤٣٤
٤٣٥
٤٣٦
٤٣٧
٤٣٨
٤٣٩
٤٤٠
٤٤١
٤٤٢
٤٤٣
٤٤٤
٤٤٥
٤٤٦
٤٤٧
٤٤٨
٤٤٩
٤٥٠
٤٥١
٤٥٢
٤٥٣
٤٥٤
٤٥٥
٤٥٦
٤٥٧
٤٥٨
٤٥٩
٤٦٠
٤٦١
٤٦٢
٤٦٣
٤٦٤
٤٦٥
٤٦٦
٤٦٧
٤٦٨
٤٦٩
٤٧٠
٤٧١
٤٧٢
٤٧٣
٤٧٤
٤٧٥
٤٧٦
٤٧٧
٤٧٨
٤٧٩
٤٨٠
٤٨١
٤٨٢
٤٨٣
٤٨٤
٤٨٥
٤٨٦
٤٨٧
٤٨٨
٤٨٩
٤٩٠
٤٩١
٤٩٢
٤٩٣
٤٩٤
٤٩٥
٤٩٦
٤٩٧
٤٩٨
٤٩٩
٥٠٠
٥٠١
٥٠٢
٥٠٣
٥٠٤
٥٠٥
٥٠٦
٥٠٧
٥٠٨
٥٠٩
٥١٠
٥١١
٥١٢
٥١٣
٥١٤
٥١٥
٥١٦
٥١٧
٥١٨
٥١٩
٥٢٠
٥٢١
٥٢٢
٥٢٣
٥٢٤
٥٢٥
٥٢٦
٥٢٧
٥٢٨
٥٢٩
٥٣٠
٥٣١
٥٣٢
٥٣٣
٥٣٤
٥٣٥
٥٣٦
٥٣٧
٥٣٨
٥٣٩
٥٤٠
٥٤١
٥٤٢
٥٤٣
٥٤٤
٥٤٥
٥٤٦
٥٤٧
٥٤٨
٥٤٩
٥٥٠
٥٥١
٥٥٢
٥٥٣
٥٥٤
٥٥٥
٥٥٦
٥٥٧
٥٥٨
٥٥٩
٥٦٠
٥٦١
٥٦٢
٥٦٣
٥٦٤
٥٦٥
٥٦٦
٥٦٧
٥٦٨
٥٦٩
٥٧٠
٥٧١
٥٧٢
٥٧٣
٥٧٤
٥٧٥
٥٧٦
٥٧٧
٥٧٨
٥٧٩
٥٨٠
٥٨١
٥٨٢
٥٨٣
٥٨٤
٥٨٥
٥٨٦
٥٨٧
٥٨٨
٥٨٩
٥٩٠
٥٩١
٥٩٢
٥٩٣
٥٩٤
٥٩٥
٥٩٦
٥٩٧
٥٩٨
٥٩٩
٦٠٠
٦٠١
٦٠٢
٦٠٣
٦٠٤
٦٠٥
٦٠٦
٦٠٧
٦٠٨
٦٠٩
٦١٠
٦١١
٦١٢
٦١٣
٦١٤
٦١٥
٦١٦
٦١٧
٦١٨
٦١٩
٦٢٠
٦٢١
٦٢٢
٦٢٣

﴿لقد أحصاهم وعدهم عدد﴾ بیگومان پدرو دگار هه موو بهنده کانی
خۆی، هه موو دروستکراوانی خۆی سەرژمێر کردوێ دهوری داو، هه موویان
له ژێر فەرمازو ته گبیری ئه و دان، ناگاداری هه موو هه لسه کمو تیکیانه، هه چی
له نادیار نیهو له ی گوم نابێ، هه موو بهنده کانی خۆی سەر ژمێر کردو،
کردارو گوفتارو هه ناسه و جهو جولیانی کۆنترۆڵ کردوه، هه موو شتیکی له
خودای زانا و ناگادار به نه ندازه و مه زنده یه.

«وکلهم آتیہ يوم القيامة فرداً» ھەریەکی لەبەندەکانی رۆژی قیامت
 دینە. خزمەت پەرەزدەگاریان بەتەنیاو بێ کەسو بێ یارمەتیدەر، ھانا بۆ خودا
 دینی و ئاتاجی بەزەیی و رەحمی خودایە. ھەموو ھەلوێستو کارو کەفتاریکی
 لای خودا تۆمار کراوە، بەتەنیاو بێ کەسو بێدەر دیتە بەردەم دادگایی خودا.
 کەس گیانی کۆمەکی و ھەمناھەنگی تیدا نەماوە، ھەموویان لە شعور
 بە کۆمەک ھەمناھەنگی روت کراونەو روتو قوتو تەنیاو بێ کەس لەبەردەم
 دادگای خودادا خۆیان دەسیننەو!

خۆشەویستی خودا بۆ موسولمانان ئاسانکردنی تیگەییشتن
لەقورئان و لەناوبردنی تاوانباران

إِنَّ الَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ سَيَجْعَلُ لَهُمُ
الرَّحْمَنُ وُدًّا ﴿٩٦﴾ فَإِنَّمَا يَسَّرْنَاهُ بِلِسَانِكَ لِتُبَشِّرَ بِهِ
الْمُتَّقِينَ وَتُنذِرَ بِهِ قَوْمًا لَّدَا ﴿٩٧﴾ وَكَمْ أَهْلَكْنَا قَبْلَهُم
مِّن قَرْنٍ هَلْ يُحِشُّ مِنْهُمْ مِّنْ أَحَدٍ أَوْ تَسْمَعُ لَهُمْ رِكْزًا ﴿٩٨﴾

پاش ئەۋى پەرۋەردگار رەدى كافىرەكانى دايىمە ھالدا ۋەزى دۇنيار
قيامەتى رۇنكردنەۋە، ئەمجار ھالدا چۆنىەتى مۇسۇلمانان ديارى دەكا، ئەۋە
رون دەكاتەۋە: كە خۆشەۋىستى ئىۋان دەخاتە دلى بەندەكانىمەۋە، ئەۋەش
رادەگەينى: كە قورئانى بەزوبانى پىغەمبەر بۇ ناردونو لى تىگەيىشتىنى بۇ
ئاسان كىدون.

نه مجار کۆتایی سوره ته که به پەندو نامۆزگاریه کی کاریگەر ده هیئیی و
هەر پەشه له موشریکه کان ده کا به له ناو چۆزو ریشه کیش کردنیان وه کړو چۆن
گه له پیشینه کانی له ناو بردوه. ده فەرموئ: ﴿ان الذین آمنوا وعملوا
الصالحات سیجعل لهم الرحمن ودا﴾ بیکومان نهوانی برویان به تاکو
ته نهایی خوداو پیغه مبه ریتی پیغه مبه ر هیناوه، کرده وهی باشو به سوودیان
نه نجام داوه، نه رکى سهرشانیان به گوێره ی توانا به جی هیناوه، نه وهی نایین
به حه لآلی دانابی به حه لآلی بزاتن نه وهی نایین به حه رامی دانابی لایان
حه رامه. په ره ردگار لای بهنده صالحه کانی خوشه وستیان ده کا، نه حه ده
بوخاری و موسلیم و تیرمینی له ته بو هورهیره وه ریوایهت ده که نه ده فەرموئ:

پێغه مبه ر فهرمووی: (هه ر کاتی خودا به نده کانی خۆی خوش و یست بانگی جویرانیل ده کاو ده فهرموئ: من فلانکه سم خوش دهوئ ته توش خوش بوئ. تهویش خوشه ویستی خۆی بو ئه و کابرایه به ئاسمانه کاندایا بلاو ده کاته وه ته مجار خوشه ویستی به که ی بو ئه و به نده یه ده خاته ئیو دلی دانیشته وانی سه رزه و ی. ته گه ر خودا به نده یه کی خۆی ناخوش و یست، ته وه به جویرانیل راده گه یه نیو ده فهرموئ: من فلانکه سم ناخوش دهوئ، تهویش ته م هه وئه به ئاسمانه کاندایا بلاو ده کاته وه، پاشان ته و رق لی بوونه وه یه ده خاته ئیو دلی دانیشته وانی سه رزه و ی).

ته م خوشه ویستی به له و ی خزمایه تی و هاوه لی یه وه ده سته به ر نابئ، به لکو خودا ته و خوشه ویستی به یان بو له دلی به نده کانی دا ده خوئینی! به خشر و نیعمه تیکی خودایه بو موسو لمانان.

شته یکی ئاشکرا و نومایانه قورئان مزگینی یه بو موسو لمانانی له خواته رس و هه ره شه یه له موشریکه کانی سه ر ره ق ته و دوو شته کاری گرنگی قورئان دوو مه به سته ی سه ره کی ته و که لاهه ئاسمانییه نو خودا به زمانی عه ره بی نازلی کرده بو ته وه ی بیخوئینه وه لی ئی خالی ببن.

پێگومان خودای خاوه ن رهحمه به زه یی هه ر پێغه مبه رێکی ره وانه کردبئ بو سه ر هه ر گه لو نه ته وه یه کته هه ر کتیبیکی ئارده یته خوارئ به زمانی ته و گه لو نه ته وه بوو: که یه که مجار بانگه وازیان ئاراسته کراوه بو ئیماهیئان، چونکه ته گه ر وانه وایه تی نه ده گه ییشتن، بانگکردنه که بی سود ده بوو، خه لکه که بیانویان ده بوو له وه دا: که شوینی نه که ون، به لام: که پێغه مبه ر له ره گه زی خۆیان بوو، شه ریعه ته یاسا که ی به زمانی ته وانه بوو بیانویان نامینیو ئاماده باشی ته و یان تیدا ده بی وهری بگرن، ته وانه ی خاوه ن فامو دلی زینه دوون زوو وهری ده گرنو په یه وه ی ده که من، ته وانه ی دلیان مردوو بیانویان نامینیو به هانه یان ده برئ. ته وسا که ئایینه که جیگیر بوو، خه لکی

لى كۆ بووه ئىتر رونكرندهوه راقه كردنى ئو شهرىعهته بهزمانى ترو بۆ خەلكى تر ئاسانهو سود بهخش ده بى، جا چونكه ئو گەلەى يەكه مجار ئم قورئانهى پى راگه يهنراوه عمره بى زمان بوون حىكمهتى خودا وا داخواز بووه پىغه مبهره كه له خۆيان بىو قورئانه كەشى بهزمانى ئهوان بى، بۆ ئهوهى ورده ورده ئو گەله بروای پى بكمو بكمونه ژىر بهيدا خه كهيهوهو پاشان له رىگهى ئهوانهو بههه موو جيهاندا بلاو بكرىتهوه گەلو نهتهوه كانى ترىش ورده ورده لى حالى بنو بهزمانى خۆيان راقمو لىكۆلینهوهى تىدا نه نجام بدهن. پهروه دگار له چهند نایه تىكدا ئم مبهسته روون ده كاتهوه، يەك لى لى نایه تانه ئم نایه تهيه كه له كۆتايى ئم سورتدا ده فەرموى: ﴿فَاِنَّمَا يَسْمُرُ نَاهٍ لِّلْاِنْسَانِ لِيُبَشِّرَ الْمُتَّقِينَ وَتُنذِرَ بِهِ قَوْمًا لَّدَا﴾ ئىمه ئم قورئانه مان ئاسان كردوه بهوه كه بهزمانى تو نازل مان كردوهو بۆ ئهوهى موژده بدهى بهوانهى تهقوا كارو له خودا ترسن، ئاماده باشىيان تىدايه بۆ ئهوهى بچنه رىزى خودا ئاسانهوه. موژده بدهى بهوانهى بهپير بانگهوازى يه كه تهوه دىن خودا به تاكو ته نيا ده ناسن، بروا به پىغه مبهرايه تى تو ده كهن، موژدهى بههه شتيان پى بدهى، لههه مان كاتدا بهم قورئانه كۆمهلو كه سائىكى تر بترسىنى: كه سهرره قو دلپه قن، ده مدريتو چهقه چەناون، هەزىان له كيشهوه جەدەله به ناحەق، له حق لايان داوهو رويان له بهتال كردوه، هههه شيان لى بكهى به ناگرى دۆزهخ له تۆلهى ئو خراپه كاريهى نه نجامى ده ده نو ئو بىرو باوه رپهى سوورن له سهرى!

نه مجار كۆتايى سورتكه بههه پشهيه كى سامناك ده هينىو ده فەرموى: ﴿وَكَمْ أَهْلَكْنَا قَبْلَهُمْ مِنْ قَرْنٍ هَلْ تَحْسُ مِنْهُمْ مِنْ أَحَدٍ أَوْ تَسْمَعُ لَهُمْ رِكْزًا﴾ له پيش ئو عمره به موشرىكانهو زۆر گەلو نهتهوهو تاقمو كۆمهلمان له ناو بردون، خستوماننه توونى نه مانهوه، بههوى كوفرو بىدينى بهوه بههوى بهدرؤخستنهوهى پىغه مبهره كانىانهوه، نایا ئىستا كهسيان لى ده بينى، ههست

به‌هیچ جبو جولۆ هاتوچۆی ئەوانه ده‌که‌ی؟ ئایا هیچ سرکه‌و پرتمو ده‌نگو
 صه‌دایه‌کیان لی ده‌بیسی؟ واته: پیش ئەم عه‌ربه‌ موشریکانه زۆر گه‌لو
 نه‌ته‌وه هه‌بوون وه‌کوو ئەمانه سه‌رکیشرو دله‌رقو سه‌رپێچی که‌ر بوون، نه‌هاتنه
 سه‌ر رێبازی هه‌قو بره‌وان به‌پێغه‌مبه‌ره‌کانیان نه‌کردو خودا ئاسه‌هاری
 برپه‌نه‌وه له‌ناوی بردن، ده‌ی با ئەم گه‌له‌ی تۆش به‌ترسن ته‌می خواردوو به‌بوو
 په‌ند له‌و گه‌لو نه‌ته‌وه پیشینه‌نه وه‌ریگرن که‌ خودا له‌سه‌ر کوفرو بێدینی
 له‌ناوی بردون!

به‌یارمه‌تی خودا لی‌رمدا سوره‌تی (ه‌ریم) ته‌واو بوو
خودا یارمه‌تی‌مان بدا بۆ ته‌واو کردنی سوره‌ته‌کانی تو...

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

سوره‌تی (طه)

بۆیه ناوئراوه سوره‌تی (طه) چونکه سوره‌ته‌که به‌بانگ کردن له‌و ناوه ده‌ست پئی ده‌کا، ده‌فرموی: ﴿طه! ما انزلنا عليك القرآن لتشقى﴾. (طاها) ناوی‌که له‌ناوه‌کانی پیغه‌مبهر ﷺ ته‌مه‌ش خۆی له‌خۆیدا ریز لیتانه له‌پیغه‌مبهر و ته‌سه‌لا دانوه‌یه‌تی له‌باره‌ی ئەو ته‌زیه‌ت و ناره‌حه‌تی‌دی تووشی ده‌بوو له‌لایه‌ن گه‌له‌که‌یه‌وه.

مۆناسه‌به‌و بیوه‌نداس ئەم سوره‌ته به‌هس پیشه‌وه له‌چهند پوویه‌که‌وه‌یه:

۱- سوره‌تی (طه) له‌روی میژوویی یه‌وه، وه‌کو ئیبنو عه‌بباس ده‌فرموی: له‌دوای سوره‌تی (مریم) نازل بووه.

۲- سوره‌تی (مریم) چیرۆکی (۲۵) پیغه‌مبهری تیدا‌بوو وه‌کو: زه‌که‌ریا- یه‌حیا- عیسا- ئیبراهیم- موسا- چیرۆکی هه‌زه‌تی موسا له‌سوره‌تی (مریم) دا به‌کورتی باس کراوه له‌م سوره‌ته‌دا به‌دورو درێژی پونکراوه‌ته‌وه، له‌سوره‌تی (مریم) دا ده‌باره‌ی چیرۆکی هه‌زه‌تی ئاده‌م ته‌نها ناوه‌که‌ی هه‌تانه‌وه له‌م سوره‌ته‌دا چیرۆکه‌که به‌ته‌واوی‌پون کراوه‌ته‌وه.

۳- له‌کۆتای سوره‌تی (مریم) دانوه‌ی پاگه‌یاند: که‌قورئان به‌زوبانی عه‌ره‌بی نێردراوه‌ته‌خواری و ئاسان کراوه بۆ ته‌وه‌ی لیتی حالی بن‌سه‌ره‌تای ئەم سوره‌ته‌ش ته‌ئکیدێ کۆتایی سوره‌تی پیشوو ده‌کاته‌وه.

ئهم سوره‌ته مه‌که‌کیی یه‌جگه له‌نایه‌تی ژماره‌ (۱۳۰- ۱۳۱) ئەو دوو نایه‌ته مه‌دینه‌یین. ژماره‌ی نایه‌ته‌کانی ئەم سوره‌ته‌سه‌دو سی و پێنج نایه‌ته.

باسه‌گرنگه‌کانی ئەم سوره‌ته وه‌کوو باقی سوره‌ته‌کانی تری مه‌که‌کی چه‌سپاندنی بنه‌مای نایینن له‌باره‌ی یه‌کتاپه‌رستی و پیغه‌مبهرایه‌تی و زیندوو بو‌نه‌وه. سه‌ره‌تای سوره‌ته‌که کاریگه‌ریه‌کی تایبه‌تی هه‌یه، جهره‌سو و نیحایه‌کی

داچلەكۈنەرى ھەيە، بۆيە:كە ھەزرىتى عومەرى كۆپى خەططاب كاتىك
لەسەرەتاي ئىسلام بوونى دا گوۋى لەسەرەتاي ئەم سورەتە بوو، يەكسەر
داچلەكى و دلى گۆرا. وەكۈو لە چىرۆكى موسولمان بوونىدا تۆماركراوہ.

ئەم سورەتە ئەم خالائەس خۆگوتون:

۱- قورئانى پىرۆز يادخەرەو يە بۆكەسىك لەخوای بالادەست
بترسى، دەرختى كەسايەتى پىغەمبەر و ئەنجامدانى ئەركى سەر شانى و
لەھەموو بوارەكاندا بەتەواوۋى تىدا روون كراو تەمە.

۲- پرونكردنەموو شىكردنەموۋى سەر گوزشتەى ھەزرىتى موسا ھەرلە
رۆزى لەدايك بونى يەمە تاكۆتايى ژيانى.

۳- نامازە كردن بەفائىدەو سوودى چىرۆكى قورئان و دىيارىكردنى سزاي
تەوانەى پرو لەقورئان وەردەگىپن.

۴- وىنە كىشانى دىمەنى ترسناكى ھەشرو وردو خاشكردنى
كىۋەكان و حال و چۆنىەتى تاوانباران لەرۆزى قىامەت دا.

۵- قورئان بەزمانى عەرەبى يەم پىغەمبەر ﷺ ھىچى لەياد نەچۆتەمە.

۶- پانواندى چىرۆكى ھەزرىتى ئادەم و ھەئسو كەوتى شەيتان
لەگەلدا.

۷- نمونە ھىنانەموو پەند وەرگرتن لەبەھىلاكردنى گەل نەتەمە
پىشپىنەكان و مۆلەتدانى عەرەبە موشرىكەكان تارۆزى قىامەت.

۸- پىنموبى كردنى خودا بۆ پىغەمبەر ﷺ و گەلەكەى، بۆنەموۋى بەردەوام
بى لەسەر خودا پەرستى و بە جوانى و پازاۋەبى دونىا ھەلنەخەلتى و فەرمان بە
خاو و خىزانى بكا بۆ ئەنجامدانى نوڤ.

۹- باسى داواكردنى موشرىكەكان: كە خودا نىشانەى مادىيان نىشان
بدا، ھەرۋايبانۋو پرائى كافرەكان دواى ناردنى پىغەمبەر ﷺ و نازلكردنى
قورئان و ھەرەشەكردن لىيان بەناردنى عەزاب.

قورئانی پیروژ هوئی به خته وه رییه

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

طه ۱ مَا أُنزِلْنَا عَلَيْكَ الْقُرْآنَ لِتَشْقَى ۲ إِلَّا نَذِيرَةً
لِّمَنْ يَخْشَى ۳ تَنْزِيلًا مِّمَّنْ خَلَقَ الْأَرْضَ وَالسَّمَوَاتِ الْعُلَى ۴
الرَّحْمَنُ عَلَى الْعَرْشِ اسْتَوَى ۵ لَهُ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَمَا فِي
الْأَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا وَمَا تَحْتَ الثَّرَى ۶ وَإِنْ تَجْهَر بِالْقَوْلِ
فَإِنَّهُ يَعْلَمُ السِّرَّ وَأَخْفَى ۷ اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ لَهُ الْأَسْمَاءُ
الْحُسْنَى ۸

سهره تاو کۆتای نهم سوره ته پیروژه خیطابه له گهل پیغه مبهس و
به بیان کردن و پونکردن هوئی نهرکی سر شانیه تی، نهمه پون ده کاته وه: که
نازلکردنی قورئان بۆ سهری مایه ی نه گبه تی و نه زیه ت دان نیه، به لکو
بانگه وازی و بیر خسته نه وه یه، موژده پیدان و ههره ههره شه لیگردنه،
فرمانگردنه به تاده میزاده که به ناگا بیننه وه و بزانی: که خودای نه وان خودایه کی
تاو ته نیاو بی هاوه ل و نه زیره. بالاده سته به سر بونه وه دا، ناگاداره به سر
هه موو کون و که له به ریکی دا، ناگاداری په نامه کی و نه یینی ناو دلانه،
له کۆتایی دا هه موو که سیک بۆ لای خودا ده گهرتته وه، پاداشت و سزای هه موو
که سیک به گویره ی کرده وه کانیا ن ده داته وه. ده فهرموئی (طه) نهم پیت به برپانه:
که له سهره تایی هه ندی سوره ت دا چه سپاون بۆ به ناگا هینانه وه و ناگادار
ته فسیری ره وان

کردنه وى موخاطبه به: كه خوى ناماده باش بكا بؤ نمو نيگايه ي بؤى ده كرى،
بؤ نمو په يامه ي پى ي راده گيه نرى:

هر وه ها بؤ ته جدا كردنى عمره ب و ناعمره به: كه ناتوان و ينه ي قورنان
بخنه روو، پييان ده فمرموى: قورنان لهم جوړه پيتانه پيك هاتوه، ده نه گمر
نيوه نازان و درؤ ناكمن، نهمه عمرزو نهمه گمز، و ينه ي نهم كه لامه بخنه پرو!
به لكو ده سوره تي ته نانت و ينه ي سوره تي كيشى! همدنيكيش له رافه كهرانى
قورنان ليړه دا فمرميانه: (طه) ناوه بؤ پيغه ممبر ﷺ مانا كه ي نهويه: نه ي
موحه مده! خوټ بخه سمر زهوى و نيسراحت بكه، پالده ره وه! نيبنو ته نبارى
ده لي: پيغه ممبر ﷺ زورى نويز ده كردو له نويزدا به پيوه راده وه ستا هه تا
قاچه كانى هاوسان پتويستى به نيسراحت و پشوو دان هه بوو! نيت بهم په يامه
فهرمانى پى كرا: كه نه وه نده له نويزدا خوى ماندو نه كا نازار به قاچه كانى
بگا.

﴿ما انزلنا عليك القرآن لتشقى! الا تذكرة لمن يخشى﴾ نيمه قورنانان
بؤيه بؤسر نازل نه كردوى: كه نه وه نده خوټ ماندو بكه ي و نه وه نده خه مو
خه فته بخوى: كه نه وانه نيمان ناهيئن، نيمانهيئنانى نه وان به ده ست تو نيه، تو
له وه بهر پرسيار نى، به لكوو نيمه قورنانان: كه بؤ ناردوى بؤ نهويه
به ممردومى رابگيه نى و تييان بگيه نى، نه تو هر راگه ياندى و تيگه ياندى
له سهره، له وه بهو لاوه گوى به سمر پيچى و پرو و هر گيپرانى نه وانه مده، نه وه نده
زهخت له خوټ مه كه زيان به دل و دهر و و جهستت بگا، نه وه ي له خودا
ده ترسى: كه خوداى بير ده كه ويته وه پهنده شاميز ده بى، ته قواى خودا ده كاو
داواى لي خوشبوون و به مراز گيشتنى لي ده كا، به مدهش تهركى پيغه ممبر ﷺ
كوټايى دى، چونكه تهركى سمر شانى پيغه ممبر ﷺ راگه ياندى په يامو
موژده دان و ترساننده!

جووه بییر له ضه حاك و موقتیلوه ریوایت ده كا ده لى: نه قورئان به نیگا بۆ پیغه مبه ر ﷺ هات، خۆی و هاوه لائى پاپه ندی فرمان و نه هیه كانى بوون، موشریکه قوره ییشیه كان و تیان: خودا كه ته م قورئانه ی بۆ سه ر موحه مه د ناردوه بۆ نه وه ناردویه تی موحه مه د توشی نه گبه تی بكا.. نیتر پهروه ردگار نه م نایه ته ی نازل کرد، فرمانوی: نه وانه به به له چون، وه كو نه وان ده لئین كار وانیه، به لكوو كه سیک پهروه ردگار نیگای بۆ بنیروی و فیتری دینی بکات به ختموهره، سه رفرازه، خیر له خۆ دیوه. له فرمانو ده یه كدا: كه موعاویه لیی ریوایت ده كا و له صه حیه یندا هاتوه. ده فرمانوی: ((من یرد الله به خیرا یفقهه فی الدین)) هه ركه سی خودا بیهوی تروشی خیر و فوشی بكا شاره زای نایینی ده كا.

﴿تَنْزِيلًا مِّنْ خَلْقِ الْأَرْضِ وَالسَّمَوَاتِ الْعُلَى﴾ ته م قورئانه ی بۆ تۆ هاتوه نه ی موحه مه د و هجه به به سروش به ره به ره بۆت نازل کراوه له لایه ن خودای خۆته وه: كه به دیه ی نه ری زهوی و ناسمانه به رزه ئانه، راته: هه رچی هیه له قه باره نزمه كان و قه باره به رزه كان و له زهوی و به رزه ئانه، هه روا هه موو نه و شتانه ی نامادین و قه باره یان نه و خودا بۆ خۆی پێیان ده زانی و له ئیمه نه یین. هه موو دروست کراوی خوا ی پهروه ردگارن، نه و خودایه ی قورئانی نازل کردوه، كه وابه ی ریزی نه و قورئانه بگرن و بیه نه به رنامه ی ژیا نتان، به گوێره ی فرمان و نه هییه كانی په په ره و بکن.

﴿الرَّحْمَنُ عَلَى الْعَرْشِ اسْتَوَى﴾ نه و كه سه ی قورئانی ناردۆته خواری خودای به ره حم و به زه ییه، خاوه ن نیعمه ت و فزله به سه ر به نده كانیدا، هه موو نیعمه تی له نه وه هیه و نه و خاوه نیه تی.. نه و خودایه یه: كه به سه ر عه رشدا بالاده سته و كۆنترۆلی کردوه. هه موو باریکی بوونه وه به ده ست نه وه و نه و هه لیده سوپینی.

* عدرش له‌زمانی عهره‌بی دا ناوه بۆ ته‌خت و کورسی رازاوه‌ی پاشایان. له‌شمرعدا ناوه‌بۆ مه‌خلوقتیکی په‌ره‌ردگار که‌له ژووره‌موو تاسمانه‌کانه‌وه‌یه و هه‌ر خودا ده‌زانئ چه‌ند گه‌وره‌و به‌ر فراوانه، هه‌شت فریشته یان هه‌شت کۆمه‌ل فریشته هه‌لیان گرتوه. له‌ده‌ووربه‌ری فریشته‌ی ژۆر هه‌ن: هه‌ر خودا ده‌زانئ ژماره‌یان چه‌نده‌و چۆن هه‌ر یه‌که‌یان کاری تاییه‌تی پی سپێرداوه! به‌گوێره‌ی زاهیری قورئان هه‌موو فه‌رمان و بریارێکی خودای په‌روه‌ردگار ده‌ریاره‌ی هه‌موو بوونه‌وه‌ر له‌عه‌رشه‌وه‌ ده‌رده‌چن.

هه‌لبه‌ته عه‌رش عاله‌میکی غه‌یبی یه‌و له‌تیغه نه‌یئنی یه‌و نازانن چۆنه‌و چی‌یه؛ بۆیه‌واچا که‌ لێ نه‌دوین و هه‌واله‌ی عیلمی خودای بکه‌ین.

* ووشه‌ی (استوی) له‌زمانی عهره‌بی دا به‌مانا جێگیربوون و نیشته جی بوونی شتێک له‌سه‌ر شتێک هاته‌وه. ده‌گوتری: (زید استوی علی السطح) (الفارس استوی علی الفرس)... ده‌ی ته‌م ووشه‌یه یه‌و مانایه ناگونجی بۆ خودا به‌گار به‌ئیندری و ده‌چیته‌ پێری نایاتی (موته‌شاییه‌اته‌وه) که‌واته‌ ده‌بی (استوی) به‌شێوه‌یه‌ک مانا بکری: که‌ بۆخودا بگونجی و لایه‌نی مادیه‌ت به‌به‌ر چاو نه‌گیری. بۆیه‌ زانایانی ئیسلام بوون به‌ دوو تاقم و هه‌ر تاقمه‌یان مانایه‌کی بۆ داناوه.

۱- زانایانی سه‌له‌فی صالح:

نه‌وانه‌ی ئیمانیه‌ به‌صیفاتێ خودا هه‌یه به‌و جوژه‌ی خودا بۆخۆی پال خۆی داو، هیچ گۆران و ته‌نویل و لێکچواندن بریار ناده‌ن، نه‌مانه‌ ده‌لێن: په‌روه‌ردگار ئیستییای به‌سه‌ر عه‌رش دا کردوه به‌و جوژه‌ی له‌گه‌ل گه‌وره‌ی و شکۆمه‌ندی خۆی دا ده‌گونجی، تیر چ پێویست به‌ته‌نویل و مانا گۆڕین هه‌یه؟ خودا بۆخۆی (استوی) ی بۆ زاتی خۆی به‌کار هێناوه ئیمه‌ بۆچی به‌بی به‌لگه‌ له‌سه‌ر مانای خۆی لای بده‌ین. ته‌م کۆمه‌له‌ سه‌له‌فه‌ سالحه‌ ده‌لێن: خودا زات و صیفاتێ هه‌ن، زات و صیفاتێ له‌دروست کراوانی جو‌داوازن، خودا عیلمی ته‌فسیری ره‌وان (۱۶۵)

هه‌یه و ناده‌میزادیش عیلمی هه‌یه به‌لام عیلمی خودا جودا واز» له‌عیلمی ناده‌میزاد، خودا صیفه‌تی بیستو و دیتنی هه‌یه وه‌لی بیستو و دیتنی خودا له‌بیستو و دیتنی ناده‌میزاد جیایه. که‌وابوو هه‌موو ئهو وشانه‌ی که له قورئان دا بۆ خودا به‌کار هینراون وه‌کوو (وجه، ید، قدم، استوی... هتد) له‌سه‌ر مانای خۆیان ده‌یان‌ه‌یلینه‌وه» به‌لام به‌ته‌تکید چۆنیه‌تی مانای ئهم ووشانه که بۆ خودایان به‌کار به‌یتن جودا وازه له‌وه‌ی که بۆ مه‌خلوقاتیان به‌کار به‌یتن.

۲- زانایانی خه‌له‌ف:

ئهمان بۆ ئهو جووره وشانه ته‌ئویل ده‌که‌ن و مانای تایبه‌تی دیاری ده‌که‌ن، بۆ نمونه وشه‌ی (ید) که‌له قورئان دا به‌کار هینراوه هه‌ندی جار به‌مانای هیترو تواناو هه‌ندی جار به‌مانای چاکه و نيعمه‌ت ته‌ئویلی ده‌که‌ن. (استوی) به‌مانا زالبوون و بالاده‌ستی و کۆنترۆل کردنی عهرش مانا ده‌که‌ن.. به‌هر حال پابه‌ند بوون به‌یه‌کی له‌م دوو پرایه به‌بێ زێده‌ره‌وی کردن تیان دا چ زیانیکی تێدانه‌یه، هه‌ردوو پرایه‌کان بیرو بۆ چوونی تا‌قم و پێڕیکی زانایانی تیکۆشه‌ری ئیسلامن و بجه نه‌ظرو به‌لگه‌ی خۆیان هه‌یه. په‌حه‌تی خودا له‌همه‌موانیان بێ و خودا پاداشتی هه‌ول و تیکۆشانیان بداته‌وه.

هه‌لبه‌ته ته‌ئویلی نه‌وانه‌ی که زێده‌ره‌وی ده‌که‌ن و ده‌لێن: هه‌موو وشه‌یه‌کی قورئان دوو مانای هه‌یه؛ مانایه‌کی ظاهیر و مانایه‌کی باطن، ناچیتته بازنه‌ی رای خه‌له‌ف و دژی رای سه‌له‌فیشه به‌لکو نه‌مه‌ه بیرو بۆ چوونیکه ناپه‌سه‌نده‌و له‌گه‌ل پۆحی قورئان ناگووچێ، ئهو جووره ته‌فسیرانه عه‌ره‌ب و وته‌نی (المعنی فی بطن الشاعر!) ه: خودا په‌حمیان پێ بکا.

﴿له‌ ما فی السموات و ما فی الارض و ما بینهما و ما تحت الثری﴾
واته: ئهو خودایه‌ی قورئانی بۆ نازلکردوی خاوه‌نیه‌تی و ملکایه‌تی ناو ئاسمانه‌کان و سه‌ر زه‌وی و هه‌رچی له‌ ئاسمان و زه‌وی دا هه‌یه، ته‌نانه‌ت نه‌وه‌ی

له ژیرگل و خۆلشدايه به لكوو هه موو شتيكي ناو بوونه وهر هى خودايه و نه و
تصهروفي تيدا ده كا و بهويستی خۆي هه لیده سوپرتی |

﴿وان تجهر بالقول فانه يعلم السر واخفى﴾ نهی موحه مه ده! نه گهر تو
به دهنگی بهرز له خودا بپارێیه و وه ذیکری خودا به ناشکرا بکهی یسان
به نهیتهی و له سهره خۆ نهجمای بدهی، شه وه تو باش بزانه: که خودا زاناو
ناگاداره به سهر هه موو نهیتهی یهك و شاراوهر له نهیتهی، ناگای له چیه و
شاراوهر له چیه هیه، وه کوو نیازو خهتهری دل، نهیتهی وه کوو نیازو خهتهری
دل: که ئیستا به دل دا دین، شاراوهر تریش لهو نهیتهی یه وه کوو شه نیازو
خهتهرانهی له داهاتودا به دل دا دین.

زانباری بهو شتانه و ناگاداریی به سهریان دا به هه موو ناشکراو نهیتهی و
شاراوهر له (نهیتهی) یش بو خودا چون یه که!!

سهیر بکه قورنان چۆن ته نسیق ده خاته نیوان دیمه نی ناشکراو بهر چاو له
کهون داو ههروا شه دیمه نانهی که له بهر دووری و گهورهی ئیمه نایان بینین.
هه موویان دیتی و له گه ل قسه و گفتو گوێ ناشکراو چیه و شتی نهیتهی و
شاراوهری ژیر گل لیکیان ده داو دهیان کاته تابلۆیه کی سهرنج پاکیش و ههست
بزوتن و دل وه خورپه هین بو شهوی ته سه للاي پیغه مبه ر ﷺ بداته وه دلنای
بکا: که خودای شه، هه موو شتيك ده بیسی و ناگای لیته تی و به ره للاي ناكا
توشی نه گبه تی و ناخوشی ببی و به بی پشتیوان بکه و یتته ژیر دهستی کافره کان،
نه گهر به ناشکراو دهنگی بهرز هاواری بکاتی شه گوئی لی یه و گومانی تیدا
نییه، ته نانهت نه گهر به چیه و نهیتهی تریش له چیه روی تی بکا شه ههر
ده بیستی. ناهیلێ به تنها بیته له هه لسان و نهجمادانی نه رکێ شه قورنانه
له به ره نگاری کردنی موشریکه کاند.

ناشکراشه ههر کاتی دل ههستی کرد به نزیکي له خواوه، زانی: که خودا
ناگای له ناشکراو نهیتهی و شاراوهر تریش هیه. نارام ده گری و ههست به

ته‌نیای و بی کسی ناکا. له‌ناو نهو کۆمه‌لگایه سهر په‌قو نه‌فام و بی ویزدانه‌دا. نهو کۆمه‌لگایه‌ی دژی عه‌قیده و بیروباوه‌ری بوون...

شایانی باسه دو‌عا و پارانه‌وه له‌خودا: که‌به زمان ته‌نجام ده‌دری بۆ نه‌وه‌یه: زیاتر دل و ده‌روون ته‌رکیز بجه‌نه سهر ذیکر و یاده‌که‌و پتر نه‌یخلاصی تیدا بی و هه‌سته‌کان ته‌رخان بکرتن بۆ زیکر و یاده‌که‌، فیکر و هۆش به‌ملاو نه‌ولادا نه‌روا، وه‌کو له‌نایه‌تیکی تر‌دا ده‌فهرمووی: ﴿واذکر ربک فی نفسک تضرعا و خیفه و دون الجهر من القول﴾ (الاعراف/۲۰۵).

ته‌جار ناماژه به‌تاک و ته‌نهای خودا و صیفه‌ته‌کانی که‌مالی ده‌کا و ده‌فهرمووی: ﴿الله لا اله الا هو له الاسماء الحسنی﴾ په‌رستراوی به‌حق و تاک و ته‌نیا ((الله)) یه، هیچ خودای تر نه‌ن جگه له‌نه‌و، هه‌ر نه‌و په‌روه‌ردگاره و شه‌ریک و هاوه‌لی نی‌یه، جوانترین ناو و جوانترین صیفاتی هه‌یه: که‌نیشانه‌ی که‌مال و جه‌مالی زاتی بی وینه‌ین، زاتی پاکی نه‌وه‌و نو ناوی له‌قورئان و هه‌دیث دا هاتوه، له‌پاڤه‌ کردنی نایه‌تی ژماره (۱۱۰) ی سوره‌تی (الاعراف) دا به‌دورو درێژی ته‌م باسه‌مان پونکردۆته‌وه. پیوست ناکا جارێکی تر لیته‌دا دووباره‌ی بکه‌ینه‌وه.

تا ئیتره نایه‌ته‌کان وه‌سفی په‌روه‌ردگار ده‌که‌ن به‌وه: که‌به‌دیته‌نهری زه‌وی و ناسمانه‌کانه، خاوه‌ن نهمه‌ت و به‌خششه به‌سهر به‌نده‌کانیدا، کۆنترۆلی عه‌رشێ کردوه و به‌ویستی خۆی بونه‌وه‌ر هه‌لده‌سوپێتی، هه‌موو بونه‌وه‌ر به‌ملکایه‌تی و به‌پێوه‌ بردن و گۆرانکاری تی‌یدا هه‌ی ته‌وه، زاناو ئاگاداره به‌سهر هه‌موو شتیکی ناشکرا و نه‌ینی و شاراهه‌ تریش دا، خودایه‌کی بی وینه‌و بی شه‌ریکه، هه‌رچی ناوی جوان و صیفاتی به‌رز هه‌یه هه‌ی ته‌وه. جا خودایه‌ک نه‌وه تواناو ده‌سه‌لات و ناو و صیفاتی بی، نایا ده‌گونجی خه‌یالی ته‌وه بکری: که‌قورئان له‌لایه‌ن غه‌یری نه‌و خودایه‌وه هاتبی. نایا عه‌قل ده‌یگری بیتیکی

داتاشراو له بهرد یان له دار یان له‌هر موعده‌نیکی تر بکړیته هاوه‌لی خوداو
بپه‌رستۍ؟؟

بویه حذره‌تی عومر ﷺ له سهره‌تای نیسلام بوونیدا هیشتا نیمانی
نه‌هینا بوو، که نهم نایه‌ته‌ی سوره‌تی (طه‌ی) گوۍ لی بوو داچله‌کی و سهر
له‌هر گیانی وه‌لهرزه هاتو بیروباوه‌ری گورپاو وازی له بت په‌رستی هیناو
موسولمان بوو!

* موسولمان بوونی نیمامی عومر ﷺ: عومری کورۍ خه‌تتاب پیش
موسولمان بوونی زوری رق له موسولمانان بوو، به تاییه‌تی به خوینی سهری
پیغه‌مبهر ﷺ تینوو بوو، پوژتیک شمشیری هه‌لگرتو خوی ناماده کرد
له‌مالی خوی دهر کهوت ده‌یه‌ویست زیان به پیغه‌مبهر ﷺ بگه‌یه‌نی، له ریگا
نوعه‌یی کورۍ عه‌بدوللا؟؟ توش بوو، ووتی: نه‌ی عومر! بو کوی ده‌چی ؟
وتی: ده‌مه‌وی بچم نه‌و شیتته واته (محمد) له‌ناو به‌رم، چونکه دوو به‌ره‌کی له‌ناو
قورپه‌یش دا ناوه‌ته‌وه، په‌خنه له‌نایینی قورپه‌یش ده‌گری، جوین به‌ته‌کانیان
ده‌دا، برپارم داوه بچم به‌م شمشیره بیکورم!

نوعه‌یم پنی گوت: سویند به‌خودا تیک جووی و له سهر خوت نه‌ماوی
نه‌ی عومر! پیت وایه: که تو موحه‌ممدت کوشت به‌نو عه‌بدو م‌ناف لی‌ت
ده‌گه‌رین به سهر زه‌وی دا برۍ و ناتکوژنه‌وه؟! کوره مال ویران نه‌وه تو ده‌لی
ی چی و چی ده‌که‌یت؟! نه‌تو برۍ ناگاداری مال و مندال و خزم و کس و کاری
خوت به‌و مه‌هیله نه‌وان ریگیان لی گوم بی، وتی: بو مال و مندالی خوم
چیانه؟ ووتی: کوره زاواکت می‌ردی خوشکه‌کت؟ کورۍ مامت: سه‌عدی
کورۍ زه‌یدو فاطمه‌ی خوشکت موسولمان بوون: نه‌تو ناگات له چی‌یه؟ ده
نه‌گه‌ر نازای برۍ نه‌وان ته‌مبی بکه، حه‌قی موحه‌ممدت نه‌بی. تیر عومر
ﷺ به‌توپه‌یی گه‌رایه‌وه‌و روی کرده مالی زاواکه‌ی و خوشکه‌که‌ی، له‌و کاته‌دا
خه‌بابی کورۍ نه‌ره‌ت ﷺ لایان بوو به‌شینکی له‌قورشان به‌ده‌سته‌وه بوو

سهره‌تای سوره‌تی (طاها)ی تیدانوسرا بۆوه پی‌ی ده‌خویندنه‌وه. کاتی هه‌ستی عومهر یان کر ترسان، خه‌باب خۆی خسته ناو که‌ژاو. کۆنیکه‌وه، فاطیمه‌ش پارچه‌ قورنانه‌که‌ی خسته ژیر پانیه‌وه، به‌لام عومهر پیش نه‌وه‌ی هه‌ستی پی‌ بکه‌ن گوئی له‌ قورنان خویندنی خه‌باب بوو بۆیان، ئیتر که‌ چه‌ ژور ووتی: نه‌وه چی بوو ده‌تان خوینده‌وه؟ گویم لی‌ بوو، پیم بلین خۆتایم لی‌ هه‌له‌ مه‌که‌ن.

زاواکه‌ی وفاتیمه‌ی خوشکی و تیان: کوا هیچت نه‌بیستوه. وتی: به‌لی‌ گویم لی‌ بوو، بیستوشمه‌ ئیوه هه‌ر دوکتان نیمانتان هیناوه‌و شوین موحه‌مه‌د که‌وتوون، ئیتر په‌لاماری سه‌عیدی زاوای دا، فاتیمه‌ی خوشکی هه‌لسا نه‌هی‌لی‌ له‌ می‌رده‌که‌ی بدا دوو سی‌ پلارو مسسته‌کۆلی له‌ویش دا خوینی لی‌ هات، ئیتر سه‌عیدو فاتیمه‌ رقیان هه‌ستاو و تیان: به‌لی‌ نیمانان هیناوه‌و چیت له‌ ده‌ست دی‌ منه‌ت نه‌بی‌:

کاتی عومهر و نه‌وه‌ی بینی خوشکی خوینی پیدا ده‌هاته‌ خوارئ په‌شیمان بووه وه به‌ خوشکی گوت نه‌و پارچه‌ کتیبهم بده‌نی: که‌ گویم لی‌ بوو ده‌تاخوینده‌وه بزایم موحه‌مه‌د و نه‌مه‌ چی‌یه‌ هیناویه‌تی خوشکه‌که‌ی وتی: به‌ خدا ترسمان هه‌یه‌ لیت ناویرین پیشانتی بده‌ین. ووتی: نه‌ خه‌یر ترستان نه‌بی‌، سویندی بۆخواردن و په‌یمانی پیدان: که‌ پیشانی بده‌ن ده‌خوینتیه‌وه‌و دوا‌یی ده‌یان داته‌وه‌وه، که‌وای پی‌ گوتن خوشکه‌که‌ی هومیدی نه‌وه‌ی لی‌ کرد، که‌ موسولمان ببی، وتی: برای خوشه‌ویستم نه‌تۆ به‌هۆی بته‌هرسته‌یه‌وه‌ پی‌سی، نه‌مه‌ش قورنانه‌ که‌سیک پاک نه‌بی، نابی ده‌ستی بکاتی.

ئیت‌ر عومهر چوو‌خۆی شتو هاته‌وه، فاطیمه‌ قورنانه‌که‌ی پیدای سوره‌تی (طه) ی تیدا بوو ئیت‌ر که‌سه‌ره‌تای سوره‌ته‌که‌ی خوینده‌وه، پی‌ی سه‌رسام بوو: ووتی: نای له‌م که‌لامه‌ جوان و پرمه‌عناو سه‌رنج راکیشه‌؟! یه‌ راستی که‌لامیک‌ی عه‌جایه‌به‌: که‌ خه‌باب و گوئی له‌م قسه‌یه‌ی عومهر بوو هاته‌

پیشده و پیی گوت: نهی عومر! هومیده وارم خوی گه وره دلی توئی نهرم
 کرد بی و دوعای پیغه مبعرت ﷺ بؤ گیرا بوو بی، گویم لی بوو ته شریفی
 ده پاراپه و ده یفرموو: ((اللهم اید الاسلام بابی الحکم بن هشام، او بعمر
 بن خطاب)) نای خدنی له خوت نهی عومر!
 عومر ﷺ ووتی: نهی خه باب! پیتم بلی موحه مه د له کوئی یه ده چمه
 خزمه تی و نیمان ده هیتم. نیر چوو ده خزمه تی پیغه مبعرو ﷺ نیمانی هیئا!!

جیر وکی حه زره تی موسا علیه السلام

ناخوتنی موسا ﷺ له گهل خوداو نیگا بؤ کردنی

وَهَلْ أَتَاكَ حَدِيثُ مُوسَى ﴿٩﴾ إِذْ رَأَى نَارًا
 فَقَالَ لِأَهْلِهِ امْكُثُوا إِنِّي آنَسْتُ نَارًا لَّعَلِّي آتِيكُم مِّنْهَا بِقَبَسٍ
 أَوْ أَجِدُ عَلَى النَّارِ هُدًى ﴿١٠﴾ فَلَمَّا أَتَاهَا نُودِيَ يَمْوَسَى ﴿١١﴾
 إِنِّي أَنَا رَبُّكَ فَاخْلَعْ نَعْلَيْكَ إِنَّكَ بِالْوَادِ الْمُقَدَّسِ طُوًى ﴿١٢﴾
 وَأَنَا اخْتَرْتُكَ فَاسْتَمِعْ لِمَا يُوحَى ﴿١٣﴾ إِنَّنِي أَنَا اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنَا
 فَاعْبُدْنِي وَأَقِمِ الصَّلَاةَ لِذِكْرِي ﴿١٤﴾ إِنَّ السَّاعَةَ آتِيَةٌ
 أَكَادُ أُخْفِيهَا لِيُجْزَى كُلُّ نَفْسٍ بِمَا تَسْعَى ﴿١٥﴾ فَلَا يَصُدُّكَ
 عَنْهَا مَن لَّا يُؤْمِنُ بِهَا وَاتَّبَعَ هَوَاهُ فَتَرْدَى ﴿١٦﴾

له پاش راگه یاندنی ئەم پێشهکییه سەرنج پاکیش و داچله کێنەرە، پاش
 ئەوەی پەرەدگار گەورەیی قورئانی باس کرد، حال و وەزعی پێغه مەبری ﷺ
 دەرئارەي راگه یاندنی پەيامەکی و ئەرکی سەر شانی پروژ کردەو،
 سەرگورشتەیکە دێنیتە کایەو. بۆ ئەوەی دلی پێغه مەبر ﷺ دامەزری و پتر
 لە سەر راگه یاندنی پەيامەکی سوور بی، چیرۆکی حەزرتی موسا علیہ السلام بۆ
 پێغه مەبر ﷺ دەگێڕیتەو، بۆ ئەوەی پێغه مەبر ﷺ زیاتر دلیا بی لە
 کۆمەکی و چاودێری خودا بۆ ئەو کەسانەي هەلگری پەيامی حەقن، هەموو
 کاتێ کە لەقورئان دا چیرۆکی پێغه مەبر ﷺ لە پێغه مەبران گێڕیتەو.
 مەبەستیکی سەرەکی لە چیرۆکە کە بۆ زیاتر دل دامەزراندنی پێغه مەبر ﷺ
 لە سەر پەيامەکی.

وَهُكَوْهُ لِه شَیْنِیكی تَرْدَا نَامَاژە بە ئەمە دەکا و دەفەرموی: ﴿وَكَلَّا نَقْصُ
 عَلَیْكَ مِنْ اَنْبَاء الرِّسْلِ مَا نَتَّبِثُ بِهِ فَوَاك﴾ (هود/ ۱۲۰)

لێردا بە چیرۆکی حەزرتی موسا علیہ السلام دەست پێ دەکا بۆ ئەوەی
 پێغه مەبر ﷺ چا و لە ئەو بکا لەبارەي هەلگرتنی ئەرك و قورسایي
 پێغه مەبرایەتی. راگه یاندنی پەيامەکی خۆگری و پشوو درێژی لە سەر
 ئەزیه تەدان و کوێرەوهری و رۆبەرپوو بوونەوهری تەنگ و چەلەمەو بەرەنگاری
 کردنی کۆمەلانی کوفرو بتپەرستەکان. چونکە حەزرتی موسا علیہ السلام فونەي
 خۆگری و پشوو درێژی بوو لە بەرامبەر ئەزیه تەدان و سەرپێچیکردنی
 گەلە کەیهو.

لەقورئاندا چیرۆک بەسەرھاتی حەزرتی موسا علیہ السلام لە سەر گورشتەو
 بەسەرھاتی پێغه مەبرەکانی تر زیاتر و فراوانتر ھاتووە. بەچەند زنجیرەو دیەنیك
 لەچەندسورەتیکدا پیشان دراوە، لە هەموو سورەتیکدا بە شیوەیک زنجیرە کە
 ھینراوە: کە گونجاو بی لەگەڵ ناوەرۆک و مەوزوعی سورەتە کە.

هه‌تا ئیستا چەند زنجیره‌یه‌ک لهم چیرۆکه گرنگو پیرۆزه له‌سوره‌تی (البقرة، سورة المائدة، سورة الاعراف، سورة يونس، سورة الاسراء، سورة الكهف) دا رانویتراره، نه‌مه جگه له‌وه‌ی له چەند سوره‌تیکی تردا ناماژه‌ی بۆ کراوه.

ئه‌وه‌ی له‌سوره‌تی (المائدة) و (الکھف) دا هاتوو هه‌ر یه‌که‌ی زنجیره‌یه‌کی تایبه‌تین له‌و دوو سوره‌ته‌دا هه‌من و له‌هیچ سوره‌تی تردا دووباره نه‌کراوه‌ته‌وه، به‌لام ئه‌وه‌ی له‌سوره‌تی (البقرة) و (الاعراف) و (یونس) و (طه) دا هاتوو هه‌ریه‌که‌ی چەند جارێک دووباره بوونه‌وه‌یان پێوه دیاره، به‌لام له هه‌موو سوره‌ته‌کان دا زنجیره‌کان جوداوازییان هه‌یه و هه‌ر زنجیره‌یه‌ک له‌گه‌ڵ ناوه‌پۆک و مه‌به‌سته‌کانی سوره‌ته‌که‌دا گونجاوه و بۆ مه‌به‌ستێکی تایبه‌تی هینراون و وه‌کوو دووباره‌وه‌بوو حسیب ناکرین.

سه‌ره‌تای سوره‌ته‌که به‌باسی به‌به‌زه‌یی و چاودێری خودا بۆ هه‌لگرانی په‌یامی حق ده‌ست پێ‌ده‌کا، نه‌جار «دابه‌دوای ئه‌وه، سه‌رگوزشته‌ی هه‌زره‌تی موسا دیتنی، چەند بارو روویه‌کی چیرۆکه‌که نیشان ده‌دا» هه‌مووی چاودێری و ره‌حم و به‌زه‌یی خودا رون ده‌کاته‌وه، ئاوێنه‌یه‌کی بالانومایه بۆ ژیا‌نی هه‌زره‌تی موسا هه‌ر له‌ رۆژی له‌ دایکبوونی‌وه هه‌تا کۆتایی ژیا‌نی!

له‌ یه‌که‌جاره‌وه به‌ شێوه‌یه‌کی سه‌رنج راکیش سۆزو ئاره‌زو ده‌خاته ناو دڵ و ده‌روونه‌وه بۆ ئه‌وه‌ی به‌تاسوخه‌وه گوی له‌ چیرۆکه‌که بگرین و دڵمانی بۆ بکه‌ینه‌وه و گویچکه‌مان بۆ ده‌نگ و باسه‌که هه‌لخه‌ین، به‌رسته‌یه‌کی کاریه‌گر ده‌ست به‌ گیرانه‌وه‌ی چیرۆکه‌که ده‌کا و ده‌فه‌رمووی: ﴿و هل اناك حديث موسى﴾ ئه‌ی موحه‌ممەد ئایا تۆ سه‌رگوزشته‌و به‌سه‌ره‌اتی موسات بۆ هاتوو؟ ده‌زانی چی به‌سه‌ره‌ات به‌ ده‌ست فیرعمون و دارو ده‌سته‌که‌یه‌وه؟ ده‌زانی سه‌ره‌تا چۆن نیگامان بۆ کردو ئاخواتنمان له‌گه‌ڵ نه‌عجام دا؟ وشه‌ی (هل) که بۆ ئیستفهامه‌ چه‌سپاندن ده‌گه‌یه‌نی، هه‌واڵه‌که له‌ دڵی موخاطب دا

﴿فَقَالَ لَاهِلَهُ امْكُثُوا﴾ به خیزانه کهی گروت: نیوه لیږه بمیننمهوه دانیشن به شوینی من دا مدیهن ﴿انی انست نارا﴾ بیگومان من ناگریکم بینی دهچم بۆلای نمو ناگره بزانم چی یهو چۆنه ﴿لعلی آتیکم من قبلکم﴾ به لکو لهو ناگره سهره بزوتیک سهره چلوره ناگریکتان بۆ بینم خۆتانی پی گهرم بکه نه وه، یان بۆ نه وهی بیکهینه پرووناکی بۆخۆمانو ریځگای پی دهرکین ﴿او اجد علی النار هدی﴾ یان به لکو له لای ناگره که کهسانیکم دهست بکه وی ریځگامان پیشان بدا، وه کو نامارهمان پی کرد دانیشتوانی لادی و مهرز نشین و کۆچهریه کان دابوو ندریتیان وابوو له سهر ته پۆلکمو شوینی به رزدا ناگریان ده کرده وه، بۆ نه وهی ریڅوارانی دهشت و بیابانه کان ریځگای پی دهریکه، یان بچن بۆلای ناگره کهو میوان داریان بکری.

به لئی حه زره تی موسا عليه السلام به ری کفوت بۆ نه وه بچی سهره بزوتیک بینی، یان شاره زا بکری بۆ ریځگاکه، وه لی که له ناگره که نزیک سووه وه مو فاجه نه یه کی سهیری توش بوو، پرووداویکی بینی تاقانه پروودا و بوو له ژیان موساد عليه السلام ناگری بینی به لام چ ناگر؟ ناگریک: که گهرم که ره وهی گیان بوو نه که هی جهسته، ناگریک شاره زای کمر نه که بۆ ریځگای عاده تی به لکوو شاره زایی که بۆ کۆچی گه وره، ناگریک بوو بوو به هۆی به خته وه ری دونیا و قیامه تی حه زره تی موسا عليه السلام خاوو خیزانی و گهل و نه ته وهی. ناگریک بووه وهرچدرخانی میژووی نه ته وهی نیسرائیلی له خۆ گرتبوو، ﴿فلما اتاهها نودی یاموسی﴾ کاتیک هاته لای ناگره که بانگی لی کرا: نهی موسا! گوی بگره، ﴿انی انا ربک﴾ من: که بانگت لی ده کهم په روه ردگاری تۆم، نهو شوینه تی تۆ لیتی وه ستاوی شوینیکی پیروژه، پاک و خاوتنه و به ره که تی تیخراوه، که وایی ﴿فاخلع نعلیک﴾ له بر ریژگرتنی شوینه که پتلاوه کانت داکه نه، چرونکه پیخواسی نیشانه ی خۆ به کهم زانین و به ندایه تی کردنه بۆ خودا ریژنانه لهو که سهی قسه ت له گهل ده کا، نیشانه ی نه ده بو و په وشتی

بهرزه بهرامبهر خودای به دیهیتنر! ﴿انك بالواد المقدس طوى﴾ بیگرمان
 ئیستا تو وای له شیوو دۆلێکی پاک و خاوێن دا پێی دهگوتری (طوی) له تاخی
 سینادایه، وهکو له نایه تیکی تردا دهفرموی: ﴿نودی من شاطی» الوادی
 الايمن فی البقعة المباركة من الشجرة: ان یا موسی! انی انا الله رب
 العالمین﴾ (القصص/ ۲۵) به لێ حهزهره تی موسا علیه السلام گهیشته لای ناگره کهو
 ته ماشای کرد ناگریکی سپیی، نوریکی سپیی ته درهوشیتته وه ناگریکه
 له درهختیکی سهوزه وه دردهچی!

به راستی دل وه له رزه دی و موچوپکه به جهسته دا دی! گیانی ئاده میزاد
 ده دهژی! تهنها به تهصورکردنی نهو دیمه نه، موسایه کی تاقه کهس لهو
 چۆلهوانی و دهشته کاکی به کاکی یه دا، له شهویکی زستانی سارد داو به
 تاریکه شهویکی نهنگوسته چاو، ههول و تهقه لای سه لکه بزوتیکی یه تی
 دهیهوی دهسته چيله ناگریکی دهست بکهوی بیهینتی بۆلای خیزانی سه رما
 بردووی، له پریکا نیدای غهیبی لی بگری، ئاده میزادیکی بی هیزو برسی و
 سه رما بردو و به و شیوه ناخاوتنی له گه لدا بگری، یه کسه ر په یام له که سیکه وه
 وه رگری له وانه یه ئاسمانه کان و زهوی و بوونه ور هه مووی له عه بیسه تان و
 له ناستی شکۆمه ندی و گه ره بی نهو که سه بتوینه وه، هه لبه ته نهو دیمه نه
 هینده گه ره و سامناکه، هینده بهرزو شکۆمه نده، زمان و پینوس له ناستی
 پروونکردنه وی کۆل و کۆله وارن! خه یالیش به راشکاوی بهو فهزا بهر فراوانه دا
 ههوا په رواز نابێ، دیمه نیکه هه ر خواد ه زانی چۆنه و چۆن بووه. ته مه په حم و
 لوتفی خودایه! نه گینا ئاده میزادیکی بی هیزو لاواز له کوێ و نهو پێژ لێنانه
 له کوێ؟ ته م ساته وه ختانه سات و کاتیکن ئاده میزاد تییدا بهرز ده کریتته وه،
 ده گاته نهو راده یه ناخاوتن له گه ل په روه ردگاری بکا! به راستی بهرزی یه که
 بهرزی له وه بهرز تر نیه: که ئاده میزاد نهو توانایه ی پی بیه خشری له خودا وه
 راسته و خو په یام وه رگری، به سه بۆ ئاده میزاد: که تاماده باشی ته م

پەيۋەندىيە بەشىۋەيەك لە شىۋەكان تىدبابى! ئەم پەيۋەندى كردنە چۆن ئەنجام درا، ئەم كيانه بەشمىر يە چۆن ئەونىدايەي بىيىست و چۆن ۋەرىگرت؟ نازانين چۆن بوۋە، عەقلى ئادەمىزاد ناگاتە ئەم ئاستە ئەمە بزانى، ئەم پەرى تواناي عەقلى ئادەمىزاد ئەمەيە: لە بەرامبەر ئەم پرووداۋانەدا دۆش دايمىتى و دەستە ۋەسان بىي و ئيمان بىنى و مل كەچ بى!!

ھەزرەتى موسا عليه السلام بانگى لى كرا، بەجۆرىك نەيتوانى تەھدىدى مەصدەرى بانگ لى كردنەكە بزانى، نەيتوانى شىۋە بانگكەرو چۆنىيەتى بزانى. بانگى لىكرا بە شىۋەيەك لە شىۋەكانى بانگ كردن، ئەويش بەشىۋەيەكى تاييەتى ئەم پەيامەى ۋەرىگرت، بەلام ئىمە نازانين چۆن بوۋە، ئەمە شتىكە لە ئەمرى پەرۋەردگار، پروامان بەپرودانى ھەيەو پرسىيار لەچۆنىيەتيەكەى ناكەين، چوونكە زانينى چۆنىيەتيەكەى لەژوورتواناي ئادەمىزادەو ناتوانى تەسەۋرى بكا.

﴿وانا اخترتك فاستمع لما يوحى﴾ ئەمەن ئەم خودايەم تۆم ھەلبىزادوۋە بۆ پىغەمبەرىتى ئەركى رابەرى و پىشەۋايەتت خراۋەتە سەر شان. فەرمانى ئىمە بىيىسەو ۋەرى بگرە، ئەم پەيامەى بۆت دى، لىي ھالى بىەو كارى پىي بكە، ۋەكوۋ لەنايەتتىكى تردا دەفەرموئى: ﴿انى اصطفيتك على الناس برسالاتي و بكملى﴾ (الاعراف/۱۴۴) واتە: مەن تۆم ھەلبىزادوۋە بەسەر ھەموو ئادەمىزادانى سەردەمى خۆت دا...

ئەمجارە ناۋەپۆكى نىگاگەى پىي پادەگەيەنى و دەفەرموئى: ﴿انى انا الله لا اله الا انا، فاعبدنى، واقم الصلاة لذكرى﴾ بىگومان ئەم كەسەى بانگت دەكا پەرۋەردگارە، خوداي خۆتە، ئەمە دووبارە بوۋنەۋەو تەئكىدى پستەى ﴿انى انا ربك﴾ ھى پىشەۋەيە.

ئەمە ئەرك و واجىيەكە پىيۋىستە بىزانى و ددانى پىابىنىي، بەدل بپرات پىي ى ھەبى و بەزمان بىلركىتى: كەھىچ خودا نىن جگە لەزاتى (الله) خودايەكى

تاك و ته‌نیا به كهس هاوه‌لّو شهریکی نیه. ته‌نھا به‌ندایه‌تی بۆ من بكه من به خودایه‌کی تاك و ته‌نیا بناسه، چونكه همر من خودام و همر من شیایو پهرستش و به‌ندایه‌تی بۆ كردنم و كهسی تر شیایو نه‌وه نیه. پاریزگاری نویژه‌كانت بكه، چون فرمانت بی ده‌كری ئاوا به‌رێك و پێکی نه‌نجامیان بده، نه‌ركان و مه‌رجه‌كانیان به‌جی‌پینه بۆ نه‌وه‌ی له‌نویژه‌كانت یادی من بكه‌یه‌وه، به‌دلسۆزی لیم بیارپێیه‌وه و خالیصانه من پهرستی، به‌لیپراوی به‌ندایه‌تیم بكه‌ی. به‌تایبه‌تی باسی نویژی كرد، چونكه نویژ گه‌وره‌ترین تاعه‌ت و خودا پهرستی‌یه. نه‌مه نه‌گهر لامی (لذکری) لامی ته‌علیل و بایس بی. نه‌گهر لامی ته‌وقیت بی نمو کاته مانا‌كه‌ی به‌م جۆره‌یه، نویژه‌كانت به‌جی به‌پینه له‌کاتی وه‌بیر هاتنه‌وه و یاد کردنی من. نه‌مه‌ش به‌گوێره‌ی نه‌وه فرموده‌یه‌ی نیمام نه‌حمد له‌نه‌ه‌سی کوپی مالیکه‌وه ﴿لَه‌پِیْغَه‌مَبْهَرَه‌وه﴾ ریوایه‌تی کردووه فرموی: ((اذا رقد احدکم عن الصلاة او غفل عنها فليصلها اذا ذکرها، فان الله تعالى)) قال: ﴿واقم الصلوٰۃ لذکری﴾ همر کاتی به‌کی له‌ئیه خه‌وی لیکه‌وت و نویژی نه‌کرد بوو یان له‌نویژه‌که‌ی بی ناگابوو، همر کاتی بیری هاته‌وه بانویژه‌که‌ی بکا، چونكه په‌روه‌ردگار ده‌فرموی: ﴿واقم الصلوٰۃ لذکری﴾. دووباره له‌نه‌ه‌سه‌وه ﴿له‌صه‌حیح‌ه‌ین دا هاتوه ده‌لی: پیغه‌مبهر ﴿فرموی: ((من نام عن صلاة او نسیها، فکفارتها ان یصلیها اذا ذکرها، لا کفارة لها الا ذلک)))).

تیرمیزی و نینوماجه له نه‌بو هوره‌یره‌وه ریوایه‌ت ده‌که‌من: ده‌لی: پیغه‌مبهر ﴿فرموی: ((من نسی عن صلاة فليصلها اذا ذکرها، فان الله قال: واقم الصلاة لذکری)))).

فرموده‌که دوو حاله‌تی دیاری کردوه: نوستن و له‌بیر چونه‌وه. چونكه حق وایه موسولمان که مته‌رخه‌می نه‌کا له‌ته‌نجامدانی نویژ، جا نه‌گهر به‌ته‌نقه‌ست نویژه‌که‌ی نه‌کرد نه‌وه گێرانه‌وه و نه‌نجامدانی به‌قه‌زا کاریکی

پئویست تره ده‌بی چی زووه نویژه فوتاو ده‌کی بگپرتیه‌وه. چونکه چواندنی نویژ جگه له گپرانه‌وهی هیچ نهرکیکی تری تیدا نیه!!

نه‌جاره باسی هاتنی پوژی قیامت ده‌کا، سهره‌نجامی مه‌خلوقات دیاری ده‌کا و ده‌فرموی: ﴿ان الساعة اتية اکاد اخفيها لتجزى كل نفس بما تسعى﴾ بی‌گومان قیامت هه‌ر دی و گومان له‌هاتنیدا نی‌یه، پرو و او یکه هه‌ر ده‌بی پرو بدا و نه‌هاتنی حاله. نه‌من ده‌مه‌وی له‌خوشی بشارمه‌وه، جاچون کهسانی دیکه پتی ده‌زانن؟ نه‌م جوړه ناخاوتنه له زمانی عه‌ره‌بی‌دا باوه. نه‌گه‌ر یه‌کینک زی‌ده‌په‌وی بکا له‌نه‌پینی کاریکی دا ده‌لی: (کتمت سری من نفسي) نه‌من نه‌پینه‌که‌م له‌خوشم شارد‌وه مه‌به‌ستی نه‌ویه: که‌نه‌پینه‌که‌ی به‌وپه‌ری ترانه‌وه شارد‌وته‌وه. سوودی نه‌پینی کردنی هاتنی قیامت و دیاری نه‌کردنی کاته‌که‌ی بو ترساندن و هه‌په‌شه‌کردنه له‌ئاده‌میزاد، بو‌ئه‌وه‌ی هه‌موو کاتی له‌ترسو ناماده‌باشیدا بن بو‌خودا په‌رستی، هه‌ر بو‌یه‌شه‌خودا کاتی مردنی هه‌موو ئاده‌میزادیکی له‌خویان نه‌پینی کردوه. چونکه نینسان نه‌گه‌ر بی‌زانیایه‌که‌ی ده‌مری، هه‌تا پیش مردنی سه‌رگه‌رمی گونا‌هویی نه‌مری خودا ده‌بوو، نه‌جاره به‌ماوه‌یه‌که‌ پیش مردنی ته‌ویه‌ی ده‌کردو ده‌ستی ده‌کرد به‌کرده‌وه‌ی باش، نه‌مه‌ش ده‌بوو به‌هوی هه‌لئانی ئاده‌میزاده‌کان بو‌تاوانکاری، وه‌لی په‌روهر دگار زانینی کاتی مردنی له‌ئاده‌میزاده‌کان شارد‌وته‌وه. بو‌ئه‌وه‌ی هه‌موو کاتی له‌حه‌زه‌رو ناماده‌باشید بن بو‌خودا په‌رستی و هه‌موو کات ترسی مه‌رگیان هه‌بی، وازله‌گونا‌هو سه‌رپیتی فەرمانی خودا به‌پین و تو به‌بکه‌ن به‌ته‌وپه‌ری لی‌پران و لی‌بور دووی و دلسوزی خه‌ریکی خودا په‌رستی بن و تو به‌دوانه‌خه‌ن و هه‌موو کات چاو‌پروانی هاتنی مردن بن.

ووشه‌ی (اکاد) زیاده‌یه‌و بو‌جوانی مانا هیتراوه، واته: ﴿وان الساعة اتية اخفيها﴾ بی‌گومان قیامت راده‌بی، کاتی هاتنه‌که‌یم شارد‌وته‌وه. هاتنه‌که‌ی هیچ شک و گومانی تیدا نیه: ﴿لتجزى كل نفس بما تسعى﴾

بۆنه وهى هه موو كه سيك پاداشتى كرده وه كانى خۆى بدریتته وه وه كوو
له شويتىكى تردا ده فهرموى: ﴿انما تجزون ما كنتم تعلمون﴾ (الطور/١٦)
يان ده فهرموى: ﴿فمن يعمل مثقال ذرة خيراً يره، ومن يعمل مثقال ذرة شراً
يره﴾ (الزلزله/٧-٨).

ئه بچار پهروهردگار چه زه تي موسا عليه السلام ده ترسینى له كه مته رخه مى كردن
له قیامت و خۆ بۆ ئاماده نه كردنى. ده فهرموى: ﴿فلا يصدك عنها من لا
يؤمن بها، واتبع هواه فتردى﴾ باتۆ بى ئاگانه كا له هاتنى قیامت و لات نه دا
له بپروا بوون به قیامت و پروو دا وه كانى، كه سيك: كه بپرواى به هاتنى نيه و
چاوه پروانى پاداشت و سزای نه و پۆژه نيه، له سزاو عيقابى خواى گه و ره
ناترسى و بى په روا سه رپيتچى فهرمانى خوا ده كا و گوى به نه هيه كانى نادا،
شوين هه واو هه وه سى خۆى ده كه وى! نه تۆ نه گهر و ابكهى به هيلاك ده چى و
خه ساره تمه ند ده بى، خيتابه كه به ته نيا بۆ چه زه تي موسا عليه السلام نيه به لكوو
هه موو كه س ده گريتته وه، خيتابه كه ئاراسته ي چه زه تي موسا عليه السلام كراوه وه لى
ئاده ميزادانى تر مه به ستن.

ئه مه له نمونه ي نه و په نده كوردیه به كه ده لى: (بوكى له گه ل تۆمه
خه سوو گویت لى بى) به كورتى: ئیوه نه ی ئاده ميزادینه! شوين ريبازو
بپروا وه پى نه وانه مه كه مون: كه: بپروا يان به هاتنى قیامت نيه، هه رده م
خه ريكى رابواردن و سه رپيتچى كردنى فهرمانى پهروهردگارن! هه ركه سيك شوين
به رنامه ی نه وان بكه وى خه ساره تمه ندو مالتویرانه.

تیلینى:

به جیهینانى نوێ له كاتى بۆديارى كراوا پتويستو ده بى نه بجام بدرى.
ئه گهر له كاتى خۆيدا به هۆى خه وه يان هه ر بيانيه كى تر نه بجامى نه دا ده بى
بيگيتيتته وه. نه گهر كه سيك به ته نه قه ست نوێه كه ی نه كردنه وه جه ما وه رى زانا يان
كۆن له سه ر نه وه كه پتويسته قه زای بكاته وه، هه رچه نده به دوا خستنى
ته فسیرى ره وان (١٨٠)

نویژه که گونا هبار بووبی. که سیک به هوی خمو یان له بیر چونه وه نویژه که ی دوا کهوت تاوانبار نابی، وه لی نه گمر به نه نقه ست دوا ی خست تاوانبار ده بی.

به لگهی جه ماوهری زانایان نه وه یه: ده لئین: پهروه ردگار ده فره موی: ﴿واقیموا الصلاة﴾ (البقرة/۴۳) نیت ده ست نیشانی نه وه ی نه کردوه کردنی نویژه که له کاتی خوی دا بی یان دوا ی تیپه ریوونی کاته که ی. خو ناشکرا شه وشه ی (اقیموا) فره مانمو وجوب ده گه یه نی. نه وه ش چه سپاو که سیک خهوی لی کهوت یان له بیری چون نویژه که ی له کاتی خوی دا نه نجام نه دا ده بی دوا یی بیگی پیتته وه، همرچه نده به دوا خسته که شی گونا هبار نه بووه، هی که سیک به نه نقه ست نویژه که ی له کاتی خوی نه نجام نه داو دوا ی بخا باشتر ده بی گه رانه وه ی له سمر پیویست بی. ههروه ها خواردنی رۆژوێک به نه نقه ست و به بی عوزرو بیانوی شرعی داخوازی نه وه یه بگی پیتته وه نویژیش که چوو ده بی قهزا بکریته وه.

نه گمر وارپیکهوت کاتی نویژیک هاتبوو کابرا خوی ناماده ده کرد بۆیه جیهینانی لهو کاته داوه بیری هاتهو که نویژیکی له وه پیشی یازیتری چواندوه، به گویره ی ریبازی مالیکیه کان ده بی ده ست بکا به نویژه چواوه که، به ممرجی نویژه فهوتاوه که پینج یان کهم تر بن، ته نانه ت نه گمر گپرانده وه ی نویژه چواوه کان بیته هوی دوا کهوتنی نویژه حازره که له کاتی خوی هه رده بی نویژه رابردوه که بگی پیتته وه. به لام نه گمر نویژه چواوه کان زیاد له پینج نویژ بوون نه وه ده بی نویژه حازره که نه نجام بدا. مه زه بی حه نه فیه کانیش ههروه هایه به لام وه نده هیه نه وان ده لئین ته رتیب بۆ گپرانده وه ی نویژه چواوه کان پیویسته له شو رۆژه که دا. به ممرجی ماوه که به شی نویژه چواوه کان و نویژه حازره که ش بکا.

خو نه گهر بهشی نه کرد ده‌بی جاری نویژه حازره که بکا نه‌جا دست بکا
به‌گپرانموه‌ی فوتاو‌ه‌کان، نه‌جار نه‌گهر نویژه فوتاو‌ه‌کان له‌نویژی شه‌وو پوژتیک
زیاتر بوون نموه‌ته‌رتیب له‌گپرانموه‌که‌ی‌اندا واجب نیه..

شافعی ده‌فرمووی: وا باشه له‌پیشه‌وه نویژه فوتاو‌ه‌که به‌گپرتیه‌وه
به‌مه‌رجی نویژه حازره‌که‌شی نه‌فوتی، خو نه‌گهر وای نه‌کردوو له‌پیشه‌وه نویژه
حازره‌که‌ی کرد، نموه چ قهیدی نیه نویژه‌که‌ی دروسته.

نیمامی (الاثرم) له‌نه‌حه‌ده‌وه ریوایه‌ت ده‌کا ده‌فرمووی: ته‌رتیب
پتویسته، ته‌نانه‌ت نه‌گهر نویژه فوتاو‌ه‌کان هی شه‌ست سالو زیاتریش بن.
فرموویه‌تی: دروست نیه کابرا نویژی فوتاو‌ی له‌سهر بی‌و له‌یادی بی نویژی
تر بکا.

به‌لگه‌ی نه‌وانه‌ی ده‌لین: ده‌بی نویژی فوتاو پیش نویژی حازر بخری نه‌و
فرمووده‌یه‌یه له‌صه‌حیدا هاتوو و جابری کوپی عه‌بدوللا، ریوایه‌تی
ده‌کا: ده‌لی: پوژی خنده‌ق پیغه‌مبه‌ر نویژی عه‌سری بو نه‌کرا تاخو
ئاوابوو، کاتی نویژی مه‌غریب هات، تیر پیغه‌مبه‌ر له‌پیش دا نویژی
عه‌صری قه ضاکرده وه نه‌جار نویژی مه‌غریبی کرد، تیرمیزی له‌ئینبو
مه‌سعوده‌وه ریوایه‌ت ده‌کا: ده‌لی: له‌پوژی خنده‌قدا موش‌سریکه‌کان
پیغه‌مبه‌ریان مه‌شغول کرد چوار نویژی بو نه‌کران، شه‌و به‌سهردا هات و
هندیکی لی پو، تیر فرمانی به‌بیلال کرد بانگی داو قامه‌تی کردوو نویژی
نیوه‌پوژی پاشان قامه‌تی کردوو نویژی عه‌صری ته‌غامدا، پاشان قامه‌تی
کرد نویژی مه‌غریبی کردنه‌جار قامه‌تی کردوو نویژی عیشای کرد.

زانایان راجیایان همیه له‌وه‌دا: که‌کابرا به‌بیری بیتمه‌وه: که‌نویژیکی له‌وه
پیشی نه‌کردوو، نویژه حازره‌که‌شی کاتیکی که‌می ماوه له‌م مه‌وزوعه‌داسی
رایان همیه:

۱- نیمامی مالیک و (اللیث و) (الزهری) فمرموویانه ده‌بیّ جاری له‌پیشدا
نویژه فوتاو ده‌که بکا هه‌رچه‌نده سهریک‌یشی بۆ نه‌مانی کاتی نویژه حازره‌که.
۲- حه‌سه‌نی به‌صری و شافعی و زانایانی عیلمی حدیث و (المحاسیبی) و
نیبنو وه‌ه‌ب له‌زانایانی مالیکی ده‌فمرموون: ده‌بیّ جاری نویژه حازره‌که‌ی
بکا.

۳- نه‌شه‌ب ده‌فمرمووی: کابرا سهرپشکه به‌ناره‌زووی خۆی کامیان
پیش بخا که‌یفی خۆیه‌تی. وه‌لیّ ته‌گهر که‌سیک له‌نویژدا بوو وه‌بیری هاته‌وه:
که‌نویژیکی له‌وه پیشی نه‌کردوو، نه‌وه‌ته‌گهر له‌دوا نیمامه‌وه نویژی ده‌کرد،
نه‌وه‌نه‌وانه‌ی ده‌لّین ته‌رتیب واجبه‌و نه‌وانه‌ی ده‌لّین: واجب نیه، کۆکن له‌سهر
نه‌وه که‌له‌گه‌ل نیمامدا درّیژه به‌نویژه‌که‌ی بدا هه‌تا ته‌واو ده‌بیّ، نه‌جا له‌وه‌و
دوا کیشه‌یان تیکه‌وتوو:

(أ) نیمامی نه‌حه‌دو نه‌بو حه‌نیفه ده‌فمرموون: ده‌بیّ نه‌ونویژه بکا
که‌بیری که‌وتۆته‌وه پاشان نه‌و نویژه بکا: که‌له‌که‌ل نیمام کردوو به‌تی، مه‌گهر
له‌نیوان نویژه فوتاو ده‌که‌و نویژه حازره‌که‌ی که‌له‌که‌ل نیمامدا ده‌یکا زیاد
له‌پینج نویژه هه‌بیّ.

(ب) نیمام مالیک ده‌فمرمووی: که‌سیک له‌نویژی حازردا نویژی فه‌وتاو
وه‌بیر هاته‌وه، بادوو پرکات بکاو سلاو بداته‌وه. جانه‌گهر نه‌و که‌سه پیش نویژ
خوین بوو، نویژی خۆی مه‌نموومه‌کانی به‌تال ده‌بیته‌وه، نه‌گهر نویژه حازره‌که
چوار پرکاتی بوو له‌پرکاتی سی‌یه‌مدا بیری هاته‌وه که‌له‌وه پیش نویژیکی
نه‌کردوو بارکاتی چواره‌م ته‌واو بکا نه‌جار سه‌لاو بداته‌وه، نویژه که‌شی بۆ
ده‌بیته نویژی سووننه‌ت و به‌تال نابیتته‌وه.

عصای موسی ﷺ ده بیته نه ژدیها

وَمَا تِلْكَ

بِیْمَنِكَ یَمُوسٰی ﴿۱۷﴾ قَالَ هِیَ عَصَاۤی اَتَوَكَّلُ عَلَیْهَا
وَاَهْتَشُّ بِهَا عَلٰی غَنَمِی وَلِیْ فِیْهَا مَثَارِیْبُ اٰخَرٰی ﴿۱۸﴾ قَالَ اَلْقِهَا
یَمُوسٰی ﴿۱۹﴾ فَاَلْقٰهَا فَاِذَا هِیَ حَبۡةٌ تَسَعٰی ﴿۲۰﴾ قَالَ خُذْهَا
وَلَا تَخَفْ سَنُعِیْذُهَا سِیَرَتَهَا اَلَاۤ اُولٰٓئِیْ ﴿۲۱﴾

دوای نهوئی پهروه دگار له گدل موسادا ﷺ ناخاوتنی نه نجام دا، نیر
موعجیزو نیشانهی پیغه مبهرا یه کدی باس ده کا بؤرستی په یامه کدی.
یه کم نیشانهو موعجیزه شی گؤرانی عصا که یه تی به نه ژدیها، هسروا
به پیچه وانوه شه...! موعجیزه ی گؤرانی عصا به نه ژدیها موعجیزه ی یه که می
حه زره تی موسا ﷺ بووه. موعجیزه یه کی وابووه جگه له خودا که سی تر
نهوئی بؤپیک نایه و له سر دهستی پیغه مبهرا نه بی به دی نایه.

واپیده چی حه زره تی موسا ﷺ بهم بانگ لی کردن و په یام پیدانه،
به بیستنی هم نیدا ناسمانیه بهرزو پیروزه خوی له بیر چو بیتهوه، نهویشی له بیر
چو بیتهوه بؤچی چووه بؤنمو شوینه، به ته وای هه ستو هوش و شعوری
کردنهوه بؤ بیستن و تیگه یشتنی نهو بانگه ناسمانیه به دوا دا چوونی نهو
په یامه ی ناراسته ی ده کری، جا لهو کاته دا: که نهو تقوومی هم حالته
تایه تیبه بووه: که تی کیوتوهو و میثقاله زه په یه که نیه له کیانی نهو دا ناوړ
له شتی تر داته وهو بیر له شتی تر بکاته وه، پرسیاریکی ناراسته ده کری
ته فیسری رهوان (۱۸۴)

پتویستی به‌وه لَام نی‌یه، پرسیارِیکه بۆ به‌ناگا هیتانه‌وه و هسه‌ر خۆ هاتنه‌ویه، بۆ سه‌رنج راکیشانیه‌تی بۆلای عه‌صای ده‌ستی، بۆ نه‌وه‌ی به‌ناگاداریه‌وه موعجیزه‌ی بوونی عه‌صا به‌نه‌ژدیها بیینی، له‌به‌ر نه‌وه به‌و شیوه پرسپاری ناراسته ده‌کاو ده‌فه‌رموی: ﴿وَمَا تِلْكَ يَمِينُكَ يَا مُوسَى﴾ نه‌ی موسا نه‌وه چیه به‌ده‌ستی راسته‌ویه؟

بیگومان خودا ناگاداری هه‌موو شته، هیچ نی‌یه له‌نه‌و په‌نه‌هان بی، که‌واته‌هر پرسپاری له‌خوداوه ناراسته بکری مه‌به‌ست زانا کردنی خودا نییه‌به‌و شته‌ی پرسپاری لی کردوه، به‌لکو مه‌به‌ستی تری تیدا‌یه‌و به‌گویره‌ی شوین و جیگاده‌زانری. که‌واته لی‌ره‌دا پرسپاره‌که بۆ به‌ناگا هیتانه‌وه‌ی حه‌زه‌تی موسایه‌و بۆ سه‌رنج راکیشانی‌یه‌تی بۆ بیینی موعجیزه‌و دا‌پرائی له‌و حاله‌ی که‌تیدا نقوم بووه.

نیت به‌و پرسپاره هاته‌وه سه‌رخۆ، ترس و بیمی له‌وه پیتی نه‌ما، به‌ده‌می خۆی دانی به‌وه‌دا نا: که‌نه‌وه‌ی له‌ده‌ستی نه‌ودایه عه‌صایه، داریکی ره‌قو ته‌قو بی گیانه، نه‌ج‌ار به‌چاری خۆی بیینی به‌فه‌رمانی خودا ده‌بیته ماریکی زیندوو پاشان ده‌بیته‌وه به‌عه‌صاکه‌ی پتیشوو!

حه‌زه‌تی موسا عليه السلام له‌وه لَامی نه‌و پرسپاره‌ی: که‌ناراسته‌ی کرابوو: ﴿قَالَ: هِيَ عَصَايَ، أَتَوَكَّأُ عَلَيْهَا وَأَهُشُّ بِهَا عَلَى غَنَمِي وَلِيَ فِيهَا مَآرِبُ أُخْرَى﴾ وتی: نه‌وه‌عه‌صاکه‌مه، له‌کاتی رژیشتن دا خۆمی سه‌رده‌ده‌م، که‌لای دره‌خته‌کانی پی هه‌لده‌وه‌رینم بۆ نه‌وه‌ی ناژه‌له‌کانم بیخۆن. چه‌ند مه‌به‌ست و به‌رژه‌وه‌ندی ترم تیدا هه‌یه و بۆزۆر شتی تر به‌کاری ده‌هینم، تیشووی پی هه‌لده‌گرم، مه‌تاره ناوی پی هه‌لده‌گرم، مارو دوو پشکی پی ده‌کوژم درنده‌ی پی له‌خۆم دوور ده‌خه‌مه‌وه. نه‌مه هه‌موو نه‌و زانیاریانه بوون: که‌حه‌زه‌تی موسا عليه السلام ده‌ریاره‌ی عه‌صاکه‌ی ده‌زانی، به‌عه‌مه‌لی گۆچانه‌که‌ی بۆ نه‌و جو‌ره کارانه به‌کار هیتابوو، چوونکه ده‌سال شوانی بۆ حه‌زه‌تی شوعه‌یب عليه السلام

کردبوو، ده‌شَلین له‌کاتی گه‌رانه‌وه‌شی‌دا جه‌له‌بَیْک مه‌رو بزنی له‌گه‌ل خَویدا
هینابزوه و به‌تمه‌ما بوو بیانباتمه‌وه به‌ختیوان بکا.

به‌لام نه‌وه‌تا قودره‌ت و ویستی خودا له‌و عه‌صا داره‌ی به‌ده‌سنی موسا
ﷺ وه‌یه شتیکی لی‌په‌یدا ده‌کا: که‌هر به‌خه‌یالی موسا ﷺ دا گوزه‌ری
نه‌کردبوو، خاریقولعه‌ده‌یه‌کی لی‌په‌یداده‌بی ده‌بیته‌ پرخۆش‌کهره‌و سه‌ره‌تا بۆ
پیغه‌مبه‌رایه‌تی و کاری گه‌وره. خودا فه‌رمانی پی‌کره به‌وه عه‌صاکه‌ی فری‌بدا
بۆ نه‌وه‌ی موعجیزه‌ی گه‌وره ده‌ریکه‌وی ﴿قَالَ﴾ په‌روه‌ردگار پی‌ی
فه‌رموو: ﴿الْقَٰهَا يٰمُوسٰی﴾ نه‌ی موسا! نه‌و عه‌صایه‌ی به‌ده‌ستی راسته‌وه‌یه
فری‌ی بده، بیهاویژه سه‌ر زه‌وی، حه‌زهره‌تی موسا یه‌کسه‌ر ﴿فَالْقَٰهَا﴾
عه‌صاکه‌ی فری‌دا ﴿فَاِذَا هِيَ حِیةٌ تَسْعٰی﴾ هه‌ر له‌گه‌ل فری‌ی دا روانی کتوپر
عه‌صاکه‌ی ماریکه‌و ده‌خشی و ده‌کشی به‌سه‌ر زه‌وی دا، ده‌ست به‌جی عه‌صای
بی‌گیان بوو به‌ماریکی دریزی گورج و گۆل. له‌نایه‌تییکی ترده ده‌فه‌رموی:
﴿فَلَمَّا رَاَهَا تَهْتَزُّ کَأَنهَآ جَانٌ وَّتٰی مَدْبَرًا وَّلَمْ یَعْقُبْ﴾ (النمل: ۱۰) واته: کاتیک
بینی عه‌صاکه‌ی ماریکی گه‌وره‌یه به‌لام له‌به‌ر گورج و گۆلی به‌بچوکی ده‌هاته
به‌رچاو، دیمه‌نه‌که سه‌رنج راکیش بوو، موسا ﷺ پاشمو پاش کشایه‌وه ولی‌ی
ترسا، ناحقه‌ی نه‌بوو، کی‌هه‌یه له‌روداوی ناوادانه‌شله‌ژی نه‌ترسی. عه‌صای
بی‌گیان بوو به‌ماری گیاندار، نه‌و موعجیزه‌ی گه‌وره‌یه به‌کتوپری له‌پیش
چاوی موسا ﷺ پروی دا!! موعجیزه‌ی گیان به‌به‌ردا کردنی شتی بی‌گیان،
هه‌رچه‌نده نه‌م جوړه موعجیزه له‌هه‌موو نان و ساتیک دا پرووده‌دا، وه‌لی
خه‌لکی بی‌ناگان لی‌ی. وینه‌ی نه‌و موعجیزه له‌هه‌موو چرکه‌یه‌ک دا
به‌فه‌رمانی خودا پرووده‌دا، له‌هه‌موو سات و کاتیک دا به‌ملوینه‌هاخانه بی‌
گیانه‌کان ده‌بنه‌خانه‌ی گیاندار: به‌لام خه‌لکی پی‌ی سه‌رسام نان و هه‌کوو
به‌بوونی عه‌صای موسا ﷺ به‌مار سه‌رسام ده‌بن، هۆی نه‌مه‌ش ده‌گه‌ریته‌وه
بۆ نه‌وه: که‌ئاده‌میزاد دیلی هه‌سته‌کانیه‌تی، دیلی نه‌زمون و

تاقیکرده وه کانیه‌تی، له بیرو بۆچوونی دا زۆر له مه‌ودای هه‌سته‌کانی
تیناپه‌ری، وه‌رگه‌رانی عه‌صابه ماریکی گورج و گۆل و تیژ ره‌و دیارده‌یه‌کی
حیسی‌یه به‌ره‌نگاری هه‌سته‌کانی ده‌بیته‌وه لیک ده‌که‌ون!

به‌لام دیارده شاردراوه‌کانی سه‌ره‌تای ژبان، که گه‌ردیله بی گیه‌نه‌کان
ده‌بنه خه‌لیه‌ی زیندوو، نه‌وه ناکه‌ونه به‌ر مه‌ودای هه‌سته‌کان و نه‌اده‌میزاد
هه‌ستیان پی ناکا، به‌تایبه‌تی بار پتوه گرتن و زۆر دووباره بو‌نسه‌وه‌یان
کاریگه‌ریان له‌سه‌ر هه‌ست که‌م ده‌کاته‌وه به‌شتیکی ناسایی دینه به‌رچاوی!
که عه‌صاکه بوو به مارو که‌وته جم و جۆل به‌خێرایی ده‌کشا، هه‌زه‌تی موسا
ﷺ ترساو پاشه‌و پاش کشایه‌وه، ﴿قَالَ﴾ په‌روه‌ردگار پتی فه‌رموو: ﴿خُذْهَا
وَلَا تَخَفْ﴾ به‌ده‌ست بیگه‌رو لیتی مه‌ترسه، ﴿سَنُعِيدُهَا سِيرَتَهَا الْأُولَى﴾ هه‌ر
که‌ده‌ست پتی گه‌ییشته‌وه ده‌یگێرینه‌وه بۆ شێوه‌که‌ی یه‌که‌جاری و ده‌یکه‌ینه‌وه
به‌دار عه‌صاکه‌ی پێشوو.

هه‌زه‌تی موسا ﷺ دلتیا بووه و، ده‌ستی بۆ ماره‌که بردوو خودا
کرديه‌وه به‌دار عه‌صاکه‌ی پێشوو نه‌گیانی تیدا ما نه جم و جۆل، نه‌مه‌ش
موعجیزه‌یه‌کی تر بوو، خودا نیشانی دا.

موعجیزه‌ی دووه‌م بۆ موسا ﷺ (یه‌دی بیضا) بوو

وَأَضْمَمَ يَدَكَ

إِلَى جَنَاحِكَ تَخْرُجُ بَيْضَاءَ مِنْ غَيْرِ سَوَاءٍ ؕ آيَةً أُخْرَى ﴿٢٢﴾ لِنُرِيكَ

مِنْ ءَايَاتِنَا الْكُبْرَى ﴿٢٣﴾ أَذْهَبَ إِلَى فِرْعَوْنَ إِنَّهُ طَغَى ﴿٢٤﴾ قَالَ

رَبِّ اشْرَحْ لِي صَدْرِي ﴿٢٥﴾ وَيَسِّرْ لِي أَمْرِي ﴿٢٦﴾ وَاحْلُلْ عُقْدَةً مِنْ

لِسَانِي ﴿٢٧﴾ يَفْقَهُوا قَوْلِي ﴿٢٨﴾ وَاجْعَلْ لِي وَزِيرًا مِّنْ أَهْلِي ﴿٢٩﴾ هَٰؤُلَاءِ
 أَخِي ﴿٣٠﴾ أَشَدُّ بِهِ أَزْرَى ﴿٣١﴾ وَأَشْرِكُهُ فِي أَمْرِي ﴿٣٢﴾ كَىٰ نُسِخَكَ
 كَثِيرًا ﴿٣٣﴾ وَنَذْرَكَ كَثِيرًا ﴿٣٤﴾ إِنَّكَ كُنْتَ بِنَا بَصِيرًا ﴿٣٥﴾

دوای نه‌وی پەروەرە گار موعجیزە ی عەصای باس کرد: کە نیشانە ی
 پیغە مەبەریتێ حەزەرە تی موسایە و موعجیزە ی یە کە میده‌تی.

ئە جگەر باسی موعجیزە ی دوو هە می دەکا، ئە ویش موعجیزە ی دەست
 درە و شانە و یە: کە بە فەرمانی خۆ دادەستی دە بوەشتیکی پرشن گدار وە کوو خۆر
 دە درە و شایە وە و چاوی لە بەر هە لئە دە هات. ئە جگەر دوای نیشاندانی ئە و دوو
 موعجیزانە، فەرمانی پێ کرد کە بچێ بۆ سەر فیر عە مە و پە یامی خۆ دای پێ
 بگە یە نێ و بانگە وازی بکا بۆ خۆ دا پەرستی. نیتەر حەزەرە تی موسا عليه السلام لە
 خۆ دا پارایە وە و چوار شتی داوا لێ کرد: دل فراوان کردنی و کار ناسانی بۆی.
 زمانی بکری تە وە و لالی نە میتنی. هارونی براشی لە گە ل دا بکری بە پیغە مە بەر و
 پشتیوانی پێ، جاریکی تر فەرمانی خۆ دای تە عالا بۆ موسا عليه السلام دەر چوو
 فەرمانی پێ کرا بە م چە شە: پێ ی گوترا ﴿واضمم يدك الى جناحك﴾
 دەستی راست بەرە بۆین هە نگلت بیلکێنە بە ژێر بال تە وە، ﴿تخرج بيضاء﴾
 دێ تە دە رە وە بە درە و شایە و یی پووناکی یە کی زۆر دە بە خشی. بە شە و بە رۆژ
 پوونا کایی یە کە ی دیارە وە کوو پووناکی خۆ رو مانگ وایە. ﴿من غير سوء﴾
 سپیە تیە کە ی پووناکی و درە و شانە و یە، نە خۆشی و دە ردی بە لێ کە ی نێ،
 نیشانە ی عە یب و نە نگ ی نێ پێ تە وە. دوایی ئە و دە ستە بخەرە و || باخە ل تە وە،
 وە کوو پێ شووی لی دێ تە وە، پە نگ ی گە م پە نگ ی بە خۆ وە دە بینیتە وە ||

ئە گەر جادو بازە کانی فیر عە مە و هە ولێ ئە وە یان دابی: کە موعجیزە ی
 عە صا بە تال بکە نە وە و بەر بەرە کانی بکە ن، کە چی یە کێکیان هە لێ ئە وە ی

نه داوه موعجیزه‌ی یددی به یضا پووجل بکاته‌وه. نهم دهست دره‌وشانه‌وه‌شت
﴿ایة اخری﴾ موعجیزه‌یه‌کی تره‌و نیشانه‌یه‌کی که‌یه له‌سەر راستی
پیغه‌مبه‌رایه‌تیت، نه‌وه‌مان بۆیه کرد ﴿لنریک من ایاتنا الکبری﴾ بۆ‌نه‌وه‌ی
بری‌ک له‌نیشانه‌ی گه‌وره‌یی خۆمانت نیشان بده‌ین، پیت بزانی‌نین: که‌نیمه‌ بالا
ده‌ستین به‌سەر هه‌موو شتی‌ک له‌ناو بوونه‌وه‌ردا.

لی‌ره‌دا پرسیارێک هاته‌ پێشه‌وه، ده‌گوتری: بۆچی موعجیزه‌کانی هه‌زره‌تی
موسا علیه‌السلام له‌و جۆره موعجیزانه بووه؟.

بۆ‌وه‌لامی نهم پرسیاره ده‌گوتری: په‌روه‌دگار بۆ‌خۆی زاناو ناگاداره
به‌سەر هه‌موو شتی‌ک، له‌هه‌موو چه‌رخ و رۆژ گاری‌کدا به‌پیتی بارو دۆخ و دلۆ
ده‌روونی خه‌لکی نه‌و سه‌رده‌مه موعجیزه‌ی داوه به‌ پیغه‌مبه‌رانی. جا چونکه
له‌چاخ و سه‌رده‌می هه‌زره‌تی موسا علیه‌السلام دا جادوبازی باو‌بووه. خه‌لکه‌که
چاویان بری‌بووه شتی‌سەر سوورپه‌ینه‌ری جادو بازی، بۆیه موعجیزه‌ی هه‌زره‌تی
موسا علیه‌السلام له‌و جۆره موعجیزانه بووه که جادو بازی‌ه‌که‌یان پوچهل
بکاته‌وه. نه‌جار دوای نه‌وه‌ی په‌روه‌ر گار نهم دوو جۆره موعجیزه گه‌وره‌یه‌ی
به‌خشی به‌هه‌زره‌تی موسا علیه‌السلام، فه‌رمانی پێ کرد: که بچی بۆ‌سەر فیرعه‌ون و
پێی فه‌رموو: ﴿اذهب الی فرعون انه طغی﴾ به‌ پیغه‌مبه‌ری بچۆ بۆ‌لای
فیرعه‌ون: که پاشای میصره‌و تۆ له‌ترسی نه‌و هه‌له‌تاه‌تبوو. بچۆره سه‌ری نه‌وه
موعجیزه‌ی گه‌وره‌و خاری‌قول عاده‌مان پێ‌داوی، بانگه‌وازی بکه بۆ‌خودا
په‌رستی. به‌ندایه‌تی بۆ‌کردن، فه‌رمانی پێ بکه: که‌چیت نه‌ته‌وه‌ی ئیسرائیل
نه‌چه‌وسینی‌ته‌وه، له‌گومرایی و مله‌ه‌وری خۆی وازی‌ستی، بچۆره‌لای فیرعه‌ون و نهم
جۆره په‌یامه‌ی به‌گوێچه‌که‌دا بده، چونکه بی‌گومان نه‌و له‌خۆی بایی
بووه، کافرو سه‌رکه‌ش بووه، سنووری ناده‌میزادی‌تی خۆی شکاندووه، باوه‌شی
به‌دونیادا کردووه و قیامه‌تی له‌بیر خۆی بردۆته‌وه و لافی خودایه‌تی لی‌ده‌داو

به‌نه‌ته‌وهو گه‌له ژئردسته‌کانی خۆی ده‌لی: من خودای همره گه‌ورهو به‌رزنی
نیوهم، له‌من زیاتر خودای ترتان نیه!!

جا که په‌رومردگار نهم فرمانه‌ی ناراسته‌ی حه‌زره‌تی موسا عليه السلام کردو
په‌وانه‌ی سهر فیرعه‌ونی کرد، که‌له راستی‌دا تابل‌ی ئهرکیکی گران و ترسناک
بوو، نه‌و له‌ترسی فیرعه‌ون هه‌لاک‌وه، نیستا بچیتته سه‌ری داوای نیمان هینانی
لی بکا و پی‌ی بل‌ی شوینم بکه‌وه: نه‌و بو‌خۆی فیرعه‌ونی باش ده‌ناسی، ده‌یزانی
چ مله‌ورو سته‌مکاریکه، بۆیه حه‌زره‌تی موسا عليه السلام له‌خودا پارایه‌ره هه‌شت
شتی بو‌فراهم بی‌نی:

۱- ﴿قال: رب اشرح لي صدري﴾ موسا عليه السلام ووتی: خودایه: سینگم
فراوان بکه دل‌و ده‌روونم به‌هێز که بو‌هرگرتن و هه‌لگرتن و گه‌یانندی نه‌و
په‌یامه، به‌ دل‌ئیکی فراوانه‌وه به‌ پروایه‌کی پته‌وه‌وه بتوانم نه‌و په‌یام و سه‌روشه
بگه‌یه‌م. بئگومان نه‌و ئهرکه ئهرکیکی قورسو کاریککی گه‌وره‌یه پی‌ویستی
به‌یارمه‌تی تو هه‌یه وه‌کوو له‌نایه‌تیککی تردا ده‌فرموی: ﴿ويضيّق صدری
ولا ينطلق لسانی﴾ (الشعراء/۱۳) داوای له‌خودا کرد: که‌نه‌و دل‌نه‌نگیه‌ی
لابه‌ری و دل‌فراوانی بکا بو‌نه‌وی پشوو درێژ بی‌و بتوانی نه‌زیه‌تدان و
سه‌ریبچی کردنی خه‌لکی پی‌ قبول بکری ئهرکی پی‌غه‌مه‌برایه‌تی پی‌
هه‌لبگیری!

۲- ﴿ويسر لي امري﴾ کارو فرمانم بو‌ناسان بکه، نه‌گهر تو یارمه‌تی
ده‌رم نه‌بی نه‌من که‌ی تواناو هێزی نه‌و ئهرکه گرانم هه‌یه: هه‌رچه‌ند نهم دوو
داوایه‌ی هه‌موو پێداویسته‌یه‌کانی ده‌گرتنه‌وه، به‌لام چونکه نهم مه‌به‌ستانه‌ی که
له‌مه‌دوادین زۆرلای گرنگ بوون بۆیه به‌تایبه‌تی ناویان ده‌هینی:

۳- ﴿واحلل عقدة من لساني يفقهوا قولي﴾ زمانم په‌هابکه گری‌ی سهر
زمانم لابه‌ره، لالیو توریم مه‌هێله، بتوانم به‌بی گه‌رو گرفت قسه‌به‌که‌م:
بو‌نه‌وه‌ی له‌کاتی راگه‌یانندی په‌یامه‌که‌م دا له‌ قسه‌و ناخواتنم تی بگهن،

چونکه راگه‌یاندنی په‌یام و ناموژگاریی له‌لایمن ره‌وان بیژو قسه ره‌وانه‌وه
کاریگه‌رترو زیاتر خه‌لکی دل و گوچه‌کیانی بو ده‌که‌نمه‌وه.

وه‌کو ده‌گیرنه‌وه، ده‌لین: هه‌زرتی موسا عليه السلام گرییه‌ک له زمانی دا
بوو، نه‌ویش له‌وه‌وه بووه به‌مندالی له‌باوه‌شی فیرعه‌ون دا بووه پشی
رنبه‌ته‌وه، فیرعه‌ون رقی لیتی هه‌لساوه، ویستویه له‌ناوی به‌ری، خیزانی
فیرعه‌ون به‌رگری لی ده‌کاو ده‌لی مندا‌لو هیشتا عه‌قلی په‌یدا نه‌کردوه.
نه‌جار فیرعه‌ون ده‌لی: به‌تاقی ده‌که‌مه‌وه، دینی چهند ده‌نکه خورمایه‌ک و
چهند پشکو ناگر ده‌خاته به‌ر ده‌ستی بو نه‌وه‌ی بزانی کامیان هه‌لده‌گری، نیت
موسا عليه السلام ده‌ست ده‌با بو پشکو ناگره‌که‌وه ده‌یخاته سهر زمانی به‌وه توژیک
توور بووه گریی تیدا په‌یدا بووه.

۴- ﴿وَجْعَلْ لِي وَزِيرًا مِنْ أَهْلِهَا﴾ هارون اخی، خودایه! یارمه‌تیده‌رو
پشتیوانیکم بو دابنی له‌برئ کاردا یارمه‌یتم بدا، نه‌و که‌سه له‌خزمی خزم بی، هارونی برام بی
بو نه‌وه‌ی له‌گه‌ل من نه‌رکی پیغه‌مبه‌رایه‌تی هه‌لبگری، نه‌و زمانی شیرین و
ره‌وانه، دل دامه‌زراو بار قۆل و له‌سه‌ره خۆیه. هه‌زرتی موسا بو خۆی
پیاویکی توندوتیژو نینفیع‌عالی بوو، بۆیه داوای له‌په‌روه‌ردگاری خۆی کرد:
که‌پشت نه‌ستوری بکا به‌براکه‌ی، بو نه‌وه‌ی دوویه دوو نه‌وکاره‌ گرنگه‌ی پیتان
سپیدراوه‌ناجمی به‌ن.

۵-۶ ﴿إِشْدَادًا بِهِ أَزْرِي﴾ واشرکه فی امری، خودایه! به‌براکه‌م پشت
نه‌ستورم بکه، بیکه‌ره هاویه‌شم له‌پیغه‌مبه‌ریتی دا، بو نه‌وه‌ی نه‌رکی سهر
شانی خۆمان به‌شیویه‌کی پتویست نه‌نجام به‌هین.

۷-۸ ﴿كِي نَسْبَحُكَ كَثِيرًا وَنَذْكُرُكَ كَثِيرًا﴾ بۆنه‌وه‌ی بتوانین
ته‌سبیحاتی زاتی پاکت بکه‌مین، به‌دوورت بگرین له‌و شتانه‌ی شیایوی زات و
صیفاتی تو نه‌یه، بتوانین به‌زۆری یادت بکه‌مین و به‌تاک و ته‌نها بتناسین و که‌س
نه‌که‌ینه‌هاوه‌ل و هاویه‌شت له‌هه‌موو عیب و خه‌وشیکه‌تپارێزین.

هەزرەتی موسا ئەو ھەموو داوایانی پێشنیار کردن، داوای کرد: سنگی فراوان بێ کاری بۆ ئاسان بکری، گرتی زمانی بکریته ھارونی برای بکریته و پێغەمبەر و یارمەتیدەر... ھەموو ئەمانە بۆ ئەو یەبێنە یارمەتیدەر بۆ تەسبیحاتی زۆرو یاد کردنی خودا بە زۆری. وەرگرتن و بیستنی زۆر لە خودای بینا و شنەوا.

موجاہید دەڵێ: بەندە ((بەذاکری))ی تەواو حسیب ناکری ھەتا وای لی نەبە بە ھەموو شتووەکە یادی خودا بکا، بە پێوە بەدانیشتنەوا بە پراکشانەو. ﴿إِنَّكَ كُنتَ بِنَا بَصِيرًا﴾ خودایە! بێگومان زاتی پاکت لە حال و ھەزعی ئێمە ناگادارە، دەزانی بۆچی ئێمە ھەڵبژاردوو و پلەو پایە پێغەمبەری پێ داوین، دەزانی بۆچی دەمان نیری بۆلای فیرعەونی ملھور و ستەمکار، ئەو فیرعەونە داوای خواوەتی دەکا، ئێمە پابەندو ملکہچی تۆین و سەپاس گوزارین، ئەتۆش بۆخۆت پێویستی ئێمە دەزانی، ناگاداری بەو ی: کە ئێمە ناتاجی یارمەتی و کۆمەگی تۆین!

بێگومان ھەزرەتی موسا عليه السلام درێژە بە پارانەو و پێشنیارەکانی دا داوای یارمەتی و کار ئاسانی کرد، خودای بەرزو بالا دەست گوێی لی یەو دەبیسێ، ئەو میوانی خوا پەروردگارە، ناخوتنی لە گەڵ ئەنجام دەدا، پەروردگاری خواوەن فەزل و کەرەم میوانی خۆی ناتوێد ناکاو داواکارییەکانی دوا ناخا.

په‌روه‌ردگار هه‌شت نیعه‌تی جو‌راو جو‌ری به‌خشیون
به‌حه‌زهره‌تی موسا عليه السلام پی‌ش پی‌غه‌مبه‌ری‌تی

قَالَ قَدْ

أُوتِيتَ سُؤْلَكَ يَا مُوسَى ﴿٣٦﴾ وَلَقَدْ مَنَّا عَلَيْكَ مَرَّةً أُخْرَى ﴿٣٧﴾
إِذْ أَوْحَيْنَا إِلَىٰ أُمَمِكَ مَا يُوحَىٰ ﴿٣٨﴾ أَنْ أَقْرِضْنَاهُ فِي التَّابُوتِ فَأَقْرِضْنَاهُ
فِي الْيَمِّ فَلْيُلْقِهِ الْيَمُّ بِالسَّاحِلِ يَأْخُذْهُ عَدُوٌّ لِّي وَعَدُوٌّ لَّهُ وَالْقِتَّةُ
عَلَيْكَ مَحَبَّةٌ مِّنِّي وَلِنُصْنَعَ عَلَىٰ عَيْنِي ﴿٣٩﴾ إِذْ تَمْشِي أُخْتُكَ
فَنَقُولُ هَلْ أَدُلُّكُمْ عَلَىٰ مَن يَكْفُلُهُ فَرَجَعْنَاكَ إِلَىٰ أُمَمِكَ كِي تَقَرَّ
عَيْنُهَا وَلَا تَحْزَنَ وَقَلَلْتَ نَفْسًا فَنَجَّيْنَاكَ مِنَ الْغَمِّ وَفَتَّكَ فَنَوَّنَا
فَلَبِثْتَ سِنِينَ فِي أَهْلِ مَدْيَنَ ثُمَّ جِئْتَ عَلَىٰ قَدَرٍ يَا مُوسَى ﴿٤٠﴾
وَاصْطَنَعْتُكَ لِنَفْسِي ﴿٤١﴾

دوای شه‌وه‌ی هه‌زهره‌تی موسا عليه السلام هه‌شت پی‌شنیاری ئا‌راسته‌ی
په‌روه‌ردگار کردن، لی‌ره‌دا په‌روه‌ردگار شه‌وه را‌ده‌گه‌یه‌نی: که سه‌رجه‌م
داواکاریه‌کانی جی‌به‌جی کران، ﴿قال: قد اوتيت سوءلك يا موسى﴾ په‌روه‌ردگار
فه‌رمووی: هه‌موو داواکاریه‌کانت پی‌ دران، هه‌رچی داوات کرد شه‌وا ده‌ست
به‌جی پی‌م به‌خشی، خوشی و به‌خته‌ودری هه‌زهره‌تی موسا عليه السلام له‌وه‌دایه و پ‌رای
ته‌فسیری ره‌وان (۱۹۳)

جی به جی بوونی داواکاریه کانی خودا پرتیزیکی تریشی لی نا بهوه: که به ناوی
خوی بانگی لی کرد، جا چ پرتز لیتسانیک لهوه گه وره ترو به نرخ تره
که په روه ردگاری بالا دست بانگی بهنده یه که له بهنده کانی خوی بکا به ناوی
صه ریجی خوی!!!

﴿وَلَقَدْ مَتَنَّا عَلَيْكُمْ مَرَّةً أُخْرَى﴾ بیگومان جاریکی تریش چاکه مان
له گمل تو کرد، منته و نیعمه تی خومانان به سردا پرستی، پیش نه وهی پله و
پایه ی پیغه مبرایه تیت پی ببه خشین چهند نیعمه ت و فه ضلی خومانان پی
داوی.

۱- ﴿إِذَا أُوحِنَا إِلَىٰ أَمَلِكْ مَا يُوحَى﴾ نه و کاته ی نیگامان کره بولای دایکت و
نه وهی پتویست بوو تیتی بگه یه نین تیمان گه یاند، شتیگمان تیگه یاند هر
به نیمه ده کرا تیتی بگه یه نین، وه کوو چه سپاوه و زانراوه، فیرعه ونی سته مکار
برپاری ده رکدبوو به له ناو بردن و کوشتنی هر مندالیککی نیرینه ی به نو
تیسرائیلی که له و سالداه له دایک ده بی، جاکه موسا عليه السلام له دایک بوو، دایکی و
که سو کاری تینیان لی پهیدا بوو، نه یانده زانی چون له چنگ یاساوه کانی
فیرعه ون رزگاری بکه ن و چونی بشار نه وه و نه هیلن پی بزائن.

په روه ردگار ویستی وابوو موسا عليه السلام له و کوشتن و برینه رزگار بکا،
کاریکی وابکا فیرعه ون خویشی په روه رده ی بکا و پتی بگه یه نه ی: بویه
په روه ردگار نه وهی خسته دلی دایکییه وه.

ده فیرمووی: نیگامان کرده دایکت و خستمانه دلیه وه، که ﴿إِنْ أَقْدَ فِيهِ
فِي الثَّابُوتِ﴾ کوره تازه له دایک بووه که ت بخره ناو صندوقه داریکه وه ﴿فَلَقَدْ
فِيهِ فِي الْيَمِ﴾ نه مجار فرتی ده ناو ده ریاوه، واته: ده ریای نیله وه. ﴿فَلْيَلْقَ الْيَمِ
بِالسَّاحِلِ﴾ نه مجار ده ریا که ش وه لای بخاو فری ی بداته قهراخه وه، تاله ناکام
دا ﴿بِاخْذِهِ عِدُولِي﴾ عدوله که سیک بیگریته وه: که دوژمنی من و دوژمنی
نه ویشه. واته: فیرعه ون صندوقه که بگریته وه و بیباته لای خوی.

وہ کرو دہ گپنہوہ لہ چہ مى نیلہوہ جۆگایہک وەرگپرابوو بۆلای باخہ گہى
 فیرعہون، جا لہ کاتیک دا فیرعہون لہ گہل خیزانہ کەیدا لہ سەر حەوزیک
 دانیشتبووون پروانیان ئەوا صدوقیک بە سەر ناوہوہیہ. ئەویش فەرمانى کرد بە
 گرتنہوہى صدوقہ کەو ھەلپچرینى، ھەر خیرا دەست و پتوہندەکانى صدوقیان
 کردەوہو ھەلیان پچرى و بینیان مندائیکى تابلیتى جوان و خنجیلەى تیدایە،
 فیرعہون بە چاپیکەوتنى زۆرى خوش وىست و خیزانىشى ھەر زۆر لہ دلى
 شیرین بو!

۲- ﴿والقيت عليك محبة مني﴾ لہ لایەن خۆمەوہ خۆشەویستىە کى زۆرم
 خستە سەرت! لہ دلى خەلکى دا شیرینم کردى. خۆم خۆشم وىستى و بەو ھۆیەوہ
 کەسانى دیکەش خۆشیان وىستى، یان لہ دلى نادەمیزادان دا خۆشەویستم
 کردى و فیرعەونیش خۆشى وىستى و کردیتى بە کورپى خۆى و پەرورەدەى کردى.
 خۆشەویستى یەک وای لہ فیرعەون کرد: کە خیالى ئەوہنەکا بتکوژى،
 بەلکو بریار بدا بتکەنە کورپى خۆیان، وەکو لەشویئیکى تردا ناماژە بەمە
 دەکا و دەفەرمووى: خیزانى فیرعەون زۆر خۆشى وىستى و زۆر بەدلىدا چوروى
 تەنانەت بە فیرعەونى گوت: ﴿قرة عين لي ولك، لا تقتلوه عسى ان ينفعنا او
 نتخذہ ولدا﴾ (القصص/۹).

۳- ﴿ولتضع علي عيني﴾ خۆشەویستیم بە سەردا رشتى بۆنەوہى
 کەسانى دیکەش خۆشیان بوى، پەرورەدە بکرتى لەژێر چاودێرى ئیمەدا،
 دەبى چ توژینەوہو لیکۆلینەوہیەک بتوانى شتیک زیاد بکا لەو مانایەى ئەم
 پرستە قورئانیە گەیانلەوویەتى؟

بێگومان ھیچ شەرح و ڕافە کردنىک ناتوانى شتیکى دى بخاتە سەر ئەو
 مانا ناسک و شیرینەى ئەم تەعبیرە قورئانییە دەیکەيەنى. دەبى زوبانى
 نادەمیزاد چ بلێ بەرامبەر کەستیک لەژێر چاودێرى پەرورەدگاردە پەرورەدە
 بووبى؟

بینگومان ساتموه ختیکی چاودیری په‌روردگار بۆ ئاده‌میزاد ئه‌و په‌ری
پله‌و پاییه‌ی نه‌ی ده‌بی که‌سیک هه‌میشه له‌ژیر چاودیری خودادا په‌رورده
بووبی چ پله‌و پاییه‌کی هه‌بی؟؟

مندالی تازه له‌دایک بوو هه‌رچهنده شوین و جیگای باشی بۆسازدرا بوو،
له‌باله‌ خانه‌ی فیرعمون دا بریار بوو په‌رورده بکری، به‌لام دایکی دلی بۆ
هه‌لده‌چۆتی و له‌تاوانی هه‌راسانی لی هه‌لگیراوه و ئۆقره‌ ناگری. له‌م لاشه‌وه
په‌رورده کردنی له‌باوه‌شی دایکی داو شیر پێدانی له‌لایمن ئه‌مووه زۆر گرنگه‌و
هیچ خۆراک و بژیوتیک جیگای شیر دایک ناگریتموه‌و هیچ شوینیک بۆمندالی
ساوا هینده‌ی باوه‌شی دایک خۆش نیه. بۆیه خودا کاریکی وای کرد: که
دایک و فرزندێ شیر خۆره یه‌کتری بگرنه‌وه، زارۆکی تازه له‌دایک بوو
بگه‌رپێتمه‌وه بۆ باوه‌شی دایکی خاوه‌ن سۆز. به‌م جۆره خودا وای کرد ئه‌و منداله
مه‌مکی هیچ ناهه‌تیک نه‌گری، چهند ناهه‌تیان هینا بیکه‌ن به‌دایه‌نی به‌لام
مه‌مکی هه‌یجانی نه‌گرت. بۆیه ناچار بوون هه‌ول بدنه‌ن ناهه‌تیک شاره‌زا
بدۆزنه‌وه بتوانی شیر بدا به‌ موسا عليه السلام.

له‌م لاشه‌وه خوشکی موسا عليه السلام به‌رینمویی دایکی خۆی گه‌یاند بووه
مالی پاشا و به‌نه‌ینی سه‌یری هه‌لس و که‌وتیان ده‌کا و گۆی له‌ ته‌گیرو پاو بۆ
چوونیان ده‌گری، نیت ده‌م ده‌باته پێشه‌وه پێیان ده‌لی: من ناهه‌تیکتان
پیشان ده‌ده‌م هه‌موو مندالیک مه‌مکی ده‌گری، ته‌گه‌ر هه‌زتان لێیه پێتان
ده‌لێم و نوێشانیتان ده‌ده‌می! دارو ده‌سته‌ی فیرعمونیش بی ئاگان ئه‌وه‌ی ئه‌و
ناهه‌ته دایکی خۆیه‌تی، به‌م شیو موسا عليه السلام مان گیرایه‌وه بۆ باوه‌شی
دایکی، سه‌یر له‌وه‌دایه دایکی موسا عليه السلام به‌ پوالت کۆری پاشا به‌خێو
ده‌کا و دایه‌نی ئه‌وه مالی پاشای له‌ موشکیله‌یه‌کی گه‌وره‌ بزگار کردوه‌و،
که‌وابی به‌م بۆنه‌شه‌وه ده‌بی مالی پاشا نازو نیعمه‌تی خۆیانیان به‌سه‌ر مالی
دایه‌ندا رشتبی و له‌هه‌مان کاتیشدا کۆری خۆیان به‌ خێو ده‌که‌ن!! به‌راستی هه‌ر

خودا دهتوانی کارى ناوا بسازینی و نیشی ناوا رېك بجا، ته مەیه پەر هره هبون
له ژیر چاودیری خودا!!

۴- ﴿اذ تمشى اختك﴾ واته: له لایه ن خۆمهوه خۆشهویستیم به سهردا
رېشتی، لهو کاته دا: خوشکه که ت به شویتته وه بوو به قهراغ ده ریادا رۆیشت، بۆ
ته وه ی بزانی صندوقه که له کوئی ده وه سیتته وه. ده یه ویست هه والت بزانی،
هه تا له مالى فیرعه ون دا تۆی دۆزیسه وه له حاله تیک دا هون: که ده گه ران
دایه نیکیان ده ست بکه وی شیرت پی بدا.

﴿فتقول: هل ادلكم على من يكفله﴾ ته ویش وتی: نایه رینمونیتان
نه که م بۆ ئافره تیک بتوانی بییتته دایه نی و شیرى بداتی ته وه نده کاراما بی
وابکا نه م مندا له مه مکی بگری، به جوانی به ره عۆده ی به خپو کردنی بی؟؟
ته وانیش رازی هون و چوو دایکی هینا و یه کسه ره مه مکی ته وی گرت، به م
شیوه ﴿فرجعناک الی امک کی تقرعینها ولا تحزن﴾ ناوا به و جوړه
گیرامانیسه وه بۆلای دایکت بۆته وه ی به تۆ چاوی فینک بینه وه دلی نارام
بگری، غه م و په ژاره ی له ده ست دانى رۆله ی جگه ره گوښه ی نه مینى.

۵- ﴿وقلت نفساً فنجیناک من الغم﴾ پیاوینکت کوشت له تاقمی
فیرعه ون ته و کاته ی کابرای قیبطی له گه ل کابرایه کی به نوو نیسرائیلی شه ریان
هو، کابرای به نوو نیسرائیلی هانای بۆ هینای داوای یارمه تی لی کردی «
ته تۆش زله یه کت لی داو کابرا گیانی ده رجوو، به مه که وتیتته غه م و
په ژاره وه و ترسی تۆله و سزای فیرعه ون ت بۆ پهیدا هو ﴿فنجیناک من الغم﴾
نیمه له و ترسو بیمه ی بۆت پهیدا هو بوو پرزگارمان کردی، به هو ی تۆیه
کردنته وه له گونا ه ی پیاو کوشتنه که ت خۆش بووین و تاوانه که تمان سپیه وه،
رینگامان نیشان دای که هه ل بیی برۆی بۆ ولاتی مه دیه ن به مه ش له چنگ
تۆله ی فیرعه ون رزگارت هو.

۶- ﴿وَفَتْنَاكَ فِتْنًا﴾ بهچەند شیوهی جۆراو جۆر به تاقیمان کردیتەوه، پیش نهوهی هەلت بژیرین بۆ پێغه مبهیری، دوو چاری چەند تەنگ و چەلە مەو بە لاو ناخۆشیمان کردی، لەبۆتەمی تاقیکردنە مەوان مان دای، لەهە مەو نهو تاقیکردنە مەوانه پزگارمان کردی، هەتا وات لێهات بە کەلکی ئەوه بێی ئەرکی پێغه مبهرایەتیت پێ بسپێردری.

۷- ﴿فَلَبِثْتَ سِنِينَ فِي أَهْلِ مَدْيَنَ﴾ چەند سالتیک لەناو دانیشتیوانی ولاتی مەدیەن دا مایتمەوه: کەنزیکی هەشت قۆناغ لەمیسەر دوور بوو، دەریدەری و هەزاریت چەشت، بووی بەرە غبەرو شوانی شوعەیب عليه السلام لە پاساوی مارەیی خیزانت.

﴿ثُمَّ جِئْتَ عَلَىٰ قَدَرٍ يَا مُوسَىٰ﴾ پاشان کە دەهسال شوانیت تەواو کرد، هاتیت بۆ ئەم شوێنە کە لە مەو پیش بپارم لەسەر دابوو بۆ قسە لە گەل کردنت، بۆ ئەوهی بێکە مە پێغه مبهرو بۆسەر فیرعەون و ئەتەوهی ئیسرائیل. رەوانەت بکەم.

۸- ﴿وَاصْطَنَعْتُكَ لِنَفْسِي﴾ تۆم هەلبژاردوو و تاییبەت کردوو بە پێغه مبهرایەتی و قسە لە گەل کردن دا، بۆ ئەوهی بانگی ئادە میزاد بکە بۆ ئایینی من، کردوو مە بە فرستادەو رەوانە کراو بۆسەر بەندە کائەم بۆ ئەوهی ئایینیان پێ رابگە مەنی، شارەزایان بکە بۆ پێبازی خودا پەرستی و شەریعەتی حق.

رینموونی پهروهردگار بو چه زره تی موسا و هارون علیهما السلام

دهرباره ی بانگه وازی کردنیان بو فیرعه ون

أَذْهَبَ أَنْتَ وَأَخُوكَ بِآيَاتِي وَلَا نُنِيبَا
 فِي ذِكْرِي ﴿٤٢﴾ أَذْهَبَا إِلَىٰ فِرْعَوْنَ إِنَّهُ طَغَىٰ ﴿٤٣﴾ فَقُولَا لَهُ قَوْلَا لِنَا
 لَعَلَّهُ يَتَذَكَّرُ أَوْ يَخْشَىٰ ﴿٤٤﴾ قَالَ رَبَّنَا إِنَّا نَخَافُ أَنْ يُفْرِطَ عَلَيْنَا
 أَوْ أَنْ يَطْغَىٰ ﴿٤٥﴾ قَالَ لَا تَخَافَا إِنِّي مَعَكُمَا أَسْمَعُ وَأَرَىٰ
 ﴿٤٦﴾ فَأَنبِئَاهُ فَقُولَا إِنَّا رَسُولَا رَبِّكَ فَأَرْسِلْ مَعَنَا بَنِي إِسْرَءِيلَ
 وَلَا تَعْذِيبُهُمْ قَدْ جِئْنَاكَ بِبَيِّنَاتٍ مِّن رَّبِّكَ وَالسَّلَامُ عَلَيَّ مَنِ اتَّبَعَ
 الْمُدَىٰ ﴿٤٧﴾ إِنَّا قَدْ أُوحِيَ إِلَيْنَا أَنَّ الْعَذَابَ عَلَىٰ مَنْ كَذَّبَ
 وَتَوَلَّىٰ ﴿٤٨﴾

دوای نهو ی پهروهردگار هشت نیعمه تی خو ی: که دا برونی به چه زره تی
 موسا و هارون علیهما السلام باس کردن، نه جار لیره دا فرمان و رینموویی خو ی بو چه زره تی
 موسا و هارون باس ده کا، تهوجیهات و تعلیماتی پیوستیان ده داتی بوتهو ی
 له نه غامدانی نه رکه کانیان دا سرکه وتوو بن، بتوان په یامی خویان بگه یه نن و
 بانگه وازی فیرعه ون بکن بو تیمان هینان.

نه مهش فرمان و نه هیه کائن که له خوداوه ناراسته ی چه زره تی موسا و
 هارونی برای کراوه. ده فیرموی: ﴿اذهب انت و اخوک بایاتی﴾ نه ی موسا!

ته فیسری ره وان

له گه ل براکت دا برۆنه سمر فیرعه ون و قومه که ی، برۆن بانگه وازی فیرعه ون و دارو ■ هسته که ی بکه ن به و به لگمو موعجیزانه ی پی م دا ون و کرد و من به نیشانه ی راستی پیغه مبرایه تیان، نو موعجیزه و نیشانه ن به نیوه م به خشیون ﴿ولاتیا فی ذکرى﴾ سستی که مته رخمی مه که ن له گه یان دنی په یامی من دا، له یاد کردن و ناو هیئانی من، هه موو کاتى متان له یاد بى، چونکه یادو زیکری خودا هیزو توانا ده به خشی به دل و ده روون.

﴿اذهبا الی فرعون﴾ برۆن بۆلای فیرعه ون بانگه وازی لی بکه ن بۆنیمانیه تیان ﴿انه طغی﴾ بیگومان نه و له سنوور ده رچوه، زیده رهوی کردوه له تاوان و گومرایی دا، به به لگمو نیشانه ی گورچکیر له داوای لافى خودایه قی ژنیوانی بکه نه وه، بابه خۆیدا به چیتته وه، له ملهوپی و که لله ره قی خۆی دابه زى.

نه جا رینموویسان ده کا بۆیانگه وازی کردنی و پرویه روو بوونه وه له گه لی دا. ده فمرموی: ﴿فقل لا له قولا لينا﴾ به نهرمو نیانی قسه ی له گه لدا بکه ن، به توندو تیژی له گه لی مه جوئینه وه، ﴿لعله يتذكر او يخشى﴾ به لکوو بیر بکاته وه و له په ندو نامۆزگاری نیوه ورد بیته وه، قسه تان لی وه ریرگری و بۆی ده ریرکه وی: که نیوه راست ده که ن! یان هیچکه نه بی گومانی راستیتان لی بکا و به هۆی نه وه و به ترسی له سزا و تۆله ی خودا، بانگی بکه ن بۆ خودا په رستی، نومیدی نه وه شتان هه بی که بانگه وازی کردنه که تان سوود به خش ده بی، چونکه هه رکه سیك به کاریک هه لسا ده بی به نومیده وه هه ول بدا، نه گه ر به ناو نومیدی خه ریک بوو، خه ریک بونه که ی گهرم و گورنابی.

هه لبه ته په روه ردگار ده یزانی: که فیرعه ون نیمان ناهیتی، که چی ناوا به جه خته وه فهرمانی دا بۆ بانگ کردنی و هه ولدان له گه لی بۆ نه وه ی نیمان به یتى، نه مه ش بۆ نه وه ی به وړاله ت قسه ی نه میتى و به هانه ی به یرى، له هه مان کاتدا تا نا ماژ به بی که په یره و کردنى هۆکاره کان بۆ گه یشتن به مه به ست شتیکی پیویسته و ده بی گرنگیان پی بدرى. جگه له وه ش بریاری خودا وایه که تۆله و

سزاو پاداش له سهر كردوهى بهنده كان خويان بى. له هه مان كاتدا پرى نيشاندان بى. بۆر ا بهران و بانگ خوازانى ئايين: كه به گوپرهى توانا ههول و تىكوشانى خويان بخه نه گهر بۆ گه ييشتن به تاما نجه كانيان جا ناواته كه يان بيتته دى يان نه يه ته دى نه وه نه وان بهرپرسيار نين و نه جر پاداشتى خويان ده ست ده كه وى.

هه تا ئيره ناخاوتنى پهروهردگار له گه له هه زه تى موسادا عليه السلام..
 نه نه كه ديمه نى گفتوگوئى نيوان پهروهردگار و هه زه تى موسايه عليه السلام لهو سارايه دا. نزاو پارانه وى موسا عليه السلام له كاردايه وه لى نه وا لي ره دا سياقى قورئان مه سافه و كاته كان ده پيچيتمه وه، هارونيش ده ينى له گه له موسادا شان به شانى يه ك نزا ده كه نه و پهروهردگار ناخاوتنيان له گه له دا ده كا. كه وا بوو ده توانين بليين: نه مه جاريكى ترو جودايه له يه كه مجاره كه موسا عليه السلام به ته نيا بوو، نه مجار هه ر خودا ده زانى له نيوان نه م دوو جاره دا چه ند رووداو پرويان دابى. به م جوړه دواى نه وى: كه يه كه مجار پهروهردگار سروشى بۆ موسا عليه السلام كرد نه مجار به هاوبه شى سروشى بۆ كردبن، نه مجار له گه له موسادا يه كيان گرتبى و به يه كه وه ده ستيان كردبى به نزاو پارانه وه خودا ناخاوتنى له گه له كردبن. به لام قورئانى پيرۆز هه موو نه مانه ي پيچايه وه و باسى نه كردن، چونكه باس كردنه كه يان چ گرنگيه كى بۆ سهرگورشته كه نيه.

جگه له وه ش نه وى كه مو تراوه ناما ژه بۆ نه و تراوه كه ده كا و ليى وه ده گيرى. نه نه ش ئوسلو ييكه له قورئان دا زۆر جار به كار ها تووه.

﴿قَالَ: رَبَّنَا إِنَّا نِخَافُ أَنْ يُفْرَطَ عَلَيْنَا أَوْ أَنْ يَطْفِئَ﴾ هه زه تى موساو هارون به يه كه وه ووتيان: نهى خوداى ئيمه! زۆر لهو ده تر سين نه گهر فيرعه ون بانگ بكه ين بۆ خودا په رستى و يه كتا په رستى گوزو گو ممت په لامارمان بداو باغخاته بهر حهمله ي ياسا وه كانى و تووشى چه رمه سه رميان بكا و گيرۆده ي سزاو تۆله ي دژوارى سته مكارانه ي بين، چونكه فيرعه ون مله پوو سته مكاره،

کۆ له هیج شتیك ناکاته وهو ئیمهش بی دهسلات و بی پشت په ناین و ئه سمان له گهڵ نیه.

﴿قال: لا تخافا انی معكما اسمع واری﴾ په وهر دگار پیتی فهرموون: نانا له فیرعه ون مه ترسین، ئه من پشتیوانیتان ده کهم، دلتیا بن ده تان پارێزم، گۆمه گیتان پی ده کهم، ههرچی پرویدا له نیتوان فیرعه ون و نیه ودا ئه من ده بیبیسو ده بیبینم، لیتان بی ناگا ناچم، شهرو نه زیهت دانی نه وتان لی دور ده خه مه وه، هه زه ته موسا و هارون به مه زۆر دلتیا بوون چ ترسو بیسیکیان نه ما، چونکه خودایان له گه له و نیت ده بی فیرعه ون چ نرخیکی هه بی. نه جار و پرای کۆمه گی و دل نارام کردیان رینموویشی کردن بۆشیوهی بانگ کردن و پی راگه یاندنی په یامی خودا و چۆنیه تی ووتو وێژ کردن له گه لی دا.

﴿فاتياه فقولا انا رسولا ربك﴾ بچنه لای و له مه جلیسی خۆی دا به پاشکاو پیتی بلین: ئیمه فرستاده و په وانه کراوی خودای تۆین. بۆ نه وهی له سه ره تا وه بزانی: که خودایه که هیه خودای نه وو ناده میزاد به گشتی خودای هه مو بوونه وه ره، ههر خودای موسا و هارون نیه، ههر خودای به نوتیسرا نیل نیه، بۆ نه وهی له یه که جار وه نه و خه رافات و بیرو بۆچوونه ی نه و رۆژگار ه قه لاچۆ بکا: که پیتیان وابوو بۆ ههر هۆزو خیتلیك یان بۆههر گه ل و نه ته وه یه که خودایه که یان چهند خودایه که هیه.. یان نه و بیرو با وه ره په ویته وه که له هه ندی چهرخ و سه ره مدا با و بوو ده یانگوت: فیرعه ون له نه وهی خودا کانه و ده بی له میصردا به ره ستری!!

نه جار دوا ی روونکردنه وهی په یامی خۆتان و خۆناساندتان پی ی، پیتی بلین: ئیمه له خوا وه نیت دراوین بۆلای تۆ، باش بزانه خودای هه ق و راست (الله) یه، نه تۆ: که بۆخۆت لافی خودایه تی لی ده ده ی بوختانیکی گه وه و نیدی عایه کی بی مانایه.

که‌واته: ﴿فَارْسِلْ مَعَنَا بَنِي إِسْرَاقِيلَ وَلَا تَعَذِّبْهُمْ﴾ ده‌ست له‌چه‌وسانه‌وه‌ی نه‌ته‌وه‌ی ئیسرائیل هه‌لبگره، چیت عه‌زاییان مه‌ده، واز له‌سهر برینسی نیرینه‌کانیان بهینه، تهرکیک مه‌خه سهر شانیان: که‌نه‌توانن پیتی هه‌لسن، نه‌وه‌بوو فیرعه‌ون وای بریار دابوو ههر منداڵیککی نیرینه‌یان بی به‌ساوایی له‌ناوی به‌ری، مینه‌کانیشیانی ده‌هیشته‌وه، پیاوه‌کانیانی به‌سوخره ده‌گرتن و به‌بیگار کاری بیناو گواسته‌نه‌وه‌ی که‌مه‌سی خانوو به‌ره‌وه هه‌موو نیشیککی کرکیکاری قورسی پی ده‌کردن. هه‌زهرتی موساو هارون له‌سهره‌تاوه داوای تیمان هینانیان له‌فیرعه‌ون نه‌کرد. به‌لکو دلوی نازاد کردنی که‌له‌که‌یانیان لی کرد، چونکه نه‌وه له‌سهر دل و ده‌روونی فیرعه‌ون سووکت بوو، له‌وه‌ی داوای تیمان هینان و بیرو باوه‌ری لی بکه‌ن، له‌لایه‌کی تره‌وه نه‌ته‌وه‌ی ئیسرائیل له‌ناخه‌وه بیرو باوه‌ریکیان به‌خوداو به‌پیغه‌مبه‌ره‌ه‌بوو، که‌وابوو پرزگار کردنی نه‌وان مه‌به‌ستیکی گرنگتر بوو له‌بان‌گکردنی فیرعه‌ون بو تیمان هینان.

﴿قَدْ جَنَّكَ آيَةً مِنْ رَبِّكَ﴾ نيمه که‌په‌وانه کراوین له‌لایه‌ن خودای خۆته‌وه بو سهر تۆو که‌له‌که‌ت موعجیزه‌وه به‌لگه‌ی به‌هیزمان هینان گه‌واهی نه‌وه‌ن: که نيمه به‌راستی پیغه‌مبه‌رین. ﴿وَالسَّلَامُ عَلَيَّ مِنْ تَابِعِ الْهُدَى﴾ پرزگار بوون و نه‌مینی له‌قارو غه‌زه‌بی خودا له‌سهر که‌سیک بی شوین هیدایه‌تی خودا ده‌که‌وی، پروا به‌پیغه‌مبه‌ره‌کانی ده‌کا، واز له‌سته‌وه گو‌مپایی دینی! شایانی باسه نه‌م پرسته‌یه زۆر جار له‌نامه‌کانی پیغه‌مبه‌ردا ﷺ بۆلای پاشاکانی رۆم و فارس و سهره‌که هۆزو خێله‌کانی ده‌روبه‌ره ده‌نووسرا!

نه‌جار سووکه هه‌ره‌شه‌یه‌کیان لی کرد به‌لام راسته‌وه خۆو په‌په‌و پونا، بو نه‌وه‌ی زۆر رقی هه‌له‌نه‌ستی و له‌سنوور ده‌رنه‌چی هه‌م دلنه‌وااییان کرد و هه‌م ترسیان خسته‌به‌ر، به‌مه‌ پێیان فرموو: ﴿إِنَّا قَدْ أُوحِيَ إِلَيْنَا أَنَّ الْعَذَابَ عَلَى مَنْ كَذَبَ وَتَوَلَّى﴾ بێگومان نيمه‌نیگامان له‌خوداوه بو هاتووه: که عه‌زایی دونیاو قیامه‌ت له‌سهر که‌سیکه‌ پیمایی خودا به‌درۆ بخته‌وه‌وه پشت له‌نایینی

حق و هر گیتی. هر که سیّک پروا به تیمه نه کاو به درّمان بخاتمه و پشت
له‌خودا پهرستی هه‌لبکا نموه دۆزه‌خ جی‌گایه‌تی و به‌ناگر ده‌سوتیندری.

وه‌کو له‌نایه‌تیکی ترداده‌فهرموی: ﴿لَا مَأْوِيَ إِلَّا اللَّهُ﴾ و اثر الحیوة الدنیا
فان الجحیم هی الماوی ﴿النازعات/۳۷-۳۹﴾ یان ده‌فهرموی: ﴿فانذرتکم
ناراً تلتظی، لا یصلها الا الاشقی﴾ (اللیل/۱۴-۱۶)

تیلینی:

له‌نایه‌تی ﴿انا نخاف ان یفرط علینا او ان یطغی﴾ نموه وهرده‌گیری:
که‌ترسان له‌ده‌ست دریژی کردنی سته‌مکارو مله‌پورانی وه‌کوو فیرعه‌ون شتیکی
سروشتیوه له‌ناخی ناده‌میزاد هه‌یه.

که‌وابوو هه‌یج غه‌ریب و نامۆ نه‌بوو: که‌موسا و هارون بلّین: ﴿انا نخاف ان
یفرط علینا او ان یطغی﴾.

زانایانی نی‌سلام فهرموویانه: کاتیک ترسو بیم توشی حه‌زهره‌تی موسا و
هارون بوو، په‌روهر دگار دنیای کردن، که‌ده‌ستی فیرعه‌ون نایان گاتی. نه‌م
نایه‌ته به‌ره‌برج دانموی نموانیه: که‌ده‌لّین: خودا په‌رست نابی بترسی. ترسان
له‌دوژمنی مله‌پور پتیبازی پیغه‌مبه‌ران و خودا په‌رستانه، هه‌رچه‌نده نه‌وان
بتمان‌ه‌یان به‌خودا و یارمه‌تی دانی هه‌یه.

قورنانی پیروژ له‌چمند نایه‌تیک دا ترسانی حه‌زهره‌تی موسا عليه‌السلام
له‌دوژمنانی باس ده‌کاو به‌شتیکی سروشتی داده‌نی، خو نه‌گه‌ر نه‌و جوړه
ترسانه په‌هوشتیکی ناشرین بوایه، نه‌ده‌بوو له‌حه‌زهره‌تی موسا و هارون دا
وجودی هه‌بوایه. چونکه پیغه‌مبه‌ران له‌په‌هوشتی ناشرین و نه‌نگی به‌دوورن:
نه‌وه‌تا قورنات ده‌رباره‌ی حه‌زهره‌تی موسا عليه‌السلام ده‌فهرموی:

﴿فخرج منها خائفاً یتربّ﴾ (القصص/۲۱) یان ده‌فهرموی: ﴿فأصبح
فی المدینة خائفاً یتربّ﴾ (القصص/۱۸) یان نه‌وکاته‌ی: که‌جاده‌ بازه‌کان
گوریه‌کانیان فریدا موسا عليه‌السلام ترساوه‌کوو ده‌فهرموی: ﴿فأوجس فی نفسه
خيفةً موسی، قلنا لا تخف انک انت الاعلی﴾ (طه/۶۷-۶۸).

لەم سورەتەش دا (طه/۲۱) لەبارەی عەصاکیمیوە دەفەرموی: ﴿قَالَ: خذْهَا وَلَا تَخَفْ سَنُعِيدُهَا سِيرَتَهَا الْأُولَى﴾.

ئەوێتا پێغەمبەری ئیسلام لەترسی دوژمنان، بەدەوری مەدینەدا خەندەقی لیّ دا، بۆ ئەوێ مال و گیانی موسولمانان بپاریزی، خو ناشکراشە هیچ کەسێک بەئەندازەی پێغەمبەری ئیسلام؛ حەزەرەتی موحمەد ﷺ پشت بەستوو نەبۆ بەخوداو، لەهەموو کەس زیاتر بتمانەیی بەپاریزگاری و یارمەتی خودا هەبۆه.

هەر لەترسی کافەرەکان جاریک هاوێلانێ کۆچیان کرد بۆحەبەشەو دوا جاریش بۆمەدینە بەخۆی و هاوێلانیمو شاری مەککەیان بەجی هێشت.

گوفتو گۆی نیوانی حەزەرەتی موسا ﷺ ۱ فیرعهون

دەربارەیی خودایەتی

قَالَ فَمَنْ رَبُّكُمَا يَمُوسَى ﴿٤٩﴾ قَالَ رَبُّنَا الَّذِي أَعْطَى

كُلَّ شَيْءٍ خَلْقَهُ ثُمَّ هَدَى ﴿٥٠﴾ قَالَ فَمَا بَالُ الْقُرُونِ الْأُولَى ﴿٥١﴾

قَالَ عِلْمُهَا عِنْدَ رَبِّي فِي كِتَابٍ لَا يَضِلُّ رَبِّي وَلَا يَنْسَى ﴿٥٢﴾

الَّذِي جَعَلَ لَكُمُ الْأَرْضَ مَهْدًا وَسَلَكَ لَكُمْ فِيهَا سُبُلًا وَأَنْزَلَ

مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَأَخْرَجْنَا بِهِ أَزْوَاجًا مِّن نَّبَاتٍ شَتَّى ﴿٥٣﴾ كُلُّوا

وَارْعَوْا أَنْعَمَكُمُ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِّأُولِي النُّهَى ﴿٥٤﴾ ﴿٥٤﴾

خَلَقْنَكُمْ فِيهَا نُعِيدُكُمْ وَمِنْهَا نُخْرِجُكُمْ تَارَةً أُخْرَى ﴿٥٥﴾

له‌وه پيش زانيمان: كه‌ه‌زرتی موسا و هارون به‌فرمانی خودا رويشتن بولای فيرعون و گه‌يشتنه شويني فرمانپروایی فيرعون، ريگايان پي درا بچنه لای. جاجون گه‌يشتنه لای، به‌ناسانی به‌ناخوشي، زو دره‌نگ قبرنان باسی ناکا! به‌کورتی به‌هر جورک بو، چوونه لای. نه‌جار قورنان چونيسته‌تی گرفتو گوی نيوان فيرعون و نه‌وان باس ده‌کا. فيرعونی خو به‌لزانو ته‌که‌ببور که‌رو خو به‌خودا زان پرسيازی له‌ه‌زرتی موسا و هارون کرد: خودای نيوه کييه که‌نيوه به‌ناويمه‌ه قسه ده‌کمن؟

نه‌ه‌تا که‌ه‌اتنه لای فيرعون و په‌يامی په‌روهردياريان پي‌راگه‌ياند، فيرعون فسقل بو، به‌شيوه‌ی تورپي و لاقرتي کردن پروی کرده‌ه‌زرتی موسا و هارون ﴿قال﴾ وتي ﴿فمن ربکما ياموسي؟﴾ ده‌ی نه‌گه‌ر نيوه پيغه‌مبه‌ری خودا و خودا نيوه‌ی ناروده، پيم بلين نه‌و خودايه‌ی نيوه کييه؟ تيبينی ده‌کري: که‌فيرعون له‌پرسيازه‌کی دا دانی به‌ه‌دا نه‌نا: که‌خودای موسا و هارون خودای نه‌ويشه. چوونکه‌خوی به‌خودا ده‌زانی و موسا و هارونی به‌دروژن ده‌زانين.. هه‌روه‌ها خيتابه‌کی ناراسته‌ی موسا ﷺ کرد، چوونکه‌نه‌و پيغه‌مبه‌ره و به‌پرسيازی به‌که‌مه، له‌په‌يامه‌که، هارون پشتيوان و يارمه‌تيدره. به‌کورتی ده‌يه‌وي بلی: نه‌و خودايه‌کی به‌نه‌ی موسا: که‌تزی کردوه به‌پيغه‌مبه‌ره ره‌وانه‌ی کردوی؟ نه‌من نايناسم چوونکه‌من پيم وانيه جگه‌له‌من خودای ترتان هه‌بي!!

ه‌زرتی موسا ﷺ وه‌لامی ده‌داتمه‌و خودای پي ده‌ناسيني به‌م ره‌نگه صيفه‌تی به‌دی هينان و ده‌ست ره‌نگيني و کار سازيی بو خودا ده‌چه‌سپيني و ده‌لی خودای نيمه‌خواه‌نی نه‌و جوره صيفه‌تانه‌يه. ﴿قل﴾ موسا ﷺ وتي: ﴿ربنا الذي اعطى كل شيء خلقه ثم هدى﴾ خودای نيمه‌نه‌و خودايه‌يه: که‌وجودی به‌خشيوا به‌هه‌موو شتيك و له‌نه‌بووه وه‌هينايه‌تیه جيهانی بوونه‌وه، هه‌رشتيکی دروست کردبي نه‌و شيوه و سه‌رو سيمايه‌ی شياوی حال و ه‌زعيه‌تی

پیتی داوه، بۆ نه‌وه‌ی همر شته‌و کاری سروشتی خۆی پی بکری، بۆ غوونه ده‌ست بۆ هه‌لمه‌ت و وه‌رگرتن و هاویشتن.. قاچ بۆ رویشتن و زمان بۆ ناخاوتن و چاو بۆ بینین و گوێچکه بۆ بیستن...هتد.

نه‌جار شاره‌زای کردون بۆشیوه‌ی سود بینین به‌و شیوه سروشتی‌یه‌ی پی به‌خشیون، بۆ نه‌وه‌ی هه‌موو شتیک له‌بوا‌ری خۆیدا به‌کار بینن، بۆچی دروست کراوه بۆ نه‌وه به‌کار بی.

به‌پاستی نه‌م وه‌صفه‌ی په‌روه‌ردگار: که قورئانی پیرۆز له‌زمان موساوه ^(عليه السلام) ده‌یگێڕیته‌وه، پوخته‌ی دیارده‌و نیشانه‌و ده‌سه‌لاتی خودایه، نه‌و خودایه‌ی نه‌م بوونه‌وه‌ره هه‌لده سووپی، به‌خشیینی وجود بۆ هه‌موو شتیک له‌سه‌ر شیوه‌و باری شیای خۆی، رێنموویی کردنیان بۆ نه‌ه‌جامدانی نه‌و نه‌رکه‌ی بۆی دروست کراون! همر کاتی ئاده‌میزاد به‌چاوی سه‌ر له‌ خۆی بپوانی و به‌چاوی دل له‌ده‌وه‌روبه‌ری خۆی ورد بیته‌وه، به‌گوێره‌ی توانا سه‌رنج له‌بوونه‌وه‌ر بدا، دیارده‌و شوێنه‌وارو جی ده‌ستی نه‌و شوێنه‌وار. په‌هایه له‌هه‌موو گه‌ردیله‌یه‌کی نه‌م بوونه‌ره فراوانه‌دا ده‌رده‌که‌وی. همر له‌زه‌رپه‌ تا مه‌جه‌رپه، له‌ب‌چووکترین خانه‌وه هه‌تا پێشکه‌مووتوو ترین شیوه‌ی ئاده‌میزاد هه‌موویان دیارده‌و نیشانه‌ی قودره‌تی خودای په‌روه‌ردگار!

نه‌م بوونه‌وه‌ره گه‌وره‌و فراوانه‌ی که‌پتیک هاتوو له‌گه‌ردیله‌و خانه، له‌هه‌موو ته‌باره‌و زینده‌وه‌ریکدا، هه‌موو زه‌رپه‌یه‌که له‌م بوونه‌وه‌ره‌دا ده‌ماری زیندوی لی ده‌داوه هه‌موو خانه‌یه‌کی به‌جۆریک له‌جۆران زیندوو، هه‌موو زیندویه‌کی جولانه‌وه‌و بزوتنه‌وه‌ی هه‌یه، هه‌موو کاتینیکی تیدا پێکه‌وه گونجاو و هاریکارن، هه‌موو گه‌ردیله‌و قه‌باره‌و پارچه‌کانی بوونه‌وه‌ر به‌تاک و به‌کۆ له‌چارچێوه‌ی نه‌و یاسایه‌ی له‌سروشتی‌دا دانراوه‌و له‌گه‌ل پێکهاته‌ی شیلراوه، تێکرا له‌گه‌ردان و به‌بی وه‌ستان و پشوو دان، به‌بی نه‌وه‌ی ساته وه‌ختیک له‌کار بکه‌ون له‌هه‌ل‌سو‌پان و نه‌ه‌جامدانی نه‌رکی سه‌رشانی خۆیان‌دان،

ئای لیم کەون و کانیاتە سەیر و سەر سووڕ هێنەرە، ئای لەو قودبەت و دەسلەتە ئێم بوونەوهری پێک هێناوە؟!

هەموو کاتینیکی ئێم بوونەوهرە بۆخۆی عالەمیکی سەربەخۆیە، لەناو ئەم عالەمەدا زەرپەر و خانەو پارچەو کەرەستەکانی بەگوێزە ئێمە سروشتەیی تێیدا دانراوە و لەسەری دروست کراوە. پێرێک و پێکی کاری خۆیان نەبێت دەدەن، بەگوێزەیی یاسای خۆیان فەرمان بەردارن!

زانایاری ئادەمیزاد چەندێک پێش بکەوێ و چەندێک زانایان هەول بەدەن ناتوانن زانیاری تەواو و تۆزینەوهری هەمەلایەن لە کاتینیکی بوونەوهردا بکەن و حەقیقەتی عیلمی تێدا بە دەست بهێنن، زانیاری ئادەمیزاد و هەول و تەقەللائی سنوور دار و ناتوانی بگاتە بنج و بناوانی ناسینی ئێمە شتەو زانیاری کۆششی کۆل و کۆلەوارە، تازانیاری و دەدەست بێنی باشتەر بۆی ناشکرا دەبێ کە نازانی و دەسە پاچەو داماوە.

کە وابوو پاک و موونەزەهە ئێمە خودایەیی بۆهەموو شتیێک شیوێ و روخساری خۆی داوەتی؟ بەپراستی ئێمە کەسە خودایە کە هەموو شتیێکی لە نەبوونەو بەدی هێناوە و شیوێ و سەرو سیمای شیایوی خۆی پێی بەخشیوێ، شارەزاشی کردوێ کە چۆن هەتس کەوت بکا و سوود وەرگیری و سوود بەخش بێ.

وابێی دەچی وەلا مەکەیی حەزەرەتی موسا عليه السلام زۆر کاریگەر و گورچەک بربووێ و فیرعەونی بۆر داوێ، بۆیە فیرعەون چیدی لەسەری نەپرویشت و باری قسەکانی گۆڕی و پرسیارێکی تری قوت کردوێ **﴿قال﴾** وتی **﴿فما بال القرآن الاولي﴾** دەی باشە ئەوێ تۆ دەیلی ئی ئەگەر راست بێ؟ ئەمێ وەزەو حالی گەل و نەتەوێ پێشینهکانی وەکوو گەلی عاد ئە موود چۆنەو چۆن بوو؟ بۆکۆی چوون؟ کێی خودایان بوو؟ خو ئەوان فەموتاون و ئێمە خودایەیان نەپەرستووێ کە تۆ باسی دەکەیی و بەخودای دەزانی؟

حه‌زره‌تی موسا وه‌لامی دایم وه ﴿قال﴾ فمرموی: ﴿علمها عند ربی فی کتاب لایضل ربی ولاینس﴾ زانیاری لهو باره وه لای خودای منه، خودای من هیچی لی گوم نابیی و هیچی له بیر ناچیتته وه. بیگومان بیرو با وه پرو کر وهی هه موو نهو مه‌خلوقاتانه لای خودا تۆمار کرا وه له له و حوله حفرظدا نووسرا وه سهر ژمیر کرا وه، نه‌گه‌وره وه نه‌بچوک نه‌که‌م و نه‌زۆر هیچی لی نه‌فوتا وه و هیچی لی له‌یاد ناکری، پۆژی قیامت هه‌ر که‌سه به‌گویره‌ی کرده وه‌کانی پاداشت و سزای خۆی پرا و پرو عادیلاته وه‌رد گریته وه.

به‌م جۆره‌ حه‌زره‌تی موسا عليه السلام تهو پۆژگار کۆنینه و پابرد وه غه‌یبیه نه‌دیاره‌ی حه‌واله‌ی خودا کرد و پیسی راگه‌یاند: که‌زانیاری په‌روه‌ردگار وه‌کوو زانیاری ناده‌میزاد نیه شتی لی تیک بچی‌یان لی گوم بیی یان له‌بیری بچی!! هه‌لبه‌ته‌ فیرعه‌ون مه‌به‌ستی به‌م پرسیاره‌ نه‌و بوو ویستی حه‌زره‌تی موسا عليه السلام له‌زغیره‌ی قسه‌کانی لایدا و نه‌هیلتی چی‌دی نیشانه‌ی ده‌سه‌لاتی خودا رابنوینی و به‌لگه‌ کوتی بکا؛ نه‌وه‌کوو له‌ناکاما راستی پیغه‌مبه‌رایه‌تی و به‌لگه‌کانی بۆ خه‌لکه‌که‌ ده‌ریکه‌وی و تیمانی پی به‌یتن، ویستی بیخاته‌ ناو جه‌نگه‌لی میژووی کۆنه‌وه‌ به‌گیرانه‌وه‌ی حیکایات و سه‌رگورشته‌ی گه‌له‌ پیشینه‌کان مه‌شغوولی بکا، به‌لام حه‌زره‌تی موسا عليه السلام زوو تیی گه‌یشت و خۆی له‌ جه‌نگه‌له‌ پر کون و که‌له‌به‌ره‌ پزگار کرد و به‌کورتین وه‌لام و جوانترین مانا وه‌لامی دایه‌وه‌ زانیاری تهو شتانه‌ی حه‌واله‌ی خودای غه‌یب زان کرد و خۆی به‌شیکردنه‌وه‌ی تهو بواره‌ هه‌له‌و گیر نه‌کرد!

دوای ته‌وه‌ی حه‌زره‌تی موسا عليه السلام به‌شیویه‌کی گشتی فه‌ ضل و به‌خشنده‌یی خودای بۆ هه‌موو بوونه‌وه‌ر رانواند، چه‌نده‌لگه‌یه‌کی هینایه‌وه نه‌جار به‌شیویه‌کی تایبه‌تی نیشانه‌ی ده‌سه‌لات و تاك و ته‌نهایی به‌خشنده‌ی په‌روه‌ردگار بۆ ناده‌میزاد پاده‌نویتی و ده‌فهرموی:

۱- ﴿الذی جعل لکم الارض مهداً﴾ خودای من خودایه کی و هایه زهوی بۆ ئیوه وه کوو فەرش پاختووه، باوی خوش کردووه و گونجاندویه تی بۆ ئهوی بتوانن به تاسانی به سهری دا بین و بچن، بتوانن له سهری جیگی بن و تییدا بجهوینهوه. یان زهوی کردووه به شوینی حهوانهوه و ئارام گرتنتان تییدا وه کوو چۆن له پیشکه دا منداڵ ئارام ده گری.

۲- ﴿وسلک لکم فیها سبلاً﴾ له سهر زهوی بۆ ئیوهی پره خساندوه چهند پێگا و بانیک بزهاتوو چۆی خۆتان و کهلو پهل و کالاتان له شوینی کهوه بۆ شوینیکی تر وه کوو له نایه تیکی تر دا ده فەرموی: ﴿وجعلنا فیها فجاجاً سبلاً، لعلهم یهتدون﴾ (الانبیا ۳۱) یان ده فەرموی: ﴿الذی جعل لکم الارض مهداً، وجعل لکم فیها سبلاً لعلکم تهتدون﴾ (زخرف/ ۱۰) یان ده فەرموی: ﴿والله جعل لکم الارض بساطاً، لتسلکوا منها سبلاً فجاجاً﴾ (نوح/ ۱۹-۲۰).

۳- ﴿وانزل من السماء ماءً، فاخرجنا به ازواجاً من نبات شقی﴾ پهروهر دگار له بهرزایی یهوه له ههروهوه بارانی باراندووه و دهبارینی، بهو بارانه جۆره ها پروهک و دهوینین دانمویلمو بهرو بوومی جۆراو جۆرو پهنگا و پهنگ له تام و بۆن و شیوه و پهنگ و پوو خسار و سود به خشی دا ده پره خسینین، پێکیان به کهلکی ئاده میزاد دیو هه ندیکی بۆ ئاژهل باشه. بۆیه دوابه دوا ی نهوه فەرموی: ﴿کلوا وارعوا انعامکم﴾ واته: ئیمه جۆره ها پروه کمان لهزه ویدا پره خساندووه، هه ندیکی بۆ ئیوهی ئاده میزاد باشه و سوودی لی وهرده گری، هه ندیکی بۆ ئالقی ئاژهل باشه، نهوی بۆ خۆتان باشه و له گهل سروشتان ده گونجی لی بی بخۆن و بیکه نه خۆراک و میوهی خۆتان، ته جار ئاژله کانتانی لی بلمه وهرینن، بهوشکی و ته پری بیکه نه ئالف و خۆراکی مهرو بز و پشه و ولاخ و حوشترو گیانله بهره مالیه کانی ترتان و به ئاره زوی خۆتان بهره لایان بکه ن بالی بلمه وهرین. ﴿ان فی ذلك لآیات لأولی النهی﴾ بێگومان لهوی

بۆمان باس کردن، نیشانه و به لگه ی جۆراو جۆر هه ن له سه ر تاك و ته نهایی
خودا بۆكه سائيك عه قل و هۆشيان ته واوه و سروشتيان رێك و پێكه، نه گه ر
بیریان لی بکه نه وه تییان بفكرن ده زانن: كه جگه له خودای تاك و ته نهها خودای
تر نین، هه ركه سی لافی خودایه تی لی بدا یان شتی تر به خودا بزانی نه وه سه ر
لی شیواوو و گومراییه، بوختان ده كاو زیده پۆیه و خۆی تووشی سزای سهخت
ده كا.

نه جا په روه ردگار دوا ی نه وه ی: كه باسی زهوی و ناسمانی كرد،
سوود و قازانجی بوونه وه ری بۆ ئاده میزاد پوون كرده وه نه وه پاده گه یه نی:
كه هه بوونی خێرو بیتری ناسمان و زهوی و مه بهستی سه ره کی له م ژياندها
قیامه ته، به لكو پێویسته بكرین به هۆکاری به خته وه ری ژيانی دووایی و نازو
نیعمه تی به هه شتیان پێ دهسته بهر بكری!

ده فهرموی: ﴿مِنْهَا خَلَقْنَاكُمْ﴾ ئیوه مان له زهوی دروست كرده وه، هه موو
جهستی ئاده میزاد له زهوی دروست بووه، بژیوی زهوی ده خوا و ناوی
زهوی دخوا ته وه، هه وای سه ر زهوی هه لده مژی، باوه ئاده میشتان له گلی زهوی
دروست كراوه، نه و دلۆپه تۆمه ی ئیوه ی لی پهیدا بووه له خۆراك پهیدا بووه،
خۆراكیش له زهوی فه راهه م هیندراوه. ﴿وَفِيهَا نَعِيدُكُمْ﴾ دووباره
ده تانگێرینه وه بۆناو زهوی، كه مردن له ناو زهوی داده نیژرێن و جهسته تان
ده پزێ و ده بنه وه خاك و خۆل.

﴿وَمِنْهَا نَخْرُجُكُمْ تَارَةً أُخْرَى﴾ له وه بهولاو زیندوتان ده كه یه نه وه
له گۆره كانتان ده رتان ده هیینه ده ری و پاپیچی حیساب و لیكۆلینه وه ی سارای
مه حشه رتان ده كه یین.

مه بهستی نایه ته كه موونه زهه ی خودایه له هه موو نهنگی و ناته واوی یهك و
وه بیر خسته نه وه یه بۆ فیرعه ون به بناغه و ته صلی خۆی و سه ره نجام و ناكامی
ژیانی، مردن و زیندوو بوونه وه ی، پێی ده زانی نی: كه روژیکی سهخت

له پیشیه وهیه تی و پرسیاری هه موو کارو کره وهیه کی جیهانی لی ده کری و سزاو عیقابی کرده وه کانی وهرده گرتته وه. وینهی نهه نایه ته نایه تی کی تره: کده فهرموئ: ﴿فیها تحیون، فیها تموتون، ومنها تخرجون﴾ (الاعراف/۲۵).

تۆمهت بارکردنی هه زه تی موسا علیه السلام به جادو بازی

وَلَقَدْ

أَرَيْنَاهُ آيَاتِنَا كُلَّهَا فَكَذَّبَ وَأَبَى ﴿٥٦﴾ قَالَ أَجِثْنَا لِنُخْرِجَنَّا مِنْ أَرْضِنَا بِسِحْرِكَ يَمْوَسَى ﴿٥٧﴾ فَلَنَأَيِّنَنَّكَ بِسِحْرِ مِثْلِهِ فَأَجْعَلَ بَيْنَنَا وَبَيْنَكَ مَوْعِدًا لَا نُخْلِفُهُ نَحْنُ وَلَا أَنْتَ مَكَانًا سُوَّى ﴿٥٨﴾ قَالَ مَوْعِدُكُمْ يَوْمَ الزَّيْنَةِ وَأَنْ يُخَشِّرَ النَّاسُ صُحَّى

۵۹

دواى نهوهی فیرعهون پرسیاری ناراسته ی موسا هارون کرد و تی: خودای نیوه کییه نه ی موسا علیه السلام !؟

هه زه تی موسا وه لامی دایه وه به لگه و نیشانه ی به هیزی هینانه وه. نه جار هه زه تی موسای تۆمهتبار کرد به جادو بازی و داوا ی به رامبه ری و پیشپرکیی کرد له گه ل جادو بازه کانی خزی داو رۆزی پیشپرکییان دیاری کرد. ده فهرموئ: ﴿وَلَقَدْ أَرَيْنَاهُ آيَاتِنَا كُلَّهَا فَكَذَّبَ وَأَبَى﴾ بێگومان ئیمه چه ند نیشانه و به لگه یه کی که ونیمان نیشانی فیرعهون دان، زۆر موعجیزه ی گه وره و

به‌لگه‌ی جؤراو جؤر که‌هه‌موویان نیشانه‌ی تاك و تنه‌هایی و خودایه‌تی نیمه
 پیغه‌مبه‌رایه‌تی موسا عليه السلام بوون نیشانی فیرعه‌وئان دان، هر نؤ
 موعجیزه‌که‌ی موسای به‌چاوی خؤی بینین: به‌لام به‌هؤی کوفرو عینادی خؤی
 به‌درؤی خسته‌وه و پروای پی نه‌کردن، هیدایه‌تی وهرنه‌گرت و نیمانی نه‌هیتنا،
 زؤر به‌سهر ره‌قی جولایه‌وه، له‌موعجیزه‌کان ووره‌ نه‌بووه، خؤی له‌به‌رده‌م
 به‌لگه‌و نیشانه‌کانی حزره‌تی موسادا پانه‌گرت و نه‌یتوانی پهره به ووتوو ویژی
 هیتنانه بدا، فسقل بوو، هه‌لچوو، شیلگیر بوو: ﴿قال: أجتنا لخرجنا من
 ارضنا بسحرک یا موسی!﴾ به‌توره‌یه‌وه ووتی: نه‌ری موسا! نه‌تؤ له‌خاکی
 مه‌دیه‌نه‌وه هاتوو بؤلامان بؤخؤت لی‌کردوین به پیغه‌مبه‌رو، خه‌ریکی به‌م
 ده‌ست و عه‌صا جادو بازیته له‌زیتو نیشتمانی خؤمان دهرمان بکه‌ی.

فیرعه‌ون بؤیه باسی به‌زؤردهرکردنی خؤیانی کردو نهم لایه‌نه‌ی وروژاند،
 بؤ نه‌وه‌ی بوو؛ گهل و نه‌ته‌وه‌که‌ی له‌دژی حزره‌تی موسا عليه السلام و په‌یامه‌که‌ی
 گال بداو هه‌لیان بنی بؤ پاپه‌رین و به‌گؤدا چوونه‌وه‌ی و وه‌دهرنانی له‌خاکی
 میصر.

فیرعه‌ون ویستی به‌دوو جؤر به‌ره‌نگاری حزره‌تی موسا عليه السلام
 و په‌یامه‌که‌ی بکا:

۱- به‌چاوو راوو پرو پاگه‌نده رقو کینه‌ی خه‌لکه‌که هه‌لسینی و پریان
 بکاو له‌دژی موسا عليه السلام بیانورویژینی، ویستی نه‌ه‌یان له‌دل دا بچه‌سپینی:
 که‌موسا عليه السلام نیازی خرابی هه‌یه‌و ده‌یه‌وی به‌ناوی پیغه‌مبه‌رایه‌تی و بانگ
 خوازییه‌وه له‌ولاتی خؤیان دهریان بکاو خؤی بییته فهرمانه‌وه‌ا به‌سهر وولاتی
 میصردا هه‌لبه‌ته نه‌مه پیشه‌و هه‌لس و که‌وتی هه‌موو مله‌پور سته‌مکاری‌که
 له‌هه‌موو چهرخو رۆژگارێک دا، هر که زانیان یه‌کێک په‌یامی راستی و خودا
 په‌رسی پی‌یه، بانگه‌وازی ده‌کا بؤ عه‌داله‌تکاری و چه‌سپانی نایینی خودا
 له‌سهر زه‌وی، نه‌و جؤره پرو پاگه‌ندانه‌یان ناراسته ده‌که‌ن و خه‌لکی

واتیڤه گەیهنن: کەنەمانە مەبەستی تایبەتی خۆیان ھەیە، ئەمانە بەکری
گیراوی بێگانەن و تابوری پێنجه من. لەژێرەو کار بۆ فلان تاقم و فلان وولات و
فلان پێدەکەن!!!

من بۆ خۆم چەند جار کەوتوو مە ناو گێژاوی دەمە دەمی
بەرپەرچدانەوی خەلکی سافیلکە و تی ئەگەیه ندرائ: کەحیزە بانگ
خاوەن ئیسلامییەکانی کوردستانی عێراق بەکری گیراون!!! سەیرە کۆری گەنج
ریشی ھێشتۆتەو و سیواکی لەباخەلدا یەو چەکی جیھادی بەشانەو یەو
(٥) دیناری لەباخەلدا نیە. ھەموو سەرو سیمای پەوشتی لەھاو لەنی پێغەمبەر
ﷺ دەکا کەچی بەفیتی کەسانی چلگاو خۆروملھور خەلکی سافیلکە
بوختانی جۆراو جۆریان بۆ دەکەن.

کۆری گەنجی موسولمان بەشیوەی لە سەرە خۆی و ناشتی خوازانە
خزمەتی بێ نەوایان دەکەن، لەکاتی برسێتیدا خواردن بەسەر ھەژاران دا
دابەش دەکەن، مزگەوت و خەستەخانەو پرۆژەیی خێرخوازی جۆراو جۆر
بۆ کوردستان دروست دەکەن، لەھەندەران سوال و ەدەقە دەکەن و دەپێتن
بۆ یقەوماوانی کوردستان، کەچی بوختانی بەکری گیراوییان بۆ دەکەن، شتی
وایان بۆ ھەلەبەست لەقوتوی ھیچ عەتاریک دا نیە.!!! مەلایەک لەمزگەوتدا
دوو قسەیی حەق دەکا، دەلێن ئەو بەدۆلار مووچە وەرەگرتی!!!

٢- فیرەھون ویستی موسا ﷺ بە سیحریازو جادوگەر پیشانی گەلەکی
بدا، بۆ ئەوێ خەلکی بەپێغەمبەری نەزانن. مووعجیزەکانی بەسیحرو جادو
لەقەلەم بدن. چونکە لەو پرۆژگارەدا سیحرو جادو باو بوو، ساحرو جادو باز
زۆر ھەبوون، بەخەیاڵی فیرەھون ئەگەر بچەسپی: کەموسا سیحری کردوو
نیتەر بەر پەرچدانەوی ئاسانەو دەزاندری: کەموعجیزەکی لەخوداوە
نەھاتوو و نەویش یەکیکە وەکوو ھەموو ساحرو جادو بازەکانی ئەو پرۆژگارە.

بۆیه یه کسمر ئەوهی راگیاندو ووتی: ﴿فَلَنَأْتِيَنَّكَ بِسَحَرٍ مِّثْلِهِ﴾ سویندم
وابی، بهوینەئە ئەو سەحەرەئە تۆ ئیتمەش سەحەرێک دەخەینە پوو، زۆر لامان
ئاسانە بەرپەرچی سەحەرەکت بەهینەوه، چونکە لەو جۆرە سەحەرەمان زۆر
لایە!!

کەواتە بەو سەحەرە لەخۆت بایی مەبەو وامەزانە هەر تۆ دەتوانی سەحەری
ئاوا بکە!!

ئەجار فیرعمون وتی: ﴿فَاجْعَلْ بَيْنَنَا وَبَيْنَكَ مَوْعِدًا لَا تَخْلَفْهُ لَخْنُ
وَلَا نَت﴾ ئەم موسا! پۆژێکی دیاریکراو دابنێ، ئیتمو ئەتۆ تێیدا کۆ
دەبینەوه، هیچمان دوانەکەوین بۆ ئەوهی لەپیش چاوی خەلکی بەو سەحەرە
هەمانە، سەحەرەکت بەر پەرچ بەهینەوه، بیسەلێنن: کەئیتمەش وەکو تۆ
خاوەن سەحەرین و تۆش یەکیکی وەکو ئەو هەموو سەحەرە بازانە
ئیتمە. فیرعمون بۆیه ئەم پێشنیارە کرد ئەم قسەئە ئاراستەئە حەزرەتی موسا
کردو ئەوهی سەر پشک کرد پۆژەکە دیاری بکا. تادەری بخا: کە بەخۆی
پادەپەرموی و لەهێزو توانای خۆی دنیایەو دەتوانی بەرەنگاری موعجیزەکە
حەزرەتی موسا ﷺ بکا، هەمکاتی موسا حازر بێ ئەو نامادەیه.

﴿مَكَانًا سَوِيًّا﴾ بانهو شوینەئە تێیدا کۆدەبینەوه دەشتێکی پان و پۆرپی،
چال و کەندو تەپۆلکەئە تێدا نەبن، هەموو کەس چاوی لی بێ و بزانی: کەبۆرت
دەدەین و بەر پەرچت دەدەینەوه.

حەزرەتی موسا ﷺ تەحەدداکەئە فیرعمونی قبولکردو پۆژی بەهەنگار
بوونەوهی دیاری کردو: ﴿قَالَ: مَوْعِدُكُمْ يَوْمَ الزَّيْنَةِ﴾ ووتی باشە: مەوعیدو
پۆژی دیاریکراو بۆتان پۆژی خۆرازاننەوه تان بێ، رۆژی پشوووانی
ئادەمیزادان بێ، ئەم پۆژە بێ کەخەلکی میصر هەموویان کۆدەبنەوه و خەریکی
رەبۆردن دەلێن: ئەو پۆژە دیاری کراو پۆژی جەژنی نەورۆز بوو.

بۆنمدهی زۆرترین کەس لەهاولاتیان نامادە بن و حازری کێیەریکیکە بن.
﴿وان یحشر الناس ضحی﴾ باکۆبونەوه کە کاتی چێشتەنگا بی، کاتیک بی
خەلک لە ئەوپەری نیشات دا بن و دونیا تەواو پووناک بی، بەم جۆرە حەزەرەتی
موسا علیهِ السلام بەرامبەری و تەحەدداکە فی‌عه‌ونی کردو، بی باکی خزی لە کێ
بەریکیکە پاگەیانندو پۆزو کاتیکە هەلبژارد: کەزۆرترین خەلکی تیدا
کۆبییتەوه، پووناکترین و گونجاو ترین کات بی بۆ بینینی بەرامبەری یەکە،
بەیانێ زووی هەلنەبژارە چونکە ئەو کاتە زوو هەموو کەس لەمال نایەتە
دەری. نیوەپۆشی هەلنەبژارد چونکە لەوانەیە گەرما بی، نێوارەشی دانەنا
چونکە لەوانەیە تاریک بی و خەلکی پروداوە کە نەبینن.

فی‌عه‌ون ساحیرەکان کۆدەکاڵەوه حەزەرەتی موسا علیهِ السلام

لەعه‌زایی خودا دەیان ترسیانی

فَتَوَلَّىٰ فِرْعَوْنُ فَجَمَعَ كَيْدَهُ ثُمَّ أَتَىٰ ﴿٦٠﴾ قَالَ لَهُمُ
مُوسَىٰ وَيَلَكُمْ لَا تَفْتَرُوا عَلَى اللَّهِ كَذِبًا فَيُسْحِتَكُم بِعَذَابٍ
وَقَدْ خَابَ مَن أَفْتَرَىٰ ﴿٦١﴾ فَتَنَزَعُوا أَمْرَهُم بَيْنَهُمْ وَأَسْرُوا
النَّجْوَىٰ ﴿٦٢﴾ قَالُوا إِن هَٰذَانِ لَسَاحِرَانِ يُرِيدَانِ أَن يُخْرِجَاكُم
مِّنْ أَرْضِكُمْ بِسِحْرِهِمَا وَيَذْهَبَا بِطَرِيقَتِكُمُ الْمُثْلَىٰ ﴿٦٣﴾ فَاجْمَعُوا
كَيْدَكُمْ ثُمَّ أَتُوا صَفًّا وَقَدْ أَفْلَحَ الْيَوْمَ مَن أَسْتَعْلَىٰ ﴿٦٤﴾

هزرهتی موسا عليه السلام و فیرعمون له دیاری کردنی پوژی کی برکیکه ریک
کهوتن پوژی جه ژنیان دانا بۆنمو پوویرو بوونوهیه.

هله به ته لیله دا سیاقی قورنان به کورتی باسی هملو ته قه لالی فیرعمون
ده کا، چۆن ساحیره کانی کۆکردنه وه، چۆن ناموژگاری کردن و واده و به لینی
جوړاو جوړی پیدان، هله لنان، به لینی به خشیش و دیاری پیدان نه گهر
سهرکهوتو بوون، ده فیرمووی: ﴿فتولی فرعون فجمع کیده ثم اتی﴾ نیت
فیرعمون له خو کهوت و کهوته هملو تیکۆشان و دهستی کرد به کۆ کردنه وه
ساحیرو جادوبازی ناو ولات، ساحیرو جادوباز کۆبوونمه خوین ناماده کرد و
چاوه پروانی هاتنی پوژی دیاریکراو بوون، پیش هاتنی پوژی بریار دراو
فیرعمون کۆبوونمه وه به ساحیره کان کردو گهره پیوانی دهریارو کاربه دهسته
گهره کانی ناماده وه کۆبوونمه بوون و واده و به لینی زۆرو چهوری پیدان،
پوژی دیاریکراو هات و خو ره لات، فیرعمون و کاربه دهسته کانی به ره و
گۆره پانی دیاریکراو پویشتنو له شوینیکی بهرچاو چیگه یان گرت، هزرهتی
موسا و هزرهتی هارون، گه یشتنه گۆره پان، ساحیره کانی فیرعمون به کۆمه
هاتنه شوینی دیاریکراو به ریز و هستان، فیرعمون دووباره هله لنان، ته ماعی
به رنان، هره شهی لی کردن، ترساندن، ساحیره کان ویستیان بزاسن، ناخو
نه گهر سهر کهوتو بوون خه لات و به خشیشان چیه؟، فیرعمون کرییان ده داتی،
﴿قالو: لفرعون: ائنا لنا لاجراً ان کنا نحن الغالیین؟ قال: نعم، وانکم لمن
المقریین﴾ (الشعراء/۴۲).

فیرعمون واده به خشیشی ماددی و شه ده بی پیدان وتی: به لی: نه گهر
سهرکهوتن پاداشتان ده ده مه و دیاری و به خشیشی باستان ده ده می له خو متان
نیک ده که مه وه هسه تان دهرپو پیزتان لی ده گرم.

هزرهتی موسا عليه السلام وای به باش زانی - پیش نه وه میو باراته که ده ست
پی بکا - ناموژگاری ساحیره کان بکا، بیان ترسینی له تا کامی درۆ بوختان و

بهره‌ره‌کانی موعجیزه‌ی راست و حق، ﴿قَالَ لَهُم﴾ حه‌زره‌تی موسا عليه السلام به‌ساحیره‌کانی وت: ﴿وَيُلْكُمْ﴾ کوره‌هاوار بۆتیوه، مال و یران خۆتان، بیریک له‌خۆتان بکه‌نموه ﴿لَا تَقْتَرُوا عَلَى اللَّهِ كَذِبًا فَيَسْحَکُمْ بِعَذَابٍ﴾ له‌سهر خودا درۆ هه‌لمه‌به‌ستن!! نه‌گهر درۆ هه‌لبه‌ستن خودا به‌سزای ریشه‌کیش له‌ناوتان ده‌باو ده‌تانه‌وتینی. نه‌که‌ن و ابزانن: که‌نمو موعجیزه‌مان ده‌نیوتیم حق نیهو سیحرو چاو به‌سته‌کیهو جوړیکه‌له‌و سیحره‌ی تیوه نه‌نجامی ده‌ده‌ن ﴿وَقَدْ خَابَ مَنْ أَفْتَرَى﴾ بیکومان به‌هیلاکچوو که‌سیکه: که درۆ به‌ده‌م خوداو هه‌لبه‌ستی!! قسه‌ی راست و هه‌لقولاو له‌دلی پاکوه‌پۆلی خۆی هه‌یه، جاری واهیه ده‌چیته‌ناو دله‌وو کاریگهری ده‌بی. واپنده‌چی نه‌م نامۆزگاریانه‌ی حه‌زره‌تی موسا عليه السلام له‌دلی ساحیره‌کاندا جیگیر بوون، بریک له‌ساحیره‌کان به‌نامۆزگاری موسا عليه السلام که‌وتنه‌دوودلی‌یه‌وه، له‌برامبه‌ری کردن و دژایه‌تی حه‌زره‌تی موسا عليه السلام ژێوان بوونه‌وه هه‌ندیکیشیان سوور بوون له‌سهر دژایه‌تی کردن و روبه‌پروو بوونه‌وه‌ی حه‌زره‌تی موسا عليه السلام، نیتر ﴿فَتَنَازَعُوا أَمْرَهُم بَيْنَهُمْ وَأَسْرُوا النَّجْوَى﴾ ساحیره‌کان له‌ناو خۆیاندا کیشه‌یان تی که‌وت، که‌وتنه ده‌مه‌ده‌می و چپه‌کردن، ده‌یانه‌ویست حه‌زره‌تی موسا عليه السلام گوئی له‌ناخاوتنه‌کیان نه‌بی. هه‌ندیکیان هه‌ندیکیان هه‌لده‌نا بۆ سوور بوون له‌سهر روبه‌پروو بوونه‌وه، هه‌ولیان ده‌دا نه‌وانه‌ی دلیان سارد بۆتموه بیانیه‌تینه‌وه سهر بیرو باوه‌ری پێشووین و نه‌هیلن پاشه‌کشه‌بکه‌ن. چاوو پاریان له‌ژێوان سووه‌کان ده‌کردو ده‌یانترساندن له‌سهر که‌وتنی حه‌زره‌تی موسا و هارون، قسه‌کانی فیرعه‌ونیان بۆشی ده‌کردنموه، ده‌یانگوت نه‌مانه‌مه‌به‌ستی تاییه‌تی خۆیان هه‌یه‌وه ده‌یانه‌وی بینه‌فرمانه‌روای میصرو بیرو باوه‌ری دانیشنوان تیک بده‌ن، پتویسته‌هه‌موومان یه‌که‌هه‌لۆیست بین و به‌رامبه‌ریان به‌وستین. نه‌پۆ پۆژی پروو به‌پروو بوونه‌وه‌ی یه‌کالا که‌ره‌وه‌یه‌و نابێ وابکه‌ین به‌هیلن نه‌م دوو پیاوه‌بالا ده‌ست بین. نیتر به‌ناشکرا قسه‌کانی فیرعه‌ونیان کاوژێ کرده‌وه ﴿قَالُوا: أَنْ

هذان لساحران يريدان ان يخرجاكم من ارضكم بسحرهما، ويذهبا
 بطريقتكم المثلى. ئەوانەيان: كەسوور بوون لەسەر بەر بەرەكانى كردنى
 حەزرەتى موسا و ھاروون، بەوانەيان دەگوت: كەدوو دل بوون و تاموژگارەكانى
 حەزرەتى موسا ﷺ كارى تى كردبوون. دەيانگوت: بەراستى نەم دووانە:
 كەلافى پىغەمبەرايەتى لى دەدەن، دوو جادو گەرن، دەيانەوى بەھۆى
 سىحرەكەيانەو. لەخاك و زىدى خۆتان دەرتان پەرىتن، وولاتان داگىر بگەن و
 خۆيان ببەن پاشا و فەرمانرەھاي مىصرو بېروباوەرو ياسا و پىساي ژيانتان لەناو
 بەرن، ئەو نايىنە جوانەى ھەتەنە نەمىنى. ئەو ئازادى و سەربەستىەى بۆتان
 دەستە بەر بوو لىتان بىستىننەو!

ناشكرايە: كەقسەكانيان دووبارە كردنەوى وتەكانى فەرەنە، ئەمانىش
 ھەمان پرەپاگەندەو درۆو دەلەسە دەلەنەو. ئەمەش داب و نەرىتى چلكاو
 خۆرانى دەربارى ملھوور سەمكارانن لەھەموو پۆژگارەك دا باوەو پەپرەو
 دەكرى.

﴿فاجمعوا كيدكم﴾ كەوابى پىويستە لەسەرمان ھەموومان بەيەك ريز
 لەبەردەم خەتەرى ئەمانە رابوەستىن، دەى چىتان لەدەست دى لەبەرگى كردن،
 چ فیل و جادوئەك دەزانن بۆيەر پەچدانەوى نەم دووانە بىخەنە گەرەو ﴿ثم ائتوني
 صفا﴾ پاشان ھەمووتان بەيەك ريز بوەستو بەيەكجار نەوى لاتانە پيشانى
 بدەن با بىنەران ھەموويان سەر سام بن و لىھاتووى و زانايىمان ناشكرا بى و
 بەسەر نەم پياوہ نياز خراپانەدا زال بىين ﴿وقد افلح اليوم من استعلى﴾
 بىنگومان نەمپۆ ئەو كەسە بەمراز گەشتووە لەنێمەو لەئەو دووانە كە لەبەرە
 بەركانىدا زال بى و بەسەر بەرامبەرەكەى دا سەرگەوتوو بى، ئەمپۆ پۆژى
 تەنگانەيو پۆژى يەكالا كەرەوہيە، پىويستە كورپى تەنگانە بين لەناستى ئەو
 بەرپرسييارەدا بىن: كە فەرەمەن خستويەتە نەستۆمان.

خویندەری هیژا بۆخۆت هەلۆیستەیهك بکەو سەرنج بەدە، برۆانە هیژی
 ئیمان و باوەر بەخودا چەند کاریگەرە؟ دۆژمنان چەند لیتی دەترسن: چۆن
 حیسابی بۆدە کەن، چ ترس و بیمێک دەخاتە ناو دڵی کۆمەڵی کوفرو بییدیئەو،
 چۆن وەلەرزیا نەدێنێ، حەجینیان لێ هەلەدەگرێ، ئەگینا حەزرەتی موسا و
 حەزرەتی هاروون دوو کەسن، دوو هەژارن لەگەڵ و نەتەوێهێکی ژێر دەستە،
 چەند سالا گەلە کەیان دەچەوسێندریئەو، کۆرەکانیان بەزارۆکەیی سەر دێرێن و
 مێینەیان دەهیلزێنەو بۆکارە کەری، ئەمان دوو کەسن و کەسیان لەپشتەو
 نیە، ساحیرەکان زۆرن و لە پشتیانەو فیرعەون و دەسلالت و لەشکرو جەبەروتی
 ، مال و سامانی بێ شمارو دارو دەستە ی گۆی لەمست! بەلام موسا و هاروون
 خودایان لەپشتەو بەهێزو توانای ئەوێه ناوا پشت ئەستورو چا نەترسن.

ئەو هەببەت و شکۆمەندیە، هیژی ئیمان بەخودا خستویەتیە سەر
 موسا و هاروون ناوا فیرعەونی ستەمکار و ملهوپری هیناوەتە عامیلکە،
 پیاوانی دەربار و پادشاهانی کەوتونە جەو جەو پیلان دانان، ساحیر و
 جادوبازانی ولاتیان کۆکردۆتەو ئەم هەموو حەشاماتە چوونە بەرەنگاری دوو
 کەس بەلێ دوو کەس.

کەواتە: دەبێ موسولمان هەمیشە لەگەڵ خودا بێ، پشت بەخودا
 ببەستی، برۆای وابێ کەسێک خودای لەپشت بێ هەر ئەو سەرکەوتوو بەمرز
 گەیشتووە.

بەلێ بەرواڵەت پلان سەری گرت، ساحیرەکان هەموویان هاتنە پیشەو
 پێزیان بەست لەبەرەمبەر دوو کەس.

دهست پی کردنی موبارهزه له نیوان جهزه‌تی موسا علیہ السلام

ساحیره‌کان داو پاشان نیمان هینانیان

قَالُوا يَمُوسَى إِمَّا أَنْ تُلْقَى وَإِمَّا أَنْ نَكُونَ أَوَّلَ مَنْ أَلْقَى ﴿٦٥﴾ قَالَ
بَلْ أَلْقُوا فَإِذَا جِأَهُمْ وَعَصِيَّتُهُمْ بِخَيْلٍ إِلَيْهِ مِنْ سِحْرِهِمْ أَنَّهَا تَسْعَى
﴿٦٦﴾ فَأَوْجَسَ فِي نَفْسِهِ خِيفَةً مُوسَى ﴿٦٧﴾ قُلْنَا لَا تَخَفْ إِنَّكَ
أَنْتَ الْأَعْلَى ﴿٦٨﴾ وَأَلْقَى مَا فِي يَمِينِكَ تَلَقَفَ مَا صَنَعُوا إِنَّمَا صَنَعُوا
كَيْدٌ سَحِيرٌ وَلَا يُفْلِحُ السَّاحِرُ حَيْثُ أَتَى ﴿٦٩﴾ فَأَلْقَى السَّحَرَةُ سُجَّدًا
قَالُوا آمَنَّا بِرَبِّ هَارُونَ وَمُوسَى ﴿٧٠﴾ قَالَ آمَنْتُمْ لِي قَبْلَ أَنْ أَأْذَنَ
لَكُمْ إِنَّهُمْ لَكَايِرُكُمْ الَّذِي عَلَّمَكُمُ السِّحْرَ فَلَأُقَطِّعَنَّ أَيْدِيَكُمْ
وَأَرْجُلَكُمْ مِنْ خَلْفٍ وَلَأُصَلِّبَنَّكُمْ فِي جُذُوعِ النَّخْلِ وَلَتَعْلَمَنَّ
آيَاتُنَا أَشَدُّ عَذَابًا وَأَبْقَى ﴿٧١﴾ قَالُوا لَنْ نُؤْثِرَكَ عَلَى مَا جَاءَنَا مِنَ
الْبَيِّنَاتِ وَالَّذِي فَطَرَنَا فَاقْضِ مَا أَنْتَ قَاضٍ إِنَّمَا تَقْضِي هَذِهِ
الْحَيَاةَ الدُّنْيَا ﴿٧٢﴾ إِنَّا آمَنَّا بِرَبِّنَا لِنَغْفِرَ لَنَا خَطِيئَتَنَا وَمَا أَكْرَهْتَنَا
عَلَيْهِ مِنَ السِّحْرِ وَاللَّهِ خَيْرٌ وَأَبْقَى ﴿٧٣﴾ إِنَّهُ مَنْ يَأْتِ رَبَّهُ مُجْرِمًا

فَإِنَّ لَهُ جَهَنَّمَ لَا يَمُوتُ فِيهَا وَلَا يَحْيَى ﴿٧٤﴾ وَمَنْ يَأْتِهِ مُؤْمِنًا قَدْ
عَمِلَ الصَّالِحَاتِ فَأُولَئِكَ لَهُمُ الدَّرَجَاتُ الْعُلَى ﴿٧٥﴾ جَنَّاتُ عَدْنٍ
يَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا وَذَلِكَ جَزَاءُ مَنْ تَزَكَّى ﴿٧٦﴾

دوای نموهی ساحیره‌کان هاتنه گۆره‌پان و پریشان بهست و بهرامبه‌ری
دهستی پی‌کرد، ساحیره‌کان هه‌زهره‌تی موسا یان سهر پشک کرد، ﴿قَالُوا﴾
وتیان: نهی موسا! ﴿أَمَا أَنْ تَلْقَى﴾ واما ان نگون اول من ألقى ﴿بَوْهَوْتُ سهر
پشک به، یان تۆله‌پیشدا عدصاکت بهاوێژه و توانای خۆت نیشان بده، یان
نیمه یه‌که‌م که‌س ده‌بین بۆهاویشتنی گوریسه‌کانمان.

نهم سهر پشک کردنه‌یان جۆره نه‌ده‌ییکی تیدا بوو له‌لایهن ساحیره‌کانه‌وه
به‌رامبه‌ر هه‌زهره‌تی موسا عليه السلام، ناماژه‌ی نموه‌شی تیدا‌یه: که‌نه‌وان یهودانیان
به‌خه‌رج داو جۆره ته‌وا‌زو‌عیکیان نواند، ههر ده‌لێی خودا نموه‌ی خسته‌نه دله‌وه.
هه‌زهره‌تی موسا عليه السلام وای به‌باش زانی: که‌نه‌وان یه‌که‌جار سیحری خۆیان
نه‌نجام بدهن، چونکه نه‌گهر نه‌وان توانای خۆیان به‌خه‌رج داو نموه‌ی لایان بوو
خسته‌یانه‌ روو، دوایی خودا ده‌سه‌لا‌تی نمو سهرده‌خاو به‌حق به‌تال
ده‌پوو‌چینه‌یه‌وه، موعجیزه به‌سهر سیحردا سهرده‌خاو ده‌بیته نیشانه‌ی به‌ر
چاوو ناشکرا بۆ ته‌ماشاشا که‌ران و په‌ندو نامۆژگاری بۆههر که‌سیک تی‌یفکری.

﴿قَالَ﴾ هه‌زهره‌تی موسا پیتی وتن: ﴿بَلِ الْقَوْمُ﴾ به‌لکو ئێ‌و له‌پیشدا
سیحری خۆتان به‌او‌یژن، با‌سهره‌تا سیحره‌که‌ی ئێ‌سوه بی‌نین و ناو‌ه‌پۆکی کاری
ئێ‌وه ده‌ر بکه‌وێ، جا که ساحیره‌کان سیحری خۆیان نواند، سیحریکی سهرنج
پاکیش بوو، جو جۆلێکیان به‌گوریسه‌کانیان کرد گۆره‌پانه‌که‌یان
هه‌ژاند ته‌نانه‌ت موساشیان ترساند. ﴿فَإِذَا جَاءَهُمْ﴾ یخیل الیه من
سهرهم انما تسعی ﴿نموه بوو: کاتیک گوریسو گۆچاته‌کانیان هه‌لدا بۆ‌ناو

گۆرپانه که، موسا عليه السلام وخه لکه که تیگرا وایان زانی: که به پراستی نهو حبل و گۆچانانه گیانیان به بهردا کراوه ماریی راستین.

وشه **﴿اِذَا﴾** به لای زومه خسه ریوه **﴿اِذَا﴾** هی مو فاجه تیه نیامی پازی ده لی **﴿اِذَا﴾** یه به مانا کاته واته ظهرفه.

ویندی نهم نایه ته نایه تیکی تره: که ده فهرموی: **﴿فَلَمَّا الْقَوْا سَحَرُوا اَعْيُنَ النَّاسِ، وَاسْتَرْهَبُوهُمْ، وَجَاءُوا بِسِحْرِ عَظِيمٍ﴾** (الاعراف/ ۱۱۶) نهوه بوو ساحره کان جیوه یان به کار هینابوو، خسته بویانه ناو بۆشایی حبل و گوریسه کانیان و به گهرمای خۆر ده که وتنه (هه له که سه ما) هه رکه سی چاوی پییان بکه وتایه وایده زانی نهو گوریسه نه به ویستی خۆیان وه جم و جول هاتون، وایده زانی گۆرپانه که پرپوه له ماری راستی.

بۆیه **﴿فَاَوْجَسَ فِي نَفْسِهِ خِيفَةً مُوسَى﴾** موسا له دلی خۆیدا ترسی لی نیست، فیرعه ونو دارو دهسته که ی که یفو خۆش بوون وایان زانی نیتر ساحره کان براوه نو به سه ر موسا و هاروون دا سه رکه وتیان به ده ست هینا. **﴿قُلْنَا لَا تَخَفْ، اِنَّكَ اَنْتَ الْاَعْلٰی﴾** وتمان مه ترسه بیگومان تو سه رکه وتوی. نه تو حه قت له گه لدا یه نه وان له سه ر به تالن، نه تو بیرو باوه رت له گه لدا یه نه وان چاوبه سته کی و ده ست سووکی، نه تو خودات له گه لدا یه نه وان فیرعه ونی مله وری سته مکار له پشتیان!

﴿وَاَلْقَى مَافِي يَمِينِكَ تَلْقَفْ مَا صَنَعُوا، اِثْمًا صَنَعُوا كَيْدَ سَاحِرٍ، وَلَا يَفْلَحُ السَّاحِرُ حَيْثُ اتَى﴾ نهی موسا! هیچ مه ترسه نهو عه صایه که وابه ده سته وهیه بیهاویژه یه که سه ر ده بیته نه ژدیهاو هه موو عه صاو گوریسه کانی نه وان قووت ده دا، نه وهی نه وان چاوبه سته کیان پی لهو خه لکه کسروه فرت و فیللی سیحر بازانه، جادو بازی و خه یال له حه قیه تی نیه و به رده وام نابی، هه رگیز سیحر باز سه رکه وتوو نابی، هه رچی بیکاو له هه ر شو تی که وه بی به مراژ ناگا.

حه‌زره‌تی موسا عليه السلام عه‌صا‌که‌ی خو‌ی هاویش‌تو کاره‌سات پرووی دا،
 موعجیزه‌ی گهوره‌هاته دی و به‌لگه‌ ناشکرا‌بوو حق ده‌رکه‌وت، بینه‌ران
 هم‌موو سه‌رسام بوون، چونکه بینیان عه‌صا‌که‌ی موسا عليه السلام بووبه نه‌ژدیه‌او
 هم‌موو ماره درۆ‌زنه‌کانی نه‌وانی قووت دا، ساحیره‌کان هه‌ستیان کرد: که‌نه‌وه
 جادو بازی و سی‌حر نیه، نه‌وه کاری خودایه، موعجیزه‌ی پی‌نغه‌مبهره. ﴿فَالْقِي
 السَّحَرُ سَجْدًا قَالُوا: اٰمَنَّا بِرَبِّ هٰارون و موسی﴾ ساحیره‌کان که‌وتنه
 سوژده و هم‌موو به‌یه‌ک دهم هاواریان کردو وتیان: ئیمان‌مان هیتنا به‌خودای
 موساو هارون، قیامه‌تیان به‌سهر دونیادا هه‌لبژارد، به‌تالیان واز لی هیتنا و
 باوه‌شیان به‌حق دا‌کرد.

تیبنو عه‌بباس و عوبه‌یدی کور‌ی عومه‌یر ده‌لین: نه‌وانه چی‌شته‌نگاو
 ساحیر و جادوز بوون، که‌چی بو‌ئیت‌واره بوون به‌شه‌هیدی خودا پیداو.
 عی‌کریمه له‌تیبنو عه‌بباسه‌وه رپ‌وی‌ایه‌ت ده‌کا ده‌فر‌مو‌ی: ساحیره‌کان هه‌فتا
 که‌س بوون به‌یانی ساحیر و ئیت‌واره بوونه شه‌هید.
 ئیمامی نه‌وزاعی: ده‌فر‌مو‌ی: که‌ساحیره‌کان که‌وتنه سوژده به‌هه‌شتیان
 نشان دراو باش باش بینیان.

زومه‌خشهری ده‌فر‌مو‌ی: به‌راستی پروودای نه‌مانه سه‌یر بوو: حه‌بل و
 عه‌صای خو‌یان هاویش‌تن له‌بهر کوفرو ئینکاری‌کردن، پاشان سه‌عاتیک سه‌یریان
 خسته سهر زه‌وی بو سوپاس گوزاری و سوژده بردن. سو‌بجانه‌للا نه‌م
 دووه‌له‌تو‌یسته چهند لیک جوداوازن.

تی‌بینی ده‌کری: ساحیره‌کان که‌که‌وتنه سوژده وتیان: ئیمان‌مان هیتنا
 به‌خودای موساو هارون. نه‌یان گوت ئیمان‌مان هیتنا به‌خودای بوونه‌وه‌ر....
 چونکه فیرعه‌ون لافی خودایه‌تی لی ده‌داو خو‌ی به‌خودای ههره بالا حسیب
 ده‌کرد. نه‌وه بوو گوتی ﴿اٰنَا رَبِّکُمُ الْاَعْلٰی﴾ (النازعات/۲۴) یان گوتی‌ووی
 ﴿مَا عَلِمْتُ لَکُمْ مِنْ اٰلِهٍ غَیْرِی﴾ (القصص/۳۸) جانه‌گهر ساحیره‌کان

بیانگوتایه (آمنا برب العالمین) فیرعه‌ون ده‌یگوت: تموه نیمانیان به‌من هینا. ده‌زائن من خودای نه‌وانم و به‌ندایه‌تی همر بۆمن ده‌که‌ن.

نه‌وجۆر» ته‌عبیره‌یان ده‌رپری بۆنه‌وه‌ی یه‌کسه‌ر خودایه‌تی فیرعه‌ون په‌ت بکه‌نه‌وه. به‌لکه‌مان له‌سه‌ر نه‌م بۆچونه‌ پیش‌خستنی ناوی هاروونه‌ به‌سه‌ر ناوی موسادا، چونکه‌ نه‌گمر بیانگوتایه ﴿آمنا برب موسی وهارون﴾ نه‌وکاته فیرعه‌ون ده‌یگوت: مه‌به‌ستیان منه، چونکه‌ من موسام پی‌گه‌یاندوه‌و به‌مندالی به‌خیتوم کردوه‌و من په‌ببی موسام. وه‌کوو قورنان له‌زمان فیرعه‌ونه‌وه ده‌گیرپیشه‌وه. ده‌لی: ﴿الم نریک فینا ولیدا﴾ (الشعراء/۱۸) جا فیرعه‌ون: که‌نه‌م حاله‌ی بی‌نی، نه‌وه‌ی به‌ته‌مابوو بیته‌دی به‌پی‌چه‌وانه‌وه هاته‌دی، کوردی گوتنه‌ی (چوو شاخ بکا گویشی دانان) تینی بۆهات و که‌وته مه‌وقیفیکی همریچه‌وه. ترسا له‌وه‌ی مه‌ردومگه‌له‌که‌ تیکرا بکه‌ونه سوژده‌و چاو له‌ساحیره‌کان بکه‌ن و تیمان به‌خودای به‌رزو بالاده‌ست به‌ینن، بۆیه‌ خیرا مه‌وقیفه‌که‌ی قۆزه‌وه‌و گومانیکی تری هاویشه‌ سه‌ر یه‌یامی هه‌زه‌تی موساو هاروون. ﴿قال: آمتم لقبل أن آذن لکم؟ انه لکبیرکم الذی علمکم السحر﴾ وتی: نه‌ری تموه تیمانتان هینا و باوه‌رتان به‌موسا کرد پیش نه‌وه‌ی من مؤله‌تتان بده‌م؟؟

پی‌گومان تیمان هینانه‌که‌تان به‌موسا له‌تفکرین و ورد بوونه‌و» نیه، به‌لکه‌و نیوه له‌موساوه فیری سیحر بوون و نه‌و مامۆستا و رابه‌رتانه، نیوه قوتابی نه‌ون و له‌پیشه‌و» پتاک که‌وتوو و له‌ناو خۆتان دا، له‌گه‌ل موسا نه‌م پی‌لانه‌تان دارشته‌وه و دژی من و گه‌له‌که‌م و ده‌تانه‌وی موسا به‌سه‌ر من دا زال بۆ!! وه‌کوو له‌شوینیکی تردا ده‌فرموی: ﴿ان هذا لمکر مکرتمو فی المدینه لتخرجوا منها اهلها فسوف تعلمون﴾ (الاعراف/۱۲۳).

فیرعه‌ون ویستی به‌م قسانه‌ی گومان بخاته دلی بینهرانه‌وه بۆنه‌وه‌ی نه‌وانیش وه‌کو» ساحیره‌کان تیمان نه‌هینن نه‌گینا فیرعه‌ون بۆخۆی باشباش

ده‌یزانی: که ساحیره‌کان له‌موساوه عليه السلام فیری سیحر نه‌بوون، له‌نیوان حه‌زهره‌تی موسا و نه‌واندا هه‌رگیز په‌یه‌ندی نه‌بووه.

نه‌جار فیرعمون په‌نای بۆهه‌ر شه‌و چاو سوور کردنه‌وه برد. نه‌مه‌ش پیشه‌ی هه‌موو مله‌وړو ده‌ره‌به‌گیکه، هه‌رکاتی نه‌یان توانی ده‌له‌کان داگیر بکه‌ن، گیانه‌کان به‌یده‌ست بکه‌ن، په‌نا ده‌به‌نه به‌ر سزادان و نه‌شکه‌نجه‌دان، چاوو سوور کردنه‌وه و هه‌ر شه‌کردن، سه‌یر بکه‌ فیرعمون چۆن ساحیره‌کان ده‌ترسینی، چ هه‌ر شه‌یه‌کیان لی ده‌کا؟ هه‌ر شه‌ی کوشتن و برین، هه‌ر شه‌ی هه‌لواسین و ده‌ست و قاچ برینه‌وه!!

﴿فَلَا قُطْعَنَ اَيْدِيكُمْ وَاَرْجُلُكُمْ مِنْ خِلَافٍ، وَلَا صُلْبُهُمْ فِي جَذْوَعِ النَّخْلِ﴾ سویند بی، شه‌رت و قه‌رار بی، من ده‌بی که له‌پارچه‌تان بکه‌م، ده‌ست و قاچتان راست و چه‌پ ده‌برم (ده‌ستی راست و قاچی چه‌پ یان به‌پچه‌وانه‌وه) نیبنو عه‌بباس ده‌فرمووی: فیرعمون یه‌که‌م سته‌مکاریکه که‌ته‌و جوړه سزایه‌ی داهیتا. به‌مه‌ش ئاده‌میزاد به‌ته‌واوی له‌گل و گو ده‌که‌وی. هه‌روه‌ها سویندم وابی به‌سهر دارخورمای به‌رزوه هه‌لتان ده‌واسم، بۆنه‌وه‌ی هه‌موو که‌س بزانی چیتان به‌سهر هاتروه‌وبینه په‌ندو عیبه‌ره‌تی رۆژگار!!

﴿وَلَتَعْلَمَنَّ اَيْنَا اَشَدُّ عَذَابًا وَاٰخِرِي﴾ به‌ته‌نکید ده‌زانن و بۆتان ده‌زده‌که‌وی له‌من و خودای موسا کامه‌مان سزای توند ترو هه‌میشه‌تره!! نه‌مه‌ش ته‌حه‌دا کردنی ده‌سه‌لاتی خودایه‌و به‌سوک زانینی موسایه‌و ئاماره به‌ده‌سه‌لات و هیژو توانای خۆیه‌تی! به‌لام تازه کار له‌کار ترازابزو، نیمان و باوه‌ر کاری خۆی کردبو، بیرو باوه‌ری راسته‌قینه گه‌شته‌بووه ناو دل‌یان و جیگیر بوو، جگه له‌خودا له‌هیچ نه‌ده‌ترسان، باکیان له‌هه‌ر شه‌و ژیان و کالای دونه‌یا نه‌بوو، ته‌نانه‌ت نه‌و کاته‌ش که‌فیرعمون په‌لاماری دان، نه‌وان هه‌ر سوور بوون له‌سهر هه‌لوستی خۆیان و گیانی خۆیان به‌لاو. مه‌به‌ست نه‌بوو، به‌ناشکراو له‌و

تەنگانەیدەدا ﴿قَالُوا: لَنْ نُّؤْتِكَ عَلَىٰ مَا جَاءَنَا مِنَ الْبَيِّنَاتِ وَالَّذِي فَطَرَنَا﴾
وتیان: ئیتمە تۆ ھەئنا بۆ ئیرین بەسەر ئەو پەيام و ھیدایەتەى حەزەرەتى موسا
ﷺ لە خواوە بۆ ھینا وین، ئەو ھەتا موعجیزەى جۆراو جۆرو ناشکراو
نومایانى نیشان داوین، بپراو یەقینمان بۆ پەیدا بوو: کەئەو پێغەمبەرەو
لەخوداوە نێردراو.

ئیمە تۆ ھەئنا بۆ ئیرین بەسەر دروسکەر و بەدیھیتنەرمان لەنەبوو ھە، ھەر
ئەو خودایەو ئەو شیاوی عیبادەت و بەندایەتەى بۆکردنە ئەک تۆ.

﴿فَاقْصُصْ مَا نَلْتَمَسُ﴾ چیت لە دەست دى تەقصیری مەکە: بى منەت
بە ﴿إِنَّمَا تُقْضَىٰ هَذِهِ الْحَيَاةُ الدُّنْيَا﴾ ئەو ى تۆ نەنجامى بەدەى لەم ژيانى
دو نیا یەدایە، ھەر ئەو ھەندە دەتوانى بمانکۆژى لەناومان بەرى، خو ئەو زیاتر
ناتوانى چى تر بکەى، لەپاش مردنمان ھىچى تەرت بۆلەگەل ناکرێن. دەى ئیمە
ئىستە پیمان خو شە لەم ژيانە پزگارمان بى و بکەوینە ژيانى نەپراو ى
قیامەتەو.

﴿إِنَّا أَمْنَا بِرَبِّنا لِيَغْفِرَ لَنَا خَطَايانَا﴾ ئیمە ئیمانمان بە خودای خو مان
ھیناوە، ئەو خودایەى خاوەن بەخششە. ئیمانمان ھینا بۆ ئەو ى تاوانەکانمان
بەسپێتەو، لەگەنا ھمان خو ش بى، بەتایبەتەى ﴿وَمَا أَكْرَهْتَنَا عَلَيْهِ مِنَ السِّحْرِ﴾
ئەو تاوانەى بەزۆر پیت کردین لەسیحرو جادو بازى. بۆ ئەو ى بەرەنگارى
موعجیزەى حەق بکەین.

(الحسن) دەفەر موی: ساحیرەکان بۆیە کۆکرا بوونەو بەرەنگارى موسا
ﷺ بپنەو، بەتۆزى کۆکرا بوونەو بەزۆر سیحریان پى ئەنجام دان،
سەرۆکەکانیان حەفتا و دوو کەس بوون، دوو کەسیان قیبطى بوون، ئەوانى تر
لەنەتەو ى ئیسرائیل بوون، فیرەو ن زۆرى لى کردبوون: کە فیرى سیحر ببن.
﴿وَاللَّهُ خَيْرٌ وَأَبْقَى﴾ خودا زۆر لەتۆ باشترە لەبارەى پاداش دانەو ەو
بەردەوامى پاداشى، عەزاب و سزای زۆر لەعەزاب و تۆلەى تۆ بەردەوام ترە.

که‌واته: گوئی‌ایله و ملکه‌چی په‌روردگاری خۆمانین و باکمان له‌هه‌ره‌شه‌و
تۆقاندنی تۆ نیه.

نه‌جار ساحیره‌کان خودا خستیه دلّیانه‌وه: که نامۆزگاری فیرعه‌ین بکه‌ن و
له‌سزای تۆله‌ی دۆزه‌خ بیترسینن و ته‌ماعی خوشی و رازاوه‌یی به‌هه‌شتی بخه‌نه
به‌ر چاو، وتیان: ﴿انه من یات مجرمًا﴾ بئگومان شه‌نن و حال وایه: هه‌ر که‌سی
پۆژی قیامت به‌تاوانباری بیته‌ خزمه‌ت خودا، واته: به‌کافری بمری، نه‌وه
﴿فان له جهنم﴾ بئگومان بۆه‌تا هه‌تایه دۆزه‌خ جیگایه‌تی و به‌ناگری بی
نامان عه‌زاب ده‌دری ﴿لایموت فیها ولا یحیا﴾ له‌دۆزه‌خدا نامری هه‌تا رزگاری
بی و له‌کۆل بیته‌وه، ناژی به‌ژیانیک که‌سودی هه‌بی، نه‌و که‌سه نازار ده‌چیژی
تاده‌گاته‌ حاله‌تی مردن وه‌لی وای لی نایه هه‌ست کردنی نازاری نه‌میئن،
به‌کوردی نه‌ژیانی ژیانو نه‌ده‌مری.

صه‌حر کابرایه‌کی عه‌ره‌ب بوو نه‌خۆش بوو، له‌خیزانه‌که‌یان پرسی صه‌خر
چۆنه؟ وتی: نه‌وایه‌ بژی و به‌ته‌مای بین، نه‌وه‌یه بمری و بۆی بگرین.

وینه‌ی نه‌م نایه‌ته‌ نایه‌تیکی تره: که ده‌فه‌رموی: ﴿لایقضی علیهم
فیموتوا، ولا یخفف عنهم من عذابها، کذلک نجزی کل کفور﴾ (فاطر / ۳۶)

﴿ومن یأته مؤمنًا قد عمل الصالحات فأولئک لهم الدرجات العلی﴾
که‌سی‌کیش به‌خزمه‌ت خودای خۆی بگاته‌وه به‌موسولمانی بمری، نیمانی
به‌خوداو به‌ پیغه‌مبه‌ری خوداو به‌موعجیزه‌ی پیغه‌مبه‌رانی هه‌بی: که‌هه‌ندی
له‌موعجیزه‌ی پیغه‌مبه‌ران نه‌م موعجیزانه‌ بوون: که‌ئیمه‌ بینیمانن. وئی‌رای نه‌و
نیمانه‌ کردوه‌ی باشی هه‌بی، کردوه‌کانی نیشانه‌ی راستی نیمانه‌که‌ی بن،
نه‌وه‌ نه‌وانه‌ به‌هۆی نیمانی راستیان و کردوه‌ی: ایشیانه‌وه‌ی به‌قه‌ضل، په‌حه‌ته‌ی
خودا به‌هه‌شتی رازاوه‌یان بۆه‌مه‌یه، له‌به‌هه‌شتی جوان و رازاوه‌دا پله‌ی به‌رزیان
ده‌دریتی، ده‌خرینه‌لای ژوو‌رووی به‌هه‌شته‌وه.

له‌صه‌حیحی بوخاری و موسلیم دا هاتوره ده‌فرموی: ((أَن اهل علیین لیرون من فوقهم کما ترون کوكب الغابر فی أفق السماء لتفاضل ما بینهم، قالوا یارسول الله تلك منازل الانبیاء، قال بلی والذی نفسی بیده رجال امنوا بالله وصدقوا المرسلین)) له ریوایه‌تیکی تردا هاتوره ده‌فرموی: نه‌بو به‌کر عومهر نمو شوینه‌یان به‌نسب ده‌بی.

نه‌جار قورئان پله به‌مرزه‌کانی به‌هه‌شت پروون ده‌کاته‌وه. ده‌فرموی: ﴿جنات عدن تجري من تحتها الأنهار خالدين فیها﴾ نه‌وپله په‌رزانه‌ی به‌هه‌شت بریتین له‌چهند باخ و باختیکی وه‌ها: که‌شوینی تیدا مانه‌وهو تیدا رابواردنن، به‌ژیر باله خانمو ژووره‌کانیان دا چۆم و چۆگای ناوی جوان ده‌کشین، بۆه‌تا هه‌تایه له‌وباخ و باله خانانه‌دا ده‌میتنه‌وه‌ولی ده‌رناچن!

﴿وذلك جزاء من تزکی﴾ به‌خشینی نمو به‌هه‌شته پییان پاداشی که‌سیکه خۆی له‌تاوان پاک کرد بیته‌وه.

خودا په‌رستی کرد بی، شوین په‌یامی پیغه‌مبه‌رانی خودا که‌وت بی! جا نه‌گه‌ر فیرعه‌ون هه‌په‌شه له‌وانه ده‌کا به‌عه‌زابی به‌مرده‌وام و سه‌خت، نه‌وه‌تا: که‌سیک به‌تاوانباری بیته لای خودا عه‌زابی هه‌میشه‌یی ده‌دری له‌کۆلی نابیته‌وه! له‌ناو نمو عه‌زابه‌دا نه‌ژیانی ژیانه نه‌مردنی مردنه، له‌لایه‌کی تره‌وه بۆخودا په‌رستان نمو ده‌ره‌جه به‌رزانه‌ی به‌هه‌شت ناماده کراون و ده‌چنه ناوی بۆیه تی‌کرا نه‌وانه‌ی ئیمانیان هینا گالته‌یان به‌هه‌په‌شه‌کانی فیرعه‌ون هات و به‌ئیمانی پته‌وه‌وه به‌ره‌نگاریان کرد.

خنکائی فیرعهون و له شکره کهی له ده ریاداو

نیعمهتی خودا به سهر به نی ئیسرائیل دا

وَلَقَدْ أَوْحَيْنَا إِلَىٰ مُوسَىٰ أَنْ أَسْرِ بِعِبَادِي فَاصْرَبْ لَهُمْ طَرِيقًا
 فِي الْبَحْرِ يَبَسًا لَا تَخَافُ دَرْكًا وَلَا تَخْشَى ۖ ﴿٧٧﴾ فَاتَّبَعَهُمْ فِرْعَوْنُ
 بِجُنُودِهِ فَغَشِيَهُمْ مِنَ الْيَمِّ مَا غَشِيَهُمْ ۖ ﴿٧٨﴾ وَأَضَلَّ فِرْعَوْنُ قَوْمَهُ
 وَمَا هَدَىٰ ۖ ﴿٧٩﴾ يَبْنِي إِسْرَءِيلَ قَدْ أَفْجَيْنَاكَ مِنْ عَدُوِّكَ وَوَعَدْنَاكَ
 جَانِبَ الطُّورِ الْأَيْمَنِ وَنَزَّلْنَا عَلَيْكَ الْمَنَّاءَ وَالسَّلَوى ۖ ﴿٨٠﴾ كُلُوا
 مِنْ طَيِّبَاتِ مَا رَزَقْنَاكُمْ وَلَا تَطْغَوْا فِيهِ فَيَحِلَّ عَلَيْكُمْ غَضَبِي
 وَمَنْ يَحِلَّ عَلَيْهِ غَضَبِي فَقَدْ هَوَىٰ ۖ ﴿٨١﴾ وَإِنِّي لَغَفَّارٌ لِّمَنْ تَابَ
 وَءَامَنَ وَعَمِلَ صَالِحًا ثُمَّ اهْتَدَىٰ ۖ ﴿٨٢﴾

په دهی به سهر دیمه نی پئشوودا دایهوه، دیمه نی سهرکهوتنی حق و نیمانی
 له واقعی مهشهورودا به سهر کوفرو نیلحادا رانواند، بیرو باوه پله دلی
 ساحیره کاندرا سکاو و بهر هاتو به سهر دهست سووکی و کارامایی دا زال بوو،
 نیمان له دل و دهرون دابه سهر هه ره شهو تو قانندنا سهرکهوت، نه مجار لیره دا باسی
 نهوه ده کا: چون حق و راستی به سهر به تال داسهرکهوتوو ده بی، هیدایهت
 به سهر گو مپراییی دا، نیمان به سهر یاخی بوون دا چون له کار دایهوه چون زال
 ده بی. زال بوون و سهرکهوتن له عالمه منی واقع دا کاتی دهسته بهر ده بی

کدله عالهمی دهر وون دا باش ره گی داکوتا بی، همرکاتی تیمان له دلان دا کامل بوو دیارده کانی له کرده دا: له عالهمی واقع و ظاهر دا دیارو بهر چاره! نه و هتا چونکه تیمان له دلی موسا و هار وون دا ره گی داکوتا بوو چ باکیان له سیحری ساحیره کان نه بوو، دوایش چونکه تیمانی ساحیره کان له ناخه و ه جیگیر بوو چ گرنگیان به هره ره شو گور شهی فیر عه وون نه دا، له نا کامیش دا له عالهمی واقع دا حق به سر به تال دا سر که وون و فیر عه وون و تاقه که ی له نا و چوون و دونیا یان له ده ست چو، له ده ست چوونی قیامه تیشیان همر باس ناکری، خه ساره تمه ندی دونیا یان له چاو هی قیامه تیان همر هیچ نیو قه پان نا یغور نیته و ه. ده ی بابزانین قورئانی پیروز چون دیمه نی فدوتانی فیر عه وون و تاقه که ی پاده نوینی و چون نیعمه ته کانی خودا به سر به نو نیسرئیل دا باس ده کا؟

ده فیر موسی: ﴿وَلَقَدْ اَوْحٰیْنَا اِلٰی مُوسٰی اَنْ اَسْرِ بِعِبَادِیْ﴾ بیگومان نیتمه نیگمان بو موسا علیه السلام کرد، فرمانان پی کرد: که شه و ره ی به نه ته و ه ی نیسرائیل بکا، به شه و به نه ینی نه ته و ه ی نیسرائیل له میصر بیاته ده ری، چونه ده ره و ه که یان زور به له سره خویی و نه ینی بی، کهس له کومه لی فیر عه وون پییان نه زانی، فرمانان پی کرد: که همر کاتی گمیشته ده ریای (قولزوم) بیان ده ریای (سور) بهم شیوه ه ه لئو که وون بکن: ﴿فَاَضْرِبْ لَهُمْ طَرِیْقًا فِی الْبَحْرِ یَبْسًا﴾ به عه صاکه ت له ده ریا به، ریگای وشک و برینگیان له نا و ده ریادا بو فیراهم بیته. عه صاکه ت ناراسته ی ده ریا بکه نه و کاته دوانزه ریگای وشک له نا و ده ریا پهیدا ده بن، بو شه و ه ی همر تاقم و تابه فیه کی به نو نیسرائیلی به ریگایه کی تاییه تی دا بیهر نه و ه، له هه مان کات دا ﴿لَا تَخَافْ دُرُکًا وَلَا تَخْشَى﴾ مه ترسه له و ه ی فیر عه وون و له شکره که ی پیتان بگات و زیاتان پی بگه یه نن. له و ه ش مه ترسن له نا و ده ریادا گه له که ت بختکین، نه و خودایه ی

ياساي بۇئاو داناو دەتوانى بەگۈيرەي پىيويست بۇماو يەك لەسروشستى خۇي
لاي داو بەسە لامەتى لىي رزگار بىن!

حەزەرەتی موسا عليه السلام چۆنی فەرمان پێ کرا ئاواھەڵسو کەوتی کرد،
 ئەوێ پێی سپێردرابوو نەبجای دا، کاتی گەییشتە قەراخ دەریا عەصاکە
 لێدا دوانزە پێگای وشک لەناو دەریادا دروست بوو بەسەلامەتی
 بەنوێسرا نیلی لە دەریا پەڕینەو. ﴿فَاتَّبَعَهُمْ﴾ فرعون بجنوده ﴿فیرعەون بەخۆی و
 سوپایەو شەڕنێیان کەوت، لەو کاتەدا: کەهیشتا پاشەتای کۆڕەوی نەتەوی
 ئیسرائیل خەریک بوو لەوێر دەریا بچنە دەری، لەمبەر فیرعەون و لەشکرێ
 هەر بەرێگاکانی نەتەوی ئیسرائیل دا پۆیشتن و کەوتنە ناو دەریاوە. کاتیک
 پێشەتای لەشکرێ فیرعەون هیشتا نەگەییشتبوو ئەوێر پاشەتاشیان هاتبوو
 ناو دەریاوە، ئالەو کاتەدا بەقودرەتی خودای بالا دەست دەریا وێک هاتەو:
 ﴿فَغَشِيَهُمْ مِنَ الْيَمِّ مَا غَشِيَهُمْ﴾ ئیتەر دایپۆشین لەو دەریایە ئەوێ دایپۆشین!!
 واتە دایپۆشینە کەو وێکھاتنەوێ دەریا هیئە سامناک بوو، هیئە گرنگ و
 ناھەموار بوو هەر باس ئاکرێ، ئەگەر باسیش بکری عەقڵی ئادەمیزاد
 تەسەوری ناکا. بەو جۆرە فیرعەون گەلەگەیی بەرەو گومپایی برد، لەژياندا
 گومپایی نیشان دان و لەناو دەریادا گیانیان دەرچوو. فیرعەون گەلەگەیی
 بەرێبازیک دا برد دوچاری زیانی دنیاو قیامەتی کردن. بەراستی راپەرێکی
 نەگەت بوو.

﴿وَأَضِلْ فِرْعَوْنَ قَوْمَهُ وَمَا هَدَى﴾ فیرعون گهل و نه ته وهی خوئی گومپا کردو له پربازی راست و حق لایدان و شاره زای پربازی سهر فزایی و پرگزاری نه کردن. نه مهش قه شمهری و لاقرتی کردنه به فیرعون، چونکه نمو وادهی که به گله کهی دابوو: که جگه له پربازی نه جات و پرگزاری هیچ پربازی تریان نیشان نادا وه کوو له شوینیتی تردا قورئان لیوهی ده گیریتته وه. که گیتی: ﴿وَمَا أَهْدِيكُمْ إِلَّا سَبِيلَ الرَّشَادِ﴾ (غافر/۲۹)

ماموستا سهید ده‌فرموی: نامانه‌وی لیژدها بچینه ناو ته‌فاصیلی پروداوه‌که و کون و که‌له‌بمری بیشکنین، چونکه ده‌مانه‌وی به‌شوپن سسیاقه‌که‌دا برۆین و حیکمه‌تی‌نه‌وه: که‌قورنان باسی نهم روداوه به‌کورتی ده‌کا به‌رچاو بگرین.

وه‌لی پیمان خوشه لیژدها په‌ندو عیبره‌تیک له‌و دیمه‌نه وه‌ریگرین و هه‌لۆیسته‌یه‌کی له‌سهر بکه‌مین.

بیگومان ده‌ستی قودره‌ت سهرپهرشتی نیوان جه‌نگی نیمان و طوغیانی ده‌کرد، نه‌رکی سهرشانی نیمانداران ته‌نیا نه‌وه بسو پابه‌ندی نیگای خودایی بن و به‌شه و به‌نه‌یینی کۆره و بکه‌ن، چونکه به‌نو نیسرائیلی و له‌شکری فیرعه‌ون دوو هیژی به‌رامبه‌ر به‌یه‌که له‌عالمی واقع دا هاوتا نه‌بوون و لی‌کیشه‌وه نزیک نه‌بوون. حه‌زهرتی موسا عليه‌السلام و گه‌له‌که‌ی بی هیژو بی چه‌ک و سوپا، گه‌لی‌کی ژیر ده‌سته و چه‌وساوه‌ی چه‌ند ساله. فیرعه‌ون و سوپاکه‌ی خاوه‌ن هیژو ده‌سه‌لات. که‌وابی پروبه‌پروو بوونه‌وه به‌ره‌نگاری ناکری، ناله‌م کاته‌دا ده‌ستی قودره‌ت سهرپهرشتی جه‌نگه‌که‌ی کردو که‌وته خو. به‌لام که‌ی؟ دوی نه‌وه‌ی نیمانی بی ده‌سه‌لاته‌کان دا جیگیر بوو، دوی نه‌وه‌ی نیمان خۆی ده‌رخست و له‌به‌رامبه‌ر طوغیان دا پاوه‌ستا، پرواداران گوتیان به‌هه‌رپه‌شو گورپه‌شه‌ی خاوه‌ن هیژ نه‌داو به‌سامان و دارایی فیرعه‌ون هه‌لنه‌خه‌له‌تان، فیرعه‌ون هه‌رپه‌شه‌ی لی کردن به‌وه پاست و چه‌پیان ببری و دوابی بو ترساندنێ خه‌لکی دیکه و ریسوا بوونی نه‌مان هه‌لیان واسی، خاوه‌ن باوه‌ران پییان ووت چت له‌ده‌ست دی بیکه بی منه‌ت به‌.. جاکاتی کار گه‌یشته نهم نه‌ندازه، طوغیانی فیرعه‌ون و نیمانی شوین که‌وتوانی موسا عليه‌السلام به‌م پله‌یه گه‌یشت، نیتر ده‌ستی قودره‌ت هاته مه‌یدان و نه‌وه‌ی به‌سهر فیرعه‌ون هی‌نا که‌هینای!!!

نه‌جار په‌روه‌ردگار نیعمه‌ته‌ جو‌راو جو‌ره‌کانی: که‌به‌خشیونی به‌ته‌ته‌وه‌ی نیسرائیل ده‌یان ژمی‌ری، سه‌ره‌تا باسی نیعمه‌تی لا‌بردنی زیان له‌سه‌ریان ده‌کا،

نهجار باسی بهخشینی نیعمهتی سوود بهخش دهکاو دهفرموی: ﴿یاسی
 اسرائیل قد أنجیناکم من عدوکم﴾ دوی تهوهی نهتهوهی نیسرائیلمان رزگار
 کرد، نیگامان بو پیغه مبهره کهیان کرد که پیمان بلی: نهی نهتهوهی نیسرائیل!
 نهوه نیمه له دوژمنی سمر سهختان؛ که فیرعهون بوو رزگارمان کردن. نهوه
 فیرعهونهی نیرینهکانی سمر دهپرینو میتینهکانی دههشتنهوه بو کاره کهری و
 خزمهت کرن، بهچای خوتان بینیتان فیرعهونو لهشکره کهی چون خنکان،
 بهتایبه تیش دوی خنکانیش فیرعهونتان بهخنکای بینی بوتهوهی زیاتر دلتیا
 بن له مردنی. وه کوو له شویتیکی ترده دهفرموی: ﴿واغرقتا ال فرعون وانت
 تنظرون﴾ (البقرة/۵۰) نه مهیان نیعمهتی لابر دنی زیان بوو.

﴿وواعدناکم جانب الطور الايمن﴾ نهجار واده مان پی دان؛ کاتیکمان
 بو دیاری کردن، بوتهوهی بهناگاداری ئیوه قسه له گهل موسا ﷺ دا بکهین،
 تهورات نازل بکهین: که شریعتیکی دوورو دریزی تیدا بوو بوئیوه بههوی
 پیغه مبهره که تان فیروی بنو بیکنه بهرنامهی ژبانی خوتان و رفتاری پی
 بکهن.

یان بهلین و واده مان دانی: که له گهل موسادا ﷺ بین بو پاستی شاخی
 طور که کیویکه له سینا لهو شوینه ناماده بنو به دیارهوه بن: که په روهردگار
 قسه له گهل موسادا ﷺ دهکاو ئیوه ش بیینن.

﴿و نزلنا علیکم المن والسلوی﴾ نارد ومانه ته خوار ی بو تان گه زو
 گوشتی په له وهری شه لاقه، نه مه له حالیک دا ئیوه له بیابانه که دا ده سووپانه وه
 سهرتان لی تیک چوو بوو.

روژانه له بهر به یانمو تاخوړ هه لات گه زو ده باریبه سمر بهردو دارو
 ئیوه ش کو تان ده کرده وه، همروا په له وهری شه لاقه: بالته دهی (السمانی) بابی
 باشور پای ده دان و ده یه تان بو ته شوینه وهریه که تان به گویره ی پی دیستی
 خوتان لی تان ده گرتن.

نه جار پیمان گوتن: ﴿كُلُوا مِنْ طَيِّبَاتِ مَا رَزَقْنَاكُمْ﴾ لهم نيعمه ته پاك و خاوتانهی نیمه بخون و لذت و هریگرن.

﴿وَلَا تَطْغَوْا فِيهِ، فَيَحِلَّ عَلَيْكُمْ غَضَبِي﴾ لهسنور دهرمه چن، زیاد له پیوست مه خون، نه چن لهشتیکوه که بۆتان حلاله بگویندوه بۆشتیکی تر بۆتان حلال نیه. سپله مهن، کوفرانی نيعمه تی خودا مه کهن، به نازو فیزه وه دهستی بۆمه بهن، خۆتان لی نه گۆری، له گونا هو شتی بی سووددا نيعمه ته کانی به کار مه هینن، نهو نهرك و مافانهی ده که ویتته سر شانتان به هوئی نهو نيعمه تانه وه ته بجامی بدن، پابه ندی نه م فرمان و نه هیانهی نیمه بن، نه گینا قارو غه زه بی نیمه تان دیتته سهرو موسته حقی سزای نیمه ده بن.

خۆ ﴿وَمَنْ يَحِلَّلْ عَلَيْهِ غَضَبِي فَقَدْ هَوَى﴾ که سیک قار غه زه ب و عه زابی نیمه ی بۆسر نازل بی و پییه وه بنووسی نهو که وتۆته ناو چالی به هیلک چوون و فهوتان!!

﴿وَأَنِّي لَغَفَّارٌ لِّمَن تَابَ وَآمَنَ وَعَمِلَ صَالِحًا ثُمَّ اهْتَدَى﴾ بیگومان من سرپۆش و خاوه ن لی خوش بوونی تهوام بۆکه سیک له تاوان په شیمان بیتته وه تۆبه بکا، نیمانی به خوداو به پیغه مبه ران و نامه کانیا و به فریشته و پۆزی زیندو بوونه وه هه بی، کرده وهی چاک بکا و بهرده وام بی له سهر چاکه کاریی. تاکۆتایی ژیا نی بهو شیوه ژیا ن به سهر بهری و هه لئس و کهوتی وه هابی.

قسه کردنی پهروه ردگار له گه ل موسا ﷺ دا

له کات و شوینی دیاریکراوداو فیتته نانه وهی سامیری

﴿وَمَا أَعْجَلَكَ عَنْ

قَوْمِكَ يَمُوسَى ﴿٨٣﴾ قَالَ هُمْ أُولَاءِ عَلَى أَثَرِي وَعَجِلْتُ إِلَيْكَ

رَبِّ لِرَضَى ﴿٨٤﴾ قَالَ فَإِنَا قَدْ فَتَنَّا قَوْمَكَ مِنْ بَعْدِكَ وَأَضَلَّهُمُ
 السَّامِرِيُّ ﴿٨٥﴾ فَرَجَعَ مُوسَى إِلَى قَوْمِهِ غَضْبَنَ أَسْفًا قَالَ
 يَنْقُومِ أَلَمَ يَعِدْكُمْ رَبُّكُمْ وَعَدًّا حَسَنًا أَفَطَالَ عَلَيْكُمْ
 الْعَهْدُ أَمْ أَرَدْتُمْ أَنْ يَحِلَّ عَلَيْكُمْ غَضَبٌ مِنْ رَبِّكُمْ فَأَخْلَفْتُمْ
 مَوْعِدِي ﴿٨٦﴾ قَالُوا مَا أَخْلَفْنَا مَوْعِدَكَ بِمَلِكِنَا وَلَكِنَّا حُمِّلْنَا
 أَوْزَارًا مِنْ زِينَةِ الْقَوْمِ فَقَذَفْنَاهَا فَكَذَلِكَ أَلْقَى السَّامِرِيُّ ﴿٨٧﴾
 فَأَخْرَجَ لَهُمْ عِجْلًا جَسَدًا لَهُ خُورٌ فَقَالُوا هَذَا إِلَهُكُمْ
 وَإِلَهُ مُوسَى فَنَسِيَ ﴿٨٨﴾ أَفَلَا يَرَوْنَ أَلَّا يَرْجِعُ إِلَيْهِمْ قَوْلًا وَلَا
 يَمْلِكُ لَهُمْ ضَرًّا وَلَا نَفْعًا ﴿٨٩﴾

له وه پیش نهو نیعمه تانهی به خشیبوونی به نه ته وهی نیسرائیل ژماردنی،
 نه جار به شوین نه وه دا چیرۆکی گفتو گۆی نیوان باری تهعلاو موسامان بو
 باس ده کا، که له (میقات) کات و شوینی دیاریکراو دا نه نجام درا، پاشان دیتسه
 سهر باسی چۆنیته تی نهو فیتنه یه ی سامیری بهرپای کرد: بهم جوړه که هات
 له خشل و نالتونی که پیتیان بسوو په یکه مری گویره که یه کی دروست کرد،
 به شیوه یه که ناوه که ی کلۆر بوو که به رهو بایه کی تایبه تی داده نه را، دهنگی لینه
 ده هات و نهو گل و خۆله ی که له ده میابوو وه لهرزه ی ده هیئا، نیتر سامیری وتی:
 نه مه خودای موسایه و لی ی گوم بووه!

نەتەوێ ئیسرائیلیش بۆخۆیان نامادە باشی بپەرستیان تیدا بوو، ناماژە بەو: کەلەو کاتەدا لەچنگی فیرەمۆن پزگاریان بوو، بەلای نەتەوێیەکی بپەرست دا تپەپرین، بینیان ئەو گەلە بت دەپەرستن. بەنو ئیسرائیلی یەکانیش داوایان لەموسا عليه السلام کرە کەپەیکەریکیان بۆدروست بکا بۆنەوێ بیپەرستن. وەکو لەسورەتی (الاعراف/١٣٨) دا بەدرێژی باسمان کردوو.

ئەجار دواي پودانی ئەوێ باس کرا، پەرۆردگار بەئینێ بەحەزەرەتی موسا عليه السلام داو: کەلەسەر کتوی (طور) دواي چل پۆژ ناخواتنی لەگەڵ بکاو نەرك و ئورکی بخاتە سەر شان !

حەزەرەتی موسا بەپەلەو بەهەلەداوان پۆی بۆسەر کتوێ کەو گەلەکەو لەخوار کتوێ بەجی هیشت و حەزەرەتی هاروونی عليه السلام کردە جی‌نشینێ خۆی و چاودێر بەسەریانەو.

بێگومان حەزو خۆشەویستی حەزەرەتی موسای عليه السلام کیش کرد بۆپەلە گردن و زوو گەیشتن بەشوینی دیاری کراو و پاوەستان لەخزمەت پەرۆردگارا، چونکە لەو پێش تام و خۆشی ئەوجۆرە ناخواتنەو کردبوو، بۆیە بەپەلە وەسەر کتوی کەوت و زوو گەیشتن شوینی مەبەست و لەخزمەت پەرۆردگارا پاوەستا. ئیتر ناگای لەحال و وزعی گەلەکەو نەمابوو، دوا ئەو چیان بەسەر هاتوو. ئیتر لیژەدا پەرۆردگار هەوائی گوێرە کە پەرستیە کەو گەلەکەو پی پادەگەینێ و دەفرموی: ﴿وَمَا أَعْجَلَكَ عَنْ قَوْمِكَ يَا مُوسَى﴾ ئەوێ چی تۆی هەلنا ئەو موسا! کەوا پەلە بکەو گەلەکەت جی بێتی؟! مەبەست بەقەوم لیژەدا حەفتا نەقیبەکانی بەنو ئیسرائیلی یە واتە: چی پالێ بەتۆو نا کەنەقیبەکان جی بێتی و بۆخۆت بەتەنیا لیژەدا نامادەبی.

نیستیفها مە کە بۆ ئینکارە، واتە: نەدەبوو حەزەرەتی موسا عليه السلام نەقیبەکان جی بێتی و بۆخۆی پێش ئەوان بگاتە جی، چونکە ئەو پێشیل کردنی مافی هاوێلایەتی، حەزەرەتی موسا عليه السلام فرمانی پی کرابوو وێرای

ئەو حەفتا نەقیبە بچی بۆسەرکیوی (طور) و لەگەڵ خۆی حازریان بکا،
کەوابی ئەم نیستیفهامە ئەو دەگەینی: کەخودی پەلە کردنە کە کاریکی باش
نەبە، بەتایبەتی نەدەبوو کرداریکی ئاوا لەپێنەمبەریکی خاوەن عەزیزەتەو
سەر هەلّ بەدا.

ئەو بوو دواى لەناو بردنى فیرعەون، حەزرەتی موسا عليه السلام داواى لەخودا
کرد: کەلەسەر کیوی (طور) ناخاوتنى لەگەڵ بکا. بۆئەوێ ئەو لەر حانە
وەریگری: کەنامۆزگاری دەستوریان تێدا بە بۆگەلە کە...! جا: کەفیرەون
خنکا، پەرورەدگار فەرمانی بەحەزرەتی موسا عليه السلام کرد سی پۆژ بەپۆژو بی،
دواى، ئەوماوێه: کرا بەچل پۆژ؛ وەکوو لەشوتنیکی تردا دەفەرموی:
﴿وَوَاعِدْنَا مُوسَى ثَلَاثِينَ لَيْلَةً وَأَتَمَمْنَاهَا بِعَشْرِ فَنَمِيقَاتٍ رَبِّهِ أَرْبَعِينَ لَيْلَةً﴾
وقال موسى لأخيه هارون اخلفنى فى قومى واصلىح، ولا تتبع سبيل
المفسدين﴾ (الاعراف/۱۴۲).

واده وابوو حەزرەتی موسا عليه السلام (۷۰) کەس لەگەلە کەى هەلبێژى و
بچن بۆسەر کیوی (طور) ﴿واختار موسى قومه سبعين رجلاً لميقاتنا﴾
(الاعراف/۱۵۵) جا حەزرەتی موسا عليه السلام ئەو حەفتا نەقیبەى هەلبێژاردو
بردنى بۆسەر کیوی (طور) کاتێک نزیک شوینی دیاری کراو کەوتنەو حەزرەتی
موسا عليه السلام بەمەبەستى زووتریستنى کەلامى خودا پەلەى کردو زوو گەیشته
شوینی دیاریکراو، ئەجار پەرورەدگار بەشێوەى پرسى یاری نینکار نامێز پى
فەرموو: ئەى موسا! چى وای لى کردى پەلە بکەى! ھاوێلانێ جى بێلى!!
﴿قال: هم اولاء على اثرى﴾ موسا عليه السلام وەلامى پەرورەدگارى دايسەو
وتى: ئەوانیش واده‌گەن، کەمێک لەدواى منەو، ئەمن چەند هەنگاویک
پێشيان کەوتووم.

﴿وَعَجَلْتَ إِلَيْكَ رَبُّ لِرَضَى﴾ ئەمن بۆخۆم پەلەم کردوو ویستم زووتر بگەمە شوینی وادەو لەخزمەت دا رابوہستم بۆتەوہی رەزامەندیی تۆ بەدەست بینم، ویستم فەرمانی تۆ بەجی بینم و پابەندی بەئینی خۆم بم.

بەکورتنی: حەزرەتی موسا عليه السلام عوزر بۆ پەلە کردن و جی هیشتنی هاوہلەکانی دەهیتیتەوہ، دەلی: خودایە! من وام بەباش زانی: کەچەند هەنگاویک پیش قومەکەم (نەقیبەکان) بکەوم، زوتر لەوان بگەمە جی، پیم وابوو ئەوہ کاریکی باشە، بەلام وادیارە بەهەلە چووم و ئیجتیہادەکەم نہی پیکاوہ، ئەوہی پالی بەمنەوہ نا بۆ پەلە کردن بەدەست هیتانی رەزامەندی تۆ بوو!! چونکە پەلە کردن لەگوێپایەلی و فەرمان بەرداریدا هۆی رەزامەندی خاوەن فەرمانە!

﴿قَالَ: فَاَنَا فِتْنَا قَوْمِكَ مِنْ بَعْدِكَ وَاضْلَهِمُ السَّامِرِيُّ﴾ پەرورەدگار فەرموی: ئیمە لەدوای خۆت: کەگەلەکەت بەجی هیشت و هارونی برات کردە چاودێریان بەتاقیمان کردنەوہ، لەتاقیکردنەوہ کە دەرئەچوون، سامیری گومراپی کردن، بانگی کردن بۆ گوێرە کە پەرستی و هەلینان بۆ ئەنجامدانی سامیری: لەهۆزی (السامرة) بوو، یان لەخێلکی گە پەرست بوو، زۆریە زۆری زانیان پێیان وایە: سامیری یەکیک بوو لەپیاو ماقولانی ئەتەوہی ئیسرائیل لەهۆزی (السامرة) بوو. بەو بەنویسرا ئیلیانە گوت کەلەگەلی بوون، موسا عليه السلام بۆیە ئەو د، پۆژە لەوادە دواخرا چونکە ئیوہ ئەو خشلە حەرامەتان لەگەل خۆتان هیتاوە، ئەوہ بۆ ئیوہ حەرامەو نابێ چیدی لەلای خۆتان بیهیتلنەوہ، فەرمانی پی کردن بیخەنە ناو ئاگرەوہ. ئیتر لەو خشلە پەیکەری گوێرەکە یەکی دروست کرد، هەندێ کون و درزی تیدا بوون بەجۆریک بوو کەبەر بای دەدا دەنگی لیوہ دەهات.

﴿فَرَجَعَ مُوسَى إِلَى قَوْمِهِ غَضْبَانَ اسْتَفَا﴾ حەزرەتی موسا عليه السلام دوای تێپەر بوونی چل شەوہ کەو وەرگرتنی تەورات، گەرایەوہ بۆلای گەلەکە ی بەرق

هه‌ئساوی، به‌غمه‌و په‌ژاره‌ی زۆره‌و. به‌هۆی هه‌لۆیستو کرده‌وی ناله‌باری
گه‌له‌که‌یه‌وه. به‌هۆی ئه‌و تاوانه‌ گه‌وره‌ی گه‌له‌که‌ی کردبوویان.

﴿قال يا قوم، ألم يعدكم ربكم وعداً حسناً﴾ هه‌زه‌تی موسا عليه‌السلام
که‌هاته‌و! ناو گه‌له‌که‌ی پوی تی‌کردن و پی‌ی گوتن: ئه‌ری قه‌وم خوێشه‌که‌م!
ئه‌وه په‌روه‌ردگارتان واده‌ی راست و باشی پی نه‌دان؟ له‌سه‌ر زوبانی من به‌ئێنی
نه‌دانی که‌چاکه‌و خێری دونیاو قیامه‌تتان بداتی؛ کتییی ناسمانیتان بۆ بنی‌ری،
شه‌ریعه‌ت و یاساتان فی‌ر بکا، زه‌وی زارو ملک و مالی جه‌بابیره‌کانی می‌صرتان
بداتی، له‌قیامه‌تیش دا پاداشی باش و لی‌خۆشبووتان خه‌لات بکا؟ له‌سه‌ر
زوبانی من پی‌ی نه‌گوتن: ئه‌من سه‌ر پۆش و لی‌خۆش بووم له‌ تاوان بۆکه‌سی‌ک
تۆبه‌ بکاو پرۆای به‌خوداو به‌پی‌غه‌مبه‌رانو به‌زیندوو بوونه‌وه هه‌بی و پاشان
پابه‌ندی ئه‌و بیرو باوه‌ره‌ بی و به‌رده‌وام بی له‌سه‌ر هه‌لۆیستی خۆی.

﴿افطال عليكم العهد﴾ نایا ماوه‌ی زۆرتان پی چو له‌چاوه‌روانی کردنی
واده‌ی خوداو به‌سه‌ر به‌ئێنه‌که‌ی پی دابوون ماوه‌ی زۆر تی‌په‌ری و به‌و هۆیه‌وه
نیعه‌مه‌ته‌کانی خوداتان له‌بیر چوو؟ خۆ هیشتا مانگی‌ک و چه‌ند رۆژی‌که. ﴿أم
اردتم ان يحل عليكم غضب من ربكم﴾ یان ویستتان به‌م کرده‌وه‌یه‌تان ر‌قو
غه‌زه‌بی خودای خۆتان بیته‌ سمرتان!

پیتی (أم) لی‌ره‌دا به‌مانا (بل)ه واته‌ یان له‌بیرتان بوو وه‌لی ویستتان
به‌ده‌ستی نه‌نقه‌ست کرده‌وه‌یی ئه‌غجام به‌دن بیته‌ هۆی هاتنی خه‌شم و قاری
خودا بۆسمرتان!

﴿فاخلفتم موعدی﴾ به‌هۆی ئه‌وه‌وه ئه‌و به‌ئێنه‌ داتان به‌من پابه‌ندی
نه‌بوون، واده‌تان دابه‌من: که‌مبه‌رده‌وام بن له‌سه‌ر تاعه‌تی خودا تamen له‌کی‌وی
(طور) ده‌که‌رپه‌مه‌وه لاتان. به‌لام واده‌ی خۆتان نه‌برده‌ سه‌ر!

نه‌جار ئه‌وانیش که‌وتنه‌ عوزر هێنانه‌وه‌ و بیانوو دۆزینه‌وه. ﴿قالوا:
ماأخلفنا موعدك بملکنا﴾ وتیان: ئێمه به‌ئێنه‌کانی خۆمان به‌ویست و ئیراده‌ی

خۆمان نه‌شکاندو ده‌سه‌لاتی ئیمه‌ی تیدا نه‌بوو، به‌لکو به‌زۆره‌ ملی پیمان کراو
ناچار بووین بیکه‌ین. سامیری تینی بۆ هیناین و عه‌قل و هۆشی لی سستاندین و
به‌چاوو راو سه‌ری لی تیکداین هه‌لیخه‌له‌تاندین.

﴿وَلَكِنَّا حَمَلْنَا أَوْزَارًا مِنْ زِينَةِ الْقَوْمِ فَقَذَفْنَاهَا﴾ به‌لکو ئیمه‌ چه‌ند کۆل و
کۆبار تیکمان له‌ خشی قیبطیه‌ کان درا بوو به‌ کۆلماندا، کاتی و یستمان
له‌ میصر ده‌رچین به‌ بیانوی نه‌وه‌ی که‌وا به‌یانی جه‌ژمانه‌ به‌ته‌مانه‌ت لیمان
وه‌رگرتبون، سامیری لی کردین به‌چاوو راوو وتی: له‌خۆگرتنی نه‌و زیرو زیوه
شومو و حه‌رامه‌، موسا بۆیه‌ دواکه‌وتوو سوچی هه‌بوونی نه‌و خشل و
که‌واهێریه‌ لاتان، نه‌جار فه‌رمانی پی کردین: که‌چالێک هه‌لکه‌نین و پری
بکه‌ین له‌ئاگرو دواپی زیرو زیوه‌که‌ی تی فری ده‌ین.

﴿فَكَذَلِكَ الْقِيَ السَّامِرِيُّ﴾ وه‌کوو چۆن ئیمه‌ خشه‌کانی لای خۆمان فری
دایه‌ ناو ئاگره‌که‌، سامیریش به‌هه‌مان شیوه‌ له‌وخشه‌ په‌یکه‌ری گوێره‌که‌یه‌کی
دروست کردو که‌می له‌و گل و خۆله‌ی که‌له‌ژیر پی جوبرائیل هه‌لی گرتبوو
به‌سه‌ر په‌یکه‌ره‌که‌دا پژانی، ئیتر ﴿فَاخْرَجَ لَهُمْ عَجَلًا جَسَدًا لَهُ خَوَار﴾
سامیری گوێره‌که‌یه‌کی له‌و خشل و زیرو زیوه‌ بۆ به‌نو ئیسرائیلییه‌کان ده‌ره‌ینا
جه‌سته‌یه‌کی بی گیان بوو بۆره‌ بۆریکی لی ده‌هات وه‌کو بۆره‌ی گوێره‌که‌ی
زیندو. چونکه‌ به‌شیوه‌یه‌کی کارامایانه‌ دروستی کردبوو، درزو کون و که‌له‌به‌ری
تی کردبون: که‌ (با) لی ده‌دا ده‌نگیکی لی ده‌هات وه‌کوو ده‌نگی گوێره‌که‌.

جا که‌سامیری نه‌و په‌یکه‌ره‌ی به‌و شیوه‌یه‌ دروست کرد ﴿فَقَالُوا﴾
سامیری و هاویرانی وتیان: ﴿هَذَا الْهَکَمُ وَالْهَ مَوْسَى فَتَسِي﴾ ته‌مه‌ خودای
ئیه‌وه‌ خودای موسایه‌، وه‌لی موسا له‌بیری چوو نه‌وه‌تان پی رابگه‌یه‌نی
که‌نه‌مه‌ خودای ئیه‌وه‌ نه‌ویشه‌. په‌نگه‌ موسا: که‌نێستا چوو به‌وکیوی (طور) و
نه‌وه‌ ماوه‌یه‌که‌ نه‌گه‌رایمه‌ به‌دوایدا بگه‌رێ و نایدۆزێته‌وه‌!!

سەیری نه‌فامی و گەوجی ئەم گەلو نه‌ته‌وه‌یه بکه، له‌پاش ئەو هه‌موو
موع‌جیزانه‌ی له‌حه‌زه‌تی موسا علیه‌السلام یان دی، سەر باری نه‌وه‌ی له‌و ژێر
ده‌سته‌یی و چه‌وساندنه‌وه‌ی رزگاری کردن و له‌ژێر چنگی فیرعه‌ونی سه‌ته‌م‌کار
ده‌ری هێتان.

که‌چی نه‌وه‌تا به‌رام‌بەر به‌و پێغه‌م‌بەر گه‌وره‌یه‌ گومانی ناوا به‌دو
ناشرین ده‌بن و به‌و شیوه‌و خێرا هه‌ڵخه‌ڵه‌تان و که‌وتنه‌ ناوه‌و تاوانه
گه‌وره‌یه‌وه.

نه‌جار خودا په‌دیان ده‌داته‌وه‌و ده‌فه‌رموی: ﴿أَفَلَا يَرَوْنَ إِلَّا يَرْجِعْ لَهُمْ
قَوْلًا، وَلَا يَمْلِكُ لَهُمْ ضَرًّا وَلَا نَفْعًا﴾ تایا ئەو نه‌فامانه‌ نه‌یانزانی: که‌ئەو شته‌ی
سامیری دروستی کرد: هیچ قسه‌و ناخاوتنیکیان نا‌راسته‌ نا‌کاو و لا‌میان
ناداته‌وه‌، ناتوانی زیانیان لی دوور ب‌خاته‌وه‌، هیچ سوود‌ئیکیشیان بۆ کیش نا‌کا.
ده‌ی بۆچی نه‌وانه‌ نه‌وه‌نده‌ نه‌فام و نه‌زان بوون، ئەو لاشه‌ بی گیه‌انه‌یان
کرده‌ خودای خو‌یان.؟؟!

رپوا‌یه‌ت کراوه‌: که‌حه‌زه‌تی موسا علیه‌السلام گه‌را‌یه‌وه‌ بۆ‌ناو قه‌ومه‌که‌ی گوتی
له‌غه‌ڵبه‌و هه‌راو هۆریا بوو، دیتی به‌نو ئیسرا‌ئیلی‌یه‌کان به‌ده‌وری گوێره‌ که‌که‌دا
سه‌مایان ده‌کردو سوورپیان ده‌داو که‌وتبوونه‌ هه‌له‌که‌ سه‌ماو حال گرت‌بوونی.
حه‌زه‌تی موسا علیه‌السلام به‌حه‌فتا نه‌قیبه‌که‌ی له‌گه‌ڵیا بوون فه‌رموی نه‌وه
دیارد‌ه‌ی فیتنه‌و گومرا بوونه ^(۱۰)

ئیمامی قورطوبی ده‌فه‌رموی: پر‌سیار له‌ئیمامی نه‌بویه‌کری طورطوشی
کرا، عه‌رزیان کرد ئێوه‌ی شه‌رع‌زان و زانا چی ده‌فه‌رموون: ده‌رباره‌ی ر‌ێبازی
ص‌وفیان؟ نه‌جار بۆیان باس کرد وتیان: کۆمه‌ڵێک پیاو کۆده‌بنه‌وه‌: زۆر زی‌کری
خودا ده‌که‌ن، زۆر یادی پێغه‌م‌بەر ده‌که‌ن و سه‌له‌واتی له‌دیدار لی ده‌ده‌ن،

ئەجار دین چەرمیک لەشتیک دەبەستو بەدارە قولەیک لی ێ دەدەن: (واتە:
تەپل دین و بەدار دەیکوتن) ئەجار هەندیکیان دەست دەکەن بەرەقسو حال
دەیانگری هەتا بی هۆش دەکەون، شتیک نامادە دەکەن و دەیحۆن نایا
کۆبوونەوه و تیکەل بوون لەگەڵ ئەمانەدا دروستە؟

فتوومان بۆ بەن ئەم بارەوه رەحمەتی خوداتان لی ێ، نێتر شیخ بۆ
وەلامی ئەم جۆرە پرسیارە فەرموی:

خودا رەحم بەئێمەو نێوەش بکا، رەبازی ئەو جۆرە صۆفیانه بەتالە،
نەزانی یە، گومپایی یە، تیسلام بریتیە لەقورئان خویندن و سووننەتی
پێغەمبەری خودا، رەقسو سەماو حال لی ھاتن لەتیسلام دا نیە، یەکەم
کەس کە ئەم دابەیی داھینا شوێن کەوتوانی سامیری بوون، کاتیک ئەو نەگبەتە
گوێرەکە بۆ دروست کردن و بۆرە بۆری لی ھات خەلکەکە ھەلسان و کەوتنە
سەماو رەقص کردن و حالیان لی ھات وەجد گرتنی! ئەو جۆرە کردەوانە
لەنایینی نێسلامدا نیە، نایینی کافرو گوێرەکە پەرستانە، ئەو تەپل کوتانەش
ناشەرعییەو یەکەم کەسیک دای ھینا زیندیکەکان بوون بۆئەو موسوڵمانان
لەقورئان بی ناگا بکەن: ئەگینا کە لەکۆرو مەجلیسی پێغەمبەردا ﷺ شتی
واھەبوو؟

پێغەمبەر ﷺ: کە لەگەڵ ھاوہالانی کۆدەبوو و مەجلیسەکیان لەبەر رێزو
ئەدەب بی دەنگ و کپو مات بوو دەتگوت: بالندەیان بەسەرەوہیە، کەوابوو
پتویستە لەسەر کاربەدەستی موسوڵمانی لەخوا ترس نەھێلێ ئەو جۆرە
رەقسو سەما کەرو تەپل کوتانە توخن مزگەوتەکان بکەون نابێ بەھێلدری ئەو
جۆر کارانە لەھیچ شوێنیک بکرین ھەرکەسیک تیمانی بەخواو بەرۆژی دوایی
ھەبە نابێ لەگەڵ ئەوانە کۆ بیئەوہ، نابێ یارمەتییان بدا بۆیەرە پێدانی ئەو

باطله ی لهسری دهرۆن نه مه رپیازی تیمامی مالیک و نه بوجه نیفه و تیمامی شافیعی و تیمامی نه حمده، ههروا فتوای تیمامانی تری موسولمانه. (۱۱)

سهر زه نشتکردنی جه زهره قی موسا علیه السلام بو هارونی برای و، ووردو خا
شکردنی گویره که که و، چه سپاندنی یه کتا په رستی

وَلَقَدْ قَالَ لَهُمْ هَارُونُ مِنْ قَبْلُ
يَقَوْمِ إِنَّمَا فُتِنْتُمْ بِهِ وَإِنَّ رَبَّكُمُ الرَّحْمَنُ فَاتَّبِعُونِي وَأَطِيعُوا
أَمْرِي ﴿١٠﴾ قَالُوا لَنْ نَبْرَحَ عَلَيْهِ عَاكِفِينَ حَتَّى يَرْجِعَ إِلَيْنَا مُوسَى
﴿١١﴾ قَالَ يَهْرُونُ مَا مَنَعَكَ إِذْ رَأَيْتَهُمْ ضَلُّوا ﴿١٢﴾ أَلَا تَتَّبِعُنِي
أَفَعَصَيْتَ أَمْرِي ﴿١٣﴾ قَالَ يَبْنَومُ لَا تَأْخُذْ بِلِحْيَتِي وَلَا بِرَأْسِي
إِنِّي خَشِيتُ أَنْ تَقُولَ فَرَّقْتَ بَيْنَ بَنِي إِسْرَءِيلَ وَلَمْ تَرْقُبْ
قَوْلِي ﴿١٤﴾ قَالَ فَمَا خَطْبُكَ يُسْمِرِي ﴿١٥﴾ قَالَ بَصُرْتُ
بِمَا لَمْ يَبْصُرُوا بِهِ فَقَبَضْتُ قَبْضَةً مِنْ أَثَرِ الرَّسُولِ

(۱۱) تهفسیری قورطوسی ج ۶/ ۱۲۴-۱۲۵ طبعه دار الفکر سالی ۱۴۱۹ هـ - ۱۹۹۹ م / تهفسیری مونیرو
ج ۲۷۵/ ۱۶. بهلام من یتیم وایه نه مه زیاده رهوییه نه ده بوو شیخ طهرطوشی نمو حوکه گشتی یه بنی
چه رتکردنه بهسمر کۆمهلی صۆفی بنا ویده چی ههلسو کهوتی کسانیککی دونیا خۆرو نهقام: که بهناوی
تصهوفوه کردوانه کاری کردیته سهر شیخو نهف فتوا توندهی دزی هه موو صۆفی به گشتی دابی!
(عمود).

فَنبَذْتُهَا وَكَذَلِكَ سَوَّلْتُ لِي نَفْسِي ﴿٩٦﴾ قَالَ
 فَاذْهَبْ فَإِنَّ لَكَ فِي الْحَيَوةِ أَنْ تَقُولَ لَا مِسَاسَ وَإِنَّ لَكَ
 مَوْعِدًا لَنْ تُخْلَفَهُ وَانْظُرْ إِلَى إِلَهِكَ الَّذِي ظَلْتَ عَلَيْهِ
 عَاكِفًا لَنُحَرِّقَنَّهُ ثُمَّ لَنَنْسِفَنَّهُ فِي الْيَمِّ نَسْفًا ﴿٩٧﴾ إِنَّمَا
 إِلَهُكُمُ اللَّهُ الَّذِي لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ وَسِعَ كُلَّ شَيْءٍ عِلْمًا ﴿٩٨﴾

دوای نه‌وی په‌روه‌ردگار نه‌وی را‌گه‌یاند: که‌هه‌لو‌یستی گو‌یره‌که
 په‌رسته‌کان پی‌چه‌وانه‌ی سهره‌تایی ترین مه‌بادی‌تی عدل و هو‌شه، چون‌که نه‌و
 گو‌یره‌که جه‌سته‌یه‌کی بی‌گیان بو و له‌امی پر‌سیاری نه‌ده‌دایه‌و زیانی له‌که‌س
 دو‌ور نه‌ده‌خسته‌وه، سو‌ودی به‌که‌س نه‌ده‌به‌خشی. نه‌جار نه‌وه‌مان بو‌ده‌گپ‌ریت‌ه‌وه
 که‌نه‌ته‌وه‌ی نی‌سرائیل سه‌رپی‌چی نام‌وز‌گاریه‌کائی موسایان کرد عليه‌السلام، نه‌جار
 با‌سی سه‌ر زه‌نش‌کردنی جه‌زه‌ته‌ی موسا بو‌ه‌ارونی بر‌ای ده‌کاو دو‌ایی دی‌ته
 سه‌ر مو‌نا‌قه‌شه‌ کردنی جه‌زه‌ته‌ی موسا عليه‌السلام له‌گه‌ل سام‌یری‌دا، نه‌جار تا‌کو
 ته‌نهایی خودا دو‌وپات ده‌کاته‌وه.

ده‌فرم‌وی: ﴿وَلَقَدْ قَالَ لَهُمْ هَارُونُ مِنْ قَبْلُ: يَا قَوْمِ إِنَّمَا فُتِنْتُمْ بِهِ﴾
 بی‌گومان جه‌زه‌ته‌ی هارون عليه‌السلام پی‌ش نه‌وه‌ی جه‌زه‌ته‌ی موسا عليه‌السلام له‌کی‌وی
 (طور) بگه‌ریت‌ه‌وه به‌وانه‌ی گوت: که‌پر‌کی‌شی گو‌یره‌که په‌رستیان کرد
 له‌نه‌ته‌وه‌ی نی‌سرائیل - پی‌تی وتن: نه‌ی قوم‌ه‌که‌م نی‌وه توشی فیتنه‌ کران،
 هه‌رچه‌ند: که‌تیده‌ فکرم و بیرده‌که‌مه‌وه جگه‌ له‌وه‌ی: که به‌ه‌وی نه‌م گو‌یره‌که
 په‌رستیه به‌تاقی ده‌کرینه‌وه هی‌چی تر نه‌ی، به‌تاقی کرانه‌وه بو‌نه‌وه‌ی ده‌ری‌که‌وی

کیتان له‌سەر ئایینی حق به‌رده‌وام ده‌بی‌و کێ له‌دین وهرده‌گه‌ڕێ. که‌واته:
ووریا بن خۆتان گومرا مه‌که‌ن!

﴿وان ربکم الرحمن﴾ بێگومان خودای به‌حق و راستی ئێوه‌ نه‌و
خودایه‌یه: که‌ئێوه‌ی به‌دی هێناوه، هه‌موو شتیکی له‌نه‌بووه‌وه هێناوه‌ته
وجود و خاوه‌ن په‌حم و به‌زه‌یی‌یه نه‌و خودایه‌یه ئێوه‌ی له‌ده‌ست فیرعه‌ون پزگار
کرد، که‌وابێ ﴿فاتبعونی واطیعوا امری﴾ شوێن نه‌صیحه‌ت و نامۆزگاری من
بکه‌ون، گوێپایه‌لتی فەرمانی من بن، به‌رده‌وام بن له‌سەر ئایینی حق و
یه‌کتا په‌رستی نه‌جام به‌ن، هه‌لبه‌ته له‌وه‌پێش به‌نوو ئیسرائیل یه‌کان په‌یانیان
دابوو: که‌گوێپایه‌لتی هه‌زره‌تی هارون عليه السلام بن و له‌فەرمان و نه‌هیه‌کانی
ده‌رنه‌چن. به‌لام پابه‌ندی به‌ئێنه‌کانی خۆیان نه‌بوون، هه‌رچه‌نده هه‌زره‌تی
هارون عليه السلام نامۆزگاری کردن هیچیان به‌گوێدا نه‌چوو، ﴿قالوا: لسن نبرح
عليه عاکفین حتی یرجع الینا موسی﴾ وتیان: نه‌خه‌یر به‌گوێی تو ناکه‌ین،
له‌سەر نه‌م گوێره‌که په‌رستیه ده‌مێنینه‌و ده‌بی له‌ده‌می موسا عليه السلام خۆیه‌و
ببیسین ناخۆ نه‌مه باشه یان خراپه!

هه‌لبه‌ته مه‌به‌ستیان بپو بیانوی بێ جێ و پێ بوو، نه‌گینا شته‌که
ناشکرا بوو، ده‌بوا یه به‌گوێی هه‌زره‌تی هارون عليه السلام بکه‌ن و یه‌کسه‌ر تۆیه بکه‌ن
په‌شیمان ببه‌وه!

به‌لام نه‌وانه سروشتی ئاده‌میتیان نه‌مابوو، عه‌قل و ژیریان له‌ده‌ست
دابوو (کوردی گوته‌نی حیسابیان بیتی بو).

جا که‌هه‌زره‌تی موسا عليه السلام به‌و داخ و جه‌خاره‌ته‌وه گه‌رایه‌وه، نه‌وی
له‌پیشی هارون و سه‌رو گوێلاکی گرت و بۆلای خۆی پایکێشا، ﴿قال:
یاهارون﴾ وتی نه‌ی هارون! کاتیک ته‌تۆ دیت ته‌مانه ئاوا له‌نایه‌ وهرگه‌ران
﴿مامنعک اذ رايتهم الاتبعن، افعصیت اموی﴾ نه‌وه چی تۆی مه‌نع کرد
شوێن من بکه‌وتیتایه له‌گه‌ڵ نه‌وانه‌ی له‌سەر ئایینی حق مابوونه‌وه؟ بۆنه‌هاتن

بۆسەر کیتی (طور) ده‌بوايه كه‌وه‌زعه‌كه‌ ناوای لی هات ئه‌وانه به‌گوئیان نه‌کردی یه‌کسەر سامیری و نه‌وانه‌ی ده‌ستیان کره‌ به‌گویره‌كه‌ په‌رستن به‌جیت بهیشتنایه، بهاتیتایه بۆلام و زوو ئه‌وه‌هواله‌ت پی بدامایه، له‌هه‌مان کاتدا به‌جی هیشتنه‌که‌ت ده‌بو نیشانه‌ی نه‌وه‌ی که‌تۆ زۆر له‌هه‌لویتسه‌که‌یان نارازی و بیژاری له‌کرده‌وه‌که‌یان! نه‌وکاته له‌وانه بوو تۆیه‌یان بکرده‌یه‌و په‌شیمان ببونایه‌وه.

یان چی وای له‌تۆ کرد: که‌بی ده‌نگ بی له‌کرده‌وه‌که‌یان و بۆ: که‌به‌و حاله‌ بینیت په‌یره‌وی منت نه‌کردو له‌بهر خاتری خودا نه‌جنگای له‌گه‌ل نه‌وانه‌دا که‌گویره‌که‌یان به‌خودا زانی و ده‌ستیان کرد به‌گویره‌كه‌ په‌رستی. نه‌ی من پیتم نه‌گوتی ﴿اخلفنی فی قومی، واصلاح، ولا تقبّع سبیل المفسدین﴾ (الاعراف/۱۴۲) بۆپا‌به‌ندی فرمانی من نه‌بووی؟؟ ﴿افعصیت امری﴾ نایا سه‌رپیچی فرمانی منت کرد، خو من: که‌پۆیشتم داوام لی کردی تا من دیمه‌و هیچ نه‌قومی، نه‌هتلی هیچ که‌س سه‌رپیچی فرمانی خودا بکا، من فرمانم پی کردی: که‌له‌ناست ناینی خودادا زۆر توندو ره‌ق بی، من پیتم وتی: تۆ جینشینی من به، وه‌کوو من هه‌لس و که‌وت بکه، ده‌ی تۆ چۆن وابی ده‌نگ بووی و له‌به‌رامبه‌ر نه‌م تاوانه‌ گه‌وره‌یه‌و هه‌لگه‌رانه‌وه‌ به‌کۆمه‌له‌ ده‌سته نه‌ژنۆ دانیشتی و نه‌ت لی نه‌هات؟؟

حه‌زهره‌تی هارون عليه السلام به‌نه‌رمی وه‌لامی دایه‌وه‌و عوزری بۆخوی هینایه‌وه، به‌سۆزی براهه‌تی بانگی لی کردو ﴿قال﴾ به‌حه‌زهره‌تی موسای عليه السلام گوت: ﴿یا ابن ام﴾ نه‌ی کوری دایکم! ﴿لا تاخذ بلحیتی ولا برأسی﴾ سه‌رم بامه‌ده‌و ریشم مه‌گره، یان مه‌نه‌وه‌و ریشم قژم بامه‌ده، من هیچ سه‌رپیچه‌کم نه‌کرده‌و، تاوانیکم نیه‌ به‌پروای من نه‌وه‌ی من کردومه‌ جیگای په‌زامه‌ندی تۆیه.

نه من عوزری خۆم هدیو ماوه بده سکالای خۆم بکهم ﴿انی خشیت ان
تقول فرقت بین بنی اسرائیل ولم ترقب قولی﴾ له راستی دا من ترسام له وهی
نه گهر له گهل نیمانداره کاندای بچو و مایه به گژ گویره که په رسته کان دا شهرو
جه ننگم بهر یا بکردایه. یان من له گهل نیمانداره کان سامیری و گویره که
په رسته کانان جی بهیشتایه و بهاتینایه بۆلای تو، نه و کاته نه ته وهی نیسرائیل
ده بوونه دوو تاقم، نیتر ترسام له وهی نه گهر تو هاتبایه و بتگونایه: نهی
هارون! تو دوو بهر هکیت خستوته نیتوان نه ته وهی نیسرائیلی به وه. گویره پایه‌تی
فرمانی من نه بووی!! ترسام له وهی پیم بلای من تو له ناو نه ته وه کهم دا
جی هیشت بو ته وهی یه کیان بخهیی و بهیه کپیزی بیان هیلایه وه، بوچی لیکت
په چین و دوو بهر هکیت خسته ناویانه وه، کهوابی به پروای خۆم گویره پایه‌تی
فرمانی تو بووم، به خه یالی خۆم گویره پایه‌تی من له وه دا بوو: که ته بخام
داوه. له لایه کی تر وه تهوان منیان به بی ده سلات زانی و کهس پشتیوانی لی
نه کردم بو بهر په رچ دانه وه یان، ته نانهت خه ریک بوون همر له ناوم بهرن وه کوو
له نایه تیکی تر دا ده فرموی: ﴿ان القوم استضعفونی و کادوا یقتلوننی﴾
(الاعراف/ ۱۵۰).

نه بخار: که خه زه ته موسا (علیه السلام) عوزره کانی هارونی (علیه السلام) برای بیستن
پرووی کرده سامیری گومراو تاوانبار ﴿قال﴾ پی فرموو: ﴿فما خطبك یا
سامری﴾ نه ری سامیری! تو بو ته م کاره ناشرینهت کرد؟ چی هه‌تی نای
بو ته وهی کهوا نه مان گومرا بکهی و ته فیتنه و ناشویه بخهیه وه؟ بهم جوړه
پرسیاری ناراسته‌ی سامیری کرد بو ته وهی فرت و فیله کانی سامیری
بو خه لکه که ده ریکه وی و بوخوی ددان به تاوانی خویدا بنی.

﴿قال: بصرت بما لم یصروا به﴾ سامیری وتی: من شتیکم بینی
خه لکه که نهی بینی، نه تو ش هه ست پی نه کرد واته: ته ماشای نه و لاخه م
کرد: که جو برائیل سواری بوو بوو، ده مبینی پی له همر شویتیک داده نا خاکی

ژێر پێی سەوز دەبوو، یانی گیای لی دەپوا، تێر من زانیم کە جێ پێی ئەو
 وولاخە نەینێه کی ژیانی تێدایە ﴿فَقَبَضْتُ قَبْضَةً مِّنْ أَثَرِ الرَّسُولِ فَنَبَذْتُهَا﴾
 ئەو بوو ئەو کاتە جوبرائیل هات بۆلەناو بردنی فیرەهون سواری ئەسپێک
 بوو منیش مشتیکم لەشوین پێی ولاغەکی یان جێ پێی جوبرائیل خۆی
 هەلگرت، ئەجار ئەو مشتە گلەم فری دایە ناو ئەو زیرو زیوہ تواوەی
 کەدبوومە پەیکەری گوێرەکە، نێر لاشە کە دەستی کرد بە بۆرە بۆر.

موجاھید دەفەرموی: مانای ﴿فَنَبَذْتُهَا﴾ بەم جورەیه: سامیری ئەو
 خشلە لە دەستی دا بوو فریتی دایە ناو ئەو خشل و زیرو زیوہی بەنو
 ئیسرائیلی یەکان فرییان داو.

ماموستا سەبید دەفەرموی: رێوایەتی جورا و جورا هەن دەربارە ی قسە ی
 سامیری: کەوتی: ﴿بَصُرْتُ بِمَا لَمْ يَبْصُرُوا بِهِ.....﴾ چی بینی؟ ئەو رەسوولە ی
 سامیری لە جێ پێی خۆی یان جێ پێی ولاغەکی مشتە گلەکی هەلگرت
 کی بوو؟ پەيوەندی ئەم مشتە گلەیه بە گوێرە کە لەزێر دروستکراوہ کەوہ چی
 بوو؟ کاریگەری ئەو مشتە گلە چی بوو لەسەر لاشە ی گوێرە کە کە؟ ئەو
 رێوایەتە ی زۆر باوہ و زۆر دەگوتری و دەهیندری ئەوہ یە: ■ ئەلێن: سامیری
 حەزەرەتی جوبرائیلی لەو شێوہ دا بینی کەتێدا دێتە سەر زەوی، نێر مشتیک ی
 گل لەژێر قاچی جوبرائیل یان قاچی ئەسپەکی هەلگرت، دوا یی لەجەستە ی
 گوێرە کە لەزێر دروستکراوہ ی دا ئەو بۆرە بۆرە ی لی پەیدا بوو، یان کە مشتە
 گلەکی بەزێر و خشلە کە دا گوێرە کە یەکی بۆرە بۆر کەری لی پەیدا بوو.
 ئەمە نمونە یەکی رێوایەتە کان بوو.

ئەجار سەبید دەفەرموی: قورئانی پەرۆز لێرە دا حەقیقەتی روداوہ کە
 ناچەسپینی، بەلگوو تەنھا و تەکانی سامیری دەگێرێتەوہ، تێمە پێمان وایە:
 سامیری ویستی بەم قسانە ی بیانو بۆ نیشە کە ی بلۆزیتەوہ، ویستی بەم قسانە
 خۆی لەناکامی تاوانە کە رزگار بکا. واپێدەچی سامیری جەستە ی گوێرە کە کە ی

لەو خشل ژێر دروست کړدېښ کەبەنو ئیسرائیلی یه کان له قیستی یه کانیان وەرگرتبوو، نمو فیل باز گویره کە کە ی به شتو یه ک دروست کړدبوو کلورایی و درزو کونو کە له بهری تیدا بوون: کە (یا) لیتی د هدا د هنگی کی وه کو بوړه ی گویره کە ی لیوه دهات، نه مه واقعە کە بووه. سیکایه تی شوین پی جوبرائیل یان جی پی نه سپه کە ی بۆ ته بریر هی نایه وه، وای پیشان دا: کە نمو زیره ک بووه و زیده له هه موان، نه وه ی بین ی کە له جی پی جوبرائیل خوی یان ولاخه کە ی یه کسر گیا شین ده بوو، نه مېش نه وه ی به شتی کی نا ناسایی زانی و مشتکی لهو جی پی ته هه لگرت.

﴿وَكَذَلِكَ سَوَّلَتْ لِي نَفْسِي﴾ بـهـو جۆره نهـفـسـم تـهـو كـارهـی بـۆ جـوان
كردم و لهـدـلـم دا شـیرـین بـوو، واتهـ: بهـتـارهـزی خۆم و هـهـواو هـهـهـس تـهـو م بهـسـهـر
تـهـو خـهـلـكه هـیـناو تـهـو تـیـشهـم تـهـغـجـام دا، نـیـگـای خـودا م بـۆ نـهـهـاتـوهـو بهـلـگـهـی
نـهـقـلـی و نـهـقـلـیـم بهـدهـسـتـمـوه نـیهـ.

نەجار ھەزرەتی موسا عليه السلام بېرىرى دەركردنى سامىرىي داو لەپېرى
نەتەوھى ئىسرائىل دەرى ھاويشت و خوڭپرى کرد؛ سزای تاوانەكەشى ھەوالەى
خودا کرد و زۆر بەتونەو تىژیى بەرامبەر خودا درۆزنەكەى سامىرى واتە:
(گوڭرەكەكە) ى جوڭیەو: نەو بوو لەپېش چاوى خەلكەكە وورد و خاشى
کرد و سوتاندی و خۆڭ و تۆزەكەى ھەڭدایە ناو دەریاو.

نمونه بود چه زهره تی موسا علیهما السلام پرووی کرده سامیری و ﴿قال﴾: پیتی گوت: ﴿فاذهب فان لك في الحياة ان تقول لامساس﴾ ماتول نهم تاوانست نه نجام داو، نهم خه لکعت سرگرهردان کرد، بپو دهرهوه له ناومان داو خویری به! نهوا خویریم کردی! تی که ئی کهس نه بی و کهس تی که ئت نه بی.

تا له ژياندا ماوي نه مه ويردي سر ده مت بښ، هدر بلښي له کس نه که ومو که سم لي نه که وي، نه مه ټولنه ته نه دونيادا. نه م جوړه سزايه

له‌دیانه‌تی موسا عليه السلام دا باو بوو، سزای خوږی کردن، چارډانی پیسی و گولی به‌ناو خه‌لک دا بۆنمه‌وی کهس هاوه‌لی نه‌کا.

حه‌زره‌تی موسا عليه السلام فه‌رمانی به‌به‌نو ئیسرائیلی‌یه‌کانیش کسرد: که‌تی‌که‌لی نه‌بن و قسه‌ی له‌گه‌ل نه‌کمن.

﴿وَإِنَّ لَكَ مَوْعِدًا لَّنْ تَخْلَفَهُ﴾ بی‌گومان شوین و کاتیک هه‌یه بۆ عه‌زابی قیامه‌ت، به‌ئینت پی دراوه به‌هیچ جوړی لی دواناکه‌وی و هه‌ر توشه‌تی دی، نه‌هاتنی نیه!

﴿وَانْظُرْ إِلَىٰ إِبْلِيسَ الَّذِي ظَلَمْتَ عَلَيْهِ عَاقِبًا﴾ سه‌یری خودا درۆزنه‌که‌شت بکه‌و پروانه چی لی ده‌که‌م! ته‌و خودایه‌ی له‌جیاتی خودا په‌رسته‌شت بۆ ده‌کردو به‌ده‌وامی له‌سه‌ر په‌رسته‌نی! ﴿لَنحْرَقَنَّ﴾ سویند به‌خودا به‌ناگر باشاش ده‌یسوتینم تا ده‌بیته خۆله‌می‌ش.

﴿ثُمَّ لَنَنْسِفَنَّهُ فِي الْيَمِّ نَسْفًا﴾ پاشان خۆله‌می‌شه‌که‌ی به‌ده‌ریادا ده‌ده‌ین و تاسه‌واری ناهیلین. بۆنمه‌وی ته‌پو تۆزه‌که‌شی ده‌ست کهس نه‌که‌وی.

بی‌گومان ته‌مه هه‌لو‌یستیکی حازیم و مه‌به‌دیه‌یانه بوو له‌حه‌زره‌تی موسا عليه السلام، دیاره پیغه‌مبه‌ری خاوه‌ن عه‌زم هه‌ر ده‌بی هه‌لو‌یستی ناوا بنو‌ی‌نی به‌رامبه‌ر خودا درۆزنه‌یه‌کی ناوا، بۆنمه‌وی سامیری و هموا خواهانیشی به‌چاوی خۆیان بی‌بینن ته‌و شته‌ی ته‌وان به‌خودایان داناوه، خودا نیه، بی ده‌سه‌ل‌اته، هیچی پی نا‌کری، ته‌نانه‌ت ناتوانی زیان له‌خودی خۆیشی دوور بخته‌وه.

﴿إِنَّمَا إِلَهُكُمُ اللَّهُ الَّذِي لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ، وَسِعَ كُلَّ شَيْءٍ عِلْمًا﴾ ته‌و گو‌یره‌که‌ی سامیری ئیوه‌ی پی هه‌ل‌خه‌له‌تانلو خودا نیه، خودای به‌حه‌ق و راست بۆ ئیوه‌ته‌نها (الله‌یه)، جگه له‌ته‌و خودای تر نین، هه‌ر (الله) شیای خودایه‌تی و عیباده‌ت بۆ‌کردنه، هه‌موو کهس ناتاجی ته‌و خودایه‌یه‌و ته‌و پی‌ویستی به‌که‌س نیه، هه‌موو کهس به‌نده‌ی ته‌ون، زانیه به‌هه‌موو شتی‌ک و به‌سه‌ر هه‌موو شتی‌ک دا نا‌گاداره، هه‌موو شتی‌ک لای ته‌و سه‌ر ژمی‌ر کراوه، له‌بوونه‌وردا له‌تاسمان و زه‌وی دا گه‌ردیله‌یه‌کی لی نادیار نیه، په‌لکه گه‌ل‌یه‌ک

له دره ختیك لی نایته‌وه ئیللا خودا ناگاداریه‌تی، ده‌نکه تۆمیک له‌ناو تاریکایی ناو زه‌وی‌دا، چیلکه ته‌رتک، لقه دارتکی وشک که‌مو زۆر هه‌رچی به‌خه‌یاڵدا بی‌و هه‌رچی به‌خه‌یاڵدا نه‌یه. له‌زانیاری خودادا تۆمار کراوه. هه‌موو پێڕۆیه‌ک هه‌موو گیانه‌به‌رتک پزقو پزۆزی به‌ده‌ست خودایه‌و خودا ناگاداری هه‌موو هه‌لسو که‌وتو شویتن کارتیکیه‌تی..

په‌ند وه‌رگرتن له‌قورئان سزای نه‌وانه‌ی

روو له‌قورئان وه‌رده‌گیرن

كَذَلِكَ نَقُصُّ عَلَيْكَ مِنْ أَنْبَاءِ مَا قَدْ سَبَقَ وَقَدْ آتَيْنَاكَ مِنْ لَدُنَّا
ذِكْرًا ﴿٩٩﴾ مَنْ أَعْرَضَ عَنْهُ فَإِنَّهُ يَحْمِلُ يَوْمَ الْقِيَمَةِ وِزْرًا
﴿١٠٠﴾ خَلِيدٍ فِيهِ وَسَاءَ لَهُمْ يَوْمَ الْقِيَمَةِ حِمْلًا ﴿١٠١﴾ يَوْمَ يُنْفَخُ
فِي الصُّورِ وَنَحْشُرُ الْمُجْرِمِينَ يَوْمَئِذٍ زُرْقًا ﴿١٠٢﴾ يَخْفَتُونَ
بَيْنَهُمْ إِنْ لَبِثْتُمْ إِلَّا عَشْرًا ﴿١٠٣﴾ نَحْنُ أَعْلَمُ بِمَا يَقُولُونَ إِذْ يَقُولُ
أَمْثَلُهُمْ طَرِيقَةً إِنْ لَبِثْتُمْ إِلَّا يَوْمًا ﴿١٠٤﴾

دواى گێڕانه‌وه‌ی سه‌رگورشته‌ی هه‌زره‌تی موسا عليه السلام و‌قه‌مه‌که‌ی. پهره‌ردگار نه‌وه بۆپێغه‌مبه‌ر ﷺ پوون ده‌کاته‌وه: که‌گێڕانه‌وه‌ی به‌سه‌ره‌اتی که‌له پێشینه‌کانی وه‌کوو عا‌دو نه‌ مودو قه‌ ومی لوط و نه‌صه‌ابوله‌یکه‌و سه‌ره‌نجامیان، نه‌وه جو‌رتکه له‌موه‌عجیزه بۆ تۆو، دل‌دانه‌وه‌و په‌ند وه‌رگرتن و ته‌مى خواردنی هه‌لگرانی نایینه. نه‌جاز دوا به‌دواى نه‌وه مونه‌سبه: که‌باسی ته‌فسیری ره‌وان

سزای نهوانه بکا: که پشت له بانگهوازی قورئان هه لده کهن. ده فهرموی:
 ﴿كَذَلِكَ نَقُصُّ عَلَيْكَ مِنْ أَنْبَاءِ مَا قَدْ سَبَقَ﴾ واته: ئەمى موحه مەد! ههروه کوو چۆن
 بهوشیوه جوان و سدرنج پاکیشه چیرۆکی موسا عليه السلام مان بۆ گێڕایتهوه: باسی
 نهوه مان بۆ کردی چۆن کرا به فروستادهو نێردرا بۆسر فیرعهون و گهله که ی؟ چۆ
 به سهرهات له گهله نهتهوهی ئیسرائیل و ناکامی ستهمکاران به چی گهیشته؟!
 ئاوا بهو جۆره ههوالی ههندی له پروودای گهله پیشینه کانت بۆ باس
 ده کهین. چیرۆکی ههندی له پیغه مبهرائی پیش تۆ له گهله کانیا ن داو نهو
 پروداوانه ی به سهر گهله کان داهاات بۆتی ده گێڕینهوه، بۆنهوهی دلت دابه زری و
 تهسهلات بی، چاو له ههلس و کهوتی نهو پیغه مبهرائه بکه ی و بزانی چ نازارو
 ناخۆشیه کیان تووش هات به دهست گهله ستهمکارو نه فام
 سه رهقه کانیا نهوه. بێگومان گێڕانهوه ی پروداوی گهله پیشینه کان په ندو
 عیبه ته ی لی و هه ده گیری، چاوو دلی خودا په رستانی پی پون ده بیته وه زانیو
 ئاگاداری به سهر نهو پروداوانه دا ده بیته موعجیزه یه کی تایبه تی بۆ
 پیغه مبهرو نامۆژگاری و نه صیحه ته بۆ هه لگرائی په یامی خودا له هه موو
 شوین و کاتیک دا. ﴿وَقَدْ آتَيْنَاكَ مِنْ لَدُنَّا ذِكْرًا﴾ بێگومان تیه له لایه ن
 خۆمانه وه (ذیکر) مان پی به خشیوی: که بریته یه له قورئانی گهوره، بۆ نه وه ی
 هه موو کاتی یادی خودای پی بکه یه وه، قورئان شیای نه وه یه یاد خه وه به ی،
 چونکه له هه یچ رویه که وه به تال روی تی ناکا، له پیش تۆ هه یچ پیغه مبه ریکی تر
 کتیبی ئاوا ی نه دراوه تی، له خودای زانا و دانا وه نازل کرا وه، هه وال و
 به سهرهاتی رابوردوانی تیدایه، هه والی داها تووی له خۆ گرتو وه. هه یچ
 نامه یه کی تر ناوا هه والی راست و واقیعی رابردو داها تووی له خۆ نه گرتو وه،
 هه رچی نه حکام و یاسای ژیا نه و پیویسته بۆ ژیا ن، تیه دایه. هه رچی
 بهر ژوه ندی ئاده میزادی تیدا بی بۆ ئایین و دنیا و قیامهت نهو شی کردۆته وه،
 هه رچی په وشتی بهرزه تی یدا یه. هه رکسه ی نهو نامه پیژۆزه بکاته یاسای

ژیانی به‌خته‌وهره‌سفر فزای دویاو قیامتہ ﴿ومن اعرض عنه فانه یحمل یوم
القیامۃ وزراً﴾ همرکه‌سی قورنانی پی گه‌یشتبی له‌عده‌بو نا عده‌ب
له‌خاوه‌ن نامه‌کانو له‌غیری نه‌وان، پشتی لی هه‌لکردبی و نیمانی پی
نه‌هینابی و کاری پی نه‌کردبی، بروای پی نه‌بی و نه‌یکاته یاسای ژیانی، هه‌ول
بدات مه‌نه‌ج و پرۆگرامی تر په‌په‌و بکا، نه‌وه بابزانی پۆژی قیامت کۆلی
گرانه، به‌لکوو پشتی پی ده‌شکی و ده‌خړته ناو دۆزه‌خه‌وه. وه‌کوو له‌نایه‌تیکی
تردا ده‌فرموی: ﴿ومن یکفر به من الاحزاب فالنار موعده﴾ (هود/۱۷).

هه‌ر قورنانی پی گه‌یشتبی له‌هه‌ر چین و توژیکی بی، ده‌بی شوینی
بکه‌وی، پابه‌ندی فرمانو نه‌هیه‌کانی بی، قورنان که‌ته‌لۆکی بو‌ونه‌وه‌وه
یاسای ژیانه، نامه‌ی هیدایه‌ت و به‌خته‌وه‌ریه. هه‌ر که‌سیک شوینی بکه‌وی
سه‌ر فرازو به‌خته‌وه‌ره، که‌سیک پشتی لی هه‌لکا به‌دبه‌خت و مال وێرانه،
دۆزه‌خ شوینی مانه‌وه‌ی قیامتیه‌تی. ﴿خالدین فیها﴾ بۆ هه‌تایه هه‌تایه
له‌تۆلی تاوانه‌کانی له‌ناو دۆزه‌خ داده‌مینیتته‌وه‌وه ساته وه‌ختیک لی ی ده‌رناچن!
﴿وساء لهم یوم القیامۃ حملاً﴾ خراب کۆلیکه نه‌وه کۆلی نه‌وان هه‌لیان
گرتوه، خراب سزایه‌کیان ده‌دری له‌پۆژی قیامت دا.

﴿یوم یفخ فی الصور﴾ پۆژی قیامت نه‌وه پۆزه‌یه: که‌جاری دووهم فوو
ده‌کرێ به‌شاخی سووردا بۆ زینلو بو‌ونه‌وه‌وه نه‌جار حیساب و لی‌کۆلینه‌وه.

﴿ونحشر الجرمین یومئذ زرقاً﴾ له‌وه پۆزه‌دا به‌تاییه‌تی تاوانباران پاپیچی
سارای مه‌حشر ده‌که‌مین په‌نگ دینو شین هه‌لگه‌پراو، له‌ترسان و له‌عه‌یه‌تان
ده‌م و چاویان شین ده‌بی. خه‌فته‌بارو په‌شیمان به‌لام په‌شیمانی چ سوود؟!

﴿یتخافتون بینهم ان لبثتم الا عسراً﴾ له‌ناو خۆیاندا چه‌وه سرتیه‌یانه،
هه‌ندیکیان به‌گوێچکه‌ی هه‌ندیکیان دا ده‌چینن: ده‌لێن مانه‌وه‌مان له‌دونیادا
له‌ ده‌ پۆژ زیاتر نه‌بوه، هه‌ر په‌نگه ده‌ شه‌وێک له‌دونیادا بووین. واته کاتیکی
نه‌وان نه‌وه دیمه‌نه سامناکه‌نه‌ی قیامت ده‌بینن، ژیانی دویایان له‌بیر ده‌چیتته‌وه

به کورت و کم ماوهیی دیتوه یادیان.. دیاره ینسان له کاتی تنگانوه ناخۆشی دا دیارترین و ناشکرا ترین شتی له یاد نامیتنی. نهوان له ژیر کاریگهری تنگانوه ترسو و نارجهتی مه حشهردا ژیانی دونیا یان له پیش چاو ده بیته تاوێک و ههر چهند ده کهن و ده کرویتن ناتوان له ده رۆژیک زیاتر بیخه ملینن.

﴿نحن اعلم بما يقولون: اذ يقول امثلهم طريقة ان لبثتم الا يوماً﴾ نيمه زاناترين چي ده لێن: ده باره ی مانه و هیان له دونیادا، له و کاته دا به لای خۆیا نهوه راستگۆ تریان و ساقه لێریان دیته ناخاوتن و گوايه هه له هیان بۆ راست ده کاته وه ده لێ نيمه ته نهها رۆژیک ماوینه وه بهس! ناواو بهو جوړه نهو ته مه نه دورو درێژه ی به سه ری بردو وه له دونیادا (۵۰) سا له سه د سا له که مه ره یان زیاتره لی ی ده بیته تا قه رۆژیک و ههر چهند ده کات زات نا کا به زۆر تری دا بنی، له وانیه ناماده بی کورت تری بکاته وه، به لام بۆ زیاد کردن ناماده نه!! مه به ستیشان نه وه یه: بیان و بدۆزنه وه که ژیا نی دونیا یان هینده کورت و کم ماوه بو و ماوه یان نه بو له نایینی راست حا لی بن و پهیره و ی بکه ن. بۆیه ههر هه ولێ نه وه یانه ژیا نی دونیا یان به کورت له قه له م بدن وه کوو له شو ئینی کی تر دا ده فره مو ی: ﴿و یوم تقوم الساعة یقسم المجرمون ما لبثوا غیر ساعة﴾ (الروم/ ۵۵) یان ده فره مو ی: ﴿قال: کم لبثتم فی الارض عدد سینین، قالوا لبثنا یوماً او بعض یوم فاسأل العادین﴾ (المؤمنون/ ۱۱۲-۱۱۳).

روژی قیامت زهوی و کیوه کان و ناده میزاده کان
حال و وه زعیان چۆن ده بی

وَيَسْأَلُونَكَ عَنِ الْجِبَالِ

فَقُلْ يَنْسِفُهَا رَبِّي نَسْفًا ﴿١٠٥﴾ فَيَذَرُهَا قَاعًا صَفْصَفًا ﴿١٠٦﴾

لَا تَرَى فِيهَا عِوَجًا وَلَا أَمْتًا ﴿١٠٧﴾ يَوْمَئِذٍ يَتَّبِعُونَ الدَّاعِيَ

لَا عِوَجَ لَهُمْ وَخَشَعَتِ الْأَصْوَاتُ لِلرَّحْمَنِ فَلَا تَسْمَعُ إِلَّا هَمْسًا

﴿١٠٨﴾ يَوْمَئِذٍ لَا نَنْفَعُ الشَّفَعَةُ إِلَّا الَّذِينَ أِذْنُ لَهُ الرَّحْمَنُ وَرَضِيَ لَهُمْ

قَوْلًا ﴿١٠٩﴾ يَعْلَمُ مَا بَيْنَ أَيْدِيهِمْ وَمَا خَلْفَهُمْ وَلَا يُحِيطُونَ بِهِ

عِلْمًا ﴿١١٠﴾ وَعَنْتِ الْوُجُوهُ لِلْحَيِّ الْقَيُّومِ وَقَدْ خَابَ مَنْ

حَمَلَ ظُلْمًا ﴿١١١﴾ وَمَنْ يَعْمَلْ مِنَ الصَّالِحَاتِ وَهُوَ مُؤْمِنٌ فَلَا

يَخَافُ ظُلْمًا وَلَا هَضْمًا ﴿١١٢﴾

له وه پیش پهروه دگار باسی حال و چۆنیه تی روژی قیامت و تهنگ و
چه له مه ناسکه کانی کرد، نه مجار به شوین نهوددا باسی پرسیار کردنی نهوانه
دهکا: که پروایان به حشر نیه، پرسیار ده کهن ده لئین: روژی قیامت خودا چی
به کیوه کان دهکا، وه کوو خوین ده میهنه وه یان نا؟ له گهل وه لامی پرسیاره کهدا

ههندی شتی تریش پروون ده کاتمهوه. نمو ناشکرا ده کا: کهلهو پۆژدها زهوی
تخت ده کریو هیچ بهرزایی و تهپۆلکهو چالۆ چوئلی تیدا نامیئنی، خه لکی
به پهلهو بهراکردن به ده دم بانگهوازی کۆبوونهوه ده چنو ناماده ده بن.
بو حیسابو لیکۆلینهوه له ترسان ههست و خوستیان لی ده بری، ده نگه ده نگو
ههراو هۆریایان نامیئنی، شه فاعهت کردن بۆ تاوانباران بی سووده، مه گهر
یه کیئک خودا بیهوی شه فاعهتی لی وهریگری، خودا بۆخۆی ناگاداری هه موو
کارو کرده ویه کیانه، جالهو پۆژدها هه موو سه ریک بۆ خودا نهوی ده کری،
هه موو که سیک به ناچارایی گهر دنکه چی خۆی بۆ خودای بالا دهست و خاوهنی
بوونه وهر راده گه یه نی، خه ساره تمه ند نهو که سه یه له دونیادا سته می له خۆی
کرد بی هاوه لی بۆ خودا دانابی، سه ریچی فه رمان و نه هیه کانی خودای کرد بی.
به لام خودا په رستان چاوه روانی په حه تی یه زدان ترسی نه وه یان نه
له خراپه کانیان زیاد بکری و له چاکیان که م بکریتمهوه.

ئیبنو موندیر له ئیبنو جو ره یجهو رپوایهت ده کا ده لی: قور هیشیه کان
پرسیاریان له پیغه مبه ر ﷺ کرد وتیان: نهی موحه ممه د! رۆژی قیامهت خودای
تۆ چی له م کتوانه ده کا؟ ئیتر په روه ردگار بۆ وه لامی نهوان نه م نایه تهی نازل
کرد: که ده فه رموی: ﴿وَيَسْأَلُونَكَ عَنِ الْجِبَالِ﴾ واته: نهی موحه ممه د!
موشریکه کان په رسیارت لی ده که ن ده ربارهی حالۆ وه زعی کتوه کان ناخۆ وه کو
خۆیان ده میئنمه وه، یان لاده چن؟ ﴿فَقُلْ يَنْسِفُهَا رَبِّي نَسْفًا﴾ بلی خودای من
کتوه کان ووردو خاش ده کاو هیچیان له شوینی خۆیان وه کوو خۆیان نامیئن
ده بنه تهپو تۆزو به هه وادا بلاو ده بنه وه ﴿فَيَذَرُهَا قَاعًا صَفْصَفًا لَا تَرَى فِيهَا﴾
عو جاً ولا امتاً دوای نه وه کتوه کان ئاوا ده کاته تهپو تۆز، نه بچار زهوی
هه مووی ده کاته ده شتیکی کاکی به کاکی په وه کو دره ختو شینایی تیدا نه،
به رزایی و تهپۆلکهو چالۆ چوئلی تیدانابینی.

﴿يَوْمَئِذٍ يَتَّبِعُونَ الدَّاعِيَ لَا عِوَجَ لَهُ﴾ جالهو پۆژدها ئاده میزاده کان
به پهلهو بی دواکهوتن که بانگه گر بانگیان ده کا بۆ ده شتی مه حشه ر، چۆنیان

فرمان پی بکا بعده‌نگییه‌وه دینو که‌سیان خو‌لانا‌دا، ناتوانن خو بشپرنه‌وه،
 بدلکو به‌پله‌وه به‌هله‌داوان شوینی ده‌که‌ون، وه‌کو له‌شوینیکی تردا
 ده‌فرموی: ﴿مَهْطَعِينَ إِلَى الدَّاعِ﴾ (القمر/۸) به‌راستی دیمه‌نیکی سامناکه‌و
 هه‌تابیری لی بکه‌ینه‌وه زیاتر ترسناک ده‌بی، سهر سوپمان و حه‌به‌سامان توش
 دی. ئەو هه‌موو که‌ژو کتوه دا‌کو‌تراوانه ئەو هه‌موو شاخه سه‌خت و سهر
 که‌شانه هه‌موویان وردو هار بکرین. نه‌جار ئەو هه‌موو ئاده‌میزاده: که‌هر
 خودا ژماره‌یان ده‌زانی و ده‌زانی چهندو چۆنن؛ هه‌موویان کو بکرینه‌وه و پاپیچی
 سارای مه‌حشر بکرین، بی ئەوه‌ی که‌س بتوانی سهرپیچی بکا، خو‌پاش بدا،
 منجه منج و لادانیکی هه‌بی، هه‌موویان ملکه‌چ و سهر شوپ ریز ده‌به‌ستو
 به‌ره‌و ده‌شتی مه‌حشر ده‌که‌ونه ری. به‌پیچه‌وانه‌ی جیهانه‌وه که‌سهرپیچی
 بانگ‌خو‌زانی نیسلام ده‌که‌من، به‌رویاند ده‌چنه‌وه، به‌ره‌نگاریان ده‌بنه‌وه چنه
 بازو ده‌م درێژو چه‌قاوه‌سو! له‌وی هیچ سهرپیچی و فرت و فیلتیکیان نامینی.

﴿وَوُخْشِعَتِ الْأَصْوَاتُ لِلرَّحْمَنِ فَلَا تَسْمَعُ إِلَّا هَمْسًا﴾ بی ده‌نگیه‌کی سامناک بالی خو‌ی
 به‌سهر مه‌حشرده‌ ده‌کیشی و هیچ که‌س ده‌نگی لی‌وه نایه، ژاوه ژاوو قیره‌و
 هه‌را هه‌را نامینی، مه‌گهر له‌ ژیر لی‌وه‌وه چه‌یه‌که‌ بکه‌ن ئەویش نابیستری
 دیمه‌نیکی ترسناکه‌و تابلای سامناکه، ده‌شتی مه‌حشر پر بووه له‌ئاده‌میزاد
 چاو هه‌رچهند دوور بین بی، نه‌مسهر و سهری نابینی، هه‌موو ئەو مه‌خلوقاته
 کش و مات، بی ده‌نگ و خشپه، قسه‌ کردنیان چه‌و سهرته‌یه
 پرسیارلیک کردنیان له‌ژیر لی‌وه‌وه نه‌بجام ده‌دی، ترس ئەو جیهانه‌ی داپۆشیوه.
 هه‌موویان سهر کزو داماوو گهردنکه‌چی خودای خاوه‌ن ده‌سه‌لات و دادپه‌روه‌رن!
 ﴿يَوْمَئِذٍ لَا تَنْفَعُ الشَّفَاعَةُ إِلَّا مَنْ أَذِنَ لَهُ الرَّحْمَنُ﴾ له‌و رۆژده‌ شه‌فاعه‌ت و
 تکا‌کردنی که‌س سوود به‌که‌س ناگه‌یه‌نی مه‌گهر خودا له‌وه پیش تیزن بدا
 به‌شه‌فاعه‌ت بو‌ کردنی و ﴿وَرَضِيَ لَهُ قَوْلًا﴾ له‌وه پیش رازی بو‌ویی له‌ قسه‌و
 ناخاوتنی شایه‌تومان و گرفتاره‌کانی په‌سه‌ند بو‌وبن و خودا لی وهر‌گرتن، هه‌ر
 شه‌فاعه‌ت و تکا‌کردنیک خودا وه‌ری نه‌گری و تیزنی پی نه‌دا نا‌کری و جی

ناگرى، چونكه بۆ خۆى خاوه نمو دهسه لاتى موطله قى هميه له بونوه ردا چى
 بوى و چۆنى بوى هەر نهوه دیتسه جى! وه كوو له نایه تىكى تر دا ده فرموى:
 ﴿من ذا الذى يشفع عنده الا باذنه﴾ (البقرة/ ۲۵۵) يان ده فرموى: ﴿وكم من
 ملك السموات لا تغنى شفاعتهم شيئاً الا من بعد ان ياذن الله لمن يشاء
 ويرضى﴾ (النجم/ ۲۶) يان ده فرموى: ﴿ولا يشفعون الا لمن ارتضى وهم
 من خشيته مشفقون﴾ (الانبيا/ ۲۸) يان ده فرموى: ﴿يوم يقوم الروح
 الملكة صفاً لا يتكلمون الا من اذن له الرحمن وقال صواباً﴾ (النبأ/ ۳۸).

عيللهت و هۆكارى نهوه: كه ده بى شه فاعهت و تكا كردن په زامه ندى
 خوداى له سهر بى، به بى تيزنى خودا شه فاعهت نابى. نهوه يه: چونكه خودا
 بۆ خۆى ﴿يعلم ما بين ايديهم وما خلفهم، ولا يحيطون به علماً﴾ ده زانى چى
 له پيش بهنده كانى دايه و چيان توش دى له په رداوى قيامهت و نهوهى له پاش
 خويان جى هيشتهوه و نه نجاميان داوه له دونيادا..

يان ماناكى به پيچه وانوه يه، واته: خودا ناگاداره به سهر نهوهى له پيش
 ده ستيا بووه و نه نجاميان داوه له كارو بارى دونيا و همروا نهوهى له دوايانوه دى
 له پاداش و سزاي پوژى قيامهت.

به كورتى خودا ناگاداره به مه خلو قاتى خۆى له هه موو بارى كه وه، به لام
 زانيارى بهنده كانى په به زات و صيفات و زانيارى خودا نابا. به باشى خودا
 نانسو ناگادارى زانست و زانيارى خودا نين.

﴿وعنت الوجوه للحى القيوم﴾ هه موو روخسارو سهر و مليك زه ليل و كزو
 داماو، هه موو كهس سهر شوږو ملكه چو بى دهسه لاته له ناست نهو خودا يه
 هه ميشه زيندوه و مردنى به سهر دا نايه، راگرى هه موو شتيكه و هه موو
 بونه وه به ويست و نيراده و پلانى نهو هه لده سوږى و كار ده كا.

﴿وقد خاب من حمل ظلماً﴾ خه ساره ته ندو مالتو ترانه كه سيك كه ميكي
 لهسته مكارى و شريك تيدا بى. پيغه مبهرد ■ ده فرموى: ﴿اياكم والظلم فان

الظلم ظلمات يوم القيامة، والخبية كل الخبية وهو به مشرك، فان الله يقول: ﴿ان الشرك لظلم عظيم﴾ ((لقمان/۱۳).

نه جمار دوا به دواى باسى سته مكاران و هره شه كردن ليان باسى خودا
په رستان ده كاو ده فرموى: ﴿ومن يعمل من الصالحات، وهو مؤمن فلا
يخاف ظلماً ولا هضماً﴾ هره كه سيك نمركى سهرشاني خوى جى به جى بكاو
و تپراى كرده وى باشى نيمانى دامه زراوى هدى؛ پرواى به تاك و تهنه اى خودا،
پاستى پيغه مبه ران و نامه كانيان و هاتنى پيغه مبه ران و ناوهرؤكى نامه كانيان و
هاتنى رؤزى قيامت هدى؛ نموه ترسى نموه نيه هيچ جهورو سته ميكي لى
بكرى بدم جوړه له خراپه كاريه كانى زياد بكرى، يان به بى تاوان سزا بدرى.
هه روا ترسى نه و هشى نيه: كه له كرده و به باشه كانى كه م بكرتته و، مافى پيشيل
بكرى!

قورئان به زويانى عه ره بى نازل بووه، ده بى پيغه مبه ر ۱۱۳
تا كوئايى سروس گوى رابگرى و قورئانه كه نه ليتته و

وَكَذَلِكَ أَنْزَلْنَاهُ قُرْآنًا عَرَبِيًّا

وَصَرَفْنَا فِيهِ مِنَ الْوَعِيدِ لَعَلَّهُمْ يَتَّقُونَ أَوْ يُحْدِثُ لَهُمْ ذِكْرًا ۝۱۱۳

فَنَعْلَى اللَّهِ الْمَلِكُ الْحَقُّ وَلَا تَعْجَلْ بِالْقُرْآنِ مِنْ قَبْلِ أَنْ

يُقْضَىٰ إِلَيْكَ وَحْيُهُ وَقُلْ رَبِّ زِدْنِي عِلْمًا ۝۱۱۴ وَلَقَدْ عَهِدْنَا

إِلَىٰ آدَمَ مِنْ قَبْلِ فَنَسَىٰ وَلَمْ يُجِدْ لَهُ عَزْمًا

ده‌بارهی هۆکاری نازل‌بوونی نایه‌تی (۱۱۴) ﴿وَلَا تَعْجَلْ بِالْقُرْآنِ﴾ نیینو
 نه‌بی حاتم له (السّدى) ریوایه‌ت ده‌کا: ده‌لی: پیغه‌مبەر ﷺ عاده‌تی وابوو:
 که‌جویرائیل نیگای بۆ ده‌هینا زۆر هه‌ولێ ده‌دا خیرا له‌به‌ری بکا، ته‌نانه‌ت
 خۆی زۆر مانده‌ ده‌کرد نه‌وه‌کوو جویرائیل له‌لای ب‌پرواوه‌شتا له‌به‌ری
 نه‌کرد‌بی.

نێتر په‌روه‌ردگار نایه‌تی ﴿وَلَا تَعْجَلْ بِالْقُرْآنِ﴾ ی نازل‌کرد..
 له‌فه‌رموده‌ی سه‌حیح دا له‌نێبنو عه‌بباسه‌وه‌ ریوایه‌ت کراوه‌: ده‌فه‌رموی: هه‌ر
 کاتی‌ک جویرائیل قورئانی بۆ ده‌هینا، هه‌ر که‌نایه‌تی‌کی بۆ ده‌خوینده‌وه‌ خیرا
 خیرا نه‌ویش له‌گه‌لی ده‌گوت‌وه‌ بۆته‌وه‌ی زوو فێری ببی و له‌به‌ری بکا.
 نێتر خودای ته‌عالا فه‌رمانی پێ‌کرد: که‌ته‌وه‌ عاده‌ته‌ واز لی‌بێنی و
 پێ‌گایه‌کی ناسانه‌تر بگرێته‌ به‌ر.

جاوه‌کوو له‌وه‌ پێش باسی ته‌وه‌ی کرد: که‌چۆن دونیا خراپ ده‌بی و
 سیسته‌می زه‌وی تێک ده‌چێ، هه‌ره‌شه‌ی ته‌وه‌ پۆژه سامناکه‌ی له‌ناده‌میزاد
 کرد: ته‌جار ته‌وه‌ ده‌چه‌سپێنی: که‌قورئان به‌زوبانی عه‌ره‌بی ناشکراو روون نازل
 کراوه‌، ته‌وه‌ش دوپات ده‌کاته‌وه‌: که‌ته‌م قورئانه‌ نامه‌یه‌کی به‌سوده‌ بۆ
 نا‌ده‌میزادو گه‌لی‌ک شتیان بۆ روون ده‌کاته‌وه‌، داوا‌یان لی‌ده‌کا په‌ند له‌گه‌لو
 نه‌ته‌وه‌کانی رابردوو وه‌ریگرن، ته‌جار تاک و ته‌نه‌ایی خودا ده‌چه‌سپێنی و
 ته‌وه‌ش راده‌گه‌یه‌نی: که‌ خودای خاوه‌ن فه‌ضل قورئان له‌دل و مێشکی
 پیغه‌مبەر دا ﷺ جێگیر ده‌کا و ناهێلێ لی‌ی تێک بچێ یان له‌بیری بجێته‌وه‌.
 ده‌فه‌رموی: ﴿وَكَذَلِكَ أَنْزَلْنَاهُ قُرْآنًا عَرَبِيًّا﴾ وه‌کوو چۆن نایاتی هه‌ره‌شه‌وه‌
 گوپه‌شه‌مان نازل‌کردون، هه‌ر به‌و جوړه‌وه‌ له‌سه‌ر ته‌م بارو شتیه‌ قورئانمان نازل
 کردوه‌، قورئانی‌که‌ به‌زوبانی عه‌ره‌بی نێردراوه‌ بۆته‌وه‌ی لی‌ی حالی‌ ببنو فێری
 خوینده‌ته‌وه‌ی بین.

﴿وَصَرَفْنَا فِيهِ مِنَ الْوَعِيدِ لَعَلَّهُمْ يَتَّقُونَ أَوْ يُحْدِثُ لَهُمْ ذِكْرًا﴾ بەشىۋى جۇزار، جۇر لەم قورئاندا ھەر ۱۷ شەمان لەئادەمىزاد كىردۈە ترساندومانن ھەر ۱۷ شەمان ترساندەنە كاغان دوبارە سى بارە كىردۈتەۋە بۇ ئەۋەى لەخودا بىرسىن و خۇيان لەسەرىپچىكىردنى بىپارىزن! ئەۋ ھەر ۱۷ شەمان ترساندەنە كار لەدلىيان بكا و پەندو عىبەت و ھەرىگىرن و بەخۇياندا بچەنەۋە روۋىكەنە خودا پەرسىتى و طاعە تىكرىن. ئەمجار دواى تە عظيم و پەسنى قورئان پەروەردگار باسى گەۋرەۋى و شىكۈمەندى خۇى دەكا و دەفەرمۇى: ﴿فَتَعَالَى اللَّهُ الْمَلِكُ الْحَقُّ﴾ گەۋرەۋە شىكۈمەندە، بەرزو پاك و پلندە ئەۋ خودايەى ناۋى (الله) يەۋ قورئانى نازل كىردۈە، پادشاۋ مەلىكىتىكى ھەق و راستە، خاۋەن بىپارو كار بەدەستىكى پەھايە، فەرمان و نەھىيەكانى دروست و پەۋان، خودايەكى بالادەست و بەرزو پىرۋزە، جىگرو دامەزراۋە، بەكەس لەخودايەتى ناكەۋى، شايانى ئەۋەپەچاۋە پروانى بەلئىن و مەترسى لەھەر ۱۷ شەكانى بىرى. خودايەكە عىقاب و پاداش بەدەس خۇيەتى، عەدالەتكارە ھەتا پىغەمبەرنەنئىرى و پەيامى خۇى بە خەلكى نەگەيەنى، كەس سزا نادا، ئاشكرايە ئەمە ھەلئانى موسولمانانە بۇ ئەۋەى خوۋىدەنە خۇيىندى قورئان و لىكۈلئىنەۋەۋ وورد بوۋنەۋە تىيدا. نامازەيە بەۋە: كەفەرمان و نەھىيەكانى لەدۇنياۋ قىامەتدا بۇ بەرزۋەندى، ئادەمىزادەن، ھەر كەسپك سەر پىچىيان بكا خودا پىسۋاى دەكا، ئادەمىزادى عاقل و ھۆشەند كەسپكە بە دل و بەگيان روۋ بىكاتە قورئان و بەتەۋاۋى بىكاتە بەرنامەى ژيانى خۇى! بەمۋ لى لانەدا. ئەمجار فەرمان بەپىغەمبەر ﷺ دەكا و دەفەرمۇى: ﴿وَلَا تَعْجَلْ بِالْقُرْآنِ مِنْ قَبْلِ أَنْ يَقْضَى إِلَيْكَ وَحْيُهُ﴾ بەلە مەكە لەخۇيىندەۋەى قورئان، بەم جۇرە لەگەل جوبرائىل دا بىلئىنەۋە. ھەتا جوبرائىل لەگەياندنى سىروش بۇلاى تۆ نەبىتەۋە، تۆ خۇيىندەۋەكەى دووبارە مەكەۋە.

نه‌وه بوو پیغه مېهر ﷺ همر کاتې جویرائیل سروشې بۆده هیټاؤ بۆی ده‌خوینده‌وه له‌گه‌لّ خویندنه‌وه که‌ی جویرائیل دا وشه به‌وشه نه‌ویش له‌به‌ر خوینه‌وه ده‌خوینده‌وه. ده‌ترسا له‌وه‌ی جویرائیل له‌لای برّوا، نه‌م به‌ته‌واوی له‌به‌ری نه‌کردبې، نیتر به‌م نایه‌ته‌ جله‌و گیرې له‌مو کاره لی‌کرا، چونکه وی ده‌چی خه‌ریک بوون به‌وتنی وشه‌یه‌ک له‌بیستنی وشه‌ی دوا نه‌و مه‌شغوئی بکا. فەرمانی پی‌کرا: که‌له‌کاتې گه‌یاندنی سروش بۆی له‌لایه‌ن جویرائیل‌ه‌وه نه‌و ته‌شریفی بی‌ده‌نگ بی‌و گوئیچکه‌و دلی خوئی بۆ بکاته‌وه. نه‌م بۆخوئی بیخوینیته‌وه، وه‌توو له‌نایه‌تیکی تردا ده‌فرموی: ﴿لَا تَحْرُكْ بِهِ لِسَانَكَ لِتَعْجَلَ بِهِ، إِنْ عَلَيْنَا جَمْعُهُمْ وَقِرَانُهُ، فَاذْأِ قِرَانَاهُ فَاتَّبِعْ قِرَانَهُ، ثُمَّ إِنْ عَلَيْنَا بَيَانُهُ﴾ (القیامة/۱۶-۱۹).

به‌کورتی: ده‌فرموی: نه‌ی موحه‌مه‌د! له‌کاتې نازل‌بوونی نیگا بۆسه‌رت نه‌تۆ بی‌ده‌نگ به‌: که‌فریشته له‌خویندنی سروه‌که ته‌واو بوو نه‌جار تۆ بیخوینه‌وه. له‌وه مه‌ترسه که‌له‌بیرت بجیتته‌وه چونکه نی‌مه قورئاغان بۆ ناردویه خواری و ناهیلین له‌بیرت بجیتته‌وه.

که‌واته له‌جیاتې نه‌وه‌ی په‌له‌بکه‌و، داوا له‌خودا بکه‌و لی‌ی بیارپیره‌وه ﴿وَقُلْ رَبِّی زِدْنِی عِلْمًا﴾ بلی: خودایه! زانیاریم بۆ زیاد بکه‌.

تیرمیزی و نی‌بنو ماجه‌و به‌زار له‌نه‌بو هور‌ه‌یرپه‌وه ریوایه‌ت ده‌که‌ن: ده‌فرموی: پیغه مېهر ﷺ ده‌فرموی: ((اللّهُمَّ انْفَعْنِی بِمَا عَلِمْتَنِی، وَعَلِمْنِی مَا یَنْفَعْنِی، وَزِدْنِی عِلْمًا، وَالْحَمْدُ لِلّٰهِ عَلٰی کُلِّ حَالٍ، وَاعُوْذُ بِاللّٰهِ مِنْ حَالِ اَهْلِ النَّارِ)).

نی‌بنو مه‌سه‌وود که‌ته‌م نایه‌ته‌ی ده‌خوینده‌وه نه‌م دوعایه‌ی ده‌کرد (اللهم: زدنای ایماناً و فقهاً و یقیناً و علماً) خودایه: برّواو تیگه‌ییشتن و دنیایی و زانیاریم زیاد بکه‌.

جبروکی نادم ﷻ لهناو بههشت داو دهرکردنی لهوی

وَلَقَدْ عَهِدْنَا

إِلَىٰ آدَمَ مِنْ قَبْلُ فَنَسِيَ وَلَمْ نَجِدْ لَهُ عَزْمًا ﴿١١٥﴾ وَإِذْ قُلْنَا

لِلْمَلَائِكَةِ اسْجُدُوا لِآدَمَ فَسَجَدُوا إِلَّا إِبْلِيسَ أَبَىٰ

﴿١١٦﴾ فَقُلْنَا يَتَّعِدُ إِنَّ هَذَا عَدُوٌّ لَكَ وَلِزَوْجِكَ فَلَا يُخْرِجَنَّكَ

مِنَ الْجَنَّةِ فَتَشْقَى ﴿١١٧﴾ إِنَّ لَكَ أَلَّا تَجُوعَ فِيهَا وَلَا تَعْرَى ﴿١١٨﴾

وَأَنَّكَ لَا تَظْمَأُ فِيهَا وَلَا تَصْحَى ﴿١١٩﴾ فَوَسَّوَسَ إِلَيْهِ

الشَّيْطَانُ قَالَ يَتَّعِدُ هَلْ أَدُلُّكَ عَلَى شَجَرَةِ الْخُلْدِ وَمُلْكٍ

لَا يَبُلَىٰ ﴿١٢٠﴾ فَأَكَلَا مِنْهَا فَبَدَتْ لَهُمَا سَوْآتُهُمَا وَطَفِقَا

يَخْصِفَانِ عَلَيْهِمَا مِنْ وَرَقِ الْجَنَّةِ وَعَصَىٰ آدَمُ رَبَّهُ فَغَوَىٰ ﴿١٢١﴾

ثُمَّ اجْبَنَهُ رَبُّهُ فَتَابَ عَلَيْهِ وَهَدَىٰ ﴿١٢٢﴾ قَالَ أَهْبِطَا مِنْهَا

جَمِيعًا بَعْضُكُمْ لِبَعْضٍ عَدُوٌّ فَإِمَّا يَأْتِيَنَّكُمْ مِنِّي هُدًى

فَمَنِ اتَّبَعَ هُدَايَ فَلَا يَضِلُّ وَلَا يَشْقَى ﴿١٢٣﴾ وَمَنْ أَعْرَضَ عَنِّي

ذِكْرِي فَإِنَّ لَهُ مَعِيشَةً ضَنْكًا وَنَحْشُرُهُ يَوْمَ الْقِيَمَةِ
 أَعْمَى ﴿١٢٤﴾ قَالَ رَبِّ لِمَ حَشَرْتَنِي أَعْمَى وَقَدْ كُنْتُ بَصِيرًا ﴿١٢٥﴾
 قَالَ كَذَلِكَ أَنْتَ أَهْلُ تُنَاسٍ وَأَيْنَمَا فَتَنِسِنَّهَا وَكَذَلِكَ الْيَوْمَ تُنسى ﴿١٢٦﴾ وَكَذَلِكَ
 نَجْزِي مَنْ أَشْرَفَ وَلَمْ يُؤْمِنْ بِثَابِتِ رَبِّهِ وَلَعَذَابُ الْآخِرَةِ أَشَدُّ
 وَأَبْقَى ﴿١٢٧﴾

نهمه جاری شهشهمه قورئان چیرۆکی ئادهمان عليه السلام بۆ دهگێڕیتهموه، لهوه
 پیش پێنج جاری ترله سوره تی (البقرة، الاعراف، الحجر، الاسراء، الكهف) دا
 سهر گورشتهی باوه ئادهمی گێراوه تهموه. نهمه شهشهم سوره تهمو شهشهم جاره
 قورئان نهم چیرۆکه دهگێڕیتهموه، ههر جارهش ئوسلوبو شیوهی چیرۆکه که
 دهگۆڕی.

چیرۆکهکانی قورئان له شوێنی خۆیاندا دههیندرینو له گهڵ پیشهوهو
 پاشهوهی چیرۆکه کهدا گونجاوهو جۆشی خواردوه.

بۆ نمونه: کهلیره دا چیرۆکی ئادهم عليه السلام دینی، لهپیشیهوه باسی
 پهله کردنی پیغه مبهری ﷺ کردوه: کهله کاتی وهرگرتنی سروش دا خیرا خیرا
 له گهڵ جوبرائیل دا پیت به پیت و شه به وشه له بهر خۆیهوه ده یۆیندهوه
 نهوه کوو له بیری بجیتهموه، وهله چیرۆکی باوه (ئادهم) یش دا خالی له بیر
 چونهوهی بهزهقی هیناوه.. ههروهها لهوه پیش له سوره ته کهدا باسی په جمهت و
 ربیعایه تی خودای کردوه بۆ بهنده ههلبژاردهکانی، لیژهش دا له چیرۆکی ئادهم
 دا نهمه ناشکرا دهکا: که پهروهر دگاری ئادهمی ههلبژاردوهو تۆیهی لی وهرگرتوهو

هیدایه‌تی داوه. شه‌جار به‌شوین شه‌ودا دیمه‌نیکی قیامت نیشان ده‌دا:
 که‌وینه‌ی سهره‌نجامی ه‌ردوو کۆمه‌لی خودا پرستانو یاخی بوان ده‌کی‌شی!!
 به‌شیوه‌یه‌کی گشتیش ناماژه به‌وه ده‌کا: که‌به‌گوی کردنی ساده‌میزاد بۆ
 شه‌یتان شتیکی کۆنه‌و تازه‌داها‌توو نیه، سروشتی ناده‌می وادار‌نیراوه:
 که‌فرمانو نه‌هییه‌کانی خودایان له‌یاد ده‌چی، وه‌ک‌وو چۆن باوه‌ ناده‌میان کاتی
 فرمانی پی‌کرا: که‌له‌ داری گه‌م نه‌خوا، نه‌هییه‌کی له‌بیر چوو له‌داری گه‌می
 خواردو توشی نه‌و هه‌موو کویره‌وه‌ری و ده‌ردی سهریه‌هات. شه‌جا پادا‌شتی
 خودا پرستانو سزای سهر‌پی‌چی‌کاران دیاری ده‌کاوه‌ده‌فرموی:

﴿وَلَقَدْ عَهِدْنَا إِلَىٰ آدَمَ مِنْ قَبْلِ، فَنَسِيَ وَلَمْ نَجِدْ لَهُ عِزْمًا﴾ سویند به‌خودا
 ئیمه له‌وه پیشو له‌کاتی خۆیدا نامۆژگاری ناده‌مان کرد: که‌له‌ شه‌و دره‌خته
 نه‌خوا، که‌چی فرمانی خودای له‌بیر چوو، به‌گویه‌ی فرمانو نه‌هییه‌کانی
 خودا هه‌لسو که‌وتی نه‌کرد، له‌داره‌که‌ی خواردو گویی به‌نامۆژگاریه‌کانی
 خودا نه‌دا. به‌مه‌رجیک له‌وه‌پیش عه‌زمو بریاری نه‌دابوو شه‌کار شه‌نجام بدا،
 چونکه‌ بریاری دا که‌له‌و داره‌ نه‌خوا به‌لام پاشان له‌بیری چوو. که‌شه‌یتان ده‌نه
 ده‌نه‌ی دا. خۆی بۆنه‌گیراو له‌داره‌که‌ی خوارد ئیمه‌ هی‌زو توانای پابه‌ند بوون
 به‌به‌لینه‌کانیمان تیدا نه‌دی.

ئیب‌نو نه‌بی حاتهم له‌ئیب‌نو عه‌بباسه‌وه رپ‌وايه‌ت ده‌کا ده‌فرموی: بۆیه
 نهم پی‌ره مه‌خلوقاته ناو‌نراوه (ئینسان) چونکه‌ نامۆژگاری کراو له‌بیری چوو.
 مه‌به‌ست به‌ (عه‌هد) له‌نایه‌ته‌که‌دا فرمانو نه‌هی په‌روه‌ردگاره‌ ناده‌م
 نامۆژگاری کرا له‌داره‌که‌ نه‌خواو نزیک‌ی نه‌که‌وینه‌وه، به‌لام پاشان شه‌یتان
 فرسه‌تی لی‌هیناو هه‌لی خه‌له‌تان‌دو له‌به‌رده‌م چاوو راوی شه‌یتان‌دا خۆی بۆی
 رانه‌گیرا. ناده‌م رینگای پی‌درا‌بوو: که‌له‌به‌رو بوومی هه‌موو دره‌خته‌کانی
 به‌هه‌شت بخوا جگه‌ له‌به‌ری دره‌ختیک، شه‌وش بۆ تا‌قی‌کردنه‌وه بوو، شتیکی
 پی‌ویست بوو بۆ په‌روه‌رده‌ کردنو پی‌گیه‌اندن، بۆشه‌وه‌ی به‌ر به‌ره‌کانی نه‌فسو

شه‌یتان بکا، که‌سایه‌تی خۆی بچه‌سپیتنی، همر کاتی ویستی بتوانی خۆی له‌کۆت و قه‌یدی هموا پرزگار بکا، وره به‌رزو خۆراگری ئاره‌زوه‌کانی نه‌یکه‌نه به‌نده‌ی زه‌لیلی خۆیان!

چونکه هه‌تا ناده‌میزاد بتوانی به‌ر به‌ره‌کانی نه‌فس و شه‌یتان بکا، بتوانی ئاره‌زوه‌کانی بپه‌یجته‌وه‌و به‌سه‌ریاندا زال ببی پله‌ی ناده‌میزادی به‌رز ده‌بیته‌وه، هه‌تا ده‌سته و هسان و لاوازو په‌که‌کوته‌ بی به‌رامبه‌ر ئاره‌زوه‌کانی نه‌وه له‌ پله‌و پایه‌ی ناده‌مییه‌تی نزم ده‌بیته‌وه‌و پاده‌ی ناژه‌لپیتی تیدا بالا ده‌بی!

جا له‌به‌ر نه‌وه هیکمه‌تی په‌روه‌ردگار داخوازی نه‌وه بوو: به‌و جوړه چاودیری ناده‌میزاد بکا، به‌تاقی بکاته‌وه‌و له‌بۆته‌ی تاقیکردنه‌وه‌دا قالی بکا، بۆنه‌وه‌ی ناماده‌ی بکا بۆ جینشین له‌سه‌ر زه‌وی و نه‌و کاره‌ گرنگه‌ی پی بسپیری و نه‌ویش به‌لیهاتوویی نه‌نجامی بدا، هیژی به‌رگری و خۆراگری تیدا بو‌روژینی و گه‌شه‌ی پی بکا، چاوی بکاته‌وه‌و به‌سه‌ر نه‌و هه‌موو کی برکی و بی‌نه‌و به‌ره‌یده‌ا: که‌چاوه‌روانی ده‌کا له‌داها‌تو‌ودا. ناماده‌ی بکا بۆ به‌ر به‌ره‌کانی کردن و به‌گژدا چوونه‌وه‌ی به‌تال و به‌تال خوازان و چه‌سپاندنی هه‌ق و راستی له‌ سه‌ر نه‌و زه‌وییه‌ی: که‌ده‌بیته‌ جی نشین تی‌یدا. هه‌لویستی خۆی دیاری بکا له‌نیوان نه‌و ئاره‌زوو مه‌به‌ستانه‌ی شه‌یتان له‌پیش چاوی ده‌یان پازینیه‌وه، له‌به‌رامبه‌ر ویست و تیراده‌ی مرۆفانه‌ی خۆی و نه‌و عه‌ه‌لو په‌یمانیه‌ی به‌ په‌روه‌ردگاری داو!

به‌کورتی په‌روه‌ردگار به‌و جوړه ناده‌می به‌تاقی کرده‌وه‌و وه‌سیه‌تی خۆی پی پاگه‌یاند، به‌لام له‌م تاقیکردنه‌وه‌و به‌رامبه‌ریکردنه‌دا وه‌کوو پیویست ده‌ر نه‌چوو. وه‌سیه‌ت و فه‌رمانه‌که‌ی به‌گرنگ نه‌گرت و پییه‌وه‌و پابه‌ند نه‌بوو، واته له‌به‌ری دره‌خته‌ قه‌ده‌غه لی‌کراوه‌که‌ی خو‌ارد!

نه‌جار په‌روه‌ردگار ته‌فصیلاتی پابه‌ند نه‌بوونه‌که‌ی ناده‌م ﷻ پروون ده‌کاته‌وه‌و ده‌فه‌رموی: ﴿وَإِذْ قُلْنَا لِلْمَلَائِكَةِ اسْجُدُوا لِآدَمَ﴾ نه‌ی پیغه‌مبه‌ر

باسی نه‌وه بۆ گه‌له‌که‌ت بکه‌و نه‌وه‌یان بۆ بگی‌پره‌وه: که‌فه‌رمان‌مان به‌ فریشته‌کان کرد که‌سوژده‌ی ریزو ته‌قدیر بۆ ناده‌م به‌رن. ﴿فَسَجِدُوا اِلَّا اِبْلِيسَ اَبٰی﴾ نیت هر موو فریشته‌کان سوژده‌یان بۆ ناده‌م بر دو ریزیان لی‌نا، جگه‌ له‌شه‌یتان نه‌وه سوژده‌ی نه‌برد، خۆی به‌زل زانی و هاویه‌شی فریشته‌کانی نه‌کرد له‌سوژده‌ بردن دا، چونکه‌ حه‌سودی به‌ناده‌م بر دو پی‌ی ناخۆش بوو: که‌په‌روه‌ردگار نه‌وه هر موو نیعه‌تانه‌ی به‌ ناده‌م ﷺ به‌خشی. هه‌لبه‌ته‌ له‌ شوینی تردا به‌دریژی باسی ته‌م به‌سه‌ره‌اته‌ی کردوه، به‌گوێره‌ی پی‌ویست له‌شوینی تردا لایه‌نه‌کانی شی کردونه‌وه، وه‌لی لی‌زه‌دا تاوا به‌کورتی باسی ده‌فه‌رموی چونکه‌ شوینه‌ که‌ شوینی باسکردنی چاکه‌یه‌و باسی چاودیری په‌روه‌ردگار به‌ ناده‌م ﷺ بۆیه دیارده‌ی نیعه‌ته‌کانی خودا به‌سه‌ر ناده‌م دا ﷺ ده‌خاته‌ پروو.

جا که‌ شه‌یتان سه‌رپی‌چی فه‌رمانی نیعه‌ی کردو سوژده‌ی بۆ ناده‌م ﷺ نه‌برد ﴿قُلْنَا يَا اٰدَمُ اِنَّ هٰذَا عَدُوٌّ لَّكَ وَلِزَوْجِكَ﴾ نیعه‌یش وتمان: ته‌ی ناده‌م! باش بزانه‌و دُنیا به‌، ته‌م شه‌یتانه‌ که‌وا فه‌رمانی نیعه‌ی شکاندو خۆی به‌زل زانی، دوژمنی خۆت و هاوسه‌ره‌که‌ته، هه‌رگیز کامه‌رانی نیوه‌ی ناوی، حه‌ز ناکا نیوه‌ له‌خۆشیدا بن، که‌وابی ناگاتان له‌خۆتان بی‌و وریا بن نه‌که‌ونه داوه‌کانیه‌وه، له‌هیچ شتی‌ک دا گوێپایه‌لی مه‌بن، ﴿فَلَا يَخْرُجُنْکُمْ اَمِّنَ الْجَنَّةِ﴾ کاری‌ک مه‌که‌ن شه‌یتان بی‌ته‌ هۆکاری ده‌رکردنتان له‌به‌هه‌شت ﴿فَتَشْقٰی﴾ نیت له‌ناکامی ده‌رکردنتان له‌به‌هه‌شت توشی ده‌ردی سه‌ری و کوله‌سه‌رگی بی‌و بکه‌ونه ناو ته‌نگ و چه‌له‌مه‌ی ژیا‌نه‌وه.

به‌کورتی زۆر وریا به‌و نه‌هتلی شه‌یتان فره‌سه‌ت لی‌ بی‌نی و یتخاته‌ ناو ته‌نگ و چه‌له‌مه‌ی ژیا‌نه‌وه، له‌به‌هه‌شت خۆت و هاوسه‌رت وه‌ده‌رنی و بکه‌ونه هه‌ول‌دانی فه‌راهم هینانی بژیو، تیوه‌ ئیستا له‌به‌هه‌شت دا بی‌ مانه‌و بوون و ده‌ردی سه‌ری بژیوتان بۆ داین کراوه‌..

﴿ان لك الآ تجوع فيها ولا تعرى﴾ يىگومان بۇ تۆۋ ھاۋسەرت ھەموو شىتېك دابىن كراۋە، تىيدا برسى نابىۋ روت و قوت نابىۋ، ﴿وانك لا تظما فيها ولا تضحى﴾ ھەروھە تۆ لەۋىدا تىنوت نابىۋ، گەرمات نابىۋ، واتە: گەرمای خۆر نازارى دەرونت نادا ھەتا تىنۋىسى، نازارى جەستەشت نادا، نايەتەكە برسىتى و روتى خستە پەنا يەكتەرەۋە: چۈنكە برسىتى نازارى ناۋەۋەى جەستەيەۋ روتى نازارى دەرەۋەى جەستەيە. ھەروا تونىەتى و گەرما بوونى جەستەشى خستە پەنايەكەۋە. لەبەر ھەمان ھۆ.

لە بەرامبەر برسىتى و رۆتىدا تىنۋەتى و ۋەبەر خۆر كەۋتنى ھىنا، نەبۋنى ئەم چۈار شتە، يان دەستەبەر بوونى تىرى و پۆشتەيى و تىراۋى و ژىر سىبەرى ھۆكارى خۇشى ژيانن. نادەمىزاد ھەمىشە لەھەۋل و تەقەللادايە بۇ دابىنكردىيان و لەپىناۋ دەستەبەر كردىيان دا زۆر زەھەت و ماندوۋ بوون دەكىشى.

ئەجار دۋاي ئەۋەى بەۋشپۈە رىزى لەنادەم و ھەوا گەرت و نىعمەتى خۇى بەسەردا رشتن و لەپىلانى شەيتان ترساندى، باسى ھەلخەلە تاندن ۋەركردى نادەم ﷺ دەكاۋ گىرۋدە بوونى بەۋسۈەسەى شەيتان رون دەكاتەۋە دەفەرمۋى: ﴿فوسوس اليه الشيطان﴾ شەيتان ختوكەۋ دەندەنەى نادەمىدا ھەلفىريواند، ﴿قال: يا آدم! هل أدلك على شجرة الخلد وملك لا يبلى﴾ ئەى نادەم! شارەزايت بىكەم بۇ خواردن لەبەرۋبۋمى درەختىك كەمايەى خۇشى ھەتا ھەتايى يە، ئانەۋ دارە ھەركەسى لىنى بخۋا قەت نامرى، شەۋكەت و شان و شىكۈمەندى لەكىسى ناچىۋ ملك و دارايى نابىۋتەۋە، واتە: نەگەر لەم درەختە بخۆن ھەرگىز نامرن و لەناۋ ئەم خۇشى و سەلتەنەتەدا دەمىننەۋە. سۈيىندى زۆرى بۇ نادەم و ھەوا خواردو جەختى بۇ كردنەۋە كە ئەۋ راستە لەگەلەيان داۋ بەدلىكى خاۋىنەۋە نامۆزگارىيان دەكا، ۋەكوۋ لەنايەتتىكى تردا دەفەرمۋى: ﴿وقاسمهما انى لكما من الناصحين﴾

(الاعراف/۲۱).. بهائی هائی خه‌لتاندنو له‌خشته‌ی بردن وه‌کوله شوینیکی تردا ده‌فرموی: ﴿فَدَلَاهُمَا بَغْرور﴾ (الاعراف/۲۲).

ده‌بارهی ﴿شجرة الخلد﴾ پیغه‌مبهر ﴿لَه‌فرموده‌یه‌کیدا: که‌نیمام نه‌حمدو نه‌بو داودی طیالیسی له‌نه‌بو هوره‌یره‌و ریوایه‌تیاں ک‌ردوه، ده‌فرموی: ((ان فی الجنة شجرة یسیر الراكب فی ظلها مثلاً عام ما یقطعها، وهی شجرة الخلد)) بیگومان له‌به‌هشت دا دره‌ختیک هه‌یه سوار سه‌د سال به‌ژیر سیبهره‌که‌ی دا ده‌پوا لی‌ی ده‌رناچی نه‌وه دره‌ختی خولده. بیگومان سروشتی ناده‌میزاد واهاتوه‌و واداپ‌یزراوه‌ هه‌زی له‌ته‌مه‌نی در‌یژو «سه‌لاتی نه‌پراوه‌یه‌و هه‌میشه‌ ناواته‌ خواز» بوی. بویه‌ ناده‌م عه‌هدو په‌یمان و تاموژگاری په‌رو‌ردگاری له‌یاد نه‌ماو له‌بیری چوه‌وه. نیت له‌گه‌ل هاوسره‌که‌یدا که‌وتنه‌ سهر ریازی تاوان‌کردنو ﴿فاکلا منها﴾ سهره‌نجام له‌به‌ری داره‌که‌یان خوارد، سهر پیچی فرمانی خودایان کردو گو‌پرایه‌لی شه‌یتانیاں کرد، ﴿فبدت لهما سوأتهما﴾ شهرمگایان ده‌رکه‌وت، پو‌شاکیان له‌به‌ر دارندرا، له‌وه پیتش شهرمگای خویان نه‌ده‌بینی، دوا‌ی خواردنیاں له‌به‌رو بوومی داره‌که‌ شهرمگای خویان بینی.

﴿وطفقا یخصفان علیهما من ورق الجنة﴾ نیت ده‌ستیان کرد به‌داپوشینی شهرمگای خویان به‌گه‌لای دره‌خته‌کانی به‌هه‌شت، ده‌لین: گه‌لای دار هه‌غیریاں به‌جه‌سته‌ی خویانه‌وه ده‌لکاندو عه‌په‌رتی خویانیاں پسی داده‌پو‌شی، ﴿وعصى آدم ریه فغوی﴾ به‌و خواردنه‌ ناده‌م ﴿الطیة﴾ سهر پیچی فرمانی خودای کردو ریگای راستی لی‌گوم بوو، ژیا‌نی له‌خوی و هاوسره‌که‌ی تال کرد.

بیگومان سهر پیچی فرمانی واجب تاوانه، سزادانیش له‌سهر تاوان حه‌ق و عداله‌ته، وه‌لی تاوانی ناده‌م ﴿الطیة﴾ تاوانیکی تاییه‌تییه‌و به‌ته‌رتیب و ته‌دبیری خودای زاناو دانا نه‌نجام دراوه.

بوخاری و موسلیم لهم باره وه فرموده یه کیان له شه‌بوهوره یروه
له پیغه مبه‌ره وه ﷺ ریوایت کردوه ده‌فرموی: ((احتج آدم وموسی، فقال
موسی: یا آدم: انت ابونا اخرجتنا من الجنة، فقال یا موسی اصطفاک
الله عزوجل بکلامه وخط لك بیده یاموسی، اتلومنی علی امر قدره
الله علی من قبل ان یخلقنی باربعین سنة فحج آدم موسی ثلاثاً))^(۱۲).
بیگومان شه تاوانه‌ی ناده‌م ﷺ همرچه‌نده بچوکی شه بووی، به‌لام
په‌روهردگار به گه‌وره‌ی له‌قله‌م داو جاری سه‌ریچی کردن و یاخی بوونی لی
دا، چونکه ناده‌م ﷺ لای خودا پایه به‌رزو خاوه‌ن پتیز بوو. بانمو کاته
پیغه مبه‌ریش نه‌بووی. چونکه به‌نده تالای خودا خاوه‌ن پله‌و پایه بی تاوانی
لی ناشرین تره، ده‌گوتری: (حسنات الابرار سیئات المقربین) چاکه‌ی پیاو چاکان
واده‌بی بۆ نزیکانی خودا ده‌بیته تاوان بۆیه ده‌بی نمو جوړه به‌ندانه زور وریا
بن! چونکه که‌مترین هله بۆ نه‌وان به‌تاوان حلیبه. همر کاریکی ناپه‌وا: به‌و
که‌سانی دیکه تاوان نه‌بی بۆ نه‌وان به‌گوناه ده‌ژمی‌دری، له‌لایه‌کی تره‌وه شه
تاوانه‌ی ناده‌م ﷺ بۆ نه‌ویه رۆله‌کانی ته‌می خواردو ببنو بترسین له‌فرت و
فیلی شه‌یتان.

﴿ثم اجتباه ربه، فتاب علیه وهدی﴾ پاشان په‌روهردگار ناده‌می ﷺ
به‌هله‌بزارده داناو که‌په‌شیمان بۆوه له‌تاوانه‌کانی له‌خوی نزیک کرده‌وه، توبه‌ی
لی وهرگرت، رینمونی کر. بۆسه‌ر ریبازی راستو له‌سه‌ر ریبازی په‌سه‌ندی
خوی دایه‌زراند، وه‌کوو له‌نایه‌تیکی تردا ده‌فرموی: ﴿فتلقى آدم من ربه
کلمات، فتاب علیه! انه هو التواب الرحیم﴾ (البقرة/۳۷) له‌شوی‌تیکی تریش
دا شتوه‌ی پارانه‌وه‌که‌ی ناده‌م وحه‌وامان بۆ ده‌گیریت‌موه ده‌فرموی: ﴿ربنا

(۱۲) روه البخاری فی احادیث الانبیاء (۳۴۰۹) باب (۳۱) وفاه موسی علیه السلام ورواه مسلم فی کتاب
القدر (۲۶۵۲) باب (۲) حجاج آدم وموسی علیهما السلام. که‌له‌کۆتای فرموده‌که‌دا ده‌فرموی (ثلاثاً)
واته: پیغه مبه‌ر ﷺ سی جار فرموی.

ظلمنا انفسنا وان لم تغفر لنا وترحمنا لنكونن من الخاسرين ﴿الاعراف/۲۳﴾

نه‌جار پەروەردگار فەرمانی دا بە دەکردنی نادەمو حەوا ﴿قال: اهبطا منها جميعاً﴾ فەرموێ: لەبەهەشت دەرچن و هەمووتان بپۆنە خواری بۆسەر زەوی، ﴿بعضکم لبعض عدو﴾ هەندیکتان دۆژمنی هەندیکتان؛ ئێوە دۆژمنی شەیتان و نەوەکانی، شەیتانیشت دۆژمنی ئێوە و نەوەکانتانە ئێوەش نەهێ کۆمەڵی نادەمیزاد لەجیهان دا هەندیکتان لەدژی هەندیکتان کار دەکەن و لەسەر بژێوو پەلو پایە کێشەو نیزاعتان لەناودا دەبێ و چەگ تێک وەردێنن:

جا ﴿فاما یأتیکم منی هدی﴾ نەهێ نادەمیزادینە: ئەگەر لەمنەو بە هۆی پیغەمبەرائی خۆمەو، لە پێگەی نامە ئاسانی کەپێیان دا دەنێرم پێنمونیتان بۆ هات، پەیمانی منتان پێی گەیی ئەو، ﴿فمن اتبع هدای، فلا یضل ولا یسقی﴾ هەرکەس شوێن رێنموونی من بکەوێ و کاری پێی بکا، ئەو لەدونیادا رێگای راستی لی گوم نابێ، لە قیامەتیشدا دووچاری نەگەتی نابێ و لە سزای دۆزەخ دەپاریزێ.

ئێبنوئەبێ شەیبەو حاکیم و بەیەقی ئەنبنو عەباسەو «ریوایەت دەکەن دەفەرموێ: کەسێک شوێن قورئان بکەوێ خودا لەدونیادا لەگومرایی دەپاریزێ، لەقیامەتیشدا توشی سزاو مەینەتی ناکا.

هەر لەئەنبنو عەباسەو «بەمەرفووعی فەرموودەیه‌کی تـ هاتووە دەفەرموێ: ((کەسێک شوێن قورئان بکەوێ لەدونیادا خودا شارەزای دەکا بۆ رێبازی سەرفرازی و لەگومرایی دەپاریزێ، لەپوژی دواایش دا لەتوندوتیزی حیساب لەگەڵ کردن دەپاریزێ)) ئەجار ئێبن عەباس ئەم نایەتی خۆیندەو... ﴿ومن أعرض عن ذکری، فإن له معیشتة ضنکاً﴾ کەسێک پشت لەنایینی من هەلبکا، واز لەخوێندن و تێفکرین لەکتیبی من -

كه قورئانى پىرۆزه - بهيئى و كارى پى نه كاو پاپه‌ندى فرمان و نه‌هيه‌كانى نه‌بى، نه‌وه له‌دونىادا ژيانىكى پرتەنگ و چەلەمەى دەبى، جايان لەپروى مادىه «هەژارى دەكەين، يان توشى نه‌خۆشى و دلەپراوگى و چەرمەسەرى دەكەين. بىنگومان ژيان و گوزەرائى خۆش برىتى نيه له‌دەولەمەندى و هەبوونى كالاى زۆرو پۆشاكى باش و خۆراكى بەلەززەت، بەلكو ژيانى خۆش و كامەران برىتیه له‌دل نارامى و دەروون دامەزراوى و قنيات كردن بەوهى كه‌خودا پى داوى، شتىكى ئاشكراو نايانە هەركەسى پشت لەخودا بكە، واز لەبەرنامەو نايىنى خودا بىئى، هەموو ئامانج و مەبەستى، هەموو خەيال و بىرو و هەول و تىكۆشانى بۆ رابواردن و كۆكردنەوهى مال و دارايى و بەدەست هێنانى پلەو پایەى دنيایى دەبى، نيتەر ئەو كاتە دل و دەروونى حەراسانى لى هەلەگىرى، دلتيایى و نارامى نامىئى، خەمى كۆكردنەوهى مال و سامانىەتى، ترسى له‌دەستدانى مال و سامان و پلەو پایەىەتى، هەميشە لەناو ناخ و ئۆف و ترسو بيم دایە، خەفەت دەخوا بۆ ئەو شتانەى دەستى نه‌كهوتوون، ترسى هەيه نه‌وهى هەيه‌تى له‌كىسى بچى.

هەميشە هەلپەيه‌تى بۆ وەدەست هێنانى ئاواتەكانى و پەلامار دەدا، خۆ دەخاتە ناو خەتەر و رىگای مان و ئەمانەوه بۆ وەدەستەهێنانى رەزامەندى مەلھورپەك، كەبەدەستيشى دەهێنى ئەجار لەدلە راوكێتى ئەو دایە لى نه‌ستىئەوه.

چەند كۆرى گەنج و شۆخ و شەنگ لەپینا و نافەرىنىكى ئەم و ئەو، بۆ دەستكەوتنىكى دنيایى لەمەلھورپەكەو گيانى خۆى خستۆتە خەتەرەوه و بەرەو روى مەرگ بۆتەوه، بەلكو زۆر جار لەو پیناوەدا گولتى ژيانى تازە پشكوتوى خۆى هەلپەروزاندهو گيانى خۆى بەخت كردوه. خۆى كردوه بەقورىانى وىستى طاغوتىك و خۆى مالتویرانى دونیاو قیامت كردوه.

بەپێچەوانەی ئەم جۆرە کەسانەو هەركەسیك ئیماندار بێ و دڵ و دەروونی
 بەیادی خودا ناوەدان بێ و پروا دامەزراو بێ، شوێن پەیامی خودا کەوتبێ
 ئەوە ژیاڵی هەردوو جیهانی کامەرائی و خۆشەختییە، چونکە دڵ دامەزراو
 پروا پتەو، لەختۆکەو دڵە راوکیی ئەملاو ئەولا دوورە، بەبەشی خۆی قنیات
 دەکا، کەسیکیش خاوەن قەناعەت بێ، دڵ پەر لەئیمان بێ، ژیاڵی
 بەختەوەرێیە.. بەدەوڵەمەندی لەخۆی بابی نابێ و بەلەکیس چونی شتیش
 خەفەتبار نابێ.

﴿ونحشر﴾ یوم القيامة اعمی ﴿ ئەو کەسە روو لەقورئانی ئیمە
 وەر دەگێڕێ، ئیمە روژی قیامەت بەکوێری حەشری دەکەین، چاوی سەرو چاوی
 دڵی کوێر دەکەین، رێگای رزگاری و سەرفرازی و بەهەشتی نیشان نادەین،
 وەکوو لەنایەتییکی تردا دەفەرموێ: ﴿ونحشرهم يوم القيامة على وجوههم
 عمياً وبكماً وصماً ماوهم جهنم﴾ (الاسراء/ ۹۷) چونکە ئەو لەدوونیدا چاوی
 خۆی لەناستی نایەتەکانی قورئان کوێر کردو، تێیان نەفکریو.

﴿قال: ربی لم حشرنی اعمی وقد كنت بصيراً﴾ کابرای پشت
 هەلکردو لەنایینی خودا دیتە قسەو دەلی: خودایە! ئەو بۆ بەکوێری حەشرت
 کردم! خۆمن لەجیهان دا چاو ساغو بینا بووم! پەرورەدگار وەلامی دەداتەو
 وەلامییکی جەرگپو هیوا پر ﴿قال كذلك﴾ پەرورەدگار دەفەرموێ ئەتۆش
 ئاوات کرد هەلوێستت بەم جۆرە بوو ﴿اتلك آياتنا فنسيتها﴾ نایاتی ئیمەت
 بۆ هات، بەلگەی جۆراو جۆری تاكو تەنهایی ئیمەت بۆ خوێندرایەو،
 نیشانەت درا، ئەتۆ رووت لی وەرگێرا، تێیان نەفکری ﴿وكذلك اليوم تنسى﴾
 هەر بەو شتوێ ئەمڕۆ بەکوێری دەهێلدرییتەو، لەناگری دۆزەخدا دەمینیەو،
 مامەلەمی کەسیکت لەگەڵ دەکەین: کەشت لەبیر خۆی بەریتەو، وەکوو
 لەشوێنیکێ تردا دەفەرموێ: ﴿فاليوم ننساهم كما نسوا لقا﴾ یومهم هذا﴿

(الاعراف/۵۱) دابو نهریتی پهروردگار وای داناوه: پاداش و سزا به‌گویره‌ی کرده‌ویه.

﴿وَكَذَلِكَ نَجْزِي مَنْ اسْرِفَ، وَلَمْ يُؤْمِنْ بِآيَاتِ رَبِّهِ ، وَالْعَذَابُ الْآخِرُ أَشَدُّ وَابْقَى﴾ ناوا بهو جوړه تۆله له سنوور شکینان و به‌درو خه‌روه‌کان ده‌سینینه‌وه، هه‌رکه‌سیتک له‌خودا یاخی بی‌و پیغه‌مبه‌ره‌کانی به‌درو بخته‌وه، شوین پیامو نامه ناسمانیه‌کانی نه‌که‌وی تموه ژیا‌نی ناخوشی ده‌دینئ له‌دونیا‌دا خوشی له‌خوی نابینئ و دل و ده‌روونی نارام ناگری.

﴿وَالْعَذَابُ الْآخِرُ أَشَدُّ وَابْقَى﴾ سزای روژی قیامه‌تی به‌ئیش ترو به‌رده‌وام تره، هه‌ر ناب‌ریته‌وه، بۆ هه‌تا هه‌تایه له‌ناو ناگری دۆزه‌خ دا ده‌میننه‌وه. وه‌کوو له‌شوینئکی تردا ده‌فرموی: ﴿لَهُمْ عَذَابٌ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا، وَالْعَذَابُ الْآخِرُ أَشَقُّ وَمَالَهُمْ مِنَ اللَّهِ مِنْ وَاقٍ﴾ (الرعد/۳۴).

په‌ند وهرکرتن له‌به‌سه‌ره‌اتی گه‌له پئشینه‌کان ■ خو‌گری
له‌سه‌ر نه‌زیه‌تدانی گه‌له موشریکه‌کان، گوئ نه‌دان به‌ له‌زه‌ت و
خو‌شیان، فه‌رمان به‌خاوو خیزان به‌نوئز کردن

أَفَلَمْ يَهْدِ لَهُمْ كَمْ أَهْلَكْنَا قَبْلَهُمْ مِنَ الْقُرُونِ يَمْشُونَ
فِي مَسْكِنِهِمْ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِّأُولِي النَّهْيِ ﴿١٢٨﴾ وَلَوْلَا كَلِمَةٌ
سَبَقَتْ مِنْ رَبِّكَ لَكَانَ لِزَامًا وَأَجَلٌ مُّسَمًّى ﴿١٢٩﴾ فَاصْبِرْ عَلَىٰ
مَا يَقُولُونَ وَسَبِّحْ بِحَمْدِ رَبِّكَ قَبْلَ طُلُوعِ الشَّمْسِ وَقَبْلَ غُرُوبِهَا
وَمِنْ عَآنَائِ الْبَلِّ فَسَبِّحْ وَاطَّرَافَ النَّهَارِ لَعَلَّكَ تَرْضَىٰ ﴿١٣٠﴾ وَلَا

تَمَدَّنْ عَيْنِيكَ إِلَى مَا مَتَّعْنَاهُ أَزْوَاجًا مِّنْهُمْ زَهْرَةَ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا
لِنَفْتِنَهُمْ فِيهِ وَرِزْقُ رَبِّكَ خَيْرٌ وَأَبْقَى ﴿١٣١﴾ وَأَمْرٌ أَهْلَكَ بِالصَّلَاةِ
وَأَصْطَبِرَ عَلَيْهَا لَا تَسْأَلُكَ رِزْقًا نَحْنُ نَرْزُقُكَ وَالْعَاقِبَةُ لِلتَّقْوَى

دوای نه‌وی په‌روردگار حال و وه‌زی نه‌وانه‌ی روو له‌قورئان وه‌رده‌گیرن،
رون کرده‌وه، به‌شویڼ نه‌وه‌دا شتیك ده‌یڼی: که‌په‌ندو عیبه‌ته‌ به‌ ئاده‌میزاد
نه‌و شته‌ش سهر‌گوزه‌شته‌ی قه‌ومی عاده‌و نه‌موده‌:

نه‌وانه‌ی پی‌غه‌مبه‌ره‌کانیان به‌در و خسته‌نه‌وه‌و سهر‌پیچی فه‌رمان و
نه‌یه‌کانیان کردن، ب و نه‌وی خه‌لکی په‌ندو عیبه‌تیان لی و ه‌ر‌بگرن و به‌خویندا
بچه‌وه، نه‌جار فه‌ضل و گه‌ره‌یی خودا راده‌گه‌یه‌نی به‌وه که‌عه‌زایی کافرو
یاخی بوانی دواخته‌وه ب و روژی قیامت. دوایی فه‌رمان ده‌کا به‌پی‌غه‌مبه‌ر
ﷺ: که‌له‌به‌رامبه‌ر نه‌زیه‌تی موشریکه‌کان دا، پشو در و خو راگری،
به‌رده‌وام بی له‌سهر نه‌جامدانی نو و ته‌سیحات له‌شه‌وو روژدا، نه‌هیشی لی
کرد له‌وه‌ی چاو به‌رپه‌ته‌ نه‌و له‌ززه‌ت و وه‌سائیله‌ ماددیانه‌ی کافردکان ه‌یه‌انه‌ ب و
ژیانی دنیا، نه‌جار فه‌رمان ده‌کا به‌ پی‌غه‌مبه‌ر ﷺ که‌فه‌رمان بکا به‌خاو
خیزان و شوینکه‌وتوانی نومته‌ی: که‌پاریزگاری نو و نه‌کانیان بکه‌ن. ته‌نانه‌ت
ریوایت کراوه، پی‌غه‌مبه‌ر ﷺ ه‌ر کاتی یه‌کیك له‌هاوه‌لانی، له‌خزم و که‌سو
کاری توشی زیانتيك بوايه فه‌رمانی بی ده‌کردن که‌ نو و بکه‌ن و نه‌م نایه‌ته‌شی
ده‌خویندوه. که: ده‌فه‌رموی: ﴿اَفَلَمْ يَهْدِ لَهُمْ﴾ کم اهلکنا قبلهم من القرون
یمشون فی مساکنهم﴾ نایا دهرنه‌که‌وتوه‌و روون نه‌بوته‌وه ب و موشریکه‌کانی
مه‌که‌وه‌و ده‌وریه‌ری، به‌ه‌وی نه‌و قورئانه‌ی بو و هی‌ناون، چو و چه‌ندمان

له گهل و نه ته وه کانی پیشوو به هیلاک بر دوه؟ نازانن چه ندمان لهو گهل و نه تموانه ی پیشوو: که پیغه مبه ره کانیان به درو خستنه وه ریشه کیش کردون و له ناومان بردون و ناسه واریان نه ماوه، چه ندان گه لی وه کوو عادو شه مودو قهومی لوط و نه صحابول حیجرمان له ناو بردون و تاقه که سیکیان لی رزگار نه به، نیستا قور بهییشه کان له سر زهوی و زارو زیلو نیشتمانی نه وان دین و ده چن و شوینه وارو شارو گوندی ویرانبویان به چای خوین ده بین!!

جا له کاتیک دا چاوو دل له شوینه وار گهل و نه ته وه ی چاخه کانی رابورد و ورد ده بنه وه، کاتیک چاو له پاشماوه شوینه واریان وورد ده بیته وه، کاتیک خه یال قوت ده بیته وه و سرنجی خو ی ده داو ده بین که سیک لهو ناده میزادانه هه ست و خوستی نه ماوه، به خه یال تارماییان دیتیتته بهر چاوو بیر له شه به حه کانیان ده کاته وه، هه لس و کهوتیان ویست و ناوات و داخواییان، خه م و په زاره و خوشی و پیکه نینیان، ده بده و شایی و زه ماوه ندیان، راگردن و رویشتن و دانیشتن و کۆرو مه جلیسیان ده داته بهر نیگای خه یال و بیر له م هه موو حه شاماته خاوهن حه ره کاته ده کاته وه، تهو هه موو ناده میزاده خاوهن هه ست و شعور و ینفیعالات و حه زو ناواته روژگاریک له م سر زه مینه ژیاوه و نیستا نه ماوه! نه مجار که چاو هه لدینی و هیچ شتی لهو حه شاماته به دی ناکا، ولات به تال و هه وار خالی! ناله و کاته دا له ناخه وه ینسان هه ست ده کاو لی ی مه علوم ده بی نه وه ی رابورد ووی قووتداوه، ده می داپچریه داهاتووش ناودیو بکا! هه ست ده کا: تهو دهستی قووتده ته ی نه ته وه پیشینه کانی پیچاوه ته وه ده توانی داهاتووش تیکه وه پیچی.

به لی لهو کاته دا مانای ینذارو ناگادار کردنه وه تی ده گا، په ند له رابردوو وهرده گری و به خو ی دا ده چیتته وه، بویه ده فهرمو ی: ﴿ان فی ذلک لایات لأولی النهی﴾ بیتگرمان له ورد بوونه وه و تی فکرین له سره عجمی گهل و نه ته وه

پیشینه کان نیشانو پهنلو عیبرت هدیہ بۆ نهوانی خاوهنی عهقل و هوئن،
دهفامینو پهنه نامیز دهنو عیبرت وهردهگرن!

نونهی نهه نایهته نایهتییکی تره: کهدهفرموی: ﴿افلم یسیروا فی
الارض، فتکون لهم قلوب یعقلون بها او آذان یسمعون بها، فانها لاتعمی
الابصار ولكن تعمی القلوب التی فی الصدور﴾ (الحج/۴۶) یان دهفرموی:
﴿اولم یهد لهم کم اهلکنا من قبلهم من القرون یمشون فی مساکنهم، ان فی
ذلک لآیات افلا یسمعون﴾ (السجده/۲۶).

نهجار پهروهردگار هوکاری دواختنی عهزابدانی کافرهکان دیاری دهکاو
دهفرموی: ﴿ولولا کلمة سبقت من ربک لکان لزاماً واجل مسمى﴾ نهگهر
لهبه نهوه نهبویه: خودای تو نهی موحهمهه! بریاری پیش وهخت و نهزهلی
داوه، لهپیشدا خودا بهلینی داوه عهزاب دانو سزای کو کوزی و ریشه کیش
کردن لهسهر توممتهی تو ههلبگری و سزایان دوا بخا بۆ روژی دواپی، نهگهر
لهبه نهوه نهبویه سزای سهریچیکردنهکیان و تۆلهی گوناهاکانیان پیوه
دهلکاو وهکوو گهله پیشینهکان دوا بهدوای گوناهاکانیان و بهدرو خستنهوهی
پیغه مبهه ۴ یه کسه سزا دهدران.

دهی ماتول خودا سزای نهو سهریچیکارانه دوا دهخا بۆ قیامته، نهتو
نهی پیغه مبهه ۴ لهبهرامبهه سهه رهقی و تیمان نههینانی نهوانهه
﴿فاصبر علی ما یقولون، وسبح بحمد ربک قبل طلوع الشمس وقبل غروبها،
ومن آناء اللیل فسیح ومن اطراف النهار﴾ بهصبر نارام به لهبهرامبهه پشت
هه لکردن و گوی پی نهدانی نهوان به پهیامه کهت و بهدرو خستنهوهی نایاتی
خودا و گالته کردن و بوختان کردنیان بهتو: کهپیته دهیهژن ساحیر و دروزه، یان
شیته و دهست لی وهشاره، یان شاعیره، یان قوتابی فلان کاهین و فلان
جندو کهیه... هتد. گوی مهدهری گرنگیان پی مهده، چونکه بۆ عهزاب و
سزایان کاتیکی دیاریکراو هدی، پاش و پیش ناکا... نهو نوێژانهی فه رضن و

تھرکی سەر شانتە لە کاتی خۆیاندا ئەنجامیان بدە، نوێژی بەیانی لە کاتی پێش خۆر هەڵاتن دا، نوێژی نیوڕۆ عەصریش لە پێش خۆر ناوا بوون دا، لە کاتەکانی شەودا نوێژی شیوان و عیشاو لەدوا کاتەکانی شەودا شەو نوێژو لە سەرەتاو کۆتایی رۆژدا نوێژی بەیانی و نوێژی شیوان ئەنجام بدە، بۆ زێدە گرنگی پێدان نوێژی بەیانی و نوێژی شیوانی دووبارە کردۆتەو، وەکوو چۆن لە شەڕینیکی تردا دەفرموی: ﴿حَافِظُوا عَلَى الصَّلَوَاتِ وَالصَّلَاةِ الْوَسْطَى﴾ مەبەست ئەوێهە لە هەموو کاتیەک دا خودات لە بیر بێ و نوێژی تێدا بکە، بەتایبەتی پێش خۆر هەڵاتن و پێش خۆر ناوا بوون ناگاداری نوێژ کردن بەو، زێدە گرنگیان بێ بدە.

نیمامی ئەحمەد و موسلیم لە عەماری کۆری (رۆیە) وە ریاویەت دەکەن دەفرموی: ((لَنْ يُلْجَ النَّارَ أَحَدٌ صَلَّى قَبْلَ طُلُوعِ الشَّمْسِ وَقَبْلَ غُرُوبِهَا)) ناچیتە ناو دۆزەخو کەسێک پێش خۆر هەڵاتن و خۆر ناوا بوون سەرگەرمی نوێژ کردن بووبێ.

لە صەحیحی موسلیم و بوخاری دا فرمودە بەکە هەبە جەریری کۆری عەبدوللا ریاویەتی کردووە دەڵێ: پێغەمبەر ﷺ فرموی: ((إِنَّكُمْ سَتَرُونَ رَبَّكُمْ كَمَا تَرُونَ هَذَا الْقَمَرَ لَا تَضَامُونَ فِي رُؤْيَيْهِ، فَإِنْ اسْتَطَعْتُمْ إِلَّا تَغْلِبُوا عَنْ صَلَاةِ قَبْلِ طُلُوعِ الشَّمْسِ وَقَبْلِ غُرُوبِهَا، فافعلوا)) ئەم نایەتی ئێردی خۆیندەو.

نایەتە کە نامازە بمووە دەکا: کەریگا چارە بۆ سەرکەوتن بەسەر کافرو سەر رەق و دۆژمنان دا صەبر و خۆراگری، چونکە صەبر ئێرا دەبەیتز دەکا، و پراي صەبر و پشوو درێژی تەسبیحات و حەملو ئە نا کردن و نوێژ کردن پارێزگاری کردنە لەسەر ئەنجامدانیان چونکە ئەمانە دەبنە هۆی بەهێز بوونی گیان، نیت کە و کۆی تازاری جەستەو دڵ و دەروون نامێنێ.

گیان به‌رزی و نه‌فس به‌رزی وا له‌ئاده‌میزاد ده‌کا: که‌زۆر گوی به‌له‌ززه‌ت و خوشی جیهان نه‌دا، بۆیه په‌روه‌ردگار دوابه‌دوای فەرمان به‌صه‌برو خۆراگری فەرمانی‌کی تر ئاراسته‌ی پی‌غه‌مبه‌ر ﷺ ده‌کاو ده‌فرموی: ﴿وَلَا تَعْدَنْ عَيْنُكَ إِلَىٰ مَا مَتَعْنَا بِهِٰ أَزْوَاجًا مِنْهُمْ زَهْرَ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا لِنَفْتِنَهُمْ فِيهِ، وَرِزْقُ رَبِّكَ خَيْرٌ وَابْقَىٰ﴾ چاو مه‌بره نه‌وه‌ی له‌لای موشریکه‌کان هه‌یه له‌نیعمه‌ت و خوشگوزهرانی، له‌مال و سامان و کالای جۆراو جۆر، له‌شساعی و ته‌ندروستی، نه‌وه گولێکه‌و زوو سیس ده‌بی و هه‌لده‌وه‌ری، خوشیه‌کی کاتی یه‌و پایه‌دار نیه، نه‌وه بۆ به‌تاقی کردنه‌وه هه‌لسه‌نگاندیان، تا ده‌ریکه‌وی هه‌لئوتستیان چۆنه‌و کرداریان چیه.

ماتول وایه نه‌تۆ نه‌ی پی‌غه‌مبه‌ر ﷺ چاو بپه‌ له‌وه‌ی لای خودایه، دلتیابه نه‌وه‌ی لای خدا هه‌یه‌و خدا پیتی به‌خشیوی زۆر باشتره له‌وه‌ی داویه‌تی به‌ موشریکه‌کان، له‌دونیادا رزق و رۆژی پی به‌خشیوی، نه‌وه‌ی له‌ قیامه‌ت دا بۆی داناوی و بۆی په‌زمه‌نده کردوی زۆر له‌و رزق و رۆژییه‌ی به‌وانی داوه باشتره، وینه‌ی نه‌م نایه‌ته نایه‌تیکی تره، که ده‌فرموی: ﴿وَلَقَدْ آتَيْنَاكَ سَبْعًا مِنَ الْمَثَانِ وَالْقُرْآنَ الْعَظِيمَ، لَا تَعْدَنْ عَيْنُكَ إِلَىٰ مَا مَتَعْنَا بِهِٰ أَزْوَاجًا مِنْهُمْ وَلَا تَحْزَنْ عَلَيْهِمْ، وَاخْفِضْ جَنَاحَكَ لِلْمُؤْمِنِينَ﴾ (الحجر/۸۷-۸۸).

مه‌به‌ست به‌م جۆره نایه‌تانه نه‌وه نیه ئاده‌میزاد له‌هه‌ول دان بۆ رزق و رۆژی و دابین کردنی پتویستیاتی ژبان ته‌مه‌لی بکا، به‌لکو مه‌به‌ست نه‌وه‌یه: ئاده‌میزاد ته‌مه‌ننای نه‌و مال و سامانه نه‌کا که‌له ژتیر ده‌ستی کافرو موشریکه‌کان دایه‌و ناواته خوازی نه‌وه نه‌بی وه‌کوو نه‌وان بی و دل و ده‌روونی خۆی به‌و تاوات و داخوازیانه مه‌شغول بکا، واز له‌کارکردن بۆ قیامه‌ت به‌یستی، به‌لکوو موسولمان ده‌بی کار بۆ دونیای قیامه‌ت بکا لایه‌کیان بۆ نه‌وی تریان فەرماو‌ش نه‌کا، به‌لکوو دنیا بکاته کێلگه بۆ قیامه‌ت، واکار بۆ دنیا بکا که‌هر نامری، واخۆ ناماده بکا بۆ قیامه‌ت که‌سه‌بینی ده‌مری...

نه‌جار په‌روهردگار فهرمانی به پیغه‌مبهر ﷺ فهرمو! که‌فهرمان به‌خاوو
 خیزانی بکا به‌نه‌نجامدانی نویژ. ده‌فهرموئ: ﴿وامر اهلك بالصلاة واصطبر
 عليها﴾ نه‌ی پیغه‌مبهر ﷺ! فهرمان به‌خاوو خیزانت یان به‌هه‌موو نوم‌ه‌تت
 بکه به‌نویژ، له‌سزاو عه‌زایی خودا رزگاریان بکه به‌وه‌ی وایان لی بکه‌ی
 نویژه‌کانیان نه‌نجام بدن، به‌رده‌وام به‌له‌سهر کردنیان و ازله‌نویژ کردن مه‌هینه،
 با خاوو خیزانت چاو له‌تۆ بکه‌ن، که‌متره‌خمی نه‌که‌ن له‌نویژه‌کانیان. یه‌که‌م
 نهرک له‌سهر شانی موسولمان نه‌وه‌یه: مائی خۆی والی بکا وه‌کوو مائی
 موسولمان بچی، خاوو خیزانی خۆی هه‌لنی بۆ نه‌نجامدانی نه‌و نهرکانه‌ی
 په‌یوه‌ستیان ده‌کا به‌خوداوه. نیتتیجاهی سهره‌کییان بکا به‌یه‌ک: ﴿لانسالك
 رزقا﴾ نیتیه داوای بۆتویت لی ناکه‌ین، رزقو رۆژمان له‌شوین که‌وتوانت ناوی،
 وه‌کوو پاشاو مله‌وره‌کانی جیهان داوا له‌ژیر ده‌ستو ره‌عیه‌ته‌کانیان ده‌که‌ن که
 خهرجی بدن و پارو پولیان بۆ په‌یدا بکه‌ن.

﴿لحن نرزقك﴾ نیتیه رزقو رۆژیتان ده‌ده‌ینی، بۆتوی تۆو هه‌موو
 گیانه‌به‌دان له‌سهر خودایه. وه‌کوو ده‌فهرموئ: ﴿ان الله هو الرزاق ذوالقو
 المتين﴾ (الذاریات/۵۸) که‌واته: گرنگی بده به‌کاروباری رۆژی دواپی
 ﴿والعاقبة للتقوى﴾ سهره‌نجامی باش و به‌خته‌وهر بۆ که‌سیکه ته‌قوای خودای
 کردبی، پابه‌ندی فهرمان و نه‌هیه‌کانی په‌روهردگار بی، به‌گویره‌ی نایین
 رینمونی بکا.

جا که‌تۆو شوین که‌وتوانت پابه‌ندی به‌رنامه‌ی خودا بوون، پاریزگاری
 نویژه‌کانتان کرد، خودا رزقو رۆژیتان بۆ فه‌راهم ده‌هینی، ریگای هه‌ولدان بۆ
 وه‌ده‌ست هیئانی بۆتوتان فی‌ر ده‌کا، هیزو توانای رزقو رۆژی په‌یدا کردنتان پی
 ده‌به‌خشی. وه‌کوو له‌نایه‌تیکی تردا ده‌فهرموئ: ﴿ومن يتق الله يجعل له
 مخرجاً، ويرزقه من حيث لا يحتسب﴾ (الطلاق/۲-۳) هه‌روا له‌شوینتیکی
 تردا ده‌فهرموئ: ﴿وما خلقت الجن والانس ليعبدون﴾ (الذاریات/۵۶)

نیمای مالیک و بهیه قی له ته سله مهوه ریوایت ده کمن ده فدرموی:
 عومدری کوری خه تتاب چهنلی بو بکرایه شو نویژی ده کرد، هه تا شو
 راده کشاو واته: بهرهو کوتایی ده رژی نهوکاته خاوو خیزانی خوی به خه بهر
 ده هیئنان و پیی ده فدرموون: ههستن نویژ بکمن، نه مجار نه م نایه تهی
 ده خوینده وه.

نیبنو نه بی حاتم و نیبنو لوزیرر طبرانی و نه بو نه عیم
 له حولیه تولنه ولیادا له عبدالله لای کوری سه لامهوه ریوایت ده کمن ده لی:
 پیغه مبر ﷺ هدر کاتیک که سیکی نزیک کی تووشی به لاو کاره ساتیکی جهرگر
 ببوایه، ناخوشی و تهنگ و چه له مهیه کیان تووش بوایه، فدرمانی پی ده کردن
 به نویژ کردن و نه م نایه تهی ده خوینده وه: ﴿وامر اهلك بالصلاة واصطبر
 عليها..... الخ﴾.

پیشنیاری موشریکه کان و په لب گرئنیان بو نواندن و هیئانی

موعجیزه ی جیاجیا، هه ره شه کردن له موشریکه کان به دوا روژ

وَقَالُوا لَوْلَا يَأْتِينَا بِآيَةٍ مِّن رَّبِّهِ ؕ أَوَلَمْ تَأْتِهِم بَيِّنَةٌ مَّا فِي
 الصُّحُفِ الْأُولَىٰ ﴿١٣٣﴾ وَلَوْ أَنَّا أَهْلَكْنَاهُمْ بِعَذَابٍ مِّن قَبْلِهِ
 لَقَالُوا رَبَّنَا لَوْلَا أَرْسَلْتَ إِلَيْنَا رَسُولًا فَنَتَّبِعَ ءَايَتِكَ مِّن
 قَبْلِ أَن نَّذِلَّ وَنَخْزَىٰ ﴿١٣٤﴾ قُلْ كُلٌّ مُّتَرَبِّصٌ فَتَرَبَّصُوا
 فَسَتَعْلَمُونَ مَن أَصْحَابُ الصِّرَاطِ السَّوِيِّ وَمَنِ اهْتَدَىٰ ﴿١٣٥﴾

دوای نه‌وی پەروردگار فرمانی به پیغمبر ﷺ کرد: که خو را گر بی
بهرامبر ته‌زیه‌تی موشرکه‌کان و چاو نه‌پرته کالو گوزهرانی که پییان دراوه و
کاتیبه،

نه‌جار هندی قسمو پیشنیاری نامه‌عقول و پرو پوچی نه‌و موشریکانه
ده‌خاترو، هندی‌کیش لمو قسه پرو پوچانه‌یان نه‌وه بوو: ده‌یان‌گوت: قورنان
موعجیزه نه‌و نایته به‌لگه له‌سمر پیغمبرایه‌تی موحه‌مده ﷺ. نه‌وه‌ش
راده‌گه‌یه‌نی: که‌روژی قیامت ددان ده‌نین به‌وه‌دا: که‌قورنان نیشانه‌یه‌کی
نومایانه به‌لام نه‌و کاته چ سوود؟!

نه‌وه بوو: موشریکه‌کان پیشنیاری جوړاو جوړیان ده‌کردن و په‌لپی زوړیان
له پیغمبر ده‌گرت به‌مه‌به‌ستی سمر ره‌قی و ته‌نگ هه‌لچنین به پیغمبر
بهر به‌ره‌کانی کردنی، پروایان به‌و موعجیزانه نه‌بوو: که‌لپیان ده‌بینی، جا
پەروردگار باسی نه‌وره‌قی و سمر پیچیکردنیان ده‌کاو ده‌فرموی: ﴿وَقَالُوا
لَوْلَا يَأْتِينَا بِآيَةٍ مِّن رَّبِّهِ﴾ موشریکه‌کان گوتیان: نه‌وه بوچی موحه‌مده
موعجیزه نیشانه‌یه‌کمان له‌خودای خویموه بو ناهیتی بیته نیشانه‌ی
پیغمبرایه‌تیه‌گهی و امان لی بکا پروای پی بکه‌ین، وه‌کوو چوژن
پیغمبرانی پیشوو موعجیزه‌ی لمو جوړانه‌ی نیمه پیشنیاریان ده‌که‌ین
ده‌یان‌ناندن.؟؟ نه‌وه‌تا ده‌لین: صالح پیغمبر ﷺ موعجیزه‌کی نه‌و
حوشتر بووه: که‌سمر سوورپه‌نهر بووه. موسا ﷺ موعجیزه‌ی ع‌صاو یه‌دی
به‌یضای هه‌بوه، عیسا ﷺ مردوی زینلو کردو ته‌وه. کوپرو به‌له‌کی چاک
کردونه‌وه. پەروردگار وه‌لامی دانوه‌وه فرموی: ﴿أَوَلَمْ نَأْتِهِم بِبَيِّنَاتٍ مِّنَ
الْبَيِّنَاتِ﴾ نایا نه‌وان نامه‌یه‌کیان بو نه‌هاتوه: که‌موعجیزه‌یه‌کی
به‌رده‌وام و نه‌مره به‌لگه نیشانه‌و شایه‌ده له‌سمر راستی نه‌وه‌ی له‌نامه
ناسمانیه‌کانی پیشوودا هه‌یه، وه‌کوو ته‌ورات و تینجیل و باقی صوحوفه
نازل‌کراوه‌کانی تر: که‌عه‌قیده‌و نه‌حکام و یاسای ژانیان تیدایه، له‌و کتیبانه‌دا
راستی پیغمبرایه‌تی موحه‌مده چه‌سپاوو پیش وه‌خت ناماژه‌یان پی کردوه و
ته‌فسیری ره‌وان (۲۸۳)

موژده‌ی هاتنی ته‌ویان داوه، لهو نامه ناسمانیانه‌دا به‌لگه‌ی واهمن
 نینکاریکردنی ته‌وان ده‌پووچییتیموه. نمونه‌ی ته‌م نایه‌ته نایه‌تیکی تره:
 که‌ده‌فهرموی: ﴿وَقَالُوا: لَوْلَا أُنْزِلَ عَلَيْهِ آيَاتٌ مِنْ رَبِّهِ، قُلْ إِنَّمَا الْآيَاتُ عِنْدَ
 اللَّهِ، وَإِنَّمَا أَنَا نَذِيرٌ مُبِينٌ، أَوَلَمْ يَكْفِهِمْ أَنَا أَنْزَلْنَا عَلَيْكَ الْكِتَابَ يُتْلَىٰ عَلَيْهِمْ، إِنْ
 فِي ذَلِكَ لِرَحْمَةٍ وَذِكْرٍ لِقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ﴾ (العنکبوت/ ۵۰-۵۱)

به‌کورتی: ده‌فهرموی: ته‌و نه‌فامانه پیشنیاری موعجیزه‌ی چی ده‌کن؟
 ته‌ی ته‌وه نیه قورنانیان بۆ هاتوه: که گه‌وره‌ترین موعجزه‌یه‌و شاهیدی
 راستی ناوه‌پۆکی نامه‌ناسمانیه‌کانی پیشووشه، تیر و تپرای هه‌بوونی ته‌م
 موعجیزه گه‌وره‌یه: پیغه‌مبهر له‌ کوئی پتویستی به‌ موعجیزه‌ی تره؟!!

ته‌جار ته‌وه روون ده‌کاته‌وه: که‌موشریکه‌کان پۆژی قیامت دان ده‌نین
 به‌وه‌دا: که‌قورناتن موعجیزه‌یه‌و ده‌فهرموی: ﴿وَلَوْ أَنَا أَهْلُكُنَّاهُمْ بِعَذَابٍ مِنْ
 قَبْلِهِ لَقَالُوا: رَبَّنَا لَوْلَا أَرْسَلْتَ إِلَيْنَا رَسُولًا فَتَتَّبِعَ آيَاتِكَ مِنْ قَبْلِ أَنْ نُنْزِلَ
 لَكَ الْخُزْيَ﴾ واته: ته‌گهر تيمه به‌بی نینزار ته‌و موشریکه‌کانه بکوژین و پیش ته‌وه‌ی
 قورنانیان بۆ بنترین به‌عه‌زابی کۆکوژو ریشه‌کیشکه‌ر له‌ناویان به‌رین، پۆژی
 قیامت بیانووین به‌ده‌سته‌وه ده‌بی و ده‌لین: په‌روه‌ردگارا! ته‌وه بۆ له‌دونیا‌دا
 پیغه‌مبهرت بۆ سه‌ر ره‌وانه نه‌کردین و موعجیزه‌ی به‌هیزت له‌سه‌ر ده‌ستی ته‌و
 نه‌خسته پروو؟ هه‌تا تيمه‌ش شوینی بکه‌وتینایه‌و تیمانان پی به‌تینایه. پیش
 ته‌وه‌ی به‌عه‌زابی سامناکی خۆت ریسوامان بکه‌ی!

واته تيمه پیش وه‌خت له‌ناومان نه‌بردون و پیغه‌مبهرمان بۆ نار‌دوون و
 ترساندوینان و ره‌هنومایین کردون، که‌وابی بیانویان براوه، عوزریان نه‌ماوه.
 قسه‌ی حق و راست ته‌وه‌یه: ته‌و موشریکه‌ سه‌ر ره‌ق و پشت هه‌ل‌کردوانه سه‌ر
 ره‌ق و بی بساوه‌رن، ته‌گهر په‌یتا په‌یتا نیشانوه موعجیزه‌یان بۆبی، ته‌وان
 هه‌ر تیمان ناهینن وه‌کوو له‌شوینتیکی تر‌دا ده‌فهرموی: ﴿وَأَقْسَمُوا بِاللَّهِ جَهْدَ
 إِيْمَانِهِمْ لَنْ جَاءَهُمْ آيَةٌ لِيُؤْمِنَنَّ بِهَا قُلْ: إِنَّمَا الْآيَاتُ عِنْدَ اللَّهِ وَمَا يُشْعِرُكُمْ أَنَّهَا إِذَا

جاءت لا يؤمنون، ونقلب افئدتهم وابصارهم كما لم يؤمنوا به اول مرة،
ونذرهم في طغيانهم يعمهون ﴿الانعام / ۱۰۹-۱۱۰﴾

چاکه سیاقه که ده‌گاته ئهم ئاکامه ترسناکی چاوه پئیانه، په‌روه‌ردگار
فرمان به پیغهمبر ﷺ ده‌کا: که ده‌ستیان لی بشواو به‌ئیمان نه‌هئینانیا
ناپه‌دعت نه‌بی، نه‌وه‌تا په‌یامیان پی راگه‌یه‌ندراوه‌ عوزرو بیانویان برپاوه،
نه‌وانه به‌ویستی خویان پشت له‌و په‌یامه هه‌لده‌که‌ن و به‌ده‌ستی نه‌نقه‌ست
ئیمان ناهئینن. ده‌فرموی: ﴿قل کل متربص، فتربصوا﴾ نه‌ی موحه‌مه‌د: به‌و
ئاده‌میزادانه بلئی: که به‌درۆت ده‌خه‌نه‌وه، سه‌رپیچی ده‌که‌ن، سوورن له‌سه‌ر
کوفرو عه‌نادی خویان پئیان بلئی: هه‌ریه‌کی له‌تیمه‌و له‌تیوه چاوه‌پروانی
ئاکامین.

چاوه‌پروان بن ﴿فستعلمون من اصحاب الصراط السوی ومن اهتدی﴾
له‌وه به‌ولاه زۆری پی ناچی بۆتان مه‌علوم ده‌بی کی له‌سه‌ر پئیگای راسته،
ئیمه یان ئیوه؟

له‌وه به‌ولاه ده‌زانن: کی هیدایه‌تدراوه، کی گومرایه کی به‌خته‌وه‌ره و کی
چاره ره‌شه؟

ئابه‌و جۆره کۆتایی به‌و سوره‌ته هئنا: که‌سه‌ره‌تاکه‌ی نه‌وه‌ی له‌خۆگرتوه:
پیغهمبر ﷺ هئنده نازاری جه‌سته‌ی خۆی ده‌دا به‌تاعه‌تکردن، خه‌ریکبو
زیانی پی بگا! په‌یامی خۆی راگه‌یانده‌و به‌لیپراوی ئهرکی سه‌رشانی خۆی نه‌نجام
دا، جا نه‌واهی په‌یامی پیغهمبریان پی گه‌یی، نه‌گهر پا‌به‌ندی په‌یامه‌که‌ی
بووبن نه‌وه رزگاریان بووه، نه‌گهر روویان لی وه‌رگێپایی نه‌وه تیدا چوون و
فه‌وتاون. له‌وه به‌ولاه حق و به‌تالیان بۆ دهرده‌که‌وی.

به‌یارمه‌تی خودا له‌رافه‌ کردن و پیداجوونه‌وه‌س جزمی (۱۶) ههم

بووه‌وه که کۆتایی سوره‌تی (طه) یه.

لەكاتىك دا سوپاي زەبەللاھى روسيائى كافرى زلھيژ بەھەموو ئەو
چەكە جۇراو جۇرانەى كەسائەھائى سال بوو دروستى كردبوو بۆ
بەربەرەكانى خۇرئاوا، ھەلى كوتايە سەر جەھورىيەتى چىچان بۆقەلاچۇ
كردنى موسولمانانى چىچان، ئەو ماوھى دومانگ و نيوھ لەشەرىكى
ئابەرامبەرى دا، لەجەنگىكى ناپەواى بى ويزدانانەدا جەنگاوەرانى چىچان
بەرنەنگارى ئەو سوپايەدان ھەزار شەپ كەرەو خاوەن تۆپ و تانك و تەيارە
و زەپەرەو جۇرەھا چەكى قورسى ياساغ كراوى نيودەولەتى بوونەتەو،
بەچەكىكى ئابەرامبەر و تەقلىدى بەكلاشىنكۆف شەپ لەگەل تۆپى
زەبەللاھ و تەيارەى مىكى تازە دروستكراو دەكەن، لەپيش چاوى عالەمى
سالى (۲۰۰۰) و چەرخى بىست و يەكەم. لەسەر دەمى مافى بەناو مروڤ
و حورىيەت و ئازادى دا، لەپيش چاوى ئومەمى (متحدە) و سەردەمى
مافى چارەى خۇنووسىن دا ئەوگە لەموسولمانە ھەژارە بى چەك و
دەرەتانە روبەپوى چ شەرىكى سامناك بۆتەو، چۆن ئەوگە لەبىكەسە ئاوا
قەلاچۇ دەكرى و چەكى كۆكوژى و جىنوسائىدى تىدا بەتاقى دەكرىتەو،
شارى گرۆزنى: كەپايتەختى چىچانە، سەر لەبەر بەسەر دانىشتوانى دا
خاپوركرا دواى گرتنى شارەكە بەپيش چاوى دونياو ڤن و منداڤ و پىرو
جوان دەست و قاچيان دەبەستى و قەمەكوژو سوژن ھاژن دەكرىن، لوت و
ليويان دەبەردىن. كەس نەقىيەكى ليوھ نەھات!

بەچاوى خۆم شەوى ۲/۲۶-۲/۲۷-۲۰۰۰ لەسەر شاشەى تەلەفزيۇن
دیم موسولمانى چىچانى بەدوا تانكەو پادەكىشرا، حەبلىكى لەقاچى
خابوو دەھىندرا بۆسەر چالىكى گەرە: كە كردبوويانە گوپى بەكۆمەل..
ھەر ئەو شەو تەلەفزيۇن چەند گوپىكى بەكۆمەلى نیشان دا: كەپۆژنامە
نووسەكان فرسەتيان ھىنابوو بەفليم گرتبوويان بەدزىوھ دابوويانە
ئازانسى دەنگ و باسەكان.

پیروستی بابته‌کان

لاپه‌ره	بابته
۳	باقی مانده‌ی چیرۆکی هه‌زره‌تی موساو هه‌زره‌تی خضر
۱۵	چیرۆکی ذیل‌قه‌رنه‌ین و یه‌نجوج و مه‌نجوج
۳۴	سزادانی کافران
۳۸	پاداشی موسوڵمانان و به‌فراوانی زانیاری خوداو تاک و ته‌نهایی
۴۹	سوره‌تی مه‌ریه‌م
۵۲	پاران‌ه‌وه‌ی هه‌زره‌تی زه‌که‌ریاو داوا کردنی له‌خودا بو ئه‌وه‌ی منداڵی پی‌ بداو، مزگیتی پیدانی به‌ (یه‌حیا)
۶۲	هه‌زره‌تی یه‌حیا له‌دایک ده‌بی و ده‌کری به‌ پیغه‌مه‌به‌رو شه‌ریعه‌ت و یاسای پی‌ ده‌دری
۶۶	چیرۆکی خاتو مه‌ریه‌م و سک پرپوونی به‌ عیسا
۷۶	له‌دایک‌بوونی هه‌زره‌تی عیسا و دیارده‌کانی
۷۹	پیغه‌مه‌به‌ری عیسا و قسه‌کردنی له‌لانکه‌دا
۸۳	کیشه‌و نيزاعی نه‌ه‌صارا ده‌ریاره‌ی هه‌زره‌تی عیسا ﷺ
۹۹	چیرۆکی هه‌زره‌تی ئیبراهیم ﷺ و ده‌مه‌ ده‌می له‌گه‌ڵ باوکی‌دا ده‌ریاره‌ی بته‌هرستی
۱۰۷	چیرۆکی هه‌زره‌تی موسا ﷺ
۱۱۰	چیرۆکی هه‌زره‌تی ئیسماعیل ﷺ
۱۱۷	چیرۆکی هه‌زره‌تی ئیدریس ﷺ

۱۱۹	برې لهره وشته بهرزه کانی پیغه مبه ران (دروودی خودایان له سهر بی)
۱۲۲	صیفاتو ره وشتی وه چهو جینی دوا پیغه مبه ران ره وشتی توبه کارانو نه وانه ی سیاوی چوونه ناو به هه شت
۱۲۷	هاتنی سروس و هینانی نیگا به قهرمانی خودایه
۱۳۱	بیرو بوجونی موشریکه کان دهریاری هاتنی رۆزی قیامت
۱۳۹	هه لڅه له تانی موشریکه کان به خوشگوزهرانی و له ساعی و سامانداریان له دونیادا
۱۴۵	قسه نابجیه کانی موشریکه کان دهریاری زیندوبوونه وهو و هه ش ۱۴۵
۱۴۷	ره تانده وهی بته رسته کان له لایهن بته کانیانه وه
۱۵۲	ره تانده وهی نه وانه ی مندا ل ودهال خودا ددهن
۱۵۶	خوشه ویستی خودا بو موسو لمانان و ئاسانکردنی تیگه بیشتن له قورئان و له ناوبردنی تاوانباران
۱۶۰	سوره تی (طه)
۱۶۲	قورئانی پیرۆز هو ی به خته وه ری یه
۱۷۱	جبروکی هه زره تی موسا ناخوتنی موسا علیه السلام له گهل خودا و نیگا بو کردنی
۱۸۴	عه صای موسا علیه السلام ده بیته نه زدیها
۱۸۷	موعجیزه ی دووهم بو موسا علیه السلام (یهدی بیضا) بوو
۱۹۳	په روه ردگار هه شت نیعمه تی جوړاو جوړی به خشیون به هه زره تی موسا علیه السلام پیس پیغه مبه ریتی
۱۹۹	رینموونی په روه ردگار بو هه زره تی موسا و هارون علیه السلام دهریاری بانگه وازیگردنیان بو فیرعه ون
۲۰۵	گوفتو گو ی نیوانی هه زره تی موسا علیه السلام و فیرعه ون دهریاری خودایه تی
۲۱۲	تو مه ت بارکردنی هه زره تی موسا علیه السلام به جلاو بازی